SANDRO VERONESI

Geriausias savo kartos italų rašytojas

Ramus chaosas

TYTO ALBA

SANDRO VERONESI

Ramus chaosas

TYTO ALBA

SANDRO VERONESI

Ramus chaosas

ROMANAS

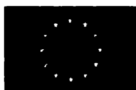
Iš italų kalbos vertė
Inga Tuliševskaitė

VILNIUS 2009

UDK 850-3
Ve-179

Sandro VERONESI
CAOS CALMO
Bompiani, 2005

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai.
Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

Programa „Kultūra“

ISBN 978-9986-16-684-9

Mano vaikams

Negaliu tęsti. Tęsiu.

SAMUEL BECKETT

PIRMA DALIS

1

– Ten! – tariu.

Mudu su Karlu ką tik nulipom nuo banglenčių. *Banglenčių*: kaip prieš dvidešimt metų. Pasiskolinome jas iš dviejų vaikinukų ir puolėme į bangas, jos buvo ilgos, neįprastos Tirėnų jūrai, skalavusiai visą mūsų gyvenimą. Karlas – agresyvesnis, bebaimis, krykščiantis, tatuiruotas, senoviškas, ilgais vėjyje besiplaikstančiais plaukais ir su saulėje žėrinčiu auskaru; aš – kaip visada, atsargesnis, išlaikantis stilių, stropesnis, santūresnis, labiau susiliejęs su aplinka. Jo liūdnai pagarsėjęs bitnikiškas įžūlumas ir mano sena gera *understatement**, ant dviejų vandens paviršiumi slystančių lentų, nutvieksti saulės, o mūsų pasauliai vėl stojo į sukilimo ir maišto dvikovą, kaip nuostabiais jaunystės barnių laikais, kai skraidydavo kėdės, – menki juokai. Nepasakyčiau, kad pasirodėme puikiai, – svarbiausia, bent išsilaikėm ant banglenčių, tiksliau sakant, pasirodėme kaip tie, kurie kitados irgi buvo jauni ir kurį laiką tikėjo, kad kurios nors jėgos iš tiesų gali vyrauti, ir per tą trumpą laiką išmoko daugybės dalykų, vėliau visiškai nenaudingų: groti kongą ar sukti tarp pirštų monetą kaip

* Čia: santūri kalba (*angl.; čia ir toliau – vertėjos pastabos*).

Deividas Hemingsas filme „Padidinta nuotrauka“, ar sulėtinti savo širdies plakimą, kad apsimestum sergantis bradikardija ir būtum nepašauktas į karinę tarnybą, ar šokti ska, ar viena ranka sukti suktinę, šaudyti iš lanko, transcendentinės meditacijos ar, būtent, slysti banglente. Tuodu vaikinukai nieko nesuprato, Lara su Klaudija jau buvo išėjusios namo, Nina-2004 išvyko šįryt labai anksti (Karlas kasmet keičia merginas, todėl mudu su Lara pradėjome jas datuoti): niekas mumis nesigėrėjo, todėl grožėjomės vienas kitu – žaidimas, prasmingas tik broliams, nes tik brolis yra neliečiamybės, kurios nuo tam tikros akimirkos niekas kitas nebenori tau pripažinti, liudytojas.

– Ten! – staiga tariu.

Paskui išsitiesiam ant smėlio nudžiūti, apkvaitę iš nuovargio, užsimerkę, vėjas šiurena plaukus ant mūsų krūtinių, gulime tylėdami, ilsėdamiesi. Netikėtai suvokiu, kad mėgaudamiesi ramybe praleidžiame kažką, kas jau kurį laiką nesiliauja triukšmingai skelbti apie save: šauksmus. Atsisėdu, Karlas taip pat.

– Ten! – staiga tariu, rodydamas į šurmuliuojančių žmonių būrelį, už šimto metrų prieš vėją.

Pašokam, raumenys dar šilti po galynėjimosi su bangomis, bėgte leidžiamės to būrelio link. Paliekam mobiliuosius telefonus, akinius, pinigus, viską: staiga viskas nustoja egzistuoti, išskyrus tą triukšmą ir šauksmus. Kai kuriuos dalykus darome negalvodami.

Paskui laikas yra tarsi žaibiška mįslingų veiksmų seka, jokio kito jausmo, tik tas, kad tu ir tavo brolis esate vienas asmuo: klausimas, kas atsitiko, ant rankšluosčio be sąmonės tyso senis, šviesiaplaukis vyras bando jį gaivinti, du vaikai nevilty, jie rėkia „Mama!“, žmonės sutrikusiais veidais rodo į jūrą, bangos blaško dvi galvas, niekas iš tikrųjų nereaguoja. Šiame karštligiškame sąs-

tingyje ryškėja žydras Karlo žvilgsnis – įtemptas, kupinas nuostabios kinetinės energijos: jo žvilgsnis byloja, kad dėl kažin kokios nepaneigiamos priežasties privalom gelbėti tuos du vargetas, tiesą pasakius, mes jau beveik tai padarėm, taip, tarsi viskas būtų baigta, ir mes, du broliai, esam tų besidraikančių nepažįstamųjų būrelio didvyriai, nes mes – įstabūs vandens padarai – esame tritonai, gelbėdami žmonių gyvybes sutramdome bangas taip pat lengvai, kaip jas sutramdom linksmindamiesi ant banglenčių, ir čia nėra kitų žmonių, kurie galėtų tai padaryti.

Puolam į vandenį ir einam iki pirmosios bangų lūžio linijos. Ten užtinkame keistą vyrą – liesą, raudonplaukį, jis taisosi mesti į jūrą trumpą lyną, nors žmonės, kuriuos reikia gelbėti, mažiausiai už trisdešimties metrų. Prašuoliuojam pro jį, jis pažvelgia į mus akimis, kurių niekada neužmiršiu, – akimis to, kuris palieka žmones mirti, – ir bailiu balsu, derančiu su tomis akimis, bando mus atkalbėti: „Neikit“, šnabžda, „ir jus gali įtraukti“. „Eik šiknon“, atsako jam Karlas, neria po banga ir ima plaukti. Aš darau tą patį, plaukdamas matau prieš šviesą juodus žuvų šešėlius, jie slenka išilgai žalios sienos, kuri atsiranda kaskart, kai banga iškyla, kad užgriūtų mane: žuvys tarsi slysta banglentėmis, jos smaginasi, kaip vos prieš kelias minutes smaginomės ir mes.

Nuo kranto tos dvi galvos atrodė viena prie kitos, o iš tiesų jos gana nutolusios, ir mudviem su Karlu tenka skirtis: mosteliu, kad plauktų prie dešiniosios galvos, aš plauksiu prie kairiosios. Jis vėl pažvelgia į mane, nusišypso, pritariamai linkteli, ir aš vėl jaučiuosi nenugalimas; abu nuplaukiam galingais yriais.

Kai jau esu gana arti, pamatau, kad ten moteris. Pagalvoju apie tuodu vaikus krante, nevilty: „Mama!“ Galva pradingsta po vandeniu ir vėl išnyra, iš paskutinių jėgų, kurios tai moteriai jau

baigia išsekti. Rėkiu jai, kad laikytųsi, ir dar smarkiau iriuosi, o stipri srovė tempia mane į kitą pusę. Moteris atsiduria sūkurio vidury. Priplaukęs per porą metrų, regiu jos išraiškingus veido bruožus, kiek priplotą nosį, kaip Džulės Kristi, o ryškiausiai matau jos akyse siaubo šydą: ji nusigalavusi, nepajėgia net rėkti, gali tik kūkčioti. Paskutinius metrus nuplaukiu varlyte ir pasiekiu ją. Iš jos kūno gelmių atsklinda grėsmingas gurgėjimas, lyg iš užsikimšusios kriauklės.

– Ponia, nurimkit, tuoj ištrauksiu jus į kran...

Žaibiškai, tarsi būtų kruopščiai tam ruošusis, moteris įsikimba pirštais man į raktikaulius ir visa jėga panardina po vandeniu. Užkluptas vidury sakinio, gurkšteliu vandens, paskui išnyru, sunkiai, kosėdamas.

– Nurimkit, – sakau, – nepaskandin...

Moteris vėl pakiša mane po vandeniu, neleidžia baigti sakinio, ir vėl gurkšteliu vandens, vargstu, kad iškilčiau į paviršių ir atgaučiau kvapą. Ji bando vėl mane sugriebti, išsisuku, vengdamas jos gniaužtų. Jos nagai, kuriais bando mane sulaikyti, iki kraujo skausmingai pradreskia man krūtinę. Žiopčiodamas, sudraskytas atsitraukiu per porą yrių; visa mano galia, nuostabus neliečiamumo jausmas, su kuriuo puoliau nuo kranto į vandenį, išgaravo.

– Nepalikit manęs! – gurguliuoja moteris. – Nepalikit manęs!

– Ponia, – sakau laikydamasis atstu, – taip nieko nebus! Nurimkit!

Vietoj atsakymo ji panyra po vandeniu ir nebepasirodo. Prakeikimas. Paneriu jos gaudyti, pavyksta sugriebti už plaukų, kai sminga gilyn lyg akmuo, paskui suimu už pažastų ir keliu aukštyn, kovodamas su srove, ji traukia žemyn. Moteris labai sunki. Kai išnyru, mano plaučiai, regis, tuoj sprogs, moteris leidžia porą kartų įkvėpti, tada vėl ima mane skandinti.

– Nepalikit manęs! – viskas iš pradžių.

Nuspėju jos naują mėginimą mane panardinti ir išsisuku, galingai vikstelėjęs klubais. Jai nebepavyksta užklupti manęs nepasiruošusio, bent jau neprigeriu vandens, bet veltui švaistau jėgas nesileisti skandinamas.

– Nepalikit manęs!

– Nepaliksiu! – rėkiu. – Bet jūs mane paleiskit! Nes abu čia nuskęs...

Nieko nepadarysi, dabar jau aišku, ta moteris nenori būti išgelbėta, ji tik nori, kad kas nors mirtų kartu su ja. Bet aš nenoriu mirti, galvoju. Aš myliu gyvenimą. Namuose manęs laukia moteris ir dukra. Po penkių dienų mano vestuvės. Man keturiasdešimt treji, turiu darbą: po velnių, *negaliu* mirti...

Galvoju, kad turiu sprukti, tegul plėšrūs tos moters nagai nudreskia dar gabalą odos, ir aš išslysiu iš jos mirtino glėbio, paliksiu skęsti vieną; matau žalias, pavandenijusias jos akis, kitomis aplinkybėmis jos turėtų būti labai gražios, tačiau dabar sklidinos siaubo, bedvasės, kad verste verčia bandyti ją gelbėti. Prisimenu tuodu vaikus. Tą šmikį, kuris mums patarė neplaukti. Savo brolį, kažin, kaip jam dabar sekasi.

– Nepalikit manęs!

Ne, nepaliksiu jos, nepabėgsiu, be to, man kaip tik topteli sprendimas. Išsisuku iš jos gniaužtų, užplaukiu už nugaros ir iš ten įkalinu jos rankas savo sulenktose rankose: be tų dviejų beprotiškų čiuptuvų moteris negali manęs nužudyti, jau šiokia tokia pažanga. Bet dabar ne tik jos įkalintos rankos negali judėti, manosios, įkalinusios jas, irgi, taigi tampa labai sudėtinga parplukdyti ją į krantą. Privalau jos bedvasiam kūnui perduoti tą truputį jėgos, dar likusios manajame, nors jūra tokia audringa, kad dar neseniai galėjau nardyti po ją banglente, ir sūkurys be

paliovos mus tempia gilyn, – bet mano rankos užimtos. Sunkus darbas. Nesugalvoju jokios kitos išeities kaip tik irtis kojomis ir dubeniu. Todėl stipriai pasispiriu kojomis ir savo dubeniu stumteliu josios: kiek pasislenkam kranto link. Pakartoju veiksmą, jos savižudiška pasąmonė verčia ją muistytis, kovoti, kad dar labiau viską apsunkintų: spyris kojomis, smūgis dubeniu, ir vėl pasislenkame kranto link. Vėl smūgis, vėl šiokia tokia pažanga, ir taip toliau: kantriai, ramiai, dozuodamas jėgas, suprantu, kad šitaip mums gali pavykti, ir pasijuntu ramesnis. Pasakiau „dubuo", nes galima sakyti ir taip, bet iš tiesų mūsų padėtis ne visai padori, jos dubuo yra užpakalis, platus minkštas užpakalis, lyg vienuolyno vyriausiosios, o mano dubuo yra ne kas kita kaip pimpalas. Smūgiuoju savo pimpalu į jos užpakalį, štai ką darau, iš visų jėgų, įkalinęs jos rankas už nugaros, pašėlusiai spirdamasis kojomis, tokia absurdiška, begėdiška ir laukine poza, kad staiga atsitinka absurdiškas, begėdiškas ir laukinis dalykas: man pasistoja. Jaučiu, kai tai atsitinka, kai potencija prasiveržia iš niekur (*kur* ji buvo prieš akimirką?), kad susitelktų viename vieninteliame taške ir įtemptų mano raumenis, gal net juos *išriestų* ir iškart pasklistų po kūną kaip šilumos banga, pripildytų jį, todėl keletą akimirkų visas mano kūnas yra įsitempęs, lyg ta poza su šia moterim būčiau ne vidury šėlstančios jūros, kur mudviejų gyvybėms gresia pavojus, o kaip laukinis imčiau ją iš nugaros didelėje svetimoje lovoje, pasakiškame arabeskomis išpuoštame miegamajame: jaučiu, kai tai atsitinka, ir suglumstu, tačiau visa šio pasaulio gėda netrukdo mano pimpalui kelnaitėse pūstis ir kietėti, lyg jis nepriklausytų nuo manęs, būtų nepalaužiama hormonų mažuma, kuri atsisako susitaikyti su mintimi apie mirtį, o gal kaip tik todėl, kad jau su ja susitaikė, siunčia pasauliui savo paskutinį juokingą kovos šūkį.

Taigi, toks aš esu. Štai dabar, pavojaus akivaizdoje, baksnoju savo kietu pimpalu nepažįstamos mirtinai išsigandusios moters užpakalį ir tikinu save, kad tai darau jos labui, taip pat ir savo, Laros, Klaudijos, savo brolio ir visų tų žmonių labui, jie žinią apie mano akivaizdoje jūroje paskendusią nepažįstamą moterį suvirškintų per penkias minutes, žinoma, kentėtų, verktų ir jau niekada nebebūtų tokie, kokie yra, jei kartu su ja dabar, čia, nuskęsčiau ir aš. Taigi darau tai, kad išgelbėčiau ją, kad pats išsigelbėčiau, tačiau šis nesuderinamumas dabar baugina labiau už mirtį, nes dar niekada nebuvau taip arti mirties, ir turiu pripažinti, jog toks man yra galimos mirties poveikis, ir suvokti, kad galų gale, nors tiek apie ją galvojau ar stengiausi negalvoti, nors tiek per ją iškentėjau tais siaubingais devyniasdešimt devintaisiais, kai ji vos per dešimt mėnesių nusinešė pirma Laros tėvą, paskui jos motiną, o paskui ir manąją, nors tiek ją virškinau, jaukinau, tramdžiau, tiek su ja taikiausi, kol paverčiau švelnia salonų liūte, mirties jaudulys verčia mane susieti ją su prasčiausia seksualine fantazija, kokios, kiek atsimenu, niekada nesu išgyvenęs, – po velnių, mane baugina *tai*, o ne pati mirtis.

Ne tik baugina, – ramina. Beprotiška, bet taip yra. Nepaisant mano gyvenimą staiga užgriuvusios objektyvios nežinios, vėl jaučiu gaubiantį apsauginį neliečiamumo sparną. Tai, ką tą akimirką, kai nėrėm į jūrą, man žadėjo žydras ir kaip niekada daugiskaitinis brolio žvilgsnis („Mes juos išgelbėsim, mes nemirsim“), ir kas išnyko vos palietus šios moters kūną – toji dvasiavedlė, pranašaujanti jaunystę ir nepažeidžiamumą, staiga vėl aplankė mane, šįkart vienaskaita („*Aš* ją išgelbėsiu, *aš* nemirsiu“), ir mano pastangose dabar esama kažko paveikaus, ko prieš akimirką visai nebuvo, lyg tik dabar išties būčiau pradėjęs gelbėti tą moterį. Erekcija paskleidė manyje naują pusiausvyrą, kvėpa-

vimas ėmė derėti su judesiais, aš spiriuosi, stumiu ir aklai judu pirmyn, kovodamas su pagunda sustoti atsikvėpti ar bent kiek pakeisti padėtį, kad pro jos pečius pamatyčiau, koks atstumas iki kranto, – nes nesvarbu, kiek būtų likę, turiu jį pasiekti, žinojimas nieko nekeičia. Tiesiog stumiuosi pirmyn, mėšlungiškai, bukai, nešinas kūnu, kuris dreba ir kūkčioja, ir vis dar bando priešintis mano didvyriškam poelgiui, nes, nėra jokių abejonių, manasis poelgis yra ne tik lengvabūdiškas, nepadorus ir vis nešvankesnis dėl erekcijos ir gerklinių garsų, kuriuos susivokiu leidžiantis antrindamas savo pastangoms, kaip Serena Viljams, kai muša kamuoliuką, taigi nėra abejonių, kad manasis poelgis ir didvyriškas. Šiame gryname kartojime slypi kažkas nuostabaus, tam tikras *zen*, kurio gyvenime taip ilgai siekta įvairiausiais ritualais, įvairiausiame amžiuje, stengiantis išvengti įvairiausių grėsmių, bet prie kurio nė nepriartėta, – o dabar jis netikėtai aplankė susijungus pirmapradžiams elementams – Erosui, Tanatui ir Psichei – ir pagaliau susiliejo į vieną beždžionišką veiksmą...

Tik staiga viskas traukiasi. Siaubingas smūgis nustumia mane gilyn, ir visa akimirksniu keičiasi: nebeliko moters, nebeliko šviesos, nebeliko oro – aplink tik vanduo. Jaučiu, kaip į koją įsminga žeberklas, kitas sminga į šoną, judu labiau nuo skausmo, o ne bandydamas išnirti, beprotiškai judu ir plaukiu kaip pervertas jūrinis ešerys, ir tik dėl to visiškai atsitiktinai pavyksta išnirti. Įkvepiu, jau matau, bet šviesa akina, dabar moteris tvirtai įsikibusi man į klubus, tie žeberklai – man į šoną suleisti jos nagai. Žiūriu į raudoną veidą, matau klausiamą žvilgsnį ir man dingojasi, kad tomis siaubo sklidinomis akimis ji maldauja atleisti, žada nebeskandinti, o leistis išgelbėjama, kaip turėjo daryti iš pat pradžių. Bet dabar aš visai uždusęs, nebeatgaunu kvapo, o širdis krūtinėje sprogsta, erekcija išnyko, jaučiu artėjant mėš-

lungį, suprantu, kad mes prie bangų lūžio linijos, ir netikėtai pasijuntu visiškai tikras, kad sukaupęs paskutines likusias jėgas dar sugebėsiu vienas pasiekti krantą, bet negali būti kalbos, kad parplukdyčiau ir ją. Nežinia kaip suvokiu, kad nebėra laiko, turiu kuo greičiau jos atsikratyti, nedelsdamas, jei tikrai nenoriu niekingai numirti. Staiga pajuntu tai moteriai neapykantą. Prakeikta kvaiša, kaip drįsti skęsti man matant, ten, kur leidau visas savo vasaras, nuo pat vaikystės, toje vietoje, kur išmokau plaukti, nardyti, čiuožti banglente, vandens slidėmis, buriuoti, panirti į penkiolikos metrų gylį be jokios įrangos, ir todėl pasijutau atsparus, supranti, *atsparus* mirčiai vandenyje, o kai atsiliepiu į tavo pagalbos šauksmą ir darau tai, ko iš manęs tikiesi, kitaip tariant, puolu gelbėti, nors visai tavęs nepažįstu, o po penkių dienų mano vestuvės ir galiu daug prarasti, ko gero, daug daugiau nei tas raudonplaukis džiūsna, kuris man patarė palikti tave mirti, – kai atplaukiu pas tave, tu bandai mane nužudyti? O paskui atgailauji? Eik velniop.

Antausis. Nutariu trenkti jai antausį ir palikti ten mirti, vieną, ir leisti tai milžiniškai bangai išplauti mane į krantą, prakeikimas, ji išties milžiniška, jau pasiruošiau tai daryti, negana to, jau pradėjau tai daryti, nes atsilošiau, ketindamas smūgiuoti, nes ji įsikibusi nagais man į šoną, ir taikinys – jos pusiau paniręs veidas, beviltiškai užverstas aukštyn – plūduriuoja kažkur prie mano kelių, kai toji milžiniška banga mus užgriūva ir viskas vėl virsta tamsa, vandeniu, vis giliau į mano kūną smingančiais kabliais – šįkart į šlaunis – ir nebeliko nei po, nei virš, visa pavirto nenusakomu vandens, putų, smėlio, oro burbulų sūkuriu, ir pagaliau, nugalėtas – vangiame, negailestingame skenduolio sukinyje – trenkiuosi veidu į dugną. *Bum*. Smūgis grąžina gyvastį ir orientaciją, jei čia yra apačia, tada priešinga pusė yra viršus, ir

kojomis, kad išsikapstyčiau, per didžiausius vargus, lyg į jas būtų įsikibusi ne viena, o tuzinas mirštančių moterų, paliečiu dugną ir nuo jo atsispiriu, tiesa, nevykusiai, per silpnai palyginti su antžmogiška jėga, kurią, regis, į jas sudėjau, ir jaučiu, kad dabar jau tikrai viskas baigta, nes praradau paskutinę progą išnirti ir mirštu, taip, mirštu, mirštu šią pat akimirką, taip, tai jau įvyko, aš miręs, prieš akimirką, paskendau kaip koks paskutinis nevykėlis; paskui mano galva iškyla virš vandens.

Taip, prakeikimas, mano galva *išnyra*.

Jaučiuosi lyg kvėpuočiau pirmą kartą gyvenime, tuomet pamatau virš savęs lyg baltą snapą ir išgirstu balsą, jis šaukia: „Kibk! Kabinkis į banglentę!“, ir padarau tai akimirksniu, automatiškai, suleidžiu nagus į banglentės paviršių taip, kaip moteris suleidusi savuosius į mano šlaunis, ir banglentė nutempia mus kranto link, tiek, kad aš ir mano balastas atsiduriame už bangų lūžio linijos. Nuleidžiu kojas, pėdos paliečia dugną – prisiekiu, dar niekada lytėjimas nebuvo toks nuostabus – vanduo siekia iki krūtinės, mane liejančios bangos jau pailsusios, tik negyvų putų draiskalai. Akimirksniu pamatau ilgą žmonių grandinę, nuo kranto ji stumiasi manęs link lyg kokia šokėjų vora, jos priekyje vienas iš vaikinukų, raitas ant banglentės, kažką sako. Bet nesuprantu, ką. Paleidžiu lentą, kojos mane laiko, bandau susiorientuoti, *suvokti*. Tuo metu žmonių grandinė sutrūksta, ir iškart pajuntu ilgesį: mačiau ją tik akimirką ir tai buvo vienas iš tų nepamirštamų regėjimų, kurie suteikia prasmę visam gyvenimui, – *kiti* laikosi už rankų, norėdami pasiekti tave, – ir jis truko per trumpai. Bet, nors akimirka buvo tokia trumpa, manin įsirėžė beribis regėjimo grožis, nes jo dėka staiga pasijutau *išgelbėtas*, mėšlas, juk aš esu gelbėtojas, ir šitai dabar man atrodo nepakenčiama. Todėl grįžtu prie savo misijos, sugriebiu moterį už pažastų ir tempiu į viršų,

nes ji, regis, pasiruošusi nuskęsti net ten, kur kojos siekia dugną, bet mane jau užgriuvo kiti, jie ištraukia ją man iš rankų, netgi ketina paimti ant rankų mane, kvėšos, mane prilaikyti, nuraminti, turiu išsisukti, pranešti, kad puikiai jaučiuosi, kad viskas gerai, kad nieko man nereikia, tačiau nebeturiu jėgų kovoti gindamas savąjį grobį, kad nuneščiau ją, mano išgelbėtą, ant rankų į krantą, kaip troškau, pas jos vaikus. Ne, neturiu jėgų, ir moteris atsitraukia, švelniai nutolsta ant raudonplaukio vyro rankų, neįtikėtina, bet gal ir ne, ne jis, o kitas laiko ją glėbyje, jis tik stovi greta, šiaip ar taip, lemiamą akimirką jis yra ten, išbrenda iš jūros kartu su ja ir tuo tvirtuoliu, nešančiu ją ant rankų, ir visais kitais, pasisavinusiais jos išgelbėjimo nuopelną, nutolsta ir tas vaikinukas su banglente, paskutinis likęs įsitikinti, kad man viskas gerai, tik pamanykit - nenoriu įsitverti jo banglentės ir būti nutemptas į krantą, aš jam kartoju, ne, urzgiu, kad man viskas gerai, nieko nereikia, ačiū, jis irgi grįžta prie būrio ties bangų mūšos linija, ir lieku vienas. Štai ir viskas. Baigta. Akivaizdu, nesijaučiu gerai: mano kūnas dreba, vis dar trūksta kvapo, šalta, bet norėjau juos įtikinti, kad jaučiuosi gerai, ir jie tuo patikėjo. Patikėjo ir paliko mane vieną. Kvėpuoju. Kvėpuoju. Kvėpuoju.

Staiga užgriūva mano gyvenimo prioritetai, visi kartu - lyg pabudus iš siaubingo slogučio. Lara. Klaudija. Karlas. *Karlas*. Kiek laiko buvau jį užmiršęs? Kas jam nutiko? Apsidairau apimtas nevilties, kaip tas, kuriam pasidingojo, kad prekybos centre pametė savo dukrą, nes akimirką buvo išsiblaškęs, nors ji stovi greta; ir Karlas čia pat, už poros dešimčių metrų prieš vėją, dar vandenyje, kaip ir aš, jis kalbasi su kitu vaikinuku, irgi su banglente, kaip prieš kelias akimirkas kalbėjausi aš, o aplink jį tarsi žmonių grandinės, susidariusios, kad jį pasiektų, o paskui sutrūkinėjusios amžiams, likučiai, jie traukia kranto link su išgelbėtąja žmogaus

gyvybe. Karlas mane pamato ir pamoja. Ir aš jam pamoju. Jis eina prie manęs. Aš einu prie jo, ir regima mūsų simetrija tampa tobula, kai ir jo vaikinukas palieka jį, pasukęs savais keliais. Susitinkame pusiaukelėje – kaip, beje, visada, kai susitinkame.

Netgi apsikabiname. Pasakojame vienas kitam, kaip sekėsi, o abiem sekėsi daugmaž panašiai. Rodome įdrėskimus, kraujuojančius dryžius, kuriuos ant mūsų kūnų paliko mudviejų skenduolės (jo irgi buvo moteris). Bet Karlas mažiau susijaudinęs, jis juokiasi, pokštauja, matyt, jam neteko patirti tokio mirtino pavojaus, kaip man; arba jį tai mažiau paveikė; ir man dėl to truputį gėda. Mes lėtai artėjam prie kranto, vanduo siekia juosmenį, jau girdime padrikus gelbėtojų skleidžiamus garsus – mėšlungiška sankaupa balsų, sinchroniškų su chaotiškais judesiais aplink vietą, kurioje paguldytos tos dvi moterys. Karlas žiūri į mane, šypsodamasis.

– Žinai, kas dabar bus? – klausia.

– Kas?

– Juk mes tuoj išbrisime iš vandens?

Vanduo mums siekia šlaunis, beveik atėjom.

– Taip, – sakau.

– Žiūrėsim, gal klystu, – sako Karlas, – bet jei įžengsim į paplūdimį ir niekas mums nepadėkos – atrodys, tarsi nieko nebūtume išgelbėję.

– Taip, ir kas tada?

Brendame toliau, vanduo jau siekia kelius. Niekas mūsų nepastebi, visi įsijautę į gelbėtojų darbą. Karlas vis taip pat šypsosi, aš vis taip pat drebu ir šąlu. Vanduo jau siekia blauzdas, niekas mūsų nemato. Čiurnas; mes niekam nerūpim.

– Dar trys žingsniai, – sako Karlas, – ir būsim tik du kvailiai, atėję paspoksoti, kas čia nutiko.

– Negali būti, – tariu, bet dabar ir mane persmelkia ta pati nuojauta.

Štai, jau išbridome. Niekas į mus nė nežvilgteli. Kai kurie kalba telefonu, regis, kažkokia problema su greitosiomis. Kiti – jų daugiau – grūdasi aplink ant smėlio gulinčias moteris. Karlas prisiartina prie vieno iš dviejų būrelių, prasibrauna, aš nuseku paskui. Ten mano moteris: ji guli blyški lyg mirtis, susukta į rankšluosčius, ir geria vandenį iš popierinės stiklinės. Aplink susispietę visi: tvirtuolis, išnešęs ją į krantą, raudonplaukis, dar du vyrai, vaikai, seniai sutrikusiais veidais, vaikinukas su banglente. Jie mato mane, bet lyg būčiau kas nors kitas. *Neatpažįsta manęs.* Moteris manęs nė nemato: tuščias žvilgsnis, kančios iškreiptas veidas, ji glosto greta pritūpusius savo vaikus, ir toji scena atrodo nepakeliamai intymi. Karlas atsitraukia per kelis žingsnius, aš paskui jį. Kūnų siena iškart užstoja moterį nuo mano žvilgsnio. Karlas kreipiasi į moterį suvytusia oda ir siaubingu celiulitu ant šlaunų.

– Kas atsitiko? – klausia.

– Dvi moterys vos nenuskendo, – atsako ši, maigydama telefoną. – Šiandien negalima maudytis. Reikėjo pastatyti gelbėtojus, iškelti raudonas vėliavas. Pirma kažkoks vyras, dabar tos dvi vargšelės.

– Taigi, – sako Karlas, paskui pažvelgia į mane ir nusijuokia. – Bet joms viskas gerai? Norėjau pasakyti, jos išgelbėtos?

– Taip, – sako moteris. – Tik neįmanoma prisišaukti greitosios. Miestelyje tik viena, ir ta pati iškviesta.

– Taigi, – pakartoja Karlas.

Beveik nepakeliama į jį žiūrėti. Jis jaučiasi toks teisus: mes išgelbėjom dvi kvėšas, jas apsupo būrys kvailių, o kadangi jie kvailiai – mūsų nė nepastebėjo. Jis tai suprato anksčiau už mane, ir tai man didžiausias pažeminimas.

Atitolstame. Tiems žmonėms mes tik akimirkos smalsuoliai, einame tolyn. Nueinam prie savo rankšluosčių, susirenkam paliktus daiktus ir tylėdami išeinam iš paplūdimio. Mobiliajame telefone keturi praleisti skambučiai, iš namų, tikrai, jau labai vėlu, artėja trečia, Lara su Klaudija nerimauja. Nutariu neskambinti, po penkių minučių vis tiek būsiu namie ir viską paaiškinsiu. Tik nežinau, kaip išgyventi tas penkias minutes, galvoje susitvenkę tiek daug dalykų, negaliu kalbėti, pykstu ant viso pasaulio ir niūri nuojauta kužda, kad, jei ir Karlas nieko nepasakys, tos penkios minutės tarp mudviejų taps tikra praraja. Taip. Tikra praraja.

– Kokie siaubingi, neapsakomi pimpiagalviai! – pratrūksta Karlas, kai leidžiamės keliuku per kopas.

Nuoširdžiai nudžiungu išgirdęs šiuos žodžius, dabar ir aš galiu juos pasakyti, mes galim kalbėtis, o kalbėdamiesi galim patvirtinti, kad į tuos žmones mums nusispjaut, svarbiausia, kad esam gyvi, esame broliai, kartu padarėme tai, ko niekas kitas negalėjo padaryti, šiaip sau, iš *didžiadvasiškumo*, ir dabar skubame, kad papasakotume tai žmonėms, kurie mūsų laukia ir mus myli. Keliais sakiniais atsiribojame nuo visko, kas atsitiko, susigrąžinam deramą cinizmą, ironiją ir galiausiai nušlepsim namo juokdamiesi, burnodami pasauliui – mudu, suaugę vyrai, – lyg du vaikigaliai, kurie kadaise buvom, ir buvom kartu, ilgą laiką tiesiog neatskiriami, kaip Stanlis ir Olis.

Kai įsukame į keliuką prie namų, paruošiu sušvelnintą pasakojimo versiją Larai ir Klaudijai – be erekcijos, be mirtino pavojaus, jau ne siaubingą, o tik cinišką, ir net džiugų pareiškimą, kad gyvenime gali net padaryti žygį, tarkim, išgelbėti skęstantį žmogų, bet niekas tau nepadėkos; automatiškai savęs klausiu, ar dešimtmetei mergaitei, kokia yra Klaudija, tai nebus per sunku, ar nereikėtų jos apsaugoti ir nuo šito, dar sušvelninti pasakojimą,

gal net sumeluoti („paskui visi buvę paplūdimyje sustojo į dvi žmonių voras, *tiesa, Karlai?* Ir nustūmėm prie jų tuos du vaikinukus su banglentėm, jos jų įsitvėrė ir...“): tą akimirką pamatau mėlyną mirksiuko šviesą. Žiūriu į Karlą, jis irgi apstulbęs, pagreitinu žingsnį ir keliuko gale matau prie mūsų automobilių stovintį greitosios pagalbos automobilį, atviromis durimis. Leidžiuosi bėgti namų link ir per tuos dešimt metrų matau: Bernokių šeimą – mūsų kaimynus iš dešinės, Valjanių šeimą – kaimynus iš kairės, Mariją Graciją – mūsų namų tvarkytoją, Mak – Klaudijos auklę, ir ją apsikabinusią Klaudiją. Akimirką nematau nieko daugiau, o to, ką paskui regiu, pakanka, kad užplūstų siaubingas nerimas. Tačiau nematau, kad tarp visų tų sutrikusių, verkiančių žmonių nėra Laros. Ir net nematau, kad Lara ten yra, dar ir kaip yra, ji pačiame scenos centre, prie jos daktaras ir sanitarai, ji guli ant žemės greta nereikalingų blizgančių neštuvų, tarp baltų sudužusio padėklo šukių ir rožinių bei geltonų dėmių, pabirusių aplink ją ant grindinio (kumpis ir melionas), ji graži, įrudusi, nejudri, susmukusi nenatūralia poza. Kelias akimirkas viso to nematau, bet paskui išvystu; viską staiga, viską kartu pamatau, nes nieko nebegalima padaryti: *visa tai yra* scenos viduryje, mano namuose, mano dukters, dviejų mano patarnautojų, dviejų kaimynų porų ir mano brolio, ką tik atėjusio su manim, akivaizdoje, su fone prie mano automobilio stovinčia greitąja įjungtu mirksiuku.

2

Aš vardu Pjetras Paladinis, man keturiasdešimt treji, ir aš esu našlys. Teisiniu požiūriu paskutinis teiginys netikslus, nes mudu su Lara nebuvome susituokę; bet kadangi dvylika metų buvom drauge, o vienuolika metų gyvenom kartu ir susilaukėm dukters, kuriai dabar dešimt, ir lyg to dar nebūtų gana, nutarėm susituokti („pagaliau", kalbėjo visi) ir jau pradėjome gauti dovanas, bet Lara staiga mirė, ir tądien, kai turėjome švęsti mūsų sutuoktuves, įvyko jos laidotuvės. Be to, esu gana turtingas. Turiu puikų butą Milano centre, mišrūną foksterjerą vardu Dilanas, gražų namą pajūryje, Maremoje, perpus su broliu Karlu, ir *Audi A6 3000 Avant*, juodą, su įvairiausiom brangiom galimybėm, juo dabar važiuoju Milano automobilių sraute, vežu į mokyklą Klaudiją, savo dukrą. Išties šiandien pirmoji mokslo metų diena, Klaudija mokysis penktoje pradinės mokyklos klasėje.

Esu sutrikęs, priblokštas; pastarosios dvi savaitės krėtė mane nuolatiniais vizitais, glėbesčiavimais, ašaromis, užuojautomis, telefonų skambučiais, nekrologais, religinėmis apeigomis, praktinėmis problemomis, vis ateinančiomis sutuoktuvių dovanomis, kava, žodžiais, pagaila – daug pagailos; bet vis dar nepajutau tikrosios kančios. Klaudija, regis, mane kopijuoja: sutrikusi, pri-

blokšta, tačiau dar nepriartėjusi prie tikrojo skausmo. Tame sūkuryje visą laiką buvom kartu, nesiskyrėme nė akimirką ir darėm daug netgi banalių dalykų, tarkim, baigėme vasaros užduotis ar nupirkome naujiems mokslo metams reikalingus daiktus, arba nuvežėme Dilaną pas veterinarą, dėl akies uždegimo. Kaskart pagalvodavau, kad tas reikalas – *paskutinis*, tarsi keistas senojo gyvenimo priedas, kyšojęs už to įvykio, kuriuo anas gyvenimas baigėsi amžiams, ir kaskart tikėjausi, kad už dviejų skaitmenų dalybos, Simpsonų dienoraščio ar šuns akių lašų pasaloje laukia smūgis, laukia abiejų, siaubingas smūgis, kurio dar nebuvo. Bet kaskart, didžiulei mano nuostabai, išsikapstydavome nepaliesti. Todėl dabar svarstau, ar tik ne šiandien bus toji siaubinga diena; ar pavėluotas sprogimas nenumatytas pirmajai naujųjų mokslo metų dienai, tai dienai, kurią mudu išties išsiskirsime, ir kasdieniai reikalai užgoš švelnią, įvairialypę nepaprastą būseną, kurioje tas dvi savaites gyvenom. Visi grįžo į įprastas vėžes, nors pareiškė esantys pasiruošę padėti: mano svainė, kuri turi du vaikus ir užtektinai savų rūpesčių, mano brolis, kuris gyvena Romoje, visi mano bendradarbiai, išgyvenantys įmonių susijungimo stresą, ir jų žmonos, kurias tas stresas netiesiogiai paliečia, netgi mano tėvas, kuris serga ir gyvena Šveicarijoje su slauge-meiluže Šantal, atsiskyręs nuo pasaulio, pasinėręs į Napoleono studijas, su kuriuo susitapatino tarsi pamišėlis iš anekdotų... Visi pasiryžę padėti, taip, visi pasiruošę ištiesti pagalbos ranką, bet jie bejėgiai prieš tai, su kuo mums netrukus teks susidurti, nes tai įvyks, negali neįvykti, ir šis vaiskus rytas atrodo tobulai tam tinkamas.

Mes ankstyvi. Priešais mokyklą net yra vietos pastatyti automobilį, patogiai, be sudėtingų manevrų. Klaudija susipynė kaselę ir dabar nuolat ją liečia, tyli, rami ant galinės sėdynės. „Nagi, saulyte, eime“, tariu jai, matydamas, kad delsia, kai išjungiu va-

riklį. Kas dabar bus? Atėjo išsiskyrimo akimirka, pakštelėsim vienas kitam į skruostą ir grįšim kiekvienas prie savo kasdienių pareigų, nes gyvenimas tęsiasi dar pilnesnis meilės, kaip per laidotuves pasakė kunigas, o mama mus laimina ir globoja iš dangaus aukštybių, kur ją pašaukė jos tikrasis Tėvas (tai bent tėvas); kadangi tau tik dešimt metų, būtų suprantama, jei dabar iš lėto pakeltum galvą ir pažvelgtum į mane raudonomis akimis tarsi iš „Egzorcisto", ir ne su naująja kuprine išliptum iš mašinos, o išvemtum man ant švarko sausainių gabalėlius, neseniai suvalgytus mūsų namų virtuvėje, kurioje tavo motina jau niekada nebepusryčiaus su tavim, ir prapliuptum raudoti, tampoma traukulių, o gal net kaltintum mane, atvirai, dusliu balsu, ar, dar blogiau, mintyse, tyliai, kad leidau tavo motinai numirti tavo akyse net nepaguosdamas savo buvimu tuo metu, nes tą akimirką gelbėjau, kaip tau papasakojo kažkoks psichologijos genijus (dar neišsiaiškinau, kas, bet tikrai ne Karlas, jis man prisiekė), kitą moterį, kitą žmoną, kitą motiną, visiškai nepažįstamą, iš mirties nagų. Ar taip nutiks, saulyte? Ar taip nutiks?

Bet nenutinka nieko panašaus: Klaudija išlipa iš mašinos, nuolanki, tyli, ir nutipena paskui mane pro didžiąsias mokyklos duris į fojė, ten keletas tėvų jau dalijasi vasaros įspūdžiais: kur buvo ir kiek išleido, o jų vaikai apsiuostinėja nelyginti šunys. Šita mokykla graži: didelė, šviesi, devynioliktojo amžiaus statinys, iš tų, kurias jose besimokiusieji prisimena su ilgesiu. Ji pavadinta „milaniečio patrioto" Enriko Černuskio vardu, ir joje išties tvyro risordžimento dvasia, vilties jausmas, labai tinkantis tam, prieš kurį – tik ateitis. Stebiu Klaudiją – ji dairosi ieškodama draugių – ir galvoju, jog džiaugiuosi, taip, labai džiaugiuosi, kad mano duktė mokosi šioje mokykloje.

Pirmoji prie mūsų žengia viena iš jos mokytojų, Glorija, žilstelėjusi, visada besišypsanti moteris. Ji neabejotinai *žino*. Jos veide atsispindi užuojauta, o atsargume, su kuriuo taria žodžius, įžvelgiu tai, ko nuo šiol dažnokai teks susilaukti iš kitų: atslūgus giminių ir artimų draugų, sugrįžusių atgal į didįjį pasaulį, antplūdžiui, sielvarto reiškimą pakeitė pagaila. Normalu. Paskui prieina kita mokytoja, Paolina, po jos – Benedetos – geriausios Klaudijos draugės – mama, buvome susitikę per laidotuves, paskui viena po kitos visos mano pažįstamos motinos, o ir daugelis tėčių – juk šiandien pirmoji mokslo metų diena. Man ir vėl užtikrinama visa šio pasaulio pagalba – Klaudija bus nuvežta į mokyklą ir parvežta namo, jei užtrukčiau darbe, ji bus paglobota, jei norėčiau pakeliauti, keista, bet kai kurie pasiūlymai netgi baugina: tarsi jie visi neabejotų, kad nepajėgsiu pasirūpinti savo dukra, ir norėtų ją iš manęs atimti. Žinoma, jų pasiūlymai nestokoja meilės; kaip jau sakiau, juose glūdi visa ta pagaila, prie jos reiškimo man teks priprasti, pagaila skirta tam, kurį ištiko nelaimė; tačiau juose ir didžiulė yda bandančių įsivaizduoti būseną, apie kurią iki tol net negalvojo, o dabar turi improvizuoti. Daugeliu atveju toji yda trukdo suprasti, kaip stipriai žmogus kenčia, koks jis sutrikęs, nerandantis išeities, ir skatina juos duoti beveik visada juokingus patarimus; bet kai kuriais atvejais toji pati yda gali būti visiškai priešingos klaidos priežastis, kai tiesiog deklaruojamas nepakeliamas kitų skausmas, nors tas skausmas nėra nepakeliamas, ar bent kol kas nėra. Taigi, kad ir ką galvotų tie žmonės, aš ir toliau konstatuoju, kad smūgio nėra, net šiandien, net Klaudijai, ji juokauja su draugėmis ir išdidžiai rodo savo naujuosius mokyklinius reikmenis...

– Aš tavęs lauksiu čia, – tariu jai nuskambėjus skambučiui. – Nesitrauksiu iš čia iki pusės penkių, kol išeisi.

Klaudija akimirką netenka žado, paskui supranta, kad juokauju, ir nusišypso. Pasilenkiu, noriu būti lygus su ja.

– Kalbu rimtai, saulyte, – šnabždu. – Gal kiek pasivaikščiosiu, toks gražus oras, surūkysiu parkelyje cigaretę, kavinėje išgersiu kavos, bet žinok, kad esu čia ir laukiu tavęs išeinančios. Net jei manęs nematysi. Supratai? Aš esu čia.

Ji vėl nusišypso, mano dukrelė, ji vėl *supranta*. Kaip gera jausti, kad tavo vaikas tave supranta. Pakšteliu jai į kaktą, ji pakšteli man į skruostą, paskui leidžiasi koridorium su kitais vaikais, jie gręžiojasi ir mojuoja. Ir ji, jau nutolusi, atsigręžia, pamoja man: šypsodamasis mostais pakartoju, kad iki pusės penkių liksiu čia ir jos lauksiu. Paskui ji pradingsta laiptų viršuje, o aš dar lieku stovėti, kad kiti tėvai turėtų laiko išsiskirstyti be manęs, nekviestų manęs kavos, nedemonstruotų savo pagailos. Šį rytą man jos jau gana.

Kai pajudu, visi tėvai jau išsiskirstę. Niekas neišdrįso manęs trukdyti. Budėtoja Marija, stebėjusi mane, kai stovėjau nejudrus, įsmeigęs žvilgsnį į tuščią koridorių, nušvinta motiniška šypsena. Pagaila, supratimas. Mosteliu jai atsisveikindamas, einu į gatvę ir prisidegu cigaretę; buvau nusprendęs savo sutuoktuvių dieną mesti rūkyti, ir būčiau tai padaręs, tačiau toji diena neatėjo, ir dabar rūkau dar daugiau nei anksčiau. Įsijungiu mobilųjį telefoną, ekranas rodo aštuonias trisdešimt devynias. Žiūriu į mokyklą, į stačiakampiais sudalytus langus, žyminčius klases, ir svarstau, kuri šiais metais bus Klaudijos klasė. Pernai ji buvo pirma antrame aukšte. Skaisti, dar vasariška saulė gelsvina namų fasadus. Gretimo parkelio medžiuose ošia visai nemilaniškas vėjelis. Mes gal dešimt metrų aukščiau gatvės, ir miesto triukšmas atsklinda jau prislopęs, nepavojingas. Iš tiesų čia gražu. Girdėti net paukščių čiulbėjimas.

Iš tolo spusteliu automobilio užrakto pultelį, įsijungia posūkių žibintai ir mašina supypsi. Pro ją kaip tik eina moteris, ji veda už rankos vaiką, turintį Dauno sindromą, ir nutinka keistas dalykas: vaikas pasisuka į mašiną, lėtai, tačiau jam – žaibiškai, nes jis serga Dauno liga, ir įsistebeilija į ją, tarsi tas pyptelėjimas ir žibintų mirksėjimas būtų jam skirtas pasisveikinimas. Tai akivaizdu, bet tik aš vienas tai pastebiu, nes motina, matyt, skuba ir tempia jį paskui save, žiūrėdama į priekį, bet dabar jis eina spyriodamasis, atsigręžęs į mano automobilį, laukdamas dar kokio ženklo. Ir jo sulaukia, nes aš vėl paspaudžiu pultelį, padarau tai jam: jis nusišypso laimingas, kalbina motiną, nori jai pasakyti, nori jai pasakyti, kad ta mašina dukart su juo pasisveikino, pypsėdama ir mirksėdama žibintais; bet jis lėtas, o motina skuba, ji nesiklauso, tempia jį tolyn. Jie kerta gatvę ir įeina pro balto, šiuolaikiško, gana elegantiško namo duris. Prieš įeidamas vaikas vėl pasisuka į mašiną, ir mano automobilis vėl su juo pasisveikina, nes aš trečią kartą spusteliu pultelio mygtuką.

Štai ir viskas. Aštunta keturiasdešimt keturios. Įsėdu į automobilį ir paleidžiu variklį. Dabar važiuosiu į biurą – galvoju – ir po šitų keistų atostogų vėl pradėsiu dirbti, susitiksiu su draugais, priešais, pamatysiu susijungimo Damoklo kardą, kuris pakibo virš visų mūsų galvų. Su manim bus elgiamasi ypatingai, su pagaila ir supratimu. Žanas Klodas pasikvies mane į savo prezidentinį kabinetą ir pakartos, kad dėl nieko nesijaudinčiau, būčiau su dukra kiek tik reikia, ir pakvies mane kartu papietauti. Galbūt ten, restorane, kai valgysiu jūrinio vilko karpačio, maždaug be penkiolikos antrą šios nuostabios dienos valandą, galbūt kaip tik tą akimirką pajusiu smūgį...

Kažkoks tipas su *Megane* laukia mano vietos. Prašo jos mostais ir žodžiais, neabejotinai ištartais pusbalsiu, kaip visada, kai

kalbame su kuo nors, kas negali mūsų girdėti. Žiūriu į jį: veidas pavargęs, nors dar tik devinta ryto. Kažin kaip ilgai jis suka ratus, ieškodamas vietos sustoti. Įjungęs posūkio mirksiuką, rodo visiems, išsirikiavusiems už jo, kad ši vieta priklauso jam ir jis pasiryžęs muštis, jei kas išdrįstų prieštarauti.

– Ne, – sakau nuleidęs langelį, – apgailestauju, aš neišvažiuoju.

Vyrą apima neviltis, jis buvo įsitikinęs, kad ruošiuosi išvažiuoti. Neatlyžta, viliasi neteisingai supratęs, vėl klausia – šįkart mano atsakymas akivaizdus: išlipu iš automobilio ir užrakinu jį, spustelėjęs pultelį. *Byp*.

– Aš ką tik atvažiavau, apgailestauju, – sakau pasinaudodamas neprilygstamu privalumu: esu lauke, ne mašinoje, ramus, pėsčias, laisvas kalbėtis kiek patinka netrukdydamas eismui. Jis, priešingai, sėdi uždarytas automobilyje, suirzęs, nusivylęs, o jam už nugaros jau nusidriekė smirdanti uodega. Jis žiūri į mane neapkęsdamas, įjungia pavarą ir pajuda cypdamas padangomis, vis dar rodydamas posūkį. Uodega akimirksniu išsisklaido, oras vėl tampa tyras. Ištraukiu iš kišenės mobilųjį telefoną ir paskambinu Analizai, savo sekretorei. Ji irgi buvo laidotuvėse ir verkė. Pasakau, kad šįryt dar neateisiu į darbą, ir prašau persiųsti skambučius į mano mobilųjį. Ji primena, kad vienuoliktą valandą turiu susitikimą, o kitas susitikimas laukia pusę pirmos. Paprašau atšaukti abu, persiųsti faksus į aparatą automobilyje, pagaliau iš jo bus bent kokia nauda. Elektroninį paštą pasitikrinsiu mobiliuoju, nors toji *WAP* sistema nelabai vykusi, nes negali atidaryti prisegtų priedų. Analiza tyli, žymisi ir, žinoma, nieko neklausinėja, bet suprantu, kad spirga nekantrumu sužinoti, kas atsitiko. Staiga pagalvoju, kad būtų gražu, taip, būtų gražu jai tai pasakyti.

– Žinai, – sakau, – pažadėjau dukrai šiandien likti prie mokyklos iki pat pamokų pabaigos, iki pusės penkių.

– A, – ištaria ji.

– Čia labai gera, – priduriu. – Graži diena, galiu dirbti ir automobilyje.

Analiza tyli, sutrikusi. Puikiai įsivaizduoju jos veido išraišką, lyg ją matyčiau. Ji šauni mergina, kvalifikuota, lojali, tačiau atrodo, lyg visą laiką spręstų jai per sunkias problemas, o jos veide, kurį paprastai laikytum gražiu, dabar kone nuolatinis sumišimas, visai jos nepuošiantis. Tarsi visą laiką galvotų: „Aš čia nieku dėta, tik vykdau įsakymus ir prisitaikau prie nesuprantamo pasaulio." Manau, tokią išraišką lemia tai, kad ji neturi vaikino. Toji išraiška yra arba to priežastis, arba pasekmė.

– Prezidentas jau teiravosi apie jus, – sumurma. – Jei vėl paklaustų, ką jam sakyti?

– Pasakyk, kad esu prie savo dukters mokyklos.

– A, – pakartoja sumišusi.

– Iki, Analiza, – sakau. – Rytoj susitiksim.

– Iki rytojaus, pone.

Išjungiu mobilųjį telefoną ir jaučiu pasielgęs teisingai. Buvo miela pasakyti Klaudijai, kad liksiu čia visą dieną, bet išties tai padaryti – visai kitas reikalas. Kartais reikia tiesiogiai suprasti vaikams ištartus žodžius. Jei pasakiau juos – buvo kokia nors priežastis. Jei ji nusišypsojo – buvo kokia nors priežastis. Toji priežastis paprasta: šiandien išsiskirti jai per daug rizikinga, gal ir man taip pat. Mano sprendimas teisingas, taip.

Dangus tyras, žydras, žėrintis. Ką tik pakilęs lėktuvas spindi saulėje ir lėtai sukasi kildamas. Saugumo reikalavimai draudžia jam taip elgtis, tačiau Linatės oro uoste visada taip: vos atsiplėšę nuo žemės, lėktuvai iš karto sukasi, dar nepasiekę reikiamo aukščio. Regis, tai paslauga Berluskoniui dar iš tų laikų, kai šis buvo

versliniinkas, kad lėktuvai neskristų virš Milano 2*. Žvilgsniu nuseku lėktuvą, jis net ir pasisukęs dar kyla, nusitaikęs į pietus. Į Romą, nes dabar iš Linatės oro uosto skrendama tik į Romą. Labai tikėtina, kad tame lėktuve, kokiame nors lagaminėlyje su kodu (dažniausiai savininko arba žmonos, ar meilužės, ar sūnaus gimimo data) keliauja susijungimo dokumentai, susijungimo, kuris griausmingai artėdamas paralyžiuoja mano įmonę: šiuo metu, ko gero, nėra nė vieno lėktuvo, kuris išskristų iš Milano be ko nors, kas siejama su susijungimu.

Ketvirtis po devynių.

Noriu kavos.

* Milanas 2 – Milano rajonas, kurį septintame praėjusio amžiaus dešimtmetyje sugalvojo pastatyti S. Berlusconi (Berluskonis). Taip prasidėjo jo, kaip verslininko, karjera. Tai prabangus gyvenamasis rajonas su maždaug 3500 butų, miestas-sodas, pastatytas rytiniame Milano pakraštyje, Segratės priemiestyje. Iki šiol neišaiškinta, iš kokių lėšų S. Berlusconi finansavo šį projektą.

3

Oro linijų, kuriomis teko skristi, sąrašas:

Alitalia, Air France, British Arways, Aeroflot, Iberia, Air Dolomiti, Air One, Sudan Air, Lufthansa, Aerolineas Argentinas, Egypt Air, Cathay Pacific, American Airlines, United Airlines, Continental Airlines, Delta, Alaska Airlines, Varig, KLM, TWA, Pan Am, Meridiana, Jat.

Taip parašiau užrašų knygelėje. Geriant kavą toptelėjo kažkokia keista mintis, ir šis sąrašas man pasirodė svarbus. Manau, tai tam tikros pratybos: gal ne atminties, bet tos, kurios neleidžia jai užsnūsti, padeda ją suvaldyti, netgi *palaužti* siekiant tiek aiškaus, tiek ir abstraktaus, iš esmės nenaudingo tikslo. Tikrai, kam man tas sąrašas? Kuo jis papildė mano gyvenimą? Niekuo. Tačiau didžiuojuosi, kad jį sudariau: pirma, todėl, kad tai nebuvo lengva ir turėjau įtempti smegenis, norėdamas prisiminti, tarkim, *Alaska Airlines*, kuriomis skridau tik vieną kartą, atsitiktinai, iš Kalgario į Sietlą, kai netikėtai teko kraustytis iš Vankuverio į Majamį; antra, todėl, kad pavyko jį sudaryti dabar, einant per mane bauginančius plotus. Taip, atsiminimai mane baugina. Bijau kiekvieno atsiminimo. Sąrašas padėjo suprasti, kad galiu nejausdamas skausmo visą valandą klajoti po savo atmintį gaudydamas

drugelius, prisimindamas džiugias ar tiesiog gražias, ar malonias keliones – daugelį jų keliavau su Lara arba tada, kai jau gyvenom kartu. Todėl galiu teigti, kad šis sąrašas, dabar, kai jau išklotas mano užrašų knygelėje, objektyvus, kaip objektyvu visa, kas jau įvykę. Jis yra svarbus. Žiūriu į jį ir negaliu atsižiūrėti: jis – mano atminties distiliatas, mano gyvenimo informacijos koncentratas, ir jis nesuteikia man kančios. Tai svarbu.

Kai rašiau savo sąrašą, keletą kartų suskambo telefonas. Trumpi dalykiniai pokalbiai su ilgomis užuojautų preambulėmis, sutrikę vyrų ir moterų balsai, išreiškiantys savo paramą, jie iš tikro tarsi mane čiupinėjo: skambučių tikslas buvo miglotas, nekonkretus, tarsi tik pretekstas įsitikinti, kad dabar, sugrįžęs, tebesu patikimas pašnekovas. Solidarumo ir cinizmo mišinys. Kita vertus, padėtis įmonėje ganėtinai suvelta, kad pateisintų tokius patikrinimus. Mus užgriuvęs būsimas susijungimas – milžiniškas dalykas, ir ten, darbe, nėra nė vieno, kuris jau dabar jo nejaustų. Visi dairosi aplinkui, pastatę ausis, išsigandę lyg beždžionės savanoje. Bent taip buvo prieš dvi savaites, prieš tai, kai dėl asmeninių reikalų pasitraukiau nuo bandos; ir nėra priežasčių manyti, kad per tas dvi savaites kas nors pasikeitė. Todėl suprantu tuos *collaudi ad personam**, ypač kai tikrina mane. Nereikia jų smerkti: jų vietoje aš irgi taip elgčiausi. *It's a wild world***.

A wild world.

Tarkim: kas pasakė Klaudijai, kad tuo metu, kai mirė jos motina, aš gelbėjau kažkokią moterį? Karlas prisiekė, kad jis to nesakė, ir aš juo tikiu; bet kai jo paklausiau, ar kalbėjosi apie tai su kuo nors kitu, jis nekaltai prisipažino tai daręs: su mano svaine,

* asmeninius patikrinimus (*lot.*).

** Laukinis pasaulis (*angl.*).

su pusbroliais iš Bolonijos, netgi su teta Dženi... Rezultatas: šeimoje visi jau žino gelbėjimo istoriją, taip pat ir Klaudija, nes prieš keletą vakarų apie tai prasitarė, ir man kraujas sustingo gyslose: staiga paklausė, ar ką nors žinau apie tą moterį, kurią išgelbėjau, aš atsakiau, kad nieko nežinau, bet neišdrįsau paklausti, kas jai papasakojo tą istoriją. Labai sunerimau dėl to, kad ji ją žino, tikrai. Kažin, ką ji pagalvojo. Nežinia, į ką laikui bėgant gali išvirsti žinojimas, kad tuo metu, kai tavo akyse mirė tavo motina, tavo tėvas gelbėjo nepažįstamą moterį.

Kita vertus, tiesa, vaikai yra neįtikėtini: kartais atrodo, kad jie viską žino. Tarkim, tą patį vakarą, netrukus po to, kai paklausė manęs „apie tą moterį", jau gulėdama lovoje su naktiniais, kai skaičiau skyrių iš jos mėgstamiausios knygos („Picano Picos nuotykiai"), Klaudija nustebino mane tobulu klausimu: „Ar žinai", paklausė, „kas gyvenime man sukeldavo didžiausią nerimą?" Prisiekiu, taip ir paklausė, tokiais žodžiais. Ir prieš man dar labiau susijaudinant, konstatavus, kaip jai savaime suprantama, kad gelbėjimo istorija susijusi su daiktavardžiu *nerimas*, ir kaip negailestingai pavartotas dažninis laikas, *sukeldavo*, galėjo reikšti „kol mama dar buvo gyva" – arba, dar subtiliau, „kol nesužinojau, ką veikei tuo metu, kai mirė mano mama", – taigi prieš man pasineriant į visus tuos svarstymus, kitaip tariant, iškart po to, kai suformulavo klausimą, ji ir atsakė į jį: „Žinia, kad mano senelė yra tavo mama", tarė švelniai šypsodamasi iš meilės sau pačiai. Taip tą vakarą, kai jaučiau vis labiau apsėdantį nerimą, nes tai galėjo būti tikrojo smūgio preliudas, būtent Klaudija priminė, kad vaikai mąsto kitaip nei suaugusieji, ir nebūtinai juos jaudina dalykai, kurie, suaugusiųjų nuomone, turėtų juos jaudinti; ir, priešingai, juos gali neraminti tai, ko suaugusieji nė nepastebi. Todėl dabar gal verčiau negalvoti, kad ji žino apie tą gelbėjimo

operaciją ar kas apie ją papasakojo, o tiesiog žinoti, kad ji tai žino, ir visada žinos, tik tiek...

Dar vienas lėktuvas, vos atsiplėšęs nuo žemės, sukasi virš galvos, ir prisimenu dar dvi oro linijų kompanijas, kurias turėčiau įtraukti į sąrašą: *Aero Mexico* ir *Mexicana Airlines*, jomis skridau iš Meridos į Kubą, paskui atgal į Meridą, kai prieš dvidešimt metų ilgai klajojau po Lotynų Ameriką. Kažin, kodėl anksčiau jų neprisiminiau? Ir *Air Lingus*, taip: kelionė į Dubliną, iškart po abitūros egzaminų. Ir *Swissair*, kai iš Ciuricho skridau į Niujorką supūliavusiu dantim. Ir tos oro linijos, bankrutavusios po nelaimės Ustikoje, *Itavia*, jomis irgi skridau, vieną kartą. Taip pat ir *Alisarda*, kai jos dar egzistavo. Ir Vengrijos oro linijomis, kaip jos vadinosi, *Malev*...

Papildžiau sąrašą šiais vardais, jis pasidarė tikrai ilgas. Suskaičiuoju: trisdešimt. Skridau trisdešimčia oro linijų. Stoviu atsirėmęs į mašiną, vienmarškinis – šilta – ir dairausi aplink: policininkas, du senukai ant suoliuko parkelyje, graži mergina, vilkinti vasariniais marškinėliais, eina su auksiniu retriveriu už pavadėlio, trys darbininkai remontuoja namo fasadą, senas pakistanietis sankryžoje valo mašinų stiklus, moteris, sunkiai tempianti vaikišką dviratį; esu beveik tikras, kad nė vienas iš jų nekeliavo tiek, kiek aš. O tam, kuris nekeliauja ar keliauja mažai, kupinas kelionių gyvenimas neišvengiamai atrodo gražus. Žinoma, ne visada: pažįstu pasmerktųjų, priverstų darbo reikalais šešis kartus per savaitę sėsti į lėktuvą, o savaitgaliais vėl keliauti, gal automobiliu, su šeima, prie jūros ar į kalnus, o gal ir vėl skristi, kad panaudotų surinktus taškus, su savo mergina ar meiluže, į Sardiniją, Maroką, Londoną, kad iššvaistytų pinigus, jie kaskart dievagojasi daugiau nebeištversiantys, bet vis tiek nesiliauja, kol neištinka priepuolis. Bet aš ne toks. Gyvenimas, kurį iki šiol gy-

venau, buvo tikrai gražus, o ilgas oro linijų, kuriomis skraidžiau, sąrašas iš tiesų tą liudija.

Žvelgiu į langus, svarstau, už kurio galėtų būti Klaudijos klasė. Norėčiau, kad ji dirstelėtų pro langą ir mane pamatytų. Noriu pasakyti, kad man tai patiktų. Sveikinamas rankos mostas, nustebusi šypsena, kurią nuspėčiau jos veide, – mano buvimas čia įgytų daugiau prasmės. Ne todėl, kad dabar jis beprasmis, priešingai: čia jaučiuosi tikrai geriau nei darbe, ir iš tiesų, smūgio vis dar nėra; bet būtų gera, jei kurią nors šios keistos dienos valandą mano duktė įsitikintų, kad tikrai likau prie jos mokyklos, kaip ir žadėjau, nors atrodė, tarsi juokaučiau. Ir būtų dar geriau pamatyti, kai ji tuo įsitikins...

Mokyklos durys prasiveria, pro jas išeina mokytoja Glorija. Aš stoviu tiesiai priešais, kitoje gatvės pusėje, atsirėmęs į savo automobilį, bet ji manęs nemato: ją akina saulė ir tenka prisidengti akis ranka lyg snapeliu, paskui pasirausti rankinėje, ta valiūkiška poza, kurios moterys nepraranda netgi senatvėje: viena koja pakelta, į ją atremta rankinė, kaip jaunystėje, kai vaikinai vėlų vakarą parlydėdavo jas namo, o jos imdavo baimintis pametusios raktus, ir lygiai tokia pat poza ieškodavo jų savo rankinių jaukale, o vaikinai laukdavo mašinose, neišjungę variklio, svarstydami, ką reikės daryti, jei raktai neatsiras ir tą valandą išties teks paspausti durų skambutį: palikti jas vienas ar palydėti iki durų ir patirti galimą tėvų pyktį? Toji dvejonė užtrukdavo, o su ja ir poza, paskui raktai atsirasdavo, visada: nė karto jie nebūdavo tikrai prapuolę, sužaižaruodavo tarp pirštų žibinto šviesoje, ir visi eidavo miegoti, su palengvėjimu. Ir mokytoja Glorija kiek pasiraususi ištraukia iš rankinės tamsius akinius, pabalnoja jais nosį ir tą pat akimirką pamato mane. Nusišypsau jai, bet nežengiu jos link, o laukiu, kad ji pati prieitų, jei norės. Kad turėčiau laiko pagalvoti,

ką jai sakysiu. Bet laikas jau išseko, mokytoja Glorija jau perėjo gatvę ir dabar stovi priešais mane.

– Kaip sekėsi Klaudijai? – klausiu, lyg tai būtų paprasčiausias dalykas pasaulyje.

– Gerai, – atsako ji. – Buvo rami, dėmesinga.

Nematau jos akių, jas dengia tamsūs stiklai, todėl negaliu suprasti, *kokia* ji nustebusi, matydama mane čia.

– Ji tikrai labai tvirto būdo, – priduria mokytoja Glorija. – Bet negalima palikti jos vienos, tokiais atvejais užtenka mažiausios smulkmenos ir...

Staiga šis bendrinis, proginis sakinys, *per daug* išmintingas, kurį kiekvienas gali be vargo ištarti ir kurį išties visi pasako, nutrūksta. Kitaip ir negalėjo būti: ji baigė savo tris pamokas ir išėjo, ketindama paskubomis apsipirkti gretimame prekybos centre ar suspėti iki pirmos nunešti į Švietimo skyrių prašymą dėl perkėlimo, tačiau pirmas dalykas, kurį išėjusi pamatė, buvau aš, čia, priešais mokyklą, atsirėmęs į mašiną. Ką dar ji galėjo pasakyti?

– Taigi, – ištariu ir tą pat akimirką suskamba mano telefonas. Mostu atsiprašau ir atsiliepiu: skambina Analiza dėl dokumentų, jie jau daugiau nei dešimt dienų guli biure, turėčiau juos skubiai pasirašyti. Sako bandžiusi persiųsti juos į faksą mano automobilyje, nesėkmingai. Viso to mokytoja Glorija, žinoma, negirdi. Ji girdi tik mano žodžius.

– Analiza, jis niekada ir neveikė, – atsakau. – Gal jame net nėra popieriaus. Ar galėtume palaukti iki rytojaus? Koks skirtumas, diena anksčiau ar vėliau?

Analiza dvejoja, paskui atsako, kad iš tiesų nėra jokio skirtumo, ji tik norėjusi pranešti, kad faksas mašinoje neveikia.

– Nebent, – priduriu, – norėtum man juos atvežti. Būsiu čia iki pusės penkių.

Kaip keista, kai tiksliai žinai žmogaus, kurio nematai, veido išraišką, kitame ryšio gale, bet nežinai išraiškos to, kuris stovi priešais, nes jo akis dengia tamsūs akiniai. Analiza netekusi žado, neabejotinai jos veidas vėl įprastai sutrikęs: dabar ji stengiasi suprasti, ar tai įsakymas, ar tik pasiūlymas, dėl kurio galima derėtis.

– Tiek to, nereikia, – sakau. – Rytoj juos pasirašysiu. Jei jau viskas taip susiklostė, verčiau paimk laisvą pusdienį.

Analiza man padėkoja, bet sako liksianti darbe. Ko gero, nė nežinotų, ką veikti: ta mergina labai vieniša. Tai matyti iš jos akių.

Mokytoja Glorija, priešingai, sustingusi, neperregima už savo tamsių akinių. Įsidedu į kišenę mobilųjį telefoną ir jai nusišypsau.

– Atleiskit, – sakau.

Stoja keista tyla. Manau, kad žinau, ką norėtų pasakyti mokytoja Glorija, galėčiau jai padėti, galėčiau pirmas žengti žingsnį; bet to nepadarau. Aš daug kalbu, kartais net per daug, ir dabar atrodo svarbu to nedaryti. Be mano pagalbos jai nepavyksta nieko ištarti, ir ši tyla, nė nežinau kodėl, atrodo labai brangi.

Tolėliau skersgatvyje pratrūksta mašinos signalas, ir mokytoja Glorija krūpteli, lyg tai būtų priminimas jai.

– Ką gi, iki pasimatymo, – sako.

– Iki rytojaus, – tariu.

Kai ji nusisuka ir žengia parkelio link, mane užgriūva jos gyvenimo detalės, visos kartu, lyg tuo judesiu būtų išbarsčiusi jas iš kišenių: jau išblėsusi aistra šokti, meiliai prižiūrimos gėlės balkonėlyje, susiraukšlėję pleistrai ant kulnų, kultūros mylėtojų būrelis Navilji krantinėje, svetainės parketas, kurį reikia atnaujinti, naktinis pedagogikos vadovėlių skaitymas, kad pasitobulintų, bergždžios dietos, kad liautųsi storėjusi, Kaetano Veloso plokš-

telės, kurių nepakenčia jos vyras, balti ir be pretenzijų apatiniai baltiniai, rizotas per vakarienes su draugais, apsilankymas vėžio prevencijos centre kas pusmetį, nevykusi nuotrauka tapatybės kortelėje, vykusi ir įrėminta ant spintelės svetainėje, kurioje ji atrodo beveik graži, beveik laiminga, su vienu vaiku ant rankų, kitu įsikibusiu į šlaunį, prieš dvylika metų, Sardinijoje, ramios ir nepakartojamai žalios jūros fone...

– Atsiprašau! – šaukiu jai pavymui.

Ji sustoja ir staiga atsigręžia, lyg būtų laukusi kvietimo.

– Ar galėtumėt pasakyti, kuris šiemet jūsų klasės langas? – klausiu, ir vėl tamsūs akiniai, dengiantys jos akis, ir tie šeši septyni mus skiriantys žingsniai neleidžia suprasti, kokį įspūdį jai padarė mano klausimas. Mokytoja Glorija pakelia akis į mokyklą ir keletą sekundžių stovi įsmeigusi žvilgsnį į fasadą, tarsi galvodama: „Taigi, mūsų klasės langas...“ Akivaizdu, kad dar niekas nėra jos to klausęs. Paskui kilsteli ranką ir parodo.

– Trečias! – atsako. – Trečias trečiame aukšte, skaičiuojant iš kairės!

– Ačiū!

Mokytoja Glorija dar akimirką žiūri į mane, gal ieškodama jėgų grįžti ir paklausti manęs, ką, po velnių, čia veikiu. Tačiau net jei taip ir yra, tų jėgų ji neranda ir apsiriboja linktelėjimu, paskui vėl nusisuka ir nueina. Ir vėl žingsniai paberia paskui ją jos gyvenimo smulkmenas, akivaizdžias ir liūdnas: troškimas praleisti savaitgalį mineralinių vandenų kurorte, kuris jai per brangus, domėjimasis Danieliaus Penako romanais, graužatis dėl nebaigtų darbų tėvų namuose, smarkus prakaitavimas...

Žvelgiu į savo dukters klasės langą ir netikėtai pajuntu beribį švelnumą. Už to lango – ji, su savo naujumu dvelkiančiais daikteliais, tarp nieko nesuprantančių klasės draugių ir draugų,

kovojanti. Gal ji nė nesuvokia, jog iš visų jėgų kovoja, kad liktų savimi, liktų vaikas, išsigelbėtų. Ir ji tai turi padaryti pati. Ak, galvoju, jei tik kas nors įkvėptų ją pažvelgti pro langą: ant palangės nutūpęs paukščiukas, netikėtas triukšmas, o gal tik mano tylus kvietimas, kurį siunčiu tarsi koks galvą užvertęs gyvūnas, kraujo šauksmas, kurį jaučiu pulsuojant krūtinėje, gerklėje, smilkiniuose taip smarkiai, kaip prieš nualpstant: „Nagi, brangute, liaukis būti dėmesinga, išsiblaškyk, atsistok, eik prie lango, pažvelk į lauką, pažvelk žemyn..."

Suskamba telefonas. Leidžiu jam skambėti.

4

Pirmieji tėvai atvyksta be penkių keturios. Du tėčiai. Nepažįstu jų, neprisimenu, kad kada nors būčiau juos matęs; jie ateina kartu, gražiai įrudę, su kaklaryšiais, švarkais per petį, smagiai kalbėdamiesi jau nežinia kiek laiko, ir sustoja prieš dar uždarytas mokyklos duris. Toks įspūdis, kad tai ne atsitiktinumas. Toks įspūdis, kad tai jau įprotis. Visada akivaizdu, kai kas nors daro tai, ką įpratęs daryti: jis nesižvalgo, nestebi kitų, jaučiasi patogiai, lyg namuose. Tuodu yra tokie. Ateina anksčiau, pirmi, ir šnekučiuojasi, juokiasi, labai intymiai gestikuliuoja, nors dar nėra būrio kitų tėvų, kurie galėtų juos užstoti, kad būtų ne tokie matomi. Jie atrodo lyg vaikystės draugai, gal iš tiesų ir yra: vaikystės draugai, kartu lankę pradinę ir vidurinę mokyklą, paskui išsiskyrę licėjuje, o vėliau susitikę, gal todėl, kad vedė dvi drauges, taip, ir staiga suprato esantys daug artimesni ir labiau derantys, nei manė, o tai, kad yra pažįstami nuo vaikystės, suteikė jiems saugumo jausmo ir padėjo tapti tikrais draugais. Stebint juos aišku: kai kuris nors iš jų turi kokių nors problemų – skambina kitam. Tai taip akivaizdu. Jie kartu žiūri TV rungtynių komentarus, vienas kitą palaiko, kai šeimoje būna neištikimi, kartu atostogauja, su šeimomis, jų žmonos taip pat ramios, nes jos irgi jau seniai

kartu, o jų bendraamžiai vaikai priversti dalyvauti šiame dvejopame artume, nors galbūt negali vienas kito pakęsti. Jie kartu atėjo pasitikti vaikų iš mokyklos ir sutarė šiemet tai daryti kuo dažniau, taip, išeiti anksčiau iš darbo su tam tikru erosu, kurio nebūtų, jei taip elgtųsi, kad susitiktų su savo žmonomis, ir tas išėjimas iš darbo anksčiau jiems labai padės susitvarkyti gyvenimą ir pajėgti su juo susitaikyti, abiem...

Netikėtai pasirodo kiti tėvai, visi kartu, lyg būtų prasivėręs juos laikęs aptvaras: kas motoroleriu, kas automobiliu, kas pėsčiomis, kalbėdamas mobiliuoju telefonu, ir kiekvienas iš jų yra problema, kurios policininkas negali išspręsti. Tai ne tas pats policininkas, kuris buvo ryte. Kažkas nori pastatyti automobilį antroje eilėje prieš pat mokyklos duris, kažkas užsiplepa vidury gatvės, trukdydamas eismą, ir policininkui tenka nemažai paprakaituoti, kad padarytų nors minimalią tvarką. Tačiau nesėkmingai, jį puola iš visų pusių, o dvidešimt penkios minutės po keturių aplinkui verda įprasta maišatis, kokia būdavo visuomet, kai ateidavau paimti Klaudijos. Chaosas. Tačiau džiugus chaosas, be dramatizmo, nes vaikai, nors dar neišėję, pradeda skleisti substanciją, kuri jiems padeda išgyventi tarp suaugusiųjų, tarsi natūralų antihistaminą, atpalaiduojantį tėvus, priverčiantį juos regresuoti, paverčiantį juos suderinamais su chaosu, kurio dalimi, o neretai ir jo bendrininkais, jaučiasi vaikai: jų dar nesutvarkytų kambarėlių chaosu, kuprinių, grįžus iš mokyklos, chaosu, pieštukinių, stalčių, sąsiuvinių chaosu; paprastu ir iš esmės ramiu chaosu, kuriame jie, vaikai, gyventų visą laiką, jei tik jiems būtų leista, iki galo nesuprasdami daugumos dalykų, bet būtent dėl to labai stipriai juos išgyvendami. Kaip tik tai – dabar suprantu – maždaug šią valandą vyksta prie visų pradinių mokyklų Vakaruose: tėvai trumpam pamiršta civilizaciją, prie kurios prikalti visą dieną,

ir elgiasi kaip vaikai – chaotiškai, rizikuodami būti partrenkti, pamesti šunį, subraižyti mašiną bandant įsprausti į per siaurą tarpą, ir turintis jiems padėti policininkas nieko negali padaryti. Bet paskui tereikia, kad išeitų vaikai, nepasiekiamai persisunkę tuo chaosu – nuplėštos apykaklės, atsirišę batraiščiai, apšlapintos kelnės, nubrozdinti keliai, muzikos klasėje palikta fleita, susistumdymai, riksmai, – ir jie išsigąsta, pasitraukia atgal į tvarką, iš kurios atėjo ir kuri bus visiškai atkurta grįžus namo, pagal dienotvarkę, kuri diktuoja laiką, iki pat vakarienės, be jokių diskusijų.

Keista, bet seniau atėjęs paimti Klaudijos nesuvokdavau esąs šio absurdiško reiškinio dalis: aš irgi skubėdavau, bandydavau apmulkinti policininką, palikęs automobilį antroje eilėje, užsiplepėdavau vidury gatvės. Aš irgi fiziškai susiliesdavau su dukra, per dešimt minučių sulaužęs beveik visas taisykles, kurių laikydavausi kitą dalį dienos, ir tas dešimt minučių jausdavausi daug geriau. Nors ne dažnai ateidavau paimti Klaudijos, man atrodė normalu, kad pusę penkių čia visada tvyro klaikus chaosas. Tačiau dabar, kai pamačiau jį užgimstantį iš dviejų besišnekučiuojančių draugų sparnų plazdėjimo, šis chaosas man atrodo daug sudėtingesnis ir tvarkingesnis; per daug trikdantis, per daug įprastas ir per daug absurdiškas reiškinys, kad nebūtų kam nors reikalingas: taip, reikalingas, kad tėvai galėtų vėl kuo švelniau imtis atsakomybės už savo vaikus, – tarsi susitiktų su jais pusiaukelėje ir net leistųsi užkrečiami tuo juos įkvepiančiu ramiu chaosu.

Mokyklos durys prasiveria, ir iš vidaus senoviškai sučirškia skambutis. Budėtoja Marija prašo tėvų nesigrūsti prie durų, sustoti puslankiu, ir jos įsikišimas laužtinei minios figūrai suteikia šiokią tokią geometrinę formą. Akivaizdu, kad, nors šiandien

ypatinga diena, budėtoja Marija taip elgiasi kiekvieną mielą dieną, kitaip regresavę tėvai nesiliautų grūstis prie durų. Benedetos motina atsiskiria nuo mamų būrio ir eina prie manęs, į kitą gatvės pusę, kur tebestoviu atsirėmęs į automobilį, savo valia nedalyvaudamas varžybose dėl vietos pirmoje eilėje. Ji – graži moteris, keturiasdešimtmetė, egiptietiškomis akimis, trumpai kirptais šviesiais plaukais, valingais žandikauliais. Vilki trumpus marškinėlius, kaip mergaitė, apnuoginančius plokščio, ties bamba įtempto pilvo ruožą. Turėtų daug mankštintis, kad išlaikytų tokią formą. Tačiau jos veido oda suvytusi, susenusi, gal nuo besaikių soliariumų, kad visada atrodytų įrudusi. Dantys lygūs, balti, dabar jie baltuoja man.

– Kaip sekėsi? – klausia, lyg šis klausimas būtų prasmingas. Jei žinotų, kad visą dieną praleidau čia, prie mokyklos, toks jis ir būtų, bet ji to nežino ir jos klausimas yra beprasmis.

– Gerai.

– Gal nori, kad Klaudija su Benedeta važiuotų pas mus, prieš vakarienę ją atvežčiau.

Tarpduryje pasirodo vaikai, juos lydi mokytoja, jie dairosi. Tai mažiausieji, pirmaklasiai ir antraklasiai. Tėvų puslankyje pradeda kilti rankos.

– Nežinau, – atsakau. – Paklauskim jų.

– Pasiūliau, nes maniau gal turi reikalų.

– Ne, ačiū. Neturiu jokių reikalų.

Nežinau, kodėl, gal dėl mano veido išraiškos, kai tariu šiuos visiškai normalius žodžius, o gal todėl, kad tai tiesa, jos veidą iškreipia skausminga pagaila. Nuo šiol reikės apgalvoti, ką sakau ir kaip sakau, jei nenoriu, kad žmonės manęs gailėtųsi.

– Tada verčiau lik su ja, – sako.

Atsikvepia.

– Bet, kaip sakiau, jei prireiktų, jei kurią popietę negalėtum ateiti jos pasiimti ar turėtum darbo – paskambink. Nesvarbu, kas, sakau nuoširdžiai. Benedetai ir Klaudijai kartu labai gera...

Tuo metu virš tėvų galvų stebiu kiek vyresnių vaikų, trečiokų ir ketvirtokų, judėjimą. Mokytojos dairosi, prireikus net jėga prilaiko vaikus (akivaizdu, kad jie nertų tiesiai į tėvų būrį ir tik paskui susimąstytų, o kaipgi jame ras savuosius), kol neatpažįsta motinos, tėvo ar auklės, pakeliančios ranką ir pasisveikinančios: tada paleidžia vaiką ir parodo, kur šiam eiti, tačiau beveik visada vaikas jau ir pats žino.

– Ačiū, – pakartoju ir staiga suvokiu neprisimenantis jos vardo, nes noriu pridurti jį prie padėkos (Barbara ar Beatričė?). Todėl mano „ačiū“ lieka tarsi pakibęs, ir turiu sugalvoti kitą, improvizuotą pabaigą:

– Tu labai maloni.

– Nesidrovėk, sutarta? – pakartoja ji.

Neretai patys vaikai pastebi savo tėvus anksčiau už mokytoją ir jai parodo, nors ji dairosi visai kitų tėvų. Taip jie sugriauna tvarką, kurios mokytoja tikėjosi atlikdama šią paskutinę dienos užduotį, vaikų perdavimas sutrinka ir chaosas išplinta iš lauko į vidų.

– Žinai, – sakau, – panašu į pardavimą iš varžytinių.

– Ką?

Smakru mosteliu į mokyklos duris.

– Tas būdas perduoti vaikus tėvams. Primena varžytines.

Benedetos motina pasisuka į duris ir žiūri.

– Atrodo, lyg vaikus vieną po kito išstatytų varžytinėse, o tėvai varžytųsi dėl jų, pakeldami ranką ir siūlydami savo sumą. Mokytoja juos atiduoda pateikusiam geriausią pasiūlymą, o jis galų gale visada priklauso tikrajam tėvui.

Išnyra kiti vaikai, vyresni. Penktokai. Benedetos motina su-

stingsta, įsmeigia žvilgsnį į iš čia matomą menką plotelį. Ji neaukšta, o žmonių dar pakankamai, kad užstotų viską lyg siena. Netikėtai pajuntu besikaupiantį nerimo gniužulą.

– Kita vertus, – priduriu, nors norėčiau patylėti, – ar galėtų būti kitaip?

Štai ir mokytoja Paolina. Greta jos atpažįstu Frančeską, Nilofer ir Aleks, ir dar kažkokią mergaitę, neprisimenu, kad būčiau ją anksčiau matęs. Už jų fojė prieblandoje būriuojasi kiti vaikai, įsivaizduoju, kad tarp jų ir mudviejų dukros, tik jų dar nematyti.

– Mūsų eilė, – sako Benedetos motina ir vėl nušvinta pieno baltumo šypsena. Kartu pereiname gatvę, sausakimšą besišnekučiuojančių ir kažką planuojančių tėvų, jau atsiėmusių savo vaikus, tarp jų pamatau ir tuodu vaikystės draugus, jie laiko už rankų du berniukus ir kalbasi su jauna gražia motina. Eismas paralyžiuotas, policininkas užstojęs kelią nutįsusiai automobilių eilei, lyg šie ketintų pulti į minią ir ją sutraiškyti. Nieko nepadarysi: ir mes, vos atėję prie būrio, spraudžiamės į nesamus plyšius tarp žmonių, kad prasibrautume į pirmą eilę, susijaudinę lyg vaikai, – to niekada nedarytume eilėje pašte ar parduotuvėje. „Atsiprašau, atleiskit..." Niekas neprieštarauja.

Kai galų gale pavyksta pamatyti duris, Klaudija su Benedeta jau ten, greta mokytojos Paolinos. Klaudija iškart mane pamato, ir mano nerimo gniužulas išauga; paskui kumšteli draugę, besižvalgančią kitoje pusėje, ir parodo jos motiną. Dabar tereikia, kad mokytoja Paolina irgi mus pamatytų, ir viskas bus baigta. Aš pakeliu ranką, pateikiu savo pasiūlymą: mokytoja Paolina mane pamato, linkteli ir galvos mostu leidžia Klaudijai eiti pas mane. Parduota.

– Saulyte, kaip sekėsi? – pakšteliu jai į skruostą.

– Gerai, – atsako, ir tai atrodo tiesa. Šypsosi, rami, atsipalaidavusi. Mano nerimo gniužulas ima tirpti.

– Ką veikėt?

– Pjetrai, tada iki, – pertraukia mus Benedetos motina, kuri, regis, skuba.

– Iki rytojaus, – sakau. Paglostau jos dukters galvą. – Benedeta, kokia tu įrudusi. Labai graži.

Mergaitė šypsosi, lyg sąmokslininkė paslaptingai žvilgteli į Klaudiją ir nutolsta su motina. Pastaroji, žengusi kelis žingsnius, stabteli ir atsigręžia į mane.

– Tik nesivaržyk, – pakartoja.

– Žinoma, – atsakau.

Toliau – virtinė greitų atsisveikinimų ir mandagybių su Klaudijos klasės draugų tėvais, užtrunku kelias minutes, kol jų atsikratau. Klaudija stovi šalia, tokia gerutė, ir jos ramybė padeda man nesuirzti, noriu likti su ja dviese, apie nieką daugiau negaliu galvoti. Ji nematė, kad praleidau čia visą dieną, bet susižvalgymas su Benedeta vėl grąžino mano nerimo gniužulą, nes galėjo reikšti, kad ji tai pastebėjo ir pasakė draugei, ir jos kartu sukūrė savo žaidimo strategiją...

Paskui, kai su mumis atsisveikina ir mokytoja Paolina, pagaliau galime sėsti į automobilį.

– Na, – tariu prieš paleisdamas variklį. – Ką veikėt?

Suskamba mobilusis, neatsiliepiu. Nepažvelgiu į ekraną pažiūrėti, kas skambina. Klaudija akimirką nustemba, paglosto savo kaselę. Paskui įkvepia, lyg norėtų prabilti, bet nieko nepasako.

Pagaliau tai įvyks? Ji mane matė ir nežino, kaip man tai pasakyti?

– Saulyte, kas atsitiko? – klausiu šypsodamasis.

– *I topi non avevano nipoti**, – ištaria ji ir įsmeigia į mane akis.

---

* Pelės neturėjo anūkų (*it.*).

Paleidžiu variklį, bent koks nors veiksmas. Jos žvilgsnis veria kiaurai, o akyse sužiba juoko kibirkštėlė. Vėl suskamba telefonas, išjungiu. *I topi non avevano nipoti.*

– Nesupratau, – prisipažįstu.

Klaudija atrodo patenkinta, nepastebimai linkteli ir nuleidžia akis. Kai jai bus dvidešimt metų ir ji padarys tokį pat mostą, bus labai graži.

– Kūrėme palindromus, – sako. – Žinai, tai tokie dalykai, kai iš abiejų galų skaitoma vienodai.

Tuo metu išsuku iš stovėjimo vietos ir lėtai slenku tarp pamažu besisklaidančio tėvų būrio liekanų.

– *I topi non avevano nipoti* galima skaityti ir iš kito galo, – priduria. – Pabandyk...

Bandau, su kvailiausia šypsena veide perskaitau šį nuostabų sakinį iš kito galo: *itopin onaveva non ipot i.*

– Teisybė... – pratariu.

Ir prisimenu anglišką palindromą, kurį išmokau studijuodamas Harvarde: *able I was ere saw I Elba.* Buvau pajėgus, kol neišvydau Elbos. Napoleonas. Anuomet šis sakinys mane pribloškė, nes jis ne tik buvo palindromas, bet ir turėjo prasmę. Tačiau *i topi non avevano nipoti* nepalyginti geriau, kaip tik dėl to, kad yra beprasmis, – ir, nepaisant to, kitaip nei angliškas sakinys, skamba visiškai natūraliai.

– Gražu, – sakau. – Kodėl kūrėte palindromus?

– Mokytoja Glorija mums aiškino grįžtamumą.

– Grįžtamumą? Puiku. Ir ką gi jums paaiškino mokytoja?

– Ji sakė, kad matematikoje vieni veiksmai yra grįžtami, o kiti – negrįžtami. Ir dar paaiškino, kad gyvenime yra taip pat. Ir daug geriau daryti grįžtamus dalykus, jei tik galima rinktis.

– Žinoma. Ar ji davė kokį nors grįžtamų dalykų pavyzdį iš gyvenimo?

– Ne.

– Bet tu apie tai galvojai, tiesa?

Klaudija linkteli.

– Hmm... hmm...

– Pavyzdžiui? Pasakyk man kokį grįžtamą dalyką, kurį darome gyvenime.

– Susituokti.

– Ką?

– Juk yra ir skyrybos? Mokytoja Glorija mums sakė, kad grįžtami yra tie dalykai, iš kurių galima sugrįžti į pradinę padėtį.

Ir ji nusišypso. Neįtikėtina. Mudu su jos motina prieš dešimt dienų turėjome susituokti; kadangi Laros tėvai jau mirę, nutarėme, kad ji atvyks į rotušę lydima Klaudijos; nupirkom nuostabiai gražią suknelę ir ji negalėjo sulaukti, kada gi ją apsivilks, bet motina mirė jos akyse, ir ji tos suknelės niekada neapsivilks... Ta mergaitė pakibusi ant plauko, tačiau ne tik kalba tokiomis temomis, – daro tai šypsodamasi. Ką turėčiau dabar sakyti?

– Taigi.

Eismas intensyvus. Lėtai plaukiam automobilių srautu, langai nuleisti, kondicionierių darbas perniek. Vėjas kedena gražius ir spindinčius Klaudijos plaukus. Nejudri tik kaselė prie smilkinio. Ką galiu pasakyti? Kaip galėčiau pakeisti temą, kol dar nepradėjome kalbėtis apie *negrįžtamus* dalykus?

– Saulyte, žinai, pamiršau Benedetos mamos vardą. Barbara ar Beatričė? – klausiu.

– Barbara, – atsako. Ir karingai priduria: – Kodėl ji tau liepė nesivaržyti Benedetos?

– Nesivaržyti? Ne, brangute, Benedeta čia nieku dėta. Ji taip pasakė prisiminusi mūsų ankstesnį pokalbį, kai dar...

Taigi. Dalykai, kurie vaikams kelia nerimą, ir kurie jiems nekelia jokio nerimo.

5

Dar viena vasaros diena. Mes ir vėl ankstyvi...

Mudu su Klaudija smaginomės žaisdami „Deja“ palydoviniu navigatoriumi: kelionės tikslu pasirinkom mokyklą, o paskui nepaklusdavom moterišku balsu – bejausmiu, įsakmiu, pasigirstančiu gerokai per anksti – tariamiems įsakymams, diktuojantiems trumpiausią kelią: „DABAR sukti į dešinę!“, ištardavo balsas, aš atsakydavau: „*Deja*, nenoriu“ ir nuvažiuodavau tiesiai; navigatorius susipainiodavo, imdavo ieškoti naujo maršruto į mūsų tikslą, ir Klaudija juokdavosi. Kai maršrutas būdavo rastas, pasigirsdavo moteriškas balsas: „Už šimto metrų posūkis į kairę“; aš atsakydavau: „*Deja*, sunku tai padaryti“; balsas neatlyždavo, „DABAR sukti į kairę!“, ir, kai pasukdavau į dešinę, šįkart Klaudija atsakydavo navigatoriui: „*Deja*, mes pasukome į dešinę“; navigatorius vėl sutrikdavo ir ieškodavo naujo kelio, o mes juokdavomės. Nes išties šioje prieštarų nepripažįstančių įsakymų ir nuolankumo priešpriešoje, nuolankumo, su kuriuo nepaklusus įsakymui kompiuteris neprieštaraudamas imdavo ieškoti maršruto, buvo kažkas komiška: toji buka skaitmeninė kantrybė, kuri jau savaime juokinga dėl autoritariškus įsakymus beriančio balso; beviltiškas nuolat kartojančių tuos pačius žodžius, be alter-

natyvų ir kito išsigelbėjimo, išskyrus gedimą, automatų komizmas. Vaikai tą komizmą puikiausiai jaučia, todėl taip smaginasi laužydami daiktus: jie turi įgimtą talentą rasti silpnąją kiekvieno mechanizmo vietą ir kartoja savo veiksmus lygiai taip pat užsispyrę, kaip automatai. Klaudijai niekada nebūtų atsibodę vesti iš proto palydovinį navigatorių, o jos sidabrinis juokas buvo stiprus priešnuodis blogiui, kuriuo automobilių grūstis bandė užteršti manąją dieną. Taigi, nepaklusdami navigatoriui, pailginę kelią – kartu ir savo buvimą automobilių kamšatyje – mokyklą pasiekėm linksmi; kadangi buvom sutarę pusryčiauti bare (iš tiesų todėl, kad ketvirtis po septynių abu jau buvome pasirengę išeiti) ir iš namų išvažiavom labai anksti, prie mokyklos atvykom gerokai prieš laiką. Kaip ir vakar, radome puikią vietą pasistatyti mašinai, kaip ir vakar, stebėjome vieną po kito į mokyklos fojė besirenkančius vaikus su tėvais. Todėl, kol Klaudija tauškėjo su draugais, mane ir vėl užgriuvo kitų tėvų, kurie vakar laikėsi atokiau, nes buvo drovesni ar beveik nepažįstami, pagalbos siūlymų lavina, daugiausia motinų, nes antrą mokslo dieną tėčių beveik nesimatė. Visi tie geri žmonės, neabejotinai nuoširdžiai išgyvenantys mano gedulą, papildė ilgą sąrašą tų, kuriais galėčiau pasiremti, jei tik man prireiktų, nors sunkiai įsivaizduoju, kad būtent į juos galėčiau kreiptis pagalbos. Kita vertus, jie irgi puikiai žino, kad niekada į juos nesikreipčiau; bet žingsnis žengtas, ir aš jį įvertinau. Per visą tą šurmulį laikas pralėkė nepastebimai, ir prieš akimirką nuskambėjęs skambutis užklupo mane nepasiruošusį; Klaudija pakštelėjo man į skruostą ir nužingsniavo koridoriumi su Benedeta, ir tą pat akimirką gerklėje vėl pajutau nerimo gniužulą. Tai, ką dabar turėjau daryti (šypsotis ir žiūrėti, kaip ji išnyksta su savo draugais), man pasirodė gėdingai nederama.

– Klaudija! – šūkteliu, ji sustoja. Pamoju, kad sugrįžtų, ji prieina. Jos draugė Benedeta irgi sustoja, bet neseka jai iš paskos, o jos motina, Barbara, stovi įsmeigusi į mane žvilgsnį, nusišypsau jai. Štai ir Klaudija, klausiama veido išraiška, kaip tas, kuris nežino, ko tikėtis. Kodėl ją pakviečiau? Pasilenkiu, pabučiuoju į kaktą, bet akivaizdu, kad to negana pateisinti mano impulsą. Kodėl ją pakviečiau?

– Saulyte, vakar iš tiesų visą dieną buvau čia, prie mokyklos, – girdžiu save šnabždantį.

Ji išplečia akis.

Taip. Bet ir to negana. Nerimo gniužulas neišnyko.

– Žinai, – priduriu, – šiandien irgi čia liksiu. Visą dieną. Kol išeisi. Čia, lauke.

Dabar jau viskas. Klaudija išklauso žinią elegantiškai, nesutrinka, bet jos veide nuostaba, maloni nuostaba. Pasisuka į draugę, laukiančią vidury koridoriaus. Paskui vėl pažvelgia į mane.

Nustebusi.

– Todėl, – vėl prabylu, pusbalsiu, – per pertrauką žvilgtelėk pro langą. Būsiu ten, apačioje.

Dar kartą pabučiuoju ją į kaktą ir atsistoju. Kažkur skaičiau, kad tėvai europiečiai, kitaip nei amerikiečiai, niekada nepritupia kalbėdamiesi su savo vaikais: nežinau, ar tai tiesa, bet, kad ir kaip ten būtų, aš kalbėdamas su dukra visada pritūpiu. Spontaniškai. Klaudija pakelia galvą ir nieko nepasako, tik paglosto mano ranką taip tobulai švelniai, kad vien ši glamonė verta visų jos neištartų žodžių. Paskui pasisuka ir nueina prie Benedetos, kad jas kartu prarytų tamsus, dabar jau ištuštėjęs, koridorius.

Štai ir viskas. Štai kodėl šįryt atsibudau taip anksti; štai ką turėjau galvoje. Taip pat ir šiandien likti prie mokyklos. Nerimo gniužulas išnyko.

Barbara ir Nilofer motina (ji egiptietė, neprisimenu vardo) pakviečia mane į barą kavos, sutinku. Kalbamės apie mūsų dukras, lyg niekur nieko, tai visai kas kita, nei girdėti pagailos ir pagalbos siūlymus: Nilofer sirgo sunkiu ausų uždegimu, jis sugadino visas jų atostogas; naujajame dienoraštyje Benedeta parašė: „Noriu būti kieta, seksuali ir bloga"; tokios tokelės. Aš papasakoju apie Klaudijos pusbrolį, Džovanį, kuris šią vasarą atostogavo prie jūros su motina ir broliuku ir įrašė į amžinybės knygą gražiausią mano kada nors girdėtą grasinimą. Paaiškinu, kad, nors jie su Klaudija vienmečiai, jis už ją mažesnis ir trapesnis, ir visada jai nusileidžia (gal turėčiau sakyti nusileisdavo, kažin, kaip bus toliau), o Klaudija elgiasi su juo gana valdingai. Papasakoju, kad vieną rytą jis atėjo į paplūdimį su naujut naujutėle nardymo kauke, kurią motina jam buvo ką tik nupirkusi; jis puikiai žinojo, kad Klaudija tuoj pat atims jo kaukę, kad pirma ja pasinaudotų, kaip būdavo beveik su visais jo žaislais, bet nusprendė šįkart jai nepasiduoti, buvo tam pasiruošęs ir drąsiai ėjo pirmyn, visas išteptas kremu, liesas, trapus, *menkutis*, stipriai suspaudęs rankose kaukę; priėjęs prie mano dukros – ji jau buvo pastebėjusi kaukę ir ruošėsi nesivaržydama ją griebti, nes taip visada elgdavosi: ji valdydavo, jis paklusdavo, ir tokia padėtis tęsėsi jau taip ilgai, kad dabar rodėsi visiškai natūrali, tą akimirką, labai tikėtina, paskutinę, kai dar laikė kaukę savo rankose, – jis ištarė pirmą savo gyvenime grasinimą: „Saugokis, nes aš esu *klusnus*!" Taip jis pasakė. Tai neišgelbėjo jo nuo Klaudijos, ji tik trumpai sudvejojo prieš šį neišvengiamą veiksmą – apskaičiuotą, žiaurų, nekaltą, ir kaukė atsidūrė jau kitose rankose; tačiau mano, savo motinos ir Laros, o dabar ir tų dviejų motinų, kurios, matau, yra priblokštos, taigi mūsų, suaugusiųjų, akyse tas berniukas staiga tapo romantiniu herojum, o jo frazė – nugalėtųjų manifestu.

Grįžtame prie mokyklos, o mums atsisveikinant vėl matau vakarykštį berniuką, turintį Dauno sindromą, įsikibusį motinos rankos, jie eina pro mano automobilį; skubiai paspaudžiu nuotolinio valdymo pultelį – *byp* – ir jis patenkintas nusišypso, nes laukė to, bet motina vėl nieko nepastebi ir nutempia jį paskui save, neklausydama. Barbara ir Nilofer motina taip pat nieko nesuvokia, jos pastebi mano mostą, bet pamano, kad ruošiuosi važiuoti į darbą, todėl atrakinu automobilį; visų gražiausia tai, kad vaikas ir šiandien manęs nepastebi, taigi išties tai ypatingas, jaudinantis, slaptas jo ir juodojo automobilio ryšys. Motinos tempiamas jis nenoriai žengia pro tas pačias duris kaip vakar; likęs vienas pirmiausia nueinu prie jų, noriu suprasti, kur jie kiekvieną rytą tokiu metu galėtų eiti. Skydelyje dvylika skambučio mygtukų, trys elegantiškos žalvarinės advokatų biurų iškabos ir viena plastikinė, paprastesnė, skelbianti apie pirmame aukšte įsikūrusį fiziokineziterapijos kabinetą. Štai kur jie eina...

Grįžtu į mašiną ir paskambinu į darbą, Analizai. Analiza, šiandien irgi liksiu prie mokyklos. Pauzė. Atšauk visus susitikimus, perjunk skambučius man į mobilųjį, atvežk čia dokumentus, kuriuos turiu pasirašyti, tokia graži diena. Pauzė. Pasakau adresą. Iki. Stop. Tegul ji iš tiesų suglumsta; tegul prieina prie Emanuelos, Pikė sekretorės, kurios rašomasis stalas greta josios, už pertvaros, tame varganame atvirų erdvių biure, jį įrengė australai, kai prieš daugelį metų nupirko įmonę, o praėjusiais metais atėję prancūzai norėjo jį pertvarkyti, tačiau nespėjo; tegul priėjusi pasako jai, pusbalsiu, „Paladinis ir šiandien liks prie savo dukters mokyklos“; tegu neslepia nuostabos: po velnių, aš galiu taip elgtis. Esu direktorius, atėjęs į darbą neprivalau registruotis. Kol manęs neatleis, pats galiu spręsti, kur dirbsiu, o jei mane atleis, tai dėl įmonių susijungimo, o tikrai ne todėl, kad dvi dienas buvau čia.

Pakeliu akis į viršų, į didelį langą trečiame aukšte, trečią iš kairės. Penkios po devynių. Svarstau, gal Klaudija jau pažvelgė pro langą ir manęs nepamatė, nes buvau bare. Bet jei nepamatė manęs, šiaip ar taip, turėjo pamatyti mašiną, vos galės, ir vėl pažvelgs laukan. Dėl to esu ramus: Klaudija manim pasitiki. Šįkart mano žodžiai skambėjo rimtai ir ji manim patikėjo. Atsiremiu į automobilį, apsidairau: policininkas, mašinų langus plaunantis pakistanietis, čirškiantys paukšteliai, mašinų nedaug, praeivių reta, parkelyje ant suoliuko bučiuojasi paaugliai. Įstabi, kaimiška šios pasaulio vietos ramybė mane užliūliuoja, kaip ir vakar, nors viduje tebejaučiu sąmyšį, tiksliau, sąmyšio aidą: tam tikrą tolimą, bet ne tolimiausią, nerimą, kaip yra tolimas, bet ne tolimiausias, automobilių keliamas triukšmas, ten, apačioje, jis pasiekia mane prislopintas, tylus, bet pasiekia. Ramus chaosas, pagalvoju: panašus į tą, kuris tvyrojo vakar prie mokyklos baigiantis pamokoms, į tą, kuris kiekvieną akimirką tvyro visų pasaulio vaikų sielose. Tik dabar jaučiu jį savyje, savo sąstingyje, vis dar gelbstinčiame mane nuo kančios, kurios auka visi be išimties mane laiko, nors taip dar nėra. Taigi manyje tvyro ramus chaosas. Ramus chaosas.

Paaugliai ant suoliuko tebesibučiuoja, laimingi. Kelintą valandą pertrauka?

6

Sąrašas merginų, kurias bučiavau:

Lara, Katerina, Patricija, Silvija, Mikela, turistė prancūzė, turistė vokietė, Džudita, Laura, Liučija, Gabrielė, Kristina, Marina, Luiza, Beti, Antonela, Monika, Nikoleta, Amelija, mergina iš Kaljario, Paola, Beatričė, Darija, Leopoldina, Sonia, Sonios draugė gydanti rankomis, Barbara, Eva, Silvija 2, Antonela 2, Eleonora, Izabelė, vokietė iš Paryžiaus, Alesandra, Marčela, Daniela, Izabela, Karmen, Laura 2, Analiza, Marta, Andželika, Beta, Marija Gracija, Mija, Klaudija, Fil, Peti, Sandra, Kjara, Patričia, Valentina.

Penkiasdešimt dvi. Bučiavau penkiasdešimt dvi merginas. Merginas, ne moteris, nes beveik visos buvo iki Laros, kai buvau jaunas. Beveik visos. Nebuvau Larai visiškai ištikimas, ne; būtų gražu dabar pasakyti, kad niekada jos neišdaviau, kad būdamas su ja net nesu pabučiavęs kitos, bet taip nėra. Buvau jai neištikimas. Nesvarbu, kiek kartų – šiaip ar taip, mažai, – kita vertus, dabar nebesvarbu ir tai, kad buvau jai neištikimas. Dabar svarbu, kad sąrašas, kurį sudariau pasinėręs į savo atminties gelmes, manęs neįskaudino. Neįskaudino, kai jį rašiau, neskaudina ir dabar, kai jį skaitau ir skaičiuoju vardus. Penkiasdešimt dvi. Kiek moterų yra bučiavęs štai tas policininkas? O pakistanietis, plaunantis mašinų langus?

Tačiau, nepaisant mano pastangų, kurių prireikė ištraukti jas iš praeities, – ir rizikos, kad būtent tuomet galiu sulaukti smūgio, – tų bučinių nebėra, kaip ir Laros. Tie bučiniai jau ne bučiniai. Jie yra niekas. Daugelis iš jų prarado net ir bučinio prisiminimą. Jie buvo, ir turbūt jaudinausi bučiuodamas kiekvieną iš tų merginų, man daužėsi širdis ir buvo gera: bet nieko neliko, nieko, tik skaičius, kuris jas suburia ir tais keliais skiemenimis pažadina, sudarydamas meilės ir aistros kupino gyvenimo įspūdį, autoritetą. Todėl jo nepaleidžiu, nors iš esmės ir jis yra niekas. Tegul ir didelis skaičius privilegijuotųjų. Tegul ir dalykas, kuriuo galėtum puikuotis sėdėdamas kokiame nors Lorentedžio bare, antrą valandą nakties, girtas, bandydamas sulaikyti paskutinį lankytoją, susiruošusį atsiskaityti. „Žinai, drauge, ką tau pasakysiu? Bučiavau penkiasdešimt dvi merginas.“ – „Nuostabu. Ar jau galiu eiti?“

– Pjetrai!

Žanas Klodas. Atpažįstu jį anksčiau, nei atsigręžęs pamatau – ir nustembu, kad jis atėjo čia, šią rytmečio valandą, nes niekada nepasirodo darbe anksčiau vienuoliktos; atpažįstu jį iš greblos *r* ir nugludinto, su nieku nesupainiojamo balso. Iškart atsigręžiu ir jį pamatau. Žanas Klodas.

Jis eina šypsodamasis manęs link, žingsniuoja lėtai, vienmarškinis. Už jo – pilkas įmonės prezidento *Alfa Romeo*, automobilis sustojo prie parkelio, jame sėdi vairuotojas, Linas. Keistas vieno galingiausių – ir neabejotinai protingiausio, genialiausio, labiausiai nepriklausomo – iš mano pažįstamų žmonių paveikslas. Jis šypsodamasis žengia manęs link priešais mano dukters mokyklą. Ko jis atvažiavo? Šiaip ar taip, jis mano viršininkas. Gali man įsakyti grįžti į darbą. Gali mane atleisti. Užverčiu užrašų knygelę su kadaise bučiuotų merginų sąrašu ir įmetu ją į mašiną, vogčiomis, netikėtai pabūgęs, kad man bus papriekaištauta.

Paspaudžiame rankas. Kaip sekasi, nuostabi diena, vasara šiemet užsitęsė, reikėtų būti prie jūros... Jis jau man pareiškė užuojautą, keletą kartų, buvo atėjęs į laidotuves, atsiuntė gražių gėlių vainiką, tai jis man leido užtrukti tiek, kiek reikės, ir sugrįžti į darbą praėjus pavojui.

– Čia gražu, – sako dairydamasis. Paskui įsižiūri į atšiaurų mokyklos pastatą. – Šita?

– Taip, – atsakau. – Klaudijos klasė ten, viršuje, trečias langas iš kairės, – ir jį parodau.

Žanas Klodas pakelia akis ir įsmeigia žvilgsnį į langą; ne, jis atvažiavo norėdamas priversti mane grįžti į darbą. O aš stebeilijuos į jį, į jo žilą beprotišką barzdą, susitaršiusią, ilgą, kaip Ben Ladeno. Ji jam taip netinka, lyg būtų tam tikras iššūkis pasaulio, kuriame jam lemta būti pirmųjų gretose, susitarimams. Sakytum, akivaizdus iššūkis Vakarams, iš pradžių tave trikdantis, sukeliantis instinktyvų nepasitikėjimą, ir iškart po to priverčiantis – nusiraminimui – ieškoti jo veide visų susijusių dorybių: gražūs, raiškūs bruožai, valdingas žydras žvilgsnis, grakštūs mostai, subtilūs pagal užsakymą siūti drabužiai, rafinuotos detalės, tarkim, tantrinis žiedas – jis vedęs indę – ar senovinis laikrodis ant riešo. Jauti, kaip vieną po kito trauki šiuos bruožus iš talibaniškos jo barzdos ir darydamas tai galvoji, koks esi kupinas prietarų konformistas, jei neįprasta barzda verčia tave suklusti, nors prieš tave taurus, neeilinis žmogus: o jei kas nors priverčia tave tai daryti – jis tave nugalėjo.

– Ten tavo dukra? – paklausia.

Pakeliu galvą ir netikėtai pravirame lange matau virš palangės kyšančią galvutę. *Bum bum*, širdis daužosi gerklėje: taip, tai Klaudija, nors ir sunku atpažinti taip aukštai, šešėlyje, tokią mažą jos galvą senovinio lango didybėje.

– Taip.

Taip, ten Klaudija, ji man moja. *Bum bum.* Aš irgi jai pamoju. Ji tikrai šypsosi, nors iš čia negalima įžiūrėti, ir toji šypsena, kurios nematau, mane sujaudina. Aš vis dar silpnas, labai silpnas, jei tik to gana, kad susijaudinčiau: ne, Žanai Klodai, pavojus dar nepraėjo. Jis irgi jai pamoja. Šią vasarą, kai buvo atvažiavęs su savo žmona pas mus į pajūrį, padovanojo jai nuostabų laivelį.

– Mano tėvas buvo naikintuvo pilotas, – sako, – o gal ir slaptasis agentas. Jo niekada nebūdavo namuose. Niekada nebuvo atėjęs į mokyklą manęs paimti, nė sykio.

Prancūziškas akcentas gerokai gludina jo gerklinį marselietišką balsą, sušvelnina jį. Tai – irgi savybė. Klaudija vis dar žvelgia pro langą, greta jos matyti dar viena mergaitė, iš čia jos neatpažįstu. Žvilgteliu į laikrodį: dešimta trisdešimt penkios. Taigi, pertrauka prasideda pusę vienuoliktos. Mes vėl pamojame vienas kitam.

– Kaip ji? – paklausia Žanas Klodas.

– Gerai, – atsakau. – Nežinau, kaip jai pavyksta, bet ji laikosi gerai.

– Tiesa, Analiza man įdavė dokumentus, kuriuos turėtum pasirašyti, – sako. – Jie mašinoje.

Mane suima juokas, gyvenimas išties labai paslaptingas. Galvoji pažįstantis žmones, o paskui atsitinka dalykai, kurie, manytum, visiškai neįmanomi. Kaip galėjo atsitikti? Kaip Analiza, sužinojusi, kad jis čia važiuoja, išdrįso paduoti prezidentui kelis popieriūkščius, kuriuos turiu pasirašyti?

– Iš manęs atėmė *aero*, – sako Žanas Klodas. Tai vienintelė jo italų kalbos yda, jis nesugeba ištarti *aereo*. *Aero*. Bet gal ir tai tik įprotis.

Žiūriu į jį: šypsosi, nors akivaizdžiai pasakė jam siaubingą dalyką. Pučia labai keistas vėjelis, lyg būtume ne Milane, o Smirno-

je ar Rode, ar Tandžeryje, jis kedena jo plaukus ties smilkiniais ir barzdos galiuką.

– Kaip atėmė?

– Atėmė. Paryžiaus sprendimas. Nebegaliu naudotis bendrovės *aero*.

Klaudija ten, viršuje, paskutinį kartą pamoja man ir išnyksta, langas užsidaro. Parkelyje tuščia, bučiavęsi paaugliai prapuolė, suoliukai tušti.

– Eime, atsisėskim, – pasiūlau, ir Žanas Klodas pritariamai linkteli. Praeiname jo automobilį, Linas skaito sporto laikraštį. Pakelia akis nuo laikraščio, pamato mane, pasisveikina, vėl įninka skaityti. Jis – puikus vairuotojas. Ir palaiko *Juventus* komandą.

Ant suoliuko Žanas Klodas prisidega *Gitane*, paskui atsiremia į atkaltę ir giliai įtraukia dūmus. Aš irgi prisidegu cigaretę. Iš kažkur toli vėjas atneša muzikos garsus, regis, *Cuccuruccuccú Paloma*.

– Kodėl jį iš tavęs atėmė? – klausiu.

Žanas Klodas pratrūksta juoktis.

– Apkarpė biudžetą...

Ajajajajai, cantava...

– Žinai, ką tai reiškia? – priduria.

– Nemanau.

– Tai reiškia, kad su manim baigta, Pjetrai.

*De pasion mortal, moría...**

– Na jau, baigta, neperdėk. Juk tai tik lėktuvas...

Ištariu šiuos žodžius šiaip, kad ištarčiau, nesuvokdamas jų absurdiškumo. Tokie žmonės kaip Žanas Klodas per daug pažengė, per ilgai gyveno patogų miesčionišką gyvenimą, kad nuoširdžiai,

* Mirtina aistra galavos... (*isp.*)

siaubingai nekentėdami galėtų priprasti prie minties, kad po tiekos metų jiems vėl teks oro uoste stovėti eilėje prie registracijos. Kad ir kaip tai atrodytų bjauru palyginti su priežastimis, dėl kurių kenčia kiti, dabar Žanas Klodas šuniškai kenčia: nes to sprendimo prasmė aiški, o rytoj gali ateiti kitas, kuris paragintų jį prieš kitą administracijos susirinkimą nusikirpti barzdą; bet pirmiausia jis kenčia todėl, kad jau buvo pripratęs keliauti privačiu *aero*, ir jam beprotiškai patikdavo skraidinti juo kitus ir jį valdyti, kartais, kai pilotas sėdėdavo greta ir jį girdavo, – taip buvo abu tuos kartus, kai skridau su juo, – dabar, kai man pasakė, kad jo tėvas buvo pilotas, viskas natūraliai įgauna gilesnę prasmę, bet, net jei taip ir nebūtų – tačiau visada taip yra, visada už malonumų, kuriuos gyvenime patiria vyrai, slypi tėvai, – netgi jei, kaip maniau, tai gali būti tik ypatingo vadybininko ypatingas žaislas, tokia staigi jo netektis, *cakt,* kai jau buvo įtikėjęs, kad tas lėktuvas jo nuosavybė, turėjo jam sukelti tokį pat beprotišką ir nepakeliamą skausmą, kokį patiria mano sūnėnas Džovanis, kai Klaudija išplėšia jam iš rankų *Gameboy*. Skirtumas tik toks, kad nugalėtojas Žanas Klodas negali net nusiųsti į Paryžių atsakomojo fakso, kuriame būtų parašyta: „*Prendez garde à moi, car je suis sage!*“*

Cuccuruccuccú, paloma...

– Išties, tai tik *aero*. Žinai, kas pasirašė nutarimą?

– Tjeri?

– Taip.

Cuccuruccuccú, no llores...

– Juk jam ir derėjo pasirašyti?

– Ne. Galėjo duoti pasirašyti Besonui. Galėjo nesikišti... – vėl

* Saugokis manęs, nes aš esu klusnus! (*pranc.*)

giliai įkvepia *Gitane* dūmus, paskui lėtai išpučia juos per burną ir priduria: – Jis išdavė.

– Argi judu su Tjeri nebuvot susipykę? – paklausiu. – Iš esmės, argi tu to nesitikėjai?

Žanas Klodas neatsako, tik nusišypso, ilgai stebeilijasi į cigaretės nuorūką, lyg svarstydamas, ar dar verta užtraukti paskutinį dūmą, paskui ją išmeta.

Tyla...

De pasion mortal, moría...

Ticijana, taip. Ji buvo vyresnė už mane. Kartą vakare bučiavomės lovoje, bet jai paskambino ir ji išskubėjo pas dukrą, kuriai staiga pasidarė bloga. Ticijana. Penkiasdešimt trys.

– Jis išdavė... – pakartojo Žanas Klodas.

7

Pjetrai, mes buvome susitarę. Slaptai. Nes Tjeri, kaip ir aš, prieštaravo susijungimui, nuo pat pradžių, nuo tada, kai Besonas pradėjo apie jį kalbėti. Ir Tjeri iš karto suprato, kad ant kortos pastatyta mūsų praeitis, aistra, mūsų laisvė – viskas. Tik pagalvok, tai buvo prieš metus. Nuėjome kartu pavakarieniauti, pas Tonį, Venecijoje, Vinjolos saloje – tuo metu buvau ten, atvykęs į kino festivalį. Nuėjome pavakarieniauti, jis ir aš, slapta, niekam nieko nesakę. Buvo mano vestuvių metinės, Elegans atvyko su manim, turėjome jas atšvęsti kartu, ji ir aš, šventinė vakarienė; bet iš Paryžiaus paskambino Tjeri ir pasakė: po dviejų valandų būsiu pas Tonį, ateik vienas, niekam nieko nesakyk, turim pasikalbėti, tai labai svarbu... Supratau, kad nutiko kažkas ypatinga, nes tą dieną Paryžiuje įvyko administracijos susirinkimas, nors aš jame nedalyvavau. Pasakiau Eli, kad mūsų vakarienė perkeliama į rytojų, ir išėjau, neprasitaręs jai apie Tjeri. Nes taip jau tarp mūsų buvo: jis man buvo svarbiausias, o aš buvau svarbiausias jam. Kai sėdėjau prie staliuko, pas Tonį, po medžiais, ir gėriau baltą putojantį vyną, kuris ten gaminamas, ir žvelgiau į Venecijos kontūrus, ryškėjančius tokio raudono, kokio dar niekada neteko matyti – prisiekiu, net Afrikoje, – dangaus fone, buvau

susijaudinęs, Pjetrai, susijaudinęs ir laimingas. Galvojau, kiek dalykų mes darėme kartu, Tjeri ir aš, kiek neįmanomų pergalių laimėjome, priešingai visiems spėjimams, priešingai bet kokiai logikai, nuo tada, kai mus niekinamai vadino autsaideriais; ir galvojau, kad mano gyvenimas yra gražus, jei geriausias draugas dabar atvyksta pas mane aptarti kažkokį labai svarbų reikalą; suprask: svarbų ne tik mudviem, bet iš tiesų svarbų šalies ekonomikai, biržai, politikai; reikalą, kuris atsidurs pirmuose laikraščių puslapiuose. Ar esu toks ypatingas, kad mano gyvenimas toks gražus? Pasaulis pilnas ypatingų vadybininkų, kurie eina vakarieniauti, kad aptartų svarbius reikalus. Kas mano atveju taip ypatinga? Pjetrai, tai buvo draugystė. Nė vienas iš tų vadybininkų nėra priešais sėdinčio žmogaus *draugas*. Priešingai, dažnai jo nekenčia. Taigi per vakarienę jis negeria, nesigroži panorama, netgi nevalgo, tik apsimeta. Klausosi, abejoja, skaičiuoja, kalba. Jis yra mašina. Negali pasitikėti, negali atsipalaiduoti, negali nieko jausti: privalo kovoti, taip pat ir ten, visada. Tai daro jo gyvenimą bjaurų. O aš turėjau vakarieniauti su savo draugu ir galėjau mėgautis naktiniu vėjeliu, gėrėtis panorama ir gerti vyną, laukdamas jo atvykstant su tuo labai svarbiu reikalu, ir mano gyvenimas buvo gražus.

Paskui pasirodė jis, sutrikęs, manau, netgi apkvaišęs, nes retkarčiais vis dar patraukia, ir iš karto, supranti, iš karto pasakė, kad privalom sutrukdyti jiems susijungti. Pasakė dar prieš pranešdamas man, kad tą popietę Besonas kalbėjosi su amerikiečiais apie susijungimą; pasakė: *Jean-Claude, la fusion jamais**, ir aš turėjau jo perklausti: „Kokio susijungimo?“, nes iki tos dienos niekas negalėjo nė įsivaizduoti, kad Besonas galėtų būti toks me-

* Niekada nebus susijungimo, Žanai Klodai (*pranc.*).

galomanas. Tą vakarą Tjeri buvo nuoširdus; jis buvo apkvaišęs, egzaltuotas ir nuoširdus...

Žinoma, jam nereikėjo vargti mane įtikinėti; nekenčiu Besono, nekenčiu visų *enarkų** ir nekenčiu amerikiečių, taigi gali įsivaizduoti. Todėl mes susitarėme. Arba sutrukdysim susijungimą, arba abudu, Pjetrai, *abudu* kaposime malkas prie savo namų Aspene. Kita vertus, mudu galėjome jį sužlugdyti; jam priklausė Paryžius, man – tarptautinis padalinys ir Italija, buvome pirmas numeris ir antras numeris. Tuo susijungimu iš visų grupės bendrovių Besonas būtų labiausiai pakenkęs mūsiškei. Kitoms – ne, nes kitos bendrovės buvo besielės, kaip beveik visos pasaulio bendrovės: tiesiog mašinos, skirtos kalti pinigą, spausti investuotojus, didinti pelną. Bet mūsų bendrovė turėjo sielą, toji siela buvome mes, ir ji negalėjo su niekuo susijungti. Žinoma, Besonas būtų mums atsilyginęs ir po susijungimo paskyręs vadovauti, nežinau, gal kokiai tarptautinei kosmetikos ar gėrimų bendrovei, arba išsiuntęs į Holivudą, cha cha, kad pamokytume amerikiečius kurti filmus... Bet mūsų siela būtų pražuvusi amžiams. Todėl mudu susitarėme. Susijungimui ne! – pasakėm, o kadangi abu buvome kiek apsinešę, aš nuo vyno, jis nuo savo kolumbiškos kokos, susitarimą pasirašėme krauju. Tik pagalvok: du prancūzai *baby-boomers*** prie staliuko pas Tonį įsipjauna delnus Tonio peiliu, paspaudžia vienas kitam ranką, tapdami kraujo broliais, ir užgeria susitarimą Tonio vynu. Susijungimui ne! Taip buvo. Toks

* *ENA*, Nacionalinė administracijos mokykla, įsteigta 1945 m. Charleso de Gaulleo iniciatyva, siekiant demokratizuoti patekimo į aukščiausius valstybės tarnybos postus, būdą. Šiuo metu joje atrenkami ir mokomi aukštieji Prancūzijos valstybės tarnautojai. *ENA* yra vienas iš Respublikos meritokratijos simbolių, jos auklėtiniai užima aukščiausius valstybės valdymo postus. Kasmet mokyklą baigia 90 auklėtinių, vadinamų *énarques*.

** *Baby-boomers* – pokarinė karta, terminas, vartojamas apibūdinti žmones, gimusius per demografinį sprogimą po Antrojo pasaulinio karo (*angl.*).

buvo mūsų susitarimas. Susijungimui ne! Bet būtų buvę neatsargu, jei būtume abu iškart tam pasipriešinę, todėl sutarėme pažaisti gerą ir blogą policininką: jis turėjo būti gerasis – noriu pasakyti, su Besonu, – o aš tas blogasis. Taigi turėjau iš pat pradžių nesutikti dėl susijungimo, ir tai dariau, sakiau tai visiems į akis, kaskart, kai tik galėjau, visuose interviu, susirinkimuose, visur, o jis turėjo būti nuolankesnis ir vaidinti derybininką. Nuo to vakaro pradėjome ginčytis Besono akivaizdoje, taip pat ir viešai: ne kovojom, tačiau prieštaraudavom vienas kitam, nesutardavom, ginčydavomės. Kad tam šūdo gabalui susidarytų įspūdis, jog mes išsiskyrėm, kad *les temps des outsiders c'étaient finis**. Bet darėme tai apsimestinai, supranti? Viskas buvo suvaidinta. Iš tiesų abudu dirbome, kad išdurtume Besoną. Pjetrai, žinojome, kad tokio masto susijungimas pagimdo labai silpną dievą, kitaip tariant, Besoną, ir praradusių viltį, pažemintųjų, atstumtųjų, perkeltųjų, atleistųjų armiją; žinojome, kad pranešimas apie jį biržoje sukelia kainas, bet paskui pablogina ir sunaikina jame dalyvaujančių bendrovių darbo kokybę, o galiausiai sužlugdo visus. Žinojome tai, nes matėm, kaip tai vykdavo, dažnai tuo netgi pasinaudodavome.

Taigi mes apsimetinėjome, kad nesutariam, – tačiau tas nesutarimas visada turėjo atrodyti pataisomas, – o tuo metu slapta susitikdavom Milane, Londone, o daugiausia Venecijoje, aptarti padėtį. Ir viskas klojosi gerai, nes, kaip ir numatyta, po euforijos ir didelių pelnų biržoje paskelbus apie susijungimą, kai amerikiečiai ėmė spausti dėl sąlygų, Besonui iškilo problemų. Jam teko susidurti su Staineriu, supranti? Tikru rykliu, *savininku*, ta prasme, kad viskas, ką valdo Besonas, nėra jo nuosavybė, o Staineriui

* autsaiderių laikai baigėsi (*pranc.*).

priklauso viskas, ką jis valdo. Ir nors Besonui galėjo susidaryti įspūdis, kad aplinkybės jam palankios – kad jis, kaip pats sako, *laimėjo* susijungimą ir tapo dievas, – tai nereiškė, kad jis negalėjo būti išspirtas kiekvieną akimirką, o ryklio niekas nebūtų pašalinęs. Per tas slaptas vakarienes, kai visi įtikėjo, kad mes jau išsiskyrėm ir nebesam ta vieninga jėga, kuri buvome dvidešimt metų, mudviejų su Tjeri pergalė sėdėjo kartu su mumis prie staliuko: toji pergalė buvo nenoras tapti didesniems, nei buvome, nenoras tapti turtingesniems, nei buvome, nenoras pakilti dar aukščiau, noras likti tokiems, kokie buvome: draugai, turtingi, galingi ir vis dar palyginti maži. Mes jautėmės teisūs, Pjetrai, nežinau, ar supranti, ką noriu pasakyti. Šiame pasaulyje beveik niekada taip nenutinka: kovojame, laimime ar pralaimime, bet niekada nesijaučiame teisūs, nes beveik niekada nėra teisiųjų, teisūs tik tie, kurie valdo ir kurie paklūsta. Bet tąkart mudu su Tjeri buvome teisūs. Ir juokėmės pagalvoję, kad Besonas vieną dieną, kai viskas pakryps į bloga ir eilinė politinė kliūtis ar antimonopolinis įstatymas sužlugdys susijungimą, pasijus apsuptas, apsuptas ir nugalėtas. Pjetrai, mes juokdavomės galvodami apie tą dieną, kai direktorių taryba atims *aero* iš Besono nutarimu, kurį pasirašys Tjeri, ir jis supras...

Taip buvo iki praėjusio pavasario. Paskui mudu su Tjeri nebesusitikinėjome. Vieną kartą negalėjo jis, kitą kartą negalėjau aš, mūsų slaptos vakarienės nutrūko. Tai atrodė nesvarbu, nors dabar jaučiuosi idiotas, kad iškart nesupratau, kas darosi. Kitaip nei aš, kuris buvau čia, Milane, ramus, ir kalbėjau tai, ką iš tiesų galvoju, Tjeri kiekvieną dieną susidurdavo su Besonu, ir pastarojo megalomanija jį užkrėtė. Ilgą laiką išbuvęs su žmogumi, laikančiu save dievu, jis irgi įtikėjo esąs dievas: gal ne pats Dievas, bet, tarkime, *dievas*; tas, kurio visi veiksmai yra teisingi. Ir jis išdavė.

Pranešė man apie tai tik kai buvo visiškai įsitikinęs, kad nebėra kelio atgal; ir nepasakė į akis, asmeniškai ar per direktorių tarybą: jis atėmė iš manęs *aero*.

Dabar jau akivaizdu, kad susijungimas įvyks. Aš, kuris visada jam priešinausi, esu eliminuotas. Visiems jums prasideda paranojinis, šekspyriškas laikas. Vienos galvos nulėks, kitos pačios susprogs, kiekvienas gaus progą išduoti, o tie, kurie neišduos, bus patys išduoti. Atsikratęs manęs, Besonas lengvai nusikratys Tjeri, o kai liks vienas, Staineriui bus dar lengviau jį praryti, kaip visada darė su tais, kurie išdrįsdavo nardyti per arti jo. Taip amerikiečiai išsilaipins Europoje prancūzo, norėjusio išsilaipinti Amerikoje, dėka, ir savo sielą pardavusio buvusio autsaiderio. Taip bus, dabar tai akivaizdu, lyg būtų parašyta. Užtruks mėnesius, gal net metus, laikas priklauso nuo daugelio nenuspėjamų veiksnių, tačiau taip atsitiks. Panašiai, kai paimi verdančios kavos puodelį ir pastatai virtuvėje ant stalo: negali pasakyti, kiek užtruks, bet tikrai žinai, kad ateis akimirka, kai kavos temperatūra taps tokia pat, kaip puodelio, stalo ir visos virtuvės.

Nuo šiol aš nieko daugiau nedarysiu, nes, kad ir ką daryčiau, tai būtų naudinga jiems. Būsiu nejudrus, lauksiu, rodysiuos, bet būsiu kaip ta žvaigždė, kuri jau mirusi, bet jos šviesa dar sklinda, nes yra labai labai toli. Mano būdas komunikuoti bus nekomunikuoti. Pjetrai, ir tu taip daryk. Lik čia. Lik čia tiek ilgai, kiek pajėgsi.

8

Aš taip ir padariau. Likau čia. Šiaip ar taip, Žanas Klodas vis dar mano viršininkas: nors iš jo atėmė *aero*, nors netrukus bus eliminuotas, jis tebėra mano viršininkas. Todėl galima sakyti ir taip: iki tos dienos, kai jo barzdota galva nusiris ant dienraščių ekonomikos puslapių, aš darysiu tai, ką man sako Žanas Klodas. Jis pasakė „lik čia", ir aš tai padariau. Likau priešais šitą mokyklą.

Jau dešimt dienų, kai būnu čia nuo aštuntos iki pusės penkių, ir man tai neatrodo joks ypatingas dalykas. Viskas labai natūralu. Tiesiog manau, kad čia jaučiuosi geriau, nei jausčiausi bet kurioje kitoje vietoje. Klaudija patenkinta: gal kiek sutrikusi, bet patenkinta; nesiblaško per pamokas, kad pažvelgtų į mane pro langą, daro tai tik kai galima ir pasisveikina rankos mostu. Paskui, kai ji išeina, kartu važiuojame namo ir apie tai nė neužsimename. Pasakiau jai tik vieną kartą ir to pakako: brangute, pasakiau, nutariau kurį laiką pabūti prie tavo mokyklos; man to reikia, o Žanas Klodas su tuo sutinka. Ji kiek pagalvojo, palenkusi galvą į šoną, paskui paklausė: „O jeigu ims lyti?" Jei ims lyti, atsakiau, būsiu mašinoje. Ten turiu viską, ko reikia darbui. Ji nusišypsojo. Taškas. Tai įvyko prieš šešias dienas.

Iš tiesų jau dvi dienas lyja. Vasara staiga baigėsi, atvėso, šio pasaulio taško patrauklumas tarsi ištirpo. Tik ne man. Pasirūpinau, kad į faksą būtų įdėta popieriaus, apsirengiau šilčiau, nusipirkau gražų naują skėtį ir likau prie mokyklos, lietuje. Stebėjau pokyčius, kuriais rudens pradžia paženklino aplinkines gatves, jos pabjuro, bet nesilioviau jaustis gerai. Dirbau, tiek kiek galima dirbti dabar jau paralyžiuotoje įmonėje; susitikinėjau su žmonėmis automobilyje arba kavinėje priešais, ir pasirašinėjau sutartis, kurias reikėjo pasirašyti. Kartoju: kai taip kalbu, tai gali atrodyti keista, bet iš tiesų taip nėra. Tai labiau susiję tik su manim, dar su manim ir mano dukra; su troškimu, kurį kiekvieną dieną pasistengiu išpildyti. Gyvenime buvo nedaug akimirkų, kai jaučiausi toks susitelkęs į savo troškimą, toks patenkintas ir – taip, galiu tai pasakyti – toks *susijaudinęs* jį pildydamas: kas rytą išeiti iš namų kupinam smalsumo, kuris turėtų mus lydėti nuolat, bet iš tiesų taip niekada nebūna, atskleisti, kokios bus dienos temos variacijos – nuostabus jausmas, pakaktų vien jo, kad čia pasilikčiau. O palyginęs jį su jausmu, kurį maniau patirsiąs šiomis aplinkybėmis, jaučiuosi tiesiog stebuklingai. Juk turėjau kentėti: staiga didžiulis pirštas nukrypo į mane ir sugriaudė balsas: „Pjetrai Paladini, kentėk!“; bet aš nesikankinu, taip, ir galiu visą laiką leisti su savo dukra, nes tik to ir noriu, galiu nesidomėti kasdieniu jovalu, kuris sekina mano kolegas; netgi galiu klajoti po savo atmintį ir sudarinėti sąrašus, žiūrėti į žmones gatvėje, grįžti namo ir žiūrėti televizorių, ir valgyti, ir miegoti lygiai kaip anksčiau; jei tai ne stebuklas – nedaug tetrūksta. Ir nesijaučiu dėl to kaltas. Mano žmona mirė, o aš nesikankinu. Nežinau, kiek tai tęsis, tačiau dabar yra taip: nesikankinu ir nesijaučiu kaltas.

Kitų reakcijos. Ne todėl, kad būtų svarbios, tačiau visoje šioje istorijoje jos stebina labiausiai. Dabar visi jau žino, nes aš to ir

neslepiu – negalėčiau: kaip galima nuslėpti, kad leidi dienas prie mokyklos? Dabar jau žino mokytojai, budėtojai, kiti tėvai, barmenai, kioskininkai, policininkai, – budėtojas rytais man netgi pasaugo vietą, kad galėčiau pastatyti mašiną: jų reakcija yra pagarbos ir pagailos mišinys, tačiau niekas nedrįsta komentuoti, nes nesame artimi, ir netgi apie tai kalbėti. Būnu čia nuo aštuntos iki pusės penkių, ir tiems žmonėms tai netrukdo. Gal todėl, svarstau, kad jie mane laiko *dideliu diegu*: netikėtai suvokiau, kad būti *Pay-TV*, kurios abonentai visi yra ar norėtų būti, direktorium – prestižas; ir jei mirus žmonai darai kokį neįprastą, bet akivaizdžiai nepavojingą dalyką, tarkim, visą dieną lieki prie savo dukters mokyklos, – tas prestižas kitų akyse šį tą reiškia. Žinoma, tai neteisinga, buvo laikai, kai pats kovojau su tokiu smerktinu elgesiu, tačiau kol kas taip jau yra. Jei šitaip elgiasi palyginti turtingas ir galingas žmogus, koks esu aš, – jis toleruojamas ir gerbiamas; jei taip darytų, tarkim, koks eilinis darbuotojas, – jis būtų įtartinas. Gal klystu – norėčiau klysti, tai reikštų, kad ne veltui kovojom, – bet, manau, taip yra. Matau, jaučiu: kuo paprasčiau elgiuosi, tuo labiau žmonės jaučiasi tarsi pagerbti, kad esu čia. Taigi, svetimi – ne problema.

Kiek kitokia, bet ne mažiau stebinanti, draugų ir giminių reakcija. Jie naudojasi tuo, kad esame artimi; mano galintys klausinėti, prieštarauti, mėginti atkalbėti. Jų bandymas trunka tik kelias minutes. Nesvarbu, ar jie prisistato čia, ar apsiriboja telefono skambučiu, bet netrukus ir jie pritaria, kad leisčiau dienas čia, prie šios mokyklos. Keista, kokie paprasti yra kai kurie dalykai: jie tiesiog su tuo susitaiko. Suprantu, iš pradžių visi galvoja, kad man pasimaišė, ir pirmas priartėjimas yra patikrinimas: ar aš kartais neišprotėjau? Bet aš neišprotėjau, patvirtinu tai atsakydamas į jų klausimus, kalbėdamas tiesą. Būdamas čia, nedarau nieko blo-

ga, neapleidžiu savo darbo, nei pats apsileidžiu, nesišalinu jokių pareigų, netgi turiu neribotą savo viršininko leidimą, – niekas dar nežino jo žiauraus likimo. Visi priversti su tuo sutikti. Todėl praėjusiomis dienomis daugybei žmonių teko kartoti vienus ir tuos pačius žodžius: sekretorei, mano broliui, svainei Martai, tetai Dženi, mano kolegoms Enošui ir Pikė, – iš Šveicarijos netgi paskambino mano tėvas ir pasiteiravo, kas čia darosi. Bet tai teko daryti tik vieną kartą, niekada nereikėjo antro, nes mano paaiškinimai juos, matyt, nuramindavo. Be to, aš net susidariau įspūdį, kad nusiraminę visi jie imdavo man daugiau ar mažiau pavydėti. Gal todėl, kad gerai juos pažįstu ir žinau, jog nė vienas iš jų nėra laimingas, nors gal ir nežinau naujausių istorijų, komplikuojančių jų gyvenimą. Įsitikinę, kad kenčiu, – nors tai nesusipratimas, nes aš nesikankinu, – įsivaizduodami mane lyg įkaltą priešais dukters mokyklą tarsi kokį valkatą, tačiau regėdami, koks esu ramus ir visiškai nelauktai išmintingas, jie turėjo pagalvoti apie savąją kančią ir apie teisingą žingsnį – sustoti konkrečiame pasaulio taške, kuris ir jiems galėtų suteikti šiokią tokią ramybę, jei tik jie turėtų drąsos jį žengti; kažkas panašaus į „aš lieku čia, toliau eikite be manęs“, nors toks labiau yra jų troškimas, kurio negali įgyvendinti, o ne tai, ką darau aš. Noriu pasakyti, šiuo požiūriu jie man pavydi.

Bet gal perdedu, o ypač klystu absoliutindamas: tarkim, mano brolis vis dar atrodo suglumęs, o gal tiesiog atidėjo visus ginčus iki atvažiavimo į Milaną – jis tebegyvena Romoje – suvokdamas, nes jam teko tai patirti daugiau nei bet kam kitam, kad, jei sunku tai padaryti asmeniškai, tai visiškai neįmanoma manęs priversti apsigalvoti telefonu.

Kita vertus, jei perdedu, tai tik todėl, kad atsitiko dalykų, kurių negalima nepaisyti. Buvo du labai keisti ir netgi savaip siaubingi

apsilankymai. Vienas vakar, kitas – šįryt. Vienas buvo mano kolegos Pikė, kitas – mano svainės Martos. Jie jau buvo čia pasirodę prieš keletą dienų, kaip ir visi, atėjo įsitikinti mano proto būkle, o vieną popietę Marta netgi grįžo su vaikais laukti iš mokyklos išeinančios Klaudijos; tačiau anie apsilankymai buvo visiškai normalūs: su Pikė kalbėjome apie padėtį įmonėje, su Marta apie šeimos reikalus, atostogų planus ir dalykus, susijusius su Laros palikimu. Taigi, visiškai normalūs apsilankymai. Tačiau vakarykštis apsilankymas ir tas, kurio sulaukiau šįryt, nebuvo normalūs, būtent dėl priežasties, kuri atvedė pas mane Pikė ir Martą. Jie atėjo ne pasišnekučiuoti, palaikyti man draugiją ar norėdami pašalinti paskutinę dvejonę dėl mano proto būklės: atėjo kentėti. Abudu kaip Žanas Klodas: atėjo pas mane, prie šios mokyklos išlieti savo skausmą – aklai, įnirtingai.

Pikė atvyko vakar po pietų, apie pusę trijų, atvažiavo taksi, žliaugiant lietui. Atsisėdo į mašiną greta manęs ir kurį laiką žiūrėjo, bandydamas šypsotis, tačiau be žodžių. Jo žvilgsnis, jau ir taip paranojiškas, šnaira iš po be paliovos plastančių blakstienų, atrodė tarsi šūvio pabaidytas paukščių būrys, jis lakstė į visas puses karštligiškai skausmingas: žmogaus siaubingo pavojaus akivaizdoje žvilgsnis. Bjaurumas, kurį paprastai kompensuodavo labai agresyvi elegancija ir griežta, įkyri veido išraiška, šiame absoliučiame bejėgiškume atrodė tarsi apnuogintas: veido oda subjaurota spuogų, burna be lūpų, milžiniška, atsikišusi kakta lyg kazuaro, kaip pastebėjo Klaudija; mudu su Lara, niekada nematę kazuaro, radome to patvirtinimą jos vadovėlyje. Taigi Pikė pažvelgė į mane, bet visų pirma leido man tomis akivaizdžiomis išgąsčio aplinkybėmis apžiūrėti jį ir pagaliau paklausė, ar galėtų pasikalbėti asmeniniu reikalu. Atsakiau teigiamai, tačiau iš tiesų tai nebuvo įprastas dalykas, nes mudu su Pikė niekada nesikal-

bėjome apie asmeninius reikalus, priešingai, praeityje vienintelis mus siejęs asmeninis dalykas buvo jo priešiškumas man, kurio priežastis buvo mano paskyrimas direktoriumi – abudu siekėme šio posto, – ir paskleistos niūrios pranašystės dėl mano likimo įmonėje, visiškai nepagrįstos, bet gana įtaigios, nes kai kurie ėmė mane vadinti *Dead Man Walking**. Tiesa, bėgant laikui mūsų santykiai nusistovėjo, jis netgi atsiprašė ir, turiu pripažinti, pasirodė esantis lojalus kolega: tačiau tarp mūsų niekada nebuvo tokio artumo, dėl kurio kalba apie vieno iš mūsų asmeninius reikalus būtų natūrali. Bet atsakiau teigiamai – ką dar galėjau daryti? Tada jis prisidegė cigaretę ir dar kiek patylėjo, tarsi svarstydamas paskutinę jam likusią galimybę visai su manim nesikalbėti ir pasišalinti taip pat, kaip atėjo, be žodžių. Paskui pradėjo, labai iš tolo: trumpai apsakė dalykus, kuriuos jau žinojau, kitaip tariant, kad prieš dvejus metus paliko žmoną su sūnum ir susidėjo su jauna ir gražia dizainere, Frančeska; kad žmonai tai nepatiko ir ji užvirė didžiulę teisinę kovą; kad sūnui tai dar labiau nepatiko ir jam prasidėjo keisti psichosomatiniai sutrikimai (prisipažinsiu, šito nežinojau); ir kad, nepaisant visko, jis su savo dizainere jautėsi laimingas kaip niekada anksčiau. Tie dalykai nebuvo paslaptis: darbe juos žinojo ir įvairiai komentuodavo, žinoma, už akių. Dar keletas užuominų apie audringą gyvenimą su tąja Frančeska, apie kas naktį išgyvenamą afrikietišką seksą, apie iš to kilusį gilų vidinį atgimimą, ir čia nereikėjo būti genijum, kad suprastum, kur link pakryps jo asmeninis klausimas. Bet niekada nebūčiau galėjęs numatyti to, ką Pikė ruošėsi man pasakyti. Jis tęsė savo pasakojimą, kruopščiai apsakė perėjimą nuo aklos aistros prie sąmoningesnio ryšio, svarbų žingsnį, žengtą į gyvenimą kartu –

* *Dead Man Walking* – „Mirtininkas eina"; filmo pavadinimas (*angl.*).

šiuos dalykus irgi gerai žinojau, nes jie visada vienodi, visada tie patys, kai vyras palieka žmoną dėl jaunesnės moters, ir ne kartą girdėjau juos pasakojant. Papasakojo viską, neaplenkdamas buvusios žmonos niekšybių, kančios, kurią patirdavo matydamas traukulių tampomą, mikčiojantį sūnų, pagaliau – vis augančio nevilties jausmo, kurį darbe kėlė artėjančio Didžiojo Susijungimo burbuliavimas.

Tuo tarpu liovėsi lyti, ir pasiūliau tęsti pasakojimą lauke. Jis rūkė vieną cigaretę po kitos, automobilis tiesiog skendėjo dūmuose, – aš dėl Klaudijos vengiu jame rūkyti. Išlipome, nors jo *Replay* striukelė buvo per plona tokiam orui. Nuėjome iki parkelio, bet takai buvo pažliugę ir visai netinkami vaikštinėti, todėl sustojome ant šaligatvio lyg du kvaišalų platintojai. Ne pati geriausia vieta pokalbiui, tačiau Pikė rūkė it turkas, ir nenorėjau jo laikyti savo automobilyje. Jam toji vieta puikiausiai tiko, jis nekantravo pasakoti toliau.

– Žodžiu, – pradėjo, – vieną vakarą, praeitą birželį, pakviečiu Tardiolį į namus vakarienės. Neplanuotai: dirbome prie Venecijos festivalio sąmatos, pinigų, kaip visada, trūko, tavo draugas Žanas Klodas, kaip visada, pasakė: išsiverskit, ir užsisėdėjome, gal iki devynių. Jau eidamas lauk matau jį, Tardiolį, vieną kaip šunį; žinau, kad jį paliko moteris, žinau, kad namuose jo niekas nelaukia, ir pakviečiu vakarienės į savo namus. Jis kiek pasimaivo, sako nenorįs trukdyti, žinai, kaip būna, aš jam liepiu liautis, jei namuose nebus valgyti – nueisim į restoraną. Ir jis sutinka. Iš pradžių galvoju įspėti Frančeską, paskui nutariu neskambinti, vis tiek po dešimties minučių būsim namie. Pareiname namo, Frančeska virtuvėje lygina. Nors ji dirba, bet užsispyrė lyginti: tūkstantį kartų sakiau: kodėl lygini, juk yra Lu, jai už tai mokame, pailsėk. Bet ji nesutinka, sako: ta filipinietė nemoka lyginti,

gadina visus drabužius, o jai lyginti esą poilsis, nors man taip neatrodo. Šiaip ar taip, Frančeska virtuvėje lygina. Sveika, brangioji, sveikas, brangusis, iš koridoriaus. Sakau: pakviečiau Tardiolį vakarienės, bet jei ji norinti, galėtume eiti į restoraną. Ji, vis dar iš virtuvės, sako: ne, nenorinti niekur eiti, mielai išvirs makaronų, ir atsiprašo Tardiolio, kad neateina su juo pasisveikinti, nori baigti lyginti marškinius. Sakau: aš pats galiu išvirti makaronų, ji atsako, kad jai visiškai nesunku, ji juos išvirsianti. Maloni, rami: žodžiu, normali. Aš buvau atsargus, nes jau kurį laiką kažkodėl ėmėme nesutarti: nesusikalbėjimas, dviprasmybės, tokie dalykai kaip „Argi ne aš turėjau ateiti?“, „Ne, sutarėme, kad aš ateisiu“ ir panašiai. Atrodytų, smulkmenos, bet jų nemenkinau, nes juk du kartu gyvenantys žmonės turi sutarti, tiesa? Blogai, jei nesutaria. Todėl primygtinai kalbu apie restoraną: nes ji po visos darbo dienos dar lygino, o aš netikėtai atsivedžiau į namus svečią, ir mintis, kad reikia ką nors gaminti, gali išmušti iš vėžių, tiesa? Bet ji kartoja verčiau liksianti namuose ir, vos tik baigsianti lyginti marškinius, ateisianti išgerti su mumis džintoniko. Šnekamės per koridorių, žinai mano namus? Mudu su Tardioliu svetainėje, Frančeska virtuvėje, ir šnekamės garsiai per koridorių. Pradedu ruošti džintoniką, Tardiolis atsisėda ant sofos, o po penkių minučių pasirodo ji, su didžiule stirta išlygintų drabužių rankose. Šypsanti, graži, atsipalaidavusi. Ištiesia man išlygintus drabužius ir sako: „Prašau, ar galėtum juos išmesti pro langą?“ Suakmenėju. „Ką?“, perklausiu, o ji su ta pačia išraiška, Pjetrai, su ta pačia šypsena, tuo pačiu balsu ir tuo pačiu tonu kaip prieš tai sako: „Ar galėtum padėti juos ant krėslo?“ Paimu išlygintus drabužius, bet lieku apstulbęs, nes pirmą kartą ji liepė išmesti juos pro langą, esu įsitikinęs. Frančeska prieina prie Tardiolio, vėl atsiprašo ir lyg niekur nieko jį pabučiuoja... Tuomet instinktyviai sakau, palaukit,

ir klausiu Tardiolio, kuris ten buvo ir turėjo viską girdėti, prašau jo pakartoti, ką Frančeska pasakė pirmąjį kartą. Frančeska nesupranta, Tardiolis suglumęs, bet aš jį raginu, meldžiu pakartoti tai, ką pirmą kartą pasakė Frančeska. *Pirmą kartą*, primygtinai pakartoju, ne antrąjį. Tardiolis, žinai, koks tas vaikinas drovus, visas išrausta, nudelbia akis ir sako tyliu balsu: „Ji pasakė: prašau, ar galėtum išmesti juos pro langą?“ Prakeikimas. Laimė, kad jis ten buvo, kitaip nežinia, kiek ta keista istorija būtų užsitęsusi. Frančeska pratrūksta juoktis: „Ką aš pasakiau?“, ir mano, kad mes iš jos juokiamės, kad sutarėme iš jos pasišaipyti. Nenori patikėti. Aš jai kartoju: Frančeska, rimtai, mes nejuokaujam, paprašei išmesti daiktus pro langą, jis irgi tai girdėjo; ji kiek galėdama tvirtina, kad tai pokštas, juokiasi, prašo liautis, aš neatlyžtu, po galais, juk negalima tiesiog taip palikti tokių dalykų; Frančeska, sakau, tu manęs prašei išmesti tuos daiktus pro langą; tada ji įtūžta. Taip staiga: įtūžta kaip gyvatė ir sako puikiai žinanti, ką kalba, sako, kad mes abu esame kurti ir mums reikia gydytis – arba kurti, arba kvaili, jei nesiliaujame pokštauti, ir aš atsitraukiu. Atsitraukiu, Pjetrai, nes matau, kad ji kalba *nuoširdžiai*, supranti? Puikiai ją pažįstu, žinau, kada ji apsimeta, o kada yra nuoširdi, tą kartą ji kalbėjo nuoširdžiai. Ji iš tiesų buvo įsitikinusi, kad to nepasakė. Atsitraukiu, Tardiolis irgi atsitraukia, kaip kitaip, sakome jai, kad gal abudu nenugirdom, jos burną dengė drabužių stirta, kad gali taip atsitikti, tikrai, kartais atrodo, jog girdėjai vieną dalyką, o iš tiesų buvo pasakyta visai kas kita, išties tai buvo per daug absurdiška, išmesti drabužius pro langą, cha cha, žodžiu, jokios problemos. Frančeska nusiramina, paruošia skanią vakarienę, valgome balkonėlyje, geriame, šnekučiuojamės, juokiamės, pokštaujame, kregždutės, jazminai, o kai Tardiolis išeina, mudu su Frančeska mylimės ant sofos, apsirengę, paskui lovoje, nuogi, ir užmiega-

me – nuvargę, laimingi. Bet ji tai pasakė, Pjetrai, ji ištarė tuos žodžius. Paprašė išmesti drabužius pro langą, prisiekiu...

Ūmai Pikė nutilo – tik todėl, kad pradėjo lyti. Jis kalbėjo gal dešimt minučių, nesustodamas atsikvėpti, lakstančiomis baimės sklidinomis akimis, su siaubu veide, prislėgtas. Vėl ėmė pliaupti, nubėgom į mašiną, kaip tik tą akimirką Klaudija pažvelgė pro langą ir man pamojo. Aš irgi jai pamojau, jau sėsdamas į mašiną su Pikė, ir Klaudija iškart pranyko: gal pagalvojo, kad dirbu, kad kazuaras atėjo kokiu nors darbo reikalu, – aš čia jau dešimt dienų, ir jai atrodo normalu, kad dirbu automobilyje. Bet tą akimirką nieko normalaus nebuvo: Pikė atrodė sutrikęs, aš nežinojau, ką sakyti. Todėl mašinoje tylėjau; paleidau kompaktinę plokštelę – tą pačią, kurios visada klausausi, nuo tada, kai esu čia, *Radiohead* įrašą, nė nežinojau, kad jį turiu, matyt, jį paliko Lara, ir netgi prisidegiau cigaretę, *aš*. Lietus plovė priekinį stiklą, mes buvom šlapi kaip viščiukai. Pikė plaukai pastiro, dabar jis ne priminė kazuaro – jis *buvo* kazuaras. Kažin, ką tuo metu galvojo; gal gėdijosi, gal suprato savo veiksmų absurdą. Kodėl būtent man papasakojo tą dalyką? Žodžiu, jis irgi tylėjo ir toji tyla, netrukus nutrūksiančios stygos tyla, buvo slogi. Supratau, kad jis tikisi išgirsti klausimą, tikisi, kad prabildamas suteiksiu jam iliuziją, jog man smalsu.

– Kas atsitiko paskui? – paklausiau, nors visai nenorėjau to sužinoti. Kad ir kas tai buvo – turėjo būti nemalonu.

– Kas atsitiko? – perklausė jis ir prapliupo juoktis. – Pragaras, štai kas atsitiko. Tą vasarą ji dukart tai pakartojo. Frančeska pasakydavo kokį siaubingą ar absurdišką dalyką, aš jos paklausdavau: „Ką pasakei?“, ir ji pasakydavo kitą, visiškai normalų, tuo pačiu vienodu tonu, bet aš nesikabindavau. Kartą per vakarienę paprašiau paduoti man druską, maloniai, nepasakiau, kad jos nelemtos

salotos be skonio, tiesiog paprašiau paduoti man druską, ji man padavė druską, šypsodamasi, ir pasakė: „Susikišk ją į subinę", prisiekiu Dievu. Aš: „Frančeska, ką pasakei?", o ji: „Išties trūksta druskos." Paskui rugpjūtį, laive, kai švartavomės Porto Vekjuje, su mumis plaukė ir draugų pora, ji praėjo pro mane nešina apsaugomis ir pasakė: „Tai paskutinis kartas, bjaurybe." Mūsų draugai pasisuko į ją apstulbę, aš perklausiau: „Ką?", o ji, ramut ramutėlė, šypsodamasi, lyg nieko nebūtų atsitikę, kiek pakėlusi balsą, kad geriau būtų girdėti, tarė: „Pasakiau, kad pati uždėsiu apsaugas!" Štai kas atsitiko!

Jis nutilo, pratrūko pašėlusiai juoktis, paskui liovėsi ir paklausė, kokios muzikos klausomės. Pasakiau, kad *Radiohead*, jis kiek patylėjo klausydamasis; pasiklausė tos vietos, kur dainuoja *we are accidents waiting to happen**, ir pakomentavo tą eilutę, pasakė, kad jam patinka. Tačiau buvo akivaizdu, kad pasakojimas dar nebaigtas. Išties, netrukus:

– Bet vakar vakare ji peržengė ribą. Vakar vakare ji tikrai peržengė ribą. Aš negaliu ilgiau taip gyventi, Pjetrai, ir vakar vakare jai tai pasakiau. Frančeska, pasakiau, tau kažkas negerai. Kalbi siaubingus dalykus ir to nė nepastebi, nebegaliu apsimetinėti, kad nieko nematau. Ramiai, maloniai, bet jai tai pasakiau. Šįvakar, pasakiau, per vakarienę su Fjorenca ir kitais, tu perlenkei lazdą, nemanyk, visi girdėjo. Visi girdėjo. Ji ir vėl paklausė: „*Ką* tokio pasakiau?", ir aš jai pakartojau, paraidžiui, nes niekada to neužmiršiu, o ji iškart supyko, akimirksniu, kaip tą vakarą su Tardioliu, nors nuo tada nieko nesu jai prikišęs. Ji supyko, viską paneigė, bet neatlyžau, stengiausi išlikti ramus ir malonus, tačiau neatlyžau, ji pasakė, kad tai aš esu beprotis, supranti, *aš*, pasakė,

* mes tik atsitiktinumai, laukiantys, kad atsitiktume (*angl.*).

kad aš nenormalus ir keliu jai baimę, ir išėjo nakvoti pas savo seserį. Štai kas atsitiko!

Toji Pikė istorija vis labiau mane vargino, buvau išties suglumęs. Blogiausia, kad kai jis šitaip pasakojo, žiūrėdamas tomis pamišėlio akimis, galvojau, kad iš tiesų beprotis yra jis, – daugelį metų dirbau su juo, o šią akimirką esu greta savo mašinoje: labai nemalonus jausmas. Bet kartu jo pasakojime buvo kažkas įtikinamo, verčiančio juo patikėti ir įsivaizduoti Frančeską apsėstą kažkokio nelemto sindromo, kuris retkarčiais, jai nepastebint, priverčia akimirką užmiršti kasdienes atkaklias pastangas banalybėmis pridengti šią negalią – dabar jau nepakeliamai pavargusi nuo vyro-kazuaro, kuriam įpuolė į glėbį, tačiau nenori to pripažinti. Taigi galiausiai vietoje to, kad nuspręsčiau, kuris iš jų – Frančeska ar jis – yra išprotėjęs, Pikė istorija vertė mane galvoti, kad tokie yra jie abu, beviltiškai ir nepavojingai išprotėję žmonės, manantys, jog myli vienas kitą, o paskui suprantantys, kad tai netiesa ir niekada nebuvo tiesa, kad tai tebuvo serotonino išsiliejimas kritiniu jų gyvenimo atveju, ir galiausiai ima vienas kito nekęsti ir mirtinai skaudinti iki pat tos dienos, kai išsiskiria amžiams. Todėl toji istorija man nepatiko ir nuteikė nemaloniai. Be to, man buvo smalsu, sakyčiau, liguistai smalsu, prieš mano paties valią, sužinoti, ką praėjusį vakarą Frančeska pasakė, bet nesupratau, ar Pikė sąmoningai vengė man tai pasakyti, ar, manau, buvo toks sutrikęs, jog nė nepastebėjo, kad man to nepasakė. Tai irgi buvo nemalonu. Jis vėl tylėjo, bet buvo akivaizdu, kad dar nebaigė, o aš tegalėjau žiūrėti į laikrodį prietaisų skydelyje. 15.50: blogiausiu atveju tokia padėtis tęsis dar pusvalandį, paskui Klaudija išeis iš mokyklos, ir viskas bus baigta.

– Šįryt buvau nuėjęs pas Tardiolį, – ilgokai patylėjęs prabilo Pikė. – Jis vienintelis liudytojas, kad aš neišprotėjęs.

– Ką jam pasakei?

– Nes taip galėtų atsitikti. Man plyšta galva: žmona mane persekioja, sūnus serga, tas prakeiktas susijungimas mus visus sekina... Gali būti, kad Frančeska visai nesako tokių dalykų, kad aš juos girdžiu, nes išprotėjau. Jei tą vakarą mano namuose nebūtų buvę Tardiolio, patikėk, būčiau ėjęs pas psichiatrą. Išties tai būtų lengviausia: daktare, girdžiu dalykus, kurių niekas nesako, sergu, pagydykite mane, duokite man lašų. Taškas. Būtų daug paprasčiau. Bet Tardiolis ten buvo, jis viską girdėjo ir matė. Ir šįryt pirmiausia nuėjau pas jį. Su viltimi, prisiekiu, kad jis nieko neprisimins. Jokių skalbinių pro langą, visiškai nieko. Su viltimi, kad pažvelgs į mane taip, kaip žiūrima į beprotį...

– Tačiau?

– Tačiau jo nebuvo. Išvykęs į Paryžių, spėk, kodėl? Dėl susijungimo.

Tada Pikė nusijuokė, paskui ištraukė iš kišenės mobilųjį, įjungė ir išsikvietė taksi. Dar lijo, tik silpniau. Jis neprisiminė gatvės, paklausė, pasakiau. Palaukė, kol jam praneš taksi numerį, paskui išjungė telefoną.

– Gerai, Pjetrai, jau eisiu, – pasakė. – Prašau, nepyk, kad išsiliejau. Pasirodžiau kaip egoistas: tu čia neši savo kryžių, o aš ateinu pasakoti savo reikaliūkščių. Bet nebegalėjau ilgiau laikyti tos rupūžės, tik ne po vakar vakaro.

– Neatsiprašinėk, – sumurmėjau, – gerai, kad išsiliejai.

– Juk žinai, darbe su niekuo nepasikalbėsi. Neturiu tikrų draugų. Tu – vienintelis, kuriuo pasitikiu. Gal todėl, – nusijuokė, – kad kažkada neteisingai su tavim elgiausi...

– Tai jau praeitis.

– Žinoma...

Jis mane apkabino, pabučiavo, pasakė „laikykis“ ir išlipo iš mašinos – absurdas, nes vis dar lijo, jis neturėjo skėčio, o taksi dar

nebuvo atvažiavęs. Apsuko automobilį, priėjo prie mano langelio ir mostelėjo, kad jį nuleisčiau. Nuleidau.

– Manau, nereikia nė sakyti, kad niekam apie tai nepasakotum. Darbe mes visi jau gerokai pažeidžiami: jei kas sužinotų tokį dalyką, man galas.

-- Nesijaudink, – pasakiau.

– Pjetrai, man gėda. Gėda. Ypač niekam neprasitark, ką vakar vakare pasakė Frančeska. Meldžiu...

Taigi supratau teisingai: *jis nė nepastebėjo* man to nepasakęs.

– Nusiramink, – atsakiau. – Niekam nieko nepasakosiu.

Linktelėjo – pro langą, lietuje, šlapias, maldaujantis, skausmo pritvinkusiomis akimis, bet iš paskutiniųjų stengdamasis nusišypsoti; priminė man Harvį Keitelį filme „Blogas leitenantas", kai šis kabinėjasi prie dviejų mergaičiukių.

– Ačiū, Pjetrai.

Bet buvo daug bjauresnis už Harvį Keitelį. Ir dar juokingesnis: su ta pleistoceno epochos kakta ir paauglišku liemenį aptempusiu švarkeliu. Nemalonu tai sakyti, ir gal neturėčiau to sakyti, bet mane vadino *Dead Man Walking* per jo pavydą, taigi tai galėtų pasirodyti esąs pavydas: tačiau jis atrodė juokingas. Jame nebuvo nieko legendinio; būtų galėjęs taip atrodyti – žmogus didžiulio miesto nasruose, suirzęs, persekiojamas daugybės pavojų, vienišas su savo skausmu, ketvirtą valandą dienos lietuje laukiantis taksi, kad grįžtų į pragarą, kuris dabar jam yra visur; jame galėjo būti ko nors legendinio, bet nebuvo: jis atrodė juokingas.

9

O šįryt – Marta.

Marta yra mano svainė, bet man labai sunku ją taip vadinti. Ji visada buvo labai graži, o prieš trylika metų, devyniolikos, vieną rytą ji patraukė ne į mokyklą, o su drauge pasižvalgyti po parduotuvių vitrinas. Tuomet netikėtai nutiko vienas dalykas, tiksliau, nutiko du dalykai, ir jos grožis tapo viešas: iš *Krizia* parduotuvės Spigos gatvėje išeina ką tik ją apiplėšęs narkomanas ir iššauna iš pistoleto į orą; tą pat akimirką japonų turistas (kuris iš tiesų pasirodys esąs šnipas, atsiųstas į Italiją kopijuoti drabužių modelių) nufotografuoja vitriną. Sąmyšis, riksmai, narkomanas pabėga, pasirodo siaubo apimtos pardavėjos, atvažiuoja policija, Marta su drauge pasišalina, nes turėtų būti mokykloje ir nenori, kad jas čia pastebėtų. Kitą dieną laikraščiuose pasirodo japono padaryta nuotrauka, kurios dėka narkomanas buvo atpažintas ir suimtas, o toji nuotrauka tokia: pirmame plane, dešinėje – Marta, nuostabiai graži, panaši į Natali Vud filme „Grožybės žolėje“, absoliučiai ryški, nors staigiame posūkyje, judesio pakeltu plaukų kuokštu ir džiaugsmu spindinčiomis akimis (iš tiesų ji nesidžiaugė, tai buvo labiau nuostaba, o gal išgąstis išgirdus pistoleto šūvį); plėšikas – antrame plane, su ginklu vienoje rankoje

ir grobio maišu kitoje, puikiai atpažįstamas, bet, palyginti su ja, visai nesvarbus. Draugės nesimato: ji buvo iškadruota. Nuostabi akimirka, kupina grožio ir judesio. Kartu su milijonais žmonių ir aš tuomet pirmąkart pamačiau Martą; kaip kiekvienas iš tų žmonių, taip ir aš, žvelgdamas į nuotrauką galvojau ne apie apiplėšimą, kaip tik tą akimirką padarytą nuotrauką ar tą vargšą netikėlį, kuris sumokėjo daugiau nei padarė blogo: galvojau tik apie tos merginos grožį. Buvau ką tik persikraustęs gyventi į Milaną, turėjau autoriaus sutartį su vienu penktojo kanalo šou. Užsispyręs įkalbėjau kitus autorius surasti ją ir pakviesti dirbti mūsų laidoje. Ją radome po dviejų dienų, ji atėjo į bandymus ir buvo priimta. Jau kitą vakarą pakviečiau ją vakarienės ir tą pačią naktį, didelei mano nuostabai, mes atsidūrėme lovoje. Po manęs su ja pergulėjo kiti trys toje laidoje dirbę vyrai, tarp jų ir vedėjas, garsus žmogus, o visa tai įvyko laidai dar neprasidėjus. Rugsėjį Marta debiutavo šou, bet visi jau gerai ją žinojo: apiplėšimo nuotrauką nupirko plaukų produktų įmonė, ir ji puikavosi visuose Italijos žurnaluose, gatvėse ir autobusuose išklijuotuose plakatuose. Laida pavyko, ir Marta tapo televizijos žvaigždute.

Tuomet susipažinau su Lara, jos vyresniąja seserim: retkarčiais ji atlydėdavo Martą į laidos įrašą ir buvo ne tokia graži, ne tokia jauna ir daug mažiau už ją pavojinga. Kaip sakoma, mes įsimylėjom ir pradėjom draugauti. Po metų netikėtai Lara tapo nėščia: nutarėme išsaugoti kūdikį ir apsigyvenom kartu. Tuo pat metu dar labiau netikėtai Marta irgi tapo nėščia, nuo choreografo, tačiau, kai ir ji nutarė išsaugoti kūdikį, choreografas ją paliko. Ji prarado darbą, pagimdė, puikiai susitvarkė, vėl pradėjo dirbti televizijoje, bet tuo metu jau pūtė kiti vėjai, ir jai buvo nelengva. Paskui, kai vaikui suėjo ketveri metai, vėjas vėl pasisuko, ir Martą pakvietė vesti svarbią laidą apie madas. Laida pasisekė, ji vėl

tapo nėščia, nuo prodiuserio, viskas prasidėjo iš pradžių: ji nutarė išsaugoti kūdikį, prodiuseris ją paliko, ji nebegalėjo vesti antro laidos sezono, nes turėjo gimdyti, ir grįžo į tikrovę. Vėliau buvo labai bjaurus laikotarpis, kai Martai visiškai neberūpėjo darbas, jos grožis, ateitis ir net vaikai, ji įnirtingai ėmėsi savigriovos; jau atrodė, kad jai pavyks atlikti tą darbą iki galo, bet netikėtai mirė jos tėvai, vienas po kito, per pusmetį, ir ji sustojo. Jai buvo dvidešimt septyneri, ji vis dar buvo labai graži, bet turėjo du mažus vaikus ir jai viskas nesisekė. Nutarė nutraukti ryšius su televizija, už palikimo pinigus nusipirko butą, liovėsi krėtusi nesąmones, į kurias buvo įkritusi visa galva, ir ėmė dažniau lankytis pas mus su Lara. Ėmė rūpintis savo vaikais ir studijuoti vaidybą. Turėjo romaną su vedusiu architektu, jis truko pusantrų metų, bet, kai architektas paliko šeimą, kad būtų su ja, ji metė jį. Nuo tos akimirkos pasinėrė į ezoteriką, makrobiotiką, ajurvedą ir jogą. Pradėjo dirbti teatre: maži vaidmenys, daug entuziazmo ir menkas atlyginimas. Šią vasarą atvažiavo pas mus prie jūros laiminga, nes gruodį turėjo pradėti vaidinti Beketo „Laimingose dienose“, pagrindinį vaidmenį, geroje trupėje. Tomis dienomis ji iš tiesų elgėsi kaip svainė: padėjo Larai rengtis mūsų sutuoktuvėms, vakarais, kai su Lara eidavome kur nors vakarieniauti, rūpindavosi vaikais, uždengdavo gėlėtomis staltiesėmis stalą sode ir netgi gamino valgyti – daugiausia meksikietiškus patiekalus, o kartą netgi sušį. Paskui sugrįžo į Milaną, mes dar savaitę pasilikom prie jūros, o tos savaitės pabaigoje Lara mirė. Taigi, trisdešimt dvejų Marta vis dar labai graži, vis dar panaši į Natali Vud ir praktiškai viena visame pasaulyje. Negaliu prisiversti vadinti ją svaine.

Šįryt, prieš tris valandas, ji man skambina ir sako, kad turi su manim pasikalbėti. Sakau, kad gali atvažiuoti kada tik nori, ji atsako: atvažiuoju dabar. Atvažiavo po ketvirčio valandos, su

savo apdaužytu *Twingo*, pravažiavo pro šalį ženklais rodydama, kad ieško vietos sustoti. Sėdėjau mašinoje, nes lijo, ir pro priekinį langą sekiau ją žvilgsniu. Pamačiau, kaip priekyje už dvidešimties metrų, kur kažkoks tipas kalbėjosi mobiliuoju prie atvirų *Smart* durelių, ji sustojo. Mostais paklausė, ar šis ruošiasi išvažiuoti, tas pritariamai linktelėjo, bet toliau kalbėjosi telefonu, o Marta stovėjo laukdama vidury gatvės. Už jos ėmė darytis eilė, tas tipas toliau kalbėjosi lyg niekur nieko. Senis prie *Peugeot* vairo, iškart už jos, neteko kantrybės ir užgulė signalą; kiti automobiliai padarė tą patį, ir Martai teko persisverti per langelį paaiškinti, taip pat mostais, kad laukia, kada galės užimti *Smart* vietą. Tas tipas baigė pokalbį, suglaudė skėtį, neskubėdamas įsėdo į mašiną, kažko ilgokai krapštėsi ir pagaliau nuvažiavo, palikęs laisvą vietą. Marta įjungė pavarą, bet pasirinko klaidingą trajektoriją, paėmė per statų kampą ir neįsipaišė į laisvą vietą. Grįžo atgal, tačiau vėl padarė lygiai tą pačią klaidą ir įstrigo. Senis vėl ėmė signalizuoti, kiti iškart pasekė jo pavyzdžiu. Marta pavažiavo atgal, kad pabandytų dar kartą, dar labiau nutolo nuo teisingos trajektorijos, ir įvažiuoti į laisvą vietą tapo dar sudėtingiau. Senis *Peugeot* tiesiog prilipo prie signalo, paskui jį ir visi kiti – eilė jau buvo labai ilga: pragariškas griausmas. Išlipau iš automobilio jai padėti, pakėliau ranką rodydamas, kad ji manęs palauktų, bet, varoma laukinių eilėje stovinčių automobilių signalų, ji jau buvo pavažiavusi į priekį, kad vėl pabandytų įsisprausti į laisvą vietą ta pačia klaidinga trajektorija, ir galutinai įstrigo, įsirėmus šonu į gretimo automobilio – naujutėlaičio *C3* – buferį. Kai leidausi bėgti, atrodė, kad ją užgriuvo viso Milano automobilių signalai, pamačiau, kaip ji atsigręžė, apgulta to triukšmo, įrėmusi *Twingo* šoną į kitą mašiną, dabar jau nebepajėgianti pavažiuoti nei pirmyn, nei atgal: dar buvau toli, bet jos žvilgsnyje mačiau visišką

neviltį, paskui jos galva atsilošė, ir automobilio viduje jos rankos ėmė suktis lyg malūno sparnai. Įstūmiau atgal iš *Peugeot* belipantį senį, o kai pribėgau prie *Twingo*, Marta buvo išvertusi ant sėdynės visą rankinuko turinį: kosmetika, raktai, piniginė, užrašų knygelė, mėtinukai, nosinaitės, kvitai, lapeliai – viskas suversta ant sėdynės, lyg armagedono trimitams pašėlusiai skambant automobilių signalams. Įpuoliau į vidų, Marta jau tuštino kišenes: vėl raktai, lapeliai, karamelės, monetos. „Marta", pasakiau jai, „pasitrauk", bet jos ten nebebuvo: nuolankus žvilgsnis, palaiminga šypsena lūpose, ji ėmė nusirenginėti: nusivilko striukę, megztinį, aulinius. Viską darė greitai, bet tuo pat metu su keista ramybe, lyg prieš šokdama į jūrą norėtų atsikratyti visų tų daiktų, nes ją praris didžuvė, kurios pilve ji amžiams liks saugi. Tuo metu senis jau išlipo iš savo *Peugeot* ir rėkavo prie galinio stiklo. Pasistūmiau į vairuotojo vietą, prispaudęs pusnuogę Martą prie durelių, kad kojomis pasiekčiau pedalus, suėmiau vairą ir įjungiau pirmą pavarą. Keleto be galo ilgų sekundžių džeržgesys, kurį sukėlė *Twingo* šono skarda, besitrinanti į greta stovinčio *C3* buferį, užgožė signalų griausmą ir atrodė išties katastrofiškas negrįžtamo veiksmo garsas, bet paskui viskas liovėsi: *Twingo* jau nebestovėjo vidury gatvės, eilė išsisklaidė ir stojo tyla. Atsipalaidavau, pasitraukiau į šoną, stengdamasis nesutrinti ant sėdynės paskleistų Martos daiktų, vos tik lioviausi spausti ją prie durelių, ji man nusišypsojo, baigė sagstytis marškinius ir liko su liemenėle. Tik tada susivokiau, kad iš jos grotuvo sklinda tas pats *Radiohead* gabalas, kuriuo vakar susidomėjo Pikė: tas, kuriame dainuojama *we are accidents waiting to happen*.

Po pusvalandžio jau sėdėjome prie staliuko bare priešais mokyklą. Marta verkė, paskui nusiramino, nes vis kartojau, kad viskas sutvarkyta, – tai buvo tiesa, viskas buvo sutvarkyta. Per ašaras

ji pasakė, kad nori išeiti laukan, į gryną orą, ir mes išėjome. Nebelijo. Praėjome pro mokyklą, sutikome berniuką, turintį Dauno sindromą, vedamą motinos, aš vėl spustelėjau mašinos pultelį ir papasakojau jai apie mudviejų – mano ir to berniuko – paslaptį. Ji liovėsi verkti, nusišypsojo. Atsisėdome parkelyje ant suoliuko, ir šypsodamasi Marta man pasakė tai, ką norėjo pasakyti.

– Aš nėščia, – pasakė ji man.

– Prakeikimas. Nuo ko?

– Nuo trupės scenografo. Jis už mane jaunesnis.

– Kiek jaunesnis?

– Šešeriais metais.

– Jis žino?

– Ne. Mes nebesusitikinėjam.

– Kaip nebesusitikinėjate? O spektaklis?

– Kartais matomės per repeticijas. Bet mes jau ne kartu.

– Kiek mėnesių?

– Keturi.

Čia ji ir vėl pravirko, gal todėl, kad nuspėjo, ką galvoju: jei keturi mėnesiai, vadinasi, rugpjūtį, pajūryje, jau tai žinojo, bet slėpė – ypač nuo Laros. O dabar Laros nebėra.

Buvo labai sunku ką nors pasakyti. Aš ne jos tėvas, ne brolis, netgi ne vienas iš jos vaikų tėvų, bet dabar Marta turi tik mane vieną, ir išties ji atėjo pas mane: turėjau ką nors pasakyti. Tik buvo labai sunku, ir nieko jai nepasakiau. Apkabinau, štai ką padariau. Stipriai ją apkabinau, ir ji toliau verkė mano glėbyje, dejuodama, kokia nelaimė, dabar neteks vaidmens spektaklyje ir vėl nusileis ant žemės, kaip visada, kaip visada...

Negalėčiau pasakyti, kiek laiko sėdėjom taip apsikabinę – šiaip ar taip, ilgai, – ir ta padėtis mane trikdė, nes beveik visos akys, kurios galėjo mus matyti, buvo žmonių, kurie jau priprato laikyti

mane mokinukės tėvu našliu, – budėtojai, mokytojai, kioskininkas, – ir nė vienas nežinojo, kad Marta mano svainė. Gal niekas mūsų ir nepamatė: tą valandą aplink buvo tuščia. Tiesa, mergina, atvedanti į parkelį auksinį retriverį, irgi labai graži, kuri nieko apie mane nežino ir su kuria, nors matomės kiekvieną dieną, nė nesisveikiname, tikrai mus matė, tačiau prieš ją, prieš jos įžūlų žvilgsnį, kuriuo pervėrė mane pačiame apsikabinimo įkarštyje, pasijutau išdidus, kad buvau palaikytas Martos meilužiu: tai reiškė, kad būčiau galėjęs būti ir jos meilužis. Pripažįstu, klastinga mintis, narcizizmas, egoizmas, jos paviršutiniškumas tokiomis aplinkybėmis mane nustebino; bet ji man toptelėjo, ir nuslėpdamas ją netapčiau geresnis. Kita vertus, ta akimirka Marta irgi nebūtų galėjusi didžiuotis, nes ji ką tik neteko sesers, tačiau kankinosi visai dėl kitų priežasčių, ir išties norėčiau, kad Lara visą laiką „nežiūrėtų į mus iš dangaus", kaip daugelis kalbėjo Klaudijai guosdami, ar bent kad ji šiuo metu būtų kiek išsiblaškiusi: mudu su Marta buvome jos artimiausi žmonės, o šiuo metu ne apsikabinę raudojome dėl nepakeliamos jos mirties paliktos tuštumos, o darėme visai kitus dalykus. Marta galvojo apie vaidmens „Laimingose dienose" netektį, o aš galvojau, ką apie mane mano gražioji nepažįstamoji, matydama su ja apsikabinusį. Pasibjaurėtina. Tačiau, kai taip sėdėjome apsikabinę, nejutau to moralinio nuosmukio, kurį jaučiu dabar, prisimindamas, buvau tikrai sutrikęs, o gal išdidus, kad mane matė su ja apsikabinusį, lygiai kaip ir ji – aiškiai tai suvokiau – išties puolusi į neviltį dėl naujos ištikusios bėdos, ir Lara su tuo niekaip nebuvo susijusi. Visą tą apsikabinimo laiką mūsų kūnai, prisiglaudę taip švelniai, paprastai, jausmingai, bandė permesti vienas kitam kaltę, kad išbraukėm Larą iš savo minčių, kol galutinai sudeginome ją ištikus trumpajam jungimuisi. Dabar, praėjus trims valandoms, apie tai

kalbu norėdamas sau pačiam kaip nors paaiškinti tai, kas nutiko paskui, kai apsikabinimas baigėsi. Nes, nors nieko nepasakiau, nieko neklausinėjau ir susivaldžiau nepasakęs, kad pasaulyje egzistuoja ir kontraceptinės piliulės, po paraliais, egzistuoja prezervatyvai, ypač jei gulama į lovą su jaunuoliu, kurio po mėnesio ir padujos bus atšalusios, juo labiau kai jau turi du vaikus nuo skirtingų vyrų ir nusprendei susitvarkyti gyvenimą; taigi, nors nieko nepasakiau, Marta liovėsi verkti, staiga atšlijo nuo manęs ir pažvelgė piktai. Kodėl? Ir kodėl pasakė tai, ką pasakė? Dabar, kai pagalvoju, manau, kad priežastis – kaltės jausmas, kurį jos kūnas, prilipęs prie manojo, pajėgė nuslopinti, tačiau atsiskyręs – jau ne.

Tai, ką Marta man paskui pasakė...

– Jūs ir vėl pradėjot, – pasakė ir pravirko.

– Ką?

– Nebesišypsoti.

– Kas?

– Jūs, žmonės, visi.

Jos žvilgsnis buvo piktas. Labai piktas.

– Lygiai kaip ir tąkart, vienodai, – neatlyžo. – Kodėl taip? Kodėl, kai vaikams sueina ketveri, žmonės liaujasi jiems šypsotis?

Tylėjau, buvo absurdiška gintis nuo kaltinimo, kurio nė nesupratau; bet jai nerūpėjo, užsipuolė, lyg nebūčiau tylėjęs.

– Jūs to nė nepastebit, tiesa? – tęsė. – Bet visi tai darot, visi kartu, lyg paklusdami kokiam nors prakeiktam įstatymui. Pasakyk, kur parašyta, kad, kai vaikui sueina ketveri, žmonės turi liautis jam šypsojęsi? Tuomet nesišypsokit ir prieš tai. Po velnių, net kai jis guli vežimėlyje. Neriesi iš kailio, dieną naktį rūpiniesi savo vaiku, aukojies, saugai ir neprašai nieko mainais, tiesiog tai darai ir viskas. Paskui vedi jį pas daktarą, į darželį, eini paimti, vedie-

si į prekybos centrą, ir visi, kuriuos sutinki, visi, net prakeikti turistai, sutikę tave su juo, šypsosi tau. Šypsosi jam, dėl jo, bet šypsosi ir tau, šypsosi tam, kas esate abu *kartu*. Žinai, tai gražu ir netgi teisinga, taip, teisinga šypsotis mamai, kuri eina su savo vaiku. Žodžiu, visi elgiasi teisingai, ir tu prie to pripranti, aišku? Tos šypsenos yra tau skirta energija, įpranti ja naudotis, pradedi galvoti, nors tavo gyvenimas toks sumautas, kai esi su juo, aplinkiniai tau plačiai šypsosi, šypsenos yra energija ir tai tave nuramina. Žmonės šypsosi, nors tiek. Tačiau paskui staiga netikėtai jūs liaujatės: taip atsitiko su Džovaniu, kai jam sukako ketveri, ir man buvo labai blogai. Eidavau į parduotuves, vaikštinėdavau gatvėmis, *ateidavau pas jus į svečius*, ir niekas man nebesišypsojo. Kas nutiko, norėjosi paklausti, ar jis jau per didelis? Ketverių? Kas nutiko, ar jis jums nebepatinka? Paskui gimė Džakomas, ir jūs vėl ėmėt šypsotis, visi kartu. Nebuvo nė sykio, kad sutikę mane su Džakomu nesišypsotumėt. Taip pat ir tu, nemanyk, nereikia raukytis, aš tai pastebėjau, visi jūs elgėtės vienodai. Vežimėlyje, nešioklėje, kai jau išmoko vaikščioti ir linguodavo greta manęs laikydamasis už rankos: tai buvo žybsnis, maža prakeikta akimirka, bet susitikę mano žvilgsnį jūs vėl šypsojotės, visi, aš vėl jutau tų šypsenų energiją ir ja naudojausi. Tačiau dabar, kai ir Džakomui sukako ketveri, jūs vėl liovėtės šypsotis, aš negaliu to pakęsti. Suprasčiau, jei liautumėtės, kai jam sukaks aštuoneri ar devyneri, būtų sunku su tuo susitaikyti, bet suprasčiau; tačiau ketverių – per anksti. Per anksti...

Taigi, kaip jau sakiau, šitai kalbėdama Marta žvelgė į mane piktai, sakytum, laikytų mane asmeniškai atsakingu už tą istoriją su šypsenomis, tarsi *vadovaučiau* tiems, kurie nebesišypso. Aš tylėjau, maniau, kad gal šis išsiliejimas yra prieš pusvalandį ją ištikusios nervų krizės pasekmė; kiekvienas turi teisę būti agre-

syvus, galvojau, o ji puolė mane, nes tik mane vieną turėjo. Tačiau jos agresyvume jaučiau kažką pernelyg asmeniška, ir negalėjau suvokti. Šiaip ar taip, ji ką tik išsikapstė iš savotiško pragaro, aš ją nuraminau, paguodžiau ir neleidau sau net žodeliu komentuoti jos eilinio pykčio priepuolio: kodėl ji taip elgėsi? Atsakymas į šį klausimą galėtų būti nesvarbus arba visai su manim nesusijęs, jei tame apsikabinime pirmą kartą nebūčiau pajutęs gilaus mūsų ryšio, pajutęs kažko atsitiktinio ir kartu esminio, sujungusio mūsų likimus į labai tamprų mazgą, lyg staiga abu būtume buvę pakabinti ant vieno kablio. Juo labiau kad po pauzės, dar vieno šniurkštelėjimo ir popierinės nosinaitės šmėstelėjimo tarp rankinės ir nosies, Marta perėjo į atvirą puolimą, daug akivaizdesnį ir įžūlesnį: ji neatsiprašė, nepaprašė suprasti šią sunkią akimirką, kurią dabar išgyvena, o tiesiai puolė mane.

– Nenoriu baigti taip, kaip Lara, – pasakė. – Noriu, kad mane mylėtų.

Tai niekaip nebuvo susiję su visu tuo, ką iki tol kalbėjo, bet nuskambėjo, tarsi tai būtų tikroji jos atėjimo pas mane priežastis. Kad man tai pasakytų. Aš ir toliau tylėjau, ir vėl bergždžiai, nes Marta tęsė, lyg būčiau jai prieštaravęs.

– Be Klaudijos, ji turėjo tik mudu, Pjetrai, o mes jos nemylėjom. Tai siaubinga. Gal net ir Klaudija, kuri ne atsitiktinai labiau panaši į mus nei į ją, gal ir Klaudija jos nemylėjo. Aš nenoriu taip baigti.

Dabar, kadangi tylėjimas pasirodė esąs beprasmis, atsakiau jai.

– Marta, ką tu kalbi? – pasakiau, ir pripažįstu, kad atsakymas nebuvo pribloškiantis. Bet nesugalvojau nieko geriau. Marta man nusišypsojo, pyktis dingo iš jos veido, o jo vietą užėmė sąmokslininkiška, konfidenciali išraiška: jai pavyko, pavyko mane išprovokuoti.

– Pats sakei, kad Klaudija rami, – tarė, – neverkia, vakare užmiega, lyg nieko nebūtų nutikę, ir net neatrodo liūdna: ar tai ne dėl to, kad jums *neliūdna*? Lara mirė, o judviem neliūdna: gražumėlis. Aš liūdžiu, taip, ir patiriu panikos priepuolius, bet visai dėl kitos priežasties: ir man jos mirtis nesukelia jokios kančios. Aš irgi jos nemylėjau.

Ir vėl – vis nerangiau, nes tiesiogine prasme buvau priverstas dalyvauti šioje diskusijoje – sureagavau, nors neturėjau to daryti.

– Marta, ką čia kalbi? Mes mylėjome Larą.

Dabar ji atrodė labai patenkinta, šypsojosi.

– Pjetrai, nesąmonė. Aš žinau, kaip toji vargšė moteris kentėjo. Lydėdavau ją į jogos pamokas, pas būrėją kiną, pas kerėtojas. Ji puikiai žinojo, kad tu jos nemylėjai, žinojo apie visus tavo *pasišlaistymus*, kaip juos vadino, bet tau nieko nesakydavo, nes tuoj pradėdavai kartoti tas nesąmones apie jūsų sąjungą, jūsų šeimos dvasią, ir galų gale ji tavim patikėdavo. Nesugebėjo apginti tiesos, taip, bet viską žinojo, dar ir kaip žinojo, ir jai buvo bloga.

– Larai nebuvo bloga. Tai tau buvo bloga. Ji lydėdavo tave pas būrėjus.

– Negudrauk su manim! – įtūžo ji. – Larai buvo labai bloga! Ir ji turėjo tam priežastį, nes jos vyras buvo jai neištikimas ir niekas jos nemylėjo, net jos dukra.

– Liaukis, Marta. Neperdėk.

– Nebent... – nusišypsojo. – Nebent...

Ir akimirką jos veidą užliejo toji legendinė išraiška, prieš trylika metų įamžinta nuotraukoje prie *Krizia* parduotuvės vitrinos.

– Nebent tu to nė nepastebėjai. Pjetrai, pažvelk man į akis; atsakyk: ar tikrai nežinojai, kad Larai buvo blogai?

– Larai nebuvo blogai. Tai tau buvo blogai, tau visada buvo blogai, regis, tau tebėra blogai. Ne jai.

Ji įsmeigė savo akis į manąsias, sutrikusi, paskui staiga prapliupo juoktis.

– Nuostabu! Neįtikėtina! *Tu kalbi nuoširdžiai!* Nežinojai, kad tavo žmonai blogai! Jai tiesiogine žodžio prasme sprogo širdis, taip blogai jautėsi, o tu to ne...

– Dabar jau tikrai gana, liaukis. Lara jautėsi gerai, o aš ją mylėjau. Ir nebuvo jokių pasišlaistymų.

– Tikrai? – ji pakėlė balsą. – O ką pasakysi apie Gabrielą Paridži? Kartą, kai tave sekė, Lara pasikvietė mane kartu, ir savo akimis mačiau, kaip įėjai į tuos namus Lodžio prospekte, kai turėjai būti Londone! Ko ten ėjai, darbo reikalais?

– Marta, tai nesusiję, tai įvyko prieš dešimt metų.

– Sakai, kadangi tai įvyko prieš dešimt metų, nebesvarbu? Primenu, kad tavo dukrai tebuvo trys mėnesiai, trys mė-ne-siai, o Larą pagimdžius kankino depresija. Gal ir to nežinojai?

– Marta, prašau...

– O ta kita, laidų vedėja? Kada tai buvo, prieš *penkerius* metus? Taip, prieš penkerius, nes laukiausi Džakomo: ar penkeri metai irgi ilgas laiko tarpas? Ar ir ji nesvarbi? Oskarų įteikimo vakaras Los Andžele, prisimeni? Prisimeni tą, su kuria dalijaisi karališkuoju miegamuoju *Beverly Hills* viešbutyje? Ak, bet iš kur aš žinau tokius dalykus? Taigi, kaip tyčia...

– Klausyk, neišmanau, kaip tau šauna į galvą priminti tokius dalykus, ir ypač nežinau, kuo tu čia dėta, bet viena galiu tau pasakyti: aš mylėjau Larą, ji tai žinojo, ir tai yra viskas. Gal tuos du kartus buvau jai neištikimas, maža to, jei nori žinoti, buvau jai neištikimas ir kitus du kartus, iš viso keturis, ir visus pradžioje, pirmaisiais metais, kai, jei leisi, ir aš jaučiau poreikį pakvailioti; bet aš ją mylėjau, gerbiau ir jai visai nebuvo bloga.

Čia ji visai pasiuto, kai dabar pagalvoju, taip man ir reikia, nes nesugebėjau išlaikyti liežuvio už dantų.

– Klausyk, nekalbėk man nesąmonių! – užriko. – Nekalbėk jų, supratai? Aš jomis nepatikėsiu, nesu kaip ji! Aš dar blogesnė už tave, nemanyk, negana to, esu tokia pat, *kaip* tu! Visada elgeisi kaip tinkamas ir tau buvo nusispjaut, kaip dėl to jautėsi Lara, štai kaip tu ją gerbei! Permiegojai net su manim!

– Ką čia kalbi? Tada jos dar nepažinojau.

– Nesvarbu!

– Kaip tai nesvarbu? Marta, tu išprotėjai. Gal tau reikėtų būti ne čia, gal reikėtų nueiti pas...

Ir pagaliau, per vidurį to nereikalingo sakinio, po visų kitų nereikalingų sakinių, kuriuos, deja, jau buvau ištaręs, mane aplankė nušvitimas, ir pasielgiau teisingai: atsistojau ir nuėjau. Palikau ją ten, taip, sugrįžau į mašiną, nes jau pradėjau pykti, maža to, jau buvau supykęs, išmuštas iš vėžių, ir padėtis darėsi vis labiau sujaukta ir groteskiška, nors viduje viskas liko aišku. Palikau ją ten, ant suoliuko, ir ji, nežinia, iš išdidumo ar todėl, kad nežinojo, ką daryti, ilgokai ten sėdėjo – mažiausiai valandą. Buvo pertrauka, Klaudija žvilgtelėjo pro langą ir mes vienas kitam pamojome; pro duris išėjo mokytoja Paolina, mudu pasisveikinome; porą kartų paskambinau darbo reikalais, parūkiau, suvalgiau sumuštinį ir pamažėle pabandžiau nusiraminti, nes tuo metu nusiraminti buvo svarbiausia. Man pavyko, nes, kai Marta pakilo nuo suolo ir leidosi manęs link, buvau ramus. Tikėjausi, kad ji praeis pro šalį, pasuks tiesiai prie perrėžto *Twingo*, kurį pastačiau, kai ji nusirenginėjo, o paskui užkišau *savo* vizitinę kortelę už *C3* valytuvo, kurį *ji* sulaužė, ant kurios užrašytas *mano* telefonas, ir *aš* ruošiausi atlyginti *jos* padarytą žalą, bet ji priėjo prie langelio ir pasilenkė kažką pasakyti, kaip ir vakar Pikė. Ir kaip vakar pradėjo dulkti lietus, ir šitas tobulas, bet visiškai priešingų estetinių detalių pasikartojimas buvo labai įdomus: vakar vienas bjauriausių

mano pažįstamų vyrų, dabar – viena gražiausių mano pažįstamų moterų, abudu toje pačioje absurdiškoje padėtyje lietuje, kad per langelį man tartų paskutinį žodį, prieš tai išliejęę nežinia kiek laiko slėptą pyktį.

– Ar žinai, kokį paskutinį dalyką mudvi padarėme, Lara ir aš?

– Ne.

– Nuvykome pas būrėją, į Gavoraną, tą dieną, kai vežei vaikus į vandens parką. Ar Lara tau pasakojo?

– Ne.

– Ir žinai, ką toji būrėja mums pasakė? Ji metė kortas ir pasakė kelis dalykus. Pirmiausia metė jas man ir pasakė, kad manęs laukia sėkmė, didelė sėkmė, darbe ir meilėje, ir daug vyrų bus mane įsimylėję, bet, deja, mirsiu jauna. Paskui metė kortas jai, o atidengusi nenorėjo nė kalbėti. Tačiau Lara primygtinai prašė pasakyti, ir tada būrėja jai pasakė, kad ji ne tik mirs jauna, bet ir nepatirs jokios sėkmės, ir liks viena, be vyro, kokia visada buvo. Tada Lara pratrūko juoktis ir pasakė būrėjai, kad ši klysta, nes ji jau turi vyrą. Būrėja peržvelgė kortas ir užsispyrusi pakartojo, kad ji neturi vyro. Lara linksmai jai prieštaravo, pasakė tavo vardą, pasakė, kad jūs kartu jau vienuolika metų, kad turite dukterį ir rugsėjo pradžioje ruošiatės susituokti, taigi kortos klysta. Būrėja jos išklausė, pažvelgė į mane, pažvelgė į kortas, pažvelgė į Larą ir švelniai, kaip visi, kurie praneša blogas naujienas, pasakė: „Apgailestauju, brangute, bet *to vyro tu neturi*...“

Ir nuėjo – šlapiais plaukais, šlapiu veidu, šlapiais drabužiais; savo gražiąja eisena Marta nuėjo prie *Twingo*. Užvedė variklį ir lengvai išvažiavo iš stovėjimo vietos, į kurią prieš dvi valandas jai niekaip nepavyko įvažiuoti. Nesijaudinau dėl to, kaip ji jautėsi ar ką galėjo iškrėsti: atrodė, ji irgi nusiramino, ir nežinau, kodėl, bet man pasirodė, kad ji nuvažiavo prie savo vaikų mokyklos ir liko ten, kaip ir aš, laukti, kol jie išeis.

10

Dabar aš čia, šios senos sporto salės tribūnoje, ir negaliu negalvoti. Klaudija šokinėja, lankstosi ir sukasi per keturis metrus nuo manęs, greta jos mankštinasi kitos mergaitės ir berniukai, ir vyresni vaikai, visi kartu apgaubti gryniausių vilčių triumfo – vilčių užbaigti pratimą, ištaisyti trūkumą, patekti į komandą ir dalyvauti kitame čempionate, – o aš turiu susikaupti, kad negalvočiau apie Martą. Tai neramina. Paprastai šias dvi valandas skiriu savo jogai, bet šiandien Marta mane jaudrino ir bijau, kad kažkas pasikeitė. Ne tik apie Martą: pirmiausia apie ją, bet ir apie vakarykštį susitikimą su Pikė, ir apie užvakarykštį su Žanu Klodu. Jie atėjo pas mane, visi trys, atėjo *kentėti*, išliejo man savo skausmą ir pasišalino. Tai turėtų ką nors reikšti. Atvirai sakant, tik neseniai išmokau mėgautis šia vieta: anksčiau lydėti Klaudiją į treniruotę buvo Laros pareiga; aš ją lydžiu nuo tada, kai Laros nebėra, dabar, prasidėjus treniruotėms, ir man tai – tikras atradimas. Čia gražu, išties. Sena sporto salė, kurioje vienu metu mankštinasi keturios meninės gimnastikos grupės, nuo pradedančiųjų iki pažengusiųjų – reginys, kurio niekada nebūčiau įsivaizdavęs; mąslus, tyras, ir kartu energingas, linksmas, darnus: tobulas tam, kuris, kaip aš, nori būti šalia savo dukters, tačiau lengvai, per daug

negalvodamas. Kita vertus, čia – tarsi lengvumo šventovė: traukos jėga, atrodo, pasenęs dalykas, atgyvena: žvelgi iš tribūnos žemyn ir matai vertikales, sukinius, lankus, špagatus, ratus, *salto mortale*, lyg jie būtų besvoriai – man, kurio gyvenimas pasisuko tokia linkme, čia praleistos dvi valandos iš eilės tris kartus per savaitę yra nepaprastai vertinga dovana. Pagalvojus, kad daugiau nei penkerius metus turėjau ją, tą dovaną, pasiekiamą ranka ir to nė nepastebėjau; net Lara to nepastebėjo, taip, ji atvesdavo čia Klaudiją, bet nelikdavo salėje, o tas dvi valandas praleisdavo prekybos centre ar pas kirpėją, ar dar ką nors veikdavo: kaip mes gyvenome? Jai *buvo bloga* – Marta pabandė įkalti man kaltės jausmą. Tai netiesa: Larai nebuvo bloga, kodėl Marta tvirtina priešingai? Ir kodėl sako, kad aš, ir ji, ir netgi Klaudija nemylėjo Laros? Aš mylėjau savo žmoną, o Klaudija mylėjo savo motiną: kol kas viskas, ką sako Marta, yra netiesa. O kaip ji? Ar ji mylėjo savo seserį? Nemylėjo? Gal jos nekentė, ir tiesiog ieško, su kuo pasidalyti kaltės jausmą? Matyt, todėl, kai apsikabinome, Lara pranyko iš mano galvos ir tapau toks egoistas, kad visas savo mintis skirčiau... ten, apačioje, Klaudija: turiu galvoti apie ją. Laisvieji pratimai: įstrižai pakylos, antra eilėje po Džemos; Klaudija klausosi trenerės Gajos priekaištų dėl neteisingo dubens judesio. Aš neįžvelgiu trūkumo, toks jis nepastebimas, bet, regis, tai jos silpnoji vieta. Štai, štai: Džema pradeda, tuoj už jos – Klaudija, štai jos vertikalių veiksmų seka: pirmiausia – kūlverstis, vienas, du, trys, man atrodo, kad dubeniui viskas gerai, sakyčiau, šįkart jai nieko negalima prikišti, bet ne, štai trenerė sustabdo kitas, prieina prie Klaudijos ir prie visų, prakeikimas, be mažiausio takto, pasako, kad ji ir vėl pajudino dubenį. Net parodo, kaip, irgi atsistoja ant rankų, bet perdeda išryškindama trūkumą, dabar ir aš jį matau, nors prieš tai, kai tai darė Klaudija, prisiekiu, jo

tikrai negalėjai įžiūrėti, – taip negalima, brangioji Gaja, netinka taip elgtis: Klaudijos judesys dubeniu tikrai ne toks; ji vienintelė negali to žinoti, bet jos draugės žino ir jai pasakys, Džema jai pasakys, pasakys, klausyk, Klaudija, ne, *Klaudina* (nes taip ją vadina, Klaudina, iš savo trylikos su puse metų bokšto, ji vyriausia mergaitė grupėje, komandos kapitonė, jau beveik čempionė, nuolat laimi medalius, taigi kitoms ji nelyginti stabas, ypač Klaudijai, kuri prie jos tiesiog prilipusi ir be jokios gėdos bando ją mėgdžioti, ne vien darydama pratimus, bet ir elgdamasi, pozuodama už šios salės sienų, namuose ir mokykloje, o pasekmė akivaizdžiai groteskiška, nes Džema jau fiziškai susiformavusi, su savo dar nimfišku, bet jau skulptūriniu grožiu, ir jai tam tikros drąsios moteriškos pozos gali net atrodyti natūralios, bet tikrai ne Klaudijai, kuri visais atžvilgiais dar vaikas), klausyk, Klaudina, pasakys jai, tu dubenį judini visai ne taip, trenerė perdeda, nesikrimsk; manau, kitą kartą atsinešiu kamerą ir viską nufilmuosiu, ne šiaip sau, o kad Klaudija savo akimis pamatytų skirtumą tarp savo trūkumo ir to, kurį jai rodo Gaja. Trūkumo, kuris galų gale atsiranda tik dėl to, kad būdama dešimties su puse negali būti tobula. Po paraliais. Didžiausią įspūdį čia man daro jų santykis su tobulybe. Nesvarbu, kiek tau metų nei kokių sunkių dalykų tave moko, nei beveik matematiškas tikrumas, kad tau niekada neteks kovoti dėl olimpinio medalio tūkstantosiomis taško dalimis: čia siekiama tobulybės, taškas, jos siekia visi ir visur, – aš nuo to atsiriboju, nes per visą savo gyvenimą nepatyriau tokio spaudimo ir nežinau, ką jis reiškia: žinoma, visada bandžiau atlikti savo darbą kuo geriau, o kartais tiesiog buvau įpareigotas atlikti jį gerai, kad neprarasčiau pagarbos, pinigų, netgi meilės, bet niekada nė nesapnavau siekti tobulybės – absoliutaus gėrio, *dešimtuko*. Bet nuo tada, kai atskleistas mano duk-

ros talentas meninei gimnastikai, ši tobulumo istorija jos nepalieka ramybėje, o aš neįsivaizduoju, ką tai reiškia. Gal Lara suprato: daugelį metų ji šoko klasikinius šokius, tai irgi labai sunki patirtis, ir ten viskas turi būti tobula; gal Lara galėjo suprasti, ką jaučia Klaudija, bet aš negaliu. Marta buvo šaunioji, tobuloji šokėja; ji buvo gražiausia, jauniausia, šauniausia, maištingiausia, žodžiu, pirma visur, kol nenusprendė savo rankomis visko sugriauti – ir nuo tada tapo *visų nelaimingiausia.* Taigi, jei taip, tai Lara turėjo nemylėti Martos, nekęsti jos, bet taip nebuvo, esu liudytojas: Lara labai mylėjo savo seserį. Ar galėjo būti priešingai? Absurdiškai, dostojevskiškai? *Fiodorai Pavlovičiau, kodėl nekenti savo sūnaus? Ką blogo jis tau padarė? Jis man nieko nepadarė, bet aš jam padariau daug...* Tikrai nesuprantu, kaip Klaudijai pavyko atlaikyti tą spaudimą, nepratrūkti. Bet jai pavyko, ji vis dar laikosi. Iš jos tikisi tobulybės? Ir ji paprasčiausiai stengiasi ją pasiekti, milimetras po milimetro – regis, kai kuriuose dalykuose ją jau pasiekė. Apstulbau, kai Gaja, tą dieną, kai atėjau į sporto salę užrašyti Klaudijos naujiems mokslo metams, palaiminusi sprendimą leisti jai tęsti treniruotes (matyt, kažkas jai pranešė apie tai, kas atsitiko, ir gal ji išsigando, kad mergaitė nebeateis), išvardijo man punktus, kur Klaudija gali būti laikoma tobula: špagatas, pėdos išlenkimas... „Kokia prasme tobula?“, paklausiau, tikras, kad ji man atsakys – „na, kalbame apie dešimtmetę mergaitę, tobula patenkinamai“; bet jos atsakymas buvo nyčiškai tyras: „absoliučiai tobula“. Žinoma, tik tobulumas nieko nereiškia, nes jį galėtume palyginti su tobulu batų suvarstymu prieš teniso partiją; tačiau jis pasiektas, taigi galima manyti, kad bus pasiektas ir kitas tobulumas, ir taip šis man svetimas žodis atsirado mano dukters gyvenime. Jau nekalbant apie sunkesnius dalykus, kur Klaudijai – kaip, beje, ir visoms kitoms – dar labai

toli iki tobulumo, bet ji juos *daro*, ir vien tai man atrodo stebuklas, nes kalbame apie vertikales, špagatus, piruetus, ratus, *salto mortale* pirmyn ir atgal – ir apie dešimtmetę mergaitę. Bet treneriams nesvarbu, kad juos atlieka, svarbu, kad atliktų juos tobulai. Juk ir Džema daugiau klysta nei yra tobula, ir, nepaisant nuostabos, kuri užlieja matant iš čia, iš aukštai, ką geba tie padarėliai, trenerių nuomone, jie nedaro nieko daugiau, tik klysta. Štai suaugusiojo ir vaiko santykių pavyzdys, kur vaikui nedaromos nė mažiausios nuolaidos, ką jau kalbėti apie tai, kad jiems nebesišypsoma. Tiesa, nesikankinu, ir Klaudija, regis, nesikankina: bet – juokinga net leisti užgimti tokiai dvejonei – tai nereiškia, kad mes nemylėjome Laros. Mes – tai aprėpia ir Martą, nes ir ji mylėjo Larą, kol neįrodyta priešingai, – mes dar nesikankiname; kol kas mes tai suvokėm taip, sakyčiau, dar to nesuvokėm ir vis dar sukamės aplinkui, ir elgiamės, lyg nieko nebūtų atsitikę, tarsi Lara būtų, nežinau, išvykusi, ir laukiame, kada atėjęs skausmas užlies mūsų gyvenimus, o tuo tarpu traukiame kitų skausmą, kaip atsitiko man, ar beprotiškai elgiamės mašinų sraute, kaip atsitiko Martai, – ir būtų įdomu suprasti, kodėl iš visų beprotiško elgesio būdų jos beprotiško elgesio išraiška buvo nusirengti. Štai jos atsisėda ratu, kojos plačiai, ir lenkiasi pirmyn, kol pasiekia grindis, neįmanoma poza. Taip prisiplojusios prie grindų ima žaisti: nesuprantu, koks tai žaidimas, bet jis tikrai prasidėjo, jam vadovauja Džema. Visos iš eilės turi ką nors pasakyti, štai Klaudijos eilė, štai ji kažką pasako ir visos juokiasi. Džema irgi juokiasi, Klaudija jaučiasi išdidi. Šaunuolė, brangute, prajuokinai savo stabę. Lara nesijautė blogai. Pas būrėją ji palydėjo Martą, kaip visada. Metų metus lydėdavo ją pas nesuskaičiuojamą galybę būrėjų, gydančių rankų prisilietimu, jogų, šamanų, burtininkų, kerėtojų, ajurvedininkų, maharišų, akupunktūrininkų, akupresūri-

ninkų, tų, kurie deda akmenis ant čakrų – po paraliais, kaip juos vadina – podologų, kurie buria iš pėdų, trikomantų, kurie buria iš plaukų, Tibeto vienuolių ir samurajų, kurie tavo aurą apvalo kardu, jos buvo nuėjusios net pas vampyrą, tikrai, pernai, Madžentos prospekte, pas rumuną iš Transilvanijos – kaipgi kitaip – vardu Vladas, kuris už 150 eurų steriliu švirkštu išsiurbia iš tavęs 25 mililitrus kraujo, *jį išgeria*, o paskui pasako, kas tau yra ir ką turi daryti, kad susigrąžintum pusiausvyrą. Bet tai Marta tempdavo paskui save Larą, ne atvirkščiai, o Lara ją lydėdavo, kad Martai nereikėtų eiti vienai. Marta tiesiog sukeitė vaidmenis – ir vėl dostojevskiška, – dabar jos po lygiagretėmis, viena koja ant čiužinio, kita už nugaros, daro špagatą. Čia Klaudija tobula, kaip ir Džema. Bet žinodamos esančios geriausios, jos užsiplepa, nekreipdamos dėmesio į kitas, ir Gaja joms priekaištauja. Ir nors Klaudija savo kūnu daro stebuklus, nes padėjus koją ant čiužinio jos špagatas platesnis nei 180 laipsnių ir ji tai atlieka tiesiog „tobulai", Klaudijos veide džiugesys, taip, bet tik dėl to priekaišto, kuris susieja ją su jos stabe, su ja vėl ima plepėti lyg niekur nieko, ir kas žino, ką jos viena kitai sako, kas žino, ką tą akimirką sako Klaudija, kas žino, ką jai atsako Džema, kai jų šlaunų sausgyslės ir raumenys nesiliauja tįsti, o jų kūnai – paprastas, miniatiūrinis ir laikinas Klaudijos, susiformavęs, moteriškas, išbaigtas Džemos – paauga vienu kitu angstremu jų nesibaigiančioje kelionėje į tobulybę. Akivaizdu, Marta nori, kad kentėčiau, jausčiausi kaltas. Marta nori, kad galvočiau apie žodžius, kuriuos toji būrėja pasakė Larai prieš jos mirtį: „tu mirsi jauna", „apgailestauju, bet to vyro tu neturi". Tačiau kai šie žodžiai buvo ištarti, Lara buvo gyva ir sveika, ir, jei nebūtų mirusi, pati būtų iš jų pasijuokusi, taip, būtų man papasakojusi apie tą būrėją, kaip pasakojo apie samurajus ar tą vampyrą, ir mes kartu juokėmės, nes jie nenusi-

pelno nieko daugiau. Bet taip atsitiko, kad ji mirė, ir tik vėliau tie žodžiai prisipildė nerimo. Kita vertus, kiekvienas žodis, ištartas netrukus prieš žmogaus mirtį, svyruoja ties tamsia pranašystės riba, bet negalima užmiršti, kad laikas teka tik viena kryptim, ir tai, ką matome atsigręžę atgal, klaidina. Laikas nėra palindromas: pradedant iš galo ir einant atgal viskas visada įgauna skirtingas, neraminančias prasmes, ir negalima leisti, kad tie dalykai tave įbaugintų. Prisimenu garsųjį *Judas Priest*, sunkiojo metalo grupės, teismo procesą, ją apkaltino, kad savo pasąmonės pranešimais, girdimais klausantis jų dainų žodžių iš kito galo – tokių frazių kaip „Apsispręsk!" ar „Pabandyk nusižudyti!", ar „Savižudybė yra graži!" – tai paskatino savižudybei du jaunuolius; šio teismo proceso metu grupės dainininkas atėjo į teismo salę su glėbiu juostų ir privertė teismą išklausyti jas iš kito galo. Vienoje iš jų buvo įrašyta Dajanos Ros daina, ir vienoje vietoje, klausantis atvirkščiai, tekste aiškiai girdėjosi „Mirtis visiems. Jis yra vienintelis. Šėtonas yra meilė." Kitose juostose buvo jų grupės dainos, ir ten, kur oficialus tekstas buvo, tarkim, „Strateginė galia, jiems nepavyks" ar „Jie neatims mūsų meilės", klausantis atvirkščiai girdėjosi „Tai taip neįtikėtina, bet aš to nusipelniau" ar „Ei, mama, žiūrėk, ši kėdė sulūžusi!" Ne, nieko nereiškia būrėjos pranašystė, kad ji mirs jauna. Tai, kad toji būrėja taip atkakliai neigė mano buvimą su ja, nieko nereiškia. Kad Lara iš tiesų mirė praėjus keletui dienų po tos nesąmonės, nieko nereiškia. Berniukai mankštinasi kitoje salės pusėje, ant lygiagrečių. Treneris jiems komanduoja. Jų tik keturi, vyriausieji: kiti atsisėdę įdėmiai stebi. Čia tarp vyrų ir moterų nėra jokio ryšio, nei žodžiu, nei žvilgsniu, nieko, netgi tarp vyresnių, kurie už šios salės sienų jau bando susipažinti ir užkabinėti: čia daugumą sudaro vaikai, kurie visiems primeta savo chaotišką jausmų ramybę, – joje nėra vietos

heteroseksualiai traukai. Tarsi tarp vyrų ir moterų būtų siena ir padėtų visiems labiau susitelkti į pratimus. Nuostabu, kaip susibūrimas, kurio daugumą sudaro vaikai, yra daug produktyvesnis už susibūrimus, kurių daugumą sudaro suaugusieji. Bet po *kelių* dienų ji mirė? Marta pasakė, kad jos buvo pas būrėją, kai aš su vaikais važiavau į vandens parką, taigi turėjo būti antra rugpjūčio pusė, sakyčiau, apie dvidešimtą, negana to, buvo Luidžio Berluskonio taurės čia, Milane, varžybų diena, puikiai prisimenu, nes Žanas Klodas man paskambino ir paprašė su juo eiti į garbės tribūną, bet aš buvau vandens parke ir pasakiau negalįs, taigi turėjo būti rugpjūčio devyniolikta ar dvidešimta. Lara mirė rugpjūčio trisdešimtą. Po dešimties dienų. O Marta nori, kad dabar svarstyčiau, kodėl tas dešimt ilgų dienų Lara man nieko nepasakojo apie būrėją; kodėl ji tas penkiolika ilgų dienų nesuteikė sau malonumo pasijuokti su manim iš tų paikų pranašysčių. Marta nori, kad patikėčiau, jog Lara turėjo paslapčių, kad pažinojo ją geriau už mane, maža to, kad aš jos visai nepažinojau, nori, kad imčiau dėl to graužtis ir pradėčiau daryti tai, ko iki šiol kruopščiai vengiau, pavyzdžiui, raustis jos daiktuose ar įsijungti jos kompiuterį, bet aš to niekada nepadarysiu. Marta nori, kad ją mylėtų, bet kas? Jos kūnas dar tobulas, krūtinė dar labai graži, dar vienas sūnus, Fiodorai Pavlovičiau. Nusilenkimas, vėl špagatas, kakta atremta į kelį (stebėtina, kad *tai daro* mano dukra), kažin, kur dabar Žanas Klodas, kažin, ką šią akimirką veikia Gabriela Paridži, kažin, ką veikia toji mergina su auksiniu retriveriu, mane apėmė noras susipažinti su Pikė mergina ir išgirsti ją sakant tas nesąmones; man kilo noras patikrinti, ar, kai Lara mirė, kas nors apie ją galvojo – yra tam būdų, – nes aš buvau užsiėmęs tos plačiašiknės gelbėjimu. Klaudija daro špagatą jau daugiau nei ketvirtį valandos, Lara nesijautė blogai, ji neturėjo paslapčių, ir aš

nesirausiu po jos elektroninį paštą, ir, šiaip ar taip, tos dainos žodžiai teisingi, mes tik atsitiktinumai, laukiantys, kad atsitiktume, ir šiandien man atsitiko Marta.

11

>Nuo: „Chosė“ Europa@thelightoflife.com
>Kam: „Lara Sičiljano“ larasic@libero.it
>Tema: Hovardo J. Li studija
>Data: Pirmadienis, 2004 rugpjūčio 30, 13.38

Brangūs draugai,
pranešame seminaro **„Kaip atsikratyti baimės ir pykčio“**
dalyviams, kuris vyks lapkričio 15 d. Bolonijoje,
kad seminaro vieta pasikeitė dėl nuo organizatorių
nepriklausančių priežasčių.
Naujas adresas yra:
FURLA SPORTO SALĖ
Ugo Lencio gatvė 10
Bolonija (miesto centras),
už 200 metrų nuo Paladocos, vietos, kur turėjo vykti seminaras.
Bet kuriuo atveju prie Paladocos lauks organizatorių atstovas ir
informuos apie pasikeitimą visus nežinančius.

Daugiau informacijos: http://www.thelightoflife.com

* *

Healing Light & Longevity Center
Bolonija, Italija
Tel.: (+39) 051 5883808
Faks.: (+39) 051 5883753
El. paštas: europa@thelightoflife.com

12

>Nuo: „Džanis Orcanas“ qwertyuiop@flashnet.it
>Kam: „Lara“ larasic@libero.it
>Tema: paranoja
>Data: Pirmadienis, 2004 rugpjūčio 30, 17.28

>Lara, rašau tau, netikėtai užėjus paranojai.

>Nežinau, kaip tai atsitiko, bet dabar esu čia, savo namuose, antrą valandą po pietų, apsirūkęs, su milžinišku juodu šunim, kuris nori mane sudraskyti. Lara, jis milžiniškas. Milžiniškas. Kaip tai atsitiko? Po velnių, kaip tai galėjo atsitikti? Šuo mane uostinėja, sukasi aplinkui. Kaip tai atsitiko? Taigi, atėjo Belinda. Lara, tu jos nepažįsti, aš pats ją menkai tepažįstu. Jos vardas Belinda Berardi, ji aktorė. Mes pasikalbėdavom telefonu ir turėjom susitikti darbo reikalais, dėl skaitymo vaikams renginio, kuriame abiem reikėjo dalyvauti; taigi šįryt ji man paskambino ir paklausė, ar turiu laiko, atsakiau taip, gali ateiti, o ji – štai – man, sako, gerai, bet yra viena problema. Su manim šuo, sako; aš jai sakau, tai ne problema, gali atsivesti ir jį, o ji *ok*, netrukus būsiu pas tave, ir ateina. Toji mergina išties pakrikusi, nuostabiai, kibirkščiuojančiai pakrikusi, visur pamiršta namų raktus, išverčia minerali-

nį vandenį, išsiteplioja eklerais, jai nutinka absurdiški dalykai, ji visada pusiau apdujusi, atrodo visada išsiblaškiusi, bet yra kaip vėjo gūsis, kuris įsiveržia į namus ir viską iššluoja. Žinai, kai kuriuos dalykus pajuntu iš karto, jaučiu juos vidumi. Man ji yra *tas dalykas*, bent jau labai primena tą dalyką. Lara, *she looks like the real thing**. Su visomis pasekmėmis. Žodžiu, mudu turėjome pasirengti skaitymui, bet to nepadarėm. Dabar jau neprisimenu, kaip viskas buvo, bet ji išsitraukė žolės ir mes užsirūkėm. Noriu pasakyti, kad vietoj tų dalykų surūkėme gerą suktinę. Žodžiu, ten buvo ir šuo, tik ne toks milžiniškas, kaip dabar, ta žolė ima mane gerokai veikti, pradedu kalbėti apie 4 numerį ir Neutralų Protą, supranti, o ji – taip taip, aš visada buvau labai neutrali – tai jau tikrai: gimei 76-aisiais, septyni plius šeši yra trylika, trys ir vienas yra keturi, 4, kitaip tariant, Neutralus Protas kaip Dievo Dovana, žinoma, kad tu neutrali. Prisimenu, atsistojau ir pagirdžiau šunį, ir panašiai. Paskui ji prabyla, aš juokiuosi, ji turi problemą, bet sunku suprasti, kokia tai problema. Vaidybos kursas. Plepus dėstytojas. Ji ten nebevaikšto. Nieko negalima suprasti, tik aišku, kad yra problema. Nuostabi, galvoju. *The Real Thing*. Tik pažiūrėk, kaip ji moka draskyti subinę dėl tos problemos, kurios negali nė suprasti. Bet ji miela, irgi juokiasi, ir, nepaisant tos problemos, akivaizdu, kad yra atsipalaidavusi, rami: mergina, kuri rūko ir turi laisvą popietę. Aš irgi atsipalaiduoju, supranti, nes ir aš turiu laisvą popietę, mes kalbamės apie Neutralų Protą, juokiamės ir taip toliau, kol pagaliau *dzin*, suskamba jos mobilusis. Ji atsiliepia ir – štai – išbąla. Kaip šiandien? Maniau, tai trisdešimt pirmą, ne trisdešimtą, buvau įsitikinus, prisiekiu, trūksta žodžių, atsiprašau, atsiprašau, ką dabar daryti? Tikrai? Taip, at-

* ji, atrodo, ta, tikroji (*angl.*).

bėgu, būsiu po ketvirčio valandos. Ji turėjo dubliuoti filmą, kvaiša. Visiškai užmiršo. Visi jos laukė. Žodžiu, ji pašoka, velnias šen, velnias ten, kodėl aš tokia, visada visada, ką man dabar daryti, kur padėsiu šunį, o aš – štai – palik jį čia, Belinda, pasaugosiu. Čia? Su tavim? Ne, negaliu, jis tau trukdys – taip, žinoma, bet ten, kur aš jį dėsiu? Tikrai gali jį pasaugoti? Laikyk. Ir išėjo. Supranti? IŠĖJO. Kaip dūmas, sukrėsta, apstulbusi, velniškai skubėdama, išbėgo dubliuoti. Belinda, sakau jai, ko bėgi. Eik lėtai. Pagalvok. Pasisaugok. Tau reikės vairuoti per pragarišką Romos automobilių srautą, apsirūkiusiai, iki kažkokios dubliavimo studijos, kur pasirodysi siaubingai. Ko tu skubi? Ką nuvažiavusi jiems pasakysi? Kad rūkei suktines ir kalbėjaisi apie Neutralų Protą? Beli, ką tu jiems pasakysi? Pagalvok. Galvok, melskis, važiuok lėtai ir viską įdėmiai stebėk: ten, gatvėje, tikros džiunglės. O jei dar neišėjai, pridūriu, gal kartais galėtum man pasakyti, kelintą baigsis tas dubliavimo seansas? Ne šiaip sau – štai, – o norėdamas sužinoti, ką daryti su šunim. Kitaip tariant, ar reikės jį išvesti į lauką pasisioti ir panašiai. Mano namuose parketas, nežinau, ar supranti. Pusę šešių, sako ji. Baigsis pusę šešių. Ir išeina. Palieka man savo šunį. Tik pirma jis nebuvo toks milžiniškas. Po velnių, jis milžiniškas. Dabar jis mane uostinėja. Dabar jis supras, kad šeimininkė jį paliko, nori lažintis? Pamatysi, savo nusususiu proteliu susies savo šeimininkės stoką su manimi ir supyks ant manęs. Ir šoks man prie gerklės, ir ją perkąs. Garantuotai. O ką aš darysiu? Kaip ginsiuos? Galiu bandyti jį pasmaugti. Taip. Girdėjau apie šunis, kuriuos žmonės pasmaugė. Negana to, regis, tai įprasčiausias būdas, kuriuo žmonės žudo šunis. Juos pasmaugia. Žinoma, tai įmanoma. Bet tam reikia gerai pasiruošti. Turiu būti pasiruošęs kautis dėl savo išlikimo. Su tuo milžinišku ir pernelyg simbolišku juodu šunim. Ir pradedu ruoštis, mintyse, kitaip tariant,

pasiruošiu, kai jis šoks ant manęs, čiupti jį už kaklo ir iškart smarkiai suspausti – tai esminis dalykas – ryžtingai, galutinai. Maža to, koks aš kvailys, kodėl turėčiau palikti jam galimybę pasirinkti akimirką? Nelauksiu, kol jis mane puls, padarysiu tai pirmas. Aš jį pulsiu. Žinoma: smogsiu pirmas. Suimsiu jo kaklą ir pasmaugsiu. Žinoma, jis spardysis, bet ar man tai rūpi, spardykis kiek tik nori, nes taip suimtas už gerklės negali man įkąsti, stiprus spaudimas dvidešimt, trisdešimt, keturiasdešimt sekundžių, viskas sutelkta į tą veiksmą, viskas jame, kaip Lorencačis, Karmelo Benė, kai perveria ašmenimis tirono krūtinę, pulsiu tą velnio šunį pirmas – supratai? – PIRMAS, nei jis puls mane. Ir jį pasmaugsiu. Baigta. O kai ji sugrįš, ras tik jo lavoną. Taigi. Ji pasijus blogai, tai neišvengiama, bet aš jai pasakysiu, kad toks yra pasaulis, *baby*, išlieka stipriausieji. Tas šuo padarė didžiulę klaidą, mažyte. Jis manęs neįvertino, puolė mane. Supranti, ką jis padarė? Norėjo perkąsti man gerklę, norėjo mane sudraskyti. Todėl jis mirė. Aš gyniaus, mažyte, neturėjau pasirinkimo. Arba jis, arba aš. Ne, nereikia jo glėbesčiuoti, bandyti gaivinti, jis nebegyvas. Aš tau tai užtikrinu. Patikrinau. Ji nesiliaus verkti, o aš jai pasakysiu, laikykis, toks gyvenimas, mažyte, ir ji su tuo susitaikys, nes tokios jau jos yra, Lara, *Real Things*, jos moka susitaikyti su blogiu, netgi jį pamilti... Taip viskas įvyks ir tai priklausys tik nuo manęs. Turiu jį pasmaugti. Turiu susikaupti, pasiruošti. Štai jis. Uostinėja mane, niekšas. Tai jo sena taktika, uostinėti *n* kartų, kol auka pripras, kad ją uostinėja, nebebijos, atsipalaiduos, o paskui *n* plius vieną kartą *cakt*, suleidžia dantis į jos kaklą. Gal aš kvailas? Gal to nežinau? Jis mane uostinėja, teisingiau, apsimeta, kad uostinėja, nes iš tiesų mano kvapas jam šlykštus, šis kvapas yra To, Kuris Nori Pakeisti Jo Karalienę, ir todėl Jis manęs nekenčia. Jis nori mane nužudyti. Po velnių, juodas šuo. Ar gali būti

labiau simboliška? Jis jau netgi ne šėtono simbolis, jis *yra* šėtonas. Pats Žvėris. Šuo, iš didžiosios Š. Mano namuose šėtonas, velniai rautų, turiu jį pasmaugti anksčiau nei jis mane užvaldys. Bet dar nesu ganėtinai stiprus tai padaryti, jaučiu tai, dar nesu pasiruošęs. Turiu sustiprėti. Privalau turėti galimybę panaudoti visas savo jėgas ir nepasiduoti. O ką aš itin gerai moku? Rašyti. Žinoma, rašyti: čia esu stiprus. Štai, Lara, štai: dabar prisimenu. Nutariau sustiprėti rašydamas. Tariau sau, einu, pasisemsiu jėgų ten, kur esu stiprus, einu rašyti. Parašysiu Larai, o paskui pasmaugsiu Šunį. Tokia yra mano strategija. Ir atėjau čia, prisijungiau ir ėmiau rašyti. Kad kovočiau su Šėtonu, Lara, kad nugalėčiau Blogį. Bet štai dar viena paranoja: o jei dabar ateis Simona, mano, pavadinkim, kambario draugė, kuri apie šį šunį nė nenutuokia ir gal net bijo šunų, ypač Milžiniškų ir Juodų, juk aš jos gerai nepažįstu, gal ji serga šunų baime, gal ją ištiks širdies smūgis vien jį pamačius, vien išgirdus šį žodį – ŠUO, – ką, po paraliais, galiu žinoti? Gali būti ir taip. Tarkim, ji įeina. Dabar įeina. Kas atsitinka? Ji rėkia, alpsta, o aš tampu labai pažeidžiamas, taigi, kadangi esu taurios sielos, puolu jai padėti, palinkstu prie jos, o tą akimirką Šuo gali kibti man į gerklę; žinoma, iš nugaros, ir kol gelbėsiu žmogaus gyvybę, suprantama, žmonės, juk kalbame apie Jį, ne apie kokį suskį, apie patį *ipso*, jis didžiausias kalės vaikas, ir jau seniai, jis tai padarys, kurgi ne, ir dar tuo džiaugsis, aš pasiduosiu, o jis mane nužudys. Jis, mane. O, ne. To nebus. Turiu užkirsti tam kelią, turiu viską apgalvoti. Turiu priklijuoti ant durų raštelį. Juk ir raštelio rašymas yra rašymas. Parašysiu jį ir priklijuosiu prie durų, iš lauko pusės. SIMONA NIEKO TAU NEAIŠKINSIU NAMUOSE DIDELIS ŠUO EIK PASIVAIKŠČIOTI PASKAMBINSIU KAI JO NEBEBUS. Ką nors panašaus. Gražiai parašytas. Aiškus. Ant durų iš lauko pusės. Bet privalau paskubėti. Nes ji

gali įeiti, gali įeiti kiekvieną akimir... Padėkit. Jis loja. Padėkit, ŠUO LOJA. Liovėsi. Vėl pradėjo. Vėl liovėsi. Užsidarau viduje. Čia, studijoje. Jei ateis Simona, tegul žinosi. Užsidarau studijoje, štai, jau užsidariau, dabar gal paskambinsiu Simonai, žinoma. Ir viską jai pasakysiu, nes ta mintis apie raštelį niekam tikusi. Žinoma, paskambinsiu jai. Į mobilųjį. Tai lengva, gyvename Mobiliojo Telefono Ryšio eroje. Štai, aš jai jau skambinu. Ryšys laisvas. Simona, atsiliepk, atsiliepk. Ne, ji neatsiliepia. Prakeikimas, negirdi. Jos telefonas skamba, kad išgelbėtų jai gyvybę, o ji negirdi, pamišėlė. Tiesa, visada galima nusiųsti žinutę. Nusiųsiu jai *sms*. Trumpesnę nei raštelis. Štai, padaryta: „Negrįžk namo kol tau npskmb (ne, manau, ji nesupras, tie trumpiniai man nepatinka, be to, Simona jauna, bet ne *tokia* jauna) nepaskambinsiu, kol tau nepaskambinsiu.“ Išsiunčiu ir išjungiu. Ji supras. Senoji Simona supras ir nesiartins prie šių namų, kur aš visa esybe priešinsiuos Blogiui. Priešinsiuos. Nesulauksi, kad atidaryčiau šitas duris. Tai dar geriau, nei jį pasmaugti. Likti čia užsidarius. Čia jis manęs nepasieks. Bet – o, ne: kaip tik dabar prisiminiau, kad iš Kanados man gali skambinti dėl interviu, kiekvieną akimirką. *Iš Kanados*. Angliškai. Ką jiems pasakysiu? Picanas Pica, teisingiau, Pizanas Piza, kaip jie sako, koks dar Pizanas Piza? Aš čia kaunuosi su Tamsybėmis (*I'm Here Struggling Against The Dark*), o jūs manęs klausiate apie Picaną Picą? (*And Thou Dare Asking Me About Pizano Piza?*). Taip, interviu. Prakeikimas. Tuoj suskambės telefonas ir skambins iš Kanados dėl interviu; o kaip aš jiems duosiu tą interviu, ką jiems pasakysiu toks apsirūkęs – kalbu apie Šėtonus ir juodus Šunis ir spindinčius *Real Things*, – ir amžiams prarasiu Kanados rinką. Kanada: šalis, kur žmonės daug skaito, juk ten taip šalta. Vakarais, atsisėdę ant lovos krašto, jie skaito savo vaikams vaikiškas knygas, ramūs, kantrūs, mandagūs, o tarp tų kny-

gų galėtų būti ir manosios. Kanada. Šast, ir vienu mostu ją prarandu, prarandu vieną iš aštuonių labiausiai išsivysčiusių pasaulio šalių. Nes man atrodo, kad Kanada yra viena iš G8. Esu tuo tikras. Ne pati svarbiausia, bet yra. Kaip, beje, ir mes. O, ne, tai neteisinga. Tiek metų laukiau, kad kanadiečiai paimtų iš manęs interviu. Visą gyvenimą. O dabar, kai jie užkibo, viską sumausiu dėl tos nesąmonės? Ak, Belinda, sugrįžk, greičiau sugrįžk. Atbėk. Tu visada bėgioji, atbėk pas mane. Išgelbėk mane. Juk galų gale tas šuo yra tavo. Tas Juodasis Šėtonas yra tavo. Meldžiu, pasiųsk visus velniop dubliavimo studijoje, visus, kiek jų ten yra. Juk jau vis tiek apsikiaulinai. Susikaupk, neleisk savęs žeminti, pasiųsk visus velniop ir greičiau grįžk pas mane. Pas Jį. Ne todėl, kad labai jo bijočiau, priešingai, jis man patinka, kaip tik tai mane ir baugina. Štai kodėl prašau grįžti. Pareik. Taip mirtis bus mažiau absurdiška, bent jau būsim kartu, kai tavo šėtonas šoks ant manęs ir sudraskys. Nes jis tai padarys, būtinai padarys. Juk žinau, kad niekada jo nepasmaugsiu. Kad aš pasmaugčiau šunį: kas man šovė į galvą? Jis mane Pasiims, dar ir kaip Pasiims, tačiau bent jau tu, Belinda, būsi kartu, kai jis Mane Pasiims. Prakeikimas. Tą man lemtingą valandą bent būk greta. Nagi, pareik. Sugrįžk. Kuo greičiau. Aš esu čia, beginklis prieš Blogį, Tavo Blogį, jaučiuosi taip, kaip dar niekada nesijaučiau. Ta žolė nuostabi, po velnių, matai, kiek ji veikia. Belinda, ateik. Dabar suskaičiuosiu iki trijų ir suskambės skambutis, tai būsi tu. Vienas. Du. Trys. Nagi. Pareik. Maldauju, pareik. Pareik dabar. Pareik. Vienas du trys: pareik. Dabar, šią pat akimirką tavo pirštas spaudžia mano skambutį. Vienas du trys, pareik... Na, gerai, pareik pareik pareik, bet tu nepareini. Turiu suktis pats vienas. Štai, jis inkščia ten už durų. Drasko jas. Kiauksi. Nori mane sujaudinti, kalės vaikas. Taktika nr. 2: Vaidinti Auką. Kas Užkibs, Tam Galas. Bet aš neužkibsiu. Kiauk-

sėk kiek tinkamas, Milžiniškas Juodas Šunie, aš tavęs neguosiu. Ne aš sukūriau šią situaciją. Aš nėmaž nekaltas. Net jei absurdiškai tarčiau, kad tu nesi Šuo, o paprasčiausias juodas šuva, nekaltas, geras ir šiuo metu paliktas šeimininkės, todėl labai liūdnas ir geidžiantis glamonių, net ir tuo atveju turėčiau teisę palikti tave kentėti. Supranti, nenorėdamas rizikuoti. Todėl gali sau inkšti, aš dėl tavęs nesijausiu kaltas. Ir nesijausiu prie tavęs prisirišęs. O jei ir jausčiausi prisirišęs, niekada to nepripažinsiu, todėl gali mirti iš širdgėlos, aš tau neatidarysiu durų – ir atmink, kad toji, kuri paliko tave, paliko ir mane. Taigi, Šunie, ji paliko mudu abu, todėl galime susidraugauti ir kartu nusigerti, ir pasipasakoti vienas kitam apie visas kitas, kurios padarė tą patį. Daug jų buvo, ką? Vadinasi, mums kažkas negerai, nemanai? Turi būti kokia nors priežastis, jei visos mus palieka. Palieka mus dėl kito, dėl dubliavimo seanso, Viešpatie, netgi dėl nieko, nusiritome iki to, kad mus paliktų dėl nieko. Juk taip, broluži? Net ir prieš nieką neturime jokių pranašumų. Kaip Rispolis, kuris, kartojant „Skrajojantį kilimą" antrą valandą nakties, yra mažiau aiškus nei migla, dėl gedimo užplūdusi *Rai Due* kanalą. Mes esame mažiau už nulį. Nagi susidraugaukim. Dabar atidarysiu duris. Štai ir tu. Gražuolis. Gražuolis. Nagi. Tik norėjai čia susirangyti, tiesa, gražuoli? Taip, štai taip, prie mano kojų, kaip mano senasis Rojus, kol Ana neatėmė ir jo, ji atėmė viską, net šunį, tačiau aš bent jau čia įsikūriau ir po dvejų su puse metų atgausiu Frančeskiną ir šunį, po velnių, kaip bus, taip, bet visada žinosiu, kad išgelbėjau juos abu, neklauskit, nuo ko, nežinau, tik žinau, kad tai, kas buvo, buvo labai sunku ir siejosi su bauginančiu giliausiu ir juodžiausiu šuliniu, kuris prasideda joje ir tęsiasi iki pat Pragaro įsčių. Kalbant apie *Real Things.* Tas šulinys man taip patiko. Žodžiu, tu, Milžiniškas Juodas Šunie, kurio nė vardo nežinau, susirangyk čia, kaip darydavo mano senasis Rojus, kaip

jis ir vėl darys nuo kito mėnesio. Eikš, gražuoli, ateik. Taip, mūsų šeimininkė mus paliko. Taip, paliko vienus. Žinai, tu gražus. Minkštas minkštutėlis. Tik pažiūrėk, kaip jam patinka. Tik pažiūrėk, koks linksmuolis. Dzin, KANADIEČIAI! Namų telefonas! Jo numerio beveik niekas nežino! Šįryt pasakiau jį kanadiečiams! Padėkit... klausau? Kas? Marčela? Iš Viaredžo? Ko jai reikia? Jau daug metų nesikalbėjom. Neperdedu. Metų. Iš kur ji gavo šį numerį? Gal tai svarbu? Ne, nori paklausti, kaip Romoje išnuomoti butą. Išnuomoti, kitaip tariant, rasti nuomininką. Taigi po tiekos metų toji Marčela skambina man paklausti, kaip Romoje išnuomoti butą. Pasakoja man visą istoriją apie butą, kuris liko tuščias, apie savo seną tetą, apie merdėjantį dėdę, savo senelį vežimėlyje. Kreipkis į agentūrą, sakau jai. O ji: agentūrą? Taip, sakau. Agentūrą. Marčela, nejau nepagalvojai? Negaliu patikėti, kad nepagalvojai apie sumautą agentūrą, prisipažink. Taip, pagalvojau, bet maniau, kad tai pavojinga. Pavojinga? Ta prasme, kad paskui tave gali apsukti, žodžiu, norėjau paklausti patari... Marčela, *pavojinga*? Pavojinga kreiptis į nekilnojamojo turto agentūrą? Marčela, ar nori išgirsti, kas yra pavojinga? Nori tai sužinoti? Būti namuose su Milžinišku Juodu Šunim prie kojų po to, kai surūkei nežinia ką su nuostabia mergina iš nuostabių merginų giminės, kuri tau sužeidė širdį, štai KAS yra pavojinga! Po velnių. Agentūra pavojinga. Vis tiek dėkoju, sako, kaip laikaisi, viskas gerai, kaip vaikas, gerai, nebeatvažiuoji į Viaredžą, jau dvejus su puse prakeiktų metų atvažiuoju kas antrą savaitgalį, Marčela, negali to nežinoti, nors jau daug metų nesikalbame, negana to, esu tikras, kad tai žinai, kokius čia velnio klausimus užduodi, žodžiu, viskas gerai, sako, o aš taip, *OK*, gal, kai atvažiuosi, apsireikšk, žinoma, iki, iki. Beprotnamis. Agentūra pavojinga. Šiaip ar taip, tai nebuvo tie prakeikti kanadiečiai, vis šis tas. O juodas šuo guli susirangęs man prie kojų,

toks gerutis, tik pažiūrėkit, nesiruošia manęs Sukandžioti ir Pasisavinti. Taip dar geriau. Maloniai vėsu, man labai gera, žolė veikia silpniau (bet buvo stipri), sakyčiau, dabar jau tikrai jaučiuosi gerai ir neturiu kuo skųstis, ramu, nepasitenkinimas praėjo, esu čia ir jaučiuosi tikrai gerai. Viskas klostosi taip, kaip turi klostytis, taškas. Kodėl išsigalvoju problemas? Simona dar negrįžo namo ir netikėtai nesusidūrė su milžinišku juodu šunim, nes ne taip viskas turėjo įvykti. Sako: sėkmė. Nė velnio. Ji neparėjo, nes dar neturėjo pareiti. Taškas. Karmos tai nebuvo numatyta, kokia ten sėkmė. Tačiau gali sugrįžti kiekvieną akimirką, todėl verčiau ją nuo to atkalbėti, Simoną, nuo to dalyko. Bet juk nusiunčiau jai žinutę. Ją įspėjau. Atlikau savo sumautą pareigą. Be to, juk ji nebūtinai turi bijoti šunų. Gal ji juos dievina. Iš kur man žinoti. Gal ji mane išgelbės, nes su šunimis moka elgtis geriau nei aš. Be to, tiesą pasakius, čia nėra ką gelbėti. Ir nuo ko? Nuo to išperos, susirangiusio man prie kojų, tokio ramaus – tik pažiūrėkit, dėkingo, nuolankaus? Visai užmirštu tą Simbolinę Furiją, kuri buvo čia atsiųsta užpulti mane. Negana to, kurią čia *paliko* Ji, toji netikėta *New Real Thing* iš *Real Things* giminės, jos, kurios sužeidė mano širdį, – tačiau, atvirai sakant, ir suteikė nepaprastos laimės tais nuostabiais mirksniais, paženklintais grožio, kurių niekada neužmiršiu, su viduje susirangiusiais jų Juodais Šunimis, tokiais minkštutėliais, ir paplūdimiu, mėnuliu, žvejybinių laivų šviesomis, netgi sumautais fejerverkais kažkurioje pusėje, ir gražiausiu pasaulyje seksu, Lara, ant smėlio. *Ar tekėsi už manęs? Taip*. Kada, sakė, baigsis dubliavimo seansas? Pusę šešių? Kiek dabar valandų? Po penkių šešios. Dvidešimt keturios minutės. Na ir kas? Ištversiu. Puikiai jaučiuosi. Jaukus mažytis šunelis, susirangęs man prie kojų. Laikas eina mano naudai. Po penkių septynios. Žolės poveikis traukiasi, pagaliau. Bet buvo stipri – Belinda, iš kur ga-

vai tos žolės? Dabar jau gali grįžti kada tik nori, neskubėk, negalvok apie mane. Aš čia su tavo šunim. Su tavo milžiniška juoda nuodėme, kuri man taip patinka. Ir pasisaugok, važiuok atsargiai, ir pagalvok, visada ramiai pagalvok prieš ką nors darydama. Dzin. Mobilusis – kanadiečiai turi tik namų telefono numerį. Ji. Žinau tai dar neatsiliepęs, nes su ja susiejau gražiausią mobiliojo melodiją, tą, kuri užveda. Dzindzindzin. Sveika, Belinda. Klausia, kaip sekėsi. Gerai, sakau, viskas ramu. Kaip Kruizas? Gerai, Kruizas buvo geras. Taigi jo vardas Kruizas. Nedraskė durų? Neinkštė? Ne, sakau, nė trupučio. Tu mus palikai, sakau jai, bet mudu puikiai susitvarkėm. Dabar mudu su senuoju Kruizu draugai. Tik pažiūrėkit. Jis čia, prie mano kojų. Kruizai! Gulk! Nori, kad jį glostyčiau. Keista, sako ji, paprastai, kai jį palieku, sukelia tikrą pragarą. Vadinasi, ten, tame bute jis rado teigiamą energiją, sako. Tu skleidi teigiamą energiją, sako. Nuostabu, pagalvoju. Štai kodėl šuo buvo geras. Aš skleidžiu teigiamą energiją: išties pastaruoju metu visi tarsi limpa prie manęs, vyrai, moterys, šunys; šiomis dienomis mano aura turbūt velnioniška, mano kūnas beribiai spinduliuoja. Charizma. Galia. Valdžia. Žodžiu, atvažiuoju, sako, gal tau ko atvežti? Gal porą alaus, Belinda, nieko nebeturiu. O ji: gerai, porą alaus, tuoj būsiu. Nuostabu. Nuostabi. Kas žino, kas paskui nutiks. Su ja niekada nežinia. Beveik jos nepažįstu, bet per daug gerai ją pažįstu, Lara, per daug gerai žinau, kodėl ji tokia nuostabi tokio vargšo psichikos ligonio, kaip aš, akimis. O jei pagalvoju, jei išdrįstu apie tai pagalvoti, per daug gerai žinau, kas jai nutiko, kai buvo vaikas. Man tik išprievartautos merginos. Tik tokios. Nori sužinoti, kuri mergina vaikystėje buvo išprievartauta? Paprasta: apsimesk, kad mano paukštukas yra rodyklė, stebėk jo erekcijas ir rasi ją. Dabar jau žinau. Taip yra, Lara. Belinda tokia nuostabi, nes joje glūdi kažkas laukinio,

o joje glūdi kažkas laukinio, nes kažkas į ją tai įliejo, kai ji buvo vaikas. Kaip laukinis. Dabar tai žinau. Todėl kas gali pasakyti, kas nutiks, kai ji čia sugrįš? Su alumi ir bandomąja plokštele – dabar prisimenu, – kurią nori man pagroti, ji dainuoja su ta savo apkvaišėlių grupe. Gali būti, kad visai neblogai dainuoja. *Real Things* kupinos talentų. Paskui juos visus iššvaisto, bet visada jų turi daug. Šiaip ar taip, dabar man nebegresia pavojus, galiu liautis rašyti. Nesu visai tikras, kad pastarąsias tris valandas kovojau, bet jei kovojau – nugalėjau. Viskas praėjo ir viskas gerai. Gyvenimas gražus, o aš esu stiprus. Spinduliuoju. Ir laiminu tave, Lara. Laiminu, kad buvai greta, kai man to reikėjo, kaip visada. Rytoj susiskambinsime. Juk žinai, į vestuves negaliu atvažiuoti, visą savaitgalį pas mane bus Frančeskinas, be to, man pikta, kad išteki už to velnio jupio, bet jūs ir taip buvote lyg susituokę, taip seniai kartu, akivaizdu, kad tau tai patinka, dėl skonio nesiginčijama, jei tik tau patinka – visi laimingi, Šonas Koneris gražesnis senas nei jaunystėje – rytoj susiskambinsim. Lyg niekur nieko, nes juk iš esmės nieko ir neįvyko. Kaip prieš keletą savaičių pasakė astronautai, nežinau, ar girdėjai, tuodu šmikiai, kurie jau daug mėnesių sukasi kosminiame laive, rusas ir amerikietis, kurie vieną rytą staiga išgirdo *triukšmą*, supranti, lyg smūgis į kosminės kapsulės paskuigalį, BUM BUM, bet nesuprato, iš kur tas triukšmas, ir paklausė skrydžių valdymo centro, „Alio, Hustonai, koks ten, po velnių, smūgis?“, o iš centro ėmė viską tikrinti, kompiuteriais, aparatais, labai kruopščiai, o po viso to didžiulio darbo atsakė: „Nieko, vaikinai, nieko neįvyko“... Nieko nebuvo. Visada nieko nebūna. Kažin, ar tokia ilga žinutė nueis internetu. Pabandysiu. Bučkis. Džanis.

13

Taip, aš tai padariau. Įkišau nosį į jos elektroninį paštą. Teoriškai nebūčiau galėjęs to padaryti, kadangi Lara neprisijungdavo automatiškai, o aš nežinojau jos slaptažodžio. Bet atspėjau jį antru bandymu: DBTDŠA. Nes puikiai prisimenu, kas atsitiko, kai išbandžiau su ja intelekto testą, tą patį, kurį, kaip sako, atlieka NASA atrinkti kandidatamus į astronautus. Pateikiama raidžių seka: V D T K P Š S A D D V D T K P Š S A D D D D... Kokia raidė eina toliau? Atsakymui skiriama keturiasdešimt sekundžių, bet kas neatsako per dvidešimt, niekada netaps astronautu. Pradedam. Žinoma, kai tą testą pateikė man, aš jo neišsprendžiau. Nė vienas iš tų, su kuriais jį išbandžiau, neišsprendė, o bandžiau su daugeliu žmonių. D, po dvidešimties sekundžių pasakė ji. Ką pasakei? Sakau D, toliau raidė D. Negali būti, tu spėjai, prisipažink. Ne, nespėjau, D kaip dvidešimt trys. Čia yra skaičiai: Vienas, Du, Trys, Keturi, Penki, Šeši ir taip toliau. Ir jie baigėsi dvidešimt dviem, todėl... Tu jau žinojai, tą testą jau esi bandžiusi: prisipažink. Ne todėl, kad tavęs nevertinčiau, bet negaliu patikėti, kad iš visų mano pažįstamų vienintelė, kuri galėtų tapti astronautu, esi tu: jau tai žinojai, prisipažink, tame nėra nieko bloga. Ne, nežinojau, prisiekiu. Tiesiog taikiau tokią pat sistemą

susikurti savo slaptažodžiui: imu reikšmingas datas, tas, kurių niekada nepamiršiu, ir išreiškiu jas ne skaičiais, nes juos būtų lengva atspėti, o pirmosiomis tų skaičių raidėmis. Supratai? Jau įpratau: kai matau raidę V, automatiškai galvoju apie 1 ar apie 11, ši mintis man topteli pirmiausia. Nusiramink, nesu už tave protingesnė...

DBTDŠA. Dvidešimta balandžio tūkstantis devyni šimtai šešiasdešimt aštuntieji. Jos gimimo data. Atspėjau antru bandymu, nes pirmas buvo TBTDŠDK, Trylikta Balandžio Tūkstantis Devyni Šimtai Devyniasdešimt Ketvirti, Klaudijos gimimo data. Žodžiu, aš tai padariau, įėjau į jos elektroninį paštą: niekada jos nesekiau, kai buvo gyva, padariau tai dabar, jai mirus.

Kai pradėjau, jaučiausi visai nekaip. Atidarant *outlook* vaidenosi, kad Laros kompiuteris man priekaištauja, ir gal pusvalandį sėdėjau su pakrautu paštu, jo neatidarydamas. Atsispirk, įtikinėjau save, jos nebėra, tai, ką nori daryti, beprasmiška – greičiau viską sunaikink. Gražiausia tai, kad kuo daugiau tai kartojau, tuo jaučiausi stipresnis, toli nuo dvejonių, atvedusių mane iki čia, vis labiau pasiryžęs duoti kompiuteriui vienuolika prasmingų įsakymų – *pasirinkti viską, ištrinti,* – kad paskui ramus galėčiau eiti miegoti. Po mirties Laros gautų žinučių sąrašas buvo man prieš akis, bet negalėjau perskaityti nė žodžio, lyg būtų parašyta arabiškai, ir man patiko toji pusiausvyra ties prarajos kraštu, pats atvėriau ją sau po kojom, tai man suteikė svaiginamą nepažeidžiamumo pojūtį, tokį patį, kokį kartais patiriame sportuodami, retomis malonės akimirkomis, kai suvokiame, kad viskas, visiškai viskas priklauso tik nuo tavęs, ir esi tikras, kad, tarkim, banglenčių sporte, banglentė čiuoš ten, kur nori, nes nėra nė mažiausios dvejonės, kad tavo kojos atliks tą reikalingą judesį, kad pasitiktų bangą kampu, kuris jus susies tiek, kiek to norėsi. Arba,

nes tai vienas ir tas pats, neliečiamumo jausmas, kurį patyriau du kartus per keletą minučių tą dieną, kai mirė Lara – gali būti, kaip tik tuomet, kai ji mirė, – iš pradžių kartu su Karlu, kai nėrėme į bangas išgelbėti tų dviejų moterų, maža to, kai pažvelgėme vienas kitam į akis prieš panerdami ir atrodė, kad iš tiesų viskas jau baigta, o paskui vienas, netrukus, jau ir pats ištiktas bėdos, kai skęstančioji bandė mane įtraukti po vandeniu, o aš suėmiau ją iš nugaros ir smūgiuodamas klubais stūmiau kranto link, ir tai darydamas patyriau erekciją, gal įsimintiniausią gyvenime. Taip pat jaučiausi prieš Larai atsiųstas žinutes, ir man mirtinai patiko jaustis tokiam išmintingam, kad jų neskaitau, ir vis tikresniam, kad be jokio vargo, priešingai, su jausmu, tarsi visas pasaulis būtų pasviręs lyg plaukmens plokštuma šio mano neišvengiamo mosto link, jas sunaikinsiu.

Manau, dėl to malonumo, dėl naivaus, godaus troškimo tęsti jį be galo, padariau klaidą ir laiku jų nesunaikinau. Mano akys akimirką lemtingai liovėsi slysti tų žinučių paviršium ir pateikė sausą skaitmeninę informaciją apie dvi žinutes, atėjusias tą lemtingą dieną, *pirmadienį, 2004 08 30*, viena prieš, kita po mirties valandos, kurią greitosios pagalbos daktaras konstatavo kaip 13.55. Tai truko tik porą sekundžių, paskui akys vėl ėmė slysti sąrašu, už nieko neužkliūdamos, bet to pakako, kad kerai išnyktų ir būčiau įtrauktas į išties kvailų veiksmų sūkurį, juos atlikau netikėdamas, kad atlieku, beveik jų nesuvokdamas, tarsi valdomas autopiloto. Atidariau pirmąją iš dviejų žinučių, štai ką padariau; ir ją perskaičiau; paskui atidariau kitą ir taip pat perskaičiau, vienu ypu, nors buvo labai ilga; paskui sustojau, šįkart per didžiulius vargus, ir vėl ėmiau galvoti, kad reikia viską ištrinti, tačiau tik tam, kad susivokčiau, kaip tai dabar nebeįmanoma, deginamas galvoje susitelkusių pasiūlymų, tarkim, išsaugoti ir perskaityti visas anks-

tesnes to rašytojo žinutes Larai arba pasižiūrėti visas išsiųstų laiškų žinutes, kurias ji siuntė man nežinomos, bet akivaizdžiai ilgametės ir gana artimos jų draugystės vardan, ir tą patį padaryti su ta jų *new age* asociacija, kurios Lara man niekada neminėjo, arba nueiti į archyvą ir perskaityti visą jos ir Martos susirašinėjimą, arba – negana to – perskaityti viską, taip, pradedant nuo pradžių ir tęsiant, metodiškai, per naktį, kai vaikas jau bus užmigęs, perskaityti visus elektroninius laiškus, kuriuos Lara gavo ir išsiuntė per pastaruosius... – kada ji nusipirko šitą kompiuterį? Regis, buvo dutūkstantieji, taip, dutūkstantųjų vasarą, Italija pralaimėjo Prancūzijai Europos futbolo čempionato finalą, ir ji paguodai nutarė nusipirkti kompiuterį – po ketverių metų. Ir vėl sėdėjau nejudrus prie Laros elektroninio pašto, vėl kartojau sau, atsispirk, viską sunaikink ir panašiai, bet, kitaip nei prieš tai, jaučiausi nešvarus ir nepataisomai silpnas, tikras, kad niekada to nepadarysiu. Nes tos malonės akimirkos yra gražios, vaizdingos, tačiau patirtis juk turėjo mane išmokyti, kad jos trunka tik tiek, kiek trunka, o paskui seka jų galinga priešingybė: banglentė, kuri atsistoja piestu ir numeta tave, išsekimas, užimantis nepažeidžiamumo vietą, *pranešimų sąrašas, kuris tave sunaikina.*

Nežinau, kaip iš paralyžiuojančių veiksmų verpeto ištryško kuklus, pilkas, biurokratiškas veiksmas: išspausdinti tuos du ką tik perskaitytus laiškus, sakau „nežinia kaip“, nes iš tiesų nesuprantu, kas padiktavo tą pirmenybę, kodėl išskyriau ją iš kitų. Bet kaip tik tą akimirką, kai daviau kompiuteriui komandą spausdinti, atsitiko vienintelis dalykas, galėjęs mane iš ten išplėšti: mane pašaukė Klaudija. Nubėgau į jos kambarį, ji sėdėjo ant lovos ir gėrė iš butelio vandenį. Saulyte, kas atsitiko? Susapnavai ką nors baisaus? Tebegerdama Klaudija papurtė galvą, bet akys

buvo išsigandusios, ji tankiai alsavo, ji pakvietė mane vidury nakties – *susapnavo kažką baisaus*. Baigė gerti, užkimšo butelį ir vėl atsigulė, tyliai, užmerkusi akis. Aš irgi nutilau, tik glosčiau ją, laukdamas, kada vėl užmigs, kad galėčiau grįžti prie savo nutraukto smurto; vis dar esu čia: tylus, glostau dukrą laukdamas, kol užmigs, kad galėčiau vėl raustis po jos mirusios motinos elektroninius laiškus.

Bet niekada nežinia, kiek užtrunka, kol užmiega vaikai, visada yra pavojus išeiti per anksti: negalėčiau pasakyti, kiek kartų per tuos metus suklydau apskaičiuodamas ir suklaidintas gal kiek gilesnio kvėpavimo, o gal tik savo skubėjimo grįžti žiūrėti kokį nors filmą ar šnekučiuotis, o kartais netgi mylėtis su Lara (bet iki šiol *niekada* jos sekti), neapdairiai sujudėdavau Klaudijai iš tikro dar neįmigus; esu patyręs tą lėtą pasitraukimą, su sausgyslių virpesiu, ir tuos tris keturis išminuotojo žingsnius durų link, po kurių, kaip tik tą akimirką, kai jau imi atsipalaiduoti, nes ji tavęs *nepašaukė* – požymis, kad buvo tikrai įmigusi, nepaisant miglotos, slėpiningos nuojautos, kad taip nebuvo, ir po jos kylančios baimės, kad pakilai per anksti, – ji tave pašaukia ir turi grįžti ir viską pradėti nuo pradžių. Todėl taip ilgai lieku čia, ją glostydamas. Tik dėl to. Šį vakarą tai ne iš meilės, ne iš švelnumo: iš išskaičiavimo.

Nuo tada, kai Lara mirė, tai pati blogiausia akimirka – ir ji nutiko baigiantis blogiausiai dienai. Glostau savo dukrą mechaniškai, veidmainiškai, galvodamas apie ką kita. Martos pasėta kirvarpa viską graužia, netgi mano glamones, nes galvoje kirba tik viena vienintelė mintis: sugrįžti atgal. Vienintelė tikra mintis: toliau skaityti Laros laiškus. Vienintelė tikra viltis: rasti juose ką nors niūraus, nedoro, bjauraus, kitaip tariant, objektyvias priežastis, kodėl ji blogai jautėsi. Kokį nors ryšį – tai mano

karščiausia viltis, – gal net su tuo pamišėliu, kuris mane laiko visišku jupiu, jo knygą ir toliau skaitysiu Klaudijai po skyrių kas vakarą prieš jai užmiegant, – ji atsirado šiuose namuose vasaros pradžioje, Laros iniciatyva; slaptą ryšį, taip, stiprų ir neišpažįstamą, nutylėtą net Martai ir nusidriekusį už atsargumo ribų, tapusį praktiškai nepakeliamą, bet tuo pat metu, dėl jo dvilypės prigimties, vis tampresnį ir nenutrūkstamą, tokį, kuris pagimdytų kančią, apie kurią kalba jos sesuo, ir verstų kreiptis į rytietiškas praktikas tikintis jį palengvinti, į šamanus, vampyrus, į seminarus apie baimės ir pykčio išsklaidymą, žinoma, visada be rezultatų, tai dar labiau didino jos kančią, jei tik tai įmanoma, dar labiau ją kaitino slėpti tai nuo manęs, vertė netgi apsimesti prieš mane, kad gyvena įprastą, ramų gyvenimą, kokį ir maniau ją gyvenant, taip, kaip buvo iš pradžių ir kaip neabejotinai būtų buvę, jei tą pačią prakeiktą akimirką ji būtų padariusi teisingą, o ne klaidingą dalyką – atmetusi, o ne priėmusi, tą pirmą kvietimą pietų, suspaudusi lūpas ir nusukusi galvą į šoną, o ne atsakius į pirmąjį bučinį, pasakius „Esu susituokusi moteris, turiu dukrą, negaliu to daryti“, o ne „Velniop, pažiūrėsim...“ Taip, smaugiantis kaltės jausmas, kartu su aortos aneurizma, kuri bet kuriuo atveju pasmerkė ją ankstyvai mirčiai, kaip sužinojome po skrodimo, atlikto Groseto policijos nurodymu (tokia praktika, man buvo paaiškinta, kai mirtis yra, hm, *įtartina*, žinoma, šiuo būdvardžiu nenorint daryti jokių insinuacijų dėl mirties aplinkybių nei dar labiau apsunkinti – jie tai suprato – ir taip siaubingą mus užgriuvusią kančią; įtartina todėl, kad be jokių akivaizdžių priežasčių, ištiko iš pažiūros sveiką ir dar jauną asmenį; šis terminas vartojamas literatūroje, štai: įtartina dėl neįprastumo, – o aš jiems pasakiau, taip, bet kodėl tada literatūroje nevartojamas žodis neįprasta?); smaugiantis kaltės jausmas, kuris, kaip sakiau, kartu su

yda, kurią Lara turėjo nuo gimimo to nežinodama, galėjo, taip, sukelti, tą būtent akimirką, mirtiną trūkį – dėl kurio, priešingai nei galvoja Marta, mano asmeninė atsakomybė, nesakyčiau kaltė, būtų lygi...

– Tėte...

...nuliui.

– Aš čia.

Klaudija vėl atsisėda. Įjungią žydrą žvaigždutę iš *Ikea*, už devynis eurus devyniasdešimt, tokią pat, kokias milijonai vaikų Vakaruose turi prikabintas ant sienos prie lovos, ir žiūri į mane. Teisingai pasielgiau likdamas čia: ji nė akimirką nebuvo užmigusi.

– Kur norėjai eiti?

– Kada?

– Prieš tai.

– Kai mane pakvietei?

– Taip. Kur ėjai?

Mielas vaikelis...

– Niekur, saulyte.

Glostau jos galvą, šypsausi.

– Tai tik slogutis, – sakau. – Gulkis, miegok.

Klaudija atsigula, klusni. *Kur ruošiausi eiti...*

– Bet tai nebuvo panašu į slogutį, – sušnabžda.

Tikrai, tai ir nebuvo slogutis, saulute. Iš tiesų buvau susiruošęs į klaidingą vietą. Ten, kur daug blogio, kaltės, toli nuo tavęs. Bet tu mane išgelbėjai...

– Slogučiai niekada neatrodo kaip sapnai, – sakau. – Pabundi ir jie išnyksta visiems laikams.

Nesiliauju jos glostęs ir jaučiu, kad viskas jau kitaip: ji apsnūdusi ir netrukus užmigs. Jos užduotis įvykdyta.

– Juk žinai, aš niekur neisiu...

Taip, ji mane išgelbėjo, dabar vėl esu stiprus, o pasaulis vėl pasviro prie teisingos golfo lauko duobutės. Sunaikinsiu tuos laiškus, sunaikinsiu viską ir nepakartosiu ankstesnės klaidos, nedelsiu, kol jėgos mane apleis, padarysiu tai tuojau pat...

– Supratai? Dabar turiu grįžti ir pabaigti labai svarbų darbą, saulyte: tu ramiai miegok, paskui grįšiu ir išjungsiu šviesą. *OK*?

– *OK*.

Keturi šuoliai ir štai aš vėl čia. Paprasta: *pakeisti. Pasirinkti viską. 4332 pasirinkti ženklai. Ištrinti.* Zzzt, ištrinti, aplenkus šiukšlių dėžę. Laros elektroninio susirašinėjimo nebėra. Niekada nebuvo. Tas rašytojas vėl taps visiškai svetimas, kiek žinau, jis gyvena su žmona, sūnum Frančesku ir šunim Rojum – taip parašė savo knygos atvarte. Bet to negana: atsuktuvas ir plaktukas trečiame stalčiuje; kas būtų galėjęs pamanyti, kad pravers to paranoiko Pikė patarimas: „sunaikink kietąjį diską". Kaskart, kai pasikeisdavo įmonės savininkas, – o mums taip nutiko jau tris kartus, – Pikė sunaikindavo savo kompiuterio kietąjį diską ir visą kaltę suversdavo virusui. Paskutinį kartą netgi mačiau, kaip jis tai darė: bum bum plaktuku. Ar tikrai turi tokių svarbių dalykų, kuriuos privalai slėpti? – paklausiau. Niekada nežinai, atsakė jis. Bum bum. Lygiai kaip tai darau dabar: štai, bum bum bum, kietojo disko nebėra, Lara niekada neturėjo kompiuterio, ji mirė, taip jo ir neįsigijusi; prieš pusketvirtų metų norėjo jį nusipirkti, bet per futbolo čempionato finalą davė įžadą: likus penkioms minutėms iki pabaigos, kai Italija atsiliko nuo Prancūzijos tik vienu įvarčiu, ji pasakė: „Jei laimėsim, nepirksiu kompiuterio", paskui viskas buvo taip, kaip buvo, visi tai žino, Delvekijus paskutinę minutę išlygino rezultatą, o Del Pjeras įmušė auksinį įvartį, nuostabų, pusiau krisdamas, bum bum, Italija Europos čempionė, o Lara be kompiuterio. Lara *rami*, ji

jautėsi gerai – gal tik susirūpinusi savo gražiosios patrakusios sesutės depresija. Bum.

Štai ir viskas. Kiek užtrukau? Dvi minutes. Neturiu laikrodžio, ieškau mobiliojo telefono pažiūrėti, kiek valandų. Jis kažkodėl virtuvėje. Keturiasdešimt keturios minutės po pusiaunakčio. Gavau *sms*. Prieš penkiolika minučių. Iš Martos. „Atleisk dėl šiandien. Man gėda dėl to, ką pasakiau. Tu esi geriausioji mano dalis.“

ANTRA DALIS

14

C3 savininkas vis dar nesirodė. Keista. Jo automobilis sugadintas prieš parą, o jis to dar nežino. Šįryt, kai Klaudija nuėjo į mokyklą, pamačiau, kad mano vizitinė kortelė su telefono numeriu visiškai ištežo lietuje, todėl pakeičiau nauja, apsaugai įvilkęs į Klaudijos *Magic* kortelių celofaną. Pakeičiau ir jos vietą: užkišau ne už priekinio, o už galinio stiklo valytuvo, kad galėčiau pamatyti, jei nukristų ar vėl išteižtų lietuje. Ant kortelės, jei jau pradėjau, užrašiau dar ir savo mobiliojo telefono numerį ir – sutinku, visiškai nereikalingą – „apgailestauju". Nes automobilis atrodo apgailėtinai: žibintai sudaužyti, purvasaugis prisiplojęs prie rato, manau, jį iš vietos gali pajudinti tik techninės pagalbos sunkvežimis. Šį rytą, pamatęs jį tokį suniokotą, pagalvojau apie savininką, kai šis ateis jo paimti, gal skubėdamas, nes jo dienotvarkė per vargus prigrūsta susitikimų ir tas automobilis yra vienintelė priemonė suspėti į juos visus; vien telefono numeris ant vizitinės kortelės man pasirodė per sausa, palyginus su siaubu, kurį jis išvys. Tik užkišęs už valytuvo naują vizitinę suvokiau to „apgailestauju" kvailumą; nes jei tas žmogus ateis paimti automobilio pamokų metu, aš būsiu čia ir galėsiu asmeniškai į valias jo atsiprašinėti. Bet jis dar neatėjo, ir negaliu nesvarstyti, kodėl. Susirgo? Kas jam

galėtų būti svarbesnio už suniokoto automobilio vaizdą? Jau nekalbant, kad...

– Pjetrai.

– O!

Enošas. Jis priėjo iš nugaros, tyliai kaip raudonodis, ir privertė mane pašokti.

– Išgąsdinai...

– Atleisk, – šypsosi, – Analiza prašė perduoti. Paimk, kol neužmiršau.

Jis ištiesia aplanką. Sutartys, kurias reikia pasirašyti.

– Kaip sekasi?

Ir vėl viskas iš pradžių. Kaip laikosi mergaitė, čia gražu, teisingai, būk su ja, kiek tik gali. Kantrybės, nieko nepadarysi. Dabar Enošo eilė. Mačiau jį laidotuvėse, kartą kalbėjomės telefonu – jis irgi pasitikrino, ar aš kartais neišprotėjau, – bet nemaniau, kad ateis. Jis yra personalo skyriaus vedėjas, ko gero, vienintelis visoje įmonėje, kuris šiuo metu iš tiesų dirba; turėtų dabar būti ten ir raminti bei tikinti drebulio krečiamus darbuotojus – tam, pasak jį įdarbinusio Žano Klodo, jis turi paslaptingą talentą...

– Žanas Klodas yra *out*, – sako.

Prasideda. Anksčiau nei galvojau.

– Taigi, – atsakau.

– Žinojai?

Ir anksčiau nei tikėjosi Žanas Klodas.

– Taip.

– Kada sužinojai?

– Prieš dešimtį dienų.

Enošas linkteli, nustebęs, teisybę pasakius, aš irgi nustebęs; nuo kada esu toks atviras?

– Kas tau pasakė?

– Jis.

Nuo šiąnakt. Tai, kas įvyko šiąnakt, turėjo prasmę.

– A...

Jis vėl linkteli, nė nebandydamas slėpti kartėlio. Suprantama: kai informacija yra aukso vertės, jis atėjo pas mane su lojaliausiu pasiūlymu, kitaip tariant, norėdamas pranešti, kad, kol čia stoviu gedėdamas, mūsų viršininkas pašalintas, ir išgirsta, kad jau dešimt dienų aš tai žinau. Kitaip tariant, staiga sužino, kad šitas reikalas gerokai jį praauga, ir yra priverstas daryti išvadą, kad visada taip buvo, ir nors personalo departamento direktoriaus pareigos jam suteikė netikėtą valdžią – jam, atėjusiam iš *Call Center* jovalo, kur kiekvieną dieną turėjo sugalvoti naujų nesąmonių, kurias galėtų prakišti abonentams, nuolat skambinantiems žaliuoju numeriu su begale skundų, – jis liko kapstytis tikrai žemame videožaidimo lygyje. Apgailestauju; išties negaliu sakyti, kad neapgailestaučiau, bet tai ne jo problema, juo labiau ne mano.

– Ką apie tai galvoji?

– Ką galvoju... galvoju, kad mes, kitaip tariant, tie, kuriuos laiko *jo* žmonėmis – tu, aš, Basleris, Elizabeta, Di Loretas, Tardiolis, – dabar pakliuvom į bėdą.

Jis linksi, linksi, nieko daugiau nedaro, tik linksi.

– Hustonai, mes pakliuvom į bėdą, – sako nevykusiai cituodamas filmo, kaip jis vadinasi, taip, „Apolonas 13“, žodžius.

– Būtent.

– Klausyk, – sako, – turi laiko? Ar galiu su tavim pasikalbėti apie vieną dalyką?

– Klok.

Ir vėl. Dabar tai jau scenarijus. Jei nelyja – o šiuo metu nelyja – du veikėjai – tas, kuris nesitraukia nuo savo dukters mokyklos, ir

kitas, atėjęs jo aplankyti, nužingsniuoja į parkelį. Parkelyje gali būti mergina su auksiniu retriveriu arba jos gali nebūti – šįryt jos nėra. Tuodu gali atsisėsti ant suoliuko arba ant jo neatsisėsti – šįkart jie nesisėda. Jie šnekučiuojasi: tas, kuris atėjo, pradeda iš tolo, palaipsniui plėtodamas pokalbio temą, kad pagaliau išvemtų ant kito, to, kuris visą laiką čia, savo nerimą, savo skausmą ir baimę. Tačiau tai, kas nutiko šiąnakt, davė naudos; padėjo man suprasti, kad turiu gintis, saugotis, jei nenoriu naktimis pasinerti į kitų skausmą, kai vis dar sėkmingai išvengiu savojo. Todėl, nors, regis, ateiti čia kentėti ir patikėti savo paslaptis nežinia dėl kokios priežasties jau tampa įpročiu, turiu laikytis atokiai ir atskirai nuo tų, kurie taip daro, kad į tai neįsitraukčiau. Svarbu įsisąmoninti, kad *aš nesu jie*. Privalau klausytis ir stebėti atsiribojęs. Turiu likti paviršiuje. Turiu pasižymėti detales, galvoti apie neesminius dalykus, prasiblaškyti. Tarkim, šiandien oras vėl gražus, dangumi laksto balti debesėliai, o gana karšta saulė vis stengiasi juos pagriebti. Enošas nusiima akinius, nori juos nusivalyti, ir staiga tampa neatpažįstamas. Jis vienas iš tų, kurie atrodo gimę su akiniais, kuriems ant smilkinių – griovos nuo ienelių ir raukšlė ant pernosės, o kai jie juos nusiima, tampa visai kiti žmonės. Tarkim, Enošas atrodo daug jaunesnis, daug piktesnis ir žvairas. Jis tikrai kitoks.

– Nežinau, kaip tu, – pradeda, – bet aš nuo mažumės norėjau dirbti profesinėje sąjungoje.

Užsideda akinius ir vėl tampa savimi.

– Dirbti profesinėje sąjungoje.

– Taip. Kaip mano tėvas.

– Tavo tėvas dirbo profesinėje sąjungoje?

– Jis buvo Italijos profesinių sąjungų konfederacijos provincijos sekretorius. Komo provincijoje, kai ten gyvenome. Turėjo tapti regiono sekretorium, bet mirė...

Tėvas. Įdomu. Jei neklystu, Žanas Klodas irgi pradėjo nuo tėvo. Tėvas – karo pilotas, kuris niekada neateidavo paimti jo iš mokyklos...

– O ką aš dirbu? – sukikena. – Visiška profesinių sąjungų darbuotojo priešingybė: personalo skyriaus direktorius. Ir man tai netgi patinka.

Štai pro mokyklos duris išeina mokytoja Glorija. Tą akimirką saulės piltuvas nukreiptas tiesiai į duris, tarsi jaučio akis, ir ji kartoja lygiai tuos pačius judesius, kad užsidėtų tamsius akinius, – dabar jau tiek kartų mačiau juos: rankinė ant pakeltos kojos; ilgas naršymas po rankinę; ištraukiami akiniai ir užsidedami ant nosies; pajuda sausu žingsniu, ir visada atrodo, lyg mėtytų paskui save daiktus. Kažin, ar ji suvokia visada atliekanti tuos pačius veiksmus. Kažin, kodėl neužsideda akinių prieš išeidama. Pamato mane iš tolo, pasisveikina. Saulė jau pasislėpė už milžiniško triušio formos debesies...

– Ar, tiksliau, – tęsia Enošas, – patiko. Buvo gera vadovauti personalo departamentui, kai personalas jautėsi gerai, buvo patenkintas ir kas mėnesį gausėjo, nes įmonė priimdavo, o ne atleisdavo. Taip, tai buvo dveji gražūs metai. Dabar man nebepatinka. Dabar tai panašu į pragarą, nes tas susijungimas visus baugina. Visi eina pas mane, o aš nežinau, ką jiems pasakyti. Dar iki vakar tikėjau Žanu Klodu, norėjau visiems skleisti jo ramybę, pasitikėjimą, ir, nors pastaruoju metu matydavau jį kiek išsiblaškiusį, o padėtis darėsi vis sudėtingesnė, aš ir toliau juo tikėjau. Man pasirodė keista, kad kaip tik tokiu metu jis nutarė atostogauti, bet aš juo tikėjau, supranti? Niekada nebūčiau pagalvojęs, kad jis gali mus taip netikėtai palikti. O vakar apie devynias man skambina Basleris ir sako...

Netikėtai palikti? *Netikėtai palikti?* Juk tai Tjeri... Stot, priva-

lau neužkibti, turiu nesileisti įtraukiamas. Visa tai yra Enošo, ne mano problema; tai jis atėjo čia, jam reikia su manim pasikalbėti. *OK*, netikėtai palikti: matyt, ten, žemai, tame videožaidimo lygyje, kurį jis žaidžia, pateikiama versija, kad Žanas Klodas mus netikėtai paliko.

– ...bet šįryt, – tęsia, – pabudau penktą, kupinas nerimo, ir nebegalėjau užmigti; galvojau apie tai, kas mūsų laukia įmonėje, apie atleidimus, apie kreipimusis į darbo teismą, apie eilinį įsiveržimą į mūsų kabinetus, šįkart amerikiečių ir kanadiečių, o paskui pagalvojau apie savo tėvą ir kaip jis pasielgtų būdamas mano vietoje...

Suskamba mano mobilusis, ir Enošas nutyla, kad galėčiau atsiliepti. Žiūriu į ekraną: Tjeri. *Tjeri.* Jis man skambino tik vieną kartą, prieš dvejus metus, tą dieną, kai mane paskyrė direktorium, pasveikinti. Turėtų būti kas nors tokio pat svarbaus, bet kas? Tai negali būti nieko gero, nusprendžiu. Tikiu Žanu Klodu: tikiu istorija, kurią jis man papasakojo kaip tik čia, prisėdęs ant šito suoliuko, siaubingai kentėdamas tiesiog mano akyse; todėl tikiu, kad Tjeri yra išdavikas, ir jam neatsakau, štai, padaryta, leidžiu telefonui skambėti, kaip Lebovskis, negana to, įsikišu jį į kišenę ir nusišypsau, taip, štai, štai šitaip, bylodamas Enošui, kad jis gali pasakoti toliau, tai nieko svarbaus, nieko, kas galėtų nors kiek prilygti atsiminimams apie jo tėvą. Bet, regis, Enošą reikėtų padrąsinti, nes jis tyli, dabar jo veidas netgi spinduliuoja įtarimą – gal jis perskaitė ekrane, kad skambino Tjeri, ne, to negali būti, jis negalėjo perskaityti, šiaip ar taip, net jei ir perskaitė, nieko nepadarysi, aš neatsiliepsiu išdavikui, kas čia blogo, vien dėl to, kad Tjeri labai galingas žmogus, „vienu laipteliu žemiau Dievo“, kaip kai kas pasakytų, ar būtina jam atsiliepti?

– Pasakok, pasakok, – tariu, – tęsk...

Bet Enošas, regis, išties pakerėtas iš mano kišenės sklindančio garso, todėl, norėdamas jį nuraminti, išjungiu mobilųjį, štai – kaip šią akimirką tu nustebai, amžinoji Tjeri sekretore laputės snukučiu ir ametisto spalvos akimis, regis, tavo vardas Liusilė, kaip B. B. Kingo gitara, kai garsiakalbyje klauseisi signalų ir tuo pat metu dirbai dar mažiausiai tris darbus, pasiruošusi pakelti ragelį ir pasisveikinti su manim minkštai tardama *r*, tačiau klausydamasi šaukimo signalo staiga išgirdai užimtos linijos pypsėjimą – nedviprasmiškas ženklas, kad toks Paladinis, kurio mobiliojo telefono numerį su daugybe septyniukių ką tik surinkai, spaudydama telefono mygtukus ilgais pirštais lakuotais – spėju – amaranto spalvos nagais, tas visiškas niekas, palyginti su kitais garsiais asmenimis, kurių asmeninius numerius pastaruoju metu tau teko vis dažniau rinkti, tas nežinomas italas išdrįso, taip, neatsiliepti tavo visagaliui bosui, kurį, kaip visos pasaulio sekretorės, esi slapta įsimylėjusi...

– Kalbėjai apie savo tėvą, apie tai, ką jis būtų padaręs, jei...

Ak, Liusile, tu negalėjai tuo patikėti ir paspaudei mygtuką *redial*, manydama, kad galėjo tiesiog nutrūkti ryšys, tačiau dabar girdi pranešimą, kad numeris, į kurį skambini, *yra išjungtas arba...*

– Taip, – sako Enošas vis labiau apstulbusiu veidu, beveik negalėdamas patikėti: gal jis perskaitė ekrane, kad skambina Tjeri. Jis įkiša ranką į švarko kišenę, ištraukia iš jos keletą keturlinkai perlenktų lapų, išlygina juos, ir tą pat akimirką, kai ištiesia juos man, mergina su auksiniu retriveriu didingai, kitaip nepasakysi, įžengia į parkelį ir paleidžia šunį nuo pavadžio.

– Žodžiu, šiandien penktą ryto parašiau štai šitą, – sako Enošas.

Paimu lapus. Mergina su auksiniu retriveriu išsitraukia mobilųjį telefoną ir surenka numerį. Man topteli absurdiška mintis: jei dabar ji skambina man, niekada to nesužinosiu.

– Čia viskas, kas slypi manyje, – priduria Enošas, – viskas, ką iš tiesų žinau.

Pažvelgiu į lapus. Trys lapai teksto, išspausdinto *Arial* šriftu – pasaulyje dar yra žmonių, kurie rašo *Arial* šriftu – su daugybe pariebinto teksto. Mergina skambino ne man: jai atsiliepė ir ji atrodo labai laiminga.

Kas yra **susijungimas**? Susijungimas yra dviejų valdžios sistemų **konfliktas**, skirtas sukurti trečią valdžios sistemą, siekiant **finansinių tikslų**. Ji sumanyta, **vertei sukurti**, tačiau vertės kūrimas yra sąvoka, akcininkams ar verslo bankams priimtina sąvoka, o ne **žmonėms**, kurie dirba įmonėse, kuriems susijungimas yra, priešingai, pati skaudžiausia, kokia tik gali būti, darbinė **trauma**.

Pakeliu akis. Enošas susikaupęs skersakiuoja į lapus. Matyt, skaito juos, stengdamasis neatsilikti nuo manęs, kad įsivaizduotų mano reakciją į kiekvieną sakinį.

Kai dėl šios transakcijos susitariama, nors tai yra be galo sunku, linkstama manyti, kad viskas jau padaryta. Toks įsitikinimas gimsta ekonomikos pasauliui **neįvertinus žmogiškojo faktoriaus** ir, žvelgiant plačiau, **psichologijos**. Bet tai klaida. Didžiausios susijungimo problemos nesusijusios su jį patvirtinančiu dokumentu.

Mergina prapliumpa sidabriniu, tyru juoku, apie kurį galima pasakyti tik tiek, kad jis sukelia norą būti asmeniu, kuris jį sukėlė, kitame ryšio gale. Kaip jis tai padarė? Ką jai pasakė? Net ir be pavadėlio jos šuo nuo jos nesitraukia: atrodo, lyg ją sektų.

Nes įmonė sudaryta ne iš skaičių, o iš joje dirbančių **žmonių**, kitaip tariant, iš **pavaldinių**, o paskelbus susijungimą bet kurio lygio kiekvieno pavaldinio reakcija yra **netikrumas**. Kas manęs laukia? Liksiu ar mane atleis? Ar mano funkcijos pasikeis? Kuo galiu pasitikėti? Kaip bus išspręstos mano problemos? Ar man pavyks išlaikyti išsikovotas privilegijas? Niekam nerūpi joks vertės kūrimas, kol naujoji tvarka neatsakys į šiuos klausimus, užtikrindama jam naują **teisėtumą**.

Susijungimo metu reikėtų **kalbėtis** su pavaldiniais, visus kuo dažniau **informuoti** ir **supažindinti** su naujienomis; pavaldiniui reikia **pasitikėjimo**, jam reikia girdėti, kad nėra laikomas tik **pėstininku**. Tačiau jam skiriama tik **standartinė kalba**, kurią vieną ir paskutinį kartą išgirsta iš vidinių ryšių skyriaus konsultantų, ir ji tik padidina jo **nerimą**. Tie bejausmiai pareiškimai apie būsimas **sinergijas**, kurios nepalies personalo, yra pati tikriausia **veidmainystė**, nes visi žino, jog vienintelė konkreti garantija, kad rinkoje būtų sukurta vertė, yra **įmonės sąnaudų mažinimas**, o sąnaudų mažinimas **aštuoniasdešimčia procentų** pasiekiamas mažinant **personalo** skaičių.

Pirmo lapo pabaiga. Jau ruošiuosi skaityti antrąjį, bet Enošas mane sulaiko.

– Atsiprašau, – sako.

Paima lapą ir rašikliu pataiso. Kai jį grąžina, tarp *o* ir *m* žodyje „informuoti“ paskutinės pastraipos pradžioje įterpta *r*.

– Pražioplinau, – sako šypsodamasis.

Apačioje prospektu pravažiuoja greitoji su įjungta sirena, ir Enošas paskubomis persižegnoja.

Todėl susijungimo laikotarpiu pavaldiniai yra **nuolatinės sumaišties būsenos**. Tai itin kritinis metas, jis per didžiuosius susijungimus gali trukti labai ilgai, o tuo laikotarpiu vyraujantis jausmas yra **baimė**. Baimė, kuri nepaisoma gali iš **individualios** tapti **kolektyvine** arba net virsti **panika**.

Bendravimo su personalu susijungimo laikotarpiu **patirtis** moko, kad **poveikis** yra dvejopas. **Fiziniame** lygmenyje žmogiškoji mašina yra linkusi jausti daugiausia **stresą** ir **nuovargį**, ir akcentuoja kiekvieną natūralų polinkį į **somatizaciją**, kai smarkiai padaugėja **alergijos**, **kvėpavimo sutrikimų**, **cistito**, **galvos skausmų**, **dermatito** atvejų, o moterims – **kandidozės**, **aminorėjos** ir **disminorėjos**; tuo tarpu **psichologiniame** lygmenyje protą užvaldo **nesaugumo** jausmas, kiekvienas įvykis sužadina tokius nerimą keliančius jausmus kaip **baimė**, **jaudulys**, **netikrumas** ir **frustracija**, kurie savo ruožtu pasireiškia sunkiais **depresijos** simptomais, tuo sunkesniais, kuo labiau asmuo instinktyviai stengiasi juos atmesti, kadangi kultūra, kuriai jis priklauso, yra grynojo *performance* kultūra, joje tokių nepatogumų egzistavimas net neįsivaizduojamas.

Sustoju jo palaukti, jei kartais būtų atsilikęs, duodu laiko pamatyti riktus ir juos ištaisyti. Bet jis neatsiliko, nes taip pat atplėšia akis nuo lapo ir klausiamai žvelgia į mane.

– Norėtum pataisyti? – klausiu.

– Ką?

– *Ame*-norėja, *disme*-norėja, – sakau.

– O, – sako nustebęs. Tai ne riktas, tai iš tiesų klaida. Paima lapą, pataiso rašikliu ir man grąžina, bet jaučiasi nejaukiai. Gal verčiau žiūrėsiu savo reikalų.

Toks poveikis labiausiai **žlugdo** asmenis tarp **keturiasdešimties** ir **penkiasdešimties** metų, kai prisitaikymo ištekliai yra minimalūs, o rizika su permainomis ką nors **prarasti** nepalyginti didesnė. Atrodo, kad **degraduojama**, apima **neteisingumo** jausmas. Patiriama milžiniška trauma: žmogus jaučiasi prisirišęs prie **įmonės kultūros**, **komandos**, prie kolegų, su kuriais dirbdamas jautė **malonumą**, **kolektyvinę dvasią**. Susidūrus akis į akį su kitais yra sunku. Netgi jei jam ir pasakyta, kad jie **„aukos“**, visada

tai yra įsikūniję **priešai**. Dar vakar mes su jais **konkuravome**, o dabar jie staiga atsidūrė mūsų aplinkoje. Jaučiamės **okupuoti**, tegul tik fiziškai, ir jaučiame norą pasiųsti juos visus velniop, pasakyti, kad puikiai vertėmės ir be jų. Tačiau turime kartu dirbti, ir tai yra didžiulis **šokas**. Buvo tokių klasikinių įmonių, kuriose titulai ir hierarchija yra šventas dalykas, vadovų, kuriems bendram labui nepavyko susitaikyti su darbu grupėje, kai įmonėje akivaizdžiai žemesnio rango personalas.

Antro lapo pabaiga. Žodžiu, mintis aiški ir nepakitusi: ir Enošas bando priversti mane pasijusti blogai. Bando man priminti, kad esu potencialus būsimas bedarbis, juo labiau dėl mano visiems žinomų ryšių su Žanu Klodu, o dar ir todėl, kad esu prislėgtas gedulo – garsioji sužeista gazelė – turėčiau kentėti bei galuotis taip, kaip jis čia aprašė, tai, matyt, yra mišinys to, ką kiekvieną dieną girdi, kai pas jį ateina išsilieti įmonės darbuotojai, ir to, ką pats jaučia. Bet aš neužkibsiu. Tai ganėtinai svarbu, kad vertėtų dėl to nerimauti. Nieko negaliu padaryti, galiu tik laikytis nuošalėje, ir jei Tjeri ką tik skambino, norėdamas suteikti man garbę (arba patirti malonumą) ir asmeniškai atleisti iš darbo, ką gi, tuomet tegul verčiau pasivargina atlėkti čia iš Paryžiaus, privačiu lėktuvu, nes aš nesiruošiu kur nors iš čia judėti ir neatsiliepsiu į jo skambučius.

Mergina vis dar kalba telefonu. Nebesijuokia, net nekalba: atrodo, klausosi, susikaupusi, palenkusi galvą, koja ant žemės brėždama puslankį.

Tokia padėtis yra visiškai destabilizuojanti, ir yra trys kategorijos žmonių, sugebančių ją atlaikyti: **ištikimieji**, **išverstakailiai** ir **kolaborantai**. Visi kiti rizikuoja smigti. Reikia didžiulio **atsparumo**, ir fizinio, ir psichologinio, kad nepalūžtum, ir tik nedaugelis gali tai padaryti be tinkamos **pagalbos**. Ta-

čiau tokia pagalba neegzistuoja. Todėl dažniausias susijungimo laikotarpio rezultatas – daugelis geriausių darbuotojų **savo valia** palieka darbą dar prieš įvykstant susijungimui; į tai trumparegiškai reaguojama palankiai, nes palengvina **vėlesnį** personalo mažinimo procesą, bet iš tiesų yra absoliutus **pralaimėjimas**. Nes išeinantys vyrai ir moterys išsineša savo **žinias** ir techninius **gebėjimus**, ir, palyginti su **virtualia** rinkoje sukurta verte, **tikrasis** rezultatas yra grėsmingas **nuskurdimas**. Štai kodėl dar nebuvo nė vieno didelio susijungimo, kuris, velniai rautų, nebūtų žlugęs per vienus ar dvejus metus.

Opa. Žiūriu į Enošą; jis neabejotinai svarsto, ar jau baigiau, *perskaičiau* ar dar ne. O aš jam atsakau pačiu nedviprasmiškiausiu būdu: pratrūkstu juoktis. Puikiai suprantu, kad tai labai rimtas dalykas, juolab žinau, kad humoro jausmas nėra jo stiprioji savybė, ir akimirką bandau susivaldyti; bet neatlaikau, nieko nepadarysi, ir pratrūkstu juoktis. Jis nesijuokia, tačiau išspaudžia šypseną, kuri tarsi lydi mano juoką, kol šis nenutyla.

– Ką žadi daryti? – klausiu.

– Nežinau, – atsako, – ne taip ir svarbu. Tiksliau, svarbu, bet dar svarbiau yra visai kas kita...

Šuo netikėtai pasitraukia nuo merginos ir atbidzena prie mūsų. Ryžtingai. Nedvejodamas. Kadangi jo šeimininkė vis dar kalba telefonu, jis ateina, kad šiuodu nepažįstamieji jį paglostytų. Ir Enošas, nesiliaudamas kalbėti, ima jį glostyti, lyg tai būtų įprasčiausias dalykas pasaulyje.

– ...Matai, aš tuos dalykus rašiau tikrai nuoširdžiai. Rašiau galvodamas apie savo tėvą. Tai dalykai, kuriuos pasakyčiau, keletas dalykų, kuriuos pasakyčiau, jei kas nors manęs paklaustų apie šitą nelemtą susijungimą. Supranti, aš šimtu procentų su jais sutinku. Jie *tikri*...

Mergina iš tolo netikėtai sušvilpia kaip vežikas, kviesdama savo šunį, šis pastato ausis, bet Enošas nesiliauja meiliai jo glostyti, o paskui glamonių pilna ranka žaviai mosteli jai atsakydamas, ir šis mostas byloja daugybę dalykų vienu metu, aiškių, raminamų dalykų – jis yra tarsi beprotiškas jos jaunystės, laisvumo, išsiblaškymo palaiminimas. Mostas toks globėjiškai grakštus, kad, jei aš būčiau toji mergina, nedelsdamas nutraukčiau pokalbį ir atbėgčiau susipažinti su jo autoriumi, ir pasirinkčiau jį savo ganytoju. Bet ji to nepadaro, ir galbūt čia derėtų pateikti Enošo fizinės išvaizdos aprašymą: aukštas, glebus, nenatūralios želatinos spalvos oda, dideliais akiniais metaliniais rėmais, užgožiančiais veidą, žilais plaukais ežiuku, kokio jau ne vieną dešimtį metų niekur nepamatysi, visiškas abejingumas dėvimai juodai eilutei, netgi galėtum jį pavadinti maištingu: palaikyti politiškai angažuotu pastorium ar keistu vidurinės mokyklos mokytoju su ginčytinais mokymo metodais. Nepasakytum, kad jis negražus, nepalyginsi, tarkim, su Pikė, tačiau jo išvaizdoje yra kažkas neišvengiamai belyčio, tarsi visas jo kūnas būtų rūpestingai padengtas atgrasiu anafrodiziako sluoksniu – to jauna ir graži mergina negali jam atleisti. Štai kodėl mergina nepajudėjo iš vietos, netgi nepastebėjo jo mosto grožio; štai kodėl Enošas vedė vyresnę moterį, apkūnią ir keistą, į kurią joks kitas vyras, matyt, neatkreipė dėmesio.

– Gal girdėjai, kad esu katalikas, tikintis ir praktikuojantis.

– Taip, žinau.

– Kaip ir mano tėvai, mano seneliai ir, kiek žinau, mano protėviai. Mūsų pavardė tarsi prirakino mus prie Biblijos. Juk žinai, kas yra Enošas, tiesa?

– Atvirai sakant, ne.

– Jis – vienas iš Pradžios knygos patriarchų, Metušelacho tėvas ir Nojaus prosenelis. Švento Pauliaus dėka krikščioniškasis tikė-

jimas sugėrė hebrajų tikėjimą, pagal kurį Enošas kartu su pranašu Elijum yra vieninteliai niekada nenumirę Šventojo Rašto veikėjai.

Jis kalba su manim ir glosto merginos šunį, bet nežiūri nei į mane, nei į šunį, nei į merginą: jo žvilgsnis dabar nukreiptas į gatvę, kur stovi mano draugas policininkas, tas pats, kuris rytais pasaugo man vietą, ir akivaizdu, kad jis nežiūri net ir į jį.

– Tai bent...

– Zimbabvėje yra mano brolis, misionierius, žinojai?

– Ne...

– Jo vardas Pjetras, kaip tavo, jis ten jau trisdešimt metų. O vienas mano dėdė yra teologas, jis dėsto Katalikiškajame universitete, ir dar turiu nemažai tetų ir senelių vienuolių, vienos gyvos, kitos jau mirusios...

Jis toliau mechaniškai glosto šunį, to nepastebėdamas, kaip aš šiąnakt Klaudiją, laukdamas, kad užmigtų.

– Žodžiu, trumpai tariant, galima teigti, kad per pastaruosius, tarkim, *keturis amžius*, – čia jo balse pasigirsta pykčio gaidelė ir Enošas nutyla, kad ją suvaldytų, – nė vienam mano šeimos nariui nebuvo kilęs net minties šešėlis keiktis.

– Na, nemanau, kad...

– Prašau, gal dabar galėtum, – pertraukia, – garsiai perskaityti paskutinį sakinį, kurį parašiau šįryt?

Na, štai ir vėl: čiaupas atsuktas, dabar jau ir Enošas velniškai kenčia. Taip pat ir jis, greta manęs.

– Paolai, nagi, nereikia...

– Prašau, – neatlyžta, – tik paskutinį sakinį. Maldauju. Garsiai.

Vėl atverčiu lapą. Ir jau žinau, kur problema. Problema ta, kad jei jį perskaitysiu, mane vėl suims juokas.

– „Štai kodėl dar nebuvo nė vieno didelio susijungimo, kuris, velniai rautų, nebūtų žlugęs per vienus ar dvejus metus.“

Negaliu pakelti akių, neatlaikyčiau jo žvilgsnio. Negaliu ištarti nė žodžio, beveik nieko negaliu daryti. Galiu tik glostyti šitą šunį, štai, *pasiglemžiu* jį iš jo, prisitraukiu sau tarp kojų, jam juk vis vien, šuniui vis vien, jo šeimininkei vis vien, o aš tuo tarpu turiu į ką įsmeigti žvilgsnį, susikaupti, kad nepratrūkčiau juoktis. Taip, glostau šitą šunį...

– Taigi mano klausimas toks.

Enošo balsas rimtas, iškilmingas.

– Kur prieš tai buvo šis keiksmas? Jis atėjo iš manęs, iš gilumos, bet kur jis slypėjo?

Šuo, kaip ir visi šunys, iškart prisiderino prie glamonių ritmo: kaskart glostomas palaimingai užsimerkia.

– Žinai, jis slypėjo manyje, nes dar iki šio ryto gyvenau įsitikinęs, kartoju, *įsitikinęs*, kad jo nėra. Iš kur jis? Prašau, atsakyk man. Nesakyk, kad tai nieko baisaus, nesakyk nieko, ką norėtum pasakyti, tik padaryk man malonę, pasakyk, iš kur, tavo manymu, atsirado tas keiksmas, kurį išspausdinau šitame lape.

Jau geriau. Imu kasyti šuns kaklą, tas šuo man perduoda dalelę savo olimpinės ramybės.

– Pjetrai, prašau. Aš nejuokauju, pasakyk man, iš kur jis...

Gal net galėčiau bandyti atsakyti, nes jis tikrai laukia mano atsakymo. Tačiau vis taip pat į jį nežiūrėdamas.

– Nežinau, gal kas nors kaip tik vakar jį tau perdavė. Vienas iš tų daugelio, ateinančių pas tave nuraminimo, kurio jiems negali duoti...

– *Kažkas man jį perdavė...* Išmoninga.

Nesiliauju kasęs šuns kaklo, susitelkęs į jo malonumą, ir mano žvilgsnis užkliūva už jo medaliono. Ant jo parašyta: „MIGLA 335 8448533.“ Pažvelgiu į merginą, taip pat toli, vis taip pat kalbančią telefonu: taigi *toks* yra jos telefono numeris. Kažin, kiek vaikinų norėtų jį gauti. Vėl pažvelgiu į medalioną. 335...

– Migla! – mergina staiga pakviečia šunį ir, kad būtų stipresnis poveikis, dar kartą sušvilpia. – Migla, eik šen!

...ir staiga suvokiu, kad tas numeris neužmirštamas, prakeikimas, nes jis yra palindromas. Taip: 335 8448533, 3358448 533, jis lieka toks pat ir perskaitytas atvirkščiai. *I topi non avevano nipoti.* Tai tik akimirka, nes iškart po to Migla trukteli kaklą, labiau kaip arklys, ne kaip šuo, ir štai jis jau lekia pas savo šeimininkę, lėtais, santūriais šuoliais.

– Atsiprašau! – šūkteli mergina, prisegusi pavadėlį prie antkaklio, jau eidama gatvės link. O šį savo nužengimą nuo scenos, nė nelaukdama mūsų atsakymo, jau atsukusi mums nugarą, sklandžiai papildo valiūkišku mostu, įsitikinusi, kad mes vis dar ją stebim.

– Pažįstama? – klausia Enošas.

– Ne, – atsakau.

Bet mintinai žinau jos telefono numerį, galėčiau pridurti: 335 8448533; o toks mums ką tik padovanotas natūralus atsisveikinimas reiškia, kad nuo rytojaus, kai ji atves šunį į parką ir pamatys mane ant suoliuko, mes taip pat natūraliai pasisveikinsime, ir visa tai leidžia numatyti, o tai labai tikėtina, kad aš su ja susipažinsiu.

– Graži mergina, – šaltai sako Enošas.

Dabar jaučiu, kad galiu atsigręžti, galiu vėl pažvelgti į jį: šuo ir mergina nuvijo juoką, kuriuo dar neseniai būčiau jį užliejęs. Ir tikrai žiūriu į jį, nors jis ir toliau nežiūri į mane: jo akys vis įsmeigtos į tolį, jis vis toks pat ramus, bet toji ramybė ne ramina, o stingdo. Atrodo, neįmanoma, kad žmogus palūžtų dėl keiksmo, tačiau, man regis, kaip tik tai matau šią akimirką.

– Klausyk, – sakau, – aš išalkau. Ar norėtum suvalgyti sumuštinį?

– *Ubi maior minor cessat*[*].

– Ką?

Jo akyse blyksteli pyktis ir jis mosteli galva, rodydamas prieš save, kviesdamas ir mane pažvelgti ton pusėn.

Į parką ateina Tjeri. Žengia dideliais žingsniais, veide šviečia plati šypsena. Jis su paltu, vadinasi, atvyksta iš ten, kur daug šalčiau nei čia.

* Prieš didesnįjį mažasis pasitraukia (*lot.*).

15

Prasideda.

Enošas ką tik susilikvidavo ir jau išeina. Štai jis praeina pro Žano Klodo / jau ne Žano Klodo prezidentinį *Alfa Romeo*, sustojusį antroje eilėje. Štai jis pasisveikina su Linu, Žano Klodo / jau ne Žano Klodo vairuotoju, kuris, kaip visada, skaito sporto laikraštį. Štai jis kaip pilkas mėnulis nusileidžia už kupros, į kurią susimeta gatvė, kad pakiltų iki pat čia. Koks dabar akivaizdus jį kankinęs keiksmas: tai vėliavėlė, kurią Blogiui pavyko prie jo prisegti, ir išties atrodo, tarsi ji plevėsuotų. Štai Enošas pradingo...

– Taigi, – taria Tjeri, – čia visai neblogai.

Prasideda.

Tjeri smalsiai apsidairo. Jis džiugus, kaip visada, jo veidas vis toks pat pilnas linksmų klosčių – ne raukšlių, o tikrų tikriausių plyšių odos molyje, tarsi kokios nors genties kaukės. Senokai jo nemačiau, tiesą pasakius, nuo pat praėjusio Kanų festivalio, kur jis netikėtai pasirodydavo priėmimuose, imdavo po ranka žmones ir užkrėsdavo juos rafinuota gera nuotaika to, kuris laikomas tarsi guru. Tuo metu vis dar maniau, kad jis išvien su Žanu Klodu, tebetikėjau pasaka apie *autsaiderius*, o jis jau rezgė sąmokslą, jau ruošėsi išduoti. Turiu to nepamiršti, nes, kad ir ką jis atėjo

čia daryti, padarys tai gerai. Turiu nepamiršti, kad tikiu Žanu Klodu, taigi Tjeri yra tik dar vienas ypatingas vadybininkas, nenustygstantis ir be skrupulų, kuris siekia kitų pinigais tapti *tycoon**: neabejotinai sąmojingesnis ir originalesnis už beveik visus tokius kaip jis, įskaitant ir jo bosą Besoną, tačiau kaip tik dėl to ir pavojingesnis. Turiu saugotis šio žmogaus, kad ir ko jis čia atvažiavo. Būtent, ko jis atvažiavo?

– Girdėjai apie Žaną Klodą? – klausia.

– Ne.

Velniop, ką aš prarasiu?

– Tiksliau, taip, – pasitaisau. – Žinau, kad iš jo atimtas lėktuvas, o ką tik Enošas pasakė, cituoju, kad „jis mus paliko". Daugiau nieko nežinau.

Tjeri nusišypso, jo grimasa atrodo tuo pat metu spontaniška ir nėmaž ne spontaniška. Toks jau jis yra: viskas, ką tarsi leidžia nujausti jo dvasios būsena, yra tikėtina, nors ir bandai prisidengti galingu „ne".

– Na, – taria, – tada žinai nepalyginti daugiau nei beveik visi kiti. Ar žinai, kodėl iš jo atimtas lėktuvas?

Dėmesio, tai – spąstai. Ne aš turiu jam atsakyti, jis pats turi sau atsakyti.

– Apkarpytas biudžetas – regis, taip, jei gerai prisimenu, buvo parašyta nutarime.

Tjeri vėl nusišypso, ir šįkart jo grimasos dviprasmiškumas susijęs su tuo, kad joje galėtų arba negalėtų slypėti susižavėjimas, kaip man pavyko išvengti spąstų. Paskui jis giliai įkvepia, kiek pakelia kulnus ir sunkiai nuleidžia juos ant žemės, lyg norėdamas tvirtai atsistoti.

---

* magnatu (*angl.*).

– Vakar vakare Žanas Klodas atsistatydino iš visų užimamų pareigų, – sako. – Kiek tai susiję su tarptautine įmone, po susijungimo jo pareigybė bus panaikinta, taigi nėra problemos. Kiek tai susiję su prezidento postu, čia, Italijoje, teks jį pakeisti kitu. Taigi atėjau tavęs paklausti, ar negalėtum užimti jo vietos.

Bum. Jis paremia savo bombą tiesiu, kietu žvilgsniu, šįkart – be jokios išraiškos. Kita vertus, jo italų kalba beveik tobula, iš trumpų sakinių, su „taigi" intarpais, ji skamba keistu karišku ritmu. Dabar šypsausi aš – nors labiau nei *šypsausi* turėčiau sakyti, kad *jaučiu* ant savo veido *atsiradusią* šypseną. Kas dabar?

– Na ir sugalvota... – niurnu.

– Tai ne tik sugalvota, tai – sprendimas. Kalbėjausi apie tai su Besonu, jis sutinka.

Jaunystėje norėjau tapti kino prodiuseriu. Netgi pradėjau įgyvendinti šį norą, trisdešimties, mane sužavėjusiu projektu: Šniclerio „Žaidimo auštant" ekranizacija. Buvau įsitikinęs, kad tai galėtų būti šedevras, ir labai brangiai – kaip man – nupirkau į ją teises, dar neturėdamas jokios regimos galimybės jomis pasinaudoti. Buvau tvirtai įsitikinęs, kad vien ši gera mintis savaime padės rastis visiems įvykiams, kurie būtini, kad tapčiau kino prodiuseriu, – taip ir atsitiko, nors ir kaip atrodytų keista. Buvau ką tik persikėlęs gyventi į Milaną, ir vieną dieną banke atsistojau į ilgiausios eilės galą, o netrukus atėjo Vitorijus Medzodžornas, kuris man buvo ir visada liks geriausias italų aktorius. Tuo metu jis buvo labai populiarus, nes buvo ką tik nusifilmavęs komisaro Likatos vaidmenyje antrame televizijos serialo „Aštuonkojis" sezone, todėl visi jį atpažindavo ir prašinėjo autografų. Man padarė didelį įspūdį tai, kad jis nebandė, pasinaudodamas savo šlove, išvengti tos nelemtos eilės, ir labai geranoriškai vykdė visus savo gerbėjų, kurių daugelis buvo pagyvenę žmonės, laukiantys pen-

sijos, prašymus: spaudė jiems rankas, keverzojo parašą ant lapelių, ir darė tai apsimesdamas, kad bando išvengti kulkų, kurias kažkas tarsi į jį šaudo, visiems maloniai šypsodamasis, be mažiausio įspūdžio, kad galvoja apie ką nors kita. Gal todėl išdrįsau prieiti prie jo, prisistatyti prodiuseriu ir *pasiūlyti jam* – kaip tik taip, ten, toje eilėje, tarp jo gerbėjų, kurie nesiliovė jam įkyrėti – kurti „Žaidimo auštant" ekranizaciją. Ką gi, pasirodė, kad „Žaidimas auštant" yra jo mėgstamiausia knyga ir jis ne kartą galvojo pastatyti pagal ją spektaklį, ir, nors nesibaigiantys darbai vis nustumdavo tą mintį į šalį, jis jos niekada neužmiršo; taigi, prakeikimas, jei aš rasiu tam pinigų, jis sutinka ją režisuoti ir joje vaidinti. Vėlesnis pusvalandis – kaip tik tiek teko stovėti eilėje – man buvo tiesiog nuostabus, tarsi grįžimas namo: lyg būčiau bitė, kuri, tuščiai skraidžiusi po pasaulį, pagaliau rado, kur slypi nektaras, prie kurio ją traukė instinktas, ir suprato, kaip malonu jį čiulpti. Visą tą laiką kalbėjomės apie *mūsų* projektą, nuolat trukdomi jo gerbėjų, vis labiau užsidegdami, išsiaiškinę, kad mus abu pakerėjo tie patys knygos puslapiai ir daugiau ar mažiau vienodai įsivaizduojame, kaip perkelti istoriją į nūdieną. Tomis akimirkomis nejutau jokio dvejonės šešėlio, lydėdavusio mane kiekvieną kartą, kai tik kuo nors patikėdavau: kad ir kaip tai galėtų atrodyti beprotiška, kalbėjausi su Vitorijum Medzodžornu apie filmą, kurį turėjome kurti kartu, tai iš tiesų vyko ir tame slypėjo jėga, nustumianti šalin bet kokias abejones; tiesiog pasielgiau teisingai, įtikėjęs savosios idėjos karmine galia, ir dabar turėjau to liudijimą. Prisimenu visa tai dabar, prieš Tjeri, kuris nesiliauja mėgautis ką tik mestos bombos padariniais, nes mums su Vitorijum Medzodžornu labiausiai patikę knygos „Žaidimas auštant" puslapiai buvo tie, kuriuose Vilis, pagrindinis veikėjas, nuvykęs į Baden Badeną lošti bakara, ima pašėlusiai išlošti, ir kai prieš

jį ima kilti vis didesnės žetonų krūvos, nebegali susivaldyti. Jo mintys palieka jį ir ima pačios šuoliuoti prie visų tų gėrybių, kurias netikėtai suteikė didžiulis laimėjimas: nauja uniforma, naujas apsiaustas, naujas kardo diržėlis su spurgu, vakarienės madinguose restoranuose, o paskui, kadangi išlošia vis daugiau, nauji baltiniai, lakiniai batai, iškylos Vienos miške, netgi karieta... Panašiai dabar jaučiausi ir aš, todėl tyliu, nudelbęs akis, įsmeigęs žvilgsnį į batų ekraną, kuriame jau pradėjo suktis filmas, pilnas turtų ir grožių, kurių iki šios akimirkos, sakyčiau, niekada netroškau: pasakiškas atlyginimas, valdžia, ilgametė darbo sutartis, biržos galimybės, asmeninis lėktuvas, meno kūriniai, naujausi automobiliai, prabangūs namai, vairuotojas, visokiausios privilegijos... Kad ir koks būtų šlykštus, nedoras, suktas ir permirkęs krauju, šis pasiūlymas reiškė priėjimą prie visų tų dalykų, ir aš jį apmąstau. Tai sultingiausi vaisiai, kuriuos man gali pasiūlyti kultūra, kuriai priklausau, visi kartu, tarsi parodomieji *hors categorie** turtai, kuriais gali naudotis tik labai nedidelė išrinktųjų grupė, – nepalyginsi su tais paprastais ir kone banaliais, kuriais iki šiol tenkinausi; akivaizdu, kad atsisakysiu: kitaip ir negali būti, kadangi šis pasiūlymas ganėtinai dviprasmiškas, gal tai net spąstai; tačiau reikia pripažinti, kad nėra purvinesnio ir pavojingesnio būdo patekti į tą grupę, *ir aš esu dėkingas*. Akivaizdu, kad atsisakysiu, negali būti nė kalbos, kaip ir Viliui nė netoptelėjo liautis lošus, kol visko nepralošė, bet tuo tarpu žvelgiu į dvidešimt dviejų metrų ilgio jachtą, lėtai praplaukiančią prieš akis, aš pats stoviu prie vairo, o Klaudija deginasi ant tikmedžio denio. Kaip ir šiąnakt prieš Laros elektroninių žinučių srautą, mano nuostabusis ribotumas neleidžia

* Čia: išskirtiniai (*pranc.*).

padaryti vienintelio teisingo dalyko prieš pradedant pavojingai žaisti su tuo klaidinguoju.

– Neprivalai atsakyti dabar, – sako Tjeri. – Tik norėjau tau pranešti mūsų sprendimą, kad galėtum jį apmąstyti.

Akivaizdu, kad atsisakysiu, tačiau kol kas, tylėdamas, leidžiu Tjeri manyti, kad turiu apsvarstyti, lygiai kaip Vilis, toliau lošdamas, suteikia savo bendrams progą atsiimti pinigus, kuriuos išlošė. Bet kodėl esu toks? Nenoriu būti godus, bet kodėl toks esu? Kodėl noriu būti turtingesnis ir galingesnis, nei esu dabar? Argi nenusprendžiau būti su Klaudija ir nesidomėti darbiniais nesutarimais? Kodėl tada galvoju, kaip pasikeistų mano gyvenimas, jei užimčiau Žano Klodo vietą?

– Ne, Tjeri, – girdžiu save sakant, – manau, kad tai nebūtų geras sprendimas.

OK, aš tai pasakiau: bet kodėl man buvo taip siaubingai sunku tai padaryti? Kodėl turėjau pasitelkti Šniclerį, Vitoriją Medzodžorną, Enošą, Klaudiją ir netgi Larą, kuri buvo *susidraugavusi* su Žanu Klodu ir niekada nebūtų sutikusi, kad užimčiau jo vietą? Kodėl man reikėjo visų tų šmėklų palydos, kad padaryčiau tai, ką ir taip žinau esant teisinga? Štai jie, žvelgia į mane, nusivylę mano dvejojimu, su palengvėjimu sutikę pagaliau atėjusį atsakymą – juk pasakiau „Ne, Tjeri“, tiesa? Juk aš to *neįsivaizdavau* nelyginti koks meistras Vyšnia: aš tikrai tai pasakiau, *tiesa*?

– Pjetrai, dabar man neatsakyk. Tau sunku, todėl negali galvoti apie ateitį. Bet po mėnesio ar dviejų viskas pasikeis, ir tu atgausi norą. Visiems taip būna, tau irgi taip bus. Patikėk: esi tinkamas žmogus, o mes galime palaukti.

Ir Tjeri turėjo man padėti savo tuščiomis išdavikiškomis vilionėmis – aš esu „tinkamas žmogus“: kokį velnią jis čia kalba? Dabar vėl jaučiuosi padėties šeimininkas – juk atsisakiau, *tie-*

sa? – bet verčiau niekada nepamiršti, kad sugebėjau, išgirdęs labiausiai sušvinkusį man kada nors teiktą pasiūlymą, išvysti jachtas ir golfo laukus. Manyje yra ambicijų. Yra karjerizmo.

– Juo labiau, – priduria, – kad, kol susijungimas nesibaigs, viskas bus paralyžiuota.

Vilis laiku nepasitraukia iš lošimo, pradeda pralaimėti, o galiausiai siaubingai prasiskolina, triskart daugiau už laimėjimą, kuris sužadino jo svajones.

– Ne, Tjeri. Jei aš dabar čia, o ne darbe, vadinasi, jau apsisprendžiau. Susijungimas man nerūpi. Man rūpi mano duktė.

Bet Tjeri nesiliauja žiūrėjęs į mane taip, kaip žiūrima į vargšą našlį, – ir tai, manau, teisinga, nes atsakinėju jam kaip vargšas našlys.

– Be to, – priduriu, – negaliu užimti Žano Klodo vietos. Mažiau nei prieš dvi savaites jis stovėjo čia, toje pat vietoje, kur dabar tu, ir velniškai išgyveno dėl to lėktuvo. Ir jis mūsų „nepaliko“, kaip sako Enošas: puikiai žinau, kad buvo išmestas, o kadangi esu jo draugas, negaliu sėstis į jo krėslą.

Šįkart pasakiau aiškiai: neieškojau pretekstų, nebandžiau įpainioti savo dukters, mano žodžiai aiškiai parodė, kieno pusėje esu; tačiau Tjeri reaguoja į juos grakščiai, lyg būčiau jį pakvietęs į teatrą. Kita vertus, turiu nepamiršti, kad šitas žmogus, kad atvyktų čia su pasiūlymu išduoti, nusileido per porą videožaidimo lygių, ir tai, kas man atrodo galutina ir sunku, jam gali atrodyti svarstytina ir lengva.

– Ar žinai, ką padarė Žanas Klodas? – klausia. – Žinai ar ne?

– Ne.

– Pjetrai, jis vogė. Melavo, apgaudinėjo ir vogė. Ir tai darė *man*. Sakai esąs jo draugas, bet, žinai, ir aš buvau jo draugas, trisdešimt

metų. Jis pasinaudojo mano pasitikėjimu ir vogė iš bendrovės pinigus, daug pinigų, Pjetrai. Jis klastojo balansą...

O, ne. Nenoriu šių dalykų girdėti. Tai tikrai melas: neturiu jokios galimybės patikrinti, dabar Žanas Klodas jau išmestas, ir jie gali kalbėti, ką tinkami. Nenoriu šių dalykų girdėti...

– ...o kai tai pastebėjau, jis ėmė mane šantažuoti. Tu nežinai tų dalykų, negali jų žinoti, nes esi sąžiningas žmogus, ir Žanas Klodas tavęs neįtraukė, tačiau...

Negaliu jų žinoti, būdamas toks silpnas, godus ir jautrus pagundoms, koks, regis, esu.

– ...tačiau šiuo metu toks skandalas būtų sužlugdęs susijungimą, todėl buvome priversti...

Po to, kai teisiškai jau užregistravome mano filmų kūrimo bendrovę ir investavome mano menkas santaupas į scenarijų, Vitorijus Medzodžornas mirė. Žaibiška tragedija: staiga nebegalėjau jo rasti, mūsų artumas išgaravo per naktį, man niekas nieko nesakė, o tą laiką, kurį gaišau išsiaiškinti, ar neserga, jis jau buvo miręs. Nuvykau į laidotuves: ten buvo ne tik aktoriai, režisieriai, prodiuseriai, bet ir daugybė eilinių žmonių, koks staiga tapau ir aš, – žmonių, kurie gal buvo susitikę su Vitorijum Medzodžornu banke, prašę jo autografo, sveikinę jį ir paskui atėję į laidotuves, tačiau kurie nė iš tolo nesapnavo su juo dirbti. Taigi tai buvo ir mano, kaip prodiuserio, karjeros laidotuvės, niekada nepagalvojau tęsti šio projekto su kuo nors kitu: ženklas man pasirodė lemtingas, ir toliau darbavausi televizijoje, – ten sutikau iš pradžių Martą, paskui Larą, o ji man padovanojo dukterį ir visa tai, kas pastaruosius dvylika metų buvo mano gyvenimas.

– ...tai daro tau garbę, bet, patikėk, jis to nevertas. Todėl prašau, nepadaryk klaidos ir neatsisakyk šios progos dėl to, kad jis

tau mielas. Man jis irgi buvo mielas, ir buvau sukrėstas sužinojęs, kad yra toks nesąžiningas...

Iki šiol dar niekas nepastatė filmo „Žaidimas auštant", bet prieš keletą metų Austrijoje pasirodė televizijos mini serialas, o komiškiausia, kad sprendimą pirkti ar nepirkti jį Italijos televizijai turėjau priimti aš, iškart po to, kai Žanas Klodas paskyrė mane programų direktorium.

– ...gražūs kartu praleisti metai, mūsų sėkmė, auksiniai *autsaiderių* laikai, ir negalėjau rasti nė pėdsako nesąžiningumo. Tačiau jis turėjo būti...

Nenupirkau jo, buvo siaubingas.

– ...ar bent jau polinkis, juk taip sakoma? Turėjo būti polinkis, jei vėliau jis padarė tai, ką padarė. Bet kur jis buvo? Ilgus mėnesius tai svarsčiau, nemiegojau naktimis, kol pagaliau radau atsakymą. Ar nori išgirsti tą atsakymą? Ar nori sužinoti, kur buvo Žano Klodo nesąžiningumas, kai jis dar buvo sąžiningas?

Trys. Tai įdomu. Kur buvo Enošo keiksmas? Kur buvo godumas, dėl kurio ką tik susvyravau? O dabar – nors vis dar netikiu šia istorija – kur buvo Žano Klodo nesąžiningumas? Trečią kartą per valandą susiduriu su tuo pačiu klausimu, klausimu, kuris iki šiandien man nė nešmėkštelėjo. Tai negali būti atsitiktinumas. Ir jei dabar Tjeri žino atsakymą, tas atsakymas mane domina.

– Kur?

– Jo nebuvo, Pjetrai. Štai koks yra atsakymas. *Jo nebuvo.*

Jo akyse suspindo keista šviesa.

– Matai, universitete studijavau fiziką. Ir prisiminiau mokęsis, kad atomas, pereidamas iš vienos būsenos į kitą, išspinduliuoja šviesos dalelę, vadinamą fotonu. O ypač prisiminiau klausimą, kurį man šia tema uždavė per egzaminą: iš kur atsiranda, paklausė manęs, tas fotonas? Kodėl jis pasirodo? Kur jis buvo prieš tai?

Knygoje nebuvo parašyta: taip norėta suprasti, ar aš apie tai pagalvojau. Aš nebuvau apie tai pagalvojęs ir pasakiau nesąmonę: pasakiau, kad fotonas jau yra atome. Tada man buvo paaiškinta, kad ne, atome fotono nėra. Fotonas pasirodo tą pat akimirką, kai įvyksta elektrono kaita, ir jis pasirodo būtent *dėl* tos kaitos. Supranti? Labai paprasta mintis: *manyje nėra garsų, kuriuos mano balsas sukuria šią akimirką*. Štai kaip susitaikiau su Žano Klodo nesąžiningumu, nebūdamas priverstas išbraukti trisdešimties savo gyvenimo metų: jame nebuvo tų veiksmų, kuriuos padarė pastaraisiais metais. Kaip ir fotonai, jie pasirodė tiksliai apibrėžtą akimirką, dėl tiksliai apibrėžtų priežasčių. Tiksliau tariant, lygiai kaip bet kuris iš atomų, iš kurių jis yra sudarytas, Žanas Klodas sukūrė tą nesąžiningumą perėjimo iš vieno būvio į kitą momentu. Nes žinai, kada jis pradėjo vogti? Prieš dvejus metus, Pjetrai, kitaip tariant, tada, kai susituokė su ta indų kunigaikštyte. Supranti, kad su juo susituoktų, jai teko atsižadėti savosios kastos, o jis, matyt, staiga pasijuto netinkamas, *žemesnis*, nors niekada anksčiau taip nesijautė...

Gana. Mane domino atsakymas, o ne visas tas purvas, kuriuo Tjeri nori apdrėbti Žaną Klodą. Ir atsakymas gautas, labai svarbus. Teniso kamuoliukas neturi jokio greičio, kol į jį netrenkia raketė. Mūsų veiksmų vertinimas apibrėžia tik tai, kas mes esame, ne tai, kas buvome pirma. Aš buvau godus tik truputį anksčiau, ir tik tą akimirką. Enošo keiksmas egzistuoja tik nuo šįryt. Taip, toji fotonų istorija mane įtikina. O dabar, kai jau gavau įtikinamą atsakymą, galiu jį taikyti ir klausimui, kurio iki šiol apdairiai vengiau: fiziškai troškau Martos tik vakar, tik per tą ilgą apsikabinimą ant šio suolelio, nes neverta neigti: vakar ją apkabinęs aš jos geidžiau, ir ji tai suprato, tačiau prieš tai manyje nebuvo to geismo, jis nepasiliko manyje nuo tada, kai prieš dvylika metų

atsidūrėme toje pačioje lovoje, kaip ji, matyt, pagalvojo; o kadangi jo nebuvo, jis negalėjo kankinti Laros per mūsų bendro gyvenimo metus, jo sukeltas pavydas jos neišsekino ir juo labiau nenužudė. Geidžiau Martos prieš dvylika metų, dar prieš susipažindamas su Lara; paskui susiėjau su Lara, nes geidžiau Laros, o būdamas su Lara tebegeidžiau Laros; o vakar vėl pajutau geismą Martai, šiame naujame gyvenimo etape, po to, kai ne vieno, o milijardų elektronų perėjimas iš vienos būsenos į kitą iš pagrindų pakeitė mano gyvenimą, mano padėtį – būtent, mano *būseną*. Aklas ir visiškai laukinis geismas, nes juk Marta yra nėščia: tačiau tai, ką vakar patyriau, buvo tik impulsas, grynasis geismo fotonas, kurį sukėlė staigus ir netikėtas, po velnių, netgi gluminantis jos krūtų švytavimas prieš akis per jos panikos priepuolį – taškas, kalba baigta.

Tuo tarpu Tjeri nutilo. Regis, jis irgi išsikrovė ir dabar tyli, o gal gailisi, kad pasakė kažką nuoširdaus, nors atvyko čia iš Paryžiaus tik norėdamas padaryti savo 109 išdaviko strategijos ėjimą. Dabar aš turiu progą: pusdievis nusileido iki manęs, susimenkino, kad įgyvendintų misiją, ir iš tiesų tie, kas mus šiuo metu mato – pakistanietis, moteris su vežimėliu, kioskininkas – neturi nė mažiausios galimybės atspėti, koks galingesnis už mane yra žmogus, dabar kalbantis su manim: daugų daugiausia jie gali galvoti, kad jis yra tik vos viršesnis už mane, nes yra tiesiog vyresnis. Jis pats to norėjo, dėl priežasčių, kurių niekada nesužinosiu: taigi, jei noriu jam atsispirti, – o aš to noriu, net jei ką tik sužinojau esąs silpnesnis nei tikėjausi, – privalau užkelti jį ant pjedestalo, nuo kurio nusileido. Vis tiek tai tik vaidinimas, svarbu nesupainioti vaidmenų ar nesukeisti teksto. Tą garsiąją jachtą visada galiu dviem savaitėm išsinuomoti, svarbu, kad jis vėl taptų didžiausios pasaulyje telekomunikacijų grupės viceprezidentu, o aš – vargšas, ką tik tapęs našliu, periferinio padalinio vadovu.

– Na, – sako Tjeri, – pagalvosi?

Ėjimas numeris vienas: susižerti visus galimus kreditus.

– Sakyk, – tariu, – iš tiesų laikot mane tokiu gabiu?

– Taip, – atsako ryžtingai. – Pasaulyje tave vertina ne vien Žanas Klodas.

Puiku.

– Ar tuomet galiu pasakyti, ką iš tiesų galvoju?

– Žinoma. Ko norėtum?

Ėjimas numeris du: nukreipti juos visus į ką nors visiškai nesuprantamo.

– Norėčiau likti čia.

Ėjimas numeris trys: padaryti pauzę. Reikia duoti jam laiko patikėti, kad tai mano sutikimo vadovauti sąlyga, ir pradėti galvoti, kaip bus nepatogu grįžti į Paryžių su naujuoju prezidentu, kuris nori visą dieną likti čia, prie savo dukters mokyklos. Bet prieš jam spėjant suvirškinti šią mintį, reikia pertraukti pauzę – ėjimas numeris keturi – ir priminti jam, kas esąs.

– O jei tai neįmanoma, noriu, kad dabar atleistum mane iš darbo, ir noriu daugiau apie tai negalvoti, ilgai neužtęsiant visos šios istorijos. Juk nesirūpinu darbu, taigi turite gerą priežastį...

Padaryta. Mano strategijos pabaiga, bet dabar atėjo galas ir jo strategijai. Matau, jis sutrikęs, nežino, ko griebtis. Jo tikslas buvo paaukštinti pavaldinį iki prezidentų, ir tam pasiekti jis turėjo nesuskaičiuojamų galimybių: kaip atsitiko, svarsto, po velnių, kaip galėjo atsitikti, kad perėjome prie jo atleidimo? Ir kodėl kalbame apie tai, ko nori jis, o ne apie tai, ko noriu aš? Nuo kada pavaldinys perima iš manęs padėties kontrolę? Cha, seni ginčai su broliu, kaip kovoti su sistema: jis buvo linkęs pulti ją iš išorės, taigi per sukilimą, o aš – sugriauti iš vidaus, taigi per maištą; jis duodavo šimtus šlovingų pavyzdžių, kaip sukilimu galima sugriauti

sistemą, o aš nepajėgiau sugalvoti nė vieno, ką tiksliai reikštų sugriauti ją maištu. Taigi Karlai: štai ką turėjau galvoje.

– Bet kodėl *čia*? – taria.

Teisingai, Tjeri: po velnių, kaip ši vieta staiga tapo tokia lemtinga?

– Nes man čia gera.

– Supratau, o kas dar? Pjetrai, nepajėgiu suprasti, ką turi galvoje.

Teisingai: kodėl ji tokia lemtinga?

– Nieko daugiau nėra. Nieko daugiau neturiu galvoje.

– Netikiu. Dabar gali manęs prašyti pinigų, gali prašyti laiko, labai palankių sąlygų, – o prašai tik leisti visą dieną likti prie mokyklos, ką puikiausiai galėtum daryti pasiėmęs mėnesį atostogų.

– Mano atostogos jau baigėsi.

– Nesvarbu, norėjau pasakyti: negaliu patikėti, kad nori tik patenkinti dukters prašymą. Kur čia pakastas šuo?

– Mano dukra neprašė, kad likčiau čia. Tai – mano mintis. Ir nėra jokio šuns.

Dabar lieka tik vienas žodis, kurio poveikis Tjeri Leonui Larivjerui šiuo metu turėtų būti panašus į sieros rūgšties.

– Tokia tiesa, – priduriu.

Bet jokio poveikio. Tik trumpa pauzė.

– Tikrai nenori būti prezidentas?

– Taip, Tjeri, tikrai. Tai ne man.

– Atleisk už atvirumą, – taria, – ar gerai jautiesi?

Pirmoji santuoka su amerikiete, aštuoniolikmetė duktė – sako – narkomanė, naujoji žmona prancūzė, jaunesnė, du vaikai, kurių niekada nemato, meilužė kanadietė, dar jaunesnė, visi ją žino – taip pat ir aš, – nes retkarčiais pasirodo su ja viešumoje, jo

savaitė susideda iš nuolatinio skraidymo per Atlantą: tikiu, kad jis negali suprasti, jog aš noriu likti čia, *nieko daugiau*.

– Taip, gerai.

– Norėjau pasakyti, kad po visko, kas tau nutiko, būtų suprantama, jei...

Palieku jam laiko ištarti sakinio pabaigą, jei kartais stabtelėjo sutrikęs: bet tai ne sutrikimas, ir jis neturi ką daugiau pridurti. Juo geriau.

– Tjeri, aš gerai jaučiuosi, – pakartoju. – Tik pakeičiau prioritetus.

Jis suraukia antakius ir linkteli. Turi nuspręsti, ar mane atleisti, ar leisti likti čia; bet visų pirma nėra tam pasiruošęs – kaip galiu jį išmesti, svarsto, jei įtikinau Besoną, kad mums jis reikalingas gyvas ir prezidento kėdėje? – ir bet kuriuo atveju negrįš į Paryžių su tuo, ką tikėjosi gauti. Neblogai. Gal ir jo tiesa, gal būčiau puikiausias ryklys. O gal ir ne; maža to, tikrai ne: niekada nebuvau toks gabus, o šitas šedevras yra tik dar vienas fotonas, kurio prieš pusvalandį manyje nebuvo nė pėdsako.

Dabar metas pereiti į puolimą, kol jis nepergrupavo jėgų.

– Tai kaip, galiu likti čia?

Nusišypso, paskersakiuoja, padaro grimasą, kurios jau nepavadinsi prancūziška. Kaip galėjo pavaldinys, svarsto, taip įvaryti mane į kampą?

– Ne amžinai, – iškošia.

– Sutarta, – ištiesiu jam ranką. – Ne amžinai.

Jis paspaudžia man ranką, paskui prisitraukia prie savęs ir netgi apkabina; gali būti, kad apkabinimas nuoširdus, gali būti, kad jis savotiškai mane mėgsta. Atsitraukia, įkiša ranką į kišenę ir ištraukia raudoną ryšulį, perjuostą sidabriniu kaspinu.

– Perduok nuo manęs Larai, – sako.

Taip: nueisiu į kapines, atkasiu kapą, laužtuvu atidarysiu karsto dangtį ir jai įdėsiu. Mergaitės vardas Klaudija, kvaily: Klaudija...

– Ačiū.

Jis nueina, taip ir nesuvokęs, kad apsižioplino. Aš jį sumušiau, bet jis visai neatrodo nugalėtas. Po paraliais, jis profesionalas, žino, kad retkarčiais tenka ir nusivilti. Pasakys Besonui, kad negaliu būti prezidentu, o pirmai progai pasitaikius – atkeršys.

16

Matytų kometų sąrašas.

Tai – lengva.

Halio (1985)

Heilio ir Bopo (1997)

Bet gal mačiau dar vieną kometą. Romoje, vaikystėje. Toks atsiminimas: mudu su broliu, labai maži, tėvas naktį išsiveda mus į lauką, kad pamatytume kometą.

– Vaikai, eime pažiūrėti kometos...

Vasara. Oras kvepia, prie Ardeatino sienų jautiesi lyg kaime. Karakala. Didysis cirkas. Mano tėvas baltais batais, jie šviečia tamsoje. Kokia tai buvo kometa? O gal Mėnulio užtemimas?

– Vaikai, eime pažiūrėti užtemimo...

– Pjetrai!

Kas mane šaukia? Į kairę, į dešinę – nieko.

– Čia!

Mėlynas *Yaris* man mirkčioja žibintais, sustojęs antroje eilėje prieš parkelį, jis mane kalbina, o mirkčiojančių žibintais mėlynų *Yaris* kalba tai, regis, kviečiama prieiti. Pro langelį išlenda galva: Benedetos motina. Ko jai reikia? Nieko nepadarysi, teks nueiti iki jos... Blogiausia, kad sugrįžo karštis, čia, šešėlyje, man buvo taip

gera. Iš tiesų nutiko labai keistas dalykas: prieš dvi savaites netikėtai prasidėjo ruduo – lietus, šaltis, vėjas, paskui orai pasitaisė ir nuo tos akimirkos tarsi įsigalėjo vasara. Temperatūra kyla, lyg būtų gegužės pradžia, o lietaus nuplautas dangus vėl niaukiasi, dienomis pasidengia keistu šydu. Ir kepina saulė...

Benedetos motina man nusišypso, jos smulkūs baltučiai dantys atrodo tokie tvirti, nesunaikinami. Ji sėdi prie vairo automobilyje įjungtu varikliu, rankoje laikydama popieriaus lapą.

– Atleisk, – sako, – bet jei bandysiu ten įsisprausti – nebeišvažiuosiu. Užmiršau tau atiduoti šitą.

Reklaminis lapelis. Svetainė „Tėvai kartu“. 5 susitikimai antradieniais, 21 valandą...

– Tai tėvų asociacija, šaunūs žmonės. Retkarčiais ten nueinu. Jie rengia susitikimus, seminarus, mokymo kursus. Pamaniau, kad tave galėtų sudominti šio vakaro susitikimas...

Paskui kreipiasi į mano šunį, šokinėjantį tarp kojų, ir pro langelį išnyra nuoga dar įrudusi ranka.

– Dilanai, gražuoli!

Dilanas pasistiebia ant užpakalinių kojų, kad jai būtų lengviau jį pasiekti, bet ji iškart apvilia jo lūkesčius, tik probėgšmiais perbraukdama ranka – ji skirta reklaminiam lapeliui, ir ištiestu smiliumi rodo jame į vieną iš susitikimų.

– Matai, šitas.

Suskamba jos telefonas ir ji atsiliepia, suraukusi atsiprašymo grimasą, o kol ji kalbasi telefonu, perskaitau, kur buvo nurodžiusi: „Seneliai: pagalba ar problema? Glorija Avuelo, Nikoleta Skov, psichopedagogės.“

Ši tema mane domina mažiausiai, nes trys Klaudijos seneliai jau mirę, o ketvirtasis, mano tėvas, gyvena savo pasaulyje, kone per du amžius nutolusiame nuo mūsiškio; paskui susivokiu, kad

pirštas suklydo: nukrypo į kitą mėnesį vyksiantį susitikimą. Šio vakaro susitikimas eilutėje virš jo: „Pradėkime nuo galo: kaip kalbėtis su vaikais apie mirtį. Manuela Solvėj Graseti, psichoterapeutė ir *Gordon* kūrėja." Pakeliu akis ir pažvelgiu į Benedetos motiną.

– ...klausyk, aš vairuoju, – kalba ji, – paskambinsiu, kai tik parvažiuosiu.

Meta man suktą, šnairą žvilgsnį, pasijuntu jos melo bendrininku; kiek patyli, atsisveikina ir išjungia telefoną.

– Atleisk, – sako. Paskui patyli, griežtai kresteli galvą, lyg norėdama iškratyti išslinkusius plaukus, ir pagaliau nusišypso.

– Juk tau galėtų būti įdomu?

– Na, išties taip.

– Dabar jau turiu bėgti, bet noriu pasakyti, jei ruošiesi ten eiti, gali šįvakar palikti Klaudiją pas mane, netgi nakčiai. Ta vieta tolokai, Gorgoncoloje, jei važiuosi, gali grįžti vėlai.

– Ačiū... – ir čia stoja nenatūrali pauzė, nes tonas, kuriuo ištariau padėkos žodį, suponuoja, kad po jo turėčiau pasakyti jos vardą, bet, kaip visada, negaliu tiksliai jo prisiminti: Barbara ar Beatričė? Klaudija man jį pasakė keturis ar penkis kartus, bet kažkas mano smegenyse neleidžia suvokti šios moters be dvejonės, ar jos vardas Barbara, ar Beatričė, ir galiausiai jos vardas visada bus būtent šita dvejonė. Juo labiau kad jaučiuosi kiek sutrikęs: akivaizdu, ji sugrįžo specialiai, norėdama man suteikti šią informaciją, ir akivaizdu, kad, jos nuomone, turėčiau ten nuvykti.

– Pažiūrėsiu, kaip man pavyks, – suniurnu.

– Ramiai pagalvok, – sako Barbara-ar-Beatričė, – šiandien po pietų negalėsiu ateiti paimti jos iš mokyklos, bet susitiksim sporto salėj. Juk tu ten būsi?

Taigi. Benedeta užsiima menine gimnastika, kaip ir Klaudija, bet ji tam negabi, labai atsilieka, treniruojasi B komandoje su kita mokytoja ir, man regis, kankinasi, ypač matydama, kaip Klaudija dievina Džemą, čempionę.

– Taip, būsiu.

– Ten man ir pasakysi. Nesivaržydamas.

– Sutarta. Ačiū.

Kažkodėl bandau grąžinti jai lapelį.

– Pasilik, – sako. – Pamatysi, jie šaunūs žmonės, daro įdomius dalykus.

Barbara-ar-Beatričė vėl nusišypso: atsisveikina, įjungia atbulinę pavarą ir prieš eismą nuvažiuoja iki prospekto, kur jai iškart užtveria kelią automobilių srautas. Net iš tokio nuotolio matau, kaip išsitraukia iš rankinės mobilųjį ir pakelia jį prie ausies.

Ramiai grįžtu prie savo suoliuko. Kaip kalbėtis su vaikais apie mirtį. Kodėl gi ne? Gal yra tam tikra technika, ką aš žinau, gal metaforos. Tai, kad iki šiol su Klaudija apie tai nekalbėjome, nereiškia, kad niekada nekalbėsime. Turiu tam pasiruošti, kad atėjus laikui nereikėtų improvizuoti. Juo labiau kad šįvakar Klaudija, ko gero, eis vakarieniauti su savo dėde. Bet dabar nenoriu apie tai galvoti. Gal šį vakarą, tačiau ne dabar. Dabar tenoriu sėdėti šešėlyje ir glostyti savo šunį, nieko daugiau. Reklaminį lapelį įsikišu į kišenę – štai.

Pastarąją savaitę visi keistai paliko mane ramybėje. Niekas nebeateina išsipasakoti bėdų, Marta paskambino tik vieną kartą, iš darbo – tik dokumentai ir reti darbiniai apsilankymai: ši vieta liovėsi būti pasaulio tašku, kur reikia išlieti skausmą, ir aš galėjau atsipalaiduoti, prasiblaškyti, įdėmiai stebėti aplinką ir netgi nuobodžiauti – žinia, tremtis turi savo tuščių valandų. Sveikinausi su Klaudija, iškišusia galvą pro langą, su jos klasės draugių

motinomis kalbėjausi apie užkrečiamas ligas, stebėjau olimpines gimnastikos pamokas; prisiminiau tolimus ir galbūt pavojingus dalykus ir parašiau ne vieną sąrašą, bet niekada nekentėjau. Ir vakarais namuose viskas eina kaip sviestu patepta: po vakarienės pradėjau Klaudijai pasakoti Susijungimo, dvigalvio siaubūno su daugybe anomalijų, nuotykius (du dvišakiai liežuviai, keturios akys, išvedančios iš proto kiekvieną, kas tik į jas pažvelgia, ilga žvynuota uodega, kuria jis daužo Miestelėnijos gyventojus), juos mano dukters vaizduotė vertino smalsiau nei tikėjausi. Anksti atsiguliau. Kitą dieną dabar jau buvusio Laros kompiuterio spausdintuve radau du lapus su žinutėmis iš jos pašto, kuriuos išspausdinau tą naktį, kai buvau ištiktas krizės, ir kuriuos iškart po to užmiršau; išmečiau juos neskaitydamas. Jokio skausmo: jaučiuosi kaip žmogus, nukritęs nuo stogo, kuris iškart pakyla ir čiupinėjasi visą kūną, netikėdamas, kad nesusižalojo. Nė *C3* savininkas dar nepasirodė, automobilis visą tą laiką liko stovėti – išties, štai jis, sužeistas ir paliktas, su mano vizitine kortele už galinio stiklo valytuvo...

Beje, susipažinau su mergina – auksinio retriverio šeimininke: jos nuostabus vardas – Jolanda, ji čia ateina kasdien; netrukus ir vėl pasirodys. Ir aš pradėjau vežiotis šunį, nes juk nėra jokios priežasties to nedaryti, ir suvokiu, kad dabar, kai kalbamės, mūsų pašnekesiai lieka raminamai paviršutiniški, nes sukasi beveik tik apie šunis (mūsiškius, o ir visus), neužkabindami intymesnių ar asmeniškesnių temų. Tarkim, ji nežino, kad čia praleidžiu visą dieną, juo labiau nežino, kodėl: ji manęs apie tai neklausė, o aš jai nieko nepasakiau; lygiai taip pat nepaklausiau, kuo ji užsiima, o ji man to nepasakė, taigi nežinau.

Susipažinau ir su vaiku, turinčiu Dauno sindromą, tuo, kuris bendrauja su automobilio signalizacija: jo vardas Matėjus, jam

aštuoneri, užaugęs nori būti virėjo padėjėju – mane sujaudino toks kuklus jo troškimas. Ryšį tarp mūsų užmezgė jo motina, supratusi mano žaidimą su signalizacijos pulteliu, kaskart, kai juodu praeina pro šalį. Tiesą pasakius, ji mane užsipuolė, manydama, kad šaipausi iš jų, tačiau ji šauni moteriškė, vos tik paaiškinau, kad bandau kuo nors praturtinti jos sūnaus gyvenimą, patikėjo ir manęs atsiprašė. Matėjus žaidė su Dilanu ir nieko negirdėjo, todėl jo draugystė su signalizacija liko tokia pat tyra ir paslaptinga, kaip prieš tai; negana to, kadangi jo 21 chromosoma jį apsaugojo, leisdama nesusieti manęs su mano automobiliu, kaip būtų padaręs kiekvienas normalus vaikas, dabar jis turi ir naują draugą, su kuriuo gali apie jį pasikalbėti: „Nežinau, kodėl, – prasitarė man tyliu balsu, – bet kai einu pro čia, juodasis automobilis su manim sveikinasi.“ Nuo to ryto jo motina sustoja prie manęs surūkyti cigaretės, prieš nusitempdama jį į kineziterapeuto kabinetą; tačiau neužtrunka tiek, kad papasakotų apie daugybę nelaimių, kuriomis nužymėtas jos veidas, – ji visada labai skuba.

Žodžiu, turiu pripažinti trikdančią tiesą: man suteikta ramybė, kartu su ta netikėtai grįžusia vasara ir, žinoma, vis dar neatėjusiu skausmu, pavertė pastarąsias septynias dienas vienu ramiausių viso mano gyvenimo laikotarpių. Jo nesugadino net ir vasaros laiko pabaiga – tai mane visada labai liūdindavo, – tačiau netrukus brolis atvažiuos manęs aplankyti ir bijau, kad su jo apsilankymu mane vėl užgrius gausmas, kurio tomis dienomis pavyko išvengti. Vakar vakare jis atvyko į Milaną – netikėtai, kadangi iki madų demonstravimo savaitės dar beveik mėnuo; paskambino jau važiuodamas vakarieniauti kažkur Briancoje, kad šiam vakarui rezervuotų Klaudiją, štai kodėl iš tiesų galėčiau važiuoti į tą susitikimą; paskui paklausė, ar aš tebestoviu prie mokyklos, o

kai atsakiau teigiamai, pranešė apie savo apsilankymą šįryt. Iš jo ligšiolinio elgesio, kai skambindavo iš Romos, Paryžiaus ar Los Andželo, atrodė, kad toji prailgusi istorija jam kelia nerimą, labiausiai dėl jo paties apsėdimo, dėl kurio negali nė pagalvoti, kad kurioje nors šalyje užtruktų ilgiau nei penkias dienas iš eilės, ką jau kalbėti prieš kažkokią mokyklą. Taigi netrukus jis bus čia ir, ko gero, man teks su juo diskutuoti, kaip visada tekdavo diskutuoti tame šeimos teatrėlyje, neretai netgi audringai, daugmaž kiekvienu klausimu, nors iš esmės visada būdavome toje pačioje pusėje. Tarp mūsų niekada nebuvo iškilusi tikra problema, štai, gal būtent tai ir yra problema: buvome per daug vienodi, kad galėtume nesijausti priversti, pasinaudodami kiekvienu pretekstu, atrodyti skirtingi; paskui, pavertę tai savo gyvenimo tikslu, tapome skirtingi, ir viskas dar labiau susijaukė, tiek, kad, jei aš jo akivaizdoje teigčiau kokį nors dalyką, jis, matyt, imtų tvirtinti priešingai, taigi esame labai skirtingi, tačiau bandome rasti sąlyčio tašką, galų gale tai irgi tiesa, – maža to, man regis, kartais būtent aš jį palaikydavau. Todėl esu elementariausiai įsitikinęs, kad prigimtis mus su broliu sieja tiek, kiek kultūra mus skiria, ir priešingai; gal yra geresnių žodžių mūsų ryšiams apibūdinti, tačiau kadangi nėra privaloma geriau juos apibrėžti, pasitenkinu šiais žodžiais, ir mano galvoje mudu esame tas, kas iš tiesų esame, prieš ir už kokio nors apibrėžimo: dvi visumos dalys. Tas bendros priklausomybės jausmas, net nejaučiant reikalo detalizuoti, kam, retkarčiais prasiveržia pro pasaulio plyšius ir primena mums, kad esame broliai, kad visada buvome, ir kad būti broliais yra galinga dvasinė būsena; tarkim, nuostabi akimirka, kurią pažvelgėme vienas į kitą prieš nerdami gelbėti tų moterų, tądien, kai mirė Lara, kai aš išties jaučiausi esąs jis, žydromis akimis.

Tačiau apskritai kalbant reikia pasakyti, kad matomės retai. Jis yra garsus stilistas, viengungis, kasmet pakeičia merginą ir nuolat keliauja po pasaulį; aš esu toks, koks esu; mūsų gyvenimai neturi daug sąlyčio taškų, ir ilgame mūsų skirtumų sąraše yra tokių, kurie išties skamba keistai. Tarkim, kodėl jis gyvena Romoje, o aš Milane? Ar nebūtų logiškiau priešingai, kadangi aš siaubingai ilgiuosi Romos, o jis dirba mados srityje? Negalėčiau paaiškinti, tik žinau, kad nuo tada, kai persikėliau gyventi į Milaną, nesilioviau galvoti apie grįžimą į Romą, bet niekada to nepadariau, o kuo ilgiau to nedarau, tuo labiau šis ketinimas atrodo miglotas ir neįgyvendinamas. Nuo tada, kai mirė mama, o tėvas pardavė butą Džoto gatvėje ir išsikėlė gyventi į Šveicariją, nebeturiu kambario, kur galėčiau pernakvoti, o ir išsiruošti ten savaitgaliui darosi vis sunkiau. Anksčiau ten nuvažiuodavome, aš, Lara ir Klaudija, Kalėdoms ar birželį, o kartais netgi rugpjūtį, kai Roma nuostabiai ištuštėjusi, ir dėl to, kad ten buvo šeimos namai – ir šeima, – viskas atrodė daug natūraliau, įskaitant ketinimą kurią nors dieną sugrįžti ten gyventi; o kai tekdavo ten važiuoti vienam, darbo reikalais, gal net tik vienai dienai, jausdavausi, lyg man *atstovautų* – nemoku to paaiškinti – tas butas ir tas kambarys jame; tačiau dabar, kai namuose Džoto gatvėje gyvena tokio notaro Mandorlinio šeima, negaliu susitaikyti su mintim, kad savo gimtajame mieste turėsiu nakvoti viešbutyje, todėl ten nebevažiuoju. Žinoma, Karlas to nesupranta, su tuo nesutinka, ypač po to įvykio su Lara, nuolat kviečia mane į savo namus: „Atvažiuokit abudu su Klaudija, savaitei, pamatysit, jums tai bus tik į naudą." Tačiau šie žodžiai beprasmiai, nes, pirma, jo beveik niekada nėra namie, o antra, jo butas vieno kambario, taigi mes ten netilpsim. Jis milijardierius, bet tebegyvena toje skylėje Garbateloje, kur gyveno prieš tai, kai Vinona Raider ėmė viešai rodytis su jo džinsais; kur

užsibarikadavo po ano istorinio barnio su tėčiu, oficialiai kilusio dėl marihuanos, kurią Karlas rūkydavo jam po nosim, o iš tiesų todėl, kad tėvas negalėjo susitaikyti, jog jis metė universitetą ir išvažiavo į Londoną. Jie mieli, *cool*, *trendy*, galima vadinti, kaip tik patinka, bet man labai liūdna nakvoti tuose namuose; mane liūdina jo spinta be durų, prikišta ant pakabų sukabintų nesąmonių, aulinių eilė ant grindų, nenaudojama virtuvėlė, visur išmėtytos kompaktinės plokštelės, Basterio Kitono plakatas vonioje, pilnoje dabar jau atgyvenusių moteriškų niekučių – lūpdažių, segtukų, šukučių, plaukų gumyčių, – kuriuos ten paliko kažkuri iš buvusių merginų, nutarusi pažymėti savo teritoriją. Bet labiausiai mane glumina, ir dėl ko niekada nesivežčiau ten Klaudijos, Dž. M. Bario nuotrauka, kurią Karlas užsakė padidinti ir pakabino per visą sieną priešais lovą. Toji nuotrauka man kelią šiurpą. Suprantu, kad Piteris Penas yra jo mitas, ir esu liudytojas, kad visada taip buvo, nuo pat mažumės, dar prieš pamatant filmą, kai jį pritrenkė iliustruota knyga, kurią teta Dženi padovanojo mums Kalėdoms, „Piteris Penas Kensingtono soduose“ (teisybę pasakius, teta Dženi padovanojo ją man, man ji irgi labai patiko, bet teisybė ir tai, kad būtent jis dėl jos ėjo iš proto), ir suprantu, kad pavadinti savo įmonę *Barrie*, perkelti to mažojo skraidančio padaužos kultą jo kūrėjui buvo pergalingas žingsnis, nes visam tam reikalui suteikė netikėtos gelmės – ypač tokiame paviršutiniškame pasaulyje kaip mada; suprantu ištikimybę, dėkingumą vaikystės mitams, ryšį su jais, viską suprantu: bet negaliu suvirškinti tos nuotraukos, o miegoti prieš ją man atrodo neįmanoma. Joje dar ne penkiasdešimtmetis, bet jau nepadoriai senas Dž. M. Baris žaidžia Kapitoną Kablį su vienu iš savo įvaikintų našlaičių, ir iš tiesų jį sugriebia, *pakabina* ta siaubinga kaulėta ranka, apglėbusia jo rankutę, o iš po plačiakraštės skrybėlės matyti liguista, kandi šypsena. Vaikas

visai neatrodo linksmas: jis žvelgia į jį su dvejojančia šypsena, kuri pranašauja baimę, nes akivaizdžiai pajuto virš jo pakibusią grėsmę, net jei paskui jam teks nusiraminti, gal net pasijusti kaltam, kad pajuto baimę, nes Baris – tikiuosi – jo nenuskriaus; bet net jei ir nebus jokio blogio, akivaizdu, kad būtent jis juos sieja, ir nuotraukoje jų veidų išraiška tai patvirtina amžiams. Toji nuotrauka tikrai siaubinga: man net nejauku ją prisiminti, ir negaliu suprasti, kaip Karlas gali laikyti ją priešais lovą.

Bet dabar galiu jo paklausti, nes jis jau atvažiavo. Štai jis išlipa iš taksi prie mokyklos – Karlas niekada neturėjo automobilio – ir dairosi, ieškodamas manęs. Nemato, nežiūri į šitą pusę. Bet štai pamatė mano automobilį. Dilanas jį pastebėjo ir ima tempti pavadėlį, kone pasismaugdamas; paleidžiu jį ir jis lekia pas Karlą. Šokinėja aplinkui. Pagaliau Karlas pažvelgia į šitą pusę ir pamato mane. Man nereikia jam moti, kad ateitų: šių medžių šešėlis priviliotų kiekvieną. Štai jis artėja šypsodamasis, platūs balti marškiniai uždribę ant džinsų, dėl savo plokščių pėdų eina kaip žąsinas. Tiesą pasakius, truputį jo varžausi. Visada varžiausi. Nežinau, kodėl. Štai jis priėjo. Apsikabiname. Jis gardžiai kvepia jūra, kriauklėmis. Norės ginčytis, prieštarauti. Verčiau išjungti smegenis.

17

– Žinai, galvojau... kodėl laikai priešais lovą tą siaubingą nuotrauką?

– Bario?

– Taip.

– Kodėl ji tau nepatinka?

– Liaukis, ji klaiki. Kodėl jos nenukabini?

– Nukabinau.

– A-a. Kada?

– Gal prieš metus. Ne, mažiau: vasarį. Tada, kai Nikoleta man pasakė: arba aš, arba ji.

– Vesk ją. Protingiausia tavo kada nors turėta mergina. Kaip ji?

– Mes išsiskyrėme.

– Ne!

– Taip.

– Kada?

– Prieš mėnesį.

– Dabar vėl pakabinsi prieš lovą tą nuotrauką?

– Ne.

– Kokia laimė.

– Paklausyk, turiu naujieną, bet labai didelę. Spėk, kas buvo vakarienėje, į kurią vakar nuėjau.

– Kas?

– Spėk.

– Vyras ar moteris?

– Moteris. Sakyk.

– Ar aš ją pažįstu?

– Tarkim, iš matymo.

– ...

– Tarkim, labai ypatingo matymo.

– ...

– Pavadinkim jį neužmirštamu.

– Klausyk, neįsivaizduoju. Kas ji?

– Viena iš tų, kurias išgelbėjom Rokamarėje.

– Negali būti! Manoji ar tavoji?

– Manoji.

– Kas ji?

– Galerijos čia, Milane, savininkė. Jos pavardė Frančija. Liudovika, o gal Federika, taip, Federika Frančija.

– Tu ją atpažinai? Nežinau, ar atpažinčiau savąją.

– Ne, neatpažinau.

– Ji atpažino tave?

– Irgi ne.

– Tai kaip viskas buvo?

– Viskas buvo tiesiog nuostabu. Kalbėjomės apie tave...

– Kaip apie mane?

– Na, atrodo, kad nuo tada, kai čia įsikūrei, tapai labai populiarus. Iš to, kaip mane apipylė klausimais, sakyčiau, kad šio miesto aukštuomenė nenuleidžia nuo tavęs akių.

– Kokį velnią kalbi?

– Sakau, kad apie tave kalba. Kaip tik toji galerijos savininkė susiejo mūsų pavardes, žinoma, prieš tai, kai išaiškėjo gelbėjimo istorija, ir paklausė, ar esu giminė „to Paladinio, 4 kanalo direktoriaus, kuris nuo žmonos mirties leidžia dienas prie savo sūnaus mokyklos". Atsakiau, kad esame broliai ir pasirūpinau atitaisyti informaciją dėl televizijos kanalo ir Klaudijos, manydamas, kad tuo viskas ir pasibaigs, tačiau jie, apsimesdami, kad žavisi tavimi (nuoširdžiai ir kone romantiškai moterys, dirbtiniau vyrai), ėmė manęs klausinėti apie tave, apie Larą, Klaudiją, taip liguistai, kad pasijutau labai nejaukiai. Tada kažkodėl, nė pats nežinau, kodėl, vietoj to, kad pasakyčiau, jog nenoriu kalbėti apie tam tikrus dalykus (į kai kuriuos klausimus, tiesą pasakius, nė nežinojau, ką atsakyti, tarkim, kaip vadinasi ta mokykla ar kokios tautybės Klaudijos auklė), pagalvojau „velniop, dabar aš juos pritrenksiu" ir papasakojau tikrąją, siaubingąją istoriją, kaip viskas tą rytą buvo, nes juk jie nežinojo. Supranti, viską papasakojau. Kaip mes rizikavome gyvybe gelbėdami tas moteris, o tuo tarpu jų draugai stovėjo ir žiūrėjo nuo kranto, kaip galiausiai niekas mums nė nepadėkojo, o kai grįžome namo, Lara jau buvo mirusi. Papasakojau tai, kad juos sukrėsčiau, nes man nepatiko, kad tu tapai saloninių pokalbių objektu. Tik staiga, kai pasakoju apie tą raudonplaukį šmikį, prisimeni? – tą su trumpu lynu rankoje, kuris mums pasakė, kad paliktume jas skęsti, pamatau, kaip ta moteris blykšta, bet iš tiesų blykšta: jos veidas pasidaro kaip varškės sūris, akys išsprogsta ir ji nualpusi sudrimba ant stalo. Tada ją ir atpažinau, nes, galima sakyti, juk tik tokią ir buvau matęs, kai nešiau ant rankų, labiau anapus nei šiapus. Tai buvo ji.

– Po velnių, Karlai. Kodėl neužsisiuvi tos savo burnos?

– Iš kur galėjau žinoti? Taip jai ir reikia, žinos, kaip apsimetinėti: nes jau senokai pasakojau, supranti, ir ji neišvengiamai

turėjo suprasti, kad kalbu apie ją jos neatpažinęs, bet nė velnio neišsidavė. Ten buvo ir vyras, toks slunkius, kuris tąryt Alos kyšulyje, tik pagalvok, žaidė golfą, ir kad būtum matęs, kaip jis irgi tylėjo, kai pasakojau. Sakau, nors jo ten ir nebuvo, tikrai suprato, kad kalbu apie jo žmoną: po velnių, kiek kartų jo žmona galėjo skęsti Rokamarėje prieš pusantro mėnesio ir būti išgelbėta nepažįstamo vyro? Kas ji?

– Ateina čia pavedžioti šunį.

– Pažįsti ją?

– Taip. Ne.

– Taip ar ne?

– Pasisveikiname, nieko daugiau.

– Išvaizdi.

– Taip.

– Kiek jai galėtų būti metų? Dvidešimt šešeri, septyneri?

– Nežinau.

– Dilanas tuoj pasismaugs antkakliu. Paleisiu jį?

– Ne. Tuoj nurims.

– Ar jis draugauja su jos šunim?

– Uostinėja vienas kito užpakalį. Žodžiu, toji galerijos savininkė nualpo...

– Žodžiu, toji galerijos savininkė nualpo, o kai atsipeikėjo, pratrūko verkti, visa balta ir drebanti, ir atsiprašinėti, netgi susibarė su tuo kvailiu savo vyru, kuris įsižeidė, supranti? – įsižeidė, kad taip vaizdingai nupasakojau visą tą istoriją...

– Įsivaizduoju.

– Bet ši jį nutildė, kad būtum matęs, su kokia pagieža. Beje, ji gražesnė nei man atrodė ties mirties slenksčiu.

– O tu?

– Aš? Mėgavausi. Nes tos dvi, regis, suvokė, kad jas išgelbė-

jo ne jų draugai, nors ir kokios buvo apkvaitusios; regis, atsigavusios jos paklausė, kur tuodu jas išgelbėję *didvyriai*, tačiau tie šmikiai jas įtikino, kad tai jie jas išgelbėjo, kartu su vaikiais ant banglenčių. Tai buvo *fantastiška*...

– Kas buvo fantastiška?

– Matyti, kaip griūva jos pasaulis. Noriu pasakyti, ne kasdien pamatysi tokią sceną: ponia iš sumautos miesto aukštuomenės staiga sužino, kad jos artimiausi draugai yra bailiai, melagiai, niekšai ir kad ją išgelbėjo ne jie, kaip kad bandė įtikinti, o nepažįstamasis, kuris pasakodamas apie ją viešai vadina ją „ta kekšė“.

– Taip ją pavadinai?

– Na, tik kartą. Kai pasakojau, kad ji bandė nutempti mane po vandeniu, vietoj to, kad leistųsi išgelbėjama. Sakykim, nesusivaldžiau apimtas pasakojimo įkarščio.

– Suprantu. O kaip viskas baigėsi?

– Baigėsi taip, kad ji vis nesiliovė verkusi ir atsiprašinėjusi, ir kartojusi, kad tai ne jos kaltė, ir klausinėjusi apie tave, kaip laikaisi, kaip laikosi tavo dukra, kaip galėtų atsilyginti, taip pat ir tavosios vardu.

– Ko manosios?

– Tavosios moters, tos, kurią išgelbėjai tu.

– A-a. Bet vakarienėje jos nebuvo.

– Ne, nebuvo. Bet gali neabejoti, šįryt ji jau viską sužinojo. Sako, jos labai artimos draugės. Beje, ar žinai, kas yra taviškė? Šveicarė, vardu Eleonora Simončini, ji *Brick* šokolado įmonės savininkė, prisimeni? Reklama su triušiuku, valgančiu šokoladines morkas. Jos tėvas mirė prieš ketverius metus: ji – vienintelė paveldėtoja, tikra milijardierė.

– Sakai, *Brick*?

– Taip. Šokoladas, ledai, saldumynai. Svaiginamas pelnas.

– Keista...

– Kas keista?

– Sutapimas. *Brick* įmonė iš Lugano įeina į Kanados įmonių grupę, su kuria turime susijungti.

– Jūs? Kaip šokoladas susijęs su *Pay-TV*?

– Niekaip, bet tai milžiniškas, *visuotinis* susijungimas, taigi, ir jis daugiau mažiau susijęs su viskuo.

– Taip, tikrai įdomus sutapimas. Ar tas šuo kanda?

– Fiuit!

– Ne, jis geras.

– Fiuit! Migla!

– Kokios veislės? Labradoras?

– Migla! Fiuit! Tuoj pat grįžk!

– Ne. Auksinis retriveris.

– Migla, liaukis! Sveiki, atsiprašau, tuoj jį pririšiu.

– Panele, nesirūpinkit. Jis tik nori pažaisti su draugu.

– Sveiki. Čia mano brolis. Jolanda: Karlas. Karlas: Jolanda.

– Malonu. Migla! Gult!

– Jolanda. Gražus vardas.

– Kur ten gražus, greičiau pasibjaurėtinas.

– Ne, kodėl? Senovinis, barokinis... Migla irgi gražus vardas. Ar galiu pasakyti jai komplimentą?

– Žinoma...

– Migla, tu turi labai gražią šeimininkę...

– ...

– ...

– Ką gi, iki. Ir dar kartą atsiprašau. Migla, eime! Kas tau šiandien?

– Iki.

– Iki.

– ...

– ...

– Matei?

– Ką?

– Jos džinsus.

– O kas?

– *Barrie.*

– O...

– ...

– ...

– Pjetrai?

– Taip?

– Kas tau?

– Nieko.

– Pyksti, kad papasakojau apie Larą?

– Ką galiu tau pasakyti, nieko nebepakeisi.

– Bet tu pyksti.

– Dar labiau pykstu, kad nepažįstami žmonės kalba apie mane.

– Atleisk, ar norėtum, kad nekalbėtų? Pjetrai, tu esi žinomas žmogus, ko tikėjaisi? Kaip koks valkata įsikuri prie mokyklos ir tikiesi, kad...

– Ei, ei...

– Atleisk, nenorėjau to pasakyti. Norėjau tik pasakyti, kad tie žmonės neturi apie ką kalbėtis: jie kartu vakarieniauja kas antrą dieną, ir po pirmo kąsnio prieš juos atsiveria praraja – apie ką visą vakarą kalbėtis. Tu jiems esi marsietis. Elgiesi neįprastai, ir tik nesakyk, kad to nesupranti. Keistas jau vien faktas, kad esi sukrėstas, nes, jei mirtų kurio iš jų žmona, jis, ko gero, patrauktų į

grožio fabriką pasilyginti raukšlių. Paskui dar tai, kad tokiu būdu sviedi jiems į veidą savo kančią, supranti, tai juos...

– Kam sviedžiu ką į veidą? Kas juos pažįsta, *kam jie rūpi*? *Tu* eini su jais vakarieniauti, ne aš. Be to, jau tau sakiau, aš visai nesukrėstas ir nesikankinu.

– Nesišiaušk. Nieko blogo, jei tau bloga, po viso to, kas nutiko.

– Ir vėl! Man ne bloga. Pats negaliu atsistebėti, bet nesijaučiu blogai. Priešingai, jaučiuosi gerai, ypač kai mane palieka ramybėje.

– Klausyk, kodėl nori tęsti šitą...

– Karlai?

– Taip?

– Pažvelk man į akis.

– ...

– Aš ne-si-kan-ki-nu. Aišku?

– Tikrai? Tai ką tada čia veiki?

– Man čia gera.

– Tau gera visą dieną sėdėti ant suolelio priešais mokyklą?

– Taip.

– Visą mėnesį?

– Taip.

– Dabar tu pažiūrėk man į akis.

– Aš jau žiūriu tau į akis.

– Taip tik sakoma. Ar kalbi rimtai?

– Niekada taip rimtai nekalbėjau.

– Tuomet jau nė aš tavęs nebesuprantu.

– Niekas ir neprašo suprasti.

– Pjetrai, aš pasiduodu.

– Šaunuolis. Pasiduok...

– ...

– ...

– Tik noriu pasakyti, jei taip nesielgtum, žmonės apie tave nekalbėtų.

– *Nesielgčiau?* Nuo kada kalbi kaip viceprezidentas?

– Jau nekalbant, kad gal Klaudijai ne į naudą matyti, kai jos tėvas elgiasi kaip vaikas.

– Taigi, Klaudijai! Kaip aš nepagalvojau! Gerai, kad tu apie viską pagalvoji! Gal galėtum pakartoti iš lėto, norėčiau užsirašyti.

– Gerai, puiku. Elkis kaip tinkamas.

– Būk ramus. Padarykime taip: aš elgsiuos kaip tinkamas, o tu paliksi mane ramybėje, ir jei tu ūmai ką nors pastebėsi mano *elgesyje*, eik ir įamžink tose miesčioniškose vakarienėse, kurių taip nekenti, kur galėsi juos sukrėsti pasakojimais apie mane. Sutarta? Tau pavyks.

– ...

– ...

– Pjetrai, man dėl tavęs neramu.

– Tau vieninteliam.

– Aš vienintelis tau tai sakau.

– *OK*, gali būti, pažiūrėkim, ar teisingai supratau. Tu išsakai su manim susijusį visuotinį nerimą, kurį trumpai galėtume apibūdinti taip: jei kentėčiau, bet eičiau į darbą ir stengčiausi laikytis, ir sakyčiau – gyvenimas tęsiasi, ir gerčiau migdomuosius, kad galėčiau užmigti, o Klaudija atrodytų abuoja, vangi, liautųsi valgiusi, – visi būtumėt ramūs ir nurodytumėt man psichologą, pas kurį ją turėčiau nuvesti; o jei, kaip sakai, „įsikūriau čia tarsi valkata“, nes esu sukrėstas skausmo, kiek sunerimtumėt ir nurodytumėt psichologą, pas kurį turėčiau nueiti aš; tačiau tai, kad esu čia ir nesijaučiu blogai, net ir Klaudija nesijaučia blogai, ir nereikia jokių psichologų – tai jums kelia daug didesnį nerimą.

Taip? Ar privalau kentėti, kad jums būtų ramiau?

– Pjetrai, viskas ne taip.

– Ne? Tada kaip?

– Šitaip negali tęstis. Nesakyk, kad to nesupranti.

– Suprantu, kad jūs per daug sureikšminate mano buvimą čia, o ne darbe. Tiesiog negalite su tuo susitaikyti, ką? Kodėl?

– Pavyzdžiui, todėl, kad taip rizikuoji netekti darbo.

– Ką gi, apgailestauju, bet tai netinkamas pavyzdys. Nes, šiaip ar taip, vykstant susijungimui pusė mano kolegų, kurie kasdien tvarkingai vaikšto į darbą, vis tiek jį praras, nes juos arba pakeis jų atitikmenys kanadiečiai ir amerikiečiai, arba jie bus perkelti, išsiųsti į ankstyvą pensiją ar tiesiog pastūmėti pasinaudoti gera išeitine pašalpa, kuri, kaip įprasta, atiteks tiems, kurie savo noru paliks įmonę. Be to...

– Bet juk yra didžiulis skir...

– Be to, leisk man baigti, po velnių, ir pabandyk bent vieną kartą išklausyti, ką tau sakau, nepuldamas prieštarauti: be to, gavau oficialų savo viršininkų leidimą čia būti, ir aš čia dirbu, tiek, kiek galima dirbti tokiu laikotarpiu, tačiau nepatirdamas paranojos, kuri dabar jau kasdien siaučia mūsų kabinetuose, ir siaus tol, kol susijungimas nebus baigtas ir nepasirodys jo tikrieji padariniai. Todėl visiškai nėra ko jaudintis, jei man patinka čia būti. Dabar, prieš atsakydamas, pabandyk bent dešimt sekundžių apgalvoti, ką tau ką tik pasakiau; pabandyk patikėti, kad žinau, ką darau. Bent kartą pabandyk pakeisti savo nusistatymą.

– ...

– ...

– Ką reiškia, kad tau davė leidimą čia būti?

– Reiškia, kad turiu savo viršininko leidimą. O paskui, kai jį

niekingai išmetė iš darbo, tai paaiškėjo prieš savaitę, tą leidimą asmeniškai pakartojo jo budelis. Šiuo metu *čia* yra mano darbo kabinetas. Iki, Jolanda.

– Iki rytojaus.

– Iki pasimatymo.

– ...

– ...

– Pjetrai, atleisk, aš to nežinojau. Gal nerimavau be jokio reikalo.

– Garantuotai, ne gal.

– Tada baikim tą kalbą ir daugiau prie jos negrįžkim. Atsiprašau, jei tave įžeidžiau.

– Tiek to.

– Tikrai nenorėjau tavęs įžeisti.

– Žinau, Karlai. Jau baigta. Norėtum ko nors užkąsti? Čia, bare, daro puikius sumuštinius.

– Klausyk, dabar turiu susitikimą, o po pietų būsiu užimtas iki aštuntos. Bet šį vakarą norėčiau nusivesti Klaudiją vakarienės, kaip žadėjau. Neprieštarausi?

– To dar betrūko. Ji laukia nesulaukia.

– Ar tu irgi eitum?

– Ne. Ji norėtų eiti viena. Ji tave myli. Žinai, ką parašė viename rašinėlyje? Parašė, cituoju: „mano dėdė yra fantomasinis mitas“.

– Tuomet galėsi pasimėgauti laisvu vakaru.

– Taip, laisvu vakaru.

– Taip. Juk ir tau reikia prasiblaškyti.

– Tiesą pasakius, nejaučiu didelio poreikio.

– Norėjau pasakyti, apskritai. Negalima visą laiką daryti tą patį, be paliovos...

– Apskritai taip. Man reikėtų kiek prasiblaškyti.

– Tada padarysime taip: apie aštuntą užsuksiu paimti Klaudijos, nuvažiuosim į restoraną, paskui parvešiu ją namo, paguldysiu miegoti, o pats atsigulsiu svečių kambaryje. O tu sugrįžk, kada tau patiks.

– Jei išeisiu.

– Sutarta, jei išeisi.

– Galėčiau prasiblaškyti ir namuose.

– Taip, puiki mintis: sėdėtum ant sofos ir žiūrėtum televizorių, o per Kostanco šou užmigtum.

– Norėjau pasakyti, iš principo. Nebūtina kur nors eiti, kad prasiblaškytum.

– Žinoma. Iš principo. Ar Klaudijai patinka japonų virtuvė?

– Su tavim jai viskas patinka. Tačiau...

– ...

– ...

– Tačiau?

– Na, žodžiu, elkis su ja atsargiai. Nemanau, kad ji jau pasirengusi kalbėtis apie tam tikrus dalykus.

– Pjetrai, aš ne mulkis.

– Taip, žinau, tik norėjau pasakyti, pamatysi, ji atrodo visiškai normali, nė akimirką neatrodo palūžusi, liūdna, išsigandusi, lyg nieko nebūtų nutikę. Jos reakcija yra paslaptis, ir aš dar neišdrįsau jos atskleisti.

– Paslaptis: gal ji tik mėgdžioja tave. Mato, kad tu nesikankini, taigi ji irgi nesikankina.

– Nežinau, kaip yra, bet ji tarsi išlaiko pusiausvyrą, keistą, nenuspėjamą, ir taip gyvena diena po dienos, vengdama šios problemos. Tik, priešingai nei atrodo, toji pusiausvyra turėtų būti labai trapi. Labai trapi. Todėl įspėju, kad dėl nieko neskubėtum: kiek žinau, bet kas gali sugriauti tą pusiausvyrą.

– Nesijaudink, broliuk. Būsiu atsargus. Lyg eidamas ką tik iškritusiu sniegu.

– Taip, būtent. Su ja kaip tik taip reikia elgtis. Eiti ką tik iškritusiu sniegu.

– ...

– Bent aš taip manau.

18

Gorgoncola. Adresas, kurio be palydovinio navigatoriaus niekada nebūčiau radęs. Dezinfekcinių medžiagų kvapas. Kvadratinė salė, apšviesta neoninių lempų, plastikiniai stalai ir kėdės kaip bare. Palubėje pakabintos keistos girliandos, keisti raudoni burbulai, ant spintelės guli plakatas, pusiau susiraitęs, bet su dar matomu užrašu: „Tomai, su gimtadieniu". Apie penkiasdešimt žmonių, triuškinanti dauguma moterų: taip iš akies sakyčiau, 4 ar net 5 su 1. Tos moterys labai skiriasi nuo Barbaros-ar-Beatričės, atsiuntusios mane čia, tokios aristokratiškos, elegantiškos, įrudusios, susitvarkiusios, *apdorotos*; šios moterys paprastesnės, kuklesnės, dirbančios motinos – daugelis iš jų mokytojos – arba namų šeimininkės, jos rengiasi kasdieniškais drabužiais ir nesivaiko madų, jos jau prarado visą šios vasaros įrudį ir žiemą nevažiuoja atostogauti į egzotiškus kraštus, o jų akyse – priemiesčių skaistyklos atspindžiai. Tik amžius jų panašus – toks, kai jau nebegali sau leisti nepaisyti mirties.

Dvi iš jų ką tik atsisėdo prie mano stalo ir iškart ėmė plepėti apie mokyklos, persikraustymo, biurokratijos problemas; kartkartėm viena iš jų prapliumpa vulgariu juoku, bet stebėtina – būtent tas juokas daro ją patrauklią, o traukia jos gebėjimas natūraliai vertinti savo juoką, susitaikyti su juo ir nekelti sau

problemos. Priešingai, kaip ir talibaniška Žano Klodo barzda, šis savotiškas gyvuliškas garsas verčia pastebėti su juo susijusias dorybes: taip pastebiu nuostabią iš jos akių sklindančią nežemišką žalią šviesą, ji tarsi susijusi su milžiniška paslaptinga energija, gal ta pačia, kuri maitina tą juoką ir visai jos būtybei suteikia laukinio valdingųjų jausmingumo. Tai ne grožis, veikiau jo žvaigždinė evoliucija: būdas, kuriuo padaromas įspūdis aukštesnėje civilizacijoje, kur jau nebėra grožio kulto. Baigiasi tuo, kad negaliu į ją nežiūrėti, o tuos du ar tris kartus, kai ji pažvelgia į mane, pastangos atlaikyti jos žvilgsnį sukelia keistą, momentinį takumo jausmą, lyg visa gynyba būtų sugriuvusi, išlikimo instinktas ištirpęs mirtiname pasyvume, ir staiga galimybė, kad išsitiesi ant sofos ir būsi prarytas gyvas be mažiausio pasipriešinimo, jau neatrodo tokia tolima. Ir nebegalima nuo jos atitolti, atsiriboti, *ją užmiršti*, nes kartkartėm suskambantis jos juokas pagauna tave visur, kad ir kur būtum pasislėpęs, ir vėl pajunti jos ypatingas galias. Suprantu, tai juokinga ir gal kaip nors susiję su sūrio suvožtinio, kurį prarijau stovėdamas *McDonald's* pakeliui į čia, virškinimu, tačiau įspūdis lyg ji išties ***nebūtų žmogiška būtybė***, o jos artumas persmelkia mane nerimu – ne tik mane, bet ir jos pašnekovę, ją taip pakerėjo jos žvilgsnis, taip paveikė jos skleidžiamas kriptonitas, kad tą akimirką, kai ji pakyla eiti prie pranešėjų stalo, jaučiu palengvėjimą ir dėl jos. Iš tiesų tai pirmininkė, ji įjungia mikrofoną (veikia, neveikia, švilpia, nešvilpia, šniokščia), pasisveikina su mumis, atsiprašo dėl vėluojančios pranešėjos, kuri įstrigo kamšatyje, ir pristato būsimus asociacijos „Tėvai kartu" renginius. Vakarienė Melco *ARCI* klube kitą šeštadienį, tai būtų antras kelionės „Senosios Lombardijos skoniai" etapas: 13 eurų suaugusiesiems, 9 eurai vaikams iki 15 metų. Spalio trisdešimt pirmosios vakare Helovino šventė, vis tame pačiame Melco *ARCI*

klube, su vakariene už 12,50 euro žmogui ir programa vaikams, kuria pasirūpins *Hinterland* teatro trupė, o joje bus pasakos, lėlių vaidinimas ir kaukės. Konferencija apie senelius – *pagalba ar problema* – kitą mėnesį, ji išimties tvarka įvyks 17 valandą Vimerkatės vienuoliktojo rajono salėje...

Dabar Vulgarusis Juokas sėdi į mane nugara, pasisukusi į pranešėjų stalą, ir mano žvilgsnis gali klajoti po salę, tačiau vėl sutrinku: ne tiek dėl mano akį rėžiančio svetimkūniškumo šioje draugijoje – kurioje, akivaizdu, visi vienas kitą pažįsta, – kiek dėl visiškos kitų tokių pat vienišų žiūrovų stokos. Visi atvyko ne vieni, o ir tie, kurie dar atvyksta, ateina po du ar tris: tarsi būčiau atėjęs ne į konferenciją, o į kokią nors šventę. Taip, Vulgarusis Juokas liko viena prie mano stalo, tačiau ji atvyko kartu su pirmininke, priklauso šitai draugijai ir, negana to, pati pirmininkė praneša, kad dabar Leticija, taigi ji, užsirašys mūsų elektroninio pašto adresus. Žinoma, ji pradeda nuo manęs, nenorėčiau jai sakyti, bet pasakau, visiškai ištirpus pasipriešinimo ištekliams: gana vien jos žvilgsnio – žalio, sunkaus, akmeninio, ir aš jau skubu tenkinti jos norą. Prakeikimas. Jei būna raganų, ji neabejotinai yra ragana.

Pagaliau pasirodo pranešėja, ir netgi ne viena: su ja net keturi asmenys – vyras ir trys moterys, jie palydi ją iki stalo nelyginant garbės kuopa, paskui pasklinda po salę. Pirmininkė iškart užleidžia jai mikrofoną, nepristatydama, o ji, brandi, stipraus charakterio ponia, truputį Senelė Žąsis, truputį Džesika Flečer, prisistato pati: „Mano vardas Manuela Solvėj Graseti, esu psichoterapeutė", ir ima uždavinėti mums klausimus. *Kaip kalbėti su vaikais apie mirtį*: ji nori žinoti, iš kur atsirado tokia tema, ar mes ją pasiūlėme, ar ji yra mūsų pažinimo plėtimo programos dalis. Pirmininkė atsako, kad temą pasiūlėme mes, tėvai, kuriems tenka kalbėtis su

savo vaikais apie mirtį, į tai pranešėja užduoda jai keistą klausimą: „*Kokią* mirtį?“, paklausia. Lyg nutarusi, kad čia ir yra tikroji konferencijos pradžia, moteris iš pirmos eilės padeda ant jos stalo diktofoną. „Kaip kokią mirtį?“, sako pirmininkė. „Mirtį, mirties idėją, jos paslaptį.“ Tada pranešėja jai plačiai nusišypso ir paaiškina, kad savo klausimu norėjusi iškelti pirmą ir svarbiausią šios temos aspektą: kai kalbame apie mirtį, nebent būtume filosofai, paprastai turime omeny kieno nors – savo ar artimųjų, pažįstamų arba kareivių, žūvančių karuose, kuriuos rodo per televiziją – mirtį; beveik niekada apie pačią mirtį. Tik nedaugelis suaugusiųjų domisi pačios mirties paslaptimi, nors ta mirties paslaptis nepaprastai traukia vaikus. Štai kodėl ji paklaususi, iš kur atsirado temos pavadinimas: tai, kad jį pasiūlėme mes, kad jis gimė iš poreikio, susijusio su kasdieniu mūsų bendravimu su vaikais, o ne teoriškai, reiškia, kad šį vakarą jai daugiausia teks atsakinėti į mūsų klausimus, nes akivaizdu, jei pasiūlėme tokią temą, mums tenka spręsti konkrečias ir savitas problemas, ir, tikėkimės, šis vakaras padės jas išspręsti. (Po jos žodžių stoja pauzė, paskui jie sukelia ilgą pritarimo šurmulį.) Todėl, tęsia, ji apsiribos trumpa įžanga, o paskui bus mūsų paslaugoms, kol – ir čia, įnešdamas savo pavyzdinį, pavlovišką indėlį į vakarėlį, mikrofonas numiršta. Padaro tai kategoriškai, kaip paprastai elgiasi daiktai, staiga mirštantys mūsų rankose, iškart leisdami suprasti, kad šįkart tai ne kaprizas, ne trūkumas, kurį galima pašalinti paplekšnojimu, ar gedimas, kurį galima pataisyti, o būtent liūdnai pagarsėjęs Lemtingas Įvykis, kuris anksčiau ar vėliau nutinka kiekvienam mūsų pasaulyje veikiančiam dalykui. Taigi, mirtis: išėjimas. Tai taip akivaizdu, kad niekas nė nepajuda gaivinti mikrofono, netgi tas vyras lemūro judesiais, kuris sukiojasi po salę kaip šeimininkas, jis į klausiamą pirmininkės mostą atsako papurtydamas pliką galvą. Tada pranešėja at-

sistoja ir balsu, stebėtinai skirtingu nei tas, kuris skambėjo per garsiakalbius (tarsi jaunesniu, dainingesniu, skaidresniu), sako tęsianti be mikrofono. Paklausia, ar visi gerai girdime, sužadindama „taip“ chorą, išgeria stiklinę vandens ir pradeda kalbėti, pakartodama, kad jos įžanga apsiribos tik viena mintim, viena vienintele, labai paprasta, bet, jos manymu, pamatine: mes, sako, perduodame vaikams savo emocijas. Iki tam tikro amžiaus tai, ką jie patiria, yra tik mūsų, tėvų, potyrio atspindys ar perdirbinys. Bet – dėmesio – ne to, ką bandome parodyti: *to, ką iš tikrųjų jaučiame*. Todėl, sako, pradėdami rūpintis mūsų vaikų santykiu su mirtimi, turėtume susirūpinti *mūsų* santykiu su mirtimi. Todėl problema ne ta, kokius žodžius, daiktus ar vaizdus pasirinksime su jais apie tai kalbėdami, o ta, kaip mes jausimės, jei tai mūsų artimojo mirtis, ir ji aprėpia visą vadinamąją paražodinę visumą, ją mūsų elgsena perduoda tiesiai į vaiko pasąmonę, kitaip tariant, balso tonas, atodūsiai, veido išraiškos, verksmas ir taip toliau; o jei norėtume pasakyti dar įtaigiau, priduria, mūsų spinduliuojama skausmo energija. Ieškodami būdų kalbėti apie mirtį su vaikais, visų pirma turime rasti būdą kalbėti apie ją sau patiems: tai viskas. Įžanga baigta. Pranešėja atsisėda, dabar mūsų eilė klausinėti.

Jaučiamės užklupti nepasiruošę, niekas nesitikėjo tokios trumpos įžangos, salėje tyla. Netgi atrodo, lyg tai būtų apgalvota taktika, priverčianti mus susimąstyti: prieš sugrįždami prie savo individualaus nerimo, mūsų protai buvo pasiruošę gauti tam tikrą informacijos kiekį, ir dabar visi kartu bando tyliai pakeisti konfigūraciją, kad toji vienintelė gauta mintis užpildytų visą turimą erdvę. Tai įdomu. Kaip, beje, įdomi ir mintis apie skausmo energiją. Tada turėtų būti taip, kaip šįryt pasakė Karlas, ir kuo galu gale bandžiau patikėti, nors man tai atrodo *per daug* papras-

ta: Klaudija nekenčia todėl, kad imituoja mane; kadangi aš jos nespinduliuoju, ji neturi galimybės gauti energijos, kuri būtina, kad kentėtum. Taigi ne ji, o aš pats esu paslaptis.

Atsistojusi moteris paklausia, ar galėtų pakalbėti apie asmeninę patirtį; paskui, nelaukdama leidimo, pradeda pasakoti apie jos šeimą užgriuvusį gedulą ir visišką jos dvylikamečio sūnaus abejingumą. Moteris švepluoja, tai suteikia jai švelnumo, nors pažiūrėjus atrodo, lyg sudėta iš aštrių kampų. Vaikas, sako, nematė tos mirties, mes stengėmės kaip galėdami jį nuo to apsaugoti, bet jis buvo labai prisirišęs prie mirusiojo. Tačiau nuo pat pradžių jis elgėsi visiškai abejingai. Per laidotuves purkštavo. Kapinėse laidė į antkapius akmenis, buvo nemandagus. Pranešėja paklausė, kas mirė, ir moteris atsakė, kad tai už jį vyrėlesnis pusbrolis, ir pranešėja linkteli, kone patenkinta: sako, kad bendraamžio mirtis verčia vaikus galvoti apie savąją, o kadangi jie nėra pasiruošę tai daryti, neretai, kad apsigintų, taiko atmetimo strategiją. Ar tai sveikas elgesys? – klausia moteris. Taip, tuo metu; prieš kiek laiko mirė pusbrolis? Prieš šešis mėnesius. Vaje! Gali būti, kad jis nutarė demonstruoti savo atmetimą: paprastai vaiko mirtis suaugusiesiems sukelia dideles kančias, ir jis galbūt nusprendė atmesti stereotipinį aplinkinių elgesį, kuris jam gali atrodyti kaip vaidinamas skausmas. Gali būti, kad jis jaučia pavojų būti prarytas tiekos kančios, irgi *mirti*, todėl užtrenkia duris. Ką man daryti? Pirmiausia, ponia, nereikia primygtinai stengtis su juo pasikalbėti. Nereikia jo klausinėti, tardyti, nereikia bandyti jo įtikinti, kad privalo kentėti. Jis jaustųsi puolamas ir dar labiau užsivertų. Jūsų užduotis yra *būti* greta ir padėti jam tai suprasti. Gal jis jau apie tai kalbėjosi su draugais, nes tokiame amžiuje jie tampa svarbesni už tėvus. Tai hormonų laikotarpis. O jei jau nutartumėt pabandyti su juo pasikalbėti, taikykite „svarstau“ formulę: „Žinai, *svarstau*, kodėl tu nekalbi apie

Frančeską. Jei norėtum tai daryti, aš esu čia." Ar panašiai. *Svarstau* yra hipnotizuojantis pranešimas, jis eina tiesiai į pasąmonę. *Svarstau.* Nenorėdami, kad jis pasijustų nejaukiai, turime jam pademonstruoti visą savo dvejonę, visą savo netobulumą. Vaiko pasąmonė, nuostabus jame glūdintis grožis, dar yra atvira, atlapota, ir jausmai ją žeidžia. Logiška, kad vaikas ginasi.

Čia Vulgarusis Juokas, užsirašiusi mūsų elektroninio pašto adresus, sugrįžta prie mano stalo ir ima kažką rašyti į sąsiuvinį, lyg tai būtų nepaprastai skubu. Tačiau tą akimirką, kai ji sukasi į stalą, prieš jai palinkstant prie sąsiuvinio, jos veide tarsi pamatau kažką nederamo. Kraują. Tai buvo tik blyksnis, nes ji iškart palinko prie sąsiuvinio ir dabar jau nematau jos veido, bet man tikrai pasirodė, kad jai iš nosies bėga kraujas. Bandau iš lėto lenktis, kad mano žvilgsnis pro juodų plaukų bangas vėl pasiektų jos veidą, kai ji taip nesiliauja rašiusi, – šią akimirką ji rašo hipnotizuojantį pranešimą; tačiau šis judesys labai akivaizdus, ir bijau būti pastebėtas. Bet visas salės dėmesys nukreiptas į pranešėjos žodžius – „reikia labai apgalvoti vaikams sakomus žodžius, nes vaikai jais tiki", – todėl gal niekas manęs nepastebės, ir toliau lenkiuosi, iš lėto. Bet netikėtai taip pat staiga, kaip pradėjo rašyti, Vulgarusis Juokas atgręžia man nugarą, pasisuka į pranešėją, – ir vėl per akimirką, kurią ji sukasi, tarsi pamatau ant jos veido kraują. Kiek patraukiu kėdę, lėtai, išilgai stalo, kad bent jos profilį galėčiau regėti, tačiau kai pavyksta jį įžiūrėti, ji pasisuka į mane ir šypsodamasi pažvelgia į akis.

Štai.

Po jos dešiniąja šnerve iš tiesų yra kraujo, tamsaus, tiršto, jau kiek sudžiūvusio, bet ji to nepastebi. Prakeikimas, niekas to nepastebėjo, niekas to nepastebi, net kai ji pasuka galvą į salę klausytis. Dabar kalba moteris iš pirmos eilės, ji sako susidūrusi

su priešinga problema: pernai jos septynmetė duktė iš arti matė tame pačiame viešbutyje gyvenusio vaiko mirtį, tikra tragedija, po to pasipylė klausimų srautas. Kur iškeliavo miręs vaikas? Ar jis mus mato? Ar aš irgi mirsiu? Kodėl nemirštame visi kartu? Įsiterpia kita moteris, iš kitos salės pusės, ji sako, kad ir jos duktė, penkerių, nuo tada, kai mirė jos senelis, nesiliauja klausinėjusi apie mirtį: kodėl senelis mirė? Ar jis pats taip nusprendė? Ar jis sugrįš? Greta jos sėdi vyresnė moteris, juodais drabužiais, stebėtinai panaši į ją, linkčiodama ji patvirtina kiekvieną žodį. Vulgarusis Juokas įdėmiai klausosi, nekreipdama į mane dėmesio: dabar jau galiu matyti tris ketvirčius jos veido, ir kraujas, žinoma, yra ten, po dešine šnerve. Negana to, atrodo, kad jo daugiau, kad jis kiekvieną akimirką gali pradėti lašėti ant kelių...

Reikia jiems tiesiai šviesiai pasakyti, kad iš mirties negrįžtama, sako pranešėja. Reikia atpažinti vaiko nerimą, paprašyti, kad jis jį paaiškintų, išklausyti, leisti išsikalbėti ir pačiam sutvarkyti viduje kilusį chaosą...

– Ponia, – šnabždu.

Reikia pakeisti žodį *bijoti* žodžiu *išsigąsti.*

Vulgarusis Juokas pasisuka, pažvelgia į mane pražūtingomis ateivio akimis, paliekančiomis visai mažai laiko padaryti tai, ką noriu padaryti.

Reikia jų paklausti, kodėl mirtis juos baugina.

– Nosis, – ištariu pusbalsiu.

„Nerimauji, kad senelė gali mirti? Išsigandai? Kodėl?“

Moteris suraukia antakius, nesupranta.

Jei verkia – leiskite jam išsiverkti. Vaikų verksmas labiau skaudina mus, nei juos.

– Jums bėga kraujas, – šnabždu; ir čia nutinka siaubingas dalykas, kurį sukėliau savo šnabždesiu: ji instinktyviai žvilgteli sau

į kirkšnis – o ne, ne – ir tada viskas pasidaro dar blogiau nei bijojau, nes, kad ir koks trumpas galėtų būti šis nesusipratimas, tuo tarpu jis nėra nesusipratimas, ir išties taip nėra, kai ji žiūri sau tarp kojų, ir vis dar nėra nesusipratimas, kai jos žaižaruojantis žvilgsnis įsminga į mane, dabar jame pasipiktinimas ir drauge pasitenkinimas metus iššūkį demonui, ir aš pasijuntu liguistas, iškrypęs, sutrikęs, vampyriškas padaras, išdrįsęs įsibrauti į jos gyvybinių sekrecijų intymumą, susitepti rankas jos menstruacijomis. Žinoma, tai tetrunka akimirką, ne ilgiau, tačiau tą akimirką, sudegintas jos žvilgsnio, iškreiptas jos kraujo, pajuntu smelkiantį skausmą, fizinį skausmą, pilve, galvoje, visame kūne, ir tuo pat metu matau, kaip jos kraujuotame veide nušvinta absoliutaus blogio triumfas, – jis, kaip vėliau suprantu, yra tik dar vienas mano sąrašas, žaibiškas ir bauginantis, sąrašas to, ką per visą gyvenimą regėjo mano akys ir protas ir kuriame nebuvo nė šešėlio dvasios dvelksmo: kaukolių grimasos, stiklinės ryklių akys, pilkšva zombių oda, kalnai lavonų lageriuose, žali vėmalai iš filmo „Egzorcistas“, kėdžių piramidė iš filmo „Poltergeistas“, Frankenšteino įsiūtis, *It* puslapis, kuris paaiškina, kas yra *It*, misterio Haido išvaizdos aprašymas, spardomas luošys, jautis, žudantis toreadorą, ant didžiojo ąžuolo pakartas Pinokis, Belfagoras, Drakula, Mobis Dikas, vilkolakiai, Morgantis, braukantis man per veidą javų varpa, Lugano įmonės *Brick* savininkė, kaip kirvis nerianti po vandeniu, mama karste su smėlio spalvos palaidine, kuri atrodo tuščia, Laros kūnas, keistai susmukęs tarp meliono riekių...

Staiga ištinka laimė: salėje gęsta šviesos, ir nieko nebematydamas iškart pasijuntu geriau. Pranešėja toliau kalba visiškoje tamsoje – tegul jie pasako, tegul išreiškia savo baimę, – tai irgi verčia mane pasijusti geriau. Taip, jau geriau. Skausmas pradingo. Jau daug geriau. *Bum.*

19

Taip susimauti. Taip siaubingai, beribiai susimauti. Po velnių, kas man pasidarė? Sūrio suvožtinis: svogūnas, agurkas, kečupas, majonezas, dar keptos bulvytės – jau seniai vakare nevalgiau tokio sunkaus maisto. Viskas dėl to sūrainio. Tačiau, tačiau, tačiau... manęs nepykina, nevėmiau, o ir dabar nejaučiu sunkumo skrandyje ar panašių dalykų. Smilkinys. Taip, man skauda smilkinį, ne skrandį. Bet jei tai ne dėl sūrainio, tada dėl ko? Taip susimauti. Išvažiavau iš savo gražių namų Durinio gatvėje, savo gražia juoda mašina, vedama 2000 eurų kainuojančio palydovinio navigatoriaus, kad atvažiuočiau į Gorgoncolą nualpti – *nualpti* – per patį vidurį susitikimo, kuriame daugybė šaunių žmonių tikėjosi gauti tinkamų patarimų, kaip su savo vaikais kalbėtis apie mirtį. Pertraukiau tą susitikimą, maža to, visiškai jį sugrioviau – „Draugai, manau, bus teisingiausia čia ir užbaigti." Už tai nėra atleidimo. Verčiau kuo greičiau viską pamiršti ir toliau gyventi lyg nieko nebūtų atsitikę. Juolab kad ten niekas manęs nepažįsta ir aš ten niekada nebegrįšiu. *Vietų, kur niekada nebegrįšiu, sąrašas: „Tėvai kartu" asociacijos salė.* Arba dar geriau: niekada ten nebuvau. Sudaužyti kietąjį diską,

*delete all**. Rytoj pasakysiu Barbarai-ar-Beatričei, kad negalėjau ten nuvažiuoti, nes virtuvėje įvyko nedidelis nelaimingas atsitikimas – „trenkiausi smilkiniu į šaldytuvo dureles, čia, matai?"; o jei ji dalyvaus kuriame nors kitame asociacijos susitikime, gal kitą mėnesį apie senelius, nes jos abu tėvai dar gyvi, taip pat ir jos vyro tėvai, nes visą laiką kalba apie uošvius, „mano uošviai", „mano uošvių namai". Taip, išties ją gali kankinti abejonė, kas yra seneliai: *pagalba ar problema*, taigi, net jei nuvažiuos ten ir išgirs kalbant apie paslaptingą mulkį, kuris ankstesniame susitikime bilstelėjo be sąmonės ant grindų per patį konferencijos vidurį, o atsipeikėjęs atsisakė pagalbos, atsisakė kavos, daktaro arba, kaip primygtinai siūlė toji švepla kerėtoja, greitosios pagalbos, – tikrai nepagalvos apie mane. Kodėl turėtų pagalvoti? Su tuo tipu niekas manęs nesieja, nes manęs ten nebuvo. Ne, ji nepagalvos apie mane. Žmonės galvoja apie mus gerokai mažiau, nei manome. Beveik niekada negalvoja, tokia yra tiesa.

Tačiau, tačiau, tačiau... Tai įvyko: kodėl? Kodėl nualpau? Kodėl nualpau? Kodėl nualpau? Kai taip važiuoju per šiltą naktį, tik šis vienas klausimas sukasi galvoje, keista, bet, nors mane ir tą salę jau skiria daugiau nei milijonas žmonių, ir pažįstamas miestas mane nuramino, regis, puikiai žinau atsakymą į tą kodėl, tačiau atsakymas tik akimirką plykstelėjo galvoje, tik vieną ryškią akimirką, paskui pradingo. Per trumpai, kad būtų pavykę sulaikyti. Labai keistas jausmas, kaip tada, kai stengiesi ką nors prisiminti, bet pati pastanga prisiminti nustumia tai šalin. Gal esu nepakankamai susikaupęs, pagalvoju, todėl pasuku į šalikelę ir sustoju. Kur mes? Loreto skveras. Gerai. Išlipu iš automobilio ir prisidegu cigaretę. Tenoriu suprasti, kodėl nualpau. Prakeikimas. Žodžiu,

* viską ištrinti (*angl.*).

mano protas staiga išsijungė, paliko kūną, lyg bandytų jo atsikratyti, ir tai atsitiko man, šį vakarą, neseniai, konkrečią mano gyvenimo akimirką (kita vertus, gyvenimo akimirkos visada yra konkrečios), į kurią atėjau visiškai sąmoningas, kaip ir dabar esu visiškai sąmoningas: juk turėjo būti priežastis. Tereikia susikaupti, pagalvoti. Kaip sakiau, tai galėjo būti sūrio suvožtinis. Arba kiek drastiškesnis būdas pasijusti nuvargusiam. Šįryt Karlas man kalbėjo apie alpulį, apsakė jį: tai galėjo būti įtaiga, *simpatija.* Arba tos raganos nuoviras, jos kraujo vaizdas, tas siaubingas nesusipratimas... Turiu atsakymą, jaučiu jį savyje, bet jis per greit švytuoja mano galvoje: nepajėgiu jo sulaikyti, nė nepajėgiu sulėtinti – prakeikimas, tai nepakeliama. Ką galiu padaryti? Na, ką nors tikrai turiu sugalvoti, nes visiškai nesijaučiu gerai, jaučiu kylantį siaubingą nerimą ir tokios būsenos tikrai negaliu grįžti namo: ten Klaudija, o mes perduodame savo emocijas vaikams – man ką tik tai pasakė. *OK*, gal yra būdas: kur užrašų knygelė? Kur ji prapuolė? Laikydavau ją bagažiuke, kodėl jos ten nebėra? Imu ieškoti, o kai taip ieškau, iš burnos iškrinta cigaretė; šokteliu atgal, baimindamasis, kad ji nepradegintų kostiumo, todėl cigaretė nukrinta tiesiai ant odinės sėdynės; nuo smūgio cigaretė subyra, ir kol jos dalis rusena ant kilimėlio, nuorūka lieka ant sėdynės; pabandau nušluoti ją plaštaka, bet ji, bjaurybė, jau pradegino odą, baisi smarvė, nuorūka tarsi prilipo prie jos; paimu kompaktinės plokštelės dėžutę ir ją prispaudžiu, kad užgesinčiau, taip, man pavyksta ją užgesinti; bet sėdynėje, žinoma, prasižioja skylė, o degėsių kvapas visai neprapuola, priešingai, regis, vis stiprėja; išties nuo kilimėlio jau kyla dūmai, prakeikimas, jie kyla tiesiai man iš po kojų, negana to, iš mano kelnių, taip, iš mano kelnių atvartų, juose irgi smilksta nuorūkos dalis, prakeikimas, nuorūka ant

sėdynės nebuvo vienintelis degantis daiktas, ruseno ir į kelnių atvartą įkritusi atplaiša, neįtikėtina, tiksliai ten, pakeliu koją iškratyti, ji nekrinta, purtau koją, trinkteliu ja į vairą, tam čia per mažai vietos, todėl atidarau dureles, iškišu lauk ir spardausi ore, ranka plekšnoju per kelnių atvartą, ir pagaliau nuorūkos atplaiša nukrinta ant žemės, žiežirbuodama, pagaliau užgesinu ją batu, taip, sutraiškau, sunaikinu, paverčiu dulkėmis; taip, viskas baigta, dabar jau viskas užgesinta; taip, niekas nebedega; apžiūriu patirtą žalą: taip, kelnės medvilninės, į skylę gali įkišti pirštą; dar skylė sėdynėje, su... kas atsitiko, kodėl kažkas pypsena? Kodėl mane apžlibino žibintai? Ak, sustojau taksi skirtame ruože, nei daugiau nei mažiau, ačiū, kad man išaiškinai, jaunasis taksiste, kuris turbūt važinėji su revolveriu po sėdyne, todėl nebandysiu tau sakyti, kad egzistuoja daug civilizuotesnių būdų, – supratau, pasitraukiu, eik šiknon. Griausmas, padangų cypimas, nugara prisiploja prie atkaltės, pakvaišėlio šuolis į gatvės vidurį, staiga tapau neurasteniškas kaip beždžionė ir noriu spausti greičio paminą iki dugno, lėkti, vingiuoti, rėkti, įjungiu pirmą pavarą, lyg norėčiau sugadinti variklį, jaučiu, kaip pilve apsiverčia žarnos, įjungiu antrą pavarą, ir jei tuoj pat nesiliausiu, tai reikš, kad išprotėjau, ir tuomet bus bėdos: po velnių, nusiramink! Iš kur tas įtūžis? Nusiramink! Sulėtinu. Po velnių, važiuok lėtai. Taip dainuojama ir dainoje, kuri kaip tik dabar skamba: *Hey, man, slow down, slow down**. Kvėpuoju. Galvoju. Kas mane įgėlė? Kas šį vakarą man darosi? *Idiot, slow down, slow down...* Taip, idiotas. Idiotas. Kas galėjo nutikti, jei kaip tik tuo metu, kai nelyginti lenktynininkas roviau iš vietos, būtų ėjęs vaikas? Arba tegul net šuo, katė ar nelemtas balandis? *Whe-*

* Lėčiau, žmogau, lėčiau (*angl.*).

*re the hell I'm going at a thousand feet per second?** Teisingai. Po velnių, kur aš važiuoju? Turiu būti labai atsargus, jokių istorijų: šį vakarą jau gana priviriau košės, tikrai netrūksta avarijos. Prisisegu saugos diržą. Gerai pagalvojus, juk nieko neatsitiko; taip, trumpas alpulys, skylė sėdynėje, kelnės, kurias reikės išmesti: didelio čia daikto. Ramybės. Tai niekniekiai. Ramybės. O tas taksistas buvo teisus, negalėjau ten stovėti, elgiausi neteisingai. Tiesiog tai buvo klaidinga vieta, taip pat ir man, tam, ką norėjau padaryti, jau nekalbant apie draudžiamąjį ženklą: tai buvo *eilinė* vieta. Tas taksistas tik norėjo man padėti, taip turėčiau į tai pažvelgti: jo metodai nesiskaito, jis tik norėjo man pasakyti, kad esu klaidingoje vietoje, tenorėjo mane pastūmėti į teisingą vietą, kurioje grįždamas namo galėčiau sustoti, surikiuoti savo mintis ir atgauti ramybę. Ir jam tai pavyko, štai kas gražiausia, *jis man padėjo*, nes staiga tiksliai žinau, kur važiuoti, ir ten važiuoju, iš lėto, trisdešimt kilometrų per valandą, ir jaučiuosi daug geriau. Žinoma. Tai netoliese, be to, pakeliui: be spūsčių užtruksiu ne ilgiau penkių minučių. Tai labai arti, kaip aš anksčiau nepagalvojau? Nuvažiuosiu ten, galutinai nusiraminsiu, atsipalaiduosiu, atgausiu jėgas ir grįšiu namo.

Štai. Atvažiavau.

Čia toji vieta.

Atidarau dureles, bet nelipu iš mašinos. Tamsi mokykla atrodo įspūdingai, romantiškai. Niekada jos tokios nemačiau: ji atrodo nenaudinga ir apleista, lyg sulaužytas žaislas, kaip viskas, kas priklauso vaikams ir ką vaikai ten palieka. Ji tiesiog stovi, grynas vektorinių jėgų produktas, tarsi rydama laiką, skiriantį ją nuo dieninės šlovės. Regis, viskas palaiko jos nebylias pastangas su-

* Kur, po velnių, aš lekiu tūkstančio pėdų per sekundę greičiu? (*angl.*)

laukti rytojaus: absurdiška šios spalio nakties vasariška ramybė, medžiai, parkas, gatvė, namai priešais, stovintys automobiliai – tarp jų karaliauja sužeistas *C3*, kurio niekas nepasigedo. Keletą kartų giliai įkvepiu, ir, nors esu Milano centre, tai, kas pripildo mano plaučius, atrodo tyras oras, tyras ir kvapnus. Kvėpuoju, žvilgsniu atrandu daiktų kontūrus, sušvelnintus tamsos, klausausi iš prospekto atsklindančio triukšmo: viskas taip iki galo pažįstama, patogu, ramina... Ši vieta išties nuostabi, pasaulio taškas, trykštantis apotropinėmis galiomis: čia longobardai turėjo garbinti savo netašytus dievus, kokia nors mergina krikščionė buvo nukankinta ir tapo šventąja, koks nors Merovingų jaunuolis iš meilės virto elniu...

Čia yra ta vieta.

Taigi, mano alpulio priežastis. Kaip ją sustabdyti, identifikuoti, paminėti...

Ir vėl iš grotuvo sklindanti muzika panaikina nuotolį, laikiusį ją gilumoje, ir iškelia į pirmą planą sakiniu, kuris mane persmelkia, nes atrodo skirtas būtent man: *And now that you find it, it's gone. And now that you feel it, you don't. I'm not affraid**. Nes kaip tik taip dabar jaučiuosi: tas pats jausmas, kaip pirma, tas pats požievinis tą pat akimirką įsižiebiančios ir vėl užgęstančios šviesos pojūtis, tik jis jau nevargina ir aš nebebijau. Nes prieš tai buvo baimė. Ir kai nualpau – tai buvo baimė. Dabar ji išgaravo. Negana to, suvokiu, kad tas dalykas manęs nebedomina. Kodėl nualpau? Ko bijau? Koks skirtumas? Tai tik klausimas, į kurį neturiu atsakymo, dar vienas, vienas iš daugelio. Kodėl jūra sūri, jei ledynai, lietus ir upės gėlos? Kodėl teniso taškai yra 15, 30, 40, o ne 45? Kodėl skambinant tame pačiame mieste iš vieno telefono

* Dabar, kai jį radai, jis pradingo. Dabar, kai jį pajutai – nebejauti. Aš nebijau (*angl.*).

į kitą reikia rinkti miesto kodą? Kas atsitiks, jei bankomato prašysiu 250 eurų, o gausiu tik 150? Ką, po velnių, reiškia variklis *Common Rail*? Suskamba priedainis: *And now that you find it, it's gone. And now that you feel it, you don't. I'm not affraid.* Daugiau nesuprantu, daina baigiasi.

Tas keistas reiškinys su grotuvu mane sudomina. Ne su grotuvu, o su Laros *Radiohead* plokštele, kurią radau automobilyje ir kurios nuolat klausausi – iš esmės tik jos vienos. Daugeliu atveju to nė nepastebiu, o dar mažiau kreipiu dėmesį į žodžius; bet yra akimirkų, kaip ką tik, ar anksčiau, kai važiavau, dabar, kai pagalvoju, ir ankstesnėmis dienomis ne sykį pasikartojo, kai kokia dainos eilutė ar visas priedainis tiesiog užgriūva mane ir aš juos visiškai lengvai suprantu, lyg anglų kalba būtų mano gimtoji; o kai taip atsitinka, atrodo, jog tie žodžiai skirti man, ir jie visada išmintingi, tinkami, tobuli. Tarsi ta plokštelė mane matytų ir norėtų su manim pasikalbėti, man patarti.

Imu ieškoti dėžutės. Ne šiaip sau: gal atėjo metas rimčiau pažvelgti į šį Laros palikimą, o jei dėžutėje yra dainų tekstai, gal ten rasiu parašytas mintis, kurios – štai ji; deja, tai ne originalas, tik kopija, ant viršelio vienintelis užrašas: „*Radiohead.* Link dangaus, iš kurio esu kilęs". Po galais, gražu. Kas tai, Petrarka? Parašyta apvaliu, jausmingu Laros raštu. O gal tai Martos raštas? Jų rašysena visada buvo panaši. Taip, Marta. Pamenu, kartą taip buvo nutikę ir jos mašinoje. Kaip tik čia, iškart po to, kai sudaužiau *C3*, kad atlaisvinčiau kelią, o ji buvo bebaigianti savo striptizą. Prisimenu ir ką kalbėjo plokštelė: „mes tik atsitiktinumai, laukiantys, kad atsitiktume". Galiu kirsti lažybų, tai buvo tokia pat kompaktinė plokštelė: ją įrašė Marta ir padovanojo kopiją Larai, ar atvirkščiai?

Daina baigėsi, girdėti plojimai, šūksniai. Dainininkas kažką

pasako, bet nesuprantu, ką, suprantu tik *old selection*[*]. Matyt, paskelbtas kitos dainos pavadinimas, nes jis sako *it's called*[**] kažkaip, sukeldamas ovacijas, paskui pasigirsta liūdni gitaros akordai, kurį laiką skambantys tyloje. Tada balsas uždainuoja, lėtai, tingiai.

This is the place[***], sako. Prisiekiu.

Remember me?[****]

Cha. Taip, prisimenu tave...

We've been trying to reach you...[*****]

Taip. Sunku to nepastebėti, daĩna. Sakyk...

This is the place. It won't hurt, it will not hurt[******].

Teisybė, daĩna: man nebeskauda, nejaučiu skausmo, ypač šitoje vietoje. Ir leisk tau pasakyti vieną dalyką: nuostabu su tavim šnekučiuotis. Sakyk: kaip tau atrodo šis mano keistas gyvenimas? Kaip manai, ką turėčiau padaryti, taip, apskritai? Bet štai ir vėl nieko nesuprantu: dainininkas gromuluoja žodžius, juos užgožia muzika. Sutinku, ji graži ir panašiai, bet mane domina tekstas. *Recognition, face, empty*[*******], suvokiu tik atskirus žodžius, nuotrupas: *to go home, at the bottom of the ocean*[********], ir vėl *face*... Kažin, daĩna, ką tokio svarbaus man sakai, o aš nesuprantu. Kita vertus, suvokiu, kad, jei viską suprasčiau, būtų per lengva: Delfų orakulų atsakymai irgi būdavo migloti ir juos reikėdavo interpretuoti. Jau nekalbant, kad tie dalykai visada turi tamsiąją pusę, dalykai, su-

---

[*] senoji rinktinė (*angl.*).

[**] vadinasi (*angl.*).

[***] Čia ta vieta (*angl.*).

[****] Atsimeni mane? (*angl.*)

[*****] Mes bandėm su tavim susisiekti... (*angl.*)

[******] Čia ta vieta. Tau neskaudės, tau neskaudės (*angl.*).

[*******] Pripažinimas, veidas, tuščia (*angl.*).

[********] važiuoti namo, vandenyno dugnan (*angl.*).

siję su mirtimi, per sudėtingi, jų verčiau nežinoti. Be to, gali būti, kad suprantu tik man skirtus sakinius, gal viskas taip sudėliota. Kodėl gi ne? Juk ne aš vienas klausausi šitų dainų.

Cause it's time to go home.

Štai, tarkim, šitai suprantu kuo puikiausiai, ir tai tiesa: metas važiuoti namo. Paskutinių eilučių nesuprantu, daina baigiasi, o aš, taip, aš grįžtu namo. Taip byloja ir atnešantis palengvėjimą ypač tvirtų durelių trinktelėjimas – *barkšt*: metas grįžti namo. Ačiū, daĩna: dėkoju ir už plojimus, kurie dabar skirti man, – ilgi, nuoširdūs, aistringi: žinai, niekada gyvenime man niekas nėra plojęs. Nė sykio. O juk kartais reikia tik plojimų, kad grįžtum namo romus, sumaišties ir ramybės pritvinkusia širdimi...

20

Vos įžengęs į namus, iškart pajuntu tą kvapą. Turbūt uždegė spirales nuo uodų, pagalvoju: taip karšta, kad uodai dar tikrai neišnyko. Arba smilkalų lazdelę, Lara jų turėjo daugybę, arba vieną iš tų didelių kvapniųjų žvakių, kurios dabar tokios madingos. Einu koridoriumi, bute tamsu ir tylu, tik svetainėje melsvai šviečia televizorius, ir kvapas svetainėje labai stiprus. Žvilgsniu klajoju po prietemoje skendintį kambarį ir akimirką, nežinau, kodėl, man pasirodo, kad atsidūriau savižudybės vietoje, – lyg būčiau tas, kuris vieną dieną grįžta namo ir randa savo tėvą pasikabinusį ant šviestuvo kablio, arba savo vaiką, ar brolį. Tai ne atsitiktinė mirtis, žinau šį jausmą; tai – savižudybė: lyg ledinis prisilietimas, siaubingas, nuo kurio perbėga šiurpas, dar prieš tai, kai mano akys išskiria ant sofos sėdintį Karlą – žinoma, gyvą, – burnoje sidabrinis vamzdelis, jis darbuojasi su žiebtuvėliu ir aliuminio lakštu. Štai jis žiebtuvėlio liepsna pakaitina aliuminio lakštą ir pro vamzdelį traukia nuo jo sklindančius dūmus. Nuryja juos lyg kąsnį, atsiremia į sofos atkaltę ir žiūri į mane sfinkso veidu. Uodžiu ore tą keistą, salsvą, aitrų kvapą, tai ne hašišas ir netgi ne marihuana...

– Opijus, – ištaria Karlas.

Pagautas neapsakomos baimės, akimis tyrinėju kambarį: televizorius rodo *MTV*, be garso; ant knygų spintos žaižaruoja netikras akvariumas su nupieštomis žuvytėmis; ant stalo – žaidimo liekanos, *Klaudijos nėra*, bet vis tiek jaučiu kylantį milžinišką įtūžį broliui, jį vargiai pavyksta suvaldyti, – susivaldau tik todėl, kad pagalvoju, jog tokios didžiulės pastangos negali nueiti šuniui ant uodegos. Tačiau negaliu negalvoti, kad mano brolis yra kvailys: štai jis pirmą kartą gyvenime praleidžia vakarą su mergaite, o dabar išsidrėbęs ant sofos to savo prakeikto mito vardan traukia opijų...

– Nusiramink, ji lovoje, – sako.

Aš vis dar valdausi, bet esu įtūžęs, nieko nesakęs pasisuku ir einu į Klaudijos kambarį. Karlo balsas pasiveja mane.

– Miega kaip angeliukas...

Klaudija išties giliai įmigusi. Visada svarsčiau, kaip vaikai gali taip gerai miegoti, kai jų namuose suaugusieji išdarinėja baisiausius dalykus: tėvai skiriasi, auklės dulkinasi su savo vaikinais, dėdės kvaišinasi, o jiems nė motais: miega, kaip dabar Klaudija, sukaitusi, rami. Žiūriu į ją pamaldžiai, apsuptą blyškaus fluorescuojančių ant rašomojo stalo išrikiuotų dinozaurų švytėjimo; glostau jos skaisčią odą, ir šis tėviškas mostas primena mano tėvą per tą istorinį barnį, po kurio Karlas išėjo iš namų Džoto gatvėje. Tėtis su mama netikėtai sugrįžo šeštadienį vakare, nors turėjo nakvoti prie jūros, ir užtiko Karlą su draugais rūkantį žolę. Tėtis įsiuto, sukėlė skandalą ir, iš jo ramios būtybės prasiveržus choleriškam ir iš tiesų bauginamam pykčiui, išvarė Karlo draugus iš namų. Karlas, nusitašęs kaip pėdas, nesiliovė juoktis jam į akis ir kartoti: „plepalai ir ordinas, tu esi tik plepalai ir ordinas“. Tai galėjo likti eiliniu barniu, kaip daugelis kitų (o tarp jųdviejų tuo metu jų būdavo daug), tačiau jis tapo lemiamas, ir tokį jį pa-

darė ne marihuana, o visiškas mūsų tėvo nesugebėjimas priimti gyvenimą tokį, koks jis yra, – kokį tą vakarą jis ir išvydo: Karlas ir toliau gyveno, kaip jam patiko; Karlas niekaip nepateisino jo lūkesčių; Karlui nereikėjo jo pagalbos; Karlas tikrai metė universitetą ir persikraustė gyventi į Londoną. Dabar, kai ir pats esu tėvas, neabejoju, kad tėvas gailėjosi, tą vakarą pamatęs rūkstantį bongą, išliejęs visą savo įniršį, ir tuo visiems laikams atstūmęs nuo savęs sūnų; Karlui buvo tik dvidešimt dveji ir, nepaisant visos arogancijos, jis dar buvo gležnas kaip bambuko daigas. Bet dabar, kai pats esu tėvas, mane užlieja toks pat įniršis tam pačiam asmeniui ir dėl to paties įžeidžiamo elgesio – *kvaišalai mano namuose,* – lyg tai būtų paveldėtas vaidmuo. Tai negerai: tai vaidinimas, seno šeimos repertuaro kartojimas, juolab šeimos, kurios nebėra. Tačiau vis dar siuntu ant Karlo, siuntu ir piktinuosi, kaip tėtis. Laimė, tuo pat metu glostau drėgną Klaudijos kaktą, tarsi būčiau ranką padėjęs ant gydomojo akmens, nes jaučiu, kaip iš jos į mane srūva ramybės srautas – tokios šiltos, numaldančios, praskaidrinančios; pirmiausia, tai *ne* teatras, tariu sau, mano brolis yra toks, koks yra, o svarbiausia – aš nesu mano tėvas, aš irgi esu rūkęs marihuaną namuose Džoto gatvėje, bongu, ir po to, kai jis išsikraustė, galų gale mano brolis yra tik turtingas narkomanas, dabar jis tai daro jau ne norėdamas pasirodyti, provokuoti, maištauti, o iš poreikio, ir kadangi yra narkomanas, turi kvaišintis kasdien, negali praleisti nė dienos, o šį vakarą jis yra mano namuose, taigi turi svaigintis mano namuose, bet savo opijų jis pradėjo rūkyti tik užmigdęs Klaudiją, prieš tai jis leido su ja laiką, nusivedė vakarieniauti į japonų restoraną, paskui parvedė namo, žaidė su ja, paguldė į lovą, o gal migdydamas net papasakojo jai kokią keistą istoriją, Klaudija jį dievina, tiesiogine prasme, ir štai ką noriu pasakyti: Klaudija jį dievina ir nenorėtų, kad

mudu pyktumėmės, dėl nieko pasaulyje, jau nekalbant, kad vieną dieną ir ji galbūt rūkys suktines, gal net šiuose namuose, ir gal aš tai pastebėsiu, ir tądien negalėsiu pasielgti kaip mano tėvas, privalėsiu susivaldyti, suprasti, susitaikyti su tuo, turėsiu būti pasiruošęs pasielgti teisingai, ir dabar mano ką tik sukilęs įniršis atrodo visiškai dirbtinis, juokingas, *jau nebe mano*, ir reikia vis mažiau pastangų jį sutramdyti, vis mažiau ir mažiau, – kol pagaliau suvokiu, štai, kad visiškai nebepykstu...

Kai patraukiu ranką nuo dukters kaktos ir greitai išsliuogiu pro duris, kad neprieitų opijaus dūmų, jaučiuosi kaip žmogus, ką tik išvengęs mirtinų spąstų. Viskas, išskyrus barnį su broliu.

– Nori? – netikėtai paklausia Karlas, vos įžengiu į svetainę.

Jis turi galvoje opijų, klausia, ar noriu opijaus.

Prakeikimas, to nesitikėjau. Kas dabar? Ką jam atsakyti, „ne"? Ar pajėgsiu pasakyti „ne, ačiū" taip pat ramiai, kaip jis man pateikė savo klausimą? O kas paskui? Aš eisiu miegoti, o jis liks čia vienas rūkyti? Be to, tai opijus. Rūkiau jį prieš daugelį metų, kai studijavau universitete, su tokiu Bepe Karmelu, kuris nežinia iš kur visada turėdavo opijaus. Opijus man patiko: buvo literatūrinis, epinis, šlovingas narkotikas, suteikdavo labai malonų nuotolio ir šaltumo pojūtį – pojūtį, lyg *būtum nebesusijęs* su tuo, su kuo buvai susijęs, taip, o paskui visai nesijausdavau blogai. Bent taip jį prisimenu. Nuo tada niekad jo nerūkiau.

Karlas įtraukia dar vieną ilgą dūmų gurkšnį ir žiūri į mane.

Gerai. Velniop. Truputis opijaus man tikrai nepakenks, truputis opijaus.

– Duokš.

– Sėskis, – sako mano patyręs brolis.

Atsisėdu ant sofos, jis paduoda aliuminio folijos lakštą. Nors ką tik buvau nualpęs, jis man tikrai nepakenks.

– Atsargiau, – sako jis man. Ir parodo, kaip turiu palenkti folijos lakštą, kurio viduryje nago didumo rudas rutuliukas.

– Žinau, žinau, – atsakau, nors nieko nežinau. Su Bepe Karmelu rūkydavome opijų tam tikra pypke, viską darydavo jis, man reikėdavo tik traukti. Karlas uždega žiebtuvėlį po folijos lakštu, ir opijaus rutuliukas iškart pradeda tirpti, paskleisdamas dūmus. Ritinėjasi po lakštą tarsi gyvsidabrio lašelis, palikdamas ploną rusvą pėdsaką, jau vien jį valdyti ir į jį žiūrėti yra...

– Nagi, trauk, – sako Karlas.

Įsikišu vamzdelį tarp lūpų, patraukiu.

– Visą, – sako Karlas. – Įkvėpk visą dūmą.

Žiūriu į Karlą ir linkčioju: jis nori, kad apkvaisčiau, jam tai labai svarbu. Iš tiesų pirmą kartą truktelėjau drovokai: daugiau dūmų, nei įtraukiau, liko sklandyti ore. Karlas vėl uždega žiebtuvėlį, vos tik dūmai pradeda kilti, vėl patraukiu, ir šįkart nė menkiausia srovelė nenuvingiuoja bergždžiai – viskas mano burnoje, su tuo stebėtinu arklidės, sakų, duonos, vaisių, javų, pieno, popieriaus ir smilkalų kvapu – maloniu, bet ganėtinai bjauriu; o iš burnos – gilyn, į plaučius, bet visų pirma aukštyn, šaltas, į smegenis. Karlas paduoda žiebtuvėlį, ragindamas darbuotis pačiam. Su folijos lakštu dešinėje, žiebtuvėliu kairėje ir vamzdeliu tarp lūpų vėl ir vėl kaitinu nenustygstantį rutuliuką ir trečią kartą įtraukiu dūmus, giliai – velniop – iki pat dugno; dar sykį viską pakartoju ir pavargstu, perduodu jam visus įrankius ir atsiremiu į sofos atkaltę. Dabar užsirūko jis, o kai taip rūko, stebiu jį prieblandoje, kuri ima virsti stikline – negana to, iš granulių, ne, kreidine: jis labai mikliai vaiko rutuliuką po folijos linkius ir seka paskui jį su vamzdeliu tarp lūpų, taip įgudusiai, kad kone jam pavydžiu, nepaisant to, ką tai reikštų. Porą kartų ilgai patraukia, paskui irgi atsiremia į atkaltę, šypsodamasis – tos valiūkiškos duobutės

skruostuose – ir vėl mano eilė, užsitraukiu, vieną, du kartus, su įniršiu, nenorėčiau to sakyti, bet darau tai užsispyręs, konkuruodamas, paskui vėl jis, ir vėl aš, ir vėl jis, taip, prakeikimas būti broliais, perpus kiekvienam, iš eilės, pirma vienas, paskui kitas, kaip tuomet, kai buvome maži, ant ponio parke ar ant sūpynių lunaparke, greta tėčio, ir niekada nelaimėdavome, kartais nutikdavo, kad likdavome iki galo, bet galutinėje dvikovoje visada pralaimėdavome, ir ilgus metus gyvenau su šia vienas-prieš-vieną trauma, nejuokauju, visada bijojau dvikovų, visada maniau, kad jas pralaimėsiu, todėl vengiau jų, ne tik lunaparke, suprantama, bet ir gyvenime, visada stropiai vengiau dvikovų, vienas prieš vieną, kiek tai buvo įmanoma, iki pat tos dienos prieš trejus metus, iki pat to nuostabaus apsireiškimo Kastiljon dela Peskajos atrakcionuose, kai Klaudija primygtinai prašė, kad eičiau su ja ant skraidančių lėkščių, aš įsidrąsinau ir nuėjau, jau kankindamasis dėl pažeminimo, kurį netrukus patirsiu, kai koks nors sumautas tėtušis su savo putliu sūneliu be gailesčio mus nugalės ir, svarbiausia, visiškai nepelnytai, nes tik nereikia man sakyti, kad tos skraidančios lėkštės iš tiesų šaudo – ir *kuo*? – viską nusprendžia toji moteriškė, kuri parduoda bilietus, ji sprendžia, kas laimės, o kas pralaimės, nors ir negaliu tiksliai pasakyti, kaip ji tai padaro, gal ten yra koks mygtukas ar kas panašaus, niekada nesupratau, taigi, užlipame ant skraidančios lėkštės ir jau galvoju, kaip reikės pasiteisinti, kai pralaimėsim vieną, du, tris kartus, kaip Klaudija nuliūs, kad visą laiką pralaimi, bet mes laimime, taip, visi krinta vienas po kito, liekam tik mes ir dar viena lėkštė, ji ilgai šaudo į mus, bet galiausiai mes laimime, neįtikėtina, laimim ir tą paskutinę dvikovą, jie nulipa, o mes liekame ant lėkštės, ir laimime ne tik šią dvikovą, bet nuo tol ir toliau laimime ir nesiliaujame laimėti, visą laiką liekame aukštai, mes vis laimime, prieš visus

varžovus, niekas negali mūsų nugalėti, išties nuostabu taip laimėti, tikrai nėra nieko geriau, nugalėti be kovos, be nuopelnų, *be pabaigos*, nes premija yra dar vienas ratas, ir bilietų pardavėja šįkart pasirinko mus, nusprendė įleisti mus į nuostabų magišką pergalės – premijos – dar vienos pergalės – dar vienos premijos ratą, ir gal tai buvo gražiausios mano gyvenimo akimirkos, taip, akimirkos, kai jaučiausi laimingiausias, tą vakarą, Kastiljon dela Peskajos atrakcionuose, kai paskutinis priešininkas, išdrįsęs stoti prieš mus, prasmenga į bedugnę, o ten, aukštai, liekame tik mes, Klaudija ir aš, apgaubti pakrantės šviesų, varstančių juodą jūrą, ir glostomi naktinio vėjelio, kuris taršo plaukus, dabar jau abu tikėdami – ir tam niekas negali prilygti, – kad netrukus tai pasikartos, o paskui dar ir dar, ji – todėl, jog įtikėjo, kad jos tėvas yra nenugalimas, aš – todėl, kad žinau, jog tai kažkoks stebuklas, kad esame *išrinktieji*. Pagaliau Klaudijai nusibodo, prisiekiu: po dešimties ar penkiolikos pergalių iš eilės jai nusibodo ir ji panoro eiti į kitą atrakcioną, padovanojome papildomą ratą kitai tėvo ir vaiko porai ir išėjome nenugalėti, kaip Rokis Marčianas...

Karlas žiūri į mane, šypsosi, vėl paduoda opijų. Narkomanas. Žinojau, negalėjau nežinoti, bet nejauku tai matyti. Karlas yra narkomanas. Galvoje jau viskas atšalo, suledėjo. Suledėjo žodis *narkomanas*, o aš ir vėl esu mūsų tėvas, esu mūsų tėvas arktiniame žodžio *tėvas* šaltyje, jis tuomet neklydo – ledinė teisybė, – nes tai yra tiesa, visada buvo tiesa, silpni narkotikai veda prie stiprių narkotikų, tai taip paprasta, po velnių, kaip galėjo mano sūnūs – tik pažiūrėkit į juos, tas maištininkas ir tas kitas, lapinas, – kaip, po paraliais, galėjo tuodu kvailiai tvirtinti priešingai? Ar žinai, kokios buvo gražiausios *mano* gyvenimo akimirkos? Ką sakai? Sakau: ar žinai, kokios buvo gražiausios mano gyvenimo akimirkos? Stot, nejudėt: tai yra telepatija, kaip Karlas galėjo... Prisi-

meni, kai mama nusivesdavo mus į Vila Čelimontanos parką? Prisimeni, kai atsisėsdavau ant sūpynių, o tu susukdavai virves? Mama mums drausdavo, bet vos tik ji nusisukdavo, tu jas susukdavai, taip stipriai, kad nebetilpdavau ant sūpynių, turėdavau sėdėti nuleidęs galvą, susigūžęs, kol baigdavai sukti ir jas paleisdavai. Virvės atsileisdavo, ir aš ant sūpynių imdavau suktis, sukdavausi, sukdavausi, vis smarkiau, vis greičiau, prisimeni? O kai mama pastebėdavo, būdavo per vėlu, ji nieko nebegalėdavo padaryti, kad sustabdytų tą verpetą, ir pagaliau virvės išsitiesdavo, bet sukdavausi taip greitai, kad truktelėjusios jos ir vėl imdavo suktis, šįkart į kitą pusę, bet trumpiau, paskui vėl išsitiesdavo, ir vėl susisukdavo į kitą pusę, ir taip toliau, kol pagaliau sūpynės sustodavo, mama supykdavo ir išsivesdavo mus iš ten. Taigi, kai baigdavosi pirmas sukimasis, tas greičiausias, ir sūpynės truktelėdavo, prieš pradėdamos suktis į kitą pusę: toji akimirka buvo išties nuostabi. Niekada daugiau nepatyriau tokių akimirkų, jose buvo viskas, ko noriu iš gyvenimo: milžiniška nesuvaldoma jėga, greitis, net baimė, o todėl ir drąsa, ir adrenalinas, ir, žinoma, buvo svaigulys, nes po viso to sukimosi nė velnio nebesuprasdavau; o truktelėjimo akimirką viskas būdavo nepakeliamai įtempta, supranti? Taip įtempta, kad pasijusdavau didelis, labai didelis, kad man pavyktų pabandyti jį suvaldyti. Šimtus kartų bandžiau pakartoti tą akimirką – ant banglentės, su parašiutu, šokdamas žemyn su elastinga virve prie kojos, narkotikais, ir nors prie jos priartėdavau – nes būdavo jėga, adrenalinas, svaigulys ir baimė, – visada kažko trūko. Pasakysi, kad trūko vaikystės, bet, patikėk, tikrai ne to, patikėk, nes kai šoki į prarają iš lėktuvo ar pirmą kartą susileidi galingą nepažįstamą narkotiką, *esi* vaikas. Ne, tai ne tai. Paprasčiausiai trūksta to, ko jau nebėra. Tavęs, mamos.

Tyla.

Pala pala. Kodėl Karlas man tai pasakoja? Ir kaip jis perskaitė mano mintis? Tyla. Svarbi – nežinau, kaip kitaip apibrėžti – tyla. Keista, netikėtai nebegaliu atskirti jo nuo savęs. Po velnių, Karlai, koks jausmas, kokia akimirka: beveik jaučiuosi tavimi. Visi dalykai aiškūs – televizorius, knygų spinta, sofa, bet negaliu atskirti savęs nuo tavęs. Tai – opijus. Ne, nebūk paviršutiniškas, nebūk *nuobodus*: tai viena iš tų akimirkų, opijus čia nieku dėtas. Sakau tau, tai opijus. Ne, koks opijus: gal manai, kad kažkokia ruda spira gali taip viską pakeisti, sukelti tokį jovalą? Gal viskas jau buvo kitaip, gal jovalas jau buvo? Apie kokį jovalą kalbi? Kaip apie kokį jovalą? Apie šitą: apie galvą, kurioje telpa dvi galvos. Visi veido raumenys atsipalaiduoja ir nudrimba. Pavandeniję̨s žvilgsnis, prakaitas, pilkas žodis, pilkas pralaimėjimas. Brandos egzaminai, Dilanas Tomas, deginantys jaunystės vargai. Kaip koks jovalas? Ir ne vien tai, teisybę pasakius, aiškiai jaučiu, kad nesu nei tu, nei aš; esu, tarkim, šita musė. Būtent: tai opijus. O kaip prieš tai? Prieš tai tu skaitei mano mintis, gal to nė nepastebėdamas. Nuo kada opijus įgalina skaityti mintis? O ta Korsikos formos drėgmės dėmė ant lubų? Kodėl niekada anksčiau jos nepastebėjau? Korsikos formos, su ilgu pirštu, o tas pirštas rodo į knygų spintą, tarsi kažką bylodamas. Apie žaislinį akvariumą, primindamas, kad jį išjungčiau, kitaip nusės baterijos? Be garso įjungtą televizorių? Tą musę, kurį lyg šaudyklė laksto tarp manęs ir ekrano, – jei, suprantama, aš esu aš, o ne ji? Štai: nuveju ją ir ji nutupia ant ekrano; keletą sekundžių patupi ant jo ir sugrįžta; vėl ją nuveju ir ji grįžta ant ekrano, į tą patį tašką. Bando man kažką pasakyti. Kas parašyta ekrane? *Radiohead!* Cha! Kur nuotolinio valdymo pultelis? Greičiau, reikia įjungti garsą, kur pultelis? Tu ant jo sėdi. Kur? Štai jis. Atrodo, tu gerokai... Tylėk ir klausykis: ką dainuoja? Tas žvairas, tas, kuris spaudžia rankose mikrofoną lyg šis būtų negyvas paukščiukas, ką jis sako?

I am up in the clouds and I can't and I can't come down. Kaip tik tai jis ir pasakė, puikiausiai supratau. Esu debesyse ir negaliu, negaliu nusileisti. Juk jis taip pasakė, tiesa? Karlai, turiu tau atskleisti labai svarbų dalyką, kurį šįvakar supratau: Lara bendrauja su manimi per jų dainas. Tai buvo ji. Po velnių, nesijuok, tai labai rimta. Girdi? *I can watch but not take part where I end and where you start.* Juk jis taip pasakė? Galiu žiūrėti, bet negaliu dalyvauti, kur aš baigiu, o tu pradedi. Tai ji. Neklausk, kaip tai įmanoma, nesuprantu, bet tas žvairakis yra tarsi mediumas. Tik pažiūrėk, kaip jis rangosi, kaip kankinasi. Paklausyk jo. Lara man kalba jo lūpomis. Dabar nieko negali suprasti, nes jis retkarčiais suvelia žodžius, – *bet suvelia tik tuos, kurie neskirti man*, supranti? Kai žodžiai skirti man, jis jų nesuvelia ir puikiausiai galima suprasti. Kai per greit važiuoju mašina ir jis man liepia sulėtinti, patikėk, puikiausiai jį suprantu. O kai jį suprantu, jis visada kalba apie ką nors, ką tuo metu veikiu: kaip tai paaiškinsi? Klausyk, tavo kelnėse skylė. Žinau; tą plokštelę automobilyje paliko Lara, gal todėl, kad kažkokia būrėja jai išpranašavo, jog ji greit mirs, ir užrašė ant jos labai poetišką dalyką, žodžiu, einu į dangų, artėju prie dangaus. Tai jos būdas ir toliau su manim kalbėtis, pagaliau supratau. Klausyk, gal liausies juoktis? Nori daugiau įrodymų? Dabar transliuoja jų koncertą, taip? Pabandykim. Įdėmiai paklausykim kito gabalo. Štai, jis prasideda: paklausyk ir pamatysi. Anksčiau ar vėliau ką nors suprasim, ir tas dalykas bus skirtas man. Tai Lara man jį sakys. Dabar tas žvairys velia žodžius, bet – šššš! Ne, tik norėjau pasakyti – šššš! Brolau, tai skirta ne tau, o man. Kaip tau? Ššššš! Leisk *viską* išklausyti. *OK*, paklausykim. Kaip tyčia, nieko negali suprasti, bet jei nori paklausyti visos – paklausykim. Nieko, jis velia *visus* žodžius. Štai, baigėsi. Dabar jau galiu kalbėti? Brolau, tai buvo *Pyramid Song*, žinai ją? Moku beveik atmintinai. Tikrai? Ir ką ji sako? Ji kalba apie

merginą, kuri puola į upę, o skęsdama mato mėnulį ir žvaigždėtą dangų, pas ją nusileidžia juodi angelai ir ji vėl patiria visus dalykus, kuriuos buvo patyrusi, ir susitinka su visais savo prarastais meilužiais. Kodėl ji buvo skirta tau? Nes mergina, su kuria draugavau, šoko į Temzę prieš dvidešimt metų. Nuostabu. Tai yra, kad ne tik Lara, o visi negyvėliai kalbasi su gyvaisiais jų lūpomis. Ji įkrito, plekšt, ir nuskendo. Sakyk: kai atėjau, gal kartais apie ją galvojai? Taip. Aha! Matai, mano tiesa. Paklausyk: pirmiausia, po tiekos metų pagalvojai apie tą merginą, ir ji nedelsdama apsireiškė, per juos. Jei jau taip, galvoju apie ją kas vakarą visus dvidešimt metų. A. Kas vakarą ir kas dieną. Dabar musė nuskrido pas jį, jis jos nenuveja, leidžia ropinėti jo veidu, kaip vaikai Afrikoje, mirštantys badu. Taigi, ar toks sutapimas nedaro tau įspūdžio? Ne. Nes galvoji apie ją kiekvieną prakeiktą savo gyvenimo akimirką, dvidešimt metų? Tik dėl to? Taip. Gerai, tada pažiūrėsim, ar tau padarys įspūdį štai kas: antra, prieš tai, kai parėjau į namus, o tu galvojai apie tą merginą, akimirką man pasivaideno, lyg kažkas būtų nusižudęs. Prisiekiu. Pajutau stingdantį savižudybės šaltį, kaip tai paaiškinsi? Pasakysiu, kad tai opijus. Bet tu ir užsiciklinęs. Pagalvok, kai įėjau, aš *dar nebuvau rūkęs*. Nesvarbu, opijus veikia atgal, jis pakeičia praeitį: todėl jį rūkau. Koks veikimas atgal, klausyk, opijus čia nieku dėtas – dar ir todėl, kad, tiesą pasakius, jis manęs visai neveikia, jei jau nori žinoti. Po velnių, ko juokiesi, sakau tau, kad jis manęs neveikia, vadinasi, neveikia. *OK*, raumenys suglebo, aš prakaituoju, oras tarsi sukietėjo, ir staiga iki mažiausių smulkmenų prisimenu savo brandos egzaminus, ir man dingojasi, kad kalbu nepraverdamas burnos, ir priešingai, o mano galvoje milžiniškas ledo luitas, ir atvirkščiai; tačiau išskyrus tai, patikėk, tavasis opijus manęs visai neveikia. Visiškai. Juokis, bet tau pakišo netikrą opijų. Tave apmulkino. O jeigu aš esu tu – nes vis dar yra ši beprotiška galimy-

bė, ji paaiškintų, tarkim, telepatiją, kurios niekaip kitaip nepaaiškinsi, – tuomet jie apmulkino ir mane, ir visiškai nematau, ko čia juoktis. Senis Rudis nieko nemulkina, brolau. Nepaaiškina, žinoma, nes žmogus sukiojasi visiškoje žmogiškosios patirties tamsoje su blankiu proto šviesos žiburiu rankoje ir nori, kad viskas, kas vyksta už jo virpančios šviesos kūgio, būtų tik sutapimai, ar substancijos poveikis, arba tiesiog neįvyktų. Tiesa ta, mano drauge, kad pasaulis yra magiškas skritulys, ir tik dėl šios vienintelės priežasties vanduo sukantis žemei neišsilieja iš vandenynų krantų. Tikrai? Nežinojau. Taigi: žinau, kodėl pasakei Dilanas Tomas, per brandos egzaminus rašiau apie Dilaną Tomą, o kažkodėl brandos egzaminai yra dalykas, kurį šiuo metu iš viso savo gyvenimo prisimenu aiškiausiai. Tiek jo eilių išmokta mintinai. Man sakė: galvok širdim, bet širdis, kaip ir galva, nereikalingas vedlys. Man sakė: galvok arterijomis, ir taip toliau, nuo čia nebeprisimenu, kita vertus, neprisiminiau ir per egzaminą, bet prisimenu pabaigą: kamuolys, kurį išmečiau į viršų žaisdamas parke, dar nenusileido. Kamuolys. Magiškas kamuolys. Ką ten opijus. Po velnių, šaunuolis. O aš mintinai moku tik dialogus iš „Žvaigždžių karų II“ – „Klonų atakos“. Ei, drauguži, norėtum kuokų? Tu nenori parduoti man kuokų. Ne, aš nenoriu parduoti tau kuokų. Tu nori keliauti namo ir apmąstyti savo gyvenimą. Taip, noriu keliauti namo ir apmąstyti savo gyvenimą. Dabar bent jau viskas aišku: klonų ataka man nepatiko, mirtinai nuobodžiavau ir nė netoptelėjo mintinai mokytis filmo dialogų. Gyvenimas atrodo daug lengvesnis, kai tau pavyksta ką nors atitaisyti. Dabar bent jau žinome, kad tas iš klonų atakos yra Karlas, todėl aš turiu būti savimi. Norite, kad būčiau racionalus, bet negaliu to padaryti. Jis – tas, kuris kankinasi, o aš esu tas, kuris nesikankina. Kai esu greta jūsų, mano protas man nebepriklauso. Taip, jis yra Karlas,

o aš esu aš. Dabar tarp mūsų keistas pavasaris, tarsi atlydys. Gal atsitiko kažkas nepakartojama, taip, bet gal: atsitiko kažkas nepakartojama. Karlas kalbėjosi su manim. Net jei aš užsispyręs bandžiau su juo ginčytis, – kita vertus, tik tai su juo ir moku, ginčytis, – šį vakarą mano brolis su manim kalbėjosi. Pasakė, kodėl kankinasi. Skirtumas tarp pažinimo ir išminties, Obi Vanai: skirtumas tarp pažinimo ir išminties. Žvelgiu į jį godžiai, aršiai; dar niekada nemačiau tokio *stipraus*. Jis gražus, turtingas, žymus, *cool*, bet jis yra ir vienas iš tų beviltiškai nepaprastų žmonių, kuriems iš gyvenimo reikia daugybės dovanų, kad imtų jį pakęsti. Ir jis kankinasi. Musė vis dar sukiojasi aplinkui, retkarčiais nutūpia ant jo prakaituoto veido, o jis ir toliau pakenčia ją su afrikietišku kantrumu; tik staiga – negaliu patikėti – pliaukšteli per ją ir numeta ant grindų. Musė nemirė, štai ji kapanojasi ant kilimo, apdujusi, apstulbusi. Karlas pakelia ją, apžiūrinėja. Meistre Vindu, sako jai, jūs kovėtės didvyriškai. Nusipelnote būti įrašytas į Džedajų ordino archyvus. Bet dabar baigta. Ir sutraiško ją – pasišlykštėtina – tarp pirštų.

Taip, Karlas kankinasi, ir jis su manim kalbėjosi, – bet ar toks kalbėjimas ko nors vertas? Aš to nė nepastebėjau, tik dabar pradedu pastebėti, tik dabar pradedu tai suvokti. Mes kvaišinomės: ar tai galioja? Ar galios, net jei rytoj viską užmiršiu? Jaučiu, kad jau imu viską užmiršti: ak, kodėl nesusivokiau anksčiau? Karlai, padėk, pakartok man tuos dalykus. Aš mingu, aš vėl alpstu, jie traukiasi: prašau, pakartok man tuos žodžius, greičiau. Pakartok apie tą merginą, kuri nusiskandino Temzėje ir sudaužė tavo širdį. Ar tu įsitikinęs, kad ji nusižudė, kad tai nebuvo nelaimingas atsitikimas? Ar tikrai visus dvidešimt metų kasdien apie ją galvoji? Tau jos taip trūksta? Kuo ji buvo vardu? Kai kvaišiniesi, ar tau tikrai trūksta manęs? Taip. Taip. Treisi. Taip...

21

Dabar jaučiuosi nepalyginamai geriau, tačiau šįryt...

Šįryt prieš auštant, kai atsibudau ant sofos, Karlo nebuvo, o su juo pradingo ir opijus bei jo rūkymui naudoti įrankiai. Jau ėjau į miegamąjį, bet pasijutau blogai ir nubėgau į vonią, išsivemti. O kai taip vėmiau, apsikabinęs puodą, pamačiau, kaip Dilanas stebi mane pro praviras duris – sakytum, priblokštas. Tai truko tik akimirką, Dilanas iškart pradingo, bet tą akimirką buvo taip gėda, kaip niekada gyvenime, ir man pasirodė visiškai neįmanoma susigyventi su tokia gėda. Tą akimirką jaučiausi toks purvinas, kvailas ir nevertas net šuns užuojautos, kad būčiau norėjęs verčiau prasmegti į kanalizaciją kartu su savo vėmalais, kaip toje scenoje iš „Traukinių žymėjimo“, nei išeiti iš vonios ir gal susitikti Mak, Klaudijos auklės, žvilgsnį, nes ji keliasi prieš aušrą ir jos širdis tyra. Pažadinti Klaudiją, papusryčiauti su ja, nuvežti į mokyklą ir laukti jos ten, kaip kiekvieną dieną, man atrodė prarastas rojus. Tą akimirką viskas buvo labai aišku: aš nebuvau vertas rūpintis savo dukra; anksčiau ar vėliau toji tiesa būtų išaiškėjusi; anksčiau ar vėliau būčiau padaręs ką nors siaubinga.

Paskui, kaip paprastai būna, šis jausmas ėmė silpti, sklaidytis, lioviausi vemti, o atsistojęs suvokiau, kad kojos laiko ir aš dar

turiu ateitį. Paspaudžiau mygtuką, ir vėmalai nugarmėjo žalsvu sūkuriu; nepaisant visko, pagalvojau, man pavyks išsikapanoti. Užrakinau duris, prileidau vonią šilto vandens, nusirengiau, pasinėriau į vandenį ir įnirtingai nusiprausiau visomis švaros priemonėmis, kokios tik buvo pasiekiamos. Paskui nusišluosčiau minkštu rankšluosčiu, kruopščiai nusiskutau, apsivilkau švarius apatinius ir baltinius, pilką idealiai išlygintą kostiumą, apsiaviau nublizgintus batus, pasirišau gražiausią kaklaryšį ir, pasitelkęs viską, kas manyje buvo geriausio, pajutau drąsą gyventi toliau. Žinoma, tai buvo savotiška apgaulė, bet veikė: sutana *darė* iš manęs vienuolį. Tuo tarpu suspindo saulė – karšta, absurdiška saulė, nes buvo jau vėlyvas spalis. Pažvelgiau pro svetainės langą į gatvę, žmonės skubėjo į darbą, ir pasijutau blogiausias iš jų visų, bet ne tiek, kad negalėčiau tarp jų net būti. Išvedžiau Dilaną, žiūrėjau, kaip jis kakoja visas drebėdamas, juokinga poza, kuria kakoja šunys, o rinkdamas nuo šaligatvio jo kakalus pagalvojau, kad jau tikrai ne jam mane moralizuoti dėl nepadoraus elgesio. Grįžęs namo, virtuvėje susidūriau su Mak, ir jos legendinė tyla padėjo man įtikėti, kad galbūt ji nieko nesuprato: nė vieno žodžio, tik vienintelis saugantis, kupinas moteriškos pagailos mostas, kai man pataisė ant nugaros susiraičiusią švarko apykaklę. Dabar jau pasijutau galintis eiti žadinti Klaudiją, ir viskas pasuko įprasta vaga. Papusryčiavom, ji papasakojo apie vakarienę su dėde – kinų restorane, nes japonų buvo uždarytas, – išvažiavome anksčiau, kad pažaistume su palydoviniu navigatorium deja, o prie mokyklos žiūrėjome, kaip renkasi kiti, kol skambutis nesusiurbė į klases jos ir kitų vaikų, palikdamas mus, tėvus, lauke plepėti apie karštį. Tą akimirką buvo neįtikėtina galvoti, kad vakare padariau visas tas nesąmones, nors tai ir neprilygo tam, jei nebūčiau jų padaręs, bet padėjo man jaustis geriau: suprantu, tarsi laikyčiau

rankoje penkiasdešimties eurų grąžą, nors sumokėjau tik penkis, bet palyginti su tuo, kaip jaučiausi vos prieš tris valandas apsikabinęs tą puodą, šioji gėda buvo visiškai pakenčiama. Išpirksiu savo kaltes, galvojau.

Paskui atvažiavo Karlas. Taksi, apie pusę dvylikos, pakeliui į oro uostą, stabtelėjo atsisveikinti ir perduoti dovanėlę Klaudijai. Buvo ramus, giedras. Nemanau, kad jam teko taip kankintis, kaip man, kad galėtų pasirodyti gatvėje: jis prie tokių pabudimų turėjo būti įpratęs. Beveik nepratarėm vienas kitam nė žodžio, bet ilgai stovėjome stipriai apsikabinę. Tai, kad tiek daug darbavausi, norėdamas atsiriboti, nereiškė, kad neprisiminiau, kas tą naktį nutiko: mes kartu kvaišinomės ir jis man papasakojo, kaip jam trūksta tos Temzėje nuskendusios merginos, kaip jam trūksta mamos, *kaip jam trūksta manęs*. Ne, mes vienas kitam nepratarėm nė žodžio, bet tai buvo švelniausia mūsų bendravimo akimirka nuo... matyt, turėčiau pasakyti, nuo visada. Ten buvo ir Jolanda, ji atėjo su Migla ir pasisveikino su manim kaip tik tada, kai taip stovėjau apsikabinęs su Karlu, o kai Karlas nuvažiavo, kiek pastovėjom, kalbėdamiesi apie orą. Buvo jau, ko gero, daugiau nei trisdešimt laipsnių, ji man pasakė girdėjusi per radiją, kad minimali nakties temperatūra buvo 24 laipsniai, absoliutus šio metų laiko rekordas. Vilkėjo tuos pačius *Barrie* džinsus kaip vakar ir geltonus marškinėlius su užrašu *gravity always wins* praktiškai ant papų; užrašas man pasirodė išties sąmojingas, įžūlus, bet drauge ir beviltiškas, nes, nors mergina dar jauna, gerai pagalvojus, ne tiek daug metų skiria ją nuo tiesos, kurią dabar jos papai taip akiplėšiškai neigia, ir pasijutau galintis jį komentuoti: „Išmintingi žodžiai“, tariau. „Iš dainos“, atsakė ji. „Tikrai? Kieno?“ – „*Radiohead.*“ Ir nuėjo į civilinės būklės registrų centrą nežinau kokios pažymos.

O aš likau galvoti, šešėlyje, ir čia tebesėdžiu. Taip, galvoti; ne apie tai, ką padariau šiąnakt ir kaip galėčiau tai išpirkti, – todėl sakau, kad jaučiuosi nepalyginti geriau; bet apie eilinį sutapimą. Gal čia nėra ko suprasti, tai tikrai tik atsitiktinumas su jo užsispyrusiais dūžiais, bet tikrai keista: atrodo, lyg tas *Radiohead* mane persekiotų. Todėl sėdu į automobilį, paimu Laros plokštelės viršelį ir perskaitau visus pavadinimus, ieškodamas kurio nors, susijusio su traukos jėga, – nerandu. Mašinoje pragariškai karšta, todėl išlipu ir, savo nuostabai, paskambinu Martai mobiliuoju: jei tam būtų reikėję ieškoti jos numerio užrašų knygelėje ir eiti skambinti į telefono būdelę, tikrai nebūčiau to daręs, bet čia tereikia paspausti du mygtukus, ir man dar nespėjus nė susivokti Marta atsiliepia.

– Klausau?

– Sveika, Marta. Kaip laikaisi?

– Gerai. O tu?

– Ir aš gerai. Kur esi?

– Pas ginekologę.

– Pas ginekologę? Taip, žinoma... ar viskas gerai?

– Taip, viskas gerai.

– Norėjau tavęs kai ko paklausti, bet jei trukdau, perskambinsiu vėliau.

– Ne, sakyk, laukiu savo eilės. Ką norėjai sužinoti?

– Nieko, tiesiog automobilyje radau *Radiohead* plokštelę, bet tai ne originalas, o sukompiliuota kopija. Ant viršelio pavadinimai, atrodo, lyg būtų užrašyti Laros, bet jūsų rašysena visada buvo vienoda, svarsčiau, kuri iš jųdviejų tai padarė, ji ar tu?

– Aš.

– Esi tikra?

– Žinoma, tikra.

– Bet gal kartais ji tavęs to paprašė? Ar tai buvo tavo mintis?

– Tai buvo mano mintis. Kodėl klausi?

– Šiaip sau. O ta frazė ant viršelio, *kad priartėčiau prie dangaus, iš kurio esu kilęs*: ją parašei tu ar ji?

– Aš, aš.

– Tikrai. Tas pats rašiklis. Kaip ji tau šovė į galvą?

– Tai eilutė iš Mikelandželo. Kai įrašiau plokštelę, buvau kaip tik baigusi skaityti jo sonetus, Vidževane, jie man be galo patiko.

– A-a. Supratau.

– Kodėl manęs to klausinėji?

– Šiaip, kad žinočiau.

– Ką žinotum?

– Nieko, iš smalsumo. Kadangi ta plokštelė man patinka, pagalvojau, iš kur ji atsirado. Tik tiek.

– Tik tiek?

– Tik tiek. Verčiau sakyk, kada ateisi su vaikais pas mus vakarienės?

– Nežinau...

– Ar rytoj vakare jūs laisvi?

– Taip...

– Tai ateikit rytoj vakare.

– ...

– Sutarta?

– Gerai. Ačiū...

– Už ką? Tuomet iki rytojaus.

– Pjetrai?

– Ką?

– Tai labai keistas pokalbis.

– Keistas? Kodėl?

– Nežinau, bet jis keistas.

– Kodėl keistas, normalus.

– Mano eilė. Turiu baigti.

– Šaunuolė. Rytoj susitiksim. Iki.

– Iki rytojaus.

Išjungiu. Iš tikrųjų Marta teisi: tai ne tik labai keistas pokalbis; bet ir lemtingas, nes, jei įrašą sukompiliavo ne Lara, o ji, tai visa ši sutapimų gausa nieko nereiškia. Kokia prasmė? Galima atmesti logiką, bet jei viskas iš tiesų taip, Lara su tom dainom nesusijusi: ji tik paliko jas mano mašinoje, buvo tarpininkė tarp manęs ir Martos. Ir sunku suprasti, kodėl miręs asmuo turėtų tarpininkauti, kad muzikinės grupės dainos tarpininkautų dviem gyviesiems, kurie be vargo galėtų bendrauti tarpu...

– Pone!

Instinktyviai atsigręžiu, nors čia niekas manęs taip nevadina. Tuščia, nė gyvos dvasios.

– Pone! Čia, viršuje!

Pakeliu akis ir matau žmogelį, mojuojantį rankomis pro vieną iš daugiabučio priešais langų. Jis man atrodo senas. Mojuoja ir linksi, šypsodamasis: kreipiasi būtent į mane; dabar, jau tikras, kad pagavo mano žvilgsnį, ranka daro mostą; mostą, kurį sunkiai įžiūriu, bet kuris ir vos pamatytas čia, Italijoje, turi aiškią, nedviprasmišką reikšmę...

– Norėtumėt? – klausia žmogelis.

...Jis reiškia: *valgyti spagečių*. Žmogelis suka nuleidęs plaštaką, su nykščiu ir smilium, ištiestais V kampu; jis kviečia mane *valgyti spagečių*.

– Su pomidorais ir baziliku! – šaukia. – Kaip tik metu į puodą. Ateikit!

Stebėtina – tiesa? – kiek dalykų gali atsitikti, kai taip leidi dienas prie mokyklos. Nepažįstamas žmogus pro langą kviečia tave

pietų. Ir aš sutinku, taip: nors šis kvietimas gali pasirodyti absurdiškas, tai tikrai ne daugiau kaip metempsichozinė teorija, kurią ką tik sugriovė mano svainė, ar atkaklūs sutapimai, kuriems norėdamas suteikti prasmę, ją ir sukūriau, ar pačios aplinkybės, kuriomis ją sukūriau, šiąnakt, kai su broliu rūkiau opijų savo namuose ant sofos; priešingai: palyginti su visu tuo, galėtum sakyti, kad šis dalykas mažiausiai absurdiškas. Todėl padėkoju ir sutinku, taip; žmogelis man rodo, kad lipčiau į antrą aukštą (smilius ir didysis pirštas, ką tik buvę šakutės dantimis, dabar tampa skaičiumi du), ir štai jau pereinu gatvę, įeinu pro oksiduoto aliuminio duris ir lipu laiptais be jokių pagražinimų, prisigėrusiais visų Milano kepsnių kvapų. Pirmas aukštas: bute isteriškai loja šuo. Antras aukštas: žmogelis stovi tarpduryje, ištiesęs ranką, plačiai šypsodamasis. Kita vertus, jis visai ne žmogelis: stambesnis už mane.

– Užeikite, pone, – paspaudžia man ranką. – Aš – Čezarė Taramanis, esu romietis, kaip ir jūs.

Jis uždaro duris ir veda mane tamsiai mėlynu, užkrautu dėžėm, slogiu koridorium į kambarį, erdvų ir šviesų, su dviem dideliais langais į gatvę. Kambarys irgi užkrautas dėžėm, išrinktais baldais, suvyniotais krėslais, plėvele aptrauktais daiktais...

– Atsiprašau už netvarką, bet rytoj išsikraustau. Grįžtu į Romą, po trisdešimt šešerių metų...

Jis eina prie stalo, padengto dviem, tiesiai prie vieno iš langų, priešais kurį boluoja mokyklos pastatas.

– Pone, ateikit, prašau sėstis. Iš čia mokykla kaip ant delno.

Pro langą žiūriu į pasaulio tašką, kuriame leidžiu savo dienas, pirmą kartą iš šalies. Mano automobilis, mokyklos durys, parkelis – žvelgiant iš čia nieko ypatingo.

– Atsiprašysiu, – sako vyras, – einu žvilgtelėti į padažą.

Ir pranyksta už durų, kitoje kambario pusėje. Akivaizdu, kad dabar mano galvoje kyla daugybė klausimų (kas tas vyras? kodėl jis pakvietė mane pietų? iš kur jis žino apie mane visus tuos dalykus? ir taip toliau), bet šitas supakuotas jo gyvenimas aplinkui toks pribloškiantis, kad užgniaužia juos visus. Teko ne kartą kraustytis, bet tai buvo *mano* persikraustymai: dar niekada neteko regėti, kaip kraustosi nepažįstamas žmogus. Stingdanti patirtis. Nepaisant kruopštaus įpakavimo, daugelis daiktų matyti pro celofaną ir laikraščius – puodai, rankenos, šviestuvų gaubtai, – o tas jų žvilgčiojimas iš dėžių kelia gailestį, lyg prašytų padėti jiems pabėgti. Nejaukūs ant tapetų likę paveikslų kontūrai, neaiškių kampų dėmės ant sienos, brutaliai išardytas namų židinys, kuris ilgus metus kūrė šio kambario jaukumą, – viskas drauge sudaro įspūdį, lyg staiga būtum atsiradęs kitapus, įsivaizduojamoje erdvėje, kupinoje laukiančių interpretavimo simbolių, kaip atsitinka sapnuose; šį įspūdį dar sustiprina tarp dėžių tvarkingai padengtas stalas – balta staltiesė, blizgantis stalo sidabras, taurės vynui ir vandeniui – vienas iš tų simbolinių vaizdų, kuriuos susapnuojame, o paskui mėnesių mėnesius vaikštome pas psichoanalitiką, bandydami suprasti, ką jie reiškia: *buvau ten, elegantiškai apsirengęs, tarp pervežti paruoštų dėžių, nepažįstamasis gamino man spagečius, o pro langą buvo matyti mano dukters klasės langas, buvo spalis, bet karšta kaip rugpjūtį, tačiau labiausiai nederantis dalykas buvo padengtas stalas, karaliaujantis visos scenos centre. Daktare, ką jis simbolizuoja? Mano sujaukto gyvenimo ramybę? Namų židinį, išlikusį pokyčių ledynuose? Manyje glūdintį ramų chaosą?*

Štai jis grįžo, su krežine vyno rankoje. Jau seniai nemačiau vyno krežinės.

– Atsiprašau už netvarką, bet jau seniai norėjau jus pakviesti,

o prisiruošiau tik paskutinę dieną. Žinote, nesveika valgyti vien sumuštinius. Daug sveikiau lėkštė makaronų su šviežių pomidorų padažu ir trupučiu aliejaus.

Pripila vyno į dvi mažesnes taures, iki kraštų, kaimiškai.

– Prašau, paragaukit. Tai ne koks brangus vynas, bet tikras.

Ištiesia man taurę, paima savąją, pakelia.

– Į sveikatą, – taria.

Gurkštelį griežtai, ryžtingai, ištuštindamas pusę stiklinės. Aš išgeriu mažiau. Tai vienas iš tų stiprių, aitrių vynų, kai nesuprasi, ar jie tokie išėjo tyčia, ar atsitiktinai.

– Patinka?

– Taip, geras.

– Fraskatis. Atsiunčia sesuo iš Veletrio. Atsiųsdavo: nuo šiol pats jo pasiimsiu. Sėskite. Jei jūsų duktė pažvelgtų pro langą, iš čia gerai matysit.

Stengiuosi nedemonstruoti per daug smalsumo veide, o gal net nuostabos, sutrikimo. Įdomu, ar pavyko.

– Tiesą pasakius, tik norėjau prieš išvažiuodamas su jumis susipažinti. Susipažinti ir išreikšti savo nuoširdžią užuojautą dėl jūsų žmonos.

– Ačiū.

– Patikėkit, žinau, ką tai reiškia, nes ir aš prieš dvejus metus netekau žmonos. Ir aš netikėtai likau vienas. Žinau, ką tai reiškia...

Jis linksi galva, šypsosi. Jam apie šešiasdešimt. Žili, dar tankūs plaukai, gražūs plebėjiški, •pazoliniški veido bruožai, nederantys su jo kalbėsena be jokio akcento. Pageltę rūkoriaus dantys, nors niekur nematau net peleninės – matyt, metė rūkyti.

– Nes lengva pasakyti – našlys, tačiau viskas daug sudėtingiau, – jis vėl gurkšteli iš taurės, paskui ją ištuština. – Gedulas – sudėtingas dalykas. Jam reikia laiko. Ir nors ko, kas padėtų

susikaupti. Laimė, jūs turite nuostabią mergaitę, kuri pripildo jūsų gyvenimą, bet, tarkime, mudu su Rina neturėjom vaikų. Be to, aš jau buvau pensijoje, neturėjau, kuo užsiimti. Buvome tik aš ir bėgantis laikas. Žinot, metus praktiškai nedariau nieko, tik tvarkiau namus. Tvarkiau juos kaip išprotėjęs, net penkiolika, dvidešimt kartų per dieną. Įsikaliau į galvą, kad juose neturi būti nė dulkelės, ir taip gyvenau, suprantat? Tvarkiau namus...

Jo pavargęs, tuščias žvilgsnis buvo įsmeigtas į konkretų kambario tašką, prie dėžių bokšto, kur, regis, matė kažką, ko aš negalėjau įžiūrėti, – gal ten kadaise buvo sofa, ant kurios kartu su žmona žiūrėdavo televizorių, – bet prieš galutinai išnykdamas prisiminimų opijuje, jis vėl įsmigo į mane...

– Nebijokit. Nesiruošiu pasakoti savo gyvenimo. Norėjau tik pasakyti, kad, manau, žinau, kaip jaučiatės. Ir kad puikiai suprantu, kodėl čia leidžiate savo dienas. Bet dabar, jei leisite, einu pažiūrėti, kaip ten spagečiai – nenorėčiau, kad pervirtų.

Ir nuėjo į virtuvę žvaliu, lengvu žingsniu.

– Aha! Pačiu laiku! Dar pusė minutės – ir sudie makaronams *al dente**!

Pro duris girdėti jo veiksmų garsai, tokie aiškūs ir tikslūs, kad, rodos, juos matyčiau: išverčia spagečius į rėtį, padeda puodą į kriauklę, gerai nusunkia, išverčia juos į puodą su padažu ir pastato ant neišjungtos viryklės. Dabar iš virtuvės atsklinda pomidorų kvapas, nuvilnija man panosėj ir išlekia pro langą, toks stiprus ir malonus, tarsi jį matyčiau – tirštą, banguojantį, kaip animaciniuose filmukuose.

– Norėtumėt parmezano, pipirų? – vis taip pat pro duris. Dvejoju, nežinau, ką sakyti, bet jis jau įžengia su puodu rankoje, pil-

---

* *Al dente* – nepervirti makaronai (*it.*).

nu garuojančių spagečių, ir pastato jį vidury stalo.

– Aš nededu nei vieno, nei kito, bet daugeliui patinka. Jei norėtumėt, štai jie.

Nelyginti koks magas, jis ištraukia du stiklinius indus ir taip pat pastato ant stalo: viename – malti raudonieji pipirai, kitame – tarkuotas parmezano sūris.

– Ne, – sakau, – aš irgi jų nededu.

– Šaunuolis. Nes pomidorų skonis švelnus, jei užbarstysit pipirų – sudie, tik juos ir jausit...

Jis deda makaronus į lėkštes: pirma į mano, didžiulę porciją, paskui į savo, didžiulę porciją. Žinau, kas tai: romiečių gausybės kultas, kiekybės, kuri tampa kokybe. Milane to nedaro, laiko tai vulgarumu.

– ...parmezanas, priešingai, neslopina pomidorų skonio, bet jį pakeičia. O kai šviežius pomidorus nuplikai ir nulupi, nuplikai ir nulupi, o šitie yra geri, iš daržo, todėl sakau, kad jie niekada nebus geresnio skonio nei jau yra, taigi kiekvienas priedas yra žingsnis atgal...

O kol vyras, vadinęs mane ponu, krovė spagečius į lėkštę, nuo šakutės ėmė varvėti pomidorų padažas ir ant baltos staltiesės atsirado raudona dėmė. Daktare, juk tai simbolizuoja kraują, tiesa? Bet kieno tas kraujas?

– Aš užpilu tik šlakelį aliejaus. Norėtumėt?

– Taip, ačiū.

Jis imasi spagečių energingai, lyg turėtų juos suvalgyti per tam tikrą laiką. Nesuka jų: kemša į burną lyg šieną, o šakute tik pastūmėja į burną. Tai irgi romiečių plebso įprotis – Albertas Sordis, valgantis *makaronus*, – kuris čia, Milane, laikomas neišsiauklėjimu.

– Taigi, rytoj grįžtat į Romą? – sakau, kad ką nors pasakyčiau; bet darau tai tą pačią akimirką, kai jis klausia, ar man patinka

jo spagečiai, todėl mūsų klausimai susilieja. Akimirka sutrikimo, neaišku, kuriam kalbėti. O kadangi spagečiai labai skanūs, norėdamas nutraukti tylą, prabylu aš.

– Jie išties labai skanūs.

– Ačiū, – sako jis. – Dar pernai nebūčiau mokėjęs tokių išvirti. Bet nuėjau į virimo kursus ir...

Viskas, čia jo sakinys baigiasi. Aš nieko nesakau, nes dabar būtų jo eilė atsakyti į mano neseniai užduotą klausimą, bet jis kramto makaronus, todėl aš irgi tik valgau, irgi romietiškai, taip, kaip jis, taip pat tylėdamas – tyla tokia, kokią paprastai prie stalo kas nors nutraukia, taręs „klausykit, kokia tyla: tai reiškia, kad valgis skanus". Iš tiesų tie spagečiai su pomidorų padažu puikūs: pro pomidorų ir bazilikų skonį prasimuša lyg apelsinų prieskonis, jis, matyt, ir yra ta kursuose išmokta paslaptis. Nors jų visas kalnas, manau, suvalgysiu visus. Taip, o paskui paklausiu, kaip juos ruošti, ir jis pasakys, atskleis savo paslaptį man jaučiamos didžiulės pagarbos vardan, tai bus jo atsisveikinimo dovana prieš grįžtant į Romą, o aš pasakysiu receptą Mak, ir ji juos mums virs, kada tik norėsim, ir jie bus tokie, lygiai tokie...

Suprantat? Valgiau tą kalną spagečių ir apie nieką daugiau negalvojau. Tik galvojau, kokie jie skanūs ir kaip padaryti, kad galėčiau juos valgyti dar ir dar. Ką tai reiškia?

Tik staiga vėl viskas pasikeičia. Mano žvilgsnis nukrypsta pro langą į gatvę, kaip tik tuo metu, kai Matėjus su motina eina pro mano automobilį, – netikėtai, nes dabar ne jų valanda. Vaikas žiūri į mašiną nė neįtardamas, kad šiandien ji gali su juo nepasisveikinti, ir kai mašina su juo nepasisveikina net jam praėjus, eina atsigręžęs, tempiamas motinos, laukdamas signalizacijos pyptelėjimo. Taip, staiga viskas vėl pasikeičia, nes dėl to vaiko

ir nepalaužiamo jo tikėjimo tuo pasisveikinimu (taigi, manim, mano gebėjimu jį skleisti) jaučiuosi nelemtai, ne savo vietoje: prakeikimas, turėčiau būti ten, gatvėje, ne čia, turėčiau pasirūpinti savo kasdiene užduotim, ir nė velnio nesvarbu, kad tai ne jo valanda: esu tas vyras, kuris leidžia savo dienas prie mokyklos? Taigi? Koks skirtumas, ar jis praeina devintą, ar pirmą? Turėčiau būti ten... Ištraukiu iš kišenės raktus ir paspaudžiu signalizacijos pultelį: gal suveiks ir iš čia, pagalvoju. Nieko. Vėl paspaudžiu pultelį, vieną, du kartus, vyras klausiamai žiūri į mane, iš nuostabos liovęsis kramtyti. Nagi, signalizacija, tai svarbu: *suveik*! Dar turi laiko, vaikas dar tiki tavim; jis jau kiek nuliūdo, sustoja, timpteli mamą, pasisuka į ją, bet ji negali jam padėti, nes neturi nė kruopelytės jo tikėjimo, turi tik rūpesčius, mintis, susitikimus, bet paskui vėl pasisuka į mašiną – matai? – su jam būdingu lėtumu, kuris jam yra greitis, ir ima eiti, atsigręžęs, nes vis dar tiki... Persisveriu pro langą, po velnių, nusitaikau, paspaudžiu mygtuką ir laikau jį nuspaustą, smarkiai, iki galo – ir pagaliau: *pyp*, signalizacija suveikia. Vaikas tarsi nereaguoja, bet tai tik lėtumas, jis reaguoja, ir dar kaip, ir tikrai, štai jis pakelia ranką ir pasisveikina su savo draugu automobiliu, paskui pasisuka į motiną, ši sustoja. Dabar ji atrodo sutrikusi, nes niekur manęs nemato: sukiojasi, žiūri į parkelį, į mokyklą, nesupranta. Mažai ją pažįstu, beveik nepažįstu, bet, man regis, žinau, ką ji galvoja: svarsto, kaip, po velnių, drįstu žaisti slėpynių čia, dabar, su ja, nes ji nepratrūksta verkti kiekvieną akimirką tik todėl, kad iš paskutiniųjų stengiasi atidėti verksmą kitai akimirkai...

Vyras, kuris vadina mane ponu, žiūri į mane vis labiau apstulbęs, negalėdamas patikėti.

– Nieko, buvau palikęs neužrakintą automobilį, – sumurmu.

Bet mūsų pietūs iš tiesų baigėsi, nes kai motina su vaiku pasuka alėjos link, prie mano automobilio prisigretina apdaužytas mėlynas *Twingo*. Ar ten Martos mašina? Taip, ten Martos mašina, iš jos išlipa Marta, apsirengusi tarsi mergiotė: trumpas sijonas, berankoviai marškinėliai, aulinukai – visai ne kaip nėščia motina. Pažvelgia į vieną pusę, paskui į kitą, paskui į parkelį, paskui į mano automobilį, paskui į baro staliukus, kur anądien po jos panikos priepuolio gėrėme kapučiną, paskui vėl į parkelį, irgi sutrikusi, kaip neseniai Matėjaus motina, kad niekur manęs nemato, – ne, maža to: suglumusi kaip Matėjus, kai mano automobilis su juo nepasisveikino...

– Marta! – persisveriu pro langą ir sušvilpiu. – Aš čia!

Marta pakelia akis, prisidengia delnu lyg kepurės snapeliu. Nemanau, kad taip prieš saulę mane mato. Bet gali girdėti.

– Aš čia! – rėkiu. – Ateinu!

Daktare, paskui atvažiavo mano svainė ir aš viską mečiau; mečiau tą vyrą, kuris mane vadino ponu, nuostabius spagečius, dėžėmis užverstus namus, sugalvojau atsiprašymą, padėkojau ir išbėgau žemyn, o kai bėgau laiptais, supratau vieną dalyką, kurį jau ir taip žinojau, taigi vienintelė priežastis, kodėl niekas nelaikė manęs išprotėjusiu, nors ir leidžiu dienas prie mokyklos, ta, kad visi galvoja, jog visada būsiu prikaustytas skausmo prie šios pasaulio vietos, ir tai viena iš nedaugelio, kas tikra jų gyvenime, gal svarbiausia, ir kažkokiu keistu būdu tai juos ramino, štai kodėl, kai jie ateidavo manęs aplankyti, rasdavo jėgų stoti prieš savo skausmą ir visų pirma jį pripažinti, o paskui jį paliesti ir papasakoti, ir akimirką nuo jo išsivaduoti, išliedami jį ant manęs, apipildami ta slapta ir sugedusia medžiaga, iš kurios jis padarytas, nes toje vietoje, kurią, jų manymu, pasirinkau kentėti, mes visi buvome mįslingai stiprūs, bet jei pradėsiu tai būti joje, tai nebūti, jei ir man prireiks judėti,

pasitraukti, kvaišintis, valgyti spagečius, kitaip tariant, jei imsiu elgtis kaip jie, o jie ateis aplankyti ir manęs ten neras, tuomet visi mes esame silpni, jie suglums, o aš būsiu tik praradęs pusiausvyrą, toks, kuris nemoka priimti tikrovės, o ką tai reiškia, daktare, žinau ir pats, nes kai kas nors nutaria būti tam tikroje vietoje, turi joje ir būti, visada, be išimčių, žodžiu, sapnas baigėsi mano išbėgimu į gatvę, mane apakino saulė, o spalio mėnesio tvanka ištirpdė, ir jaučiau neaprėpiamą meilę viskam, ką aprėpė mano žvilgsnis, ir nutariau niekada niekada niekada daugiau iš čia nesitraukti.

22

– Kur buvai?

– Pas vieną tokį, kuris gyvena čia, priešais.

– Turi kaip tik čia gyvenantį draugą? Tau sekasi.

– Ne, tik šiandien su juo susipažinau. Verčiau sakyk, ką tu čia veiki.

– Nieko, važiavau pro šalį...

– ...

– *OK*, atvažiavau dėl tavo skambučio. Noriu sužinoti, kodėl manęs viso to klausinėjai.

– Dėl kompaktinės plokštelės?

– Taip, dėl plokštelės.

– Jau sakiau: šiaip sau, iš smalsumo. Nevertėjo dėl to čia...

– Tai nebuvo šiaip sau. Nekalbėk man nesąmonių: aš esu ragana.

– Marta, kokia ragana...

– Paskambinai man dėl konkrečios priežasties, susijusios su ta plokštele, o kad sudrumstum vandenį, dar pakvietei mane su vaikais vakarienės. Jei nenori sakyti – tiek to, bet tik neneik, kad paskambinai dėl konkrečios priežasties.

– Gerai, neneigiu.

– Ir kokia gi ta priežastis?

– O jei ji su tavim nesusijusi?

– Jei būtų su manim nesusijusi, nebūtum man skambinęs.

– Klausyk, bent jau eikime į šešėlį. Čia galima gauti saulės smūgį.

– Kalbant apie smūgius: tik nesakyk, kad ji visą tą laiką čia stovi.

– Taip. Ir niekas nepasirodė. Matai? Mano vizitinė kortelė vis dar užkišta už valytuvo.

– Bet ji beveik nauja. Leisk, pažiūrėsiu numerius: 2004... ji visai nauja.

– Taip. Dabar nematyti, nes atsispindi šviesa, bet nuvažiavusi tik 1400 kilometrų.

– Gal ji vogta?

– Aš irgi apie tai pagalvojau, bet nemanau.

– Patikėk manim: ji vogta.

– Manau, kad ne. Nes užrakinta. Matai?

– Taip.

– Vagis neužrakina pavogtos mašinos, kai ją palieka. Netgi įjungta signalizacija. Matai lemputę?

– Taip. Keista.

– Taip, labai keista. Laba diena!

– Laba diena!

– Kas ji?

– Klaudijos anglų kalbos mokytoja. Nagi, eime į šešėlį. Prakaituoju kaip fontanas.

– Nesistebiu, taip apsirengęs.

– Aš visada taip rengiuosi. Tai mano uniforma.

– Ne, šiandien tu apsirengęs elegantiškiau nei paprastai. Tai dar vienas dalykas, turintis konkrečią priežastį; bet tai su manim tikrai nesusiję.

– Iš tiesų. Štai, čia bus geriau.

– Palauk, leisk pažiūrėti...

– Kas?

– Tau ant marškinių kraujo dėmė. Dvi, trys.

– ...

– Keturios. Ką pasidarei?

– O... tai ne kraujas, o pomidorų padažas.

– Pomidorų? Kur taip apsidrabstei?

– Ten, pas tą vyrą.

– Jūs... *pietavote*?

– Ne, jau buvome baigę.

– Palauk. Prieik. Juk nesuvalgysiu.

– Ką darai?

– Išvalysiu dėmes. Nejudėk. O kas tas tipas, kuris pasikvietė tave pietų?

– Geras žmogus. Išvirė labai skanių spagečių. Bet rytoj jis išsikrausto. Ar tu įsitikinusi, kad taip nebus dar blogiau?

– Tikrai. Padariau blogiau.

– Na, štai...

– Atleisk. Tiesiog nemoku buitinių darbų.

– Būtent; juk neprašiau tavęs...

– Tik pažiūrėk, ką pridariau. Palauk, rankinėje turiu mineralinio vandens...

– Nesvarbu, tik nereikia įsijausti. Bus gerai ir taip.

– Klausyk, blogiau nebus. Tavo mobilusis?

– Taip.

– ...

– Skambina Karlas. Atleisk, turiu atsiliepti.

– Atsiliepk, aš tuo metu pabandysiu išvalyti.

– Klausyk, nėra jokio reikalo. Tik turėsiu būti užsisagstęs švarką.

– Leisk man. Nagi, atsiliepk.

– Klausau?

– Sveikas, broli.

– Sveikas. Jau atvažiavai?

– Taip. Žinai, kiek laipsnių Romoje?

– Ne, kiek?

– Trisdešimt keturi. Nėra kuo kvėpuoti.

– Čia ne ką geriau.

– Klausyk, pamiršau tau pasakyti, kokį nuostabų dalyką vakar vakare išgirdau iš Klaudijos.

– Jau beveik išnyko.

– Tikrai? Gerai.

– Kas gerai?

– Nieko, atleisk, kalbėjau su Marta.

– Marta ten? Perduok linkėjimus.

– Linkėjimai nuo Karlo.

– Sveikas, Karlai.

– Ji irgi tave sveikina.

– Taip, girdėjau. Kaip ji?

– Gerai. Palauk truputį: klausyk, manau, jau gana. Tu mane visą išmaudei...

– Toks karštis, tuoj pat išdžius.

– Taip, bet dabar jau gana. Paskui pažiūrėsim. Atleisk, Karlai, ką norėjai pasakyti?

– Norėjau pasakyti, kad vakar vakare iš Klaudijos išgirdau nuostabų dalyką.

– Tikrai? Ką ji tau pasakė?

– Buvome kinų restorane, nes japonų buvo uždarytas, ir aš jai pasiūliau paimti imperatorišką antį, žinai, tą traškią, kurią daro tik mažiausiai dviem žmonėms. Ir žinai, ką ji man pasakė?

– Ne. Ką ji tau pasakė?

– Pasakė, kad nevalgo *Looney Tunes* mėsos.

– Kieno mėsos nevalgo?

– *Looney Tunes*. Iš animacinių filmukų: „Bjaurusis ančiukas", „Kiškis Kvanka", „Kojotas Vilis"...

– Tik pamanykit!

– Tu to nežinojai, tiesa? Ji man pasakė, jog tai paslaptis.

– Žinojau, kad nevalgo triušienos, bet niekada nepagalvojau paklausti, kodėl.

– Taigi žinok, kad tavo dukra nevalgo triušienos nei antienos, nei kojotienos, nei kanarienos dėl *Looney Tunes*: kad nevalgytų jų mėsos. Argi ne nuostabu?

– Taip, gražu.

– Norėjau tau pasakyti, nors ji ir prašė laikyti paslaptyje.

– Gerai padarei. Tai gražūs dalykai.

– Ta mergaitė tikrai nepaprasta. Tereikia pusvalandį pabūti kartu, ir kyla noras tapti ja.

– Taip.

– O tu, Pjetrai, esi puikus tėvas.

– Kurgi ne.

– Vakar aš klydau, tu elgiesi teisingai. Laikykis, o jei prireiks, skambink: nesvarbu, kur būsiu, sėsiu į lėktuvą ir atskrisiu.

– Ačiū, Karlai, bet pats matei: mes puikiai susitvarkome.

– Taip. Jūs šaunuoliai. Kalbėjau apie kokius nenumatytus atvejus.

– Tikėkimės, tokių nebus.

– Žinoma. Šiaip ar taip, vis tiek greitai sugrįšiu. Noriu kiek su jumis pabūti.

– Kada tik nori, mes čia.

– O per Kalėdas gal visi kartu nuvažiuosim į kalnus? Tinka?

– Taip, būtų puiku.

– Aš jus kviečiu. Į Kortiną, taigi. Ne, į Sen Morisą.

– Teisingai. Sen Morisas geriau.

– Gerai, Pjetrai, iki. Greit vėl paskambinsiu.

– Taip, iki greito.

– ...

– ...

– Liko ratilas, bet palyginus su tuo, kas buvo pirma...

– Ačiū, Marta, puikiai padirbėjai.

– ...

– ...

– Kas tau?

– Nieko. Šitas skambutis irgi buvo keistas.

– Kodėl?

– Ir jis turėjo konkrečią priežastį, o kalbėjom apie visai ką kita.

– Ar supratai, kokia toji priežastis?

– Galbūt.

– Ar dabar man pasakysi, kokia buvo tavo priežastis? Kodėl manęs viso to klausinėjai?

– Dabar tu įstrigai, bet patikėk, tai nebuvo... Na, gerai. Velniop, man visai ne gėda.

– Tai susiję su Lara, taip?

– Žinoma. Su Lara ir ta plokštele. Nes matai, nuo tada, kai aš čia, jos klausausi, ir man pasirodė, kad...

– ...

– ...

– Tau pasirodė, kad?

– Žinok, niekada neklausiau *Radiohead*, ir jau vien dėl to man pasirodė keista, kai savo grotuve radau tą plokštelę. Iškart pama-

niau, kad ją ten paliko Lara, kai buvome prie jūros, kai važinėjo mano mašina, nes pametė savosios numerius, o gal jai juos pavogė, prisimeni? Juk tu dar ten buvai? Ar jau buvai išvažiavusi?

– Prisimenu.

– Dabar, kai prisiminiau, anksčiau ar vėliau turiu tuo pasirūpinti, nes mašina vis dar ten stovi, be numerių, reikia parašyti pareiškimą Groseto kelių policijai, bus vargo, nes mašina registruota jos vardu... gerai, žodžiu, radau tą plokštelę savo grotuve ir pamaniau, kad ją ten paliko Lara. Ir jos neišėmiau, supranti? Palikau ten, ir kaskart, kai užvesdavau mašiną, ji pradėdavo groti, o aš jos klausydavausi, gal išsiblaškęs, bet klausydavausi. Bet nuo tada, kai jau būnu čia, nes prieš tai, atvirai sakant, neatkreipiau dėmesio, nei kai grįžome į Milaną paskui katafalką, nei pirmosiomis dienomis, per visą tą sąmyšį, nors plokštelė, žinoma, jau turėjo būti čia. Tai atsitiko čia, tą rytą, kai čia važiavau, ir paskui, kai ėmiau čia leisti savo dienas: čia pastebėjau tą plokštelę. Ir jos pasiklausiau.

– Tau patinka?

– Taip, labai gražu. Bet nuo kažkurios akimirkos ėmiau suprasti dainų žodžius, žinoma, ne kurios nors visos dainos, tik atskirus žodžius, paskirus sakinius, tiesiog taip, neįsitempdamas. Anglų kalbą moku gana gerai, bet jei paklaustum, apie ką daina, taip iš klausos, nematydamas dainos teksto, nieko nesuprasčiau. Be to, šitas dainininkas suvelia žodžius, net pasistengęs negali suprasti, ką dainuoja. Nepaisant to, kai kurias eilutes supratau be jokio vargo. Ir vėl iš karto neatkreipiau dėmesio: supratau jas ir tiek, gal žavėjausi jomis, nes buvo gražios, tuo viskas ir baigėsi. Bet po kurio laiko nebegalėjau nepastebėti, jog kaskart, kai ką nors suprantu, tai visada susiję su tuo, ką tą akimirką veikiu. Nežinau, tarkim, *sulėtink, kvaily*, kai važiuoju per greitai, arba...

– *The Tourist*...

– Ką sakai?

– Sakau, kad *idiot, slow down* yra eilutė iš *The Tourist*. Dainos. Toks dainos pavadinimas.

– A-a. Taigi, taip atsitiko ne sykį, ir toliau atsitinka: ką nors darau, ir kaip tik tuo metu dainoje apie tai dainuoja. Kartais ištraukos, kurias suprantu, tokios taiklios, lyg būtų komentarai, supranti? Patarimai arba komentarai, kodėl taip elgiuosi. O dar ta eilutė ant viršelio, iš Mikelandželo. Kaip ji skamba?

– Kad priartėčiau prie dangaus, iš kurio esu kilęs.

– Taip, būtent.

– Ir kas toliau?

– Tas, kad to paveiktas staiga ėmiau galvoti, jog... jog tai galėtų būti ne vien sutapimai.

– O kas dar?

– Norėjau pasakyti, turint omeny, kad Lara mirė. Tarsi...

– Kas tarsi?

– Žodžiu, juk aišku, ką noriu pasakyti? Tarsi Lara...

– Tarsi Lara kalbėtų su tavim tų dainų žodžiais? Taip pagalvojai?

– Ne pagalvojau, o ėmiau svarstyti.

– Svarstyti?

– Svarstyti, kad begalėje reiškinių, kuriuos racionaliai esame linkę laikyti neįmanomais, kai kurie nėra tokie, o tarp jų gal yra ir kokia nors nesuprantama, pavadinkim, nemateriali gyvųjų ir mirusiųjų komunikacijos forma.

– Per *Radiohead*?

– Žodžiu, protas nėra viskas.

– Pamanei, kad Lara gali toliau kalbėtis su tavim iš anapus per *Radiohead* dainas?

– Klausyk, norėjai sužinoti, kodėl tavęs viso to klausinėjau, ir tau pasakiau. Tik nereikia apsimesti cinike, nes būtent tu visu tuo tiki. Koks skirtumas, per ką? Bet dabar toji mintis pradingo, todėl...

– Kodėl ji pradingo?

– Nes tą plokštelę įrašė ne ji, štai kodėl.

– Atleisk, o kaip tai susiję?

– Kaip susiję? Jei tą plokštelę būtų įrašiusi Lara ir prieš mirtį palikusi mano grotuve, o dar užrašiusi ant jos tą sakinį apie artėjimą prie dangaus, dar galėčiau, nors ir absurdiška, manyti, kad yra ryšys su tuo, kas man nutinka, kai jos klausausi. Bet plokštelę įrašei tu, todėl...

– Todėl kas?

– Todėl nėra jokio ryšio ir visa ši istorija beprasmė.

– Pjetrai, juk tai ji paliko tau plokštelę. Tavo automobilyje.

– Nepaliko. Įdėjo ją, kai paėmė mano mašiną, nes negalėjo važinėti savąja.

– Na ir kas? Ką ji turėjo daryti, įrašyti ją į testamentą?

– Ji jos klausydavosi. Jei jau taip, tai buvo tavo ir jos istorija: tu ją įrašei, o ji jos klausydavosi. Aš čia nieku dėtas.

– Tu nieku dėtas? Dar ir kaip dėtas, jei jau pusantro mėnesio jos klausaisi.

– Klausyk, kalba baigta. Daugiau apie tai nekalbėkim.

– Padėk man suprasti: tau atrodo, kad tavo mirusi žmona gali su tavim komunikuoti per *Radiohead* dainas (toji nuojauta suteikia jų muzikai *lemtingą* atspalvį, sakau tau tai kaip žmogus, mintinai mokntis jų dainas, kuriam taip ir nepavyko suprasti, iš kur ta paslaptinga jų energija), o paskui, svarbiausią akimirką, kai toji nuojauta jau beveik paverčia tave išrinktuoju, privilegijuotuoju, tu visko atsižadi? Tik dėl to, kad tą plokštelę

įrašęs aparatas priklausė man, o ne Larai? Ar tu supranti? Tau pavyko atskleisti labai svarbų dalyką, dabar tereikėtų juo patikėti, tau reikėtų tik patikėti tuo, ką pats sugalvojai, o ką tu darai? Ieškai preteksto ir atsitrauki?

– Tebus prakeiktas mano liežuvis ir akimirka, kai tau viską papasakojau.

– Ką tik pasakei, kad protas dar ne viskas. Tada koks skirtumas, kiek yra sričių, kurių protas negali paaiškinti? Ar nemanai, kad kai kurių dalykų negali paaiškinti tik dėl to, kad jų nežinai?

– *Kokių* dalykų? Ką turėčiau žinoti?

– *OK*, gerai, pradėkim nuo numerių, jei jau pats apie juos prakalbai.

– Kuo čia dėti numeriai?

– Dėti tuo, kad Lara jų nepametė ir jai jų nepavogė. Tai aš juos nukabinau.

– Ką tu padarei?

– Aš nukabinau numerius. Naktį prieš išvažiuodama nukabinau juos ir įmečiau į upelį prie jūsų namų.

– Įmetei numerius į Tonfonę?

– Taip.

– Gal išprotėjai? Kodėl?

– Kad padėčiau jai išsivaduoti nuo to apsėdimo.

– Kokio apsėdimo?

– Ar Lara tau niekada nesakė, kad tie numeriai buvo ją apsėdę?

– Ką čia kalbi?

– Sakau, kad Lara dėl tų numerių jautėsi apsėsta, nerimavo, panikavo. Pastaruoju metu net negalėdavo užmigti. Bet niekaip nedrįso jų atsikratyti. Tarsi buvo pakliuvusi į tų numerių žabangas.

– Negaliu patikėti. Tu įmetei numerius į Tonfonę...

– Ar bent prisimeni tuos numerius?

– Ne, neprisimenu. Kodėl turėčiau prisiminti?

– Tarkim, todėl, kad tai buvo tavo žmonos mašinos numeriai.

– Būtent. Neprisimenu net savosios mašinos numerių, ką jau kalbėti apie jos.

– AT666AL. Tokie buvo jos mašinos numeriai.

– Na ir kas?

– Juk žinai, ką reiškia trys šešetai?

– Žinoma, žinau. Bet juk nenori pasakyti, kad...

– Ir žinai, kad šėtono pranešimai visada rašomi atvirkščiai, tiesa?

– Šėtono pranešimai? Apie ką tu kalbi?

– Sakau, kad tuos numerius reikia skaityti iš kito galo. Pabandyk...

– Juk sakiau, kad jų neprisimenu.

– AT666AL. Perskaityk atvirkščiai.

– LA666TA. Na ir kas?

– Iššifruok juos.

– Marta, ką iššifruoti?

– Tik įsivaizduok, kad esi Lara. Įsivaizduok, kad tavo vardas Lara ir pabandyk iššifruoti tuos atvirkščiai perskaitytus numerius: LA666TA.

– Klausyk, Lara visai nebuvo apsės...

– LARA ANTIKRISTAS TAVĘS LAUKIA.

– ...

– ...

– Tu juokauji, taip?

– Netiki?

– Nagi, pasakyk, kad juokavai.

– Tai, kad tuo netiki, nereiškia, jog tie dalykai neegzistuoja.

– Nagi, pasakyk, kad nenukabinai tų numerių ir neišmetei jų į Tonfonę.

– Apgailestauju, bet aš tai padariau.

– *OK*, padarei, bet *juokais*. Tame nėra nieko bloga, juk negalėjai žinoti, kad Lara mirs. Tiesiog norėjai, kad praleisčiau malonią popietę, ieškodamas numerių po tą mėšlyną. Pasakyk tai.

– Pjetrai, tu kažkoks sutrikęs, ar žinai tai?

– Tai *aš* sutrikęs?

– Taip, tu. Dar prieš dvi valandas tikėjai, kad Lara kalbasi su tavim per *Radiohead* dainas: jei tą plokštelę būtų įrašiusi ji, negana to, jei tik būčiau tau pasakiusi, kad tą plokštelę įrašė ji, būtum tuo patikėjęs, o dabar juokiesi iš tokio akivaizdaus ženklo. Kaip turėčiau tai suprasti: *Radiohead* – taip, Šėtonas – ne?

– Šėtonas – ne, ir *Radiohead* – ne, štai kaip suprasti. O aš buvau kvailys, kad tau papasakojau apie...

– Akivaizdu ir pavojinga. Netgi atmetus prasmę, nes galiu su tavim sutikti, kad, *jei žmogus netiki*, cha, taip, kaip tu, gali net apsimesti, kad nieko neįvyko; bet ar pavojus, kuris jo tykojo, nejaugi nelaikai jo pavojumi? Yra žmonių, kurie daro daugybę siaubingų dalykų tų trijų šešetų vardan, tereikia paskaityti laikraščius: sutik, kad ne geriausia mintis važinėtis su tuo ženklu ant užpakalio, ženklu, kurį akimirksniu atpažįsta kiekvienas sumautas satanistas ir gali sekti paskui tave, užsipulti, nusitempti į vieną iš savo sambūrių...

– Sambūrių? Apie ką tu kalbi?

– Juodosios mišios. Astraliniai eksperimentai. Žmonių aukos. Štai apie ką kalbu. Su tokiais numeriais tai galėjo atsitikti kiekvieną akimirką, ar supranti? „Atsiprašau, pamačiau tavo numerius ir negalėjau nepamanyti, kad...“, ir taip toliau. Ar kada nors pagalvojai, kaip prasideda kai kurie dalykai?

– Ne, tu visiška pamišėlė. Dabar imsi nusirenginėti, o man teks pridengti tave švarku.

– ...

– ...

– ...

– Marta, atleisk...

– Esi kvailys.

– Tikrai, atsiprašau. Nenorėjau tavęs įžeisti.

– Palik mane ramybėje.

– Nagi, atleisk. Tai buvo tik žodžiai, nenorėjau...

– Pjetrai, pasakysiu tau tik tiek: jei bent įsivaizduotum, ką reiškia kiekvieną dieną kovoti su tam tikrom jėgom, jei bent pabandytum įsivaizduoti, kokia yra tave persekiojančių demonų, dvasių, kenčiančių sielų apgyventa naktis, nebūtum toks linksmas.

– Gerai, klausyk, aš tikrai atsiprašau. Atleisk.

– Bet čia ir yra problema: tu neįsivaizduoji. Ir dėl Laros, *tu neįsivaizdavai...*

– Marta, paklausyk. Aš tave labai labai myliu. Tu laukiesi – prašau, leisk man pasakyti: tu laukiesi dar vieno vaiko nuo dar vieno vyro, kuris jumis nesirūpins nė akimirką, kaip ir kiti du. O dabar, kai Lara mirė, jautiesi vieniša. Todėl gerai įsidėmėk, ką tau dabar pasakysiu: tu nesi vieniša, kol esu aš. Visada gali manim pasikliauti. Paklausyk, nejuokauju: gali man skambinti vidury nakties, jei pabusi išsigandusi satanistų, vampyrų, zombių, aš tave apginsiu. Niekada daugiau nebejuokausiu. Ir kai pasijusi sutrikusi, silpna, negraži, vieniša ir praradusi viltį, tau tereikia man paskambinti; atvažiuosiu ir papasakosiu tau, kaip visi vyrai, kurie tik tave pamatydavo, akimirksniu tave įsimylėdavo, cak, lyg žaibo trenkti; parodysiu tau tą garsiąją nuotrauką prie *Krizia* vitrinos, o paskui nuvesiu prie veidrodžio ir priversiu pripažinti,

kad esi tokia pat graži kaip anuomet, drįsčiau sakyti, stebuklingai graži, nes, regis, laikas tau tiesiog sustojo. O jei tau sugestų skalbimo mašina, automobilis, kompiuteris, mobilusis telefonas, ir vien mintis, kad turėsi eikvoti savo energiją juos taisyti, vestų tave iš proto, – nesirūpink: paskambink man ir aš viską sutvarkysiu. Rūpinsiuos tavimi kiekvieną akimirką, kai tik tau reikės, kiekvieną metų dieną, visus ateinančius metus iki tos akimirkos, kai sutiksi nuostabų vyrą, kuris mylės tave visa širdim visą likusį tavo gyvenimą, ir tada jis tai darys daug geriau už mane. Marta, prisiekiu, visa tai darysiu, didžiuosiuosi galėdamas tai daryti, tik prašau, daugiau nekalbėk su manim apie Larą. Supranti? Niekada daugiau nekalbėk.

– ...

– ...

– ...

– Nagi, liaukis verkti.

– Kaip gali nesijausti kaltas?

– Dėl ko kaltas?

– Larai tokių dalykų niekada nesi sakęs.

– Gal jai to nesakiau, bet tai dariau. Kiekvieną mielą dieną.

– Ne, Pjetrai, nedarei.

– Aš rūpinausi Lara.

– To negana.

– Marta, prašau. Nepradėkim.

– Jos gyvenimas buvo kupinas blogio...

– Nebekalbėkime apie tai...

– Kupinas blogio...

– Nebekalbėkime apie tai...

– Kaip ir manasis...

23

Persikraustymai, kuriuos teko patirti:
Iš Bruno Buocio alėjos į Džoto gatvę (Romoje)
Iš Džoto gatvės į Monserato gatvę (Romoje)
Iš Monserato gatvės (Romoje) į Dž. Mianio aikštę (Milane)
Iš Dž. Mianio aikštės į R. Bongio gatvę (Milane)
Iš R. Bongio gatvės į A. Katalanio gatvę (Milane)
Iš A. Katalanio gatvės į Dž. Amendolos aikštę (Milane)
Iš Dž. Amendolos aikštės į Buonaročio gatvę (Milane)
Iš Buonaročio gatvės į Durinio gatvę (Milane)

– Ką rašai?

Enošas – vienas iš tų žmonių, kuriems niekada nederėtų bėgioti. Kad ir kokie netvarkingi, švarkas ir kaklaryšis jiems turėtų būti privalomi; toks nusiplūkęs, prakaitu permirkusiu bliuzonu ir raudonu veidu, dūstantis, aprasojusiais akiniais jis atrodo bauginamai.

– Ar šiandien šventė?

– Paėmiau dieną atostogų.

– Gera mintis. Bet šitaip nuvarysi save į kapus.

Jis sukikena.

– Keturiasdešimt minučių kepinant saulei, nesustodamas.

– Būtent. Sėskis.

Enošas atsisėda. Giliai kvėpuoja. Nusiima akinius ir, kol juos valosi, tampa *tas kitas* – žvairas ir piktas; paskui pabalnoja jais nosį ir vėl tampa savimi, bet akiniai iškart aprasoja.

– Neįtikėtini orai. Ką tai galėtų reikšti? – sako.

– Šiltnamio efekto ir panašiai prasme?

– Taip. Arba dieviškosios bausmės.

– Na, sakyčiau, tokia bausmė mano mėgstamiausia.

– Pala, gal tai tik pradžia. Gal būsi iškeptas ant lėtos ugnies.

Jam tenka vėl nusiimti akinius, nuvalyti ir vėl pabalnoti jais nosį.

– Dievas kantrus, – priduria.

Beje, jei jau apie tai kalba: įdomu, kaip jam baigėsi su tuo keiksmu, ar jį suvirškino, regis, ne, jei prašneko apie Dievo bausmę.

– Atėjau tau pranešti tris dalykus, – sako netikėtai keisdamas toną. – Pirma, Pikė tave apkalbinėja.

– Pikė?

– Teisingiau: nesiliauja apie tave kalbėti, ištisas savaites, kiekviena proga, per susirinkimus, net kai tu visiškai nieku dėtas, jis kalba apie tave, apie tave, apie tave. Atrodo, lyg būtų tavęs apsėstas, jau užkrėtė ir kitus, tarkim, Tardiolį ir Baslerį, tikrai, dabar tu populiariausia tema, nes Pikė visą laiką kalba apie tave... O prieš kelias dienas ėmė tave apkalbinėti.

– Tikrai? Ir ką gi jis sako?

Paklausiau, nes tarsi turėjau tai padaryti, tačiau nuostabu, kaip man tai nerūpi. Nemaniau.

– Sako, kad esi gudrutis. Teisingiau, žinai, kaip jis tave vadina? Sako, kad esi *gudreiva*, taip, sako, kad esi baisus gudreiva. Sako, kad su tuo buvimu prie mokyklos suvystysi visus, vieną paskui kitą. Sako, kad toks tavo planas.

– Na jau. Ir ko gi aš siekiu?

– Sako, kad nori užimti Žano Klodo vietą. Tai – gryna paranoja, žinau, nebūčiau tau nė pasakojęs, jei jis visą laiką nevaikščiotų čia su tavim susitikti, tu gali jam ką nors prasitarti, nežinau, pasakyti ką nors, ką jis vėliau galėtų panaudoti prieš tave. Be to, jaučiuosi truputį kaltas, nes ta mintis apie planą jam toptelėjo išgirdus, kad Tjeri buvo čia atėjęs, tądien, kai ir aš čia buvau. Nemaniau, kad tai slapta, ir nemaniau kam nors pakenksiąs: tiesiog kalbėjomės apie tave, nes, kaip jau sakiau, pas mus darbe dabar daugiau apie nieką nekalbama, Pikė pasakė: įdomu, kaip reaguotų Tjeri sužinojęs, kad tu leidi dienas prie mokyklos, ir aš tada pasakiau, kad Tjeri jau viską žino, nes savo akimis mačiau, kaip jis pas tave atvažiavo. Patikėk, pasakiau tai kaip paprasčiausią dalyką, nes tas dalykas man ir atrodė paprasčiausias. Juk judu draugai. Taigi nuo to karto Pikė ėmė kalbėti, kad esi gudreiva, kad nori užimti Žano Klodo vietą, kad apsimeti vaikščiojančiu negyvėliu, bet iš tiesų sieki apdoroti Tjeri ir tapti prezidentu. Todėl tau tai ir pasakoju: noriu įspėti, kad juo nepasitikėtum, štai.

Enošo žvilgsnis pavargęs, ne vien nuo bėgimo. Jis iš tiesų kapanojasi žemiausiame videožaidimo lygyje, kur ateina iškreipta, netikra, nepilna informacija, bet dabar toks įspūdis, kad jis tai suprato ir jaučiasi nuo to pavargęs. Nes tas pirmas dalykas, kurį norėjo man pasakyti, kartu su kaltės jausmu, nuo kurio norėjo išsivaduoti, galų gale nedomina nė vieno iš mūsų. Štai kodėl nieko nekomentuosiu, nepasakysiu, tarkim, kad Pikė čia nevaikšto nuolat, o buvo atėjęs tik kartą, ir nepriminsiu, kad sykį jis jau buvo nusiteikęs prieš mane, graužiamas pavydo, kad mane paskyrė direktorium, ir paskleidė gandą, jog netrukus būsiu atleistas, – posakis *mirtininkas eina* buvo iš tų laikų, – o ypač nepulsiu jam kalbėti, kad iš tiesų, vedamas savo paranojos liepsnos, Pikė

ne kažin kiek tenutolo nuo tiesos – kadangi man tikrai buvo pasiūlytas Žano Klodo krėslas. Visi tie dalykai dabar jau nesvarbūs net man, ką jau kalbėti apie Enošą.

– Na, ačiū, – tiek tepasakau.

– Pamaniau, kad bus geriau, jei žinosi. Idant galėtum susitvarkyti.

– Žinoma. Susitvarkysiu.

Staiga nuleidžiu akis ir pažvelgiu į laikrodį – dvidešimt penkios po trijų, Enošas tai pastebi. Kai su kuo nors kalbiesi, nereikėtų žiūrėti į laikrodį.

– Turi reikalų? – paklausia.

– Ne, ne. Klaudija išeis po valandos. Sakyk.

Tuomet Enošas pakelia galvą ir pažvelgia į viršų, į medžių šakas, kurios dar apsipylusios lapais ir kuplios, nors žemė po jais jau ištisas nukritusių lapų kilimas, nes dabar ruduo, *ruduo*. Kurį laiką taip stovi, lyg ten būtų ką užsirašęs ar ieškotų įkvėpimo.

– Kitas dalykas, kurį norėjau tau pasakyti, – tas susijungimas tikra savižudybė. Milžiniška klaida. Tačiau ne vien dėl priežasčių, išdėstytų tame, nežinau kaip jį pavadinti, *dokumente*, kurį anąkart daviau tau perskaityti. Atsiribojus nuo priežasčių, dėl kurių būna visi susijungimai, sakau, kad šitas susijungimas, toks, koks sumanytas, – neregėta klaida. Nori žinoti, kodėl?

– Taip.

– Tada paklausyk, ką manau. Turime dvi dideles pramonės grupes, teisingai? Vieną europietišką, kitą – amerikietišką, ir jos nusprendė susijungti. Europietiškosios grupės savininkai – bankai, bendrovės ir paskiri investuotojai, ir jai vadovauja Besonas; amerikietiškoji grupė priklauso vienai šeimai, kurios viršūnėje yra Isakas Staineris. Akivaizdu, kad šis susijungimas suponuoja bendros naudos siekį, ir galima kelti prielaidą, jog pasibaigus

procesui abi grupės – Besono, kurią toliau vadinsime *Mes*, ir Stainerio, kurią toliau vadinsime *Jie*, – laimės. Tai, ką parašiau prieš keletą dienų ir ką tu skaitei, paneigia būtent šią prielaidą, kitaip tariant, teigia, kad susijungimo sukurtas turtas, viską apskaičiavus, bus mažesnis už abiejų atskirų grupių sukurtą turtą; tačiau dabar susijungimas įvyks, todėl kalbam ne apie tai. Kalbam apie tai, kad kai du milžinai, tokie kaip Mes ir Jie, susiduria, tegul vien tam, kad siektų bendro pelno, galų gale vienas iš dviejų paima viršų. Nors ir bus uoliai tariamasi siekiant to išvengti, mintis apie Mus ir Juos išliks, ji niekada nebus visiškai pašalinta. Ji gali išnykti mūsų lygmenyje, bet tikrai neišnyks Stainerio ir Besono lygmenyje: jie niekada negalės susijungti, jie visada liks *Aš* ir *Jis*. Supranti?

– Taip.

– Praktiškai taip atsirado, sakytum, beprasmis posakis: *laimėti* susijungimą. Kad ir koks atrodytų beprasmis, šis posakis išties pateisinamas, nes susiduriame su dviem žmogiškom būtybėm, vedamom beribių ambicijų, ir nurimus šurmuliui viena iš jų valdys kitą. Tegul nors menkiausiomis dalelėmis, bet *vienas bus apačioje, o kitas bus viršuje*. Taigi. Akivaizdu, kad mūsų atveju, jei vartotume šį tariamai beprasmį posakį, susijungimą laimėsime Mes. Tiesa? Ar tu irgi taip manai?

– Taip.

– Gerai. Vadinasi, nesvarbu, kas atsitiks su kitais, daugiau nei dviem tūkstančiais, naujos grupės darbuotojų, galiausiai Besonas turės būti aukščiau Stainerio. Noriu pasakyti, visais atžvilgiais aukščiau. Užmiršk. Turėjau progą pastudijuoti susijungimo detales, tuos dokumentus, dėl kurių jau daugelį mėnesių deramasi, kurie aptarinėjami, tobulinami, tvirtinami, vėl svarstomi, dėl kurių vėl deramasi, kurie vėl tvirtinami ir taip toliau, siekiant

sukurti galutinę struktūrą, ir galiu pasakyti, kad taip nebus. Laimėsime ne Mes, o Jie. Net jei galų gale svarbiausi postai atiteks Besonui, laimės Staineris, ir žinai, kodėl? Dėl pasirinkto kanono, Pjetrai: dėl struktūrinio modelio.

Matyt, Enošas suvokia, kad kalba bus sudėtinga, nes padaro pauzę. Paskui, supratęs, kad nieko neklausiu, tęsia.

– Matai, kaip tyčia, ir Besonas, ir Staineris yra giliai tikintys. Besonas – katalikas, Staineris – žydas. Besonas garsėja ypač santūriu gyvenimu, kasdienių tikėjimo normų laikymusi, rytinėmis pamaldomis, penktadienio pasninku ir panašiai – žodžiu, tuos dalykus visi žino; Staineris, nors ir ištvirkęs, garsėja istoriniu įsipareigojimu sugrąžinti žydams nacių iš jų atimtus turtus. Taigi du didieji vadai kovoja už tam tikrą religiją, kiekvienas savaip. Supranti, dvi *skirtingas* religijas. Kiekviena iš jų turi savo kanoną: žydų – hierarchinį ir nekintamą, katalikų – lankstų ir sudėtingą. Kaip manai, kuriuo iš dviejų modelių remiasi susijungimas?

Jis nutyla, pažvelgia į mane, bet akivaizdu, kad nelaukia atsakymo. Tiesiog delsia, prieš išsakydamas galutinę mintį.

– Hebrajiškuoju, Pjetrai, ne katalikiškuoju. Kai Besonas taps dievu žemėje, didžiausios pasaulyje telekomunikacijų grupės *pédégé**, jis bus savo priešo dievas. Ir tada jis pralaimės. Kad iš tiesų laimėtų šį susijungimą, turėjo kitaip jį struktūrizuoti, turėjo laikytis katalikiškojo kanono.

– Ir koks gi jis būtų?

Enošas nušvinta, akivaizdžiai patenkintas atsakymu, kurį tuojau pasakys. Paskui suglaudžia smilius ir lėtai judina ore, brėždamas trikampį.

– *Trejybė*, Pjetrai: Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia.

* *Pédégé* – generalinis direktorius ir prezidentas, aukščiausias vadovas (*pranc.*).

Dešinės rankos smiliumi paliečia tris trikampio viršūnes, ir dabar atrodo, lyg tas trikampis būtų prieš mus, pakabintas ore jo lytėjimo.

– Jam nederėjo sau planuoti aukščiausio – to seno ir vienišo žydų Dievo – posto. Jam derėjo planuoti tris postus, viename lygyje: Šventosios Dvasios – neutralios, be jokių galių dievybės, kuri nesiskaito; Tėvo ir Sūnaus. O kadangi visi žinome, koks Sūnaus galas, – čia Enošas išskečia rankas ir palenkia ant peties galvą, lėtai vaizduodamas Nukryžiuotąjį, – Besonas verčiau būtų ne siekęs visagalybės, o varžęsis su Staineriu dėl Tėvo posto. Tos varžybos būtų turėjusios vykti kiekvieną dieną, kantriai, nuolankiai, drausmingai, leidžiant Staineriui įtikėti, kad jis gali paimti viršų, tačiau nepalikus tam laiko: Staineriui jau septyniasdešimt, jam įstatyti trys šuntai, jis mėgsta išgerti, siausti su moterimis, rūkyti cigarus, o Besonui – keturiasdešimt penkeri, jis abstinentas ir puikios sveikatos. Pjetrai, pakanka atsisėsti greta Stainerio. Ne virš: *greta*. Kiek palaukti, ir vieną dieną Stainerio vietą užims jo sūnus. Būtent, Sūnus...

Jis vėl išskečia rankas ir pavaizduoja Nukryžiuotąjį, bet daug trumpiau nei pirma. Paskui leidžia rankoms nukristi ir nusišypso.

– Tada jis tikrai būtų laimėjęs.

Enošas patenkintas: patenkintas ir pavargęs, lyg užbaigti šį svarstymą jam būtų buvęs nepakeliamas darbas. Jo žodžiai mane nuoširdžiai pribloškė, jaučiu kvailą savo veido išraišką, panašią į jo, sakytum, plastišką nuostabą: jau maniau, kad tas susijungimas man nė kiek nerūpi, tačiau, žvelgiant iš tokio taško, suprantu, kad galų gale jis mane domina.

– Paolai, tai labai įdomu, – sakau. – Tai protingiausias svarstymas šia tema, kokį yra tekę girdėti. Kodėl neišdėstai jo kuriam nors iš vadovų?

– Pasakiau jį tau, kad *tu* jį persakytum kuriam nors iš vadovų. Pavyzdžiui, Tjeri, nes esat draugai.

– Ne, kuo čia dėtas aš? Niekada nebūčiau sugalvojęs tokių dalykų. Pats turi pasakyti Tjeri. Čia nesvarbu, kas kieno draugas ar ne draugas. Nemanau, kad Besonas kada nors pažvelgė į šį reikalą tokiu požiūriu, ir jei kas nors jam pasakytų, ką tu man ką tik...

– Ir trečias dalykas, – pertraukia, imdamas iš užpakalinės sportinių kelnių kišenės keturgubai perlenktą lapą – suglamžytą, permirkusį prakaitu. Ištiesia man, ir negaliu jo nepaimti, nors ir kaip norėčiau to išvengti: tai – klubų ir kryžkaulio prakaitas, pats bjauriausias. Bet esu priverstas jį paimti ir perskaityti, nes aišku, kad jame parašytas trečias dalykas, kurį Enošas atėjo man pasakyti. O jį beskleisdamas vos valdau juoką pagalvojęs, kad vėl teks skaityti keiksmus *Arial* šriftu.

Šiuo pareiškiu atsistatydinąs iš šios bendrovės Žmogiškųjų išteklių departamento vadovo pareigų. Atsistatydinimas neatšaukiamas ir įsigalioja nedelsiant.

Pagarbiai

Paolas Enošas

Pakeliu nuo lapo akis, pažvelgiu į jį. Enošui vis pavyksta mane nustebinti savo raštais.

– Jau išsiuntei?

– Ne. Padarysiu tai šį vakarą.

– Jei bandyčiau tave perkalbėti, būtų bergždžia, tiesa?

– Taip. Tai jau nuspręsta.

– *OK*. Bet tik nedaryk *taip*.

– Kokia prasme?

– Ne taip, ne šituo laišku. Pirma pasikalbėk.

– Gerai, bet su kuo? Tas, su kuriuo žmonės ateina pasikalbėti apie išėjimą iš darbo, esu aš. Ateina po tris keturis per dieną. Žano Klodo nebėra, o naujas prezidentas dar nepaskirtas.

– Su Tjeri. Nuskrisk į Paryžių ir pasikalbėk su juo. Bent paaiškink jam savo priežastis ir pasakyk, ką manai apie tą susijungimą. Tai kritinis momentas, jei tiesiog taip išeisi, nieko nepasakęs, rizikuoji padaryti...

Ką aš kalbu? Ką bandau apginti? Tjeri yra išdavikas, viskas yra taip, kaip norėjo Tjeri ir Besonas, Enošas jau niekam negali pakenkti. Jis nieko nebereiškia. Kaip ir aš, kaip mes visi. Esame tik tie, kuriems automatiškai išmokami atlyginimai. Kuo daugiau žmonių išeis iš darbo, tuo jiems geriau.

Enošas šypsosi, mėgaujasi tyla, kurioje įstrigau. Paskui vėl pažvelgia į viršų, į medžių viršūnes, į dangų ir vos pastebimai linkteli.

– Penktadienį ryte auštant išvykstu į Zimbabvę, – sako. – Jei viskas gerai seksis, pirmadienį vakare turėčiau būti savo brolio misijoje, bevardžiame kaime prie Zambezės, pasienyje su Zambija. Tik pagalvok, jie pusę metų gyvena užtvindyti, bet neturi geriamojo vandens, nes turimas vanduo pilnas visokiausių užkratų. Vandenį veža sunkvežimiu iš Viktorijos krioklių, toliau nei už dviejų šimtų kilometrų. Bet sunkvežimis sugedo ir jo nebegalima pataisyti. Todėl pardaviau kai kurias savo akcijas ir nupirkau Komo ugniagesiams naują autocisterną, – ten atlikau karinę tarnybą. Mainais jie man atidavė seną autocisterną, jau išsiunčiau ją į Hararą, Zimbabvės sostinę. Šiandien ar rytoj jau turėtų ten atvažiuoti. Aš atvyksiu į Hararą penktadienį vakare, o šeštadienį ryte sėsiu į autocisterną ir išvažiuosiu ja, kartu su jaunu dvasininku portugalu vardu Žozė, mano brolio draugu. Iki

kaimo tūkstantis kilometrų kelio, daugiausia vieškeliu, bet jei jis nebus užgriuvęs ir nereikės sukti iš kelio, per tris dienas ir dvi naktis turėtume nuvažiuoti.

Staiga Enošo *chaki* spalvos marškiniais, sandalais ir bermudais prie autocisternos vairo dulkėtame Afrikos viduryje vaizdas viską užgožia. Štai, pagalvoju, drabužiai, kuriuose jis nušvistų – kuriuose *nušvis*. Visai kas kita nei švarkas ir kaklaryšis.

– Paolai, nė nežinau, ką tau pasakyti, – sumurmu. – Tikiuosi, viską gerai apgalvojai.

– Taip, Pjetrai. Jau seniai troškau tai padaryti. Aš nesukirptas gyventi čia: turėjau kasdien meluoti, dariau tik tai, kuo netikėjau, per daug uždirbdavau. Tas keiksmas man atvėrė akis. Man tai bus nelyginti atgimimas.

– O tavo žmona?

– Ji galvoja taip pat. Po poros savaičių, kai tik sutvarkys buto pardavimą – jis yra jos vardu, – atvažiuos pas mane. Mes čia negrįšim. Gal tau kartais reikia mobiliojo telefono, teisingiau, *mobiliojo kompiuterio*?

Kikendamas ištraukia iš kišenės sidabrinės spalvos mobilųjį ir man parodo.

– Nereikia? Tada štai ką padarysim. Galėčiau jį sudaužyti, išties man labai knietėtų tai padaryti, mesti ant žemės ir žiūrėti, kaip jis subyra į tūkstančius gabalėlių, bet turiu geresnę mintį.

Jis atsistoja, pereina parkelį ir prieina prie pakraštyje stovinčio šiukšlių konteinerio. Bet neįmeta į jį mobiliojo, o atsargiai padeda ant dangčio ir palieka žiburiuoti saulėje. Paskui grįžęs atsisėda greta manęs.

– Paliksime jį ten. Kertu lažybų, kad anksčiau, nei tavo duktė išeis iš mokyklos, kas nors jį pamatys, sustos, apsidairys lyg niekur nieko ir įsikiš į kišenę, tyliai tyliai, supratęs, kad jam labai

pasisekė. Mielai likčiau su tavim pasimėgauti tuo reginiu, deja, po dvidešimties minučių turiu būti susitikime ir man reikia bėgti. Padovanojau savo mašiną mūsų namo sargui, turiu sutvarkyti nuosavybės perdavimo dokumentus.

Paskutinį sakinį ištaria su padaužišku džiugesiu, panašiai, kaip kai kurie jo amžiaus vyrai praneša, kad dėl meilužės išsinuomojo vieno kambario butą. Butas, akcijos, automobilis, mobilusis: vakariečio žmogaus grobis. Štai kas tai buvo: Enošas atrodė pavargęs, nusilpęs, netgi išsekęs, bet jis buvo tiesiog laisvas... Vėl pažvelgiau į lapą, tas kelias eilutes, tarsi parašytas jau iš Zimbabvės, paprasta ir primityvia kalba.

– Nepasakyčiau, kad tai svarbu, – tariu, – bet čia matau pasikartojimą: pastebėjai?

Enošas ištempia kaklą lyg kupranugaris ir pažvelgia į lapą.

– „*Šiuo* pareiškiu atsistatydinąs iš *šios* bendrovės..."

– Tikrai. Turi rašiklį?

Paduodu jam rašiklį, jis perbraukia „šiuo" ir viršuje užrašo „šituo", grąžina man rašiklį ir sulanksto lapą keturlinkai.

– Ačiū, – taria ir įsikiša jį į kišenę. Paskui atsistoja, man irgi tenka tai padaryti.

– Na, jau eisiu. Nes pavėluosiu.

Žiūriu į jį: gali būti, kad matau paskutinį kartą, todėl turėčiau apkabinti, bet visas tas prakaitas ir suglebęs kūnas man išties atgrasus, todėl tik ištiesiu ranką. Jis ją vos paspaudžia.

– Pjetrai, buvai lojalus kolega.

– Tu irgi, – sakau. – Apsireikšk iš ten.

– Laišku. Tai vienintelis būdas palaikyti ryšį. Koks tavo adresas?

– Durinio gatvė trys. Užrašyti?

– Ne, prisiminsiu, – jis paliečia savo smilkinį. – Kietajame diske atsirado labai daug vietos.

Pro ant šiukšlių konteinerio padėtą mobilųjį praeina moteris. Pamato jį, sudvejoja, paskui nueina tolyn, ir niekada nesužinosim, kaip jai norėjosi jį paimti.

– Išgelbėta, – sakau.

Enošas negali tuo patikėti ir nuseka ją žvilgsniu, kol ji nepradingsta alėjoje priešais. Paskui pažvelgia į mane ir nusišypso.

– Klausyk, – sako, – taip apsisprendęs, staiga pasijutau labai išmintingas, todėl, jei leistum, norėčiau tau duoti gerą patarimą.

Nežinau, kaip tai atsitiko, bet staiga atsiduriame per arti vienas kito – užuodžiu jo prakaitą, jo burnos kvapą, taip netinka – ir turiu žengti žingsnį atgal.

– Žinoma.

– Šiaip, nors, ko gero, tau jo visai nereikia.

– Visada reikia gero patarimo.

– Na, tada patarimas toks, – jis žengteli pirmyn, ir štai mes vėl per arti vienas kito. – Kai tik pajusi, kad nebegali, mesk. Visada, bet kokioje situacijoje, mesk. Nebandyk priešintis, niekada.

Enošas, žmogus, kurį keiksmas nusviedė į Afriką. Kelias akimirkas dar žiūri į mane, iš pernelyg arti, ir smirdi, pripažinkim, lyg šioje aseminėje apgultyje norėtų išskaptuoti savo žodžius – o gal ir pasimėgauti mano sutrikimu; paskui pasitraukia, gūžteli pečiais ir nueina. Žengia greitai, taip, bet nerodo jokių ženklų, kad ruoštųsi bėgti. Praeina pro savo mobilųjį nė nedirstelėjęs, pereina gatvę, tampa pilka galvute, slystančia virš pastatytų automobilių sienos, ir pagaliau pranyksta alėjoje priešais, jis irgi, kaip toji moteris, nepaėmusi jo mobiliojo.

Sakyčiau, visiems laikams.

24

Negerai: esu sporto salėje, savajame *zen* laike, kur viskas – pastangos, vaikystė, lengvumas, harmonija, judesys, erdvė ir laikas – yra tobulos pusiausvyros, mergaitės mankštinasi ant buomo – fizinės pusiausvyros vietos ir jos simbolio, bet vis tiek esu išsiblaškęs kaip... Oi! Klaudija padarė *salto mortale*, bet nušoko per arti buomo ir *palietė jį galva*. Gaja, trenerė, sako jai pastabą, bet ramiai, be jokio nerimo – „Laikykis toliau!" – lyg tai būtų buvusi eilinė klaida ir Klaudija nebūtų rizikavusi prasiskelti galvą. Gal ji taip pasakė todėl, kad nebuvo mažiausio pavojaus prasiskelti galvą; gal Klaudija buvo per pusmetrį nuo buomo; gal tai tik aš, kuris, kaip sakiau, šiandien negaliu išlaisvinti savo proto, nuvyti minčių, kaip paprastai darau. Ypač vienos: nepakankamai rūpinuosi Klaudija. Negana to, sakyčiau, *nieko* dėl jos nedarau. Karlas per vieną vakarą padarė daugiau, nei aš per visas šias savaites. Su juo ji svajojo, o aš nesugebu paskatinti jos svajoti. Teisybė, aš pavydžiu. Mane skaudina mintis apie juodu, vakar vakare užsisvajojusius kinų restorane: ji klausinėja jo apie madų šou, kolekcijas, Holivudą, garsias aktores, o jis atsakinėja įprastai ramiai, jau dabar elgdamasis su ja kaip su mergina, kuria ji taps tik po keleto metų, leisdamas jai suprasti, kad pasaulis, kuris ją

taip jaudina, vos tik ji panorės, atsivers prieš ją ištarus vienintelį žodį: dėdė; toji mintis mane slegia. Mane gniuždo jųdviejų artumas, nors jie taip retai matosi, gal kaip tik dėl to, kad retai matosi, nes jos akyse Karlas tapo neapsakoma vertybė, nors tiesa, banali kaip ir visos tiesos, yra ta, kad Karlas galvoja apie ją tik tada, kai jie susitinka, tada jis pasistengia būti nuostabus, dėdė-mitas, dėdė-jaunikis, su kuriuo galima kalbėtis apie viską, Alfa suaugėlis, brandus išoriškai ir vaikas širdyje, – o visą kitą laiką jis visai apie ją negalvoja; liaujasi apie ją galvojęs, vos tik ji užmiega, ir iškart panyra į save – vienintelę didžiąją gyvenimo meilę – į savo skausmus, savo narkotikus. Prakeikimas, aš jam pavydžiu. Mane siutina mintis, kad ištisus metus, diena po dienos aš darysiu visą darbą, lydėsiu ją į mokyklą, į treniruotes, visur, kad ji jaustųsi rami ir nepajustų tuštumos, atsiradusios dėl mamos netekties, o savo ateitį ji susies su juo. Džiaugsmo, jaudulio, kad jau esi suaugęs, jaudulio patikėjus kam nors savo paslaptį, vilties daryti tai, kas gyvenime labiausiai žavi, – to ji kreipsis į jį. Ne į tėvą: į dėdę.

Tas niekšas jai padovanojo mobilųjį. Tai jis buvo ryšulyje, kurį man paliko šįryt atėjęs atsisveikinti prieš išvažiuodamas: mobilusis. Nepaklausė, ar sutinku, tiesiog buvo užtikrintas, – o aš kaip tyčia visai nesutinku, negalima dovanoti dešimtmetei mergaitei mobiliojo telefono neatsiklausus tėvų leidimo. Prabangus mobilusis, su vaizdo kamera: *lygiai toks pat*, kaip jo, pasakė Klaudija šįryt, išlupusi jį iš ryšulio (taip, susijaudinusi, bet nenustebusi, nes, matyt, vakar per vakarienę jie apie tai kalbėjosi ir dėl to susitarė), taip jie galės matytis, nors ir bus toli vienas nuo kito; lygiai toks pat, kaip Enošo; ir reikšminga tai, kad aš pirma pamačiau, kaip Enošas jo pavyzdingai atsikrato, pamačiau jį gulintį ant šiukšlių konteinerio dangčio, kur buvo

padėtas, kol pagaliau, pagal Enošo pranašystę, mažiau nei po ketvirčio valandos ėjo kita moteris, pamatė jį ir šįkart paėmė, įsidėjo į rankinę, užtikrinta, kad šiandien jos laiminga diena, – moteris, ne mergaičiukė, tai mane pribloškė: eilinė pusamžė moteris, nei graži, nei bjauri, tobula visų šio miesto moterų ir vyrų atstovė ir daiktas, paliktas ten atstovauti viso pasaulio blogiui; kaip sakiau, reikšminga, kad aš pirma pamačiau jį išnykstant, o netrukus išvydau beveik tą patį mobilųjį savo dukters rankose. Vienas žmogus mano akyse jo atsikratė, bet du žmonės, irgi mano akyse, jį įsigijo, ir vienas iš jų yra mano duktė, o aš buvau bejėgis tai sutrukdyti. Taigi štai ir problema: aš neįkaitinu savo dukters taip, kaip Karlas, kuris jai pasakoja apie madas ir *jet set**, nevilioju jos, dovanodamas paskutinės kartos mobiliuosius telefonus, bet ir nesugebu jos apsaugoti nuo tų dalykų traukos. Todėl ir sakau, kad nieko nedarau. Esu nei šioks, nei toks. Tai, ką aš darau Klaudijai, puikiausiai galėtų daryti ir labai rūpestinga auklė ar senelis; tai, ką daro Karlas, tuos tris keturis kartus per metus, kai prisimena, kad turi dukterėčią, gali padaryti tik jis, *dėdė*. Ir aš pavydžiu, nes, jei nesugebu apsaugoti jos nuo mados pasaulio, nuo *glamour*** ir mobiliųjų telefonų, – verčiau jau aš, o ne jis skatinčiau ją svajoti, dovanodamas tokius dalykus. Tačiau man net netoptelėjo į galvą nupirkti jai vaizdo mobiliojo telefono, o Karlas, vos išsisklaidžius opijaus miglai, lyg tai būtų papraščiausias dalykas pasaulyje, prieš sėsdamas į lėktuvą, kuris jį pradangins keletui mėnesių – Londonas, Berlynas, Niujorkas, – pagalvojo apie tai ir tai padarė. Taip, aš jam

* *Jet set* – įvairių šalių turtingų žmonių, skraidančių iš vienos madingos vietos į kitą, grupė (*angl.*).

** kerų (*angl.*).

pavydžiu ir man dėl to gėda, ir nežinau, kaip to atsikratyti, nes, kai pavydime savo broliui, akivaizdu, priežastis visada ta pati, o aš nebeturiu laiko su ja kovoti, nes mūsų motina jau mirusi...

– Klaudija neabejotinai padarė didelę pažangą.

Benedetos motina. Barbara-ar-Beatričė. Mokykloje jos nesimatė nei šįryt, nei pasibaigus pamokoms, o treniruotės pradžioje ji pasirodė tik tam, kad perduotų dukrą trenerei, ir iškart kažkur prapuolė. Tikėjausi jos nebesusitikti, bet štai ji sėdi greta...

– Taip. Aš irgi taip manau.

– O Benedetai sunkiai sekasi. Manau, ji tam negabi.

Štai ji, Benedeta, prastesniųjų būrelyje, stovi eilėje daryti kūlverstį ant arklio. Kaip tik jos eilė: įsibėgėja, atsispiria abiem kojom nuo tramplino ir šiaip ne taip išraito kūlverstį, bet užpakaliu krinta ant čiužinių. Trenerė – regis, jos vardas Džusi, ji dar kandesnė už Klaudijos trenerę – papurto galvą.

– Gal galėtum laikyti užpakalį, – sukrankia.

Dubeniu padaro vulgarų, pašiepiantį judesį, išryškindama klaidą. Benedeta linkteli ir lieka suklususi, jei kartais Džusi norėtų dar labiau ją pažeminti, bet ši galvos mostu nusiunčia ją į vietą.

– Ar vakar nuvažiavai į tą susitikimą Gorgoncoloje? – klausia Barbara-ar-Beatričė.

– Ne. Negalėjau.

– Gaila. Jei dėl Klaudijos – reikėjo palikti pas mane, juk sakiau.

– Ne, tiesiog atvažiavo mano brolis ir ...

– Tavo brolis, tas, kuriam priklauso *Barrie*?

– Taip.

– Kai kitąkart su juo susitiksi, pasakyk, kad jis – mano legenda.

Ji atsistoja ir kankano judesiu švysteli užpakaliu man prieš nosį – stangriu, nervingu užpakaliu, nors ji visa stangri ir ner-

vinga, – kad perskaityčiau ant džinsų kišenės atspaustą magišką užrašą: *Barrie.*

– Matai?

O jei dabar pačiupinėčiau jos užpakalį? Abiem rankom? Kas galėtų mane pasmerkti?

– Matau.

Ji vėl atsisėda ant laiptelių, patenkinta, papurto galvą.

– Lorencas iš manęs šaiposi, bet aš nenusileidžiu.

Lorencas yra jos vyras: mažasis tironas visažinio veidu, tuščiagarbis, subobėjęs, pilnas savimeilės ir pinigų, jis dėsto jau nežinau ką *LUISS** ir yra nežinau kokios tarptautinės kosmetikos įmonės konsultantas. Praėjusiais metais *Class* paminėjo jį straipsnyje apie svarbiausius Italijos įmonių konsultantus, ir ta proga jis surengė vakarienę, į kurią pakvietė ir mudu su Lara. Tarp kviestinių svečių buvo ir straipsnį parašęs žurnalistas.

– Jis tai vadina *MTV* mėgdžiojimu, bet klysta, nes aš nežiūriu televizoriaus. Tavo brolio džinsai man išties patinka, *žavi mane*, o jeigu jais vilki ir Dženifer Lopes – aš čia nieku dėta. Pasakyk jam: dėl jo esu pasiruošusi išsiskirti su vyru.

Žinoma, juokauja; juokiasi, rodydama tuos savo aštrius baltučius dantukus – nenorėtum, kad jie tau įkastų; tačiau tą veiksmažodį ji ištarė, ir kaip tik šis žodis iškart ateina į galvą, kai susipažįsti su jos vyru. Nors, geriau į ją įsižiūrėjus, apsirengusią – teisingiau būtų sakyti, išsirengusią – kaip penkiolikmetė, su mano brolio džinsais ir panašiai, pažemintu liemeniu, su iš po juosmens išnyrančiu kelnaičių kraštu ir panašiai, tokiais aptemptais, išblukusiais, suplyšusiais džinsais, su užrašu *Llevanta* ant šlaunies ir panašiai, taip pat su menkučiais marškinėliais iki

* *LUISS* – Guido Carlio laisvasis socialinių mokslų universitetas Romoje.

pusės pilvo – irgi *Barrie*? Ne, atsakytų ji ir pamosuotų po nosim savo papais; ant riešo dvidešimt juodos gumos žiedų, primenančių – o gal taip ir yra – dušo žarnos tarpines, ant kojų violetiniai *Converse* – žodžiu, jei būčiau jos vyras, ir aš galėčiau pasakyti ką nors pašaipaus.

– Kai kitą kartą jis atvažiuos, pakviesiu tave vakarienės, galėsi pati jam pasakyti.

Bet aš ne jos vyras, ir man nusispjaut, kaip ji rengiasi.

– Na jau! Rimtai?

Be to, ne ji viena taip rengiasi, nepaisant amžiaus, ypač vasarą ar per tuos nepaaiškinamus vasaros sugrįžimus vidury rudens, kaip šis: maža to, jei visos jos bendraamžės nesielgtų panašiai, taip pat ir trisdešimtmetės, kaip Marta, ir dvidešimtpenkiametės, kaip Jolanda, jei Barbara-ar-Beatričė būtų atskiras atvejis ir *Barrie* taikinys išties būtų mergaičiukės, žiūrinčios *MTV*, Karlui nė velnio nepavyktų prašyti už džinsus 120 ar 180 eurų ir parduoti jų tiek, kiek parduoda.

– Žinoma, rimtai.

Suskamba jos mobilusis, ir prasideda rumba: ieško jo savo *Freitag* rankinės iš perdirbto sunkvežimio tento jovale (žinau tai, nes Analiza, mano sekretorė, turi visiškai tokią pačią), suranda, pažvelgia į ekraną, kas skambina, susiraukia atsiprašydama, atsiliepia, atsistoja, pasitraukia į šalį kalbėti, ieško kampo, kuriame geriausiai girdėtųsi... Lara nebuvo tokia. Lara nebuvo prisirišusi prie mobiliojo ir nebūtų paėmusi to, kurį paliko Enošas, jei būtų radusi jį ant šiukšlių konteinerio dangčio. Lara rengdavosi santūriai, ir Karlas jos nepakerėdavo – priešingai, tarp jų kažkas nesirišo, jie bijojo vienas kito, varžėsi, tarp jų nebuvo jokio artumo. Man buvo lengva būti greta jų, nes jie manęs niekada neapeidavo, jokiomis aplinkybėmis. O Klaudija jį be galo myli,

tą savo dėdę, dievina, neatsižvelgdama į mane, ir man sunku tai pripažinti. Mano brolis, jos dėdė. Išpažintis, kurią išgirdau praėjus keletui dienų po jos motinos mirties: „Žinai, kas gyvenime sukeldavo man didžiausią nerimą? Žinia, kad *mano* senelė yra ir *tavo* mama..."

Turiu apie tai negalvoti, štai. Čia aš turiu tik žiūrėti, nieko daugiau. Turiu kvėpuoti, atsipalaiduoti, atsikratyti visų minčių ir įdėmiai stebėti, kaip mano duktė mankštinasi ant buomo. Stop. Štai ji vėl ruošiasi šokti nuo buomo. Nejudri, įsitempusi kaip styga. Pėdos kiek skersai, kad užimtų visą įmanomą to siauro ruožo plotį. Rankos iškeltos, tarsi būtų pakabinta už riešų, nugara išlenkta, tampri, kupina pasiruošusios išsilaisvinti kinetinės energijos. Ji bando susikaupti. Turi padaryti sunkų dalyką, kurį tik nedaugelis mergaičių pasaulyje sugeba padaryti, ir turi atlikti jį tobulai, priešingu atveju susilauks priekaištų. Laukia tinkamiausios akimirkos šokti, akimirkos, kai kontroliuos visas savo jėgas ir visus gebėjimus. Kaupiasi, laukia. Bet žino, kad gali laukti tik kelias sekundes, keturias, penkias, ne ilgiau – paskui vis tiek turės šokti. Aš esu čia, viršuje, ir negaliu jai padėti. Ar galiu? Žinoma, kad galiu, saulyte. Galiu tau padėti, jei mane girdi. Girdi mane? Prisimeni tą plakatą tavo pirmoje pradinės mokyklos klasėje? Jame būvo pasakojama apie vaiką, kuris savo motinos akivaizdoje bando pakelti akmens luitą; jis bando ir šiaip, ir taip, užsispyręs, iš visų jėgų, bet niekaip jo neįveikia; tada sako motinai: „Mama, aš nepajėgiu", o motina jam atsako: „Stenkis visomis jėgomis, kokias tik turi, ir pamatysi, tau pavyks." Vaikas jai sako, kad jis jau tai bandė ir panaudojo visas jėgas, bet motina jam atsako: „Ne, branguti, tu dar ne visas jas panaudojai. Dar nepaprašei mano pagalbos." Saulyte, prisimink tą plakatą ir prieš šokdama pažvelk į viršų, į mane. Tik mirksnį, nesiblaškydama:

pažvelk į mane, lyg būčiau tavo pratimo dalis, paimk ir mano jėgas. Jei aš išliksiu tavyje tą akimirką, kurią nėra nieko kito, tik tavo kūnas ir judesiai, kuriuos turi atlikti, tada dar ir kaip galiu tau padėti. Ir tavo motina išliks kartu su manim, ji taip pat galės tau padėti. Nagi, saulyte, pažvelk į viršų. Pažaiskim romantinį žaidimą, kurio nederėtų žaisti (prisimeni, kaip darželyje jūsų paprašė apibūdinti savo tėčius vienu būdvardžiu, visos tavo draugės pasakė „didelis", „geras", „gražus", „galingas", o tu pribloškei auklėtojas pasakiusi „romantiškas"? Nė nežinojai, ką tai reiškia, manei, kad tai susiję su Roma, miestu, apie kurį tau nuolat pasakodavau, kur buvau gimęs ir kur nusiveždavau tave per kiekvienas Kalėdas, bet taip apibūdinai mane, „romantiškas", ir nuo tos dienos auklėtojų žvilgsniai į mane pasikeitė...), žaidimą, kurį žaidžia Niulandas su Elena filme „Nekaltybės amžius", kai pamato ją iš nugaros, atsirėmusią į porankius, paviljone virš medinio statinio, susikaupusią stebinčią Niuporto įlanką saulėlydyje, pro ją lėtai praplaukia jachta, ir Niulandas meldžia, kad Elena pajustų jį esant už nugaros ir atsigręžtų, bet Elena neatsigręžia, ir jis sau taria: jei ji neatsigręš į mane iki jachta susilygins su švyturiu, aš išeisiu, jachta susilygina su švyturiu, bet Elena neatsigręžia, ir Niulandas išeina... Mes irgi taip padarykim, saulyte, dabar pastatykim viską ant kortos. Jei prieš šokdama nepažvelgsi į viršų – tau nepavyks. Jei prieš šokdama nepažvelgsi į viršų – visada pavydėsiu tavo dėdei. Jei prieš šokdama pirma nepažvelgsi į viršų – tiesa, kad nieko dėl tavęs nedarau. Nagi, pažvelk. Pažvelk į viršų. Pažvelk į viršų...

Štai, tu pažvelgei į mane, sakyčiau, tobulas žvilgsnis: tik akių obuoliais, nepasukdama galvos, žaibiškai, įdėmiai, romantiškai, taigi, ir niekas kitas to nepastebėjo; tyras vaiko žvilgsnis į savo gimdytoją, žvilgsnyje nėra kaltės ir nesupratimo lūžio, jis vieną dieną, deja, jį perkirs, kai pirmą kartą dėl kokios nors nesąmonės

aš tave įskaudinsiu, arba tu įskaudinsi mane; bet kartu ir neužmirštamas moters žvilgsnis į vyrą, kupinas erotinės įtampos, kurį pakartosi tą dieną, kai prarasi nekaltybę, po apklotu, tuščiame, šaltame, nepažįstamame vasarnamyje, visa susitelkusi savajame kūne, taip, kaip dabar. Lygiai tokiu pat būdu įsmeigsi savo akis į vaikino akis, jis drebėdamas eis į tave, ir jei šios bus užmerktos, žinosi, kad nesuklydai, ir pati užsimerksi; bet svarbiausia – drąsus žvilgsnis, nes, jei nebūtum sutikusi mano žvilgsnio, jei jis būtų įsmigęs į tuštumą, nes aš, tarkim, kalbėčiausi mobiliuoju, kaip dabar kalbasi tavo geriausios draugės motina, arba tegul ir sėdėčiau čia, bet įnikęs plepėti su ja, o ne žiūrėčiau į tave, tu ne įgytum jėgų, o jų prarastum. Bet tu įgijai jėgų, nes tikėjai manim, ir štai ištrykšti galia, kurios tavyje tarsi neturėtų būti, tokioje trapioje ir mažytėje, ir šoki į viršų ir pirmyn kaip žiogas – nepalyginamai toliau nei prieš tai nuo buomo krašto; *salto mortale* platus, pilnas, apibrėžtas visu apskritimu tavo arklio uodegos tarsi teptuko, o nusileidimas tobulas, stačiai ant čiužinio, be nereikalingų judesių, delsimo ar atsitraukimo. Stovi apstulbusi ir vėl pažvelgi į mane: šaunuolė, saulyte, tau pavyko, viską atlikai tobulai, ir mūsų žaidimas pavyko, taigi, toks bus ir mūsų gyvenimas: pavykęs gyvenimas. Džema, tavo vyresnioji draugė, tavasis merginos ir gimnastės idealas, apkabina tave, irgi laiminga, nors pirmą kartą turėjo pajusti trakštelėjimą, pirmą dvejonės šešėlį, kuris nuo tos akimirkos lydės ją, dvejonės, kad ateityje jos dominavimas čia nebebus toks vienvaldis, kad tu kurią nors dieną gali ją aplenkti...

Taip pat ir Gaja, trenerė, šįkart atrodo patenkinta. Žiūri į ją lyg šunytis, laukdama tau priklausančio pagyrimo.

– Labai gerai, – sako ši. – Bet prieš šokdama nežiūrėk į tėtį. Pažvelk į jį po to.

25

Štai, viskas padaryta: išmontuoja krovinių keltuvą. Prieš tai, kai tik atvažiavom, dar leido žemyn daiktus, ir mudu su Klaudija kaip pakerėti žiūrėjome į kabiną, kuri nusileisdavo pilna dėžių, o pakildavo tuščia. Išties tas įrenginys veikia įdomiai: nors tai paprastas laiptais šliaužiantis keltuvas, jis žadina mintis apie pagaliau įgytą pažangą ir gerovę, nes padeda išvengti sunkaus darbo, jo jau niekam nebeteks dirbti. Perkraustytojai – du jauni vaikinai slavai ir italas, vyresnis, matyt, savininkas, veikė sutartinai kaip prie konvejerio – pakrauti, nuleisti pilną, iškrauti, sukrauti į sunkvežimį, pakelti tuščią – ir atrodė gerokai didesnio aparato sraigteliai, tai vertė galvoti, kad virš jų yra kažkas galingesnio, nesustabdomo. Bent man žiūrint į juos patiko taip galvoti; kažin, apie ką galvojo Klaudija.

Paskui palydėjau ją į mokyklos fojė, kartu palaukėme skambučio, sustojau šnektelėti su jos klasės draugės tėvu, o dabar, kai išėjau į lauką, darbas jau baigtas. Sunkvežimio durys dar atlapos, vaikinai išmontuoja keltuvą ir kiša jį į vidų, savininkas ir vyras, kuris mane vadino ponu, kartu išeina pro laiptinės duris, kalbėdamiesi – gal tariasi susitikti prie įvažiavimo kelio į Romą, šiaurinėje miesto dalyje, po septynių aštuonių valandų; paskui savi-

ninkas prieina prie vaikinų, o vyras, kuris mane vadina ponu, prieina prie manęs.

– Taigi, viskas baigta, – sako.

Šypsausi, linkteliu, nežinau, ką sakyti. Tačiau viskas ne taip liūdna, kaip vakar, ne taip trikdo, ir netikėtai manau supratęs, kodėl įvyko ši evoliucija: dar vakar šį žmogų supo praeitis, prikibusi, nepaleidžianti, kankinanti savo siaubingomis aimanomis; dabar jį supa ateitis, ir štai kokio didžiulio aparato sraigteliai yra čia dirbę perkraustytojai: būtent, ateities, jo ateities. Ateities, kuri iš jo rudų akių išveja nuovargį, nes joje grįžimas namo po trisdešimt šešerių metų, senatvė greta sesers, siuntusios jam fraskačio butelius, nuostabus pomidorų padažas, pagamintas su virimo mokykloje išmokta paslaptim, našlystės aitra, sušvelninta vaikystės tarmės, ir ramus susitaikymas su visais kitais ateisiančiais dalykais, kai jie ateis, kuriems vyras, kuris mane vadina ponu, jaučiasi pagaliau pasirengęs šios vienintelės ir gal paskutinės gyvenimui iškeltos sąlygos dėka: *jau-nebe-čia.* Priimsiu viską, net ir vienatvę, ligą, agoniją, bet Romoje, ne Milane, kur gyvenau tik todėl, kad buvo ji, o kai jos netekau, ėmiau lyg išprotėjęs valyti namus, kad nežmoniškomis pastangomis prastumčiau laiką. Nes yra žmonės, kurie emigruoja visiems laikams, ir tokie, kurie išvažiuoja, o paskui grįžta, ir aš esu toks, aš esu tas, kuris išvažiuoja, o paskui grįžta.

Aš projektuoju? Projektuoju save pagal jį, gal priskiriu jam tai, ką pats patiriu? Nemanau, nepasakyčiau: nerizikuoju išprotėti dėl to, kad mirė mano žmona – netgi nesikankinu; man nereikia ateities kitur, nes ją jau turiu, ne kitoje vietoje, o kitame asmenyje. Turiu Klaudiją, taip, ir joje yra mano ateitis.

– Atsisveikinsiu, – sako spausdamas man ranką. – Apgailestauju, kad nepakviečiau jūsų anksčiau, bet esu drovus.

– Sėkmės, – kažkodėl sakau. – Ir pasveikinkit nuo manęs Romą.

– Jei pasakytumėt adresą, retkarčiais atsiųsčiau jums atviruką. Iš tų klasikinių: su Koliziejum, Švento Petro bazilika, forumo griuvėsiais...

– Durinio gatvė 3. Užrašyti?

– Ne, nereikia...

Ir čia jis padaro stebėtiną dalyką. Išsitraukia iš kišenės rašiklį, gal tą patį, kuriuo rašė nuorodas ant paskutinių šįryt uždarytų dėžių, ir užsirašo mano adresą ant delno, lyg mergaičiukė. Paskui pažvelgia į mane, šypsodamasis.

– Ir atminkit, – sako. – Tamsa trunka metus. Mūsų protėviai buvo teisūs: dvylika našlystės mėnesių. Jiems praėjus, pamatysit, viskas praskaidrės.

Ne, tai ne aš projektuoju: jis. Jis šuniškai kentėjo ir mano, kad aš taip pat šuniškai kenčiu. Kas žino, su kokia pagaila žiūrėdavo į mane kasdien pro langą, išgirdęs kvartale gandus apie tai, kas nutiko mano žmonai; kas žino, kiek skausmo įsivaizduodavo kiekviename mano moste, tomis valandomis, kurias praleisdavau čia, nejausdamas jokio skausmo. Kas žino, kiek kalbėdavosi apie mane su kokiu nors draugu, gal kioskininku ar baro savininku, nuodugniai pasakodamas jam, ką aš patiriu ir kiek tai užtruks...

– Ačiū, – sakau. – Iki pasimatymo.

– Iki pasimatymo, *pons*. Laikykitės.

Nusisuka ir eina prie senojo perkraustytojo, laukiančio prie atlapų sunkvežimio durų. Kiek pastoviu žiūrėdamas į jį, galvodamas, kokie klaidingi gali būti dalykai, dėl kurių jaučiamės visiškai tikri. Ar ir man taip nutinka? Dėl kurių dalykų? Paskui išgirstu pssst, staiga atsigręžiu ir atsiduriu prieš Pikė.

– Laba diena. Svajojai?

– Ar tu seniai čia?

– Penkios minutės. Bet kalbėjais su tuo vyru... Kas jis?

– Jis čia gyveno. Grįžta į Romą.

Sunkvežimio durys užsidaro, paleidžiamas variklis, ir vyras, kuris mane vadino ponu, grįžta į savo ištuštėjusius, beviltiškus namus. Dar pusvalandis tame urve, gal dvidešimt minučių, ir viskas bus baigta. Jis dar kartą man linkteli, atsakau tuo pačiu.

– Norėtum kavos? – klausia Pikė, smakru mostelėjęs į barą, kur tokiu metu paprastai geriu kavą.

– Gerai.

– Koks oras, ką? Per radiją sakė, kad šiandien bus dar...

Bet nespėja baigti sakinio, nes mums už nugaros pasigirsta smūgis ir grėsmingas džeržgesys. Abu atsigręžiame, staiga. Sunkvežimis. Atbulas. Neapskaičiavo posūkio ir trenkėsi į stovintį automobilį.

Negaliu patikėti.

Trenkėsi kaip tik į *tą* stovintį automobilį.

Lekiu į avarijos vietą, palikęs Pikė – be sąžinės priekaištų, jei jau mane apkalba. Užpakaline briauna sunkvežimis atsirėmė į *C3* užpakalį, jį sulenkė ir suskaldė galinį langą. Kyla sumaištis: senasis perkraustytojas išlipo pažiūrėti, kas atsitiko, ir nieko nesupranta – regis, tai jis vairavo, – prie jo iškart susiburia daugiau žmonių, tarp jų ir vyras, kuris mane vadina ponu, ir policininkas, kuris rytais pasaugo man vietą: visi sulėkė pažiūrėti susidūrimo padarinių, tačiau jų supratimas visiškai paviršutiniškas ir pirmykštis. Jų riboti judesiai išduoda įsitikinimą, kad mato labai paprastą įvykį, kur nėra ką suprasti; regis, nė vienas neįtaria, kad tokiame paprastume gali slypėti spąstai. Niekam nesvarbi vizitinė kortelė, boluojanti bagažinėje tarp sudaužyto galinio lango šukių; niekas, regis, nė nemato ypatingo įvykio, kurį ką tik regė-

jo, pobūdžio, jo stulbinamo statistinio išskirtinumo; visi įsitikinę, kad matė, kaip perkraustymo sunkvežimis sumaigė beveik naują *Citroen C3*. Tačiau kol sunkvežimis lieka taip stovėti, dar lengva atkurti to nelemto kėbulo likimo nubrėžtą arabeską, nes žala, kurią jam padariau daugiau nei prieš dvi savaites, regimai nesuderinama su naująja ir su nevykusiu ją sukėlusiu važiavimu atbulomis. Dievaži, kodėl niekas to nemato? Atsitrenkdamas į mašiną taip, kaip atsitrenkė, sunkvežimis negalėjo nubrėžti viso jo šono – tai aš jį sumaitojau. Viskas čia, jiems prieš akis: tereikia tai pamatyti. Visai kitaip pasisuks kalba, kai sunkvežimis pasitrauks iš vietos, kad išlaisvintų kelią, – tai netrukus įvyks, nes jau formuojasi grūstis; velniai rautų, juk kas nors turėtų tai pamatyti. Bet, regis, niekas nemato: ne, jiems viskas įvyko tik prieš kelias minutes. Žiūriu į vyrą, kuris mane vadina ponu, jis kalbasi su senuoju perkraustytoju: gal jis tai žino; gal žiūrėjo pro langą kaip tik tada, kai perrėžiau C3, kad atlaisvinčiau kelią, – žinoma, jei jau apie mane žinojo, bet nebūtinai taip yra; be to, lijo, buvo šalta, ne tokia vasara, kaip šiandien, nebuvo jokios priežasties sėdėti prie lango; bet juk kilo pragariškas triukšmas, ir gal kaip tik todėl jis pribėgo prie lango ir dar spėjo pamatyti, kad aš sukėliau tą triukšmą...

Štai, laikas baigėsi: sustoję automobiliai pradeda pypsėti, policininkas nebegali ilgiau jų užlaikyti. Perkraustytojas yra šiuose reikaluose patyręs žmogus – profesionalas tarp eilinių žmonių – ir supranta, kad metas patraukti sunkvežimį. Atsiprašo, sėda į kabiną, paleidžia variklį, smalsuolių būrelis prasiskiria duodamas kelią, ir policininkas ima reguliuoti eismą. Juolab kad avarijos dinamika dabar visiškai aiški...

Aš tebestoviu prie C3, apimtas džiugaus, vaikiško palengvėjimo. Niekas nežiūri į mane, niekas manęs nepastebi – kaip ir tuo-

met, kai bridau iš vandens tą dieną, kai mirė Lara ir buvau ką tik išgelbėjęs tą moterį, ir ten niekas nepastebėjo. Galėčiau ištiesti ranką į bagažinę, pagriebti savo vizitinę kortelę – ir viskas.

Kas pastebėtų?

Gal Pikė pamatytų. Jis stovi atokiau ir spokso į mane: jis mane pamatytų. Bet tai nebūtų problema, kad ir koks paranojiškas jis yra, – niekada nesuprastų, ką matė. Kodėl įkišai ranką pro galinio lango skylę? Įstūmiau aštrią stiklo šukę. A... Ne: problema yra vyras, kuris mane vadina ponu. Jis galėtų žinoti. Štai jis sugrįžta, žengia teisiai prie manęs, išskleidžia rankas, sako „gera pradžia, nieko nepasakysi?" – ant delno užrašytas mano adresas. Bet jei jis tai žino, turėtų pasakyti, turėtų suteikti man progą išgelbėti savo reputaciją; tiesą pasakius, turėtų pasakyti pasisukęs į policininką, kuris čia yra valdžios atstovas: mano perkraustytojo padaryta žala štai čia, viduryje, o dėl tos ties žibintais, šone, ir aplink, prie buferio, iki pat prisispaudusio prie rato nuplėšto purvasaugio ir siaubingai sulankstyto kėbulo, kaltas štai šis ponas, tai įvyko prieš keletą dienų, tiesa, *pons*? Ir tada aš pasakyčiau, taip, tiesa, labai keistas sutapimas, padariau tai svainės automobiliu, buvau palikęs savo vizitinę, kad atlyginčiau padarytą žalą, štai, matot? Tarp sudužusio galinio lango šukių? Ten mano vizitinė kortelė: užkišau ją už valytuvo, su savo telefono numeriais ir viskuo, bet savininkas taip ir nepasirodė, o mašina taip ir liko čia stovėti... Tačiau jis nieko nesako ir netgi nežiūri į mane gudriai, lyg leisdamas suprasti, kad žino, bet nesiruošia būti skundikas: ne, jis nueina, jam viskas gerai. Tai pat ir policininkas: juk jis, šiaip ar taip, ilgiau nei dvi savaites kas rytą turėjo matyti sumaitotą tos mašinos užpakalį, bet nieko nepastebi, o gal neprisimena arba apsimeta, kad nieko neįvyko. O ypač perkraustytojas, kuris pastatė sunkvežimį nuošaliau ir dabar atskubėjo patikrinti, paliesti,

pasiaiškinti, kad jam nuslydo nuo paminos koja: jis nė neužsimena, kad jo smūgis negalėjo padaryti tokios žalos, tai turėjo įvykti anksčiau, – nors dabar, kai sunkvežimio nebėra, tai daug mažiau akivaizdu. Ne: vienintelis dalykas, vis dar siejantis šitą automobilį su tuo, kas iš tiesų atsitiko – garsiąja *tiesa*, yra mano vizitinė kortelė; jei jos nebūtų, dėl visko būtų kaltas perkraustymo sunkvežimis – tai visi čia susirinkusieji mielai paliudytų.

Ką daryti?

Suskaičiuoju iki dešimties: jei, kol ištarsiu dešimt, niekas nieko nepasakys – paimsiu ją ir tiek žinių.

Vienas. Du. Trys.

Galų gale perkraustytojui tai nieko nekeičia. Jis juk vis tiek padarė žalos, jo draudimo kompanijos sąlygos pradės galioti bet kuriuo atveju, ir dėl vienos iš daugelio draudimo sutarčių keistenybių to poveikio dydis visiškai nesusijęs su padarytos žalos dydžiu, todėl...

Keturi. Penki. Šeši.

Niekam nieko tai nekeičia, tokia tiesa. Tiesa ta, kad šita mašina niekam nerūpi, nes ji niekam nepriklauso.

Septyni. Aštuoni.

Ir niekas į mane nežiūri.

Devyni.

Ir vogti iš draudimo bendrovių nėra vagystė.

Dešimt.

Padaryta.

Per radiją pranešė, kad šiandien bus dar karščiau nei vakar. Aš irgi tai girdėjau.

26

– Baseinai paaukštintais kraštais – kaimiečiams.

Žmogus-kazuaras vienu mauku išgėrė kavą, išsitraukė iš kišenės suglamžytą juodą sąsiuvinį ir iš jo perskaitė šį keistą sakinį. Jau buvau beklausiantis, kodėl jis vėl ėmė mane apkalbinėti, bet buvau išmuštas iš vėžių.

– Ką pasakei?

– Šaunuolis, – tarė patenkintas, – lygiai tą patį pasakė ir Nikis: „Ką pasakei?" Nikis – mūsų draugas, jis mums rodė baseiną, kurį rengia savo kieme, žinoma, paaukštintu kraštu. „Ką pasakei?" O atsakymas buvo... – skaito iš sąsiuvinio, – „Sakiau, kad vos pamačiusi baseiną pasijuntu geriau."

Iš ant stalo gulinčio pakelio išsitraukia cigaretę, įsikiša tarp lūpų, bet neprisidega. Žiūri į mane.

– Frančeska? – klausiu.

– Kas gi kitas? – atkerta per garsiai. – Tai kažkoks paūmėjimas, tik paklausyk, – skaito iš sąsiuvinio, – „Kai moteris susiriša plaukus į arklio uodegą, tai reiškia, kad jie riebaluoti." Šeštadienį po pietų užėjom į *Hi-Tech* parduotuvę ir pardavėja pasiteiravo, kuo galėtų padėti. Žinoma, jos plaukai buvo surišti į arklio uodegą.

– Ir ką ji pasakė?

– Kas, pardavėja?

Išnaršo visas kišenes, akivaizdžiai ieškodamas žiebtuvėlio, bet neranda. Paduodu jam savąjį, jis prisidega cigaretę. Giliai įtraukia ir kalba išpūsdamas dūmus.

– Ką ji galėjo pasakyti? Tą patį, ką ir mudu būtume pasakę: „Atsiprašau?“

– O Frančeska?

– Frančeska pasakė, – vėl skaito iš sąsiuvinio, – „Ačiū, nereikia. Mes tik pasižvalgysime.“

Vėl giliai užtraukia dūmą, jo veidas įgauną budrią, sunkiai suprantamą laukimo išraišką.

– Na, bent jau vėl gyvenate kartu, – sakau. – Nes sakei, kad ji buvo išėjusi.

Štai, padaryta: tarsi įžiebta mano žodžių, jo akyse suliepsnoja žvėriška paranoja. Mes ir vėl savanoje, apsupti visokiausių pavojų.

– Pjetrai, ji sugrįžo, nes atsiklaupęs meldžiau ją grįžti, – šnabžda. – *Aš jos atsiprašiau*, supranti? Aš atsiprašiau jos ir pažadėjau daugiau niekada apie tai nekalbėti. Štai kodėl ji sugrįžo.

– Ar tesėjai pažadą?

– Žinoma. Jei išdrįsčiau prasižioti – ji išeitų ir niekada nesugrįžtų. Bet aš užsirašau, viską užsirašau.

Suspaudžia rankose juodąjį sąsiuvinį – tai jį šiek tiek nuramina. Gal dar turėsiu laiko pertraukti šią temą ir paklausti, ko vaikšto čia su savo išpažintimis, jei paskui darbe vadina mane gudreiva. Tačiau tiesa ta, kad Frančeskos žygiai domina mane kur kas labiau, o papilkėjęs, baimės ašmenų sudarkytas jo veidas byloja, kad jis pasiruošęs papasakoti ir daugiau.

– Pjetrai, aš tyrinėju šį reiškinį: paprastumu tobulas mechanizmas. Dabar ji gali pasakyti bet ką, tačiau galiausiai visi manys blogai išgirdę...

Užverčia sąsiuvinį, išmeta cigaretę.

– Visa paslaptis – *ji to nepastebi*. Būtent todėl viskas veikia: čia slypi jos grožis; nes Frančeska yra *graži*, o grožis daro tave priklausomą. Juk tu prisimeni Frančeską?

– Taip.

– Prisimeni, kokia ji nuostabi pupytė?

Bum. Taip, ji graži, bet ne tiek, kiek jam atrodo. Žodžiu, turi trūkumų. Priekiniai dantys per ilgi, tokie, kokius odontologai vadina „giliu sukandimu“. Pastebėjau, nes ir Klaudijos dantys tokie, po poros metų teks jai uždėti plokštelę.

– Taip.

– Ar gali ją įsivaizduoti? Noriu pasakyti, įsivaizduoti jos veidą, jos išraišką, kai sako tam tikrus dalykus?

– Taip.

– Noriu pasakyti, būtent jos veidą. Kaip šypsodamasi išlenkia lūpas, jos spindinčias akis...

Supratau: jis nori, kad pasakyčiau ne.

– Ne, šito neįsivaizduoju. Mačiau ją tik porą kartų.

Nuliūdęs, nudelbęs akis papurto galvą.

– A... Tada negali suprasti. Negali to suvokti.

Staiga vėl įsistebeilija į mane, iš pasikeitusios veido išraiškos akivaizdu, kad kažką sugalvojo.

– Bet gali įsivaizduoti kurią nors kitą, – sako netikėtai nudžiugęs. – Galėtume padaryti taip: bandyk galvoti apie labai gražią merginą, kurią gerai pažįsti.

– Kodėl?

– Kad suprastum.

– Bet aš suprantu.

– Pjetrai, tau tai tik žodžiai, tik pasakojimas apie Frančeską. O aš norėčiau, kad tai *pamatytum*, jei tik įmanoma. Kitaip niekada

nesuprasi, ką patiriu. Nagi, pagalvok apie kokią nuostabią pupytę, kurią pažįsti...

Jis nesiliauja stebeilytis į mane savo patrakusiu žvilgsniu, vyzdžiai išsiplėtę tiek, kad užima beveik visą rainelę. Gal jis rūko kokainą. Gal rūkė ir šįryt, prieš pusvalandį, prieš ateidamas čia.

– Nagi, – ragina, – negi tau sunku?

Velniop, jo tiesa: negi man sunku? Nes vis tiek nebesiaiškinsiu, kodėl jis vėl ėmė mane apkalbinėti.

– Turiu galvoti apie gražią merginą, kurią pažįstu?

– Taip. Bet išties gražią.

– Jau.

– Kuo ji vardu?

Kuo čia tai dėta? Koks beždžioniškas smalsumas verčia jį užduoti man tokį klausimą?

– Tik tam, kad apsakydamas situaciją galėčiau ją įvardyti, – priduria, matyt, pastebėjęs mano sąstingį. – Neprivalai sakyti, kas ji. Tik vardą.

– Marta.

– *OK*. Marta. Dabar įsivaizduok sceną. Situacija tokia: toji Marta restorane su draugais. Restoranas neseniai atsidarė, jis priklauso jos draugų draugui, kuris, be kita ko, yra homoseksualas, ir ši detalė savotiškai svarbi. Savininkas prieina prie jų staliuko ir klausia, kaip patinka ką tik patiektas kumpiukas su parmezano šerbetu: klausia visų, bet – sutapimas – klausdamas žiūri būtent į ją, ir ji jaučiasi įpareigota atsakyti. Ir ji atsako, – jis pažvelgia į sąsiuvinį, – „Puikus, sveikinu." Savininkas nesupranta: „Atsiprašau?", sako. „Puikus", pakartoja Marta, „sveikinu". *OK?* Įsivaizduoji sceną?

– Taip.

– Ar gali įsivaizduoti Martos veidą, kai ji tai sako? Jos balso toną, akis, viską?

– Taip.

– Labai prašau, kiek galėdamas susikaupk. Nenuvertink sutelkto proto galios sukurti pilną vaizdą. Taigi, kaip sakėme, Marta: pasistenk ją *pamatyti*. Jos veidą, šypseną, kaip ji judina rankas. Ji graži, elegantiškai apsirengusi. Auskarus, makiažą...

Juokinga: Pikė įsmeigia žvilgsnį man į akis ir prabyla lėtai, skiemenuodamas žodžius, tarsi norėtų mane užhipnotizuoti.

– Užsimerk, pamatysi, kiek pasirodys dalykų...

Štai, būtent. Juokingiausia, kad aš išties užsimerkiu, čia, sėdėdamas bare priešais dukters mokyklą, paklusęs į kazuarą panašiam paranoikui maniakui; o dar juokingiau, kad šis farsas galiausiai tikrai uždega mano vaizduotę. Štai Marta sėdi restorane: pasitempusi, plaukai krinta ant kaktos, raudonos minkštos lūpos, vos perbrauktos blizgiu, nuogi švytintys pečiai, gili iškirptė, riešutų spalvos vos paryškintos akys; ji prapliumpa juoktis, mažais gurkšneliais geria raudonąjį vyną, kiek palinksta į priekį kažką pusbalsiu pasakyti...

– Šeimininkas prieina, klausia, kaip patinka kumpiukas su šerbetu, o ji atsako „Puikus, sveikinu"...

Iš tiesų – suvokiu – aš jos neįsivaizduoju, prisimenu ją: taip, tai *prisiminimas* iš mūsų vakarienės restorane prie Tore Velaskos, prieš trylika metų, iškart po bandymų penktajame kanale, kai dar nežinojo, kad pergalingai juos išlaikė, ir todėl taip gundomai elgėsi su manim, todėl buvo tokia sujaudinta ir prieinama, nes pataikiau į jos slapčiausią ir skausmingiausią troškimą, kurį laikė paslėpusi savo devyniolikos metų rūke, – atsidurti televizijoje, tapti garsi, būti geidžiama ir kelti susižavėjimą, – ir dabar jautėsi per žingsnį nuo jo išsipildymo...

– Jau?

...O po dviejų valandų štai ji šoka nuoga Vang Čungo *Dan-*

ce Hall Days mano skylėje Bongo gatvėje, kiek apsvaigusi, bet visiškai valdanti savo veiksmus, mirtinas gudrumo ir naivumo mišinys, pasiryžusi užlieti mane, *televizijos autorių*, savo kerinčiu grožiu, kad tik neprašautų pro taikinį, į kurį dar nežino jau pataikiusi. Štai ji prieina, sukasi aplink mane, lūpomis paliečia mano ausį ir staiga suleidžia dantis į kaklą, tarsi išties norėtų išsiurbti kraują, – pirmapradis įkandimas, kurį palikdavau ant visų savo glėbyje laikomų moterų kaklo, bet kurio, deja, jau niekada nepatyriau...

– Pjetrai, ar jau?

– Taip.

– Gerai. Dabar tereikia pakeisti pirmąjį tavosios Martos sakinį. Visa kita, ką įsivaizdavai, lieka nepakitę, tik tas pirmas sakinys yra ne „Puiku, sveikinu." Pirmas sakinys, kurį ji ištaria, kai šeimininkas žiūrėdamas į ją paklausia „Na, kaip?", dabar yra...

Beprasmiška prisiminti šiuos dalykus. Marta pamišusi daug pavojingesniu, absoliučiai fiziniu, seksualiniu pamišimu. Marta nieko nepastebi; ji nepastebi, kaip nusirenginėja; nepastebi, kaip gulasi su vyrais ir tampa nėščia. Turiu liautis apie ją galvojęs. Liautis nedelsdamas.

– „Jūsų porcijos kaip žydriukų."

Atsimerkiu.

– Dabar supranti?

Taip. Pikė baltas kaip sniegas; jis tarsi pakibęs ant klausimo, kurį ką tik uždavė, ir tiesiog privalau jam ką nors pasakyti. Apie Frančeską, kuri jį taip sužlugdė, nesvarbu, ką. Ne apie Martą, Marta čia nieku dėta. Mes kalbame apie Frančeską.

– Ji ne visai neteisi, – sakau. – Baseinai be kraštų daug gražesni už baseinus su kraštais; kai moterys susiriša plaukus į arklio uodegą, jie beveik visada nešvarūs; o restoranuose porcijos kaskart

mažesnės. Manau, ji tik išmintinga: gal kiek šiurkštoka, bet aš dėl to per daug nesijaudinčiau.

Tiksliai žinau, kokią šypseną bandau išspausti – raminamą, ironišką, to, kuris puikiai žino, – ir taip iš nuojautos galiu pasakyti, kad man neblogai pavyksta; bet viskas veltui, nes staiga mes jau ne hipnotizuotojo kabinete, mes grįžome į savaną, kur nėra vietos ironijai ir, matyt, pasirodė leopardas, nes kazuaras susikūprina ir įsistebeilija į mane paklaikusiomis akimis.

– Tikrai? – pasišiaušia. – Tada paklausyk. Antradienio vakaras, *Elle* studijoje atidaroma fotografijų apie apartheidą paroda, ta proga vyksta vernisažas.

Jis prabyla tyliau.

– „Atrodo, kad negrų pimpalai ne ilgesni už baltųjų."

Vėl kalba garsiai.

– Nori žinoti, kokios spalvos buvo ranka, kurią ji tuo metu spaudė? Nori žinoti, *kieno* tai buvo ranka?

Tas sindromas neabejotinai nuostabus. *Jei tai tiesa*, jis tikrai nuostabus.

– Kieno?

– Pietų Afrikos konsulo, kuris specialiai atvyko į Romą atidaryti parodos.

– O ką tu padarei?

– Pabėgau. Išraiškingai pamojavau, lyg būčiau pamatęs kokį pažįstamą, ir palikau ją. Penkias minutes stovėjau kitame salės kampe, įsmeigęs akis į baltai dažytą plytų mūrą, o paskui, kai išdrįsau pažvelgti į ją, pamačiau džiugiai besišnekučiuojančią su drauge; konsulo nebebuvo.

– Ir ji nieko nepastebėjo.

– Žinoma.

– Todėl niekada nesužinosim, ką manė pasakiusi.

– Pjetrai, problema ne tai, ką ji mano sakanti, problema yra tai, ką ji sako. Ir, tiesą sakant, tai yra *mano*, ne jos problema. Nes galiausiai aš supratau. Galų gale viską supratau.

Na, štai. Anksčiau ar vėliau paranoikas viską supranta. Priešingu atveju jis nebūtų paranoikas.

– Ką supratai?

– Būtent tai: kad problema yra mano, ne jos.

Laimė, jis paleidžia mano ranką ir vėl prabyla tyliau – teisingai, medžiuose gali knibždėti mikrofonų.

– Paklausyk mano svarstymo: kam iš tiesų ji mėto savo bombas? Su kuo kalbasi, kai sako tuos dalykus? Ne su savim, nes net nesuvokia tai sakanti. Žmonės, su kuriais susiduria, kaskart vis kiti: draugai, pardavėjos, padavėjai, konsulai... Tik pagalvok, netgi dabar, nors daro tai daug dažniau, niekada to nedaro du kartus su tuo pačiu žmogum. Niekada. Ne, yra tik vienas žmogus, kuris visada greta jos, kuris negali manyti klaidingai išgirdęs, kuris *žino*: ir tas žmogus esu aš. Ji daro tai man.

Taip. Yra tik vienas tikslus centras visko, kas vyksta aplink, todėl visi dalykai visada nutinka jam, netgi kai jie nutinka kitiems; ir tik jis vienas gali juos suprasti.

– Tačiau dabar ji neliečiama, – tęsia, – nes tam, kad sugrįžtų, pažadėjau daugiau apie tai niekada nekalbėti. Dabar ji žino, kad gali elgtis, kaip tinkama, ir taip elgiasi. Tik paklausyk, – jis vėl atsiverčia sąsiuvinį. – „Jei nepasisiosiu – sprogsiu." „Nekaltybę praradau su savo tėvo draugu." „Šis kokteilis panašus į spermą"...

Fantastiška....

– ...visi šie sakiniai pasakyti per pastarąją savaitę, ir kiekvienas kitam žmogui; vienintelis nekintamas dėmuo buvau aš.

– Sutinku, bet iš kur žinai, kad ji to nedaro su kitais, kai tavęs nėra šalia?

– Sakau tau, ji kalbasi su manim: visus tuos dalykus ji sako man. Taip galvoja ir mano sūnaus psichologė.

– Psichologė?

– Psichologė, kuri gydo mano sūnų. Juk sakiau, prisimeni, kad nuo tada, kai mudu su žmona išsiskyrėme, Saverijus turi daugybę problemų: tikas, mikčiojimas, alergijos. Dabar jis ne kalba, o skaičiuoja, todėl nuvedėm jį pas psichologę.

– Kokia prasme skaičiuoja?

– Tokia prasme, kad ne kalba, o skaičiuoja. Todėl nuvedėm jį pas psichologę, bet ji, žinoma, nori kalbėtis ir su mumis, ypač su mumis, juo labiau kad Saverijus liovėsi kalbėti. Žodžiu, anądien tai psichologei papasakojau apie Frančeską, ir ji man...

– Palauk, – aš irgi pakeliu balsą, tikiuosi, jis supranta, *kodėl*, – ką reiškia, kad tavo sūnus ne kalba, o skaičiuoja?

– Klausyk, tas dalykas man drasko širdį, vien pagalvojus norisi verkti. Jis ne kalba, o skaičiuoja. „Saverijau, kaip sekėsi mokykloje?“ – „Septyni tūkstančiai šeši šimtai šešiolika, septyni tūkstančiai šeši šimtai septyniolika, septyni tūkstančiai šeši šimtai aštuoniolika...“ Psichologė tai vadina *atmetimo teatralizacija*.

Teatralizacija: ar tik tai nebus ta pati psichologė, prieš kurią aną vakarą nualpau...

– Ir nepasako nė žodžio?

– Saverijus? Ne.

– Ar jis taip elgiasi su visais?

– Taip, su visais.

– Ir mokykloje?

– Taip.

– Nuo kada?

– Pradėjo prieš porą savaičių.

– Kitaip tariant, tas nenutrūkstamas skaičiavimas tęsiasi jau dvi savaites?

– Manau, kad taip. Vakar vakare telefonu pasakė man didžiulius skaičius, šimtą tūkstančių.

Esu priblokštas: jis sako, kad tas dalykas jam drasko širdį, vien pagalvojus jam norisi verkti, tačiau kalba apie jį pribloškiamai abejingai, lyg tai būtų pūslelinė ar acetono priepuolis.

– O ką sako psichologė?

– Ką ji gali pasakyti? Sako, kad turime palikti jį ramybėje, nekaltinti, sušvelninti mūsų – tėvų – konfliktą, nes, jos manymu, būtent jį jis ir atmeta. Todėl nori kalbėtis su mumis abiem, kartu ir atskirai. Žodžiu, kaip sakiau, anądien, kai likau su ja dviese, papasakojau apie Frančeską; kad suprastų, kokioje padėtyje atsidūriau, ir norėdamas paklausti, ką reiškia visi tie...

Nieko. Nieko nepadarysi: *Pikė nori kalbėti apie Frančeską*. Kad ir kiek stengčiausi nukreipti kalbą į vaiką, visada randa būdą grįžti prie Frančeskos. Vargšelis Saverijus gali suskaičiuoti nors iki milijardo, bet tegu nesitiki pelnyti jo dėmesio...

– ...dalykai, kuriuos ji man sako. Ji susigalvojo būdą man atskleisti savo užslėptą agresiją, tą, kuri ją baugina, kurios ji nepriima, kurią slopina savyje, kad pažiūrėtų, ar bent aš ją priimsiu.

– Nori pasakyti, Frančeska.

– Taip.

– Kam jai to reikia?

– Kad mane išbandytų. Kad įsitikintų, ar tikrai ją myliu.

Staiga, nė nepažvelgęs į laikrodį, jis, matyt, nusprendžia, kad jau vėlu, nes paima sąskaitą, pašnairuoja į ją ir padeda ant staliuko du eurus.

– Tai – netikrumas, – priduria. – Baimė mane prarasti.

– Ar taip sakė psichologė?

– Taip. Kitaip tariant, ne, ji tik klausinėjo ir klausėsi. Bet būtent atsakinėdamas į jos klausimus suvokiau: ji mane bando, supranti? Nori pamatyti, ar priimsiu tą jos dalį, kurią ji pati atmeta. Aš tai supratau ir pasakiau, o psichologė to nepaneigė, todėl...

Jis rūpestingai susiglosto plaukus ir atsistoja, traškėdamas sąnariais. Aš irgi atsistoju, kai jis jau žingsniuoja mokyklos link.

– Sąsiuvinis... – sakau.

Sustoja, pažvelgia į mane, paskui į ant staliuko likusį juodąjį sąsiuvinį.

– A-a, – ir dviem šuoliais prišoka jo paimti. Ateina padavėja, paima pinigus ir ima tvarkyti stalą. Jis nekreipia į ją dėmesio, aš pasisveikinu, nes dabar mes jau pažįstami. Ji irgi vardu Klaudija. Kartą manęs paklausė, ar žinau kokią gerą vaidybos mokyklą.

– To betrūko, kad jį pamesčiau, – sako Pikė ir įsikiša sąsiuvinį į užpakalinę džinsų kišenę.

– Ar psichologė tau patarė užsirašyti viską, ką ji sako? – klausiu.

– Ne. Tai mano mintis.

– Kodėl tai darai?

Jis vėl žingsniuoja, aš iš paskos.

– Pjetrai, Frančeska serga, – sako liūdnai. – Šiandien ji nė nenori apie tai girdėti, bet anksčiau ar vėliau jai teks gydytis: o kai sutiks gydytis, viskas, ką užrašiau, gali praversti.

Prie mokyklos nė vieno žmogaus. Perkraustytojai pasišalino, taip pat ir policininkas. Žiūriu į langą vyro, kuris mane vadino ponu, uždarytas. Tik *C3* liko spindėti saulėje – dabar jau dukart sudaužyta, bet tik su vienu atsakinguoju už žalos atlyginimą.

– Nes aš nežadu pasiduoti, supranti? – vėl pradeda Pikė. – Ji mane bando, o aš nenoriu jos prarasti tik todėl, kad nesu pakankamai stiprus atlaikyti išbandymą. Aš esu stiprus. Apsimesiu, lyg nieko nevyktų, tegu ji mėtys savo bombas, nė nemirktelėsiu: „Tu

šūdas", „Ką pasakei?", „Esi geros formos": man nesunku. Dabar jau žinau, kaip tai veikia. Galų gale juk tai liga, kaip šlapimo nelaikymas: bet aš ją myliu, negaliu būti be jos, jei ji nelaikytų šlapimo ir atsisakytų tai pripažinti, keisčiau jos kelnaites taip, kad ji to nė nepaste... – sustoja susipainiojęs, – žodžiu, to nė nepastebėdamas.

Sustoja ir nuotolinio valdymo pulteliu atrakina automobilį. Prie parkelio stovintis milžiniškas *Mercedes* keturiais varomais ratais atsiliepia pyptelėjimu – visai skirtingu nuo manojo, šaižesniu, trumpesniu. Kažin, ką pagalvotų Matėjus.

– O tuo tarpu, – baigia Pikė, – kol ji nuspręs gydytis, liksiu su ja ir ją saugosiu, *pridengsiu* ją, kai mėtys kitiems savo bombas: apsimesiu, lyg nieko neįvyko, šypsosiuosi, kaip ir ji, ir žmonės, su kuriais ji kalbėsis, bus priversti manyti blogai išgirdę. Argi sunku?

Žiūri į mane ir šypsosi. Tiesiogine šio žodžio prasme matau, kaip jo veidą užlieja šiltas, guodžiantis palengvėjimas, tarsi su šiuo paskutiniu sakiniu jo problema būtų staiga išnykusi. Taigi. Pusę valandos jis mano akivaizdoje grimzdo, slegiamas nepakeliamos naštos, o dabar viską išsprendė, paprasčiausiai nutardamas ją palaikyti.

– Na, argi sunku? – pakartoja.

– Ne, – atsakau. Nutylėdamas, kad, mano nuomone, toks sprendimas nenudžiugins Frančeskos.

– Gerai, man jau metas. Nusipirkau nešiojamąjį kompiuterį, perliukas, tiesiai iš Taivanio įmonės, bet turiu važiuoti atsiimti į *DHL*, nes tie bukagalviai išsiuntė jį man į namus, nors parašiau, kad atsiųstų į darbą, aiškiai pažymėjau ant užsakymo blanko, nes namuose būnu mažai, bet jiems nė motais: atsiuntė namų adresu. Taigi jis grįžo atgal ir dabar turiu važiuoti jo pasiimti.

Svarstau, kaip galėčiau jam padėti. Jei būčiau toji psichologė, galėčiau pabandyti jį įkalbėti pradėti gydytis. Jei būčiau jo žmona, galėčiau paprašyti teismą skirti jam ekspertizę ar privalomą gydymą. Jei būčiau Enošas, galėčiau išsivežti į Afriką...

– Nors tiek gerai, kad šįryt nereikės važiuoti į darbą. Kuo mažiau ten būnu, tame bepročių narve, tuo geriau jaučiuosi. Ten kaskart vis blogiau. Vis blogiau...

O jei būčiau jo prezidentas, jei būčiau priėmęs Tjeri pasiūlymą ir, nors vis dar leidžiu laiką čia, jau būčiau jo viršininkas, galėčiau jį atleisti, su gera kompensacija, kuri kartu su išeitiniais pinigais sudarytų pakankamą sumą, manau, jis turėtų laiko nukristi ant žemės ir vėl iš lėto pakilti, ir nebūtų išmestas už kokią nors lemtingą klaidą, ir neatsidurtų skurde.

– Iki, Pjetrai, – paspaudžia man ranką. – Ačiū už patarimus.

Kokius patarimus?

– Iki.

Bet aš esu aš: vaikščiojantis negyvėlis, gudreiva, visus susikišęs į kišenę; kad ir ką padaryčiau, norėdamas jį sulaikyti, iškart pagalvotų, kad noriu apmauti. Štai jis paleidžia variklį – brrrr, spaudžia greičio pedalą – nuleidžia langelį, pamoja man atsisveikindamas ir išvažiuoja iš stovėjimo vietos, per plauką neužkliudęs šiukšlių konteinerio. Ne, nieko negaliu padaryti. Štai jis įjungia posūkį ir įsuka į alėją. Kažin, kokį skaičių pasiekė jo sūnus.

27

Toji moteris verkia pasikūkčiodama, pakibusi man ant kaklo...

Jolanda smalsiai žiūri į mus nuo gretimo suolelio. Kažkas jai leidžia tai daryti. Matyt, todėl, kad jau matė mane glėbesčiuojantis su statistiškai neįtikėtina daugybe žmonių: Žanu Klodu, Marta, Karlu, Enošu, Tjeri; matyt, svarsto, kas jis, po velnių, toks, *Apsikabinimų Vyriškis*? Bet gal aš pats savo elgesiu leidau jai tai daryti. Taigi: moteris verkia mane apsikabinusi, o aš stoviu nejudrus it statula. Turėtų būti juokinga, bet neišmanau, ką daryti. Niekas neateina į galvą...

Moteris nesiliauja kūkčioti.

Įdomiausia, kad jos nė neatpažinau. Gal atrodys nedora, bet kai pakėliau akis nuo užrašų knygutės, išgirdęs šaukiant mane vardu ir pavarde, ir išvydau ją stovinčią prieš save, sėdintį ant suoliuko, mačiau tik jos papus: jie buvo taip galingai išpūtę jos švarką, kad, regis, tai jie mane kvietė. Tik kai atsistojau, nukreipęs žvilgsnį nuo jos biusto, pamačiau jos akyse nežabotą susijaudinimą ir ją atpažinau: jau niekada nesitikėjau pamatyti tokių žydrų akių, maniau, kad tokios ilgesingos ir drėgnos jos gali būti tik kai mirštama savo vaikų akyse vieną vasaros pabaigos rytą, bet, akivaizdu, tokia jų natūrali spalva. Iškart po to, man

dar nespėjus ištarti nė žodžio, moteris pakibo ant manęs ir ėmė raudoti – taip ir pasiliko. Štai kaip viskas buvo. Štai kodėl man natūraliai neateina jokia mintis, ką daryti. Bet ir nieko nedaryti nėra natūralu, priešingai: gal tai nenatūraliausias dalykas iš visų, ir jei moteris tuoj pat nepasitrauks nuo manęs, būsiu priverstas ką nors daryti.

Moteris nesitraukia. Jolanda tebežiūri į mus, o moteris nesitraukia...

Todėl imu ją glostyti, bet lengvai, stengdamasis kiek įmanoma atskirti šį kontaktą nuo tikrojo fizinio lytėjimo, nes negaliu neprisiminti, kas man nutiko tą vienintelį kartą, kai ją paliečiau. Todėl jokio kaklo, jokių plaukų, jokių šonų ar kitų vietų, minkštų ir galbūt apnuogintų, kuriose jos motiniško, minkšto kūno gausa gali vėl sužadinti tą dalyką. Pečiai. Jie ne nuogi; jie kieti; vos paliečiu juos, tik tam, kad parodyčiau, jog esu. Moters tikrai negalima paliesti mažiau. Ir kvėpuoju lėtai, kad kiek pajėgdamas atsiribočiau nuo jos kvapo – jūros, kadagių, beveik kario, – nes iš tos menkos mane pasiekusios dozės suprantu, kad ir jis pavojingas. Vis dėlto, kai ji taip galingai rauda, lyg iš paties verksmo semdamasi energijos, reikalingos jį palaikyti, o aš galvoju, kad tos ašaros ima atrodyti kiek perdėtos, – sutinku, išgelbėjau jai gyvybę, o tą akimirką, kai išgelbėjau, mano žmona prarado savąją, dėl to, pagal romantinę Karlo versiją su jo pasaulietiškais pasakojimais, tai vėliau nulėmė mano negalėjimą pasitraukti iš čia, ir suprantu, kad šie dalykai gali sujaudinti, bet vis dėlto nėra tokie jaudinami, – ir staiga, lyg išpūstas iš šaudymo vamzdžio, mane perveria atradimas būtent dėl Karlo, susiejantis prieš du mėnesius jo išgelbėtą skenduolę su ta, kurios jis negalėjo išgelbėti, Temzėje, prieš dvidešimt metų, merginos vardu Treisi, apie kurią nuo tada nesiliauja galvojęs, ir naujai nušviečia tą polėkį,

su kuriuo, kiek prisimenu, jis puolė į vandenį gelbėti tų moterų – nusitempdamas paskui ir mane, reikia tai pasakyti, nes tokia yra tiesa, aš tiesiog nubėgau paskui jį, – dabar suprantu, kodėl jis tai padarė, suprantu, kodėl taip puolė į vandenį, aš tai padariau todėl, kad jis tai padarė, bet dabar aišku, kad jis tai padarė, nes niekas nebeturi mirti nuskęsdamas, niekas pasaulyje, jau niekada, niekur, vargšeli mano broli, – vis dėlto, kaip sakiau, nors galvoju apie visus šiuos dalykus, kurie turėtų gerokai atitolinti mane nuo šio visiškai minimalaus apsikabinimo kūniškumo, *vis dėlto* štai ir vėl tai atsitinka. Vėl erekcija. Galinga, laukinė. Vėl sukelta sąlyčio su šia moterim, lyg mano tostesteronas būtų jos nuosavybė.

Pasuku akis, ieškodamas Jolandos, jei kartais dar į mane žiūrėtų, laimė, ji nebežiūri: jau palinkusi prie mobiliojo telefono, susikaupusi, susikūprinusi, nuleidusi galvą, ant veido lyg uždanga užkritusiais plaukais, kalbasi, lyg pasakotų kažkokią paslaptį. Tačiau dabar į mane žiūri Migla, kuriai jos šeštasis jausmas neabejotinai pranešė apie šią akimirką mus siejusią gyvuliškumo apraišką. Privalau susivaldyti.

Kuo švelniau išsisuku iš jos glėbio. Moteris nesipriešina, nuima nuo manęs rankas ir iškart panarina galvą, nesiliaudama verkus. Jos puikūs natūralios spalvos šviesiai kaštoniniai plaukai ploni ir blizgantys. Apsirengusi gražiai, juodais drabužiais, be jokių marškinėlių ar aptemptų džinsų, atidengtų bambų: kelnės ir plonas švarkas, ko gero, *Armani*, taip tokiame karštyje turėtų rengtis kiekviena turtinga keturiasdešimtmetė; ji žemoka, nuo juosmens į apačią akivaizdžiai praradusi formą; svarbiausia – nebesusiliesti; tačiau erekcija nė nemano trauktis. Prakeikimas, papai. Jie tokie iškilūs, kad negaliu į juos nežiūrėti. Negali būti be plastinės operacijos, neįmanomas toks stangrumas tokiame am-

žiuje, kai gamta, kad ir kokia ji būtų buvusi praeityje, stangrumą jau pasiima...

Ir štai jos veidas pakyla, iš lėto, droviai, dar traukomas verksmo: jis šviesus, platus, nusėtas strazdanomis, to Medičių grožio, kurį kai kurios moterys pasiekia tik tapusios iš tiesų turtingos.

– Aš... – šnabžda.

Nosis kiek priplota – tai gerai prisiminiau; akys drėgnos, užtinusios nuo ašarų; ant kaklo perlų vėrinys, du kabantys auskarai su briliantais, jie sugeria šviesą ir kibirkščiuoja.

– Aš...

Ir štai padarau beprotišką mostą, kurio visai nesiruošiau daryti – sakytum, jį sugalvojo ne mano protas, o pasistojęs pimpalas, su visu iš jo kylančiu neišvengiamu banalumu: prispaudžiu savo smilių prie jos lūpų (*savo* smilių prie *jos* lūpų), švelniai, begėdiškai jausmingai – tobula preliudija to, ką bijau padarysiąs tuoj pat, kad dabar jau tapo galima, artima, netgi natūralu (norėjau natūralumo, štai ir turiu), kitaip tariant, sugriebti ją už didžiulių krūtų, prispausti prie savęs taip, kad pilvu pajustų mano erekciją, ir bučiuoti, kol užgniaušk kvapą. Neabejotinai tai norėtų pamatyti draugužė Migla, bet gal ir ji dabar jau laukia ko nors panašaus, tokia pritvinkusi syvų ir jausmų, gerklėje jau stringančiu alsavimu, akivaizdžiai įkalinta atsiradusiame erogeniniame burbule.

Bet aš ne gyvulys, reikia tai pripažinti. Man gėda.

Patraukiu pirštą.

– Šššš, – tariu. – Nieko nesakykite.

Klaida. Kreipinys „jūs“ nuskambėjo dar erogeniškiau. Prakeikimas. Kita vertus, kai tau pasistoja pimpalas, iki skausmo įtempdamas plaukus, *viskas* tampa erogeniška.

– Sėskite, – sakau.

Gal pakeitus padėtį...

Moteris atsisėda, klusni, aš atsisėdu greta.

– Neverkit, – prašau.

Moteris linkteli. Jos rankos naršo rankinėje ir ištraukia iš jos švarią nosinaitę, ima šluostytis akis. Ji liovėsi verkti, bet stiprus kūkčiojimas vis dar šokdina papus.

– Džiaugiuosi jus matydamas, – sakau. – Kaip laikotės?

Ji atsikvepia, bet vietoj atsakymo vėl pasigirsta verksmas: dabar jau garsesnis, lyg tai, kad ji jau manęs neapsikabinusi, padidino susijaudinimą. Jolanda vėl atsisuka pažiūrėti, bet šįkart, vos tik jos žvilgsnis susiduria su manuoju, tuoj pat nusuka akis. Migla, priešingai, tebespokso į mus, nusivylusi.

Iš gatvės atsklinda pypsenimų griausmas, visus išblaškydamas. Dėl kažko, kas vyksta priekyje, susidarė ilga mašinų eilė. Yra ir policininkas – kitas, ne tas, nuolatinis, – bet stovintys eilės gale jo nemato ir pypsena kaip išprotėję. Gatvės viduryje stovi keltuvas ir trukdo mašinoms važiuoti. Policininkas prašo vairuotojus turėti kantrybės. *Keltuvas kelia sudaužytą C3* – velnias, kaip tik dabar. Policininkas eina išilgai eilės, bandydamas nuraminti labiausiai įniršusius, bet griausmas nė kiek nesilpsta, ir pagaliau nuslopina moters jaudulį, ir ši staiga nusiramina.

Nepaisant policininko pastangų, triukšmas didėja kartu su eile, kuri dabar jau pasiekė alėją priešais. Norėčiau atsistoti pažiūrėti, ar pasirodė mašinos savininkas, pagaliau sužinoti, kas jis; bet negaliu to padaryti, ne, nes, nors erekcija mane tebekankina, atsisėdus reikalai pasitaisė, o jei atsistosiu, ji irgi gali tai padaryti, ir galime vėl atsidurti ką tik buvusioje padėtyje...

Keltuvas pagaliau pakrauna *C3* ir nuvažiuoja, išpūtęs anglies anhidrido debesį, nusitempdamas paskui visą uodegą. Nuvažiavo. Jau niekada nesužinosiu, kam priklausė ta mašina.

Sugrįžta tyla. Moteris pasinaudojo pertrauka padirbėti nosinaite ir susitvarkyti: dabar jos bruožai tiesiog paburkę ir jausmingi – viskas iš pradžių, – kaip ir visų ką tik verkusių moterų, bet ji, regis, jau susivaldė, kvėpuoja ritmingai ir žvelgia į mane savotiškai išdidžiai. Gal net galės kalbėti.

– Geriau? – klausiu.

Ji suraukia kaktą: pažįstu šias raukšles, jos reiškia pagailą. Pastaruoju metu mačiau jas ant daugelio kaktų, nes dėl tam tikrų dalykų žmonės išties visi vienodi.

– Žinot, – prabyla, – tik vakar sužinojau ir nemoku pasakyti, kaip mane tai... – vėl ima verkti? Ne, laikosi. Bet, kad laikytųsi, turi tylėti. Nuryja seiles.

– ...sukrėtė, – užbaigia.

– Nereikia. Nieko nesakykit.

Ji prisimerkia, sukanda dantis, lyg norėdama sukaupti visas jėgas.

– Žinau, dabar jau per vėlu jums dėkoti, – neatlyžta, – bet noriu, kad bent žinotumėt, jog anksčiau to nepadariau tik todėl... – balsas vėl lūžta ir ji vėl nutyla, kad nepradėtų verkti. Turi būti labai sunku.

– Nesvarbu. Patikėkit.

Pastangos persmelkia visą jos veidą, jis panašus į elektroniniu būdu retušuotą skaitmeninę nuotrauką, tarsi kas nors būtų paspaudęs nuorodą „griežtas“.

– Nežinojau, kad tai jūs mane išgelbėjot, – sako. – Ar tikite manim?

– Žinoma, tikiu.

– Iš to ryto nieko neprisimenu, mano draugė irgi. Patikėjome tuo, ką mums pasakė, kai atsigavome. O niekas mums nepasakė, kad tai jūs išnešėt mus į krantą.

– Buvo didelis sąmyšis, – sakau. – Ir niekas nežinojo mūsų vardų.

Dar vienas griežtinančio retušo potėpis, ir štai iš jos bruožų išnyksta visi iki šiol rodyto žmogiškojo silpnumo ženklai. Neįtikėtina, kaip trumpai tai truko. Dabar jau niekas nepasakytų, kad prieš penkias minutes ji upeliais liejo ašaras.

– Ne, – sako griežtai, – sąmyšis čia nieku dėtas. Mums nieko apie jus nepasakė. Priešingu atveju būtume jūsų ieškojusios, net ir nežinodamos vardų, ir būtume radusios.

Iš tiesų nuostabu, kaip ji pasikeitė: dabar ji tiesiog *jau ne ta* moteris, kur ką tik verkė pakibusi man ant kaklo.

– Ar jūs irgi turite ten namus?

– Taip.

– Būtent.

Taip, pagal tai, ką pasakė Karlas, ji yra Eleonora Simončini, šokolado pramonininkė, labiau pratusi įsakinėti ir vadovauti administracijos susirinkimams nei šaukti „Nepalik manęs!“ ar prapliupti nenumaldomai verkti; ir juodas *Mercedes S500*, kurį tik dabar pamatau kitoje gatvės pusėje, stovintis antroje eilėje su įjungtais mirksiukais, neabejotinai jos, o viduje neabejotinai sėdi labai patikimas vairuotojas, kuris neabejotinai užrašinėja į jos mobilųjį telefoną ateinančius skubius skambučius...

– Paklausykit, – šnabžda, – dabar turiu jums užduoti labai svarbų klausimą. Ar galėsite į jį atsakyti?

Be abejonės, tokią ją pažįsta žmonės: šaltą, autoritetingą, susivaldžiusią. Nestebina, kad tokia gali būti jos asmenybė, tačiau įstabus yra greitis, kuriuo ji geba ją susigrąžinti: lyg supermenas telefono kabinoje.

– Žinoma.

Ji įdeda nosinaitę į rankinę ir įsmeigia žvilgsnį į mane – kaktoje vis dar pagailos raukšlė.

– Kas tiksliai atsitiko, kai jūs ir jūsų brolis puolėte į vandenį mūsų gelbėti?

Kronikai turiu pasakyti, kad mano pimpalas vis dar pasistojęs; tačiau dabar tai jau reiškinys, išties aplenktas įvykių.

– Kuria prasme?

– Ar ten buvę žmonės nieko jums nepasakė?

– Ne.

– Jūs su niekuo nekalbėjot? Tiesiog šokot į vandenį?

– Taip, tiesiog šokom į vandenį.

Jos veido išraiška dar sugriežtėja, pradingsta net raukšlė.

– Ar niekas nebandė jūsų sustabdyti?

– Sustabdyti? Gal turite galvoje tą idiotą, kuris mums....

O, ne. Viską supratau. Kraujas plūsteli man į smilkinius, o širdis tiesiogine žodžio prasme atsiduria gerklėje. Štai kodėl ji taip verkė. Viską supratau, *akimirką prieš tai*, kai išsitraukė iš rankinės nuotrauką, kuri dabar man tai patvirtina.

– *Šitas* idiotas?

O, ne. Tai jos vyras. Išties siaubinga. Jaučiu, kaip daužosi širdis. Tas raudonplaukis ilgšis, kuris patarė mums neiti jų gelbėti, *buvo jos vyras*. Žiūriu į jį – tai bent, vestuvių nuotrauka – apsirengęs *tight**, aukštas, liesas, plačiai aprėpiantis žvilgsnis iš už rankos, kuria bando paslėpti juoko protrūkį, ilga aristokratiška ranka ant jos juosmens kiek globėjiška poza – cha, – bet jai, tiesą pasakius, tai nėmaž nerūpi, šypsena plati, bet nukreipta kitur, žvilgsnis liepsningas, bet ir jis tolimas, kone paskendęs atsiminimuose, kūnas bent dviem dydžiais mažesnis už dabartinį, todėl iš tiesų nuostabus trumpoje grietinėlės spalvos suknelėje, neįprastai išsiuvinėtoje, labai gražioje, bet – iškart krinta į akis – visiškai

* fraku (*angl.*).

nederančioje su jo pompastiškais drabužiais, tarsi būtų pasiūta visai kitoms vestuvėms.

Pakeliu akis nuo nuotraukos. Ta pati moteris, kuri ten dar tikėjo ateitim, dabar stovi įsmeigusi į mane stingdantį griežtą žvilgsnį ir ja nebetiki.

Nereikia nė sakyti – erekcija išnyko.

– Prašau, pasakykit tik taip arba ne, – tai įsakymas. – Kai judu su broliu puolėte į vandenį mūsų gelbėti, ar tas vyras bandė jus atkalbėti?

Na, štai. Dabar galiu atsakyti įvairiais būdais, pasirinkimas akivaizdžiai per platus, kad pasirinkčiau teisingą. Tarkim, galėčiau pradėti nuo to, kad jau nebesu toks tikras dėl to, ką mums pasakė tas kavalierius, arba galėčiau apsvarstyti galimybę, kad virvė, kurią jis norėjo mesti toms dviem moterims, nebuvo tokia trumpa, kokią ją prisimenu, kad ji *man tik galėjo pasirodyti* trumpa, taigi, ir vien todėl, kad jis pasirinko kitą gelbėjimo būdą nei mūsiškis, žinoma, ne tokį didvyrišką, ne tokį teatrališką, tačiau, jei virvė būtų buvusi pakankamai ilga, tikrai daug saugesnį ir protingesnį, turint galvoje pavojų atsidurti keblioje padėtyje, kurį mudu su Karlu išties patyrėme, nes, kitaip negu mes, kurie norėjo tik išgelbėti, pasąmoningai, froidiškai, jis privalėdamas pertraukti skendimų grandinę, kurie jį tarsi persekiojo, o aš, kaip jau sakiau, nenorėdamas jam nusileisti, taigi, kaip sakiau, kitaip negu mes, tas vyras gal veikė labiau apgalvotai, nerimaudamas dėl žmonos, bet tuo pat metu ir, tarkim, dėl vaikų, kad apsaugotų juos nuo pavojaus vienu kartu prarasti abudu tėvus... Bet jei išties leisčiausi į tokius svarstymų tankumynus, kuriems tikrai jaučiu pragaištingą polinkį, esu tikras, kad niekada iš jų nebeišsipainiočiau, šiaip ar taip, tikrai ne su aiškiu ir paprastu atsakymu – *taip ar ne*, – kurio ši moteris tikisi. O aš to nenoriu, nes man jau įky-

rėjo būti tokiam, daugiau nebegaliu to pakęsti, visą gyvenimą statau ant pralaimінčiojo išminties, gilesnės refleksijos, nelemto tarpininkavimo skaičiaus, jau nė neprisimindamas, nei kada, nei kodėl nusprendžiau taip elgtis, ir jei dabar jau negaliu grįžti atgal ir padaryti taip, kaip mano brolis – pasiųsti velniop tuos, kurie stoja tau skersai kelio, ir pirmyn, – visada galiu pasikeisti, žinoma, juk yra žmonių, kurie pasikeičia ir keturiasdešimties, kodėl ne, ir net jei tai nebus tikras, stiprus, galutinis pasikeitimas, jei tai tik laikinas pasikeitimas, čia, dabar, atsakant tai moteriai taip, kaip atsakytų, tarkim, Karlas, negalvojant, aiškiai, įžūliai, drąsiai, tvirtai, nuoširdžiai, tuščiai, rizikuojant suklysti, ko visada jam pavydėjau, – koks skirtumas: vis tiek tai atskleistų mane labiau, nei jei imčiau skiesti savo įprastas dvejones.

– Taip.

Negana to, Karlai, padarykime taip: apsimeskim, kad aš esu tu, kaip buvo aną naktį, tą ilgą nuostabią akimirką, kai mudu svaiginomės, ir pasistenkim iš tos istorijos išspausti kuo daugiau. Ką tik ištartas skiemuo gana svarus, tačiau jis juk nesuteikia man jokio privalumo, tiesa? O ši proga yra ideali, kad iš jos išpeščiau kokį nors privalumą. Teisingai kalbu? Taigi dabar palydėsiu tą žodį vienu iš tavo žvilgsnių, kietu ir gašliu, be jokių ceremonijų; matai, ji jį atlaiko? Ji ką tik įsitikino, kad jos vyras bandė ją pražudyti, tik įsivaizduok, kaip tai gali įsiutinti: tačiau ji atlaiko šį tavo arogantišką žvilgsnį, nes iš esmės jis yra nuostabus įsiteikimas josios *ego*, brangus komplimentas jos jau atsitraukiančiam grožiui. Karlai, matai? Tai veikia. Veikia, net jei aš tai darau. Galų gale ji yra moteris. Ir – matai? – štai ir vėl erekcija, ir šįkart ji nėmaž nenustebina, nėra nelogiška ar nelaukta; priešingai, ji natūrali pasitenkinimo, kurį matome jos akyse, pasekmė, – ir mums visai nerūpi, ar jis iš tiesų yra ar vis dėlto ne, tiesa? Mums patogu jį

matyti ir mes jį matome, tą pasitenkinimą, o mūsų žvilgsnis tuo tarpu jai byloja „velniop, tu mane velniškai jaudini", kitaip tariant, sutarėme, kad tai yra vienintelis dalykas, kuris išties gali ją paguosti šioje šlykščioje padėtyje, kurioje atsidūrė, o mes galime sau tai leisti, dėmesio, mes esame nepriekaištingi, nepultini, *nekalti*, mes vieni visame pasaulyje, nes esame tie, kurie tuo metu, kai jos vyras paliko ją skęsti kaip žiurkę, išgelbėjome jai gyvybę, keldami pavojų savajai, ir iš karto po to netekome savo žmonos ir tyliai kenčiame visa siela ir kūnu, atsidėję savo dukrai taip, kad net leidžiame dienas prie jos mokyklos, todėl, po velnių, jei tai darome mes - juk tai šitaip veikia, tiesa? - *jei tai darome mes*, vadinasi, tai teisinga.

Štai, padaryta: Eleonora Simončini nuleidžia akis, ir šis jos veiksmas įrodo, kad būtent taip šitai veikia. Žinoma. Koks palengvėjimas vieną kartą nebūti tik žiūrovu. Kaip gera nors vieną kartą tapti žiauriu valdytoju, kuris, velniai rautų, pasiima didžiausią dalį. Kaip gera jaustis laisvam ir šį kartą būti tuo šiknium.

Tai, kas dabar vyksta, Karlai, yra didžiausia paslaptis. Jolanda viską mato, bet *ką* ji gali iš ten matyti? Mato moterį dideliu užpakaliu, kuri po viso to raudojimo pasitraukia keletą žingsnių ir staiga sustoja, pasilenkia, pažvelgia žemyn, paskui pakelia galvą tikrindama, ar apsikabinimų ponas žiūri į ją, iš tiesų taip ir yra, apsikabinimų ponas žiūri į ją, tada ji vėl panarina galvą ir paliečia ranka žemę, švelniai, beprasmiškai. Paskui išsitiesia ir grįžta prie jo.

Štai ką ji mato - kitaip tariant, *nieko.*

Dabar, Karlai, pasakysiu tau, kas iš tiesų vyksta ir ko niekas kitas nesužinos, nes tai skirta tik mums, ir tik mudu tai matome, ir tai yra mūsų ir jos paslaptis. Taigi Eleonora Simončini pakelia savo išpuoselėtas rankas ir dešine ranka lėtai numauna nuo kairės

sutuoktuvių žiedą, ir dabar jos akys sklidinos gėrio ir blogio, – ne vien blogio, Karlai: ten ir gėris, kurį ji ką tik patyrė mūsų dėka. Paskui ji pasisuka ir tarsi nueina, bet po kelių žingsnių sustoja, nes toje vietoje žemėje yra vandens nutekamasis vamzdis, žinai, kiek įdubęs, su aprūdijusiomis grotelėmis, užklotomis lapais, taigi tada ji sustoja ir pasilenkia, žiūri į neperregimą juodumą, kurią mato pro plyšius, paskui pažvelgia į mus, nusišypso, nuleidžia ranką iki pat grotelių, atrodo, lyg jas palies, bet nepaliečia, ne, nes to nereikia, ir šypsodamasi įmeta į nutekamąjį vamzdį savo sutuoktuvių žiedą.

28

Pagaliau man tai pasakė. „Nueik pas daktarą“, pasakė man.

Ta našta slėgė kiekvieną susitikimą, ryšį, pokalbį ar tiesiog paprasčiausią pasisveikinimą, kuriuos per šiuos du mėnesius teko patirti: mano elgesio anomalija, esminis jo nepriimtinumas, būtinybė gydytis. Pagaliau man tai pasakė, o tai pasakyti teko Martai; kitaip tariant, silpniausiam bandos nariui, nestabiliausiam, kuriam pačiam labiausiai reikėtų gydytis.

Ji atėjo vakarieniauti, kaip pakviesta, su vaikais, smagiai pavalgėme, Mak pagamino nuostabų rizotą ir tokį pat gardų netikrą zuikį; stebėjome naują potrauminę dinamiką, užvaldančią mūsų vaikų santykius, daug švelnesnius ir brandesnius nei pirma: Klaudija su savo mažaisiais pusbroliais nebesielgė kaip tironė, bet šie vis tiek nesipriešindami jos klausė, todėl vienintelė galima hierarchija liko nepakitusi: Klaudija dominavo, Džovanis klausė jos, o Džakomas – Džovanio, bet nebuvo nė šešėlio konflikto. Žinoma, tik smulkūs faktai, detalės – Klaudija užleidžia pusbroliams vietą prie *Play Station*, juodu riteriškai siūlo žaidimą vienas kitam, – tačiau šios detalės iškalbingos, kokios gali būti tik tos, susijusios su vaikais. Niekas neužsiminė apie Larą, tačiau jie visi trys akivaizdžiai rodė jai pagarbą, elgdamiesi taip, kaip ji visa-

da prašydavo elgtis, kai tik jie sueidavo į krūvą, – be rezultatų. O mudu, Marta ir aš, stebėjome visa tai ir kalbėjome, kaip gražu ir jaudinama matyti, kad vaikų reakcija į Laros mirtį yra *paklusti*. Paskui Marta pranešė Mak, kad vėl yra nėščia ir parodė jai pliką pilvą, lygų, vos išgaubtą, jį Mak ištyrinėjo dėmesingai tarsi šamanė ir išpranašavo, kad vėl bus berniukas; žodžiu: viskas atrodė ramu, suderinta su aplinkybėmis, viskas tarsi klojosi nepriekaištingai; mes net sutarėme kitą savaitgalį kartu nuvažiuoti prie jūros, kad suprastume, ar tai, kas nutiko tuose namuose, reiškia jų galą – visai gali taip būti – arba ne, nebūtinai; žinoma, svarbiausia bus Klaudijos reakcija, iš dalies ir manoji, nes tai buvo *mūsų* namai, kur mirė *mūsų* mama ir žmona, ir dėl to galime jau niekada juose nepatirti nė vienos laimingos valandos; tačiau tai, kad Marta su vaikais pasisiūlė sušvelninti mūsų susidūrimą su ta vieta, man pasirodė labai didžiadvasiška, labai globėjiška: nesitikėjau, kad ji imtų mane globoti. Ir Marta buvo graži: paprastai, normaliai, *artimai*, kaip jai kartais pasitaiko, graži mergina gražiuose namuose, patogiai besijaučianti tarp vaikų, vynas, maisto likučiai, jokios nuojautos, kad kas nors jos tykotų. Išties atrodė viena iš tų retų tvarkos ir ramybės akimirkų, kurios retkarčiais nutinka net chaotiškiausiuose gyvenimuose, ir įspūdis, kuris susidarė mums abiem, buvo toks: mes užauginsim savo vaikus be mažiausio pragaišties šešėlio akyse, padėdami vienas kitam jų gyvenimuose išlaikyti jaukią mintį apie šeimą, kurios dėl įvairių priežasčių mūsų gyvenimuose pristigo. Jei Martai gyvenime iš tiesų reikia šypsenų energijos – ką gi, jai tai buvo puiki proga jos prisikaupti.

Tik staiga, pačiame šio jaukaus vaizdelio viduryje, Marta prakalbo apie tą daktarą Fikolą. Netgi psichoanalitiką: jis labai geras, pasakė, froidistas, *rimtas*, *tradicinis* – ironiškai pabrėžė šiuos du

būdvardžius, kad nuramintų mane, kad, nors tai ji man siūlo šį daktarą, tai ne vampyras ar samurajus, kitaip tariant, galiu nebijoti atsidurti už negyvo aristotelizmo duobės, kurioje, jos manymu, maluosi, ribų. Paaiškino, kad ji jo nepažįsta, taigi būtų nepažeista ir taisyklė, draudžianti eiti gydytis pas tą, kuris gydo ar gydė, arba tiesiog pažįsta tavo draugus ar šeimos narius. Tik pasakė, kad jai jį nurodė jos draugė psichoterapeutė, ir ištiesė man lapelį su vardu ir telefono numeriu. Stop. Priežastis, dėl kurios būčiau turėjęs eiti pas tą daktarą Fikolą, buvo meistriškai pateikta kaip akivaizdi. Paskui staiga pasidarė vėlu, vaikai buvo pavargę, jie jau kelios dienos mažai miega, o ir pačiai Martai sunku miegoti, kai taip karšta, rytoj ryte jai perklausa ir turi bent kiek pailsėti, jei nenori pasirodyti kaip pabaisa, žodžiu, per penkias minutes ji susiruošė ir išlėkė namo, palikusi mane su tuo lapeliu rankoje. Misija įvykdyta. „Nueik pas daktarą“: galiausiai man tai buvo pasakyta, nors niekas nieko nepasakė...

Todėl kitą pusvalandį gerokai vargau, bandydamas susitelkti į Picano Picos nuotykius – kuriuos dėl savo dvasios taurumo vis dar skaitau Klaudijai po skyrių kas vakarą, nepaisydamas, kad jo išprotėjęs paranoikas narkomanas ištvirkėlis autorius, slaptas Laros draugas, laiko mane *sumautu jupiu*, nors manęs nei matė, nei pažįsta; stengiausi skaityti tuos nuobodžius puslapius, bet buvau velniškai įtūžęs ir negalėjau sulaukti, kada Klaudija užmigs, idant atsidėčiau savo įniršiui. Rezultatas: Klaudija neužmigo. Paprastai ji užmiega visada baigiantis skyriui – šį pamišėlio nuopelną reikia pripažinti: jis žino, kokio ilgio turi būti knygos vaikams skyriai, bet šįkart – nieko: guvi kaip žiogelis. Nepaisant daugybės suvalgyto rizoto ir netikro zuikio, pasakė, kad yra alkana, ir turėjau eiti su ja į virtuvę ir pamaitinti pienu su sausainiais, paskui ant svetainės sofos žiūrėti animacinius filmukus: keletą

kitų kartų, kai ji negalėjo užmigti, tai visada padėdavo, tačiau dabar – nieko. Samurajus Džekas. Žmogus voras. Skubis Du. Tai tęsiasi jau kuris laikas, bet Klaudija vis dar nenori miego, o aš toliau liepsnoju savo įtūžiu. Žinoma, suprantu, kad jos susijaudinimo priežastis yra *mano* susijaudinimas: suprantu, bet Martos išpuolis mane išties papiktino – pasielgti taip niekingai ir iškart pabėgti, tiesiog negaliu atgauti ramybės, žiūrėdamas, kaip bailus šunėkas puola į glėbį savo šeimininkui. Galvoju apie Martos įžūlumą, kaip ji išdrįso pasiūlyti man eiti pas smegenų plovėją, lyg tai aš būčiau kuoktelėjęs vidury automobilio statymo manevro; paskui pagalvoju, kad ji ne viena mano, jog man reikėtų gydytis, kad tai tarsi bendra visų mane supančiųjų nuomonė, ir kad, sakykim, šios minties sukurtas aplinkos spaudimas tiesiog nutraukė silpniausią grandį, priversdamas ją veikti pagal įgaliotojų gaujos nutarimą, negalinčių susitaikyti su tuo, kaip leidžiu savo dienas, – arba, kitaip tariant, žiūrėti savo sumautų reikalų. Raukšlės kaktoje gauja: mano brolis, Tjeri, Barbara-ar-Beatričė, mano sekretorė Analiza, mokytoja Glorija ir mokytoja Paolina, budėtoja Marija, Enošas, vyras, kuris vadino mane ponu, netgi mano tėvas, apgaubtas savojo aterosklerozės debesėlio, netgi Eleonora Simončini, išvengusi būti nužudyta savo vyro, ir, kas žino, gal netgi Jolanda, kuri, kaip vieną dieną sužinosiu, buvo įpareigota mane stebėti ir sekti mano ligos eigą. Paskui suvokiu, kad visada turiu pateisinti Martą, ją išteisinti, visada, net rizikuodamas tapti paranoiku, ir dar labiau įsiuntu, nes mano atlaidumas jai susieja mane su atsakomybe labiau, nei jos agresyvumas man; ir nors tiesa, kad po tos pirmos nakties lovoje daugiau nepasirodžiau ir praktiškai *pabėgau* – anuomet tai buvo lengva, nebuvo mobiliųjų telefonų, – palikęs ją kaip mėsos gabalą piranijoms, bet tiesa ir ta, kad, kitaip negu kiti, kurie padarė lygiai tą patį, įskaitant ir

jos jau netrukus *trijų* vaikų tėvus, aš ne tiesiog pradingau velniop šiame pasaulyje, kuris pakankamai didelis, kad ji jau niekada manęs nebesutiktų, o susidėjau su jos seserim, taip, ir nuo tos sesers nepabėgau, o praktiškai ją vedžiau, susilaukiau su ja dukters ir sukūriau šeimą, jos akivaizdoje, ir jei kuri nors moteris būtų taip pasielgusi su manim, jei būtų išmetusi mane į šiukšliadėžę ir iškart po to ištekėjusi už Karlo ir likusi su juo amžinai, taigi, manau, būčiau laikęs tą amžinąją moterį atsakingą už visą man ir pasauliui nutinkantį blogį, žinoma, įskaitant ir nelemtąją aneurizmą, kuri vieną dieną būtų nusinešusi jos vargšą naivuolį vyrą; ir ne vien tai, – nes, prakeikimas, dalykus reikia paaiškinti, žmonės nieko nedaro be priežasties, – tuomet net būčiau patikėjęs ir toliau tikėčiau, kad toji moteris visada buvo mane įsimylėjusi, tačiau dėl kažkokio įstabaus jos liguisto proto sutrikimo nutarė verčiau mane pažeminti, o ne padaryti laimingą, todėl – žinoma – pirma pasitaikiusia proga būčiau pataręs jai nueiti pas psichoanalitiką, pas vieną geriausių, jei ne dėl kitų priežasčių, tai bent norėdamas ją įžeisti ir bent vieną prakeiktą naktį sutrikdyti jos miegą...

Velniai rautų. Įspūdingas kiekis dalykų, kuriais galima mane apkaltinti.

Klaudija vis dar nemiega. Nori dar kartą pažiūrėti animacinį filmuką apie Samurajų Džeką, kurį ką tik matė, ir klausia, ar gali perjungt į kanalą 1+, kuris transliuoja programas vienos valandos skirtumu: žinoma, gali, saulyte, nors niekada nesuprasi, kaip man svarbu, kad tu tai gali padaryti. Visų pirma todėl, kad man vaikystėje niekada neleisdavo tokiu metu būti ne lovoje, o jei negalėdavau užmigti – mano rūpestis, vis tiek turėjau tyliai ramiai gulėti lovoje ir skaičiuoti aveles; taip pat ir todėl, kad per televiziją nerodydavo animacinių filmukų, juolab tokią valandą,

juos rodydavo tik šeštadieniais pietų metu („Šiandien animaciniai filmukai“) ir kartais sekmadieniais po pietų, ir tai visada būdavo sumauti socialistinio realizmo filmukai, tokie kaip Gustavas ar Baltazaras; bet ypač todėl, kad dabar yra televizijos kanalų, kurie ne tik rodo animacinius filmukus kiaurą parą, bet ir leidžia peržiūrėti tuos pačius dalykus valandos skirtumu, – naujiena, atsiradusi pas mus tik prieš dvejus metus, kitaip tariant, nuo tada, kai atėjo prancūzai. Ir, jei turiu būti atviras, pasakysiu, kad tam priešinausi, tikrai, man to atrodė per daug, atrodė iškrypimas, negalėjau patikėti, kad vaikas, gyvendamas esamojo laiko chaose, norėtų žiūrėti kartojimą, jei dėl kokios nors priežasties nepažiūrėjo savo mėgstamo animacinio filmuko, ar kad jis norėtų žiūrėti tą patį filmuką valandos skirtumu, ar kad jo tėvai jam leistų tai daryti, – o jei kalbėtume visai atvirai, nors tai ir buvo mano darbas, negalėjau net suprasti, kaip, po paraliais, *Disney*, *Fox* ar *Cartoon Network* gali gauti pelno, mokėdami milijonus už antrą palydovinį kanalą su ta pačia programa, už tą patį abonementą. Kaip tik tai, saulyte, ir yra išskirtiniausias dalykas, pats nenormaliausias, nes jei galų gale tas pokštas jiems leidžia dar ir kaip *uždirbti*, jie praranda, bet uždirba, ir tai nėra normalu, kaip nėra normalu nueiti į *McDonald's* ir sužinoti, kad paėmęs meniu su mėsainiu, bulvytėm ir gėrimu sumoki mažiau, nei imdamas tik mėsainį ir gėrimą, *be* bulvyčių, – kitaip tariant, paimi bulvytes, išmeti jas tiesiai į šiukšlių dėžę ir sumoki pusantro euro mažiau, nei visai jų neimdamas. Dabar negaliu tau paaiškinti, kas čia nenormalaus nei kas nenormalaus yra kanaluose 1+, galiu tik apsimesti, kad tai normalu, kaip tau ir atrodo, glostyti tave ir tikėtis, kad netrukus užmigsi; bet tai *nėra normalu*, po velnių, kaip nenormalu ir tai, kad dabar su tavim nėra tavo motinos, tik pirmasis nenormalumas sieja tave su visais Vakaruose gyvenančiais vaikais, o antrasis – ne...

Samurajus Džekas daro lygiai tą patį, kaip anksčiau, tylus ir nenugalimas, toje pačioje juodoje ateityje, į kurią jį suprojektavo blogio jėgos: jis sutinka tą patį škotų kiborgą to paties kabamojo tilto viduryje ir, kaip ir anksčiau, atsisako jį praleisti. Tu taip pat įdėmiai stebi kilusią pašėlusią kovą, įsitempusi, susijaudinusi visu savo kūneliu, lyg tai būtų pirmas kartas, lyg nežinotum, kad galų gale, išsekę ir nepajėgiantys vienas kito nugalėti, du priešininkai supras, jog abu yra prakeikti to paties tamsos viešpaties, – todėl iš tiesų yra draugai...

Saulyte, dabar nenormalus yra pasaulis. Polimerai, hormonai, mobilieji telefonai, benzodiazepinas, skolos, prakybos centrų vežimėliai, restoranų užsakymai, optikos, A myli B, tačiau B nemyli A, pinigai galiausiai visada pavagiami, dėl kiekvienos mirties kas nors yra kaltas. Štai koks pasaulis. Jis *jau nenormalus.* O mane siunčia pas daktarą Fikolą...

29

Ak, to vidury nakties suskambusio telefono tragizmas...

Ak, tas deginantis bučinys...

Užsnūdau.

Skamba telefonas. Animaciniai filmukai. Klaudija miega ant sofos. Ji gyva, kvėpuoja. Ak, tas bučinys. Telefonas nesiliauja skambėjęs. Penkios po dviejų. Tikrai kokia nors nelaimė. Mano tėvas. Karlas, Marta. Koks bučinys?

Zyzimas, traškėjimas. Ragelyje muzika. Martos vaikai. Bučinys mieguose, aš sapnavau. Mano pimpalas pasistojęs...

– Pjetrai?

Žano Klodo balsas.

Tyla.

Tarpžemyninio skambučio traškesys.

Muzika ragelyje – tai Eltono Džono daina.

– Klausau?

Tyla. Traškesys.

Tas nuostabus bučinys.

Toji daina – *Sacrifice.*

– Kaip sekasi?

– Gerai. O tau?

Tyla.

Penkios po antros valandos *nakties*. Dabar Žanas Klodas atsiprašys manęs, kad pažadino, – kiek ten valandų? Atimti aštuonias: šešta vakaro, ir pasakys man blogą žinią.

Išjungiu televizoriaus garsą.

Aš pasirengęs.

Tyla.

Traškesys.

Sacrifice.

– Klausau? Žanai Klodai?

Tyla. Traškesys. *Sacrifice.*

Tas bučinys tamsoje, purvinuose viešbučio pataluose.

– Taip?

– Ar viskas gerai? Ar tu Aspene?

Tyla.

Dabar jis atsiprašys dėl laiko ir man pasakys.

Koks viešbutis?

Tyla.

Nežino, kaip man pasakyti. Neabejotinai, kokia nors nelaimė.

Pasvirusi tuštuma...

– Taip.

Tyla. *Sacrifice.*

Taip, jis Aspene, ar taip, viskas gerai?

Traškesys.

Ar ir viena, ir kita?

Sapne buvau beribiame statinyje.

– Žanai Klodai, ar girdi mane?

Traškesys. Tyla. *Sacrifice.*

Taip, beribiame statinyje. Tarsi mieste po stogu.

– Taip.

Tyla.

Klaudija pajuda, pasiverčia ant šono. Ji gali nukristi nuo sofos? Sapne tame beribiame statinyje ieškojau jos ir buvau apimtas nerimo. Ne, ji negali nukristi. Kodėl Žanas Klodas nekalba? Lyg ne jis būtų man paskambinęs, o aš jam?

– Žanai Klodai, klausau, kas atsitiko?

Tyla. Muzika prityla. *Sacrifice* virsta kniaukimu. Kas atsitiko?

– Mano tėvas buvo karinio *aero* lakūnas, – jis staiga kosteli. O gal tik sukūkčioja? – Žinojai?

Jis girtas, štai kas atsitiko.

– Taip.

Tyla. Traškesys. Kniaukimas.

– Ir galbūt dirbo slaptosiose tarnybose.

Girtas kaip pėdas, taigi. Viešpatie.

– *Galbūt.*

Prieš keletą metų Žanas Klodas turėjo bėdų su alkoholiu. Bet išsikapstė. Bent taip sakydavo.

– Ar tai irgi žinojai?

– Taip. Pats man pasakei.

Sapne buvau apimtas nerimo, nes bijojau, kad Lara pagrobė Klaudiją.

– Todėl jis niekada neateidavo paimti manęs iš mokyklos.

Tyla. Traškesys. Kniaukimas.

– Supranti, negalėjo.

Tyla.

– Bet jis mane mylėjo.

Klik.

Tyla. Daugiau jokio traškesio, jokio kniaukimo.

– Klausau?

Jis padėjo ragelį.

O dabar? Ką jis darys? Vėl man paskambins? Paskambins kam nors kitam? Turėčiau jam paskambinti?

Gerklėje gniutulas, ne, daug gniutulų: dėl pabudimo, dėl sugrįžusio sapno, dėl to bučinio, dėl erekcijos, dėl nelaimės, kuri vis dar sklando virš šio skambučio. Kas galėjo atsitikti? Klaudija vėl sujuda ant sofos, suniurna kelis nesuprantamus žodžius: *saraginò, perestimo*... Paskui staiga pasako: „Trys!", ištaria žodį garsiai, aiškiai, griežtai, lyg tai būtų įsakymas. Ir vėl nieko. Kas trys? Ką ji sapnuoja?

Manajame sapne jai grėsė pavojus, ir tas pavojus buvo Lara.

Paimu ją ant rankų. Ji lengva, kaip visada. Kaip visada, nesusmunka mano glėbyje, o lieka sustingusi, sumedėjusi, tiesiomis kaip pagaliukai kojomis. Lyg mago asistentai per levitacijos numerius. Tarsi jos trenerė ir čia ją kankintų dėl tobulybės, netgi kai miega.

Sapne Lara nebuvo mirusi. Mes išsiskyrėme, ir Klaudija patikėta man. Buvau tame milžiniškame statinyje-mieste ir bijojau, kad Lara ją iš manęs paims. Tame statinyje buvo visi, tai net nebuvo miestas, o visas pasaulis, dengtas pasaulis. Bėgiojau skersai išilgai po tą statinį-pasaulį ir kiekvieno sutikto klausiau apie Klaudiją, bet niekas nieko negalėjo pasakyti. Žiūrėjo į mane su pagailos raukšle kaktoje, nuo užuojautos suaižėjusiomis akimis. Niekas nepatvirtino mano spėjimo, kad ją galėjo paimti Lara, bet aš vis labiau buvau tuo tikras ir mano nerimas augo... Toks buvo sapnas; o kurgi bučinys? Kur pasvirusi tuštuma? Kodėl mano pimpalas pasistojęs?

Paguldau Klaudiją į lovą, atsargiai, kad nepažadinčiau, ir užkloju antklode, nors iš tiesų labai karšta. Keletą akimirkų žiūriu į ją miegančią, kaip visada, bet įtempęs ausis, kad išgirsčiau svetainėje telefoną, jei kartais skambintų Žanas Klodas. Jei paskambin-

tų, ką galėčiau jam pasakyti? Ar turėčiau susirūpinti? Paskambinti į Kolorado 911? Iš čia, už aštuonių tūkstančių kilometrų? Ar galima tai padaryti?

Ta tuštuma, tas bučinys. Kur jie pasidėjo?

Išjungiu *Ikea* žvaigždutę ir nuslenku į svetainę laukti Žano Klodo skambučio. Gal jis nusilakė, kad suvaldytų sunkų metą. Gal norėjo išsilieti, bet paskui susigėdo. Jis stiprus žmogus. Milijardierius. Turi trejų metukų dukrytę ir žmoną indę, kilmingą ir gražią. Gali vaduotis šimtais būdų. Jei jam perskambinčiau, gal pasijustų pažemintas. Tegaliu laukti, kad jis man paskambintų. Mirga animaciniai filmukai, be garso. Šuo Mendoza. Jie daugiau uždirba, leisdami juos kiaurą parą, nei nutraukę transliaciją ir vėl ją paleidę. Kiek vaikų šią akimirką žiūri į šunį Mendozą? Kiek suaugusiųjų, neskaitant manęs O kiek vyrų su erekcija?

Ant staliuko guli lapelis su daktaro Fikolos telefono numeriu. Taip. „Nueik pas daktarą..."

Kažkurią akimirką atsidūriau didžiulio viešbučio fojė, sausakimšoje elegantiškai apsirengusių žmonių, susirengusių į kažin kokią šventę. Fojė viduryje buvo medinis paviljonas, tarsi informacijos būdelė, iš kurios išėjo moteris, bet aš jos nemačiau, nes žiūrėjau žemyn; mačiau tik jos aulinukus, o jie buvo tokie, kokie buvo madingi, kai buvau dar vaikas: rudi, odiniai, prigludę prie blauzdų, su užtrauktuku, ne smailiomis nykštukų nosimis, kaip dabar. Nespėjau pamatyti moters, nes jos plaštaka suspaudė mano ranką neapsakoma jėga, nežmoniška, bet ir natūralia, – jėga, kuri atitiko atoveiksmį, – ir jau tempė pro atsargines duris, kung fu smūgiu paspaudusi aliarmo rankeną. Ir vėl mačiau tik jos aštunto dešimtmečio mados aulinukus, kuriais mojavo ore lyg šmaikščiu; vėl nespėjau jos pamatyti, nes jau buvome už durų, o kitapus durų buvo tamsu – ir, dar blogiau, tuščia...

Taip, *toji* tuštuma.

Žanas Klodas neskambina. Ten, pas jį, dabar penkiolika po šešių vakaro. Aspenas ne sezono metu turėtų būti siaubingas, kaip kiekviena madinga vieta ne sezono metu. Jei šiandien kokioje nors Marselio ligoninėje būtų miręs jo tėvas ir jis būtų ką tik tai sužinojęs, išgėręs prieš židinį tris ar keturis stiklus viskio iš eilės, jausdamasis kaltas, kad paliko jį mirti vieną, ir jam būtų kilęs noras išsilieti man, šiaip, nes šią akimirką jam liko nedaug draugų, – jo skambutis nebūtų buvęs toks keistas...

Toji tuštuma. Toji tuštuma nėra absoliuti, Toričelio tuštuma: galėtume sakyti, tai sukietėjusi tuštuma, pneumatinė, elastinė, o svarbiausia – būtent – *pasvirusi*; todėl net jei staiga mums iš po kojų išnyktų žemė, mudu su moterim neprasmegtume, imtume slysti žemyn, įkypai, greitai, pašėlę nuo adrenalino kaip vandens parke. Fantastinis jausmas, gniaužiantis kvapą: kaip kulkos lekiam žemyn žarna juodame ore – tas oras mus palaiko, bet tuo pat metu spaudžia, stabdo ir pagreitina, jis neturi konsistencijos, bet ir ją turi, – o moteris tebelaiko mano ranką ir spaudžia ją *bylodama*: pasitikėk, nebijok, nesipriešink, niekam nesipriešink, niekada...

Bet Žano Klodo tėvas mirė, kai jam buvo dvidešimt metų, jo motinos irgi senokai nebėra. Tai kodėl jis man paskambino? Kodėl neperskambina? Kokia tai nelaimė?

Mūsų skrydis baigiasi tada, kada ir turi baigtis, akimirką prieš man krūtinėje sprogstant širdžiai, ilgu minkštu nusileidimu virš mūsų iškilusio viešbučio nešvarių skalbinių krūvoje – viešbučio-miesto, viešbučio-pasaulio. Vis dar tamsu, nors į akį durk, dabar moteris su aulinukais padeda man atsistoti, nors jau nebėra nei apačios, nei viršaus, ir mes ne atsistojame, o nardome po tą nešvarių skalbinių placentą, mus prarijusią ir palaikančią, ir mes

stovime, bet gulėdami, esame astronautai, plūduriuojantys kosmose, kvėpuojame artimu pasaulio kvapu, aštriu, skvarbiu, bet drauge raminamu visų viso pasaulio purvinų kelnaičių, užvalkalų, kojinių, marškinėlių, staltiesių, apatinių, paklodžių kvapu. Dabar moteris mane apkabina, ji skysta ir šilta tarsi gyvsidabris, aš irgi toks jaučiuosi, jaučiuosi kaip ji, jaučiuosi *ja*, ir mūsų bučinys – štai jis – yra natūrali šito kosubstancialumo tąsa. Baigiamasis, deguonies vandenilinis, lemiamas, absoliutus bučinys, ***bučinys-matrica***, kuris mus išlydo ir sulieja vieną su kitu, ir išsklaido po chaotišką visatos grožį...

Oho, koks sapnas. Kažin, ar ryte būčiau jį prisiminęs, jei nebūtų paskambinęs Žanas Klodas? Beveik pilnas mėnuo šviečia savo beotišku veidu, įrėmintu lango drobėje. Ne: aš niekada neprisimenu sapnų. Šiąnakt Žanas Klodas man pasitarnavo: pažadino mane, leido amžinai įsiminti tą pasvirusią tuštumą, tą beprotišką bučinį. O aš jam niekuo nepadėjau. Jis ten, našlaitis, girtas, nugalėtas, klausosi Eltono Džono, ir net jei dabar yra lemtinga akimirka, kai jis lipa vonioje ant kėdutės ir kiša galvą į kilpą iš elektros laido, aš esu čia, ant sofos, pasistojusiu pimpalu, ir žiūriu į šunį Mendozą, ir nieko negaliu padaryti, kad jam sutrukdyčiau. Tokia yra tiesa. Ak, daktare Fikola, kodėl visada taip mažai tegaliu padaryti kitų labui? Kas buvo toji moteris? Kodėl man vis pasistoja, nors turėčiau kentėti?

30

– Klausau?

– Sveikas, Broli.

– O, sveikas, Karlai.

– Kaip sekasi?

– Gerai, o tau?

– Kiek pasilpęs, bet gerai.

– Kur esi?

– Romoje, pusiaujo sostinėje.

– Išties, juk šį vakarą dalyvauji *MTV* premijų teikime. Skaičiau interviu „Respublikoje“.

– Kokį interviu?

– Kaip kokį interviu? Interviu šios dienos „Respublikoje“. Kur tave pristato kaip *inside** autsaiderį.

– Nedaviau jokio interviu.

– Puiku. Tuomet jie jį prasimanė.

– Nebent... Sakai, „Respublikoje“?

– Taip.

– Ne *Corriere della Sera*?

---

* Čia: vidinį (*angl.*).

– „Respublikoje".

– Ar tu įsitikinęs?

– Juk sakau, taip...

– Nes daugelis painioja „Respubliką" su *Corriere*.

– Ką čia kalbi? Aš nepainioju.

– O aš painioju. Maniau, kad kalbu telefonu su žurnaliste iš *Corriere*, ne iš „Respublikos". Ir nesupratau, kad tai interviu.

– Žodžiu, neskaitei.

– Ne. Neskaičiau laikraščių.

– Klausyk, ar neturi spaudos skyriaus, kuris tau rengtų laikraščių apžvalgas?

– Turiu, bet šiandien šeštadienis, ir skyrius nedirba.

– Taip. Irgi tiesa.

– Bet nesvarbu. Sakyk, kaip Klaudija? Skambinau jai į mobilųjį, bet jis išjungtas.

– Ji laikosi puikiai. Mes kartu, čia, paplūdimyje.

– Paplūdimyje?

– Taip. Mes Rokamarėje.

– Tikrai? Nuo kada?

– Atvažiavom vakar vakare.

– Vieni?

– Turėjo važiuoti ir Marta su vaikais, bet paskutinę akimirką negalėjo.

– Todėl jūs ten tik dviese...

– Ir Dilanas.

– A-a. Ir kaip?

– Labai gražu. Lyg būtų liepa. Mes paplūdimyje, daugybė žmonių. Galim maudytis, vanduo šiltas ir...

– Ne, klausiau, koks jausmas ten būti. Juk sugrįžtate pirmą kartą, tiesa? Po to, kai...

– Viskas gerai.

– Ir Klaudijai?

– Taip. Ji čia, pakrantėje, žaidžia su drauge.

– Taip, o namuose? Kaip ji elgėsi?

– Ramiai. Lyg nieko nebūtų atsitikę.

– Ar gali taip būti? Juk tuose namuose jos motina...

– Karlai, nežinau, ar gali taip būti. Bet taip yra.

– Ar tu įsitikinęs? Ar nebuvo per lengvabūdiška važiuoti ten vieniems?

– Juk sakiau: turėjo važiuoti ir Marta, bet paskutinę akimirką negalėjo.

– Supratau, bet juk neprivalėjote...

– Taip, saulyte! Mačiau! Šaunuolės!

– ...

– Atleisk, sakiau Klaudijai. Jos mokina Dilaną šokinėti per lanką. Tik pažiūrėk! Šaunuolės!.. Kad matytum, kaip Dilanas šokinėja: susijaudinęs, juk vasarą niekada nesivedame jo į paplūdimį, nes uždrausta. Ir dabar būtų uždrausta, bet, kadangi spalis, taisyklė tarsi nebegalioja, ir visi atsivedė savo šunis...

– ...

– Šiaip ar taip, anksčiau ar vėliau reikėjo tai padaryti.

– Ką?

– Atvažiuoti čia. Kad pamatytume, kaip mus tai veikia, abu. Geriau tai padaryti, kai lauke trisdešimt laipsnių ir galima leisti laiką paplūdimyje, ir maudytis, lyg būtų vasara.

– Taip, bet ne vieniems.

– Nusiramink: jei tik pajusiu, kad kas nors ne taip, sėsim į mašiną ir išvažiuosim.

– Tu gali nieko nepajusti, bet ji – taip.

– Gal dabar aš jau koks pusprotis?

– Pjetrai, ką galiu tau pasakyti? Man nepatinka galvoti, kad jūs ten vieni, taigi. Gal man pas jus atvažiuoti.

– Šaunuolis. O kaip *MTV* apdovanojimai?

– Kam rūpi *MTV* apdovanojimai.

– Turi apdovanoti geriausią alternatyvųjį dainininką.

– O aš važiuosiu pas jus, tik pamanykit.

– Pasak interviu, tą apdovanojimą labai norėtum įteikti Bjork, bet esi tikras, kad jis atiteks Francui Ferdinandui. Beje, kas, po velnių, tas Francas Ferdinandas?

– Tai grupė. *Franz Ferdinand.*

– A-a. Kodėl esi toks tikras, kad laimės jie? Gal *MTV* apdovanojimai suklastoti?

– Pjetrai, kalbu rimtai. Man nepatinka, kad jūs ten vieni, tuose namuose.

– Tikiu. Bet tu vis tiek negali atvažiuoti. Dabar jau esi sistemos dalis.

– Trečią turiu susitikimą, bet vos tik jis baigsis – sėdu į mašiną ir atvažiuoju.

– Jie atvažiuos tavęs išsivežti. Dabar jau esi Matricoje.

– Septintą būsiu ten.

– Septintą turi būti *inside* autsaideris.

– Liaukis! Eisim pas Aną valgyti žuvies.

– Jie tave ras ir pas Aną. Jie turi smogikų, sraigtasparnių, palydovų šnipų. Be to, Anos užeiga uždaryta.

– Arba... Taip, kodėl jums neatvažiavus čia? Užtruksit dvi valandas. Netgi suspėsite į koncertą Koliziejuje.

– Karlai, tu nė neįsivaizduoji, kaip čia gera.

– Nagi, atvažiuokit! Galiu gauti tiek vietų, kiek tik norėsiu. Ir į apdovanojimus, ir į šventę. Tik pagalvok, kaip apsidžiaugtų Klaudija. Čia yra ir Britnė Spirs.

– Būtent. Kuo mažiau ji ją matys, tuo bus geriau.

– Liaukis! Atsimeni, kas tau patiko, kai buvai jos metų?

– Man? Man patiko Pinas Danielis.

– Tai buvo vėliau. Sakau, jos metų. Neprisimeni?

– *ABBA*?

– Ne! Blogiau! *ABBA* tau patiko, kai jau gyvenome Džoto gatvėje, taigi tau buvo mažiausiai dvylika metų. Kalbu, kai tau buvo devyneri.

– Klaudijai jau dešimt su puse.

– Gerai, kai buvo dešimt su puse. Nebeprisimeni, kas tau patiko?

– Dešimties su puse niekas man nepatiko. Žaidžiau su *LEGO* ir viskas.

– Neprisimeni *Rotary* sveikinimų koncerto, kai Pipas Baudas pakvietė tave į sceną ir dalyvavai toje viktorinoje?

– Nežinau, apie ką tu kalbi.

– Ir tu, žinoma, laimėjai. Laimėjai knygą „Raudonasis korsaras". Neprisimeni, ką atsakei, kai Pipas Baudas paklausė, koks tavo mėgstamiausias dainininkas?

– Neigiu, kad Pipas Baudas kada nors manęs ko nors klausinėjo.

– Yra ir nuotrauka, labai graži: turiu ją šeimos albume. Tu su knyga rankoje, prieš Pipo Baudo profesionaliai pakištą mikrofoną. Neprisimeni, ką jam atsakei?

– Nieko neatsakiau.

– *Ricchi e Poveri*, štai ką jam atsakei.

– Tik pamanykit. Pasakiau šiaip sau, kad atstotų.

– Kai buvai Klaudijos amžiaus, tavo mėgstamiausi dainininkai buvo *Ricchi e Poveri*. Gali įsivaizduoti?

– O tu? Kambaryje turėjai Gabrielos Feri plakatą.

– Su Gabriela Feri aš smaukydavausi, tai visai kas kita.

– Smaukydavaisi?

– Smaukydavausi, taip. Neįsivaizduoji, kaip ji mane užvesdavo tuo savo kimiu balsu. Uždėdavau ant patefono *Rosamunda*, žiūrėdavau į plakatą ir smaukydavausi. Būdavo nuostabu.

– Žinai, tu vienintelis pasaulyje, kuris smaukydavosi su Gabriela Feri.

– Tai tu taip manai. Tarkim, kitas buvo Kukas.

– Graži porelė, tu ir Kukas.

– Ji buvo mūsų moters idealas. Energingoji.

– Klystu, ar ji neseniai mirė?

– Taip, nusižudė. Labai dėl to nusiminiau. Po daugelio metų vėl pamačiau ją televizijoje – beje, kaip tik Pipo Baudo laidoje: milžiniška, prikimšta psichotropinių vaistų, kitapus gėrio ir blogio. Nuostabiai graži. Prisiekiu, panorau su ja susipažinti. Paskambinti jai ir pasakyti: „Ponia Feri, vaikystėje mudu su Kuku smaukydavomės, galvodami apie jus."

– Kokia paguoda.

– Vis geriau, negu nieko. Nesakau, kad tai būtų ką nors pakeitę, bet...

– Taip, gerai! Tuoj ateisiu! Dilanai... šen! Atleisk, Karlai, Klaudija nori maudytis, o man reikia pririšti Dilaną, kitaip jis lėks paskui ją. Ateik, gražuoli. Čia. Ne, ne, ne: jokių maudynių. Tu liksi čia, šaunuolis. Štai taip. Taigi.

– ...

– ...

– Pjetrai? Dar klausai?

– Taip.

– Kalbu rimtai, kodėl jums neatvažiavus?

– Karlai, mes jau čia.

– Būtent. Labai arti. Atvažiuokite. Taip bus geriau.

– Patikėk, negalim. Turime Dilaną. Kur jį padėtume? Be to, Klaudija jau sutarė šį vakarą būti su draugėmis, kurias čia susitiko. Juk Helovinas, jos eis per namus persirengėliais.

– Tegul ji sprendžia. Pakviesk ją.

– Ji vandenyje.

– Netrukus perskambinsiu.

– Neįkyrėk. Patikėk, viskas labai gerai.

– Ne, Pjetrai. Tuose namuose negerai...

– Klausyk, anksčiau ar vėliau būtų tekę tai spręsti. Ne...

– Jei nori žinoti, Helovinas taip pat blogai. Ar nori ten praleisti mirusiųjų šventę?

– Helovinas – ne mirusiųjų šventė.

– Mirusiųjų, raganų ir šmėklų šventė.

– Tai Saimanas, senieji keltų nauji metai. Ta šventė – tai dvasių išvarymas, kad būtų nugalėta žiema ir nepritekliai, o paskui į Ameriką atplaukę airiai įtraukė į ją moliūgo žibintus ir kaukes.

– Išminčius. Dabar, kad kalbėtum apie Heloviną, reikia būti baigus antropologijos studijas.

– Žinau tai, nes perskaičiau šiandienos laikraštyje, kaip tik greta tavojo interviu. Ir, šiaip ar taip, tai visiškai nesvarbu, nes ne taip į tą dalyką reikia žiūrėti.

– Kokį dalyką?

– Tai, kad šį vakarą mudu su Klaudija liksime čia švęsti Heloviną.

– O kaip reikia į tai žiūrėti?

– Reikia žiūrėti, kad viskas taip atsitiko, ir tiek. Tiesa, tai kritinis laikas, ir nebuvo numatyta, kad būsim vieni, bet taip jau atsitiko. Grynas sutapimas, kad dabar spalio 31. Taip atsitiko. Retkarčiais reikia pasitikėti pasaulio posvyriu. Ar ne? Taip, sau-

lyte, ateinu! Klausyk, Klaudija laukia manęs vandenyje, nori, kad padėčiau jai nardyti. Su tais savo *salto* ji visus pritrenkia.

– Mačiau šią vasarą. Saugok, kad nesitrenktų galva į dugną. Žinau žmonių, kurie dėl tokio nardymo liko...

– Kas atsitiko? Turi šeimos nuotraukų albumą, bijai šmėklų, pranašauji nelaimes: primeni tetą Dženi.

– Nežinau, Pjetrai. Man nepatinka žinoti, kad jūs ten vieni, jau sakiau. Aš tą namą galvojau parduoti...

– Pažiūrėsim. Pažiūrėsim, kaip reaguos Klaudija.

– Galima nusipirkti kitą, kitoje vietoje. Sardinijoje. Ligūrijoje. Graikijoje. Dar gražesnį.

– Žinoma, bet nereikia skubėti. Tas namas mums visiems labai patinka. Būtų gerai, jei galėtume jį išgelbėti. Visada spėsime parduoti.

– Na, šiaip ar taip, nedaryk iš to problemos. Dėl manęs, galim jį parduoti nors ir rytoj.

– Ačiū. Pažiūrėsim, kas bus geriausia. Gerai, dabar jau turiu eiti, Klaudija laukia.

– Pabučiuok ją nuo manęs.

– Žinoma.

– Ir pasakyk, kad įsijungtų mobilųjį. Kai ką jai nusiunčiau.

– Gerai, pasakysiu. Ką?

– Tai mudviejų paslaptis.

– A-a. Tuomet *OK*. Rytoj susiskambinsime.

– Taip. Rytoj.

– Ir nesijaudink, čia viskas kontroliuojama.

– Gerai. Linksminkis.

– Ir tu. Pasveikink nuo manęs Bjork.

– Iki, Pjetrai.

– Iki. Jau ateinu!

31

Ne viską pasakiau savo broliui. Ne...

Taip, tiesa, Marta atsisakė vykti paskutinę minutę, vakar ryte, pranešė telefonu, glaustai, palikusi man pasirinkimą važiuoti prie jūros vienam ar visai nevažiuoti; ir tiesa, kad sprendimas važiuoti buvo kiek rizikingas, – mes, Klaudija ir aš, vieni čia, šiuose namuose, kuriuose jai matant mirė Lara (daug sykių bandžiau įsivaizduoti šią sceną, bet niekada nepajėgiau peržengti akimirkos, kai Lara staiga susmunka, padėklas su kumpiu ir melionu atsiduria ant grindinio ir sudūžta; Klaudijos reakcija, gal ji išsigandusi sušunka, neabejotinai pribėga ir priklaupia prie bedvasio kūno, kuriuo pavirto Lara, kartodama „mama, mama", o ypač tas vienatvės jausmas, kurį ji turėjo patirti pamačiusi, kad manęs nėra, kad aš dar paplūdimyje ir net neatsiliepiu telefonu... ne, niekada negalėsiu to įsivaizduoti). Tiesa, atrodo, lyg būtų liepa, tiesa, kad čia labai gera, tiesa, kad Klaudija ir čia nepaaiškinamai rami, ir po vakarienės kaukėta išėjo su būriu vaikų per namus prašyti saldumynų; tiesa, kad Marija Roza, moteris, atvažiuojanti prižiūrėti namų, gailestingai pasirūpino ištrinti visus Laros pėdsakus – sukrovė į skrynias jos drabužius, išskalbė visą patalynę, iškvėpino spintas, pašalino visus Larą primenančius daiktus ir

produktus, nuo dietinių krekerių, kuriuos valgydavo tik ji viena, iki drėkinamųjų kremų ir depiliavimo pleistrų. Visa tai tiesa; iš esmės tiesa ir tai, kad čia važiuodamas, kaip ir sakiau Karlui, sekiau pasaulio posvyrį, palikęs aplinkybėms nuspręsti už mane; tačiau nepatikslinau, kokia buvo lemiama aplinkybė, galutinis slenkstis, nuo kurio atsispyriau, kad čia atsidurčiau. Ne, Karlui to nepasakiau...

Tiesa ta, kad važiuoti ar nevažiuoti dvejojau tik kelias minutes, o priežastis, kodėl taip greitai apsisprendžiau, visai nesusijusi su Klaudija, dėl tos pačios priežasties niekada nebūčiau sutikęs, kad Karlas pas mus atvažiuotų, ir nė akimirką nesvarsčiau šiaip jau visai ne keistos minties sėsti į automobilį ir nuvežti Klaudiją į Romą, kad galėtų pasidžiaugti *MTV* siautuliu. Tiesa ta, kad, kai sėdėjau ant suoliuko parkelyje priešais mokyklą, iš karto po Martos skambučio, kuriuo ji pranešė negalėsianti važiuoti prie jūros, kai kas mane aplankė. Taip. Eleonora Simončini. Šįkart apsirengusi šviesiais drabužiais, su agresyvesne, kone plėšria elegancija, kerinčia iškirpte po švarku, siauru sijonu, įžūliai aptempusiu plačias šlaunis, apsiavusi stebėtinai vulgarius aulinukus, kitokius, nei regėtus sapne, bet ne mažiau kerinčius. Jos plaukai juosė galvą tarsi kaštoninis turbanas, iš po jo ant veido krito neklusnios garbanos, regis, kruopščiai apgalvotos, kad sustiprintų milžiniškos vidinės įtampos įspūdį. Jos sugrįžimas buvo lemtingas: žinoma, šis pasirodymas nenustebino manęs, kaip prieš dvi dienas, bet dar labiau sujaudino, nes bylojo kažką nešvankaus, tikrai, jis buvo lyg laisvas, laukinis riaumojimas, nusispjovus į visas priežastis, dėl kurių ji būtų turėjusi laikytis rimties ir širdgėlos apsilankymų metu, jau du mėnesius žyminčių mano dienas prie šios mokyklos.

Taigi Eleonora Simončini atėjo ir gluminamai atvirai pasakė keletą dalykų. Pranešė išmetusi iš namų tą išperą (taip jį ir

pavadino: išpera), o tai kalbėdama buvo šviesmečius nutolusi nuo iškilmingumo, su kuriuo prieš dvi dienas mačiau ją metant sutuoktuvių žiedą į kanalizacijos vamzdį: priešingai, buvo žaisminga ir visomis poromis skleidė energiją, tarsi per šias keturiasdešimt aštuonias valandas būtų supratusi, kad niekada netroško nieko kito tik patirti savo vyro bandymą ją nužudyti, kad galėtų visiškai teisėtai jo atsikratyti; jos energija buvo absoliučiai fiziška, lyg tos patirties atsakomasis smūgis būtų išlaisvinęs ją iš įsisenėjusios nuoskaudos. Pasakė pateikusi tam išperai skyrybų sutartį, surašytą jos advokatų šveicarų, pagal kurią ji, kaip turtingesnė sutuoktinė, pasilieka namus ir vaikus, o jis gauna juokingą 1032,91 euro mėnesio išmoką, lygią jūreivio vardu Orestas atlyginimui, kuris prižiūrintis jachtą, jos padovanotą vyrui penkioliktųjų santuokos metinių proga – toji jachta yra vertingiausia asmeninė jo nuosavybė; linksmai išvardijo visas brangias pramogas, kuriomis nuo šiol tas išpera nebegalės mėgautis (nuo modernaus meno kolekcionavimo iki katerių komandos rėmimo), pasakė apie visiško jo nuosmukio – ekonominio, o ypač teisinio – etapus, jei išdrįstų atsisakyti šios sutarties. Paskui, lyg tai kaip nors sietųsi su jos kerštu, nors visai apie tai neklausiau, pasakė, kad savaitgalį važiuos į Rokamarę, ir jei kartais aš irgi ten važiuočiau, galėtume susitikti. Visa jos energija, iki tol nukreipta į vyrą, dabar susitelkė į mane, keliais pirminiais elementais – kvapas, gudriai nuleistas žvilgsnis, plėšri apranga ir, būtent, tas paprastas sakinys tariamuoju laiku, – sukurdama nuostabų seksualinės galios lauką, kuris pavertė ją tarsi neužpildytu čekiu, įkištu į mano švarko kišenę. Imk, užsipildyk ir inkasuok. Štai jis, pasaulio posvyris...

Todėl dabar vienmarškinis rūkau namų, kuriuose vos prieš du mėnesius mirė mano moteris, verandoje, tvyro tropinis karštis,

spindi mėnulio pilnatis, o švelnus vėjelis, kedenantis pinijų šakas, it koks paauglys, pasiruošęs siųsti žinutę. Štai mano mobiliojo telefono ekrane ji šviečia visu savo alkanu, hormoniniu absurdiškumu: *Kelias laisvas.* Dar jos nesiunčiu. Laikau paruoštą, bet nesiunčiu. Tiesą pasakius, nesu neapsisprendęs: puikiai žinau, kad galiausiai paspausiu mygtuką ir žinutė nuskries, bet tuo pat metu stengiuosi išmesti ją iš galvos, akimirką, ir pagalvoti apie save taip, kaip apie mane galvoja Karlas: pasimetusį kaip trimito garsas nuostabioje naktyje, melancholišką, gerą, susitelkusį savo skausme ir pastangose laikyti tą skausmą kuo toliau nuo lovos, kurioje miega mano duktė, daugių daugiausia išgėrusį dvi tris taures romo, kad palengvinčiau mano pečius užgulusią naštą. Amerikiečių kinas pilnas tokių herojų: Gregoris Pekas. Džeimsas Stiuartas. Henris Fonda. Kevinas Kostneris. Kol kas dar galiu būti toks herojus. Dar nepadariau nieko, ko jie nebūtų padarę, ir jei dabar, čia, mane užgriūtų skausmas, jei jis liautųsi suktis aplink, pasislėpęs kitų gyvenimuose, ir galų gale suleistų savo iltis man į pilvą – tikrai galėčiau tapti toks, kaip jie. Esu tam pasirengęs, jau du mėnesius esu pasirengęs, laukiu kančios...

Kelias laisvas...

Paleidžiu *Radiohead* diską – išsinešiau į lauką stereogrotuvą. Jie manęs nebestebina, mintinai moku jų dainas ir pats ieškau jose atsakymų. Antra daina. *Pyramid Song.* Štai fortepijono rauda, balso, dejuojančio dar prieš prasidedant dainai, skausmas: *I jumped in the river and what did I see Black-eyed angels swam with me...*[*] Kiek vakarų Karlas kentėjo, klausydamasis šios dainos? Galvodamas apie dalykus, kuriuos būtų galėjęs padaryti, jei toji mergina nebūtų įšokusi į upę? Kol pagaliau nebepajėgė ilgiau

---

* Įšokau į upę ir pamačiau greta plaukiančius juodakius angelus... (*angl.*)

kentėti ir amžiams pasiliko su svarstyklėmis, švirkštais, susuktais banknotais ir aliuminio lakštais?

Kelias laisvas...

Dabar septyniolikta daina. *Big Ideas*. Perklausiau ją nedelsdamas, tą patį rytą, kai Eleonora Simončini išėjo, prisiminęs, kad joje buvo keletas išmintingų man tinkamų žodžių, jos vėl ir vėl klausiausi kelionėje, vakar vakare, važiuodamas čia iš Milano, Klaudija miegojo ant galinės sėdynės, taip pat ir šįvakar, kai ji vaikštinėjo mėnulio šviesoje, švęsdama Heloviną, kol pagaliau grįžo su maišeliu, pilnu *marsų*, *kitketų*, šokoladinių figūrėlių ir kitokių nesąmonių, pavargusi, purvina, leipdama nuo miego. Girdėjau ją gal šimtą kartų, kaskart pripažindamas absoliučią jos žodžių tiesą, bet nesiliaudamas galvoti apie savo neužpildytą čekį. Štai: *She kisses you with tongue and pulls you to the bed Don't go you'll only want to come back again*. Teisybė, daĩna. Tavo tiesa. Taip atsitiktų. *So don't get any big ideas They're not gonna happen You'll go to hell for what your dirty mind is thinking**. Teisybė. Taip atsitiks...

Atsistoju, einu į namą. Klaudija savo kambaryje, giliai įmigusi. Karlas jai į mobilųjį atsiuntė iš baimės kalenančio dantimis moliūgo atvaizdą. Taip, jis jai labai patiko, bet iškart man jį parodė – taigi tai nebuvo jokia paslaptis. Grįžtu į verandą. Laros *Golf* ant keliuko švyti mėnulio šviesoje. Be numerių mašina atrodo pikta, vaiduokliška. Šiaip ar taip, Karlas neklydo, Helovinas *yra* mirusiųjų šventė. Pasak laikraštyje išspausdinto straipsnio, keltai bijojo, kad lapkričio pirmąją mirusiųjų sielos gali užvaldyti gyvųjų pasaulį ir laikinai panaikinti jame laiko ir erdvės dėsnius:

---

* Ji bučiuoja tave įkišdama liežuvį ir tempiasi tave į lovą. Neišeik, nes vis tiek norėsi sugrįžti. Todėl neprisisvajok, to nebus, dėl savo nedorų minčių keliausi į pragarą (*angl.*).

tuomet gali nutikti bet kas, netgi mirusieji sugrįžti iš anapus, kad įsimaišytų tarp gyvųjų ir linksmintųsi kartu su jais.

Kelias laisvas.

Štai, išsiunčiau. Pasaulio posvyris čia nieku dėtas, veikiau sąmoningai.

Niekada nebūsiu toks herojus.

32

Smilkinys, lūpų kamputis, lūpos, ausies spenelis, auskaras...

Bučiuoju detales.

Atsimerkęs, noriu matyti tai, ką bučiuoju: jaudinamo baltumo detalės, kraštinės kūno dalys, už mastelio ribų, nes mano akys nebepajėgia aprėpti viso šios moters kūno, tarsi ji būtų tapusi beribė, įsivaizduojama...

Giliai alsuoju pro nosį, įkvepiu visus jos kvepalus, o kartu ir po jais slypintį jos žmogiškąjį aromatą, kuris po truputį stiprės – dėl indukcijos, sekrecijos, trinties, kol galiausiai permuš kvepalus, kai įeisiu į ją. Nes taip atsitiks, esu tikras: dabar galima abejoti viskuo, tik ne tuo, kad netrukus įeisiu į ją, ir natūralus jos – žinduolio – aromatas užgoš švelnų jūros dvelksmą, kuriuo ji apsišlakstė, norėdama jį paslėpti. Šis tikrumas mane jaudina, nors nieko dar nepadariau, nieko dar nepradėjau – ak, išties džiugi akimirka: vertėjo meluoti, apsimetinėti, siųsti žinutes, jos oda džiugina, jos burna džiugina, jos plaukai, jos kaklas džiugina, teisingiau, kaklo dalys – sausgyslė, vena, švelnus pakilimas ties petim, jie džiugina, kaip džiugina ir visame kūne, kurį dabar spaudžiu glėbyje, jos šonų apačioje, kur kol kas tik švelniai glostau, krūtyse, kurių dar nė nepaliečiau, bet kurios, stangrios, jau

spaudžiasi man prie krūtinės, slypintis pažadas; tas pats pažadas yra ir už jos kūno ribų: žolėje, žemėje, šiltoje naktyje, šviesioje mėnulio prieblandoje, vėjo šnaresyje, sumautame lakštingalų plyšavime, išprotėjusioje mus supančioje gamtoje, neužmirškim, dabar spalio trisdešimt pirmoji ir viskas turėtų būti ne taip...

Smakru priglundu prie jos odos, dienos senumo barzda veikia jautrias vietas lyg elektros srovė, išties, ji įsikimba į mano pečius, tankiai kvėpuoja, paskui pasiduoda, štai jos galva nusvyra į šoną, plaukai sukrinta atgal, esu jos kaklo šeimininkas – toji akimirka atėjo. Praveriu burną ir pripildau jos kūno, suleidžiu visus dantis į jos odą, kiek pačiulpiu, kad tobulai priglustų; ji dar nežino, kodėl, neįsivaizduoja, dejuoja ir dūsauja, lyg tai jau būtų viskas, bet dar ne viskas – neįsivaizduoja, kaip ruošiuosi jai kąsti. Tačiau aš žinau, nes kartą pajutau panašų įkandimą ir nuo tada negaliu liesti moters, nepagalvojęs apie Martą. Meilė čia nieku dėta, tai – vampyrų reikalai: ji įkando man, ir aš, kai tik galiu, kartoju jos įkandimą. Štai, išties: jau tai darau. Suleidžiu dantis, taip, ir pamažu susičiaupiu; netrukus pajuntu, kaip jos kūną supurto virpulys, raumuo pasiduoda, nervai atsipalaiduoja, per jos atodūsius prasiveržia ilgas, nuostabos kupinas „aaaaa“. Taip, nuostabos. Nes aš kandu ne priekiniais, o *iltiniais* dantimis, tai jie be gailesčio susminga, lyg ruoštųsi perkąsti kraujagyslę ir paleisti kraują, – keista, niekada nebūname tam pasiruošę: kad ir kiek filmų apie Drakulą būtume matę, neįsivaizduojame, kad kas nors gali mums taip įkąsti, ir kaip tai yra gera...

Dantys sminga gilyn – „aaaaa“ – bet neskauda, žinau, nes šio įkandimo sukeltas malonumas nuskausmina. Ji sustingsta iš baimės, ne skausmo: baimės, kad žandikauliai dar labiau nesusivertų – žinau, esu ją patyręs – nesusiglaustų, atkandę gabalą kūno. Tada liaujuosi. Tebesu ją sukandęs, bet dantys jau nesminga gi-

lyn, nenoriu, kad jai skaudėtų, noriu laikyti ją dantimis ir girdėti, kaip ji inkščia, bejėgė, inkščia, inkščia ir iš tiesų nuleipsta – dramatiškai, tyrai, pamišusiai: taip alpstama iš bado, taip leipsta leopardo nasruose kadaruojanti auka; tas alpulys – mergaitės, kuri skendo ir kovojo su jai į pagalbą atplaukusiu Nosferatu, ji nuoširdžiai norėjo verčiau mirti, nei būti jo išgelbėta, ir bandė nusitempti jį į gelmes, bet jai nepavyko, todėl dabar ji pasidavė, leidosi paimama, išgelbėjama, leidosi bučiuojama, leido iščiulpti savo kraują...

Aaaaa...

Štai, viskas: pamažu nustoju kąsti. Eleonora Simončini patyrė malonumą, kurio niekada neužmirš ir kurio vieno pakaktų, kad ji patenkinta grįžtų namo, nebūtina patirti ką nors daugiau. Bet, žinoma, vos patraukiu burną nuo jos kaklo, ji imasi iniciatyvos, lyg norėtų atsikeršyti už svaigulį, kurį patyrė nuo mano įkandimo, ir įnirtingai puola mane bučiuoti, glėbesčiuoti, laižyti, staiga jos ranka, tiksli kaip karatė kirtis, nusileidžia, ir per kelnių antuką sugriebia mano pimpalą – prisipažinsiu, šį veiksmą aš visada labai vertinau, nes jo įžūlumas skaistus, paaugliškas, dvelkiantis aštuntuoju dešimtmečiu ir Patricija Peskosolido – mano pirmąja mergina, mūsų aistringais bučiniais Džanio Albonečio, praminto „Ateitimi", palėpėje, blankioje raudonų ir mėlynų lempučių šviesoje, kur sienos buvo išklijuotos kiaušinių dėklais ir iki išsekimo sukosi Brajano Ino plokštelė... Dabar, kai ji per kelnes vis stipriau spaudžia mano pimpalą, lyg norėtų jį nutraukti ir išsinešti, pagaliau galiu imtis jos krūtų, todėl sugriebiu jas abiem plaštakom, kaip geidžiau nuo pat pirmos akimirkos, tądien pamatęs ją prie mokyklos; tačiau dėl kažkokios romantiškos, privalomos simetrijos aš irgi darau tai iš išorės, nepažeisdamas jas gaubiančio audinio. Toji akimirka irgi džiugi, nes

Eleonora Simončini nedėvi liemenuko, lygiai kaip prieš šešiolika metų Patricija Peskosolido, – galutinis įrodymas, kad jos krūtys po plastinės operacijos; išties jos neregėtai elastingos – *boing*, lyg būtų spyruoklinės, tarsi kiborgai, aklai paklūstantys įsakymui kad ir kas nutiktų stovėti, neprarasti stangrumo ir didybės, todėl tarp daugelio malonumų, kuriuos sukelia sąlytis su šiuo stebuklu, užlieja ir šiltas, nedoras nuomonės keitimo malonumas, kadangi visada labai kritiškai galvojau apie silikono gabalus moters krūtyse, kad jos taptų *gražesnės*, bet jei toks yra rezultatas, regis, teks pakeisti nuomonę...

Taip, mes tebesibučiuojam, bet šie bučiniai be skonio, gryna priedanga, nes mintys laksto kitur. Mes jau nebe viena, kaip ką tik, kai jai kandau; pradingo gyvybinis leipulys, vėl esame du atskiri individai, glamžantys vienas kitą, tikėdamiesi numaldyti juos kankinantį alkį – konkuruodami, kovodami. Ji pakėlė kovos kartelę, žengusi žingsnį, kuriam Patricijai Peskosolido prireikė visos ilgos žiemos, – nuo antuko išorės perėjusi į vidų. Jaučiu, kaip jos ranka prievartauja sagas, kone išrauna, paskui skubiai nuslenka per trumpikes ir lyg kūjį suima mano pimpalą. Aš, vis dėl tos pačios simetrijos, nustumiu į pasmakrę jos marškinėlius, atskleidžiu visišką krūtų baltumą ir suimu jas, taip, pripildau jų abu delnus, suspaudžiu, jaučiu, kaip jos slysta tarp pirštų – sakytum, naudoju jas tam, kam ir buvo sukurtos. Neneigsiu, tai malonu, tačiau dabar dermėje, nusistovėjusioje tarp jos rankos ir mano rankų, yra kažkas mechaniška, ir kai ji nagu dryksteli man per gaktą, stipriau suspaudžiu jos spenelį, – tarsi dialogas, kurio niekada nebuvo, staiga būtų įgavęs tokią buką, primityvią formą, be mažiausio švelnumo, be jokio laisvumo. O kadangi ši moteris nėra Patricija Peskosolido ir mums ne šešiolika, ir mes ne Džanio Albinečio vadinamo „Ateitimi“ palėpėje, ir negalim taip lik-

ti per naktį – kaip būdavo nuostabu visas popietes bučiuotis ir graibyti vienas kito brangiausias kūno dalis – to malonumo man negana, ir jis paskatina kitam veiksmui – genialiam, jei išties varžytumėmės, tačiau nepaneigiamai bergždžiam ir žeminamam pagalvojus, kad turėtume veikti išvien, – nes šįkart lūpomis priglundu prie jos spenelių ir imu čiulpti, pirma vieną, paskui kitą, paskui *abu kartu* (nes jos pagerintą kūną galima suglausti į krūvą, paversti viena kritine įspūdingo dydžio mase), godžiai, tiesa, bet tai tik įžūli taktika, taip ne geriau – priešingai, blogiau, nuotolis tarp mūsų vėl susitraukė, ir tas legendinis iš po užraityto nertinio išnyrančių krūtų regėjimas prapuolė, – nes jei mus valdantis mechanizmas veikia taip, kaip veikia, į šį mano žingsnį ji gali atsakyti tik vienu būdu. Ak, Eleonora Simončini, žinau: žinau normas, kurios reguliuoja šiuos dalykus tokiems miesčionims kaip mes, žinau, kad pirmąjį kartą niekada neimama į burną; nesakau, kad su tuo sutinku, nes asmeniškai man tai atrodo kvaila, beprasmiška ir be galo veidmainiška, šiaip ar taip, jų laikausi; bet šiąnakt viskas kitaip, ir dabar trokštu ją sukrėsti, ši naktis yra be jokių taisyklių, ir dabar trokštu, kad čiulptum mano varpą, ir žvėriška aistra, su kuria čiulpiu tavo spenelius, yra ne kas kita kaip įsakymas tai daryti. Suprask, neturi pasirinkimo: čiulpiu tai, ką dar neseniai laikiau savo rankose; tavo ranka spaudžia mano pimpalą, taigi dabar turi jį čiulpti: ką dar galėtum daryti?

Ir ji tai daro. Ne nuolankiai, dvejodama, neleidžia nė pagalvoti, jog patiria prievartą: priešingai, ji yra savo veiksmų šeimininkė ir net džiaugiasi, galėdama juos atlikti, nes prieš palinkdama prie mano pilvo linksmai žvilgteli į mane; štai ji pakelia marškinėlius ir pradeda kankinamą artėjimo kelią, per bučinius ir kramsnojimus, nuo krūtinės iki šono, plaukuose aplink bambą,

paskui tiesiai į bambą – tegul per daug neįsijaučia, nes tai panašu į kankinimą, yra moterų, kurios nesupranta, kaip tai gali būti nepakenčiama... Ne, ji neįsijaučia, leidžiasi žemiau, o susidūrusi su pasistojusiu pimpalu neklysdama interpretuoja jį kaip lenktynių finišą ir liaujasi mane kankinusi. Štai, baigta: ji atsiklaupia, iki galo atsagsto kelnes, kiek pajėgdama nusmaukia žemyn, nusmaukia ir trumpikes, viską daro deramai iškilmingai, matyt, žino, kokį serotonino pliūpsnį šio ritualo metu išspjauna vyro smegenys. Bet paskui padaro keistą dalyką, kurio nesitikėjau: paima varpą už pašaknų ir pakelia į viršų, į orą, lyg žinotų, kaip malonu ja justi švelnų nakties vėjelį, ir keletą sekundžių nejudėdama žiūri į ją – sakytum, pripildo deguonies, kaip daroma su geru vynu prieš pradedant jį gerti; paskui nupučia jai prieš akis tilindžiuojančią plaukų sruogą ir įsikiša ją į burną.

Ak, ta čiulpimo *pradžia*... Ak. Kaskart nustembu, kaip toks paprastas dalykas gali būti toks tobulas. Prasiveria burna – ir pirmyn: juk nesudėtinga? Kiekvienas galėtų. Tai kodėl nedarome to nuolat? Kodėl paverčiame tokia reta preke? Mes išprotėję, visi.

Užsimerkiu: viskas tobulai lengva, svetima, savo gyvenime esu tik lankytojas, ateivis, iš aukštesnės civilizacijos nukritęs į šiltą šios moters burną. Ak, kaip gera taip gulėti, apie nieką negalvoti, plūduriuoti tokioje tyroje ir baigtinėje dabartyje, kad nė nedrįstu būti jos dalis...

...Deja, tarsi sukviesti nepasitenkinimo stokos, išnyra manojo proto gyventojai – nustebę, suirzę, pavydūs, kiekvienas su savo sumautu komentaru. Lara: „Kaip gali taip elgtis?“; Marta: „Matai? Esi paleistuvis“; Karlas: „Matai? Esi melagis“; Pikė: „Matai? Esi gudreiva“; Pikė mergina: „Aš tai darau geriau“; Pikė sūnus: „Septyni milijonai aštuoni šimtai šešiasdešimt trys tūkstančiai šeši šimtai keturiolika“...

Atsimerkiu, minia išsisklaido. Žodžiu: nieko nedarau, viską daro ta ant žolės priklaupusi moteris. Esu tik atsargiai vartojamas patiekalas, takus, garbinamas stabas – grynoji jausmų inercija, nekaltybė, sąmonės trūkumas, priklausomybė... Bet taip atsimerkęs – *matau*, o tai, ką matau, yra gryna pornografija: tarp mano kojų linksinti galva, į mano šlaunis besidaužančios krūtys, nuo čiulpimo įdubę skruostai, ir vėl prasiveržia konkurencijos, nepasitenkinimo demonas, sukeldamas man didelį norą... norą... Ak, kaip gali viskas taip greit susijaukti? Užsimerkus viskas virsta gryna seksualine fantazija, atsimerkus – vėl kyla noras imtis prievartos, užvaldyti, duoti malonumą, o ne jį imti. *Duoti malonumą*: kokia nesąmonė. Padariau daug daugiau – prakeikimas, kodėl turiu mąstyti, – išgelbėjau jai gyvybę: be manęs ji dabar būtų pelenai urnoje, koks malonumas – būtų kremuota ir pastatyta prie mylimo tėvelio šeimos kape kokiose nors išblizgintose šveicariškose kapinėse, o pasakiški turtai, kuriuos jis jai paliko, taip pat ir pareigos, kurias iš jo paveldėjo grupės bendrovėse (visų pirma *Brick* šokoladas, pieno milteliai ir pudingų sudėtinės dalys, jei kalbėtume apie saldumynus, tą istorinį skyrių; kartu – visi holdingai ir finansinės kompanijos, kurios padeda išgaruoti pinigams; taip pat naujausi pirkiniai visi-prieš-visus globalizacijoje, pavyzdžiui, regis, *fitneso* įrengimai, o netgi pripučiami statiniai pramogų parkams), – viskas jau būtų atsidūrę išperiškose jos vyro rankose; štai kodėl aš tiesiog *nusipelnau* būti čiulpiamas, ir ji pirmoji tai pripažino, kitaip nebūtų tokia ištikima, tokia...

Ką ji daro, liovėsi?

Ne, nesiliovė, bučiuoja mano kamuoliukus. Štai vėl vėjelis, oho, tačiau dabar, kai mano oda drėgna nuo seilių, jis atrodo šaltas ir priverčia mane sudrebėti...

– Norėčiau laikyti jį burnoje visą naktį, – garsiai pareiškia Eleonora Simončini, laikydama pimpalą per centimetrą nuo burnos lyg mikrofoną. Nuostabu girdėti tokius žodžius, tikrai: nuostabu ir lemtinga, nes jie yra lyg kvietimas vėl išsitiesti ant žolės, šavasanos poza, žiūrėti į pinijų viršūnes, jei jau negaliu užsimerkti, į blankias žvaigždes, į švytintį mėnulį, o ji tuo metu gali tęsti savo atlygintos dorybės idealo įkūnijimą. Bet nors jos žodžiai tarsi ramino, jų *skambesys* kažkodėl mane sutrikdė, pajutau lyg ką aštraus, pagaląsto, tarsi šventą veriamą kirtį per visą kūną – toks kiaurai persmelkiantis fizinis jausmas, kokio gyvenime dar neteko patirti. Jis jau praėjo, tetruko akimirką, ji vėl ėmė čiulpti, konkrečiai, paveikiai, akivaizdžiai nusiteikusi priversti mane ištrykšti jai į burną; tačiau suvokimas, jog galiu patirti dar ir *tai*, vėl išmuša iš pusiausvyros.

– Pasakyk dar kartą, – girdžiu įsakmius savo žodžius.

Eleonora Simončini liaujasi, išlupa sau iš burnos pimpalą, nuostabiu galvos mostu nubloškia atgal plaukus ir linksmai pažvelgia į mane. Paskui pakartoja žaidimą su mikrofonu, dabar perdėtai akivaizdžiai, suėmusi pimpalą abiem rankom, kalba į jį užsimerkusi, kaip daro atviraujantys dainininkai, kuriuos ji, matyt, mėgsta.

– Norėčiau čiulpti jį visą naktį, – pakartoja.

Šįkart jis dar stipresnis, beveik nepakeliamas. Virpesys, taip, virpesys, kurį jos balsas skleidžia per milimetrą nuo mano varpos, ypač *u* ir *o*, taip, *u* ir *o* virpesys: tarsi dėl paties smigimo simbolio smigtų kirtis, lentą gremžiančių nagų dažnis, paskui – duslus mirtinos aimanos aidas, suskambęs tolimiausioje genitalijų gelmėje, tolimo, beviltiško skausmo atspindys: kas tai, blogio mantra, sukurianti jos prasmei priešingą poveikį? Akivaizdu, nebesivaldau; negali būti nė kalbos apie šavasaną: nebekontroliuoju

situacijos, tapau akla, atgimusia blogio jėga, kovoju, norėdamas palaužti ryžtingą pasipriešinimą, su kuriuo jos burna nesileidžia nustumiama nuo manęs, ir, žinoma, laimiu, pasikeliu, štai, padaryta, ant kelių, pakeliu ir ją, jėga, galutinai atmesdamas garantuotą čiulpimą mainais į ką? Į reikalavimų rezginį, chaosą? Vėl apkabinti ją, apglėbti, glamonėti, liežuvis prie jos kaklo, liežuvis ant magneto polių, ant baterijos polių, prie elektros lizdo, priešingi krūviai traukia vienas kitą, vienodi – stumia, jei priešininkas tau siunčia *slice*, atsakyk *topspinu*, kad kamuoliukas suktųsi taip pat, *sutramdyk jį*, taip, skirtumas tarp perversmo ir maišto, bangų mūša į uolą, prasikalančio kiaušinio traškesys, paskui apgręžk jį, taip, tai blogiau, bet aš noriu, kad būtų blogiau, taip, noriu blogiau, noriu satanizmo, uaigolb uiron piat, apgręžk ją, žmonėms sunku prisipažinti, kad masturbuojasi, vargšai, kurie lengvai prisipažįsta, žodžiu, ji nenori apsigręžti, bet seksas yra manipuliacija, ypač per karščio protrūkius, sutramdyk ją, Kanū Rivzas ore sutramdo kulkas, aš irgi tai padariau, gelbėdamas ją, kas yra *Om*, jei ne vienas galingas virpesys, ankstesnis gyvenimas? – aplink tiek veidų, kad sutikęs žmogų manai jį kažkur jau matęs, ir labai tikėtina, kad esi jį matęs, taigi, taip, sutramdyk ją, paskui apgręžk, žinau, daĩna, tu man tai pasakei, taip, norėčiau grįžti namo, taigi, trys sutrikimo stadijos, esu darbe ir svajoju būti prie jūros, esu prie jūros ir svajoju būti darbe, *esu prie jūros ir svajoju būti prie jūros*, taip, jūra, jūra banguota, laikyti ją viena ranka, kitą išlaisvinti, šalin tą sijoną, šalin kelnaites...

– Ne, ne. Negaliu...

Ką?

– Negaliu...

O, ne, ne, ne. Pasakiau, šalin kel...

– Negaliu...

Regis, kažkuo siaubingai užrūstinau kurią nors dangaus dievybę, nes kiekvieną kartą, prakeikimas, *kiekvieną kartą* ta pati istorija: nuo Patricijos Peskosolido laikų ir mūsų sinchroniško nekaltybės praradimo Severino gatvės bute, kuris liko tuščias mirus jos tetai, nieko daugiau neprisimenu, tik vis tą patį neišsenkantį klampaus kraujo šaltinį, kuris niekais paverčia mano pastangas užvaldyti vaginą *(sąrašas merginų, kurios pirmą kartą negalėjo: Patricija, vokietė turistė Palinure, toji, kaip ji ten, užėmusi trečią vietą* Miss Punta Ala *konkurse, taip, Barbara Botai, ta iš ketvirtojo kanalo absurdiška pavarde, Luiza Pešė Delfino, žinoma, Lara, kaipgi kitaip, ir netgi dvi iš keturių moterų, su kuriomis buvau jai neištikimas, Gabriela Paridži ir prancūzė* piarė *su auskaru liežuvyje, panaši į Izabelę Adžani ir, be jokios abejonės, gražiausia mergina, kurią yra tekę paliesti).* Kas dabar? Tie žodžiai mane paralyžiavo, ranka, pasiruošusi suspausti šlaunį, suakmenėjo kaip Plutono ranka iš „Prozerpinos pagrobimo", bučiniai virto akmenimis – štai kodėl ji taip begėdiškai paėmė jį į burną – štai kodėl norėjo čiulpti per naktį – *nieko kito negalėjo daryti* – būtų čiulpusi, kol būtų pasiekusi tikslą – bet aš ją demaskavau – ir kas dabar? Grįžti atgal neįmanoma, čiulpimas negrįžtamas, jis baigėsi, jis kaip pro mašinos langą išskridęs autostrados mokesčio kvitas, kaip nuo terasos nukritęs stalo teniso kamuoliukas – *kas dabar*? Negali būti nė kalbos, kad ją išdulkinčiau, tokios šlykštybės daromos tik su moterim, kurią iš tiesų myli *(sąrašas moterų, kurias iš tiesų mylėjau: Patricija Peskosolido, Lara)*, ir *OK*, sutinku: taip pat su *piarėmis* prancūzėmis, panašiomis į Izabelę Adžani, bet tik išimtiniais atvejais, ypač jei žinai, kad kitos progos nebus; taigi teks pasiduoti, pakelti rankas, tuo ir baigti – žinoma, būtų protinga, bet trukdo erekcija, vis ta pati nuolatinė erekcija, kuri, regis, lydi kiekvieną akimirką, praleistą greta Eleonoros Simon-

čini, suakmenėjusios nuo pastarųjų įvykių, bet nėmaž nenusilpnintos šių paskutinių sekundžių, – turėčiau jos atsikratyti, bet kaip? Susitelkti į bjaurius dalykus: poras, karpas, pūlius, pūsles ant kojų, Berluskonio grimasas, kad parodytų, jog yra sekamas, Previčio, prisiekiančio ištikimybę Konstitucijai, veidą, kazuarišką Pikė veidą, Enošo prakaitą, *Oil for Food* skandalą, kylančias benzino kainas net ir tada, kai naftos kaina krinta, finansinius vertelgas, parduodančius Argentinos obligacijas pensininkams, *Emron, Parmalat, Alitalia, Fiat, Telecom*, išsisukinėjimą nuo atsakymo, *Tim Vodafone Wind Tre*, prievartinį nelegalių imigrantų grąžinimą į tėvynę, tiltą per Mesinos sąsiaurį, grupių, kurios turėtų konkuruoti, susijungimą, *antitrust* vadovybę, kuri praryja jas taip, kaip buvo išmestas Žanas Klodas, Tjeri pasiūlymą užimti jo vietą, absurdišką atlyginimą, kurį vis gaunu, nė velnio nedirbdamas, – jokios naudos, priešingai: visa tai mane veikia priešingai, jis tik dar labiau sukietėja, įkaistu, sustiprėju, ir nors, logiškai mąstant, turėjo praeiti daug laiko, bent jau dėl galybės dalykų, praplaukusių galvoje nuo tada, kai ji pasakė *negaliu*, iš tiesų laiko praėjo labai mažai, menkas truputis, nežinau, kaip tai atsitiko, bet taip yra, ji *ką tik* tai pasakė, dar nė nepradėjau dvejoti, kažkoks stebuklas, panašiai kaip *Play Station* žaidime Samuelis Džekas, kai prisikaupi *zen* energijos ir laikai nuspaudęs *R2* mygtuką – jis vadinamas *Sakai* puolimu ir penkis kartus sulėtina tavo priešininkų veiksmus, tuo tarpu tavąjį tik perpus – ir įgauni galingą, einšteinišką pirmenybę, išties, grįžo neįveikiamumo jausmas, kaip tada, kai ją išgelbėjau, o kartu nuostaba, dusulys, pyktis ir baimė – ko? – štai grįžta karštas įsitikinimas, kad man pavyks – ką padaryti? – nes turiu kiek reikia laiko ir kiek reikia erdvės tai daryti, ir aš esu neklystantis, pasąmonė išties tikslus įnagis, velniai rautų, štai kaip sugrįžo išgelbėjimo scena, neįtikė-

tina, ir padėtis lygiai tokia pati, priekyje – jos išskydęs kūnas, į visas puses išsidraikiusi mėsa, už jos – mano kūnas, sutelktas, susikaupęs, tvarkos ir saugumo įsikūnijimas, jis ją apglėbęs ir valdo, daužydamas jos išdrikusias šlaunis pasistojusiu pimpalu...

Man pavyko, Eleonora Simončini, sugalvojau, ką dabar darysiu. Mygtukas *R2*, laikas kone sustojo: galutinai nuleidžiu pusiaukelėje paliktas tavo kelnaites ir pamažu kišu vidurinįjį pirštą į tavo užpakalio skylutę. Tu, žinoma, sustingsti – tokią akimirką į užpakalio skylutę įkištas pirštas yra nedviprasmiškas – ir suinkšti, bet nepakartoji savojo *ne*, nepasakai *negaliu*, ir, kertu lažybų, širdis tau pašoko iki gerklės, bumbumbum, nes staiga pagalvoji, kad tau skaudės, o nesi pasiruošusi skausmui, bet nieko nepadarysi, mes tai darome pirmieji, esame ikiistoriniuose laikuose – kaip matai, atvirame lauke, neturime net olos, kur galėtume pasislėpti, du laukiniai, nekenčiami Mėnulio Dievo, du kromanjoniečiai, neatsigavę po biologinio šuolio, kuris atves mus į pasaulio užkariavimą, bet dar tūkstančius metų nutolę nuo subtilumo naudoti aliejus ir balzamus, kad šis veiksmas būtų mažiau skausmingas, – todėl tiesa, tau truputį skaudės. Štai, pirštas jau viduje. Žinai, kartą, prieš daug metų, Lara su Marta nuvažiavo pas advokatą į Beladžą – jo vardas buvo Alesijus Romanas – dėl jų mirusių tėvų palikimo, dėl namo prie ežero, tose apylinkėse. Advokatas išklausė jų vargų su kaimynais istoriją, pasakė mielai joms pasitarnausiąs, tačiau pareiškė, kad tam turės pirma jas išdulkinti, iš pradžių vieną, paskui kitą, geriau čia pat, jo kabinete ant sofos. Kadangi Lara ir Marta dar buvo neatsigavusios nuo vienas po kito mirusių tėvų netekties, įkalbėjau jas jį užmiršti ir viską palikti man; paskui, prieš rašydamas skundą policijai, nutariau asmeniškai su juo susitikti, sutariau dėl susitikimo ir, kai stojau prieš jį, nepabūgęs jo meškiškos išvaizdos, gana agresyviai

paprašiau pasiaiškinti dėl tokio elgesio su mano žmona ir svaine, o jis mane pritrenkė pareikšdamas, kad norėtų išdulkinti ir mane. Nes, pasakė, dėl priežasčių, kurias būtų per ilgai aiškinti, bet istorinių ir neginčijamų, sodomija – vienintelis būdas iš tiesų sutvirtinti ryšius ir paversti juos ilgalaikiais, sukurti nesugriaunamą unikumą, kurį jis vadino „simbiotine sąjunga", prieš kurią lemta trauktis bet kuriam priešui; o kadangi jam patinka laimėti bylas, net ir tokias kuklias, kaip ta, kurią siūlome mes, šis veiksmas būtinas – priešingu atveju, pagal jo paprotį, jis negalės jos imtis. Pradedu traukti pirštą. Senajam Alesijui Romanui nepavyko manęs įtikinti, bet išėjęs iš jo studijos į akinamą pakrantės ramybę buvau toks pritrenktas jo beprotybės, kad jo apskundimą nutariau palikti kitam klientui. Apsiribojau jo sekimu, diskretiškai padedamas draugo Enriko Valjanio, advokato iš Milano, kurio namas, beje, stovi kaimynystėje, už anos gyvatvorės, paprašęs surinkti apie jį informaciją ir retkarčiais patikrinti, ar jis kartais neišmestas iš advokatų; ir – dėmesio, dabar gražiausia – *niekas jo taip ir neapskundė*. Sužinojau, kad jis yra keistuolis, partizanų sušaudyto fašisto sūnus, buvęs monarchistų partijos narys, dvidešimtojo amžiaus pabaigoje atsidūręs luditų bendruomenėje kažkur Valbronoje, kur gyvenama kaip devynioliktojo amžiaus pradžioje, ir tapęs vienu didžiausių jos autoritetų, atstovavusių jai vasarinėje televizijos laidoje „Rytas", tačiau dėl jo nepateiktas joks skundas ir nesiimta jokių teisinių procedūrų nė vienoje Lombardijos prokuratūroje ar profesinėje gildijoje. Priešingai, nuo tos dienos, kai jis man teoriškai pagrindė būtinybę išdulkinti mane kartu su visa mano šeima, Alesijus Romanas ir toliau darbavosi kaip advokatas Komo ir Leko teismuose, daugiausiai gindamas smulkius žemės savininkus iš Lario trikampio, besibylinėjančius su valstybe ir viešosios administracijos įstaigomis, – ir

laimėjo pavydėtiną skaičių bylų. Supranti, ką tai reiškia? Vienas iš dviejų: arba jis taip pasielgė tik su mumis, dėl su mumis visai nesusijusios priežasties – tada norėčiau žinoti, kokia ji buvo, arba egzistuoja neapibrėžtas Lario trikampio gyventojų skaičius, kuriems pasirodė visai prasminga būti išdulkintiems per užpakalį jų advokato tam, kad laimėtų bylą; pripažįstu, kad tai galėtų būti gana įdomus reiškinys, turint galvoje ir socialines geografines sąsajas to Italijos pakraščio ir Tičino kantono, tavo gimtosios žemės. Dabar pirštas jau beveik ištrauktas, bet – suteiksiu tau šią galimybę – įkišiu jį dar kartą, kad geriau pasiruoštum, nes tu dar nepasiruošusi, tik pažiūrėk, kokia sustingusi, išsigandusi, bet inkšti ir nesakai *ne*, todėl aš tęsiu, vis tuo pačiu *Sakai* būdu, simbiotinės sąjungos link, kuri akivaizdžiai mums buvo lemta iš pat pradžių, nuo tada, kai išgelbėjau tau gyvybę pimpalu daužydamas tavo užpakalį, juo labiau pagalvojus, kad šiuo metu mes *susiliejame* ir viešai, taigi, aš – prancūziškojo banginio pilve su savo *hi-tech* kabinetėliu, jupio atlyginimu ir nelaiminga sekretore, tu – žydiškojo ryklio pilve su visais savo pertekliniais turtais, menkučiais palyginus su jo turtais, tačiau nepadalytais ir nepriklausomais, nes Staineris, priešingai nei pasielgė su visais kitais partneriais, prarijo tave nekramtydamas, visų apkalbamos judviejų draugystės vardan, kartoju, visų apkalbamos, ir turiu pasakyti, kad toms apkalboms iš principo neteikiau reikšmės, tačiau pajutęs tavojo dėkingumo supratimo skonį, turiu pasakyti, kad jos įgauna labai tikėtinos įtaigos, žodžiu, mes vis tiek susiliejame, supranti, ir, pasak žinių, kurios prasprūsta apie derybų rezultatus, atrodo, kad vis tiek būčiau tau įsriegęs, taigi, todėl trečią kartą įkišu pirštą, dabar giliau, agresyviau, ir pajudinu jį, sukioju į vieną ir kitą pusę, ir dabar jau nebeįmanoma neprisiminti tavo išgelbėjimo, o ypač kaip tave išgelbėjau, gal to nesu-

voki, bet nėra jokios abejonės, saugai neišdildomą kiekvienos to ryto akimirkos prisiminimą, priešingu atveju dabar nesakytum ak, Pjetrai, ak, Pjetrai, nesišauktum manęs vardu ir niekada nesutiktum, kad tave taip paimtų, kaip ruošiuosi tai padaryti, čia, ant žolės, lyg ožką, kas nors tave sustabdytų – gal skausmo baimė arba gėda dėl neišvengiamo šūdo kvapo, kuris užgožė tavuosius jau išsivadėjusius kvepalus, arba netgi mintis, kad Klaudija gali pabusti ir ateiti manęs ieškoti, nes pasakiau tau, kad ji miega savo kambaryje, ir net jei jai teko tokia nelaimė būti mano dukra, ir gali įsitikinti, kad esu absoliučiai šėtoniškas tėvas, – reikėtų išžvejoti iš Tonfonės Laros automobilio numerius ir prikalti man prie kaktos, – *tu esi motina*, Viešpatie, mačiau, kaip tavo vaikai apsikabino tave po to, kai nužengiau į Pragarą, kad tave jiems grąžinčiau, ir gėda, leisk demonui asmeniškai tau tai pasakyti, išties gėda, kad tu, dviejų vaikų motina, nejaustum jokio globėjiško instinkto vargšei našlaitei nekaltai mergaitei, kuri kiekvieną akimirką gali ateiti į sodą, sutrikusi, išsigandusi, ir mus pamatyti, štai, trečią kartą ištraukiu pirštą, kitą kartą tai nebebus pirštas, tu tai žinai, ir skaudės daug labiau, žinai tai, tačiau nepabėgi ir nė nesipriešini, tik tavasis ak, Pjetrai, nesiliauja kilti į mėnulį tarsi vilko staugimas, tai reiškia, kad tau dar blogiau nei man, arba ne, kaip sako Marta, kad esi *kaip* aš, tai reiškia, jog tai, kas mums nutiko prieš du mėnesius, sužadino tavyje kažką tolima ir paslėpta, kaip atsitiko man, ir sukrėtė tave, sujaudino, atėmė tau protą, lygiai taip pat, kaip tai padarė man, ir tai amžiams liks viena siaubingiausių ir kartu nuostabiausių viso tavo gyvenimo patirčių, nes tokių dalykų negalima pasirinkti, nė su kuo nors jais pasidalyti, būtų gerai, bet taip nėra, tai jie mus pasirenka ir nuo tos akimirkos reikalauja tik juos atkartoti, atrajoti, vėl išgyventi, ir taip mus prirakina prie to, ką blogiausia esame pajėgūs daryti,

paversdami mus pavojingais, taip, padarydami mus niekuo kitu kaip tik įvykiais, laukiančiais, kad atsitiktume...

Eleonora Simončini, tai – viskas. Akivaizdu, dabar jau ne pirštas spaudžiasi prie tavo užpakalio. Ir akivaizdu, kad nenaudoju prieš tave prievartos, nors labai tikėtina, kad jį tau išdraskysiu. Akivaizdu, mes abudu to norime, ir aišku, kodėl. Viskas aišku. Kita vertus, tame slypi *Sakai* puolimo grožis: viskas tampa aišku. Bet dabar reikia paleisti mygtuką *R2*, atėjo laikas laikui vėl tekėti normaliai, kad atliktume tas absurdiškas, tokias pilnatviškas likimo apeigas – mūsų susiliejimą, šią šmėklų naktį, mūsų simbiotinę sąjungą: *plug-in*...

TREČIA DALIS

33

Šiemet rudens nebus. Po istorinės audros, užtvindžiusios visus Europos rūsius, ir savaites užsitęsusio šalčio, rūko ir drėgmės iškart prasidėjo žiemos gangrena, ištrynusi to nuostabaus spalio, iš kurio atėjome, atsiminimus. Aiškus pranešimas: „Vaikai, atostogos baigėsi"; gal šiurkštokas, bet be jokių katastrofinių reiškinių, siejamų su užtrukusiu neįprastu karščiu. Toks klimatas yra ne kas kita kaip dovana: dabar visi tai suprato.

Pasikeitus metų laikui, pasikeitė ir žmonių įpročiai. Niekada nekreipiau dėmesio į mūsų įpročių modeliavimą pagal meteorologijos sąlygas: dienotvarkę, maršrutus, sustojimo vietas, viską. Gatvės, kurias būčiau pažinęs net užmerktomis akimis, tapo naujos ir svetimos. Kai kurie žmonės tiesiog pradingo – tarkim, automobilių stiklų valytojas pakistanietis, – kiti pakeitė dienotvarkę ir elgesį, bet tai neatrodė improvizacija: tarsi kartu su šiltais drabužiais iš spintų būtų išsitraukę ir žiemiškus įpročius. To padarinys – kitas laikas, *Chronos*, kuris irgi persitvarkė pagal naujas sąsajas. Kadangi lieku čia visą dieną, puikiai viską matau: jei anksčiau tam tikra iš pažiūros atsitiktinių veiksmų seka iš tiesų klostėsi pagal geležines taisykles, kad net galėjai išreikšti juos matematiškai (tarkim: Matėjus su mama ateina į kineziterapijos seansą + senukas išeina pro duris, prisidega cigaretę ir nueina +

praeina pirkinių maišais nešina auklė – išeina policininkas + atvažiuoja šiukšliavežė – Matėjus su motina išeina iš kineziterapijos seanso + pirmos dvi kelionių agentūros tarnautojos eina į barą gerti kavos – išvažiuoja šiukšliavežė + kitos dvi kelionių agentūros tarnautojos eina į barą gerti kavos = ateina Jolanda su Migla), tą patį galėjai padaryti ir vėliau, tik su naujais ar pakitusiais dėmenimis. Taigi pakitęs Jolandos vaidmuo – ji nelieka parkelyje, o tik sužvarbusi šmėkšteli jame su Migla ant pavadėlio (akivaizdu, abi jos vasariniai padarai), išnykusi auklė ir tarnautojų kavos pertraukėlės virsmas greitu vienos iš jų pasirodymu, paeiliui, kad bare paimtų keturias kavas ir nuneštų į biurą, kažkaip tarsi sustiprina senojo rūkaliaus vaidmenį: dabar jis nebenueina iškart prisidegęs cigaretę, o ilgai mindžikuoja po kiosko stogeliu, drėgmėje, kuri jam tikrai ne į sveikatą, bandydamas užmegzti pokalbį su kioskininku, nors šis niekaip nesiriša. Matėjus su motina praeina tik kas antrą dieną ir kitu laiku: dabar jie pasirodo tarp policininko išėjimo ir šiukšliavežės atvažiavimo. Pradingo beveik visi statistai dviratininkai ir daug daugiau žmonių sustoja prie parduotuvių durų parūkyti. Žinau, tai – smulkmenos, bet ne tokios nereikšmingos, kaip iš pradžių maniau, nes visų šių žmonių gyvenimas, taip pat ir manasis, regis, priklausomas nuo tvarkos, kurią mums pavyksta joms suteikti. O dažniausiai vienintelė tvarka, kurią pajėgiame suvokti, yra kartojimasis tų pačių veiksmų, atliekamų toje pat vietoje tuo pat metu; tik išorinės jėgos priverčia mus pasikeisti, tačiau prisitaikome prie pokyčių ir vėl imame kartotis savo naujais veiksmais. Tarkime, aš: dabar sėdžiu automobilyje, įjungęs šildymą, aprasojusiais langais, bet kai pamatau atvažiuojant furgoną, kuris atveža į mokyklą užkandžius, išlipu ir einu į barą, kad išvengčiau susitikimo su netrukus po to išeinančia Klaudijos mokytoja (Glorija pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, Paolina antradieniais ir ketvirtadieniais); kai grįžtu suvalgęs užkandį (salotas su vištiena), išgėręs

stiklinę vandens, puodelį kavos ir nuo pradžios iki galo perskaitęs visą „Sporto laikraštį“ ant ledų prekystalio, beveik visada Klaudija žvilgteli pro langą, grįždama iš valgyklos, pamato mane ir pamoja. O jei kurią dieną nepasirodo arba pasirodo, kai jau sėdžiu automobilyje, jaučiuosi, lyg kažkas būtų nepavykę, ir mano nuotaika subjūra.

Su žiema atėjo ir daug kitų dalykų. Pirmiausia Žano Klodo skambutis, nuraminęs mane dėl jo būklės: jis apipylė klausimais apie Klaudiją ir mane, apie padėtį įmonėje, ir net pamaniau likęs vienintelis jo informacijos šaltinis. Papasakojau, kad Tjeri man pasiūlė jo vietą. Jis pakomentavo „tipiška“; bet nieko nepasakiau apie jam metamus kaltinimus, dar ir todėl, jog neabejoju, kad jis juos žino. Apie save pasakė tik tiek, kad jam patinka Aspenas ne sezono metu, yra ramus ir skaito „Koriolaną“. Nė žodžio apie mane taip sujaudinusį jo naktinį skambutį: lyg jo nebūtų nė buvę.

Paskui atėjo atvirukai, nuo Enošo iš Zimbabvės ir nuo vyro, kuris mane vadino ponu, iš Romos – įdomus sutapimas, abu gavau tą pačią dieną. Enošo atvirukas buvo sudėtas iš vaizdų (Viktorijos krioklys, didingas Afrikos dramblys, gazelių būrys) ir Viktorijos krioklio nacionalinio parko žemėlapio, kurio ryčiausiame taške buvo rodyklė su užrašu „mes esame čia“, o tekste tik žodis „Apkabinu“. Vyro, kuris mane vadino ponu, atvirukas buvo su klasikiniu Švento Petro bazilikos vaizdu iš Susitarimo gatvės perspektyvos ir su tokiu pat klasikiniu tekstu „Linkėjimai“.

Žinoma, sulaukiau lankytojų, bet ir jie pasikeitė, kaip pasikeitė ir mano būdas juos sutikti. Pirma – Pikė, Enošas, Marta, Karlas; dabar – mano sekretorė, Basleris, Tardiolis. Pirma šnekučiuodavomės sėdėdami ant suoliuko ar bare prie stalelio, lauke, ar stovėdami platano šešėlyje; dabar tenka sėdėti užsidarius automobilyje, ir viskas atrodo daug nenatūraliau, net ir tai, kad aš esu čia. Drauge su naujais žmonėmis iškilo naujos problemos, naujos

istorijos, naujas skausmas, tačiau dabar esu daug daugiau atitolęs, ir tai dar labiau skatina klaidingas kalbas apie mano numanomą kančią – arba, nelygu požiūris, numanomą gudreiviškumą. Analiza, sekretorė, kuri, kai buvo gražūs orai, niekada nesirodydavo, o pasirašytinus dokumentus perduodavo per pasiuntinius, dabar ėmė lankytis gana reguliariai, net dėl smulkmenų, manau, atskleisdama žiemišką kai kurių moterų trapumą, verčiantį jas geriau eiti ir mirkti lietuje, nei vienoms sėdėti prieblandoje skendinčiame kambaryje, kur jų niekas nemato. Kita vertus, ji vis dar neturi sužadėtinio, ir neišmanau, kodėl. Kalbėdamas su ja, supratau, kad apie mano atsisakymą tapti prezidentu jau žinoma, bent iš gandų – ir čia galimi du spėjimai: tai padarė Tjeri arba Žanas Klodas, bet aš pasistengiau nei patvirtinti, nei paneigti šią žinią, ir tai, manau, ją nuvylė. Basleris, spaudos skyriaus viršininkas, vieną dieną pasirodė norėdamas pranešti, kad prasidėjo sąskaitų suvedinėjimas, ir tiems, kurie buvo artimi Žanui Klodui, atėjo blogi laikai. Jis pasakė, kad prancūzai ėmė knisti strategiškai, sistemiškai; ir papasakojo apie Elizabetę Oberti, dar vieną Žano Kodo numylėtinę, kurią tiesiogine žodžio prasme nukryžiavo dėl jos kuruojamos kino svaitės, prisikabinę prie įvairiausių smulkmenų – visų tų dalykų, kuriuos savo laiku nusprendė asmeniškai Žanas Klodas, tarkim, paantraščių šriftas ir dydis, ar *jump-cut** naudojimas nutraukti interviu, – kol galiausiai ji, persipildžius pakantumo taurei, sukilo prieš du iš Paryžiaus atsiųstus samdytus žudikus, turėjusius patikrinti sumontuotą medžiagą, pasiuntusi juos šiknon rėkdama: „Ko galit mus išmokyti, sumauti galai, kai jūs dar gyvenot urvuose, mes jau buvome ponai!“ Bet, nors ir kaip stengėsi atrodyti malonus ir draugiškas, Basleris smirdėjo it silkių statinė: keisčiausia, kad jis,

---

* *Jump-cut* – filmo montavimo būdas, kai iškerpamas filmavimo sekos vidurys ir jo pradžia sujungiama su pabaiga (*angl.*).

buvęs informacijos srautų įmonės viduje ir už jos ribų kryžkelėje, nė neužsiminė apie mano atsisakymą užimti Žano Klodo vietą, tarsi to nežinotų, – neįmanomas dalykas, jei tai žinojo net Analiza. Man susidarė įspūdis, kad jis atėjo su kokia nors užduotim, nors nenumanau, kieno ir kokiu tikslu; todėl tylėjau, nereikšdamas jokios nuomonės, iki galo atlikdamas sukrėsto našlio vaidmenį. Tačiau vienas dalykas tikras: su žiema išties atėjo šekspyriškas laikas, apie kurį kalbėjo Žanas Klodas, kupinas išdavysčių ir paranojos, jis iššluos iš įmonės žmogiškumo likučius, ir galų gale išsipildys pranašiškas Enošo keiksmas.

Kaip tik tada, kai, galvodamas apie paranoją, svarsčiau, kodėl nesirodo Pikė, atvyko Tardiolis su pasakojimu apie jo įspūdingą pasitraukimą nuo scenos – istoriją apie žmogų-kazuarą ir ištraukiamą skardinių laikiklį. Jis pasakė, kad Pikė internetu nusipirko nešiojamąjį kompiuterį tiesiai iš gamintojo Taivanyje, – žinojau tai, nes jis turėjo atsiimti jį tą rytą, kai čia buvo atėjęs; tas kompiuteris buvo tikras žvėris: šimto šešiasdešimties gigabaitų atmintis, itin plokščias ekranas, belaidis ryšys, *Centrino*, žodžiu, viskas: kainavo daugiau nei tris tūkstančius dolerių. Pasakė, kad Pikė siaubingai juo džiaugėsi, nes, be visų kitų dalykų, tas kompiuteris turėjo ir ištraukiamą skardinių laikiklį, kuris, sprendžiant iš to, kad be paliovos apie jį kalbėjo, jam teikė daugiausiai laimės. Pasak Pikė, tas dalykėlis šlovino mūsų dekadentiško laikmečio didybę, kai tik tam, kad ant rašomojo stalo neliktų skritulio žymės, sukuriamas toks rafinuotas gaminys, tačiau to aksesuaro niekam neteko matyti, nes Pikė laikė savo kompiuterį namuose ir į darbą nesinešiojo. Bet tas ištraukiamas skardinių laikiklis kone iš karto ėmė kelti problemų: tai netiko jo skersmuo, tai staiga užsidarydavo, nuversdamas skardinę, kol pagaliau vieną dieną Pikė atėjo į darbą labai susijaudinęs ir visų paprašė padėti jam angliškai parašyti elektroninį laišką į techninės pagalbos centrą Taipėjuje – jis

prastai moka anglų kalbą, – kuriuo praneštų, kad skardinių laikiklis sugedo: pusantros valandos buvo sugaišta aiškinantis, kaip angliškai vadinamas „ištraukiamas skardinių laikiklis", laišką rašė visas antras aukštas, darbas buvo paralyžiuotas. Pirmiausia, kaip pavadinti skardinių laikiklį: *cup-holder*, *can-holder*, *bottle-holder**? Tardiolio sekretorė Heidi yra vokietė, bet puikiai moka angliškai, nes jos motina australė, ji tvirtai pasiūlė *cup-holder*, tačiau Pikė buvo įsikalęs skardines ir primygtinai laikėsi *can-holder*, kol pagaliau Džanis, kuris užsiima sporto teise, nusileido į garažą pažiūrėti savojo pontiako instrukcijų knygelėje, mat tame automobilyje pilna skardinių laikiklių, ir užbaigė ginčą: *cup-holder*. Paskui kilo problema dėl žodžio „ištraukiamas", nes niekas dorai nesuprato, kaip tas dalykas veikia, kol pagaliau Pikė nupaišė jį ant susirinkimų salės lentos ir tada visi suprato, kad tai tarsi padėklas su išpjova, jis išsitraukia iš kompiuterio šono, ir tada Heidi nusprendė, kad angliškai jį reikia apibrėžti kaip *sliding* – *sliding cup-holder*. Ir Pikė išsiuntė į tą Taivanio internetinę techninės pagalbos tarnybą elektroninį laišką apie sugedusį *sliding cup-holder*, ji būtų turėjusi atsakyti iš karto, bet kadangi tuo metu ten buvo naktis, atsakymas gautas tik kitą dieną, o jis buvo toks: „Koks *sliding cup-holder*?" Tardiolis pasakė, kad tada Pikė visiškai įtūžo ir apspardė vandens vėsintuvą, keikdamas tuos iš internetinės techninės pagalbos tarnybos, kurie nė nežino, kokie aksesuarai yra kompiuteriuose, kuriuos jie turėtų techniškai prižiūrėti; jau tada visi būtų turėję suprasti, kad Pikė pasimaišė, nes jo reakcija buvo tikrai perdėta, kaip tikro neurasteniko; bet visi buvo per daug įsijautę į ištraukiamo skardinių laikiklio istoriją, todėl nuramino jį, o Heidi atsisėdo prie jo, kad angliškai parašytų elektroninius laiškus ir išaiškintų tiems kinams, kas yra kas. Jie parašė: „*Sliding cup-holder*, kuris įmon-

* puodelio laikiklis, skardinės laikiklis, butelio laikiklis (*angl.*).

tuotas jūsų tokiame ir tokiam kompiuteryje"; kinai atrašė: „Šiame modelyje tokio aksesuaro nėra." Jie parašė: „Tačiau jūs ką tik man tokį pardavėt, bet *sliding cup-holder* iškart sugedo, jau nekalbant, kad jo skersmuo neatitinka vakarietiškų skardinių standartų"; į tai kinai, apimti smalsumo: „Kur tiksliai yra tas *cup-holder*?"; o jie (Tardiolis pasakė, kad dabar jau visi buvo susispietę apie Pikė ir Heidi, visas antras aukštas): „Kairiajame kompiuterio šone"; o kinai iš Taipėjaus nedelsdami atsakė: „Kurioje *cd/dvd* padėklo, kuris šiame modelyje yra būtent kairiajame šone, pusėje?" Staiga, pasakė Tardiolis, Pikė išblyško. Pavirto šmėkla. Kai visi pagaliau susivokė, kilo didelis sąmyšis, bet niekam dar nespėjus nieko pasakyti, Pikė pabėgo ir nuo tos akimirkos niekam nepavyko jo rasti: mobilusis išjungtas, namų telefono atsakiklis išjungtas – visiška tyla.

Tardiolis sugrįžo dar kartą – daug kartų. Jis buvo drovus, nepasitikintis savimi, akivaizdžiai linkęs į depresiją vaikinas, bet guvaus proto ir kūrybingas, jį, man patarus, Žanas Klodas perkėlė iš automobilių reklamos aklagatvio į Didžiųjų įvykių skyriaus vadovus, todėl jam teko glaudžiai bendradarbiauti su Pikė; kad ir kaip atrodytų beprotiška, Pikė jam liko vienintelis atsparos taškas susijungimo smaugiamoje įmonėje, todėl dabar jis jautėsi vienišas ir sutrikęs. Pabandžiau atsistoti jo vieton, ir ji nepasirodė patogi: tave įvertinęs direktorius smakso priešais pradinę mokyklą; tavim pasitikėjęs prezidentas išmestas iš darbo ir apkaltintas pinigų pasisavinimu; personalo departamento galva, su kuriuo aptardavai savo problemas, pabėgo į Afriką, kad taptų pasauliečiu misionierium; labiausiai patyręs kolega, su kuriuo dirbai, pradingo, palaikęs *cd* grotuvą skardinių laikikliu. Išties yra dėl ko nusiminti. Kadangi juo pasitikiu, nes jis neatlieka jokios užduoties, o čia ateina tik ieškodamas trupučio *normalumo*, – su juo kalbėdavausi. Pokalbiai nebuvo nuoširdūs, bet atsakiau į jo klausimą, ar tiesa, kad man buvo pasiūlytas Žano Klodo krėslas, o aš jo atsi-

sakiau, ir daviau jam patarimą, kurio, manau, jam reikėjo: paimti po susijungimo visiems pasiūlytą išeitinę kompensaciją ir susirasti darbą kitur. Bet ir čia įvyko nesusipratimas, nes tą patarimą daviau galvodamas tik apie jo gerovę, o jis pamanė, kad turiu nežinia kokios slaptos informacijos apie būsimus grupės planus, ir išsigando. Kad ir kaip jis manim pasitikėjo, labai gali būti, kad nepatikėjo, kai pasakiau, kad susijungimas man nėmaž nerūpi, o prezidento vietos atsisakiau iš lojalumo Žanui Klodui; priešingai, jau pats faktas, kad man buvo pasiūlyta toji vieta, jo galvoje, matyt, įžiebė signalą, kad esu itin stipriai įsitraukęs į susijungimo manevrus – tai patvirtino ir absurdiška privilegija, kuria mėgaujuosi, leidžianti man likti čia ir užsiimti savo reikalais, o ne trūnyti biure, kaip visi kiti. Todėl, manau, mano patarimą jis suprato kaip atleidimo pranašą, ir dėl to apgailestauju; tačiau visiškai neabejoju, kad tokiam vaikinui kaip Tardiolis verčiau pakeisti darbo vietą, taigi nesvarbu, jei patarimą jis palaikė grasinimu: svarbiausia, kad imtųsi ieškoti kito darbo ir kuo greičiau pasitrauktų iš visos šios istorijos. Kita vertus, esu tikras, kad, nors ir kaip būčiau bandęs jam paaiškinti tikrąją padėtį, atvirai papasakodamas apie sutrikimą, kurį jaučiu dėl vis neateinančio skausmo, būčiau tik sukėlęs kitą nesusipratimą, kaip filme „Už sodo ribų“, kai Čensas kartoja, kad yra sodininkas, o visi įsitikinę, jog tai tik patvirtina, kad jis iš tiesų yra pilkasis kardinolas, baisus ir galingas. Dabar jau viskas pasuko šia vaga ir nieko nepadarysi: pats Tardiolis man tvirtina, kad ten daugiau kalbama apie mane, nei apie susijungimą, ir, šiaip ar taip, šios dvi temos laikomos glaudžiai susijusios, atsisakytos prezidento vietos istorija tapo kiekvienos diskusijos ašimi, kiekvieno spėjimo raktu, kasdienių nuodugniausių interpretacijų objektu.

Tačiau, kiek įmanoma, bandau su juo pasikalbėti apie Pikė: klausiu, ar jis pasirodė, ar yra iš jo kokių žinių, lyg dėl jo nerimaučiau, bet iš tiesų noriu sužinoti apie jo moterį Frančeską ir jo sūnų Sa-

verijų. Dabar žinau, kad Pikė dėjo į kojas, ir, atvirai sakant, man tai mažai rūpėjo, bet negaliu susitaikyti, kad kartu su juo prapuolė ir tuodu gigantai, apie kuriuos dar norėčiau išgirsti: ypač norėčiau žinoti, ar jie tikrai tokie, kaip apie juos kasdien galvoju, pakibę savo psichikos sutrikimo membranoje, vienas – šaudantis kokias nesąmones namsargiui, kitas – be paliovos ganantis beribę natūralių skaičių bandą, ar vis dėlto – norėčiau pasakyti, *deja* – Pikė viską prasimanė, ir spindėjimas, kuris išskiria juos jų kančios tamsybėje, yra tik meilės duoklė, kurią sukūrė jo pakrikęs protas. Bet Tardiolis santūrus vaikinas, neatvirauja, ir man teko kaskart kalbėti vis aiškiau, kol pagaliau tiesiai paklausiau, ar jis nepagalvojo paskambinti bent Pikė sužadėtinei, arba žmonai, kad pagaliau nusiramintų; šis atsakė apie tai galvojęs, bet negalėjęs to padaryti, nes nežino jo sužadėtinės pavardės, o žmonos niekada nėra matęs ir jos nepažįsta. Aš irgi nežinau Frančeskos pavardės, bet pasakiau jam dizaino studijos, kurioje ji dirba, pavadinimą, nes ją žinau – *Elle* studija Lodžio prospekte, ir Tardiolis patikino, kad ten paskambins. Bandžiau su juo apie ją pasikalbėti, paklausiau, kiek laiko jie pažįstami, koks ji žmogus, jis atsakė matęs ją tik kartą, kai pas juos vakarieniavo, praėjusią vasarą: „Graži mergina", pasakė, „labai patraukli ir visa kita". Stop. Nedavė jokio preteksto suprasti, ar tame „visa kita" telpa ir prisiminimas apie ją, prašančią Pikė išmesti skalbinius pro langą.

Dar buvo atėjusi Eleonora Simončini. Su ja irgi viskas pasikeitė, bet tai nebuvo susiję su pasikeitusiu metų laiku. Žinoma, dėl žieminių drabužių ji atrodė daug mažiau patraukli, bet ne todėl nebedaro man tokio įspūdžio, kokį darydavo anksčiau. Tiesiog advokato Romano teorija nepasitvirtino: tarp mūsų nenusistovėjo jokia simbiotinė sąjunga, o, priešingai, radosi varžantis bendrystės jausmas dėl to, kas neginčijamai buvo labiausiai laukinis ir neatsakingas mūsų gyvenimų žingsnis. Tai tapo aišku iškart, kai ji atėjo čia po poros dienų, kartu su įsisiautėjusia audra, ir nė vienas iš mūsų

nežinojo, ką sakyti. Užsidarę automobilyje, atskirti nuo pasaulio storos lietaus uždangos, aplinkui kaukiant dėl griaustinio ir žaibų suveikusioms automobilių signalizacijoms. Neabejoju, jei būtume turėję parašyti sceną filmui, ji būtų išėjusi sodri, jausminga ir netgi romantiška; bet ją išgyventi buvo visai kitas reikalas. Tiesiogine žodžio prasme galėjome matyti, kaip mūsų mintys sukasi apie vienintelį lemtingą tašką: pasielgėme tikrai nešvankiai ir būtų juokinga mėginti pašluoti jį po kilimėliu ir paversti mūsų draugyste, nes mes tai padarėme ketvirtį amžiaus pavėlavę, štai kur esmė, ir jei dvidešimties gali būti kieta ir gal net konstruktyvu dulkintis namų sode rizikuojant, kad tave užklups tėvai, darosi kvaila ir kone nusikalstama taip elgtis, kai tau keturiasdešimt penkeri, rizikuojant, kad tave užklups vaikai; ir nors didžioji atsakomybės dalis tenka man – mano namai, mano iniciatyva, mano duktė, – ji pasielgė taip pat, kaip aš: kaip ir aš, pasirodė linkusi rizikuoti, sekdama vaikystės svajonę, ir, kaip aš, vis dar buvo apšašusiais keliais, kas tą tik įrodo. Taigi dabar sėdėjome čia, lietaus čaižomo automobilio salone, neturėdami ką vienas kitam pažadėti, ką vienas kitam pasakyti, be jokios ateities, ir buvo kančia netgi žiūrėti vienam į kitą. Sustingusi ant sėdynės kraštelio, su pažeminimo šydu ant kilmingų akių, ji irgi suprato, kad nieko jau nepadarysi, nes vyras ir moteris negali labiau nutolti. „Kokie planai?“, paklausė. Buvo akivaizdu, kad ironija nieko neatitaisys, bet tą akimirką nebuvo galima pasakyti nieko geriau, o tyla tvyrojo nepakenčiama. Regis, aš nusišypsojau ir smakru mostelėjau kitapus natūralios mus prarijusios plovyklos, į tamsų mokyklos pastatą. „Tokie“, pasakiau ir prisiminiau istoriją, kurią būčiau galėjęs papasakoti, dalyką, nutikusį man prieš daugelį metų, manau, tobulą, kad ji suprastų, kaip jaučiuosi. Bet toji istorija buvo per ilga, o mūsų laikas baigėsi. „Lik sveikas“, pasakė ji ir išlipo iš automobilio, kad permirktų kiaurai, kol pasieks savo *Mercedes*, negailestingai čaižoma siautėjančio dangaus lietaus šuorų.

34

Kartą, beveik prieš dvidešimt metų, grįžtant į Italiją iš mano pirmosios kelionės į Jungtines Valstijas, lėktuve nutiko keistas dalykas. Sėdėjau paskutinėje eilėje prie iliuminatoriaus, kur yra tik dvi šoninės kėdės, ir pasibaigus įsodinimui antroji kėdė greta manęs dar buvo tuščia; jau džiaugiausi galėsiantis keliauti patogiai, kai pamačiau stiuardą stumiantį vežimėlį su paralyžiuota moterim. Vieta, kurią maniau esant laisvą, buvo jos, ir stiuardas paprašė užleisti jai manąją, prie lango, nes ji nebūtų galėjusi atsistoti ir mane praleisti, jei, tarkim, būčiau norėjęs eiti į tualetą. Negalėjau atsakyti, ir taip paralyžiuotoji moteris buvo pasodinta į mano vietą prie iliuminatoriaus, o aš persikėliau į gretimą. Ji buvo amerikietė, daugmaž tokio amžiaus, kokio esu dabar – kaip man anuomet atrodė, labai sena, – o jos kojos keliant iš vežimėlio ant sėdynės liūdnai kadaravo: tiek apie ją težinau, nes visos kelionės metu vengiau net susidurti su jos žvilgsniu, o kai tai buvo neįmanoma, stengiausi, kad regimasis kontaktas truktų ne daugiau nei privaloma, kitaip tariant, vieną ar dvi sekundes. Netgi būtų galima sakyti, kad ją ignoravau. Žodžiu, mes pakilom, pavalgėm, aš nuėjau į tualetą. Pažiūrėjome filmą. Retkarčiais prieidavo stiuardesė pasiteirauti moters, ar jai ko nors nereikia, bet moteriai

nė karto nieko nereikėjo, kol pagaliau lėktuve visi užmigo ir stiuardesė liovėsi ateidinėti. Niekaip neradau padėties, kuria būčiau galėjęs užmigti, trūko vietos, nes moteris buvo užėmusi mūsų bendrą porankį; galiausiai kažkaip užsnūdau, atsukęs jai nugarą ir užgulęs kitą porankį. Miegojau kokią valandėlę ir būčiau toliau miegojęs, tik staiga moteris mane pažadino. Švelniai palietė mano petį, lygiai taip, kaip anuomet kas rytą darydavo mano motina. Ir lygiai kaip mano motina toji moteris *stovėjo*. Ji norėjo nueiti į tualetą. Atsistojau, kad ją praleisčiau. *Thank you*, pasakė; stebėjau kaip ji žengia dešimt žingsnių iki tualeto: ėjo kaip bet kuris kitas žmogus, tobulai. Apsidairiau po prieblandoje skendintį didžuvės pilvą, bet niekas to nepamatė: visi miegojo susirietę, o stiuardesės nesimatė nė šešėlio. Moteris ilgokai užtruko tualete, paskui išėjo, žengė tuos dešimt žingsnių atgal iki savo vietos, aš vėl atsistojau ją praleisti, ji atsisėdo. *Thank you*, pakartojo. Padėjo galvą ant priegalvio ir užsimerkė. Nuo tos akimirkos nebegalėjau rasti padėties, kuria buvau užsnūdęs, todėl nebemiegojau; ji, priešingai, miegojo kaip užmušta, kol uždegė šviesas, patiekė pusryčius ir stiuardesė vėl ėmė vaikščioti pirmyn atgal klausdama, ar jai ko nors reikia. Moteris suvalgė visus pusryčius, išgėrė du puodelius kavos, paskui įniko į knygą, visą likusį skrydžio laiką, o leidžiantis jos rankos tvirtai įsikibo į porankius – matyt, bijojo. Dabar galėjau kiek tinkamas žiūrėti į ją, nes ji vengė mano žvilgsnio; ir aš tai dariau: nesilioviau į ją žiūrėjęs, bet ne į kurią nors konkrečią jos dalį, nes, kaip minėjau, negalėčiau pasakyti, ar ji buvo blondinė, ar brunetė, graži ar bjauri; tiesiog stengiausi, kad ji pajustų visą mano žvilgsnio naštą, norėjau ją sugluminti, – tačiau net jeigu man tai pavyko, ji niekaip neišsidavė. Paskui, kai lėktuvas sustojo prie terminalo, per garsiakalbius mūsų paprašė likti savo vietose. Netrukus pasirodė stiuardas su vežimėliu (kitu, ne tuo pačiu

kaip pirma), ir moteris buvo pergabenta priešinga kryptimi. Kai stiuardas ją pakėlė, įdėmiai stebėjau jos kojas: jos iš tiesų atrodė minkštos, bedvasės, be raumenų – marionetės kojos, o kai jis eidamas atbulas vežė ją tolyn, ji nebegalėjo išvengti mano žvilgsnio ir buvo priversta man nusišypsoti ir pamoti ranka.

Štai, Eleonora Simončini: norėjau tau pasakyti, kad prieš tave jaučiausi taip, kaip toji moteris turėjo jaustis prieš mane.

35

– Klausau?

– ...

– Klausau?

– Laba diena. Ar galėčiau kalbėti su Pjetru Paladiniu?

– Sveikas, tėti, kaip laikaisi?

– Pjetrai, čia tu?

– Žinoma, aš.

– Balsas kitoks.

– Patikėk, čia tikrai aš.

– Visiškai kitoks. Kitas balsas.

– Bet čia esu aš. Kaip laikaisi?

– Ne, negali būti. Jūs ne mano sūnus.

– Tėti, liaukis. Paskambinai į mano mobilųjį. Tai galiu būti tik aš.

– Nesvarbu. Pažįstu savo sūnaus balsą. Jūs kažkas kitas.

– Juk iškart tave pažinau. Kaip būčiau pažinęs, jei būčiau kitas?

– Pamatėte ekrane užrašą „Tėtis“, štai kaip. Dabar labai prašyčiau perduoti telefoną mano sūnui.

– Ekrane nepasirodė joks vardas. Pasirodė užrašas „Nežinomas“, nes tu Šveicarijoje ir tavo numeris įslaptintas.

– Klausykite, nežinau, kas jūs toks, ir nesuprantu, kodėl apsimetate mano sūnum, bet prašau nedelsdamas perduokit jam telefoną, priešingu atveju pranešiu policijai.

– Gerai, tuoj perduosiu.

– ...

– Klausau?

– Pjetrai. Koks čia tipas atsiliepė?

– Kolega.

– Leidai jam atsiliepti tavo mobiliuoju?

– Taip, žinoma, leidau. Kaip laikaisi?

– Būk atsargus, nes tas tipas bandė dėtis tavim.

– Tikrai? Ačiū, kad pasakei. Kaip laikaisi?

– Gerai. Kaip Klaudija?

– Ji irgi laikosi gerai.

– O tu?

– Puikiai.

– Vis dar esi prie mokyklos?

– Taip.

– Apsirenk, šalta.

– Tėti, aš automobilyje.

– Šaunuolis. Pala, ką norėjau tau pasakyti? A, štai, norėjau pakviesti jus pietų. Mama labai nori jus pamatyti.

– Kas?

– Mama.

– ...

– Žinoma, aš irgi. Betgi žinai, kokia ji, liūdi, kad taip retai jus mato. Ką jai pasakyti, ateisite?

– Taip...

– Sakė, kad pagamins orkaitėje makaronų su baklažanais apkepą. Ir iškeps netikrą zuikį.

– Nuostabu. Ar galėtum trumpai pakviesti prie telefono Šantal?

– Ką? A, Šantal. Žinoma. Šantal! Karlas nori su tavim pasikalbėti. Kodėl nori su ja pasikalbėti?

– Noriu paklausti dėl savo nugaros skausmų.

– A-a. Tau radikulitas?

– Ne, ne, tik šiaip skausmelis.

– Gerai. Nes radikulitas, patikėk, bjaurus dalykas. Tai ką pasakyti mamai? Ateisite?

– Taip, žinoma.

– Gerai. Tada iki greito.

– Iki greito, tėti.

– Štai ir Šantal, perduodu jai telefoną. Skambina Karlas. Iki.

– Klausau?

– Šantal?

– Karlai?

– Ne, čia Pjetras.

– A-a. Taip ir maniau.

– Ar galit kalbėti?

– Taip, jis išėjo. Kaip laikotės?

– Mes gerai, bet jis, regis...

– Ką jis?

– Na, jis ką tik pasakė, kad mama nori man iškepti netikrą zuikį.

– Taip, kartais jam taip nutinka. Mato jūsų mamą, kalbasi su ja. Bet daktaras sako, kad nereikia nerimauti.

– Jis palaikė mane Karlu. O prieš tai skambino man į mobilųjį ir manęs nepažino. Privertė pasakyti, kad esu kažkas kitas.

– Privertė – koks žodis.

– Na, žodžiu, užsispyręs tvirtino, kad tai nesu aš. Ir, norėdamas greičiau viską užbaigti, turėjau...

– Teisingai pasielgėt. Nėra priežasties, dėl kurios būtų verta jam prieštarauti.

– Išties. Bet svarsčiau, ar tai, žodžiu, ar nuolat blogėjant sveikatai jis neims daryti...

– Ko?

– Na, nežinau, kokių *keistų veiksmų*. Kas gali žinoti, kas dedasi jo galvoje.

– Aš žinau. Jūsų tėvui tereikia, kad kartais tikrovė būtų kitokia, nei yra. Lygiai, kaip būna ir man, ir jums. Tik, palyginti su mumis, jis turi daugiau galimybių ją pakeisti.

– Galima sakyti ir taip. Bet galima tarti ir kad jis visiškai išprotėjo. Atsiprašau už šiurkštumą.

– Pjetrai, jūsų tėvas neišprotėjo. Jis serga, bet nėra beprotis. Patikėkit, didžiąją laiko dalį jis elgiasi visiškai normaliai. Jis tik kovoja, kad išgyventų, ir jei niekas jam nekartoja, kad jo žmona mirė, o vienas iš sūnų nenori jo matyti, jam visai neblogai sekasi.

– Taigi galėtume sakyti taip: kai jis mamos vardu pakviečia mane pietų, aš imu nerimauti, o kai jūs liepiat man nesijaudinti, aš nusiraminu.

– Sakykit, kaip norit, bet nusiraminkit. Jūsų tėvas laikosi puikiai.

– Ar jis vis dėlto sutiko įtaisyti indaplovę?

– Ne. Padovanojo Raudonajam Kryžiui.

– Indaplovę? Ką Raudonasis Kryžius veiks su indaplove?

– Jie viską paima.

– Paklausiau, nes, kaip supratau, jam būtų malonu, jei mudu su Klaudija kurį nors sekmadienį atvažiuotume pietų, bet nenorėčiau, kad paskui jums tektų plauti indus. Man tai atrodo nesąmonė.

– Atsiprašau, bet kodėl jums rūpi, kaip aš plaunu indus? Atvažiuokit pietų ir nesukit dėl to galvos.

– *OK*, jūsų tiesa. Tai galėtume atvažiuoti kitą sekmadienį. Ne šį, o kitą. Ar jums tinka?

– Žinoma, tinka.

– Ar jis vis dar įsitikinęs, kad Lara mirė avarijoje?

– Jis daugiau apie tai nekalbėjo, bet, manau, taip.

– Tada prašyčiau padėti man pakeisti temą, jei jis prie Klaudijos imtų apie tai kalbėti.

– Nesijaudinkit, moku keisti temą.

– Nenorėčiau, kad jis ją sutrikdytų, suprantat?

– Žinoma. Kaip laikosi Klaudija? Ar labai kenčia?

– Ne, nė trupučio. Rami. Nežinau, kaip čia yra, bet ji rami.

– Apžiūrėkit jos plaukus.

– Ką?

– Apžiūrėkit jos plaukus. Pažiūrėkit, ar neturi žilų.

– Dešimties su puse?

– Taip.

– Kodėl?

– Patikėkit. Apžiūrėkite juos ir, jei rastumėt nors vieną, pasakykite man.

– Žili plaukai. Gerai.

– Sekmadienį pasimatysime.

– Taip, iki sekmadienio.

– ...

– ...

– Šantal?

– Taip?

– Ar galiu jums užduoti klausimą?

– Taip.

– Klausimas gal kiek netaktiškas.

– Nesvarbu. Klauskit.

– Kodėl jūs tai darot?

– Ką?

– Kodėl paskyrėt savo gyvenimą mano tėvui?

– Na ir klausimas...

– Sakiau, kad jis gal netaktiškas. Jei nenorit atsakyti, tiek to.

– Todėl, kad aš jį myliu, Pjetrai. Nėra ką daugiau sakyti.

– ...

– Jūs netikite?

– Ne, tikiu... Tik šiuo metu nelengva jį mylėti.

– Priešingai: jūsų tėvas nuostabus žmogus, net ir būdamas toks ligonis. Jį mylėti yra privilegija.

– Kalbėjau apie jo charakterį. Jam reikalingas nuolatinis gydymas, o dar ta taupymo manija...

– Man patinka būti su juo, o jei jau esu su juo, tai ir rūpinuosi. Trisdešimt dvejus metus dirbau sesele, man tai įprasta. Be to, jūsų tėvas laikosi daug geriau, nei kam galėtų atrodyti.

– Ačiū.

– Pjetrai, niekas negali padėti jaustis geriau, jei to gėrio nėra tavyje. Aš tai supratau.

– Taip. Pasimatysime kitą sekmadienį.

– Iki pasimatymo, Pjetrai.

– Iki pasimatymo.

* * *

– Klausau?

– Sveikas, kaip laikais?

– Sveika, Marta, gerai. O jūs?

– Džakominas karščiuoja, bet nelabai.

– Taip, aplink sukiojasi virusas. Kaip tavo pilvas?

– Auga.

– Jau žinai, mergaitė ar berniukas?

– Dar vienas berniukas.

– Vaje. Sveikinu.

– Ačiū. Nors norėjau mergaitės.

– Na jau? Kodėl?

– Atspėk.

– Nes du berniukus jau turi? Na ir kas?

– Tarkim, todėl, kad jei šitas bus kaip tuodu, manęs laukia ligoninė.

– Liaukis, juk jie geručiai.

– Taip. Angeliukai.

– Puiku, kad bus dar vienas berniukas. Ar jau žinai, kaip pavadinsi?

– Galvojau, Aldu.

– Ką? Juokauji?

– Kodėl? Būtų gražu, toks buvo tėčio vardas, todėl manau, kad...

– Marta, *negali* jo pavadinti Aldu.

– Kodėl negaliu?

– Negali turėti trijų sūnų, kurie vadintųsi Aldas, Džovanis ir Džakomas. Ką paskui darysit, rengsit komedijas?

– Nepagalvojau. Aldas, Džovanis ir Džakomas, taip... Nors iš tiesų būtų Džovanis, Džakomas ir Aldas...

– Paklausyk: negali to daryti.

– ...

– ...

– Taip, išties negaliu.

– Šaunuolė.

– ...

– ...

– Prakeikimas, jau buvau bepriprantanti. Tu visada viską sugadini.

– Žinoma. Dabar aš kaltas.

– Bet kodėl? Prakeikimas, *kodėl* visada viskas taip sudėtinga? Net negaliu pavadinti sūnaus savo tėvo vardu, kodėl? Kodėl visada taip?

– Marta, ne visada taip. Tik šįkart.

– Mano gyvenime visada taip buvo. Aš niekada negaliu daryti to, ką kiti daro nuo ryto iki vakaro, vis dėl kokios nors sumautos priežasties.

– Tik nevaidink aukos.

– Tenorėjau jį pavadinti Aldu. Labai. Ir negaliu to daryti. Gal pasakysi, kodėl?

– Gal tai ne jo vardas. Paprasta.

– Po velnių, tai buvo mano tėvo vardas. Aš šį vardą mylėjau. Ar turiu teisę pavadinti juo savo sūnų?

– Tada galėjai pavadinti Aldu kurį nors iš dviejų pirmųjų. Kodėl to nepadarei?

– Kuo čia dėta tai, kai jie gimė, tėtis dar buvo gyvas.

– Būtent. Gal bijojai suteikti jam tokį malonumą?

– ...

– Klausau?

– Ar žinai, kad esi šiknius?

– Atleisk. Nenorėjau to pasakyti.

– O kai prašai atleisti, esi dar didesnis šiknius.

– Rimtai prašau atleisti.

– Būtent. Tie, kurie suvokia esantys šikniai sekundę po to, kai pasirodė esantys šikniai, yra dar didesni šikniai.

– *OK*. Kitą kartą palauksiu dvi tris dienas.

– O didžiausi šikniai yra tie, kurie atsiprašę dar bando juokauti.

– Marta, nenoriu pyktis. Tiesiog negaliu klausyti, kai vaidini auką.

– Ak, tada man tenka atsiprašyti. Ar labai tave įskaudinau?

– Klausyk, atsiimu savo žodžius: pavadink jį Aldu, ir tiek žinių.

– ...

– Kas atsitiks? „Gražūs, ar jie visi tavo?“ – „Taip.“ – „O kokie jų vardai?“ – „Aldas, Džovanis ir Džakomas.“ – „Tikrai? Kaip tų komikų?“ – „Taip, kaip komikų.“ Viskas.

– ...

– Pavadink jį Aldu.

– Manau, taip ir padarysiu.

– Teisingai, nes problemos visai kitos. Tiesa?

– Taip, tiesa. Beje, norėjau tavęs paklausti.

– Klausau.

– Ar paskambinai tam psichoanalitikui?

– Ne, nepaskambinau.

– Bet ruošiesi jam skambinti?

– Ne, nesiruošiu jam skambinti.

– Taigi, nesiruoši eiti pas jį konsultuotis?

– Marta, nemanau, kad...

– Tada galiu eiti aš?

– Ką pasakei?

– Pasakiau, kad jei tu nesiruoši pas jį eiti, eisiu aš. Noriu vėl lankytis pas psichoanalitiką.

– Ar ne tavo draugė tau davė jo numerį?

– Taip.

– Argi tas psichoanalitikas nėra griežtas?

– Taip. Na ir kas?

– Argi neuždrausta konsultuotis pas savo draugės draugą?

– Mano draugė yra ne jo draugė, o kolegė. Ji man tik jį pasiūlė.

Draudžiama konsultuotis pas draugę, štai kodėl neinu pas ją; ir eiti konsultuotis pas savo svainės psichoanalitiką, todėl prašau gerai pagalvoti, nes jei aš pas jį nueisiu, tu negalėsi to daryti.

– Marta, man nereikia galvoti. Gali eiti pas jį gydytis, manęs tai nedomina.

– Konsultuotis. Ne gydytis, o konsultuotis.

– Gerai, konsultuotis.

– Tai aš jam paskambinsiu?

– Taip.

– *OK*, ačiū.

– Nėra už ką.

– Susiskambinsime.

– Marta?

– Taip?

– ...

– ...

– Ne, nieko. Susiskambinsime.

– Iki.

– Iki.

* * *

– Klausau?

– Sninga!

– Kur esi?

– Romoje! Ir sninga!

– Čia lyja.

– O čia sninga kąsniais, gražu pažiūrėti. Cha. Kaip tik šią akimirką ant manęs sninga, nori, kad atsiųsčiau tau filmą?

– Ne, ačiū. Ar sniegas laikosi?

– Dar ir kaip. Visas miestas paralyžiuotas. Oro uostai uždaryti.

Autobusai skersai gatves, visi lauke svaidosi gniūžtėmis, kaip aštuoniasdešimt šeštaisiais.

– Ką tu gali žinoti apie aštuoniasdešimt šeštuosius? Buvai Londone.

– Visi čia tik ir kalba: „Kaip aštuoniasdešimt šeštaisiais, kaip aštuoniasdešimt šeštaisiais..." Ar aštuoniasdešimt šeštaisiais daug prisnigo?

– Taip, nemažai.

– Nuostabu. Niekas nedirba.

– Įsivaizduoju. Tu palaimintas.

– Na, gal rytoj snigs ir pas jus.

– Čia viskas kitaip. Tai yra ir čia viskas būna paralyžiuota, bet žmonės pyktų.

– Tik tu vienas žinai, ką veiki tame Milane.

– Aš čia dirbu.

– *OK*, bet nebandyk man sakyti, kad nerastum darbo Romoje. Paklausyk mano plano: parduok ten savo lėlių namus ir nusipirk gražų butuką čia, Garbateloje, kur kainos, deja, irgi pakilo, palyginti su buvusiomis prieš dešimtmetį, bet jis vis dar patogiausias Romos rajonas, jau nekalbant, kad madingiausias. Būsim kaimynai.

– Plano pabaiga?

– Taip.

– O darbas?

– Dirbsi su manim. Galvoju apie savo radiją. Galėtum jam vadovauti.

– Prisipažink, sugalvojai šią akimirką?

– Neneigsiu, bet mintis puiki. *Barrie* radijas: gerai skamba, tiesa?

– Ir ką manai veikti su radiju?

– Muzika. *Community. Immagine**. Pjetrai, kalbu rimtai.

– Gal kartais žinai, kiek kainuoja dažniai?

– Klausyk, aš labai turtingas. Nebežinau, kur dėti pinigus. Kuo labiau stengiuosi jų atsikratyti, tuo daugiau turiu. Gal uždirbsiu ir iš radijo.

– Jei tikrai nenori uždirbti, tereikia vengti reklamos.

– Puiku. *Barrie* radijas: vienintelė pasaulyje radijo stotis be reklamos. Na kaip, sutinki?

– Taip.

– Kada pradėsime?

– Šeštadienį, kai atvažiuosi.

– Beje, negaliu atvažiuoti. Apgailestauju, šį savaitgalį turiu būti Londone.

– Gaila.

– Bet kitą sekmadienį Malpenzoje teks keisti lėktuvą, galėčiau praleisti reisą, kartu papietautume.

– Kitą sekmadienį?

– Taip. Su Klaudija, žinoma. Kaip ji?

– Gerai. Bet tą sekmadienį mes negalime. Važiuojame pietauti pas tėtį.

– Pas tėtį? Kodėl?

– Jis mus pakvietė.

– A-a. Kaip jis laikosi? Gerai?

– Nežinau, kaskart vis labiau kvaišta. Šantal sako, kad jis laikosi gerai, bet man taip neatrodo, kartais manau, kad ji irgi pamišusi.

– Išties, visada sakiau: tai ji pamišusi, o ne jis.

– Gal važiuotum kartu?

* Bendruomenė. Įvaizdis (*angl.*).

– *Kur?*

– Pas tėtį. Jei jau būsi čia.

– Nejuokauk.

– Klausyk, jis serga. Anądien, kai kalbėjomės telefonu, palaikė mane tavim.

– Prašau, nekalbėkime apie tai.

– Na jau, gal pasakysi, ką jis tau padarė.

– Pjetrai, prašau.

– Jis senas, ligotas. Sako, kad kalbasi su mama, ją mato... pasakė man, kad mama pagamins makaronų, apkeptų orkaitėje, įsivaizduoji? Kaip gali būti toks nejautrus?

– Aš nejautrus? Tai jam dvidešimt metų buvo į mane nusispjaut, ir jei nebūčiau pas jį nuvažiavęs, kai susirgo mama, ir toliau apie mane negalvotų.

– Betgi paskui jūs susitaikėt.

– Nė velnio nesusitaikėm. Žinai, ką jis man pasakė tą dieną, kai mirė mama? Dar nebuvo jos paguldę į karstą, ir žinai, ką jis man pasakė?

– Ką jis tau pasakė?

– Pasakė: „Na, dabar mudu esam mūsų šeimos viengungiai." Toks buvo jo būdas susitaikyti.

– Jam visada trūko takto. Tai buvo klaida.

– Klaida. O susidėti su mamą slaugiusia sesele, kas tai, dar viena klaida? Jei nori žinoti, jie jau buvo kartu dar prieš mamos mirtį.

– Ir kas? Gal jis vienintelis buvo neištikimas savo žmonai?

– Septyniasdešimties? Jos akivaizdoje, kai ji miršta vėžiu? Su jos sesele? Tavo tiesa, pasaulyje pilna vyrų, kurie taip daro...

– Tai nebuvo jos akivaizdoje. Mama to nežinojo.

– *Nežinojo*... Kaip gali taip kalbėti? Kaip gali važiuoti pas juos pietauti?

– Ne, kaip tu gali šitaip jo nekęsti? Po velnių, juk jis tavo tėvas.

– Būtent todėl, kad buvo mano... Klausyk, daugiau apie tai nekalbėkim, gerai? Mėšlas, kodėl pradėjom apie jį kalbėti? Juk buvome susitarę: apie jį nekalbėti, buvome aiškiai dėl to susitarę. Tu daryk, kaip tau patinka, aš darysiu, kaip man patinka, bet *nekalbėkime* apie jį, labai tavęs prašau.

– Gerai gerai. Nekalbėkime.

– ...

– ...

– Verčiau sakyk, ar pasirodė tavo išgelbėtoji? Koks nors ženklas, skambutis, padėka...

– ...

– Klausau?

– Taip? Ką sakei?

– Klausiau, ar pasirodė tavo išgelbėtoji. Kadangi ji artima manosios draugė, maniau, pasirodys.

– Ne, nieko.

– Koks pasaulis. Gerai, susiskambinsime. Einu svaidytis sniego gniūžtėmis.

– Pasilinksmink.

– Iki, Pjetrai.

– Iki.

* * *

– Taip?

– Sveikas, Pjetrai.

– Sveikas. Kaip sekasi?

– Gerai, o tau?

– Gerai. Yra naujienų?

– Taip. Jie atvyko.

– Kas?

– Dievai.

– Kokie dievai?

– Besonas ir Staineris.

– Kur atvyko?

– Į Milaną.

– Tikrai? O ko?

– Kaip ko? Pasirašyti.

– Ką pasirašyti?

– Susijungimo sutartį. Tik nesakyk, kad nežinojai.

– Ko nežinojau?

– Pjetrai, ar tu iš manęs šaipaisi?

– Ne. Nežinau, apie ką kalbi.

– Nežinojai, kad jie nusprendė Milane pasirašyti susijungimo dokumentus?

– Ne.

– Bet juk visi čia žinojo.

– Manęs ten nėra. Vienintelis, kuris man ką nors praneša, esi tu, o tu man to nesakei.

– Maniau, tu jau žinai.

– O aš nežinojau.

– Jie nutarė pasirašyti čia.

– Čia? Kodėl?

– Kad būtų ramiau. Kad mažiau kristų į akis.

– Ką? Sukuria didžiausią pasaulyje grupę ir nori nekristi į akis?

– Pjetrai, ką galiu tau pasakyti. Jie pasirašo čia. Jau atvyko.

– Besonas ir Staineris.

– Taip. Su žmonomis ir vaikais. Besonas gyvena „Savojos kuni-

gaikštyje", o Staineris, sako, prie ežero, „*Este* viloje". Savaitgalį jie eis apsipirkti, antradienį visi kartu nueis į La Skalos atidarymą, o pirmadienį, per Šventą Ambraziejų, kai biuras bus uždarytas, ateis čia ir pasirašys. Atleisk, tikrai maniau, kad žinai.

– Nesvarbu, nieko baisaus.

– Gal galėtum atvažiuoti į biurą.

– Aš? Ko?

– Šiaip. Pasirodyti. Dabar čia pilna niekada nematytų veikėjų, prancūzų ir amerikiečių. Mes fiziškai okupuoti.

– Būtent. Nenoriu to matyti.

– Jie užėmė posėdžių salę. Kas pusvalandį užsisako picą ir pasakoja anekdotus. Net čia girdėti jų juokas. Ir visur kaišioja nosis.

– Tai praeis.

– O Basleris visiškas veidmainis.

– Jo darbas yra veidmainiauti.

– Čia visi eina iš proto.

– Tai jų reikalas, jie tik ieško preteksto, kad galėtų nutrūkti. Neužsikrėsk. Beje, kalbant apie išprotėjusius žmones, ar paskambinai Pikė sužadėtinei?

– Taip. Kalbėjomės telefonu.

– Ir kaip?

– Jie išsiskyrė.

– *Negali būti!* Ar ji tau nepasakė, kur jis, ką veikia?

– Ne. Sako, kad jau daugiau kaip mėnesį jo nematė.

– Nuo tos dienos su skardinių laikikliu...

– Taigi.

– Kokia ji tau pasirodė?

– Ji? Normali. Kokia turėjo būti?

– Nežinau, kalbėti galima visaip. Ką tiksliai ji tau pasakė?

– Pasakė, kad jie išsiskyrė prieš mėnesį ir nuo to laiko ji nieko apie jį negirdėjo.

– Supratau, bet ar ji tai pasakė piktai, liūdnai?

– Pjetrai, iš kur galiu žinoti? Kalbėjomės telefonu.

– Ar ji tau uždavė klausimų?

– Klausimų? Ji man? Ne...

– Ar prisiminė tave?

– Kodėl turėtų prisiminti?

– Juk tu pas juos vakarieniavai.

– Taip, bet aš jai to nepasakiau. Jau ir taip buvo nelengva klausti jos apie Pikė. Žinai, nė neprisiminiau, kuo jis vardu.

– Pikė? Federikas.

– Taip, bet aš to neprisiminiau. Čia visi vadino jį pavarde. Turėjau paklausti, ar ji yra pono Pikė sužadėtinė...

– Bent pasakei jai, kad jis pradingo?

– Ne, negalėjau...

– Tada aišku, kodėl nieko tau nepasakė. Buvai per daug oficialus.

– Ji man pasakė, kad jie išsiskyrė, ką dar galėjo pasakyti? Ką reiškia per daug oficialus?

– Per daug oficialus. Gal ji ką nors žino, bet nieko tau nepasakė, nes buvai per daug oficialus. Gal ji žino, kur jis. Turėtum jai perskambinti ir pasakyti, kad esi Markas Tardiolis, jūs pažįstami, nes buvai pas juos vakarienės ir ...

– Klausyk, aš jai nebeskambinsiu. Man jau ir taip buvo gėda kaip kokiam vagiui.

– Suprantu. Užmiršk.

– Kodėl tu pats jai nepaskambini? Be to, aš negalėčiau, net ir norėdamas: suprastų, kad esu tas pats, kuris jau kartą skambino, ir jai kiltų įtarimas. Nors nesuprantu, kodėl turėtų ką nors slėpti.

– Tavo tiesa. Aš pats jai paskambinsiu. Ar radai ją *Elle* studijoje?

– Taip. Dabar neturiu numerio, bet gali rasti telefonų knygoje. Ir paskui man papasakosi...

– Žinoma.

– Žodžiu, į darbą neatvažiuosi.

– Tikrai nemanau.

– Net rytoj, kai čia bus Besonas?

– Ypač rytoj.

– Ar nebijai, kad tave išmes?

– Jei išmes, tai išmes. Nieko nepakeis, atvažiuosiu ar neatvažiuosiu.

– Teisybė. Tik nesuprantu, kaip gali būti toks ramus.

– Tai tu sakai, kad esu ramus.

– Atrodo, lyg tau būtų nusispjaut.

– Žinai, kaip sako amerikiečiai? *Keep cool**.

– Taip, lengva pasakyti.

– Būtent. Nieko nekainuoja.

– Taip, bet tu tarsi... Atleisk, ne mano reikalas.

– Neatsiprašinėk. Žodžiu, pasirašo pirmadienį?

– Taip, pirmadienį.

– Pamatysi, po to bus geriau.

– Tikėkimės. Pranešiu.

– Ačiū. O rytoj pasveikink nuo manęs dievą.

– Amen.

---

* Ramiai (*angl.*).

36

Užsiimu *spiningu**.

Jolandos mobilusis suskambo pačiu laiku: ji priversta keletą žingsnių pasitraukti, kad atsilieptų, o aš galiu grįžti į pradžią, pabandyti suprasti, ką ji man ką tik pasakė, – nes galima apsvaigti ir nuo nieko. Užsiimu *spiningu*. Taigi. Kai juodvi su Migla trumpam pasirodė tą žiemos dieną, užkalbinau ją. Nežinau, kodėl, o ypač nežinau, kodėl būtent šįryt, bet pajutau norą sulaužyti schemą; sustabdžiau ją ir kone priverčiau kalbėtis. Du sakiniai apie šaltį, du – apie dangų, kuris šiandien tikrai žada sniegą, paskui apie mūsų šunis – kol kas nieko nauja, šiomis temomis kalbėdavomės ir anksčiau; paskui pirmą kartą žengiau toliau ir prabilau apie jos pasikeitusius įpročius: pirma ji parkelyje praleisdavo gerą pusvalandį, o dabar tik kartą atbėga pasiusinti šunį. Nepaklausiau, kodėl (akivaizdu: šalta), bet tereikėjo apie tai užsiminti, ir paskatinau ją ištarti, kad aš visai nepasikeičiau, visą laiką čia, net ir be šuns; taip nuotolis tarp mūsų ir mūsų nepatenkintų smalsumų, nesikeitęs per praėjusius mėnesius, dabar tarsi išnyko: pagaliau

* *Spinning* – prekės ženklas. Taip vadinama ir dviračių sporto imitacija patalpoje stacionariu dviračiu (*angl.*).

galėjome vienas kito klausti, ką troškome sužinoti. Jolanda tai padarė pirma: kodėl aš visą laiką čia, kasdien, net ir be Dilano, net ir per darganą? Nesvarsčiau, ar ji jau žino atsakymą, gal iš kvartalo gandų, galų gale visai nesvarbu. Atsakiau tiesą, bet dviem etapais: iš pradžių pasakiau, kad įmonėje, kurioje dirbu, didelė sumaištis dėl vykstančio susijungimo, ir verčiau palauksiu, kol atslūgs įtampa, čia, prie mokyklos, kur mokosi mano duktė; paskui, suvokęs, kad to tikrai per mažai ir tai nepaaiškina visų glėbesčiavimųsi, pridūriau, kad likti čia, o ne, tarkim, grįžti namo ar eiti žaisti tenisą, ar dar ką nors daryti įpratau todėl, kad mergaitė – ir reikšminga sinekdocha mostelėjau į mokyklą – neseniai neteko motinos. Iškart po to įdėmiai pažvelgiau į ją ir pamačiau, kaip jos įžūlų grožį sušvelnino liūdna ir supratinga, bet gal būtent dėl to grožio vis dar mįslinga šypsena. Visada sunku įsivaizduoti, ką galvoja gražios moterys. Ar ji suprato? O jei taip, *ką* suprato? Dabar nekantravau išgirsti, ką ji pasakys; po trumputės pauzės tai, ką ji pasakė, buvo: „Oho. Tai bent tėtis." Jos komentaras sukėlė ne tik šiltą, gaivališką pasitenkinimo bangą, kuri savaime buvo gerokai veidmainiška (ar ji būtų tai pasakiusi tokiu pačiu tonu, jei prieš mėnesį Rokamarėje būtų pamačiusi mane sode ant žolės su Eleonora Simončini, taip saugantį savo dukrelės miegą?), bet ir netikėtą mano smalsumo pagreitį. Prisiminiau, kaip Karlas čia, parkelyje, pagyrė jos vardą, o ji atsakė, kad jis bjaurus: įžeisk savo vardą, pagalvojau, ir įžeisi savo tėvą. Gal Jolanda turi problemų su savuoju? Todėl, kai paklausiau: „O ką tu veiki?", labai tikėjausi, kad atsakymas, jei tokio sulauksiu, bus kaip nors susijęs su jos tėvu. Pamaniau, kad taip ir galėjo būti, ji galėjo man atsakyti, tarkim, „Dirbu su savo tėvu", jis – notaras, įdarbinęs savo kontoroje gražią tingią dukrą, demonstruoja ją bylų fone, žinoma, darbas pusę dienos ir už simbolinį atlyginimą, kuris vis dėlto yra vie-

nintelis jos pajamų šaltinis, kad tėvas galėtų ją laikyti ant trumpo pavadėlio, daug trumpesnio, nei ji laiko Miglą; bet niekada nesitikėjau atsakymo, kurį pribloškiamai nekaltai man ištarė Jolanda: „Užsiimu *spiningu*." Pažvelgiau į ją apstulbęs: jai kokie dvidešimt septyneri, graži, akivaizdžiai turtinga – šuo kainuoja milijonus, – o gyvenime užsiima *spiningu*. Tą akimirką suskambo jos mobilusis, ji pasitraukė per keletą žingsnių atsiliepti, vis dar stovi ten, už dvidešimties žingsnių nuo manęs, ir greitakalbe beria į mobilųjį, o aš svarstau: gal ji norėjo pasakyti, kad *moko spiningo*? Buvusi tinklininkė? Nebaigtas kūno kultūros institutas? Kursai kokioje nors draugui priklausančioje sporto salėje? Gali būti, fiziniai duomenys tinkami. Kita vertus, jei norėjau išgirsti kaltinimą tėvui, kokio geresnio atsakymo galėjau tikėtis? Pažiūrėk į mane, tarsi būtų pasakiusi, pažiūrėk, kiek manyje slypi galimybių: žinoma, ne tik grožis, bet ir pasitenkinimas, įgyvendinti troškimai, įsitvirtinimas visuomenėje, darbas, pinigai, meilė; tačiau gyvenime, be to, kad vedu pasivaikščioti šunį ir kalbu telefonu, užsiimu tik *spiningu*. Mano sumautas vardas ir, žinoma, esu kvaila, ir netrukus kas nors užtaisys man vaiką, o net jei mes susituoksime – greit išsiskirsime, ir man bus klaikiai sunku būti motina, siaubingai, turėsiu prašyti tėvų pagalbos, ir visiems tai bus patvirtinimas, kad esu niekam tikusi, o dėl viso to kaltas, spėk, kas...

Štai, ji įsikišo mobilųjį į kišenę ir eina manęs link. Po penkių sekundžių vėl bus čia. Ką jai dabar pasakysiu? Užsiimu *spiningu*: jei būtų pasakiusi, kad serga leukemija, gal kokį žodį ir būčiau radęs, bet dabar visiškai nežinau, ką sakyti. Verčiau nieko nesakyti, iškart užverti šias duris; be to, jos atsakymas buvo taškas, o telefono skambutis – nauja eilutė. Iki, pasimatysime – viskas. Bet dabar jos veide nuostaba, ir paskutinius žingsnius manęs link

eina žiūrėdama net išsižiojusi, lyg būčiau labiausiai stulbinantis dalykas, kurį kada nors matė jos akys; tai neįmanoma, dabar esu labiausiai nuspėjamas šitos miesto dalies reginys. Išties dabar, kai ji jau prie manęs, jos apstulbęs žvilgsnis sminga tolyn, jis skirtas ne man, o kažkam už mano nugaros. Smakro mostu kviečia mane atsigręžti, ir aš atsigręžiu, o nuo to, ką pamatau, man irgi prasiveria burna: du didžiuliai juodi automobiliai diplomatiniais numeriais vienas paskui kitą sustoja priešais parkelį, antroje eilėje. *Mercedes 400 CDI* ir, tai bent! – *Maybach* – iki šiol jį mačiau tik internete, nė sykio tikrovėje – toks gražus, milžiniškas ir spindintis, kad kitus automobilius aplinkui staiga tarsi aptraukia migla. Iš *Mercedes* iššoka du galingi jaunuoliai ir atidaro *Maybach* dureles, iš jo išlipa pagyvenęs vyriškis, irgi didžiulis, ir pasuka prie mūsų.

– Ar ten Marlonas Brando? – šnabžda Jolanda, nes iš pirmo žvilgsnio tikrai taip atrodo. Bet ten Isakas Staineris. Iškart jį atpažįstu, jis – vienas iš tų žmonių, kuriuos gana kartą pamatyti nuotraukoje, ir jau niekada neužmirši. Taip, nėra abejonių: tai tikrai jis, šlubuojantis mūsų nelemto susijungimo dievas. Net su lazda. Akivaizdžiai absurdiška – štai – jis atvažiavo pas mane.

– Ponas Paladinis? – paklausia, angliškai.

– Taip.

– Staineris. Malonu.

Ištiesia man stebėtinai ploną, liauną ranką, visiškai nederančią su jo imtynininko kūnu. Paspaudžiu, ji minkšta, glotni, dar labiau nustembu.

– Užuojauta.

– Ačiū.

Migla ima uostinėti jo kojas – sakyčiau, labai aristokratiškai, tarsi žinotų, kad jis turtingiausias ir galingiausias žmogus, kurį jai kada nors teko uostinėti. Staineris apsimeta nepastebintis.

– Sutrukdžiau? – klausia ir labai santūriai žvilgteli į Jolandą, bet to pakanka, kad ši pabėgtų.

– O, ne, – sumurma ir pabėga tiesiogine žodžio reikšme, nusitempdama paskui Miglą. Gal akimirką bijojo, kad jai teks dalyvauti prisistatymo ceremonijoje ir netgi bus priversta pakartoti Staineriui, kuo užsiima, angliškai: *I do spinning...*

– Tikiuosi, nesutrukdžiau nieko svarbaus.

– Ne, ne, nieko svarbaus.

– Ar suprasit, jei kalbėsiu angliškai?

– Taip.

Nežymiu lazdos mostu parodo į mano automobilį.

– Ar ten jūsų automobilis?

– Taip.

– Gal galėtume į jį atsisėsti? – paklausia. Iš tiesų pradeda snyguriuoti, dideliais retais ir sunkiais kąsniais, lyg medvilne. – Norėčiau su jumis pasikalbėti.

Įsėdame į automobilį. Staineris susmunka ant sėdynės, spyruoklės sugirgžda nuo jo svorio. Staiga automobilio salonas susitraukia, tarsi manoji *Audi* būtų virtusi panda. Staineris įsitaiso, pasideda tarp kojų lazdą ir garsiai atsidūsta, o aš pajuntu nesuvaldomą norą jį paliesti, nes jo buvimas čia visiškai nerealus, visomis prasmėmis peržengiantis visas ribas. Rimtai, gal aš sapnuoju. Paleidžiu variklį, kad įjungčiau šildymą, *Radiohead* nuomonė tokia pati, nes daina, prieš suskumbant ją išjungti, spėja pranešti: *tik tai, kad jį jauti, nereiškia, kad jis yra*. Teisingai. Dalykai neturi tik būti, jie privalo turėti prasmę: kokia jo prasmė čia?

– Gerai... – pradeda.

Staiga suprantu: Eleonora Simončini. Žinoma. Jie susitiko, ji jam papasakojo galai žino ką, jis supyko ir atvažiavo įsriegti man

į užpakalį. Dabar pasakys porą žodžių, paskui perduos savo pakalikams, o tie gerai mane aplamdys...

– Daugelis sako, kad šis susijungimas bus pirmoji nesėkmė mano gyvenime, – sako, angliškai. – Bet tai netiesa.

Jis nė nežiūri man į akis: sėdi nudelbęs žvilgsnį į purviną kilimėlį. Aš silpnaprotis. *Žinojau*, kad ji buvo jo meilužė, visi tai žino...

– Visų pirma, – tęsia, – tai nėra nesėkmė. Nebūtinai. Prancūzas laimėjo tik pirmąjį raundą.

Raundą... Dabar sninga tirštai, sniegas užklojo priekinį stiklą. Vienintelis gynybos veiksmas, kurį sugalvoju, – kelis kartus perbraukti valytuvais, vėl tapti matomas; bet taip dar blogiau, nes dvi švaraus stiklo arkos atskleidžia prieš automobilį stovinčius janyčarus. Skėčiai jų rankose atrodo lyg būtų Barbės.

– Maža to, jis tik laimėjo burtų traukimą, kad pasirinktų aikštelę... Šiaip ar taip, net jei galų gale tai pasirodys esanti nesėkmė, ji nebus nei pirmoji, ne didžiausia.

Pakelia akis, įsmeigia į mane žvilgsnį. Viskas. Gal jis pats mane patvarkys, suknežins nosį lazdos rankena, čia pat, mašinoje. Jis yra *self-made-man**: jaunystėje turėjo nemažai pakovoti...

– Atvažiavau jums papasakoti apie savo tikrąją nesėkmę.

Bet neatrodo grėsmingas. Jo pilkose akyse nematyti nė šešėlio pykčio, o legendiniame veide – jokio agresyvumo. Balsas tvirtas, šiltas, man net atrodo, kad jis kalba lėčiau, nei įpratęs, aiškiai tardamas žodžius, kaip mokykloje, kad viską suprasčiau. Išties, iki tol nepraleidau nė žodžio.

– Ar girdėjote atlyginimo Šoa aukoms istoriją? – paklausia. – Žinot, kaip ji pasibaigė?

---

* Čia: save sukūręs žmogus (*angl.*).

Kita vertus, iš kur galiu žinoti, kaip jis įpratęs kalbėti?

– Regis, Šveicarijai teko sumokėti didelę sumą, – sakau.

Staineris vėl nudelbia akis į kilimėlį.

– Tūkstantį du šimtus penkiasdešimt milijonų dolerių. Ne Šveicarijai, o Šveicarijos bankams – tai visai kas kita. Kadangi visi žino, kad šiam reikalui paskyriau savo gyvenimą, bankams sutikus išmokėti tokią didžiulę pinigų sumą, mane palaikė pagrindiniu šios pergalės veikėju. Bet viskas priešingai. Aš buvau nugalėtasis.

Tebežiūrėdamas žemyn, lėtai papurto galvą. Ne, neatrodo, kad ant manęs pyktų, beveik manęs nepastebi – nors tai ramina, tačiau jo pasirodymas čia tampa dar paslaptingesnis.

– Matote, – tęsia, – aš esu kanadietis, ne amerikietis. Mano tėvai emigravo į Torontą, ten ir gimiau. Esu Kanados žydas. Versle išmokau šiam skirtumui neteikti didesnės reikšmės, tačiau kalbant apie sąžinę, skirtumas absoliučiai esminis: kanadiečiai turi sąžinę, o amerikiečiai neturi. O nesėkmę patyriau būtent dėl to, kad turiu sąžinę...

Tardamas šiuos žodžius, vėl pakelia į mane akis, jo veidas švyti pasididžiavimu, neišnykusiu ir per stojusią tylą. Dabar jis lyg pasenęs vaikas, Jolanda teisingai pamatė, panašus į Marloną Brando: tokie pat žili išsitaršę plaukai, toks pat nežmoniškas žvėriškos traukos ir kūno masės derinys. Sniegas vėl užklojo priekinį stiklą, nejaučiu poreikio jį valyti: gal klystu, tačiau nebebijau būti čia, uždarytas su juo.

– Prieš aštuonerius metus, – vėl prabyla, – kai Amerikos valstybės sekretorius Stiuartas Eizenstatas paskelbė raportą, pavadintą jo vardu, jis nepadarė nieko kita kaip tik oficialiai pripažino seniai žinomus faktus: Šveicarijos bankai ir toliau neišleido iš rankų aukso ir turtų, kuriuos naciai prisiplėšė iš Vokietijos žydų,

ir tas raportas juos galutinai prispaudė. Bet tą akimirką, kai jis pareiškė, kad aukų palikuonims atlygintina suma turi būti tūkstantis du šimtai penkiasdešimt milijonų dolerių, pajutau dvoką: milžiniška suma, dukart didesnė už visus drąsiausius skaičiavimus, ir supratau, kad didelė jos dalis atsidurs žmonių, niekaip nesusijusių su Šoa, kišenėse.

Jo balse pasigirdo lengvas pykčio virptelėjimas. Bet nesusijęs su manim, tai visiškai akivaizdu.

– Kita vertus, kol Vokietijos karo deklaracija neužkirto tam kelio, prekyba neaiškios kilmės auksu buvo oficiali Jungtinių Valstijų politika, tą liudija daugybė kitų raportų, iki ir po Eizenstato. Taigi ši suma, regis, turėjo perkelti ant Šveicarijos bankų pečių ir pačių amerikiečių atsakomybę. Tačiau bankai savo ruožtu atliko istorinį patikrinimą, pagal kurį nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos neaktyvių ir susiejamų su holokausto aukomis sąskaitų Šveicarijos bankuose vertė viso labo siekė dešimt milijonų dolerių; tą sumą jie ir buvo pasiruošę mokėti. Supratot? Dešimt prieš tūkstantį du šimtus penkiasdešimt. Viena vertus, bankų pasiūlymas neigė faktą, kad dešimtys tūkstančių Vokietijos žydų buvo apiplėšti ir nužudyti, kita vertus, amerikiečių reikalavimas buvo tarsi kvietimas spekuliantams, jau nekalbant, kad jis turėjo padėti ir *galutinai nusikratyti atsakomybės dėl* pradingusio žydų aukso. Keturiasdešimt metų dirbome dėl ko? Kad atlygintume aukoms? Ne. Kad dar sykį stotume į karą, dar sykį patvirtintume stipresniojo tiesą; ir nors šveicarai būtų laikęsi tvirtai – taip jie ir laikėsi, – šįkart stipresni buvome mes: mūsų pusėje buvo Jungtinių Valstijų vyriausybė, Izraelio vyriausybė, žydų asociacijos, tarptautinės kompanijos, magnatai, diplomatai, istorikai, kino žvaigždės ir visa laisvojo pasaulio spauda. Jei Eizenstato raporto išvados būtų buvusios atmestos, buvo parengtas totalaus boikoto

planas: ne tik Šveicarijos bankų, bet ir kiekvieno šveicariško gaminio – šokolado, pieno, laikrodžių: visų tų dalykų, kurie kuria Šveicariją.

Jis pasikrapšto nosį. Žaibiškai, su tam tikra deimantų šlifuotojo rankos elegancija: tačiau jis pasikrapšto nosį. Paskui užmaskuoja šį veiksmą, perbraukęs plaštakos viršum per smakrą, ir dedasi abejingu, tačiau tarp jo smiliaus ir nykščio kažkas yra. Įdomu, kur jis tai prilipdys...

– Bet ne visi su tuo sutiko. Ne aš vienas maniau, kad tai šantažas, kuris naikina visų mūsų pastangų esmę, kitaip tariant: atlyginti Šoa aukoms. Galėčiau išvardyti žydus, kurie galvojo taip pat, kaip aš, bet jums, ko gero, jų vardai bus bereikšmiai, nors kalbu apie labai įtakingus žmones – izraeliečius, kanadiečius, europiečius. Žinoma, mes buvome mažuma, tačiau tokia mažuma, kurios negalėjai nepaisyti.

Štai, padaryta: ant sėdynės šono. Klasika.

– Tada nutariau rizikuoti asmeniškai. Atėjo mano eilė. Man pavyko įtikinti Izraelio vyriausybę, kad Eizenstato raporte slypi neribotos teisinės tvirtos rankos rizika, ir gavau įgaliojimą. Derėtis.

Jis vėl pasikrapšto nosį. Ne, šįkart tik pasikaso.

– Buvo nuspręsta, jei man pavyks gauti keturis šimtus milijonų, reikalas bus baigtas: keturiasdešimt kartų daugiau, nei mums buvo pasiūlyta, ir tik trečdalis to, ko reikalauta. Sunku, bet įmanoma. Šveicarijoje turėjau šiokią tokią įtaką, mano grupės veikla vyko per daugelį iš tų bankų. Be to, vienas ponas, kurio, deja, jau nebėra, Enrikas Simončinis, buvo mano artimas draugas, regis, jūs pažįstamas su jo dukra...

Štai. Jis pakelia akis ir pašnairuoja į mane – siaubingai. Jau buvau atsipalaidavęs ir apimtas iliuzijos, kad jis čia atsirado be

jokios priežasties, *stebuklingai*, kaip Dievo Motina; bet priežastis yra, būtent ši, kita vertus, ji negali būti kita. Jo akutės mane suparalyžiuoja ir staiga nebepajėgiu nieko daryti, esu silpnas, lėtas, sunkus: lyg dabar jis naudotųsi *Sakai* būdu. Ką jis žino? Ką nori man *padaryti*?

– Enrikas ne tik buvo galingas saldumynų pramonės magnatas, – nuleidžia žvilgsnį, – bet ir turėjo tam tikros įtakos kai kuriems Šveicarijos vyriausybės nariams, o šie savo ruožtu galėjo paspausti bankininkus... Žodžiu, partija buvo sunki, bet ne beviltiška. Ne tokia, kokia būtų buvusi šveicarų padėtis, jei jie nesutiktų su mano pasiūlymu.

Brūkšteliu valytuvais, gorilos vis dar ten, juodi, sustingę, sningant; tačiau nuo tų į mane įsmeigtų akių jaučiuosi galintis apsiginti ir, prireikus, net viską paaiškinti.

– Daug mėnesių tam ruošiausi. Sunkiausia buvo man, Isakui Staineriui, *Žydiškam Rykliui*, šveicarų akyse pasirodyti tuo, kuo tomis aplinkybėmis iš tiesų buvau, kitaip tariant, teisiuoju. Tapo dar sunkiau, kai mano draugas mirė tokiomis beprotiškomis aplinkybėmis. Žinote, kaip mirė Enrikas?

Šįkart jokio žvilgsnio. Jokio *Sakai* būdo. Tik klausimas.

– Ne.

– Nukirsdintas stalo teniso stalo, išlėkusio iš furgono, kuris važiavo autostrada prieš jo automobilį.

Nutyla, leisdamas šiam absurdui nusėsti manyje. Sapnuosiu stalo teniso stalą, tikrai jį sapnuosiu.

– Taigi buvo labai sunku, – pakartoja, – bet, kaip sakiau, įmanoma. Taip vieną dieną prieš septynerius metus aštuntą valandą ryto nusileidau Ciuriche. Kelionėje nesumerkiau akių. Žiūrėjau į juodą vandenyną ir į žvaigždes. Jaučiausi neįveikiamas, nes dariau teisingą dalyką. Dirbau dėl kitų. Mirusiųjų. Ir susitikęs su

šveicarais pasakiau svarbiausią savo gyvenimo kalbą. Neužsiminiau apie riziką, kuri jų laukia nepriėmus sąlygų, ir apie galimą finansinį embargą, kurio skaičiai pusketvirto karto viršija jų šalies biudžetą. Ko gero, tai buvo įtikinamiausias mano turėtas argumentas, bet jo nepanaudojau: skridau tokį kelią ne tam, kad juos šantažuočiau. Aiškiai pasakiau, jog nesutinku su tokia agresyvia amerikiečių pasirinkta pozicija, taigi mano derybos yra tos tikrosios; kad ir su kokiu asmeniu jiems tektų susidurti po manęs, bus tik blogiau. Pasakiau skaičius ir susitelkiau į lemiamą mintį, kitaip tariant, kad turtingiems žydams holokaustas buvo dvigubas holokaustas, nes jis sunaikino žmones *ir* jų turtą. Tokią kalbą būtų buvę sunku pasakyti kurioje nors kitoje vietoje, nes ji būtų nuskambėjusi ciniškai, bet prieš pasaulio godžiausius manipuliuotojus pinigais galėjau taip kalbėti: per Šoa neturtingi žydai neteko gyvybės ir daiktų. Tačiau turtingieji neteko gyvybės, daiktų ir turto. Jų netektis buvo didesnė, todėl mūsų užduotis atlyginti jiems bent tai. Tai vienintelė likusi galimybė pataisyti pasaulį...

Pauzė. Nors matau tik jo profilį, nes, laimė, jis vis dar užsispyrusiai įsmeigęs žvilgsnį į kilimėlį, man pasirodo, kad jo veidas labiau susikaupęs, jis skendi atsiminimuose.

– Tai buvo svarbiausia mano gyvenimo kalba, ir gražiausia, labiausiai įkvėpta, o kai ją baigiau, man pasirodė, kad juos įtikinau. Nežinau, kodėl. Žinoma, nesitikėjau, kad jie čia pat išrašys ir įteiks čekį, bet tikėjau padaręs reikiamą postūmį, kad įtikinčiau juos prie savo pasiūlymo prirašyti bent vieną nulį. Pasakiau *įtikinti*, ne *priversti*. Kita vertus, jiems tai buvo vienintelis galimas išsigelbėjimas: nusileisti, bet ne šantažui, kurį būtų patyrę po manęs, o teisiojo argumentams, be kita ko, sutaupant aštuonis šimtus penkiasdešimt milijonų dolerių. Nebuvo sunku tai suprasti ir maniau, kad jie suprato.

Vėl įjungiu valytuvus – dabar tai vienintelis veiksmas, kurį gebu atlikti, – ir šįkart jis pakelia akis ir žiūri į sniegą, kuris neabejotinai džiugina Klaudiją ir kitus vaikus mokykloje: atrodo nustebęs, lyg tik dabar jį būtų pamatęs.

– Jei dabar man pasiūlytų iš naujo nugyventi gyvenimą, – tarė, – atsisakyčiau, pasakyčiau ne, tik todėl, kad nereikėtų dar kartą patirti tų penkių minučių, kurios buvo po mano kalbos...

Ne, tai ne nuostaba: kančia. Ir jis nemato sniego: valytuvų ritmiškai skaidomame baltame sūkuryje jis mato tai, ką ruošiasi man papasakoti, taip ryškiai, tarsi tai jame projektuotų, išties, aš irgi tai pamatau: rūpestingai užtrauktos užuolaidos, milžiniškas palisandro stalas, odiniai krėslai, gėlės, nė karto neįjungtas plazminis televizorius, keturi ar penki penkiasdešimtmečiai buldogai tamsiomis eilutėmis, o jis stovi prieš juos, lininiu kostiumu, su tuo pačiu paauglišku pasididžiavimu veide, kurį ką tik mačiau, – didžiulis, pasakiškai turtingas, bet dar niekada nesijautęs toks pažeidžiamas, beginklis, neapsaugotas...

– Vienas iš jų, manau, jis net nebuvo prezidentas, prabilo, pagyrė mano kalbą, pasakė, kokią didžiulę pagarbą man asmeniškai jaučia jis ir jo kolegos, ypač pabrėždamas mano moralines dorybes, o paskui tarė, kad jų dešimties milijonų dolerių pasiūlymą reikėtų laikyti galutiniu, jis nėra derybų objektas, nes pagrįstas jų sumautu istoriniu patikrinimu.

Pasisuka, žiūri į mane.

– Supratot? Jie man nedavė nieko. Svarbiausias mano gyvenimo reikalas nedavė nė cento pelno. Kaip buvo dešimt milijonų, taip ir liko. Lėktuvas, laukęs manęs oro uoste, kainavo septynis. Subingalviai.

Štai, dabar jis iš tiesų kenčia: ir jis, kaip visi kiti, kurie čia buvo atėję, pagaliau išlieja nuostabią skausmo bangą. Ši vieta išties ste-

buklinga: raudų siena be sienos. Milanas yra šventas miestas, ir jei niekas to nežino...

– Grįžęs į Niujorką, nedelsdamas įteikiau Pasauliniam žydų kongresui atsistatydinimo pareiškimą, tačiau tie patys draugai ne amerikiečiai, padėję man šiame reikale, maldavo jį atsiimti, ir aš jį atsiėmiau. Dabar buvau vaškas jų rankose. Jie manęs maldavo daugiau nebeužsiimti tuo reikalu, nesiimti jokių iniciatyvų ir su niekuo apie jį nekalbėti. Mainais pažadėjo saugoti manosios nesėkmės paslaptį, o nuo tos akimirkos mano bandymas tarpininkauti būtų laikomas *niekada nevykusiu*...

Jis vėl įsmeigia į mane žvilgsnį.

– Todėl jei, tarkim, rytoj sumanytumėt parduoti šią istoriją kokiam nors laikraščiui, galėčiau iškelti bylą ir jums, ir laikraščiui, ir ją laimėčiau, o laikraštis taptų mano nuosavybe, taip pat ir jūs.

Akivaizdus grasinimas, netgi labai įžūlus, bet dabar jis manęs nėmaž nebaugina. Pirmiausia, todėl, kad nepardavinėju istorijų laikraščiams, antra, todėl, kad jam po tiekos gerumo tai – priverstinis žingsnis, tarsi garo nuleidimas, kad vėl taptų *Rykliu*: gal jei išsėstų iš mašinos to nepadaręs, jį ištiktų embolija.

– Praėjus metams nuo mano derybinio pasiūlymo, kurio niekada nebuvo, bankai nusileido Eizenstato reikalavimui ir sutiko mokėti tūkstantį du šimtus penkiasdešimt milijonų. Garsi Niujorko advokatų kontora buvo įpareigota paskirstyti sąskaitų savininkams šimtą dvidešimt penkis milijonus dolerių. Kitiems išlikusiems žydams skirti apie du šimtai milijonų. Šimtas keturiasdešimt penki milijonai atiteko žydų organizacijoms ir advokatams. Iš viso iki šiol keturi šimtai septyniasdešimt trys milijonai dolerių, kitaip tariant, atėmus paslaugų dalį, suma, dėl kurios aš kovojau. Bet tai mažiau nei pusė to, kiek buvo atlyginta: likusieji pinigai dar neišdalyti ir nežinia, kam jie atiteks.

Jis giliai įkvepia.

– Tai viskas, – taria.

Lieka sustingęs, žiūri į savo istorijos pabaigos titrus, bėgančius ant mašinos priekinio stiklo. Paskui pasisuka į mane, pasako *so long*, paspaudžia ranką, atsidaro dureles ir prasideda sunkus lipimo iš automobilio procesas; tik dabar, matydamas, kaip jis vargsta, suprantu, kaip jis mane pagerbė įsisprausdamas į šitą griuveną, o ne įsakydamas man sėsti į jo *Maybach*. Štai pagaliau jis lauke. Vienas iš gorilų iškart pridengia jį skėčiu, tačiau tokio kūno neįmanoma pridengti vienu skėčiu – turi prisidėti ir antrasis, ir taip, lydimas dviejų kūnsargių ir pridengtas dviem skėčiais, Staineris nušlubuoja iki savo automobilio, remdamasis lazda daug labiau nei pirma. *Maybach* praryja jį tarsi vaiką – pasaulis vėl tampa įprastas – ir kai šio stebuklo durelės užsitrenkia, pasigirsta vienas gražiausių mano kada nors girdėtų garsų.

Kodėl jis čia atvažiavo? Kodėl man papasakojo tą istoriją? Ar jis tikrai buvo Eleonoros Simončini meilužis? Ar vis dar yra? Ką žino apie mane ir ją?

Automobiliai nuvažiuoja, palikę ant žemės du tokius aiškius ir tikslius stačiakampius, kad jie atrodo lyg įžadų simboliai. *Maybach* paliktas stačiakampis milžiniškas, ir būtent jo dydis yra įrodymas, kad čia ką tik buvo dievas; bet sniegas jau jį užkloja ir aš, pakerėtas reginio, negaliu nieko daugiau daryti, tik žiūrėti, kaip jis pradingsta, kaip jis pradingsta...

Suskamba telefonas. Analiza.

– Klausau?

– Pone, – jos balse įtampa, susijaudinimas. – Neįsivaizduojate, kas dabar pas jus važiuoja!

Priešingai, lengva: ką man reiškia?

– Besonas, – sakau. Paslaptis gimdo paslaptį.

37

Laukiniuose Ilinojaus plotuose, kur aukšta vešli žolė ir seni elnių takai, aidi vilkų staugimas. Senieji plėšrūnai tūno tamsioje naktyje, kad užpultų grobį ar pabėgtų nuo medžiotojų. Tai – ne kibirkščiuojančios Čikagos šviesos, o veikiau kažkas pirmykščio, kas beveik nepakitę atsilaikė tūkstančius metų. Medžioklė, kuri niekada nesibaigia. Medžioklė, kurioje kiekvieną akimirką medžiotojas gali virsti grobiu. Šiame ***ramiame chaose*** *gūžiasi Tuskolos miestelis, kur gyvena tamsios būtybės, kovojančios dėl išlikimo nuo seno užsitęsusiame mūšyje.*

Juk žinote, kai kuriuos dalykus pradedame žinodami, kad niekada jų nebaigsim. Ir niekada jų nebaigiam. Todėl viskas tęsiasi ir istorija darosi vis įdomesnė. Taigi taip atsitiko ir man.

Ką tik išsiaiškinau, kad tinkle yra 2180 įrašų su „ramus chaosas“. Pabandžiau kai kuriuos atidaryti, bet mano mobiliajam buvo per sunku. Vienintelis, kurį pavyko atidaryti, yra šis, taigi dabar turiu ramaus chaoso apibrėžimą: niekada nesibaigianti medžioklė, medžioklė, kurioje kiekvieną akimirką medžiotojas gali tapti grobiu. Kaip tai susiję su mano gyvenimu? Gal būtų įdomu apie tai pamąstyti. Bet prieš tai gal būtų įdomu pasvarstyti, kaip aš tai supratau.

Ar turi atvažiuoti Besonas? Taigi laukdamas jo, kad užmuščiau laiką, štai ką sugalvojau: per mobilųjį telefoną prisijungiau prie interneto, nuėjau į *Google* ir parašiau „Isakas Staineris": gavau 54 800 įrašų. Paskui parašiau „Patrikas Besonas" – įrašų buvo 53 600. Teisingai, pagalvojau: kad ir ką tai reikštų, tuodu dievai, kurie po trijų dienų sulies savo imperijas, tinkle yra beveik to paties svorio. *Beveik*, tačiau negalima neįvertinti skirtumo to, kuris bus žemiau, naudai. Jei tą akimirką būtų atvažiavęs Besonas, tai būtų buvusi gera mintis, kurią reikėtų turėti galvoje spaudžiant jam ranką. Bet jis neatvažiavo, taigi toliau naršiau po *Google*. Parašiau „Žanas Klodas Sančesas", pasirodė 317 įrašų: tai irgi teisinga, Žanui Klodui visada patiko likti šešėlyje. „Tjeri Larivjeras", 19 600 rezultatų. „Pjetras Paladinis": 111. Tobula. Mintis, kurią reikia turėti galvoje spaudžiant Besonui ranką, tapo nepalyginamai geresnė. Tačiau Besonas vis neatvažiuoja, todėl tęsiau. Tai virto lyg žaidimu, netgi pradėjau užsirašinėti rezultatus. Karlas Paladinis: 185 000. Baris: 4 470 000. Džordžas Armanis: 1 050 000. Federikas Pikė: 113 (dviem daugiau už mane, aš laimėjau). Paolas Enošas: 9. Eleonora Simončini: 207. Enrikas Simončinis: 493. Marta Sičiljano (mano svainė): 101. Lara Sičiljano (mano žmona): 0. *Radiohead*: 571 000. Eltonas Džonas: 2 160 000. Silvijus Berluskonis: 571 000 (kaip *Radiohead*). *Coca-Cola*: 9 240 000. *Pepsi-Cola*: 1 110 000. Mafija: 4 280 000. Bilas Geitsas: 7 100 000. Viljamas Geitsas: 51 100. Bil Geitsas: 5770. Bilas Gatesas: 92. Brilas Geitsas: 142. Bilas Greitsas: 242. Bilas Gaitesas: 159. Bilas Gatsas: 450. Bilas Ggatesas: 24. Bilas Gsatas: „gal ieškote Bilas Geitsas". Džordžas Bušas: 7 510 000. Džordžas V. Bušas: 15 900 000. Ben Ladenas: 5 290 000. Sadamas Huseinas: 17 000 000. Velnias: 30 400 000. Dievas: 63 900 000. Mirtis: 115 000 000. Seksas: 183 000 000...

Kaip tik tą akimirką man toptelėjo mintis parašyti *quiet chaos** – ir žaidimą papildė nauja frazė. Tikrai nelaukiau 2 180 įrašų. Suprantat, maniau, kad aš jį išradau, tą ramų chaosą. Maniau, jis *neegzistuoja*. Tikėjausi ką nors rasti, nes pasaulyje iš tiesų niekas nieko neišranda, bet 2 180 įrašų su šiais žodžiais išties apstulbino. Pabandžiau itališkai ir ispaniškai: 8. Prancūziškai: 9. Angliškai: 2 180. Taigi tai kažkas anglosaksiška, labai tikėtina, amerikietiška. Panorau įeiti į tuos tinklalapius, perskaityti, kuo čia dėtas ramus chaosas, o svarbiausia – *kas jis yra*. Tačiau mano mobilusis nepajėgus atidaryti nė vieno iš tų įrašų, jam per sunku. Vienintelis, į kurį pavyko įeiti – šis, pavadintas „Tuskola: palaidoti likimai". Turėtų dar būti kokia nors iliustracija, piešinys, bet ekrane jo nematyti, o po pavadinimu trumpas tekstas: tamsios jėgos; pirmykštės būtybės; nuo seno užsitęsęs mūšis; medžiotojai, virstantys grobiu; ir *nestled in the center of this quiet chaos*** stovi kažkoks Ilinojaus miestelis. Dar yra ikona, ant kurios paspaudus rodyklę galima atidaryti tinklalapį, bet mano mobiliajam tai per sunku, nieko nepadarysi, kai perki, tau pasako, kad galėsi naršyti po internetą, o paskui pamatai, kad viskas visada per...

Štai jis. Besonas. Atvyko. Pėsčias. Eina aukštyn alėja, *pateka* – ta prasme, kad su kiekvienu žingsniu išnyra vis daugiau jo kūno. Atrodo lyg jaunuolis. Eina greitai, nebijodamas paslysti ant sniegu užkloto šaligatvio. Jau nebesninga, bet viskas pabalo, automobiliai ropščiasi į kalną keliu mokyklos link. Bet ne Besonas: jis eina greitai, lyg sniegas būtų žolė. Apsivilkęs juodai, elegantišku apsiaustu iki kelių. Pamato mane ir netgi pasisveikina, iš tolo. Mes buvome susitikę tik kartą, Kanų festivalyje, praėjusią gegu-

* ramus chaosas (*angl.*).

** tame ramiame chaose (*angl.*).

žę, per vakarienę, surengtą keturiems šimtams kviestinių svečių: viena iš tūkstančio nenoromis paspaustų rankų viename iš dešimčių viešų renginių, kuriuose jis buvo priverstas dalyvauti, – nes, kalba, turi jiems fobiją; kaip jam pavyko mane atpažinti? Aš irgi pasisveikinu, einu jo pasitikti, susitinkame prie parkelio.

– Sveiki, – sako šypsodamasis ir ištiesia man ranką. Kaip dievas, atrodo bauginamai jaunas.

– Sveiki.

Rankos paspaudimas tvirtas, draugiškas. Šypsosi, atsipalaidavęs. Oda lygi, blyški, be raukšlelės. Plaukai varno juodumo.

– Kaip sekasi?

Kreipiasi į mane *tu*. Man irgi teks taip daryti. Įdomu, kaip skambės?

– Gerai, o tau?

Kaip per sviestą. Natūraliai.

– Puikiai pasivaikščiojau, – sako. – Kai sninga, negaliu atsispirti, turiu išeiti pasivaikščioti. Nuo vaikystės.

Stebina jo tobula italų kalba, be mažiausio akcento. Neturi net gerklinės *r*. Paprastai tik šnipai taip tobulai išmoksta kalbas.

– Taigi, čia leidi dienas.

Jo batai permirkę. Vieno bato raištelis atsirišęs.

– Taip.

Pakelia akis į sniegu užklotus medžius, aprėpia juos pritariamu žvilgsniu.

– Teisingai. Tavim dėtas, ir aš taip daryčiau. Gal net *manim* dėtas, bet būtų sudėtinga, nes turiu keturis vaikus, kurie mokosi trijose skirtingose mokyklose. Taigi negalėčiau. Gal pamainom leisčiau dienas prie visų trijų, bet tai jau nebūtų tas pats.

Šypsosi, apgaubtas iškvėptų garų. Taip, įdomi situacija: pasaulyje yra tik vienas žmogus, sveriantis daugiau už tą, kuris čia

lankėsi prieš dvi valandas, dabar jis yra čia ir pasakoja man apie savo vaikus, lyg koks studijų draugas, o aš tuo nė nesistebiu. Kaip panorėjęs būčiau galėjęs tai suorganizuoti?

– Ar gerai pažįsti Stainerį? – netikėtai paklausia. – Ar jis tavo draugas?

O, ne. Štai kodėl atėjo. Žinoma: jis *žino*. Koks nusivylimas. Netiesa, kad paslaptis gimdo paslaptį, tai tik romantinės nesąmonės. Paslaptis gimdo logines išvadas, kaip ir viskas.

– Niekada anksčiau nebuvau jo sutikęs.

– Rimtai? Tai ko jis čia važiavo? – vis taip pat šypsosi. Jokio grasinimo, jokio valdingumo. Atrodo, išties smalsauja: yra jaunas, atsipalaidavęs, smalsus.

– Atvažiavo, kad man papasakotų vieną istoriją.

Dabar norės, kad aš jam ją pasakočiau, prakeikimas. O man teks spręsti, daryti tai ar ne, nes jo nuoširdumas byloja, kad neprivalau to daryti, galiu rinktis; ir šis pasirinkimas neabejotinai svarbus, nes tarp pasakyti ir nepasakyti didžiulis skirtumas, tačiau svarbiausia – nenumanau, dėl ko visa tai vyksta, neturiu jokio kriterijaus, kuriuo remdamasis galėčiau nuspręsti.

– Istoriją? Kokia istoriją?

– Labai asmenišką istoriją, – atsakau. – Ir galiu iškart pasakyti, kad su susijungimu ji visiškai nesusijusi.

– Hmmm, – numykia, kamuojamas smalsumo. Tyli. Tarsi mąstytų. Aš dairausi aplinkui, sutrikęs, lyg klausdamas šios vietos, ką turėčiau daryti. Vieta, padėk man. Bet ji tuščia, sniegas išnaikino visą gyvastį. Ne, pala: iš baro išeina kelionių agentūros tarnautoja su kava popierinėse stiklinaitėse. Taigi dabar Matėjus su motina turėtų išeiti iš kineziterapijos kabineto – jei, žinoma, atėjo į jį. Kokia šiandien diena? Penktadienis. Taigi turėtų ateiti. Nemačiau jų ateinančių, bet prieš dvi valandas sėdėjau mašinoje

su Staineriu, ir snigo – todėl padarysime taip: jei jie išeis, kitaip tariant, jei jie ir šiandien atėjo į seansą, per tokį sniegą, kai autobusų eismas paralyžiuotas, o metro prisigrūdęs žmonių, taigi netrukus jie turėtų pasirodyti tarpduryje, – Besonui nieko nepasakosiu. O jeigu nepasirodys, nes motina pamatė, koks oras, ir nutarė likti namuose, nors jai ir buvo patarta nepraleisti seansų, ypač dabar, kai jų ir taip perpus mažiau, žodžiu, jei šiandien toji moteris nutarė pasiduoti, – aš irgi pasiduosiu ir papasakosiu Besonui tai, ką man papasakojo Staineris. Šiaip ar taip, šioks toks kriterijus.

– Ir niekada anksčiau nebuvai su juo susitikęs, – sako Besonas ir vėl nusišypso.

– Ne.

Jo nejudrumas įspūdingas: stovi tarsi kiparisas. Ne tik kūnas: galva, kojos, rankos, plaštakos: niekas nejuda. Štai, pajudino akis, akimirką jas nuleido, paskui pakėlė, bet tik jas. Nemanau, kad galima nevalingai stovėti taip nejudant, tik ne tokiame šaltyje. Tai – savikontrolė.

Namo, kuriame yra kineziterapijos kabinetas, durys uždarytos.

– Matai, – sako, – Adamas Smitas knygoje „Tautų turtas“ tvirtina, kad kapitalistai retai susitinka, netgi švęsti ar smagintis, ir, šiaip ar taip, jų pokalbiai visada baigiasi sąmokslu.

– Bet aš ne kapitalistas, – paprieštarauju.

– Taip, – Besonas pritariamai linkteli, regis, jam linksma. – Tačiau...

Ištraukia iš kišenės lapelį, perskaito.

– Nuo 10.22 iki 10.46, – pakelia akis, nusišypso, – vienas didžiausių pasaulio kapitalistų su tavim sėdėjo užsidaręs tavo automobilyje. Ir papasakojo tau istoriją. Nors niekada anksčiau nebuvote susitikę.

Linkteliu.

– Ar tau neatrodo keista?

– Taip. Keista.

Nors ne, nieko keista. Staineris atėjo čia kentėti, kaip visi, nes šita vieta traukia skausmą. Taškas. Durys vis dar uždarytos.

– Žinoma, ne tu buvai stebimas, – taria Besonas ir įsikiša lapelį į kišenę.

Dievas kantrus, pasakė Enošas: kiek jis turi kantrybės? Kiek dar galėsiu tempti? Už kiek laiko bus galima pasakyti, kad Matėjus su motina šiandien neatėjo?

– Ar tai reiškia, kad šią akimirką jo liepimu esi stebimas tu? – klausiu.

Besonas nusijuokia, tačiau juokdamasis apsidairo, pirma į dešinę, paskui į kairę.

– Gali būti, – sako. – Kas žino...

Palenkia galvą ir taip lieka, nuleidęs akis, jei būtų moteris, toji poza būtų labai jausminga. Išties kaip juodu su Staineriu skiriasi: kiek tas demonstruoja savo didybę, tiek šitas ją slepia. *Prieš mane nuleidęs galvą...*

– Žinai, Pjetrai, – prabyla, žiūri į mane, – aš esu kaip leitenantas Kolombas: kai žmonės padaro ką nors keista, klausimai įsiskverbia man į galvą ir tūno, kol nerandu atsakymo. Dabar mano galvoje toks klausimas: kodėl Staineris atvažiavo papasakoti tau istoriją?

Štai jie. Pirma pasirodo motina: pažvelgia į dangų, pamato, kad nebesninga, paskui išleidžia Matėjų, visą aptūtulotą. Dabar pažiūrėsim, Pjetrai Paladini, ar turi tvirtus kiaušius...

– Neįsivaizduoju, – sakau.

Matėjaus kojos apautos nuostabiais raudonais aulinukais, ant balto sniego jie atrodo kaip kraujas. Motina laiko rankoje didelį juodą skėtį. Jie eina mūsų link, kerta gatvę.

– Jei pasakytum, kokią istoriją jis tau papasakojo, gal tai suprastume.

Ant šaligatvio motina paima skėtį už galo, o Matėjus įsikimba į rankeną ir leidžiasi tempiamas, lyg tai būtų keltuvas, slysta aulinukais apsnigtu šaligatviu. Iš to, kaip natūraliai viskas vyksta, be jokios įžangos, jokio aptarimo, tai atrodo kaip aiškus jų susitarimas: „Nagi, Matėjau, jei eisi – patempsiu tave kaip keltuvu"...

– Ne, patikėk, – sakau, – nesuprastume.

Dabar motina žingsniuoja atbulomis, tempdama į skėtį įsikibusį Matėjų. Matėjus šauniai čiuožia, neprarasdamas pusiausvyros, nerangiai, bet stabiliai, atkišęs užpakalį ir palinkęs pirmyn, atsvarai. Štai pamato mano automobilį, įprastoje vietoje – pusiaukelėje tarp jų ir mūsų. Įkišu ranką į kišenę ir paspaudžiu signalizacijos mygtuką.

Pyp.

– Gal ir tavo tiesa, – taria Besonas, – bet vis tiek galėtum man pasakyti.

Matėjus priima pasisveikinimą, bet nerizikuoja pamoti ranka, kaip paprastai, nes tai, ką daro, reikalauja visų jo jėgų. Besonas irgi pažvelgia į jį: nesupyksta, o žiūri į vaiką išties susidomėjęs, dar kurį laiką nenuleidžia nuo jo akių, paskui vėl įsmeigia žvilgsnį į mane, šypsodamasis. Tačiau dabar žinau, ką turiu daryti, o tuo savo vienuolišku nuolankumu jis man palengvina darbą.

– Norėčiau verčiau nesakyti, – tariu.

Besonas nė nemirkteli, lyg jam būtų normalu girdėti neigiamą atsakymą iš savo pavaldinio pavaldinio pavaldinio – ir nesiliauja šypsotis.

– Kodėl? – tepasako, labai ramiai.

Taigi, kodėl. Todėl, kad šita moteris, kuri dabar atsako į mano pasisveikinimą, yra didvyrė, štai kodėl: ji ir šįryt išėjo per sniegą

vesti savo sūnų į kineziterapijos seansą, kuris niekada nepadės jam tapti tokiam, kaip kiti vaikai, bet vis tiek yra naudingas, o dabar tempia jį paskui save, iš lėto, tiesiogine prasme, bet ne kaip naštą, o kaip žmogų, kuris, kiek daugiau pasistengus, apsišarvavus kantrybe ir didesniu dėmesiu, gali smagintis netgi labiau už kitus. Štai kodėl nieko tau nesakysiu. Juo labiau kad to, ko nori, nėra: nėra loginio paaiškinimo.

– Sveikas, Matėjau, – sakau, kai jis čiuožia pro šalį.

– Sveikas, – atsako šis savo nosiniu balsu. Laimingas kaip margutis. Besonas, matyt, tik dabar suprato, kad vaikas daunas, nes jo šypsena pagyvėja, jis apstulbęs.

– Kokie jūs abu šaunuoliai, – sakau, ir Matėjus užsimerkia – lygiai kaip Dilanas, kai jam kasau pasmakrę. Moteris meta dėkingumo kupiną žvilgsnį, kad ir ją įtraukiau į savo komplimentą, ir tebežengdama atbula, čiuožindama sniegu į skėčio rankeną įsikibusį sūnų, nutolsta alėjos link, lydima mūsų šypsenų: pagal Martos teoriją, ji pasikrovė energijos. Tačiau gatvės nuolydis ten didesnis, akivaizdu, kad ji nepasitiki, sustoja ir pasako, jog žaidimas su keltuvu baigtas. Matėjus nesipriešina: paleidžia skėčio rankeną ir laikydamasis motinai už rankos žingsnis po žingsnio nusileidžia už kupros, į kurią, artėdama prie alėjos priešais, susimetė gatvė, lygiai kaip Besonas neseniai iš ten patekėjo. Besonas, kuris dabar vėl žiūri į mane, ramus, taikus, nejudrus, *normalus*.

– Pjetrai, – taria, – kodėl nenori man pasakyti?

Nesiliauja šypsotis. Regis, jis išties ypatingas žmogus, nepaprastai mandagus ir nuolankus. Jei dabar Klaudija pažvelgtų pro langą, pamatytų mane su draugu. Bet Žanas Klodas sako, kad jis – megalomanas ir paranoikas, ir aš juo tikiu. Negaliu leisti akims mane apgauti: šis žmogus ne toks, koks atrodo. Jis ne nuolankus, o arogantiškas. Jis – vienas iš tų, kurie norėtų būti apsau-

goti nuo visko, kas vyksta aplinkui, kaip Pikė: tik Pikė – nevykėlis, supainiojęs *cd* grotuvą su skardinių laikikliu, o Besonas yra finansų kolosas ir nori užkariauti pasaulį.

– Todėl, kad tai nesusiję su susijungimu, jau sakiau. Su niekuo nesusiję. Tai buvo išpažintis be jokios prasmės.

Jis mano esąs visagalis, tačiau to, ką nori sužinoti, kitaip tariant, kodėl Staineris čia atvažiavo, to niekada nesužinos. O kadangi mano kiaušiai pasirodė ganėtinai kieti, kad pasakyčiau jam *ne*, nesužinos ir priežasties, kodėl atsisakau tai sakyti. Cha. Manau, jis per daug nusižemino. Taip, galios prozopopėja praverčia, dar ir kaip praverčia: didžiuliai automobiliai, prabanga, vairuotojai, kūnsargiai, bjaurus būdas – praverčia. Neatsitiktinai dabar, kai jis taip tyli, gal svarstydamas, kad jau per vėlu man įsakyti atskleisti tai, ką iki tol bandė išgauti meilumu, mano galvoje sukasi viena mintis, kuri tinka taip pat ir Staineriui, bet kuri, kai buvau su Staineriu, netoptelėjo: galvoju, kad, nepaisant visos savo valdžios, jis ir pats nežino, kodėl čia atėjo. Jei Lara nebūtų mirusi, galvoju, jo čia nebūtų. Jei ji nebūtų mirusi, kai gelbėjau Eleonorą Simončini, jo čia nebūtų. Jei tą pirmą rytą juokais nebūčiau pasakęs Klaudijai, kad lauksiu jos iki pasibaigs pamokos, ir jei vėliau nebūčiau iš tiesų nutaręs taip daryti, o tai darydamas nebūčiau pasijutęs taip gerai, dabar jo čia nebūtų. Ir jo čia nebūtų, jei prieš šešerius metus būtume užrašę Klaudiją į privačią mokyklą, kurios vaikų darželį ji lankė ir kur ji tikrai būtų buvusi užrašyta, jei per pusmetį Laros tėvai nebūtų buvę vienas po kito pakirsti tos pačios retos formos liaukų vėžio, – nes jie, aršūs privataus ugdymo šalininkai, būtų mokėję už tą mokyklą, kaip dovaną mylimai anūkei, ir būtų buvę neįmanoma jos leisti į valstybinę mokyklą nesusipykus. Ir jei, mirus Laros tėvams, būtume užrašę ją į kitą valstybinę mokyklą, Rozari-Kastiljoni, kuri mums patiko,

nes buvo arti namų, o Marta jau buvo užrašiusi į ją Džovaniną, bet, pasak kitų nuomonių, tiesa, niekada taip ir nepasitvirtinusių, kurioje daug daugiau netvarkos, nei šioje, taigi iki paskutinės dienos negalėjome apsispręsti; ir jei Lara nebūtų man pasakiusi: tau spręsti, o norėdamas apsispręsti nebūčiau padaręs vieno dalyko, apie kurį jai niekada nepasakojau, kitaip tariant, nebūčiau nuėjęs pas Analizą, savo sekretorę, ir nebūčiau jos paklausęs, nieko neaiškindamas, „katras iš šių dviejų vardų tau labiau patinka, Černuski ar Rozari-Kastiljoni?", o Analiza tą rytą, nėmaž nenumanydama, apie ką kalbama, nebūtų atsakiusi „Černuski", savo įprasta sutrikusia veido išraiška, *dabar jo čia nebūtų...*

– Pjetrai, klausyk, – vėl prabyla, nepraradęs kantrybės. – Suprantu tavo santūrumą ir tikrai jį vertinu. Bet leisk pateikti tau savo požiūrį. Pirmadienį mudu su Staineriu turime įforminti didžiausią pasaulyje susijungimą – nes būtent toks jis yra: didžiausias pasaulyje susijungimas. Derybos truko devynis mėnesius ir sutartyje galų gale numatyta, kad aš būsiu Prezidentas, o jis – Viceprezidentas. Dabar pažiūrėk į mane, prašau, pažiūrėk į mane...

Pakelia rankas ir apsisuka vietoje, patenkintas, mėgaudamasis nuolankumu, kurį ir toliau užsispyręs demonstruoja ir kuris dabar jam tik kenkia.

– Matai, kad aš į jį nepanašus? Matai, kad esu toks, kaip tu? *Iš tiesų* galėčiau būti tu, – štai, klaida, kuri šnipui galėtų kainuoti gyvybę.

– Kuo dirbo tavo tėvas? – paklausia.

– Advokatu.

– Tikrai? Matai? Manasis irgi buvo advokatas. Mes vienodi. Ir nuo pirmadienio aš, kitaip tariant, tu, būsiu pakopa aukščiau už Stainerį. Pjetrai, jis yra Žydiškas Ryklys, toks buvo jau tada, kai

mudu dar buvom vaikai. Jis yra iš šeimininkų giminės. Niekada nebuvo niekieno *vice*: niekada, per visą savo gyvenimą. Bet šįkart jam pritrūko jėgų iškilti aukščiau ir turėjo susitaikyti su žemesniu lygiu.

Padaro pauzę, ir ji man leidžia pastebėti vieną dalyką: su Stainerio pravarde atsitiko lygiai kaip su Spilbergo filmu, kuris vadinosi „Nasrai“ ir buvo pervadintas „Rykliu“. Lygiai taip pat maždaug prieš dvi valandas Staineris pasakė, kad yra *the Jewish Jaws* – tai skambėtų maždaug kaip *Žydiški Nasrai*; tačiau dabar Besonas vadino jį taip, kaip ir aš buvau girdėjęs vadinant, Žydišku Rykliu. Manau, tai ne atsitiktinumas. Manau, taip yra todėl, kad Staineris ne tiesiog matė tą filmą, kaip mes visi: jis buvo to filmo prodiuseris.

– Matai, – vėl prabyla Besonas, – nežinau, kaip tu, bet aš gimiau miestelyje su trylika tūkstančių gyventojų. Mažytis miestelis, kuriame visi vienas kitą pažinojo. Ir kai tėvas nusivesdavo mane į Liepos keturioliktosios šventę, žiūrėdavau į ant pakylos sėdintį merą ir galvodavau, kad jis yra labiausiai susirūpinęs žmogus pasaulyje. Galvodavau, kad jis turi mažiausiai trylika tūkstančių rūpesčių, po vieną kiekvienam iš mūsų. Mūsų susijungimas palies maždaug du šimtus dešimt tūkstančių darbuotojų, ir aš jiems būsiu kaip tas meras. Nuo pirmadienio visi, pradedant kukliausiu mūsų padalinio Bangalore kurjeriu, turės teisę būti vienu iš mano rūpesčių. Turėsiu rūpintis, kad susijungimo sukurta energija pasiektų kiekvieną, kad kiekvienas būtų optimistas ir tikėtųsi pagerinti savo padėtį. Turėsiu rūpintis, kad jis dirbtų ir duotų rezultatą, kad turėtų aiškų asmeninį tikslą. Ir aš tai padarysiu, nes būsiu geras meras.

Nutyla, šypsosi. Ką bando man pasakyti? Prakeikimas, *žinau* visus tuos dalykus, jau juos girdėjau: esu geras vadovas, pasitikė-

kite, energija, supratimas, jei mano šunį partrenks mašina, dėl to esu kaltas pats... Ar taip jis pakerėjo tokį seną gudreivą kaip Tjeri? Taip įtikino jį parduoti savo sielą, pasakojimu apie gerąjį provincijos miestelio merą?

– Taigi galiausiai kiekvienas darbuotojas ims spausti savo tiesioginį viršininką, supranti? Veiks juos jėga, kurią šie kaups ir savo ruožtu perkels jį į savo viršininkus, ir taip toliau, aukštyn, iš vieno lygio į kitą, iš vienos grupės bendrovės į kitą, iki pat viršaus. Visus persmelks pozityvios energijos srautas, taip pat ir tave: kažkas, kas yra žemiau tavęs, tikėsis užimti tavo vietą, o tu tikėsies užimti vietą to, kuris yra virš tavęs. Pjetrai, kalbu apie labai paprastus, labai žmogiškus dalykus: išbandyti save svarbiomis užduotimis, nusipirkti gražesnę mašiną, persikelti į didesnius namus, o gal į geresnį rajoną... Dabar pabandyk įsivaizduoti tą spaudimą: pabandyk įsivaizduoti vis augančią bendrą dviejų šimtų dešimties tūkstančių asmeninių lūkesčių įtampą: toji įtampa tikrai mus iškels; o aš žinau, kaip ją sukurti.

Taip, šitaip jis jį įtikino. Nesvarbu, kas sakoma, svarbu, kas kalba. Taip jis įtikins ir mus, samdytus vadovus, suvažiavime, kuris bus surengtas po poros mėnesių Bjarice arba Maljorkos Palmoje. Atvyksime niūrūs, pesimistiški, kamuojami dvejonių dėl savo netikėtai neužtikrintos ateities, ir penkių žvaigždučių viešbučio prabangoje jis visus mus pakabins it kokius žioplius savo rėžiančia demagogija apie kapitalizmą, kuris jo kalboje taps saldus ir jaukus kaip rojaus sodas. O mes, žinoma, negalėsime juo netikėti, nes savo akimis matysim, kaip jis tuo tiki, kaip tuo tiki Staineris ir Tjeri, o vienintelis, kuris nepatikėjo, pasirodė esąs vagis ir svetimų pinigų švaistytojas. Tik vieno negaliu suprasti: kodėl jis mano galįs įtikinti mane, čia, dabar? Ir svarbiausia, kuo?

– Tačiau visame tame aš būsiu vienintelis, kuris negalės nieko perkelti aukščiau, nes virš manęs nieko nebus. O vos žemiau manęs bus Staineris, kuris niekada nebuvo žemiau kitų; Staineris, kaip ir visi kiti, galės pasinaudoti į jį nukreiptu didžiuoju kolektyviniu spaudimu ir bandyti pagerinti savo padėtį, kitaip tariant: užimti *mano* vietą.

Štai, pagaliau: priėjome. Jis bijo. Žinoma: juk ir jis turėjo matyti, kad internete Stainerio vardas parašytas daugiau kartų už jojo; ir jis turėjo pajusti tą nuostabią įtaigą, kurią Staineris gali sukelti vien savo pasirodymu, – įtaigą, kuriai pajėgė atsispirti tik paiki bankininkai šveicarai, vėliau nubausti kruša ir pelėsiais. Tik pažiūrėkit, ir jis bus čia atėjęs kentėti: sveikas atvykęs, Besonai, į skausmo žemę.

– Ar dabar supranti, kodėl svarbu viskas, ką daro ar kalba Staineris? Ypač jei tai atrodo keista.

Taigi, taip buvo parašyta ir tinklalapyje, kurį neseniai atsidariau: medžioklė tęsiasi, medžiotojas tampa grobiu; ir tame ramiame chaose – juodai apsirengęs žmogelis, negalintis pasakyti nė vieno nereikšmingo dalyko.

Jis per daug susimenkino, štai kur esmė.

– Suprantu, – sakau, – bet tai, ką man pasakė Staineris, su visa šia istorija niekaip nesusiję. Galvok, kad jis man iškėlė pavydo sceną.

– Nejuokaukim, – sušvokščia, staiga nusisukdamas. Pirma nepakantumo apraiška situacijoje, kurioje Staineris jau būtų pervažiavęs mane savo *Maybach*. O juk pavydo scena – ne taip ir absurdiška, kaip jam atrodo.

– Pasakiau tik kaip pavyzdį, – neatlyžtu. – Suprantu tavo dvejones, bet, patikėk, tai, dėl ko Staineris čia atėjo, yra paslaptis. Tikrai, paslaptis. Pasaulyje yra paslapčių ir tenka su tuo susitaikyti.

Besono šypseną iškreipia sarkazmas.

– Taip, paslaptys: Nekaltas Prasidėjimas, Švenčiausioji Trejybė, Staineris, kuris ateina čia, kad papasakotų tau vieną istoriją...

Enošas! Čia, prieš mėnesį: prašė, kad pasakyčiau vadovybei tą nuostabų dalyką! O Besonas yra vadovų vadovas...

– Beje, – tariu, – ar galėčiau pakeisti temą ir pasakyti kai ką apie susijungimą?

– Žinoma.

– Taip, atvirai? Lyg būčiau tavo draugas?

– Pjetrai, tu *esi* mano draugas. Mano draugų draugai yra mano draugai.

Apsukru. Labai apsukru.

– Teisingai sakai, – tęsiu. – Teisybė: nuo pirmadienio viskas guls ant tavo pečių, o tu negalėsi niekam perkelti savo naštos. Ir Staineris nesiruošia būti viceprezidentu, tai logiška, jis bandys tave pašalinti. Tačiau taip atsitiko dėl jūsų pasirinktos susijungimo struktūros; būtent ji – atleisk, kad tau tai sakau – yra klaidinga.

Viešpatie, kaip Enošas pasakė? Jis sakė ne *struktūra*, pavartojo kitą žodį...

– Kodėl klaidinga?

Modelis. Jis pasakė modelis.

– Tai modelio klausimas. Modelio, kurį pritaikėte.

– Kai vyksta susijungimas, neturi pasirinkimo iš daugelio modelių.

– Iš daugelio – ne, bet iš dviejų – taip. Kalbu apie valdžios modelius. Apie valdžios hierarchiją.

– Pjetrai, šis modelis palankiausias.

– Neabejoju, teoriškai jis gali būti palankiausias; bet kai kalbama apie tave ir Stainerį, kaip asmenis, tada yra kitaip. Tu pats ką tik tai pasakei.

Nustebinau jį. Visada nustebini žmones, panaudojęs jų pačių argumentus.

– Kalba, kad esi tikintis ir praktikuojantis katalikas, tiesa?

– Nežinau, kas ką kalba, bet esu tikintis ir praktikuojantis.

– Sako, kad kas rytą eini į pamaldas. Meldiesi. Leidi atostogas vienuolynuose, medituodamas.

– Taip, tiesa.

– Tada esu tikras, kad suprasi, ką dabar tau pasakysiu. Nes, matai, Staineris irgi prisirišęs prie savo religijos, iki pat pravardės: žinoma, jis nėra praktikuojantis, anaiptol. Tačiau jis suvokiamas kaip žydas, lygiai kaip tu esi suvokiamas kaip katalikas. Teisybė ar ne?

– Teisybė.

– Tada pabandyk įsivaizduoti, kad turėtumėte sujungti ne jųdviejų grupes, o jųdviejų religijas. Ir tuo atveju, kad ir kaip stengtumėtės išlaikyti visokeriopą lygybę, galiausiai viena iš jų atsidurtų aukščiau kitos. Tai būtų neišvengiama. Arba Kristus yra, arba jo nėra, tiesa? Taigi, jei susijungtų hebrajų ir katalikų tikėjimai, taip, kaip mes jungiamės su Staineriu, tai reikštų Kristaus galą. Tas susijungimo modelis, modelis, kurį pasirinkote, yra be Kristaus.

Jis sunerimęs. Tebesišypso, bet šypsena tarsi persmelkta siaubo.

– Nes tai, Patrikai, yra žydiškas modelis, – *Patrikai*, pavadinau jį vardu. – Aš čia nedaug suprantu, bet žinau: vienišas ir nedalomas Dievas, kuris bendrauja ir rūpinasi savo tauta, yra žydų Dievas. Jis griežtas, sunkus, visiškai be amortizatorių, kuriuos įrengė būtent krikščionybė, neatsitiktinai daug šiuolaikiškesnė, daug modernesnė religija...

Mano žodžiai stumiasi kaip per gruodą: kur Enošo grakštumas? Lengvumas?

– Žydų Dievas yra vienišas, – tęsiu, – koks nuo pirmadienio būsi ir tu. Bet jis yra Dievas, todėl neblogai verčiasi. O tu esi žmogus, ir nė vienas žmogus negali atlaikyti Dievui skirto spaudimo. Todėl tai, ką pasakei, tiesa: nuo pirmadienio tavo gyvenimas pavirs pragaru, kasdieniu bauginančiu įtarimu, kad nebuvai pakankamai atsargus ar gudrus, ar toliaregis, ar guvus kiekvieno Stainerio veiksmo akivaizdoje...

Regis, mano žodžiai labai paveikė Besoną. Jis klausosi įdėmiai, kone susirūpinęs, iš jo šypsenos liko tik šešėlis – šypsenos atsiminimas.

– O dabar pagalvok, kas būtų, jei būtum planavęs susijungimą pagal krikščioniškąjį modelį.

Jis bando, cha, stengiasi, bet vis dar *nemato*. Primena šunbeždžionę, žvairuojančią į žmogaus evoliucijos paslaptį...

– Tu pats jį ką tik įvardijai: *Trejybė*...

Dabar reikia ore nubraižyti trikampį, iš lėto, aiškiai pažymint kraštines, kaip tai padarė Enošas, beje, maždaug toje pat vietoje, kurioje tai padarė Enošas, nes mes stovėjome kaip tik čia, prieš parkelį. Enošas, kuris šią akimirką pildo vandeniu autocisterną.

– Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia, – reikia kalbėti iškilmingai, švytinčiomis akimis, kaip paprastai būna padarius atradimą. – Ne viena viršūnė, ir net ne dvi, o *trys*. Nes kartu su Kristum atsiranda ir pritrenkiantis išradimas, kurį turime tik mes, krikščionys: Šventoji Dvasia, neutrali, abstrakti, be jokių galių, ji tiesiog yra, be jokios įtakos, tačiau būtina kaip santykių tarp kitų dviejų garantas. O kadangi visi žinom Sūnaus likimą...

Čia reikia padaryti pauzę ir pavaizduoti Nukryžiuotąjį, išskleisti rankas ir palenkti galvą į šoną – štai taip. Nesvarbu, kad mano Nukryžiuotasis nepalyginti mažiau kenčiantis ir gražesnis nei tas, kurį pavaizdavo Enošas: neabejoju, įspūdis lieka toks pats.

– ...judu su Staineriu galėtumėt kaip lygus su lygiu kovoti dėl Tėvo vietos. Žinoma, tai irgi keltų įtampą, bet ne tokią, kaip ankstesnio modelio atveju, ir toji įtampa veiktų jus abu. Staineriui – per septyniasdešimt. Tau – keturiasdešimt?..

Visiškai išmušiau jį iš vėžių. Tiesiogine prasme. Nepaisant mano stačiokiškumo, įkliuvo su visais viduriais.

– Keturiasdešimt penkeri... – sumurma.

– Tau – keturiasdešimt penkeri: kiek laiko jis dar temps? Kiek truks, kol Stainerio vietą užims jo *sūnus*, tas puošeiva?

Taip, išmušiau jį iš vėžių. Bet suvokiu, kad jo sutrikimas mane trikdo. Suvokiu tai staiga, baigęs kalbėti, kai iškart pažvelgiu jam į akis: mano žodžiai jam atveria akis, akivaizdu, *jis yra visiškai įsitikinęs, kad šioje padėtyje Šventoji Dvasia turėčiau būti aš...*

– Tai – protingiausias dalykas, kokį gyvenime girdėjau, – sako.

Taip – neįtikėtina – jo apstulbusiose akyse įsitikinimas, kad aš, Pjetras Paladinis, ką tik pasiūliau savo kandidatūrą į trečiąją trikampio viršūnę. Tikrai: tos akys žmogaus, kuris ką tik išgirdo netikėčiausią, įžūliausią, beprotiškiausią – ir, žinoma, protingiausią, netgi – jam – sklidiną apvaizdos pasiūlymą: padaryk mane dievu, ir būsi išgelbėtas.

– Tu esi genijus, – paskelbia nuosprendį.

Cha. Kurgi ne. Dabar jam nereikia nė susimenkinti: staiga tapau genijus. Štai kas sukasi jo galvoje, dabar jis svarsto: štai kodėl aš atsisakiau prezidento posto ir išsireikalavau iš Tjeri leidimo likti čia... Taip, nieko nepadarysi, dabar jau *taip yra*: ir nesvarbu, kad aš tik lyg papūga pakartojau tai, ką pasakė kitas žmogus, o dar mažiau svarbu, kad tai darant man nė netoptelėjo mintis, jog tai, apie ką kalbu, gali būti susiję su manim asmeniškai. Pasiūliau jam jo problemos sprendimą, o mainais paprašiau trečdalio grobio: kas čia keista? Tokiam, kaip jis, tai visiškai

prasminga: tai – vienintelis dalykas, kurį pajėgia sugalvoti. Esu sumautas genijus ir reikalauju man priklausančio atlyginimo. Ką ten gudreiva: Gudreivų Karalius... Dabar sunku negalvoti, ką tai reiškia, ir išties negaliu to išvengti: gaila, kad nepasakiau jam anksčiau, kai dar buvo laikas. Jei būčiau žinojęs, kad jis taip užkibs...

– Ačiū, – sakau, – nors dabar, deja, per vėlu...

– Ne per vėlu, – ryžtingai pertraukia jis.

Viešpatie...

– Nori pasakyti, kad dar gali pakeisti? Juk negali, tiesa? Dabar nieko nebegali pakeisti...

– Viską galiu padaryti, – ištaria aiškiai, mąsliai.

Viešpatie, jis apie tai galvoja. Negaliu patikėti. Rimtai galvoja viską sugriauti ir įkišti mane į Šventosios Dvasios vietą! Beprotnamis: aš – titanas, dievas. Aišku, be valdžios, medinės nepaprastos smegenys, tuščia kriauklė, išorės veiksnių valdoma lėlė, bet kam tai rūpi, mano gyvenimas taps pasakiškas. Štai taip, *spragt*, per vieną naktį. Saulyte, žinai naujieną? Kraustomės gyventi į Paryžių. Privatus lėktuvas, *Maybach*, vairuotojas, netikėtas turtų antplūdis. *Fortune* viršelis: Pjetras Paladinis, naujas pasaulio finansų veidas. Romietis, 43 metų amžiaus. Zodiako ženklas – Vėžys. Našlys, turi dukterį Klaudiją, vienuolikos, ji – meninės gimnastikos čempionė, garsaus sostinės advokato sūnus, garsaus stilisto, *Barrie* steigėjo, brolis, – sėkmės globojama šeima. Filosofijos diplomas Sapjencos universitete, su geriausiu įvertinimu. Magistro laipsnis Harvarde. Dvylika metų dirbo televizijoje, paskui – staigus šuolis į aukštuosius finansus, dabar sėdi greta Isako Stainerio ir Patriko Besono prie didžiausios pasaulyje telekomunikacijų grupės vairo. Ekscentrikas: regis, Davose, per paskutinį Pasaulio ekonomikos forumą visas tris dienas slidinėjo su dukra.

Kiti pomėgiai: žirgai, banglentės, buriavimas. Kokio ilgio buvo jachta, praplaukusi pro mane, kai Tjeri pasiūlė prezidento vietą? Dvidešimt du metrai? Cha. *Penkiasdešimt* metrų: škuna, trys stiebai, penkiolikos žmonių įgula. Klaudija! Klaudija! KLAUDIJA! Ne, ji manęs negirdi, tas prakeiktas laivas per ilgas, reikės įrengti vidaus telefoną...

Staiga kalbame būtent apie tai. Besono mintys reiškia *šitai*.

– Žinoma, – pasako ir nusijuokia. – Tavo tiesa. Šiai operacijai trūko malonės, – kalba būtuoju laiku, – o Šventoji Dvasia *yra* malonė...

Ką ten Vilis, išlošiantis bakara: išties galėčiau tapti „Žaidimo auštant" prodiuseriu. Po velnių, Amerikoje, Holivude. Analiza, prašau, sujunk mane su Spilbergu. Klausau, Stivai? Sveikas, skambina Pjetras Paladinis. Puikiai, o tu? Nuostabu. Klausyk, turime tau projektą. Pamaniau, galėtume įgyvendinti jį kartu, mes ir *Dreamwork*, perpus. Šniclerio „Žaidimas auštant": esi skaitęs tą kūrinį, tiesa? Žinau, žinau... Na, tarkim, turiu gerų informatorių... Nuostabu, taip... Durklas tiesiai į širdį, taip... Na, dabar teisės priklauso mums ir... Kaip sakai? Stanlis? A, taip, žinoma: ne, niekada neteko su juo susitikti, bet nesistebiu, kad tai jis davė tau paskaityti šią knygą. Juk „Plačiai užmerktos akys" pastatytos pagal „Sapnų novelę"...

– Žinoma... – pakartoja ir žiūri į mane, juokdamasis, svarstydamas. – *Maintenant l'Esprit a droit de cité parmi nous et nous accorde une vision plus claire de lui-même...**

Galėčiau paremti Matėjų ir jo motiną – nes akivaizdu, kad jie vargsta. Žinoma, anonimiškai: nežinomas geradaris...

– *Ici il ne s'agira donc de l'Esprit Saint que dans l'économie divi-*

* Dabar Dvasia turi pilietybės teisę ir jos vizija mums gerokai aiškesnė... (*pranc.*)

*ne. L'Esprit Saint est à l'oeuvre avec le Père et le Fils du commencement à la consommation du dessein de notre salut...**

Galėčiau išlaikyti Martą su visais trim vaikais, o ji galėtų sau vaidinti, nė velnio neuždirbdama, ir nebūtų tokia įsitempusi. Gal net pasveiktų...

– Didžiausias pasaulyje susijungimas įkvėptas Katalikų Bažnyčios Katekizmo. Tik pagalvok, kaip reaguotų Ryklys...

Po penkerių ar šešerių metų, atlikęs savo šventąją misiją, galėčiau pasitraukti ir gyventi iš rentos...

– Žinoma, ta Šventąja Dvasia turėčiau aklai pasitikėti, – sako Besonas jau kitu, šaižesniu balsu. Pažvelgiu į jį: visas man prieš akis praslinkęs gausybės ragas ištirpsta jo veido bruožuose, tokiuose eiliniuose, paprastuose ir vis dėlto dabar tokiuose įtemptuose, be tos gaivos ir atsipalaidavimo, kaip tada, kai čia atėjo.

– Logiška, – sakau. – Bet paimk paprastą žmogų, santūrų, ganėtinai protingą, ir padaryk iš jo dievą: jis neturės kito pasirinkimo kaip būti tau ištikimas.

Norėjau jį nuraminti, bet, priešingai, jo žvilgsnis staiga apsiniaukia, lyg užskridus varnų pulkui.

– Ar tą Trejybės istoriją tau pakišo Staineris? Todėl buvo čia atvažiavęs?

Viskas, staiga nusileidžia naktis. Dabar jis iš tiesų primena žmogų-kazuarą vidury savanos.

– Liaukis, – prieštarauju, – nebūk paranoikas. Šitaip tu jį apmausi: po velnių, kodėl jis turėtų tau siūlyti būdą, kaip jį apmauti?

– Apmausiu jį, jei Šventoji Dvasia bus su manim. O jei bus su juo – aš liksiu apmautas.

---

* Vadinasi, apie Šventąją Dvasią bus kalbama tik dieviškąja prasme. Šventoji Dvasia su Tėvu ir Sūnumi nuo pradžios iki galo rūpinasi mūsų išganymu... (*pranc.*)

– Gerai, paaiškink man: iš eilinio žmogaus padarysi beveik dievą, o šis susidės su tavo priešu?

– Žiūrint, kokia jo prigimtis...

Štai jis liaujasi būti nejudrus ir lėtai sukasi aplink, įsmeigęs į mane žvilgsnį, nebesišypsodamas.

– Ar galiu tavim pasitikėti? Ar galiu tavim pasitikėti? Ar galiu tavim pasitikėti?

Tris kartus aiškiai ištaria klausimą ir sustoja, vis taip pat nenuleisdamas nuo manęs beprotiško žvilgsnio.

Toks jis šiek tiek baugina.

Bet paskui vėl ištirpsta savo įprastoje šypsenoje ir atgauna teatrališką pasipūtimą, rodydamas, kad vaidino: tačiau man atrodo, kad jis vaidina dabar, ir vaidino prieš tai, išskyrus tą trumpą akimirką. Jei jau kalbam apie tikrąją prigimtį.

– Atsimeni, kas tai pasakė? – klausia.

Nežinau. Gal tai irgi iš Biblijos: Šventoji Trejybė, triskart sugiedojęs gaidys...

– Jėzus?

Papurto galvą, sukikena.

– Robertas De Niras, filme „Kazino". Jis tai sako savo žmonai, Šeron Stoun, kurią paėmė iš gatvės ir pavertė karaliene, kai ji paprašo 25 000 dolerių, bet nepasako, kam jai jų reikia. Matei „Kazino"? Prisimeni šitą sceną?

Tebekikena, patenkintas. Nė nepastebėjo, kad mane įžeidė.

– Taip, mačiau. Bet šitos scenos neprisimenu.

– Tai svarbiausia scena. Jis jai užduoda klausimų klausimą, tą, nuo kurio priklauso jo gyvenimas. Todėl užduoda jį tris kartus.

– O ką ji atsako?

– Ji atsako „taip".

– Ir jis ja patiki?

– Jis jai sako: „Tada pasakyk, kam tau reikia 25 000 dolerių."

– Ir ši jam pasako?

Jo veido išraiška vėl pasikeičia: dabar jis užsisvajojęs, paskendęs atsiminimuose. Jau prarado savikontrolę.

– Keista, – sako, – bet negaliu prisiminti. Vėlesni įvykiai tokie tragiški, kad, matyt, išsitrynė iš atminties.

– Ar tragediją lėmė tai, ką ji jam atsakė?

Pataikiau. Nes jau prisiminiau tą filmą; filmas apie paranoją, būtent: tragiškas visais atžvilgiais, nesvarbu, kas ką kam sakytų. Tragiškas nuo *gimimo*.

– Pasakyk, ką tau kalbėjo Staineris, – paliepia.

Taip: smūgis iš dešinės. Eik velniop. Dabar per vėlu man įsakinėti. Ir pasilik savo žmonai palyginimą su iš gatvės paimta kekše.

– Ne.

Besonas niekinamai pasikaso kaktą. Jis ne nuolankus, ne ramus, ne lygus su manim. Jis – megalomanas ir paranoikas, kaip sako Žanas Klodas. Visų mūsų kartu sudėjus nešvari sąžinė. *Žmogus, kuris viską griauna.*

– Gaila, Pjetrai, – papurto galvą ir nusišypso, teatrališkai perdėtai, lygiai kaip De Niras. – Labai gaila. Pasakei genialių dalykų, mielai paimčiau tave kartu, bet jei taip elgiesi...

Žiūri į mane. Pažįstu šį žvilgsnį, jis reiškia: „Nusileisk, tau bus naudinga." Taip į mane žiūrėjo tėvas, kai jaunystėje norėjau mesti universitetą ir išvažiuoti į Ameriką, ir aš pasidaviau, o į Ameriką nuvažiavau tik baigęs universitetą, ir visada maniau, kad iš tiesų man tai buvo naudinga. Tačiau kai jis taip pažvelgė į Karlą ir šis nenusileido, metė universitetą ir išvažiavo į Londoną, negalėčiau pasakyti, kad ir jam tai nebuvo naudinga, – ir dabar, tiesiai šviesiai, bent jau interneto lankytojams, mano brolis yra maždaug šimtą aštuoniasdešimt kartų svarbesnis nei aš. Ir nepa-

sakytum, kad jis pardavė sielą, priešingai: vis dar geba kentėti dėl prieš dvidešimt metų nusižudžiusios narkomanės, o aš nėmaž nesikankinu dėl žmonos, kuri mirė prieš tris mėnesius. Bet šįkart nenusileisiu. Manai, kad esu tik godus individas, ką tik išplėstomis akimis žiūrėjęs į grobį, bet aš galiu būti ir kitoks. Esi tikras, kad užvedžiau šią kalbą norėdamas gauti naudos, tačiau tai buvo atsitiktinumas. Aš nemąstau taip, kaip tu. Tarkim, ir toliau matau daugybę priežasčių, kodėl turėčiau laikytis atokiau nuo šių tavo klejonių. Pirma, genijus esu ne aš, o Enošas: žmogus, pastaruosius savo gyvenimo metus praleidęs ramindamas tavo ambicijų iš pusiausvyros išmuštus žmones ir taip visu tuo pasibjaurėjęs, kad dabar pila vandenį į autocisternas kažkur šiaurinėje Zimbabvėje; jis yra Šventoji Dvasia, o aš tik klastingas materialistas, ateistas, maištininkas, ir mano lūpose Šventoji Dvasia skamba kaip keiksmas. Antra, nenoriu jaustis kaltas: be jokių nuopelnų atsidurti tarp šio pasaulio išrinktųjų budelio, kuris sukapojo mano draugus, dėka, ir dar tuo laiku, kai nė trupučio nekenčiu dėl žmonos mirties, ištikusios, kai gelbėjau nepažįstamą moterį, su kuria vėliau turėjau kruvinų lytinių santykių, rizikuodamas sukelti traumą savo dukrai, – gali sakyti, ką nori, man tai nė iš tolo neprimena ramybės pažado. Trečia, tas susijungimas žlugs, kaip ir visi kiti: Žanas Klodas tai žino, Enošas tai žino, aš irgi tai žinau – apie ką kalbame?

– Susitaikyk, – tariu griežtai, – niekada tau to nepasakysiu.

Dabar dar kartą paklausk manęs, kodėl. Nagi, paklausk. Ketvirta, pasakiau sau, kad, jei tas vaikas išeis pro duris, nieko tau nepasakosiu: jis išėjo, taigi nieko tau nepapasakojau. Stop. Tokia yra priežastis, kurios nusipelnei, ir nėra jokio reikalo ieškoti kitų.

– *OK*, – taria, – kaip išmanai.

Galėtum lažintis. Linksėk, kasykis kaktą, maivykis – vis dėlto nutryniau tau nuo veido tą šypseną.

– Susitiksim.

– Iki.

Šaunuolis, paduok man ranką ir varyk iš čia, taip bus geriau. Grįžk į biurą – pėdink tuos šešis kilometrus. Ir gali mane atleisti iš darbo, jei nori. Ką tik man pasakei, kad esu genijus: šaunu, atleisk mane. Tavo nusususioje megagrupėje pilna genijų. O pirmadienį pasirašyk tuos dokumentus ir leiskis sudraskomas ryklio: juk vis tiek viskas taip baigsis. Ir susirišk pagaliau tą batraištį.

Štai, jis nuėjo. O jei turėjo nueiti ir tai, kas manyje yra supuvusio, – nes tai yra, visada buvo, ir aš visada tai žinojau, – nuėjo kartu su juo, dabar, prieš akimirką. Nepasinaudojau savąja proga, nesėdėsiu greta galingiausiųjų, bet šiandien susikūriau fenomenalų prisiminimą. Kai ką tokio didelio, kad niekam negalėsiu apie tai pasakyti. Daug metų prisiminsiu šią akimirką – sniego krūvas ant šaligatvio, drėgną oro kvapą, iškvėptus garus. Paskui vieną dieną, jei tapsiu geras žmogus – viską užmiršiu.

38

Vėl sninga. Miestas paralyžiuotas, stovime spūstyje. Klaudija sėdi greta, pavargusi, sukaitusi. Kiaurai permirkusi, nes išėjusi iš mokyklos svaidėsi su draugais sniego gniūžtėmis – berniukai prieš mergaites. Leidau, nors rytoj ir poryt jai varžybos ir galėjo susižeisti; ir leidau tokiai šlapiai sėstis į automobilį: koks skirtumas, jei sugadins sėdynių odą. Jai tai stebuklinga akimirka, žingsnis atgal į vaikystę, kurią netrukus paliks: daryti negalvojant, patirti džiaugsmą, jaudulį, malonumą nė kiek nesirūpinant, kas bus vėliau: būtų nusikaltimas viską jai sugadinti. Ko gero, prisimins šią dieną tapusi moterimi, nors žiūrint į ją dar taip sunku tai įsivaizduoti: *tą dieną, kai snigo, kai dar mokiausi pradinėje mokykloje, išėję svaidėmės gniūžtėmis, mergaitės prieš berniukus*. O svarbiausia, pagalvojau, kad grąžinti ją į tikrovę, kai ji tokia apsvaigusi nuo dabarties, – kvaršinti jai galvą varžybomis, rizika, kad gali susirgti, ar mano automobilio sėdynių oda, – būtų praktiškai tolygu priminimui, kad jos motina mirė. Todėl nieko nesakydamas leidau jai siausti: tą mergaitę supa burbulas, ir viskas, ką galiu dėl jos padaryti, – pasistengti jo nesudaužyti. Turiu stengtis būti toks pat lengvabūdis, kaip ji. Tarkim: privalau negalvoti apie beprotišką dieną, kurią šiandien išgyvenau, turiu negalvoti, kad, ko gero, netekau darbo, ir kaip tik tądien, kai būčiau galėjęs tapti... būtent,

privalau negalvoti. Turiu prisiderinti prie tyriausio jos alsavimo dažnio, prie jos išsekimo, be praeities ir ateities. Turiu pasistengti gyventi burbule. Sniegas. Hormonai. Jaudulys. Tyla. Bet nežinia kodėl negaliu pakęsti tylos. Turiu kalbėti.

– Gražus buvo mūšis, – sakau.

– Taip, bet ar matei, ką padarė tas šiknius Mirkas?

Turiu nebarti jos už negražų žodį: taip visada darydavo Lara.

– Tas, kuris prikišo sniego Benedetai už apykaklės?

– Jis ją pravirkdė, *nabagę*.

– *Nabagę?* Iš kur išmokai tokį žodį?

– Kodėl? Ar jis vulgarus?

– Ne, priešingai, jei nesi sicilietis, netgi labai gražus.

– Roksana visada taip sako, – pasisuka, juokiasi. – Cha, o juk Roksana iš Sicilijos!

Dėmesio: Roksana gyvena vaikų namuose. Ji ne našlaitė, bet jos motina ir tėvas reabilitacijos klinikoje. Vengtina tema. O Laros pavardė buvo Sičiljano. Skubiai pakeisti kelią.

– Romietiškai sakytume nelaimėlė, – tariu.

– *Nelaimėlė?*

– Taip, nelaimingoji, nelaimėlė.

– O kaip būtų milaniškai?

– Milaniškai? Nežinau, gal *vargužė saulužė*.

Žiūri į mane, mąsto.

– Kitaip tariant, vargšė saulė.

Šiandien tikra velniava. Tai ji vargužė saulužė...

– Nežinau. Taip ir neišmokau milaniškai: *aš iš Romos*!

Pakeliu balsą, paspaudžiu signalą, iškišu ranką pro langelį, parodau ragus – šioje spūstyje elgiuosi kaip kiti kantrybę praradę neurastenikai, nors man nusispjaut į spūstį: tai tik spektaklis prajuokinti Klaudijai. Ir Klaudija juokiasi.

– Žinai, – sakau, – pirmadienį po varžybų važiuokim į Genu-

jos akvariumą, juk laisvadienis.

Klaudija liaujasi šypsotis, jos veidas apsiniaukia.

– O dėdė? Ar jis neliks iki antradienio?

Velnias.

– Dėdė neatvažiuos, saulyte.

– Juk sakė, kad atvažiuos šiandien ir liks per visus Švento Ambraziejaus laisvadienius.

– Taip, bet negali. Turi skristi į Londoną.

– Ko?

– Na, manau, turi važiuoti nuraminti kokią aikštingą žvaigždę. Elizabetę Harli. Britnę Spirs. Juk žinai, jos tokios trapios...

– Jis ten nuvažiuos, ir kaip jas nuramins?

– Aš tik taip pasakiau, saulyte. Neklausiau, ką turės ten daryti. Gal dalyvauti kokiame pokylyje. Ar įteikti čekį, kad išgelbėtų du šimtus šunų. O gal jam turi įteikti premiją...

Ji nusivylusi, labai. Bet nuo šito negalėjau jos apsaugoti. Šitai ji vis tiek turėjo sužinoti.

– Saulyte, tas dalykas tikrai svarbus, patikėk. Tavo dėdė yra viešas asmuo. Turi mokėti už sėkmę.

Už mūsų pasigirsta greitosios pagalbos automobilio sirena, visiškai užkištame prospekte. Svarstau, kaip jis pravažiuos.

– Tačiau, – tęsiu, – per Kalėdas kartu su juo važiuosime į kalnus. Jis man pažadėjo, nors pasaulis griūtų. Į Sen Morisą.

Pašnairuoja į mane, įtariai. Nusišypsau.

– Pamatysi. Bus labai gražios Kalėdos, – sakau. – Aš, tu ir dėdė, sniege.

Taip. Jei tik nesuduš burbulas.

– O kad jau apie tai kalbam, gal pasakytum, ko nori dovanų.

– Kalėdoms? Ar dabar?

– Neilgai laukti. Jau papuošė gatves. Ko norėtum?

– Dar apie tai negalvojau.

– Ar nėra nieko, ko trokštum?

Klaudija nuleidžia galvą, žiūri žemyn, susimąsto. Ji bus viena iš tų jausmingų moterų, kurios mąstydamos žiūri žemyn.

– *Bratz*, – sako.

– Kas?

– Tai tokia lėlė, kuriai keiti ne batus, o kojas. *Bratz.*

– Saulyte, galvojau apie ką nors daugiau. Ko iš tiesų trokšti. Ką nors svarbaus.

– *Eastpack* kuprinė?

– Ne, tu nesupratai. Tai – eilinės dovanos.

– Juk *Eastpack* kuprinė kainuoja krūvą pinigų.

– Žinau, bet visos turi tokias. Galvojau apie ką nors ypatinga. Apie tavo troškimą. Tikrą. Gilų.

Klaudija vėl nuleidžia galvą ir kurį laiką sėdi sustingusi. Nesuprantu, kaip tai atsitiko, bet greitosios pagalbos automobilis prisiartino: sirena kaukia daug garsiau.

– Neturiu.

– Netikiu. Visada yra kas nors, ko trokšti. Neabejoju, jei pagalvosi, tikrai sugalvosi. Nagi, pagalvok.

Gal verčiau palikti ją ramybėje? Nespausti? Bet šiandien negaliu pakęsti tylos, ji man kelia nerimą. Dabar dar labiau nei pirmiau, su ta tylą raižančia sirena.

– Žinoma, – vėl prabylu, – turiu galvoje ir ką nors, ką nebūtinai reikia pirkti.

Klaudija įkvepia, lyg norėtų kažką pasakyti, bet paskui pasisuka į šoną, priglaudžia kaktą prie langelio ir lieka tylėti. Tarsi staiga jai būtų prireikę pažvelgti laukan, pripildyti akis vitrinų, prekių, žmonių, šviesoforų, namų ir spūstyje stovinčių automobilių. Nebesninga, lauke liūdna šviesa – sakytum, jau-ne-šviesa, o gal dar-ne-tamsa.

– Kas nors, ko norėtum, kad įvyktų...

Gana! Ko aš ją puolu? Šitaip stumiu ją prie vienintelio troškimo, kuris niekada negalės būti išpildytas. Kas man atsitiko, ar taip pripratau matyti kenčiančius žmones, kad noriu priversti kentėti ir ją?

Tylėti. Privalau tylėti.

Sirenos kaukimas darosi išties tragiškas, visai čia pat.

Tylėti.

Tylėti.

– Na, būtų toks vienas dalykas, – sako Klaudija, nepatraukdama kaktos nuo langelio.

– Matai? Ir koks gi?

– Tai tarsi...

Staiga greitosios automobilis jau už mūsų. Klaudija nutyla, nes dabar sirenos kaukimas labai stiprus, veriantis, nepakeliamas, aš turiu jį praleisti, bet kaip? Keletą sekundžių nieko nevyksta, neturiu nė centimetro, kad galėčiau padaryti manevrą į kurią nors pusę, o sirena toliau sprogdina ausų būgnelius; tik staiga automobilių masė prieš mane suskyla kaip ledas ir atsiveria ilgas pravažiuojamas plyšys, dabar jau būtų vietos pravažiuoti, bet aš vis dar negaliu pasitraukti, greitoji stovi už manęs, galinio vaizdo veidrodėlyje jos keistas atvirkščias užrašas tampa perskaitomas, o sirenos kaukimas virsta tiesiu kaltinimu asmeniškai man, mums, mes liksime kalti dėl to, kas atsitiks, jei nepasitrauksime iš kelio. Man nelieka nieko kito kaip tik stumtis pirmyn tarp mašinų atsivėrusiu fiordu, ir darau tai, per Raudonąją kėbulų jūrą, varomas kaukiančios greitosios, stumiuosi, bet dar nerandu tarpo pasitraukti ir ją praleisti, todėl pagreitinu ir tempiu ją paskui save, tiesiogine prasme atveriu jai kelią, prisidedu prie jos skubėjimo, suliedamas savo signalą su jos sirena – tai visų blogiausia, dabar mes kaip viena iš tų beviltiškų mašinų, kurios kartais lekia pypsendamos, įsikibusios greitosios pagalbos automobilio – tie-

są pasakius, paprastai už jo, ne prieš jį – ir visi suprantame, kodėl, o jų lėkimas tragiškesnis už greitosios pagalbos automobilio lėkimą, nes jis nėra nei tikslingas, nei profesinis, tik keliantis nerimą. Dabar tokie esame mes: nerimo gniutulas lydint į ligoninę mylimą asmenį, kuris gal kaip tik šią akimirką miršta...

Pagaliau privažiuojame šviesoforą. Dega raudona, bet aš važiuoju pirmyn tiek, kiek reikia, kad atsidurčiau sankryžos vidury – ji ganėtinai tuščia, – kad galėčiau pasitraukti į šalį ir sustoti. Greitoji pralekia pro šalį kaip kulka, įlekia į kitapus sankryžos stovinčios spūsties galą ir sirenos smūgiais pradeda jį skaldyti. Ją praryja, ji juda lėtai, per jėgą, kaip ledlaužis, ir kažkam kitam prasideda ką tik mums pasibaigusi kančia. Pasuku į dešinę, negalvodamas. Turėčiau važiuoti tiesiai, bet noriu aiškiai parodyti, kad mes su ta drama niekaip nesusiję. Noriu aiškiai tai parodyti sau pačiam, o ypač Klaudijai: toji tragedija mūsų neliečia. Mes tiesiog atsidūrėme jos kelyje. Mes kalbėjomės apie dovanas ir troškimus: buvome ramūs – *esame* ramūs. Ar ne?

Žiūriu į Klaudiją, ji rami, šalta: lyg iki šiol niekada nebūtų susidūrusi su tragedijomis ir greitosios pagalbos automobiliais. Nieko nekomentuoja. Neklausia, kodėl pasukau, nors turėjau važiuoti tiesiai. Nieko nesako. Sėdi patogiau nei pirma, nugara atsirėmusi į atkaltę, kojos nesiekia kilimėlio. Atrodo pasiruošusi tęsti pokalbį nuo tos vietos, kur nutrūko.

– Taigi, sakei, – pradedu. – Toks vienas?..

Pažvelgia į mane, nusišypso. Paskui vėl įsmeigia akis prieš save, pro priekinį stiklą, tos gatvės niekada nėra mačiusi, nes ji neveda į jos namus, bet ja bent galima pravažiuoti. Vis dar girdėti sirenos garsas, tik toli.

– Tėti, – sako, – atsimeni, apie ką mums kalbėjo mokytoja pirmąją mokslo metų dieną?

– Ne. Apie ką ji kalbėjo?

– Apie grįžtamumą. Atsimeni? *I topi non avevano nipoti...*

Oi. Šiuose žodžiuose kažkas mane neramina, ir rimtame tone, kuriuo Klaudija juos ištarė.

– Taip, atsimenu.

– Mokytoja Glorija mums apie tai kalbėjo, o iškart po to tu likai prie mokyklos. Pamaniau, kad tuodu dalykai susiję. Kad norėjai man parodyti grįžtamumo pavyzdį. Gražų dalyką, jis kurį laiką vyksta, o paskui nebevyksta. Nes yra grįžtamas: juk negali žmogus likti ten amžinai, tiesa?

Oi.

– Taip.

– Kiekvieną dieną ruošiausi, tardavau sau: šiandien jis man pasakys, kad turi grįžti į darbą, ir aš jam parodysiu, kad to laukiau. Bet tu man nepasakydavai, likdavai ten ir tą dieną, ir aš džiaugiausi, žinai, labai džiaugiausi. Tik...

Oi...

– Tik kas?

Klaudija žiūri žemyn, bet negalvoja. Puikiai žino, ką turi pasakyti, ir kaupia jėgas tai pasakyti.

– Na, klasėje iš manęs pradėjo truputį šaipytis, štai kas.

O, ne, prakeikimas, tik ne tai....

– Žinai, kokie tie vaikai, – priduria. – Negailestingi.

Kalba taip, lyg ji jau nebūtų vaikas ir negailestingumas jai būtų svetimas.

– Keista, – murmu. – Kasdien kalbuosi su tavo mokytojomis, bet jos man nieko nesakė...

– Mokytojos to nė nepastebi, – taria. – Juk mano klasės draugai nesišaipo iš manęs jų akivaizdoje. Daro tai daug subtiliau.

– *Subtiliau...* Kaip?

– Tarkim, parašė ant tualeto durų „Klaudija Paladini nabagė".

– Na, bent jau žinome, kas tai padarė.

– Taip, bet matai, – atšauna ji, – Roksana tai sako atvirai, nes ji gyvena vaikų namuose ir visą laiką pikta, tačiau ji ne viena tokia. Kai pamoju tau pro langą ir staiga atsisuku, matau ir kitas, kurios keistai kikena.

O, ne, prakeikimas: *visą tą laiką buvau problema...*

– Tikrai? Kas tokios?

– Nolofer, Džudita, Lučila. Daugiau ar mažiau visos. Ir berniukai.

– Taip pat ir Benedeta?

– Kartą mačiau ir ją juokiantis, taip. Bet ne todėl, kad ji būtų bloga ar ne mano draugė. Tiesiog dabar jiems tai tapo įpročiu: kai mudu sveikinamės, jiems kyla juokas, štai. Todėl, kadangi jau taip nutiko, pagalvojau, kad...

Nutyla, padaro man malonę. Ištiesiu delną prie jos lūpų, paliečiu ją.

– Gana, saulyte, – šnabždu, – nieko daugiau nesakyk.

Po velnių. Priversti ją pasakyti – *turi iš ten pasitraukti* – tikrai ne...

– Nieko daugiau nesakyk, – pakartoju, – nieko daugiau nesakyk.

Esu pritrenktas, tiesiogine prasme pritrenktas gėdos. Tebeglostau jos lūpas, lėtai, neleistinai, paskui braukiu jai per akis, kaktą, šlapius plaukus – glostau ją visą. Ji prisiglaudžia prie manęs ir apkabina.

– Ar tau skaudu? – klausia.

Skaudu – per menkas žodis, saulyte: man nepaprastai skaudu. Jaučiuosi *paguldytas ant menčių*, kaip tie imtynininkai, kuriuos palaikai, – tie, kurie pralaimi, kurie verkia. Kaip galėjau būti toks kvailas?

– Ne, tu gerai pasakei, – sakau, – negaliu ten likti visus metus.

Pasinaudojau padėtimi, to nelemto susijungimo sukeltu chaosu; tačiau tai buvo grįžtamas chaosas, taigi. Antradienį susijungimas jau bus įvykęs, vis tiek būčiau buvęs priverstas grįžti į darbą.

– Tada verčiau būčiau tylėjusi.

– Ne, kodėl? Reikia kalbėti.

Žinoma, kad reikia kalbėti: jei ji man nebūtų pasakiusi, pats nebūčiau to sugalvojęs, nes esu visiškas silpnaprotis. Nebūčiau susipratęs. Susiradau didžuvės pilvą – kas mane iš ten iškrapštytų?

– Teisingai pasielgei, – šnabždu, – visada taip daryk. Visada kalbėk.

Viskas. Štai ko priviriau. Iš gėdos negaliu net pažvelgti į ją: per mane iš jos šaipėsi...

Ir vis dėlto dabar, kai pajutau skausmą ir patyriau gėdą, tame, kas atsiskleidžia kaip ilgo kryčio viršūnė – kurios gal bijota, o gal pasąmonėje ieškota, bet tik dabar atvirai su ja susidurta – pradeda rastis palengvėjimas. Mes glostome vienas kitą, tylomis, ir tyla manęs nebebaugina, nes joje nebėra žodžių, kuriuos Klaudija laikė savyje. Kokia nuostabi mergaitė, galvoju, koks nuostabus žmogus. Ir kaip ji mane pamokė, kaip sumaniai sugalvojo man pasakyti, kad nebesipainiočiau po kojom. Ne taip, kaip ką tik tas greitosios pagalbos automobilis, laukiniu kaukimu, žeminamu kaltinimu – „Traukis iš kelio, prakeiktasis, iš kelio, iš kelio!“, ne: tam ji pasitelkė metaforą. *I topi non avevano nipoti.* Cha. *I topi non avevano nipoti.* 335 8448533, 3358448 533. Jolandos telefono numeris. Klausau? Jolanda? Sveika, kalba Apsikabinimų Vyriškis. Atleisk, bet pamačiau tavo numerį ant Miglos pasaitėlio ir jis liko atminty – nes yra palindromas, supranti, jis toks pats ir skaitant atvirkščiai, kartą jį pamatęs, nebeužmirši. Jolanda, paskambinau pasakyti sudie, daugiau nebepasimatysime. Mano dukra sako tiesą, mano vieta ne prie parkelio, o darbe, kur nuo šiandien man vietos, ko gero, nebėra.

Norėjau atsisveikinti. Atleisk, ar dabar galėtum paduoti telefoną mano broliui, noriu jam kai ką pasakyti. Karlai? Žinai, dėl Klaudijos pasakei vieną labai teisingą dalyką. Ar žinai, kad atskleidei jos grožio paslaptį? *Norisi būti ja*, pasakei, ir iš tiesų taip yra. Netiesa, kad ji nesikankina: jos motina mirė ir ji priversta pati suprasti daugelį dalykų, patirti juos savo kailiu, pasakyti man, ką turiu daryti, o tai yra kančia. Man irgi blogai, tiesą sakei. Nuo tada, kai mirė Lara, įsikūriau čia, prie mokyklos, ir nesitraukiau, leidau kitiems kentėti ant mano peties, ir mano gyvenimas išnyko – akivaizdu, kad toks yra mano būdas kentėti. Nepatiriu gilesnės kančios, nesu sužlugdytas ar praradęs viltį tik todėl, kad esu paviršutiniškas žmogus, o paviršutiniški žmonės negali turėti gilių potyrių. Esu kaip mūsų tėvas, Karlai, pats matai, vis dar galiu jį mylėti, vis dar galiu jam atleisti. Nes esu toks pat, kaip jis, štai kur tiesa, ir manau, kad jo vietoje būčiau pasielgęs lygiai taip pat, kaip pasielgė jis. Taip, ir dar kai kas, bet norėčiau tai pasakyti Martai, ar galėtum ją pakviesti, prašau? Sveika, Marta. Kaip sakiau, yra dar kai kas; ko gero, tavo tiesa, aš nemylėjau tavo sesers. Ko gero, toji būrėja buvo teisi: *ji nemylėjo manęs*. Bet – sakau tau nuoširdžiai, dar niekada nebuvau toks nuoširdus – nemanau, kad ji mirė dėl to. Gal ji blogai jautėsi, kaip tu ir sakei, gal aš verčiau ją kentėti, o gal ir tu vertei ją kentėti, kaip ir sakei, bet skausmas nežudo, Marta, tik ne tokiu būdu. Sakau tau tai, nes man atrodo, kad jautiesi per daug kalta, rimtai, dėl Laros mirties; jautiesi kalta ir dėl manęs, bet mes dėl to nekalti, nei tu, nei aš. Mūsų kaltės yra tos, kurios yra, Marta: ne *visos* kaltės. Supratai? Ar dabar galėtum pakviesti Žaną Klodą? Žanai Klodai? Kokie orai Aspene? Tikrai? O čia sninga, tai bent. Vienas dalykas: tegul mano ištikimybė tavęs per daug nesujaudina. Tiesiog pasielgiau teisingai, taip, kaip man buvo naudingiausia: išvengiau spąstų. Teisybė, esu tavo draugas, žaviuosi tavim, esu tavo pusėje ir panašiai, bet jei

man pasiūlytos progos nebūtų supuvusios, jei viskam nebūtų lemta netrukus žlugti, nemanau, kad būčiau atsisakęs vien nenorėdamas tavęs išduoti. Manau, būčiau užėmęs tavo vietą, žinai, jei nebūtų buvę taip akivaizdu, kad viskas netrukus žlugs. Būčiau ją užėmęs ir nusipirkęs jachtą. Tik ją. A, ir dar vienas dalykas: tarp tavo žmonių tas šviesiausias, tas tikrai protingas ir genialus buvau ne aš, o Enošas. Enošas, toks aukštas ir apniukęs, panašus į anglikonų pastorių, iš personalo departamento. Jis buvo geriausias, taip. Nuo seno. Ar dabar galėtum pakviesti buvusį Eleonoros Simončini vyrą? Ne, ne ją: pakviesk jos buvusį vyrą, tą aukštą, liesą, raudonplaukį, su virve rankose. Taip, jį, ačiū. Klausau? Labas vakaras. Norėjau jums pasakyti vieną dalyką, kad ir ko jis dabar būtų vertas. Norėjau pasakyti, jeigu jūsų buvusi žmona dabar ateitų pas mane su jūsų sutuoktuvių nuotrauka ir užduotų man tą klausimą, aš atsakyčiau „neprisimenu". Nes, matot, man ta virvė, kurią laikote rankoje, iš tiesų atrodo per trumpa, juokingai trumpa tam reikalui, kuriam ruošėtės ją panaudoti, bet tiesa ta, kad aš jos nematavau, taigi negaliu įsitikinęs sakyti, jog palikote savo žmoną mirti. Žodžiu, kadangi galiausiai ji nemirė, manau, man būtų geriausia nesimaišyti, bent jau neištarti „taip" – tokio kategoriško, tokio arogantiško. Bet tiesa ir ta, kad man pasistojo ir norėjau išdulkinti jūsų žmoną, taigi elgiausi kiek lengvabūdiškai. Štai, pasakiau. Supraskit mane teisingai, ir toliau esu įsitikinęs, kad jūs visiškas niekšas ir norėjot jos atsikratyti, kad užgrobtumėt šokolado pinigus, bet ką tik gavau įrodymą, kad mano įsitikinimai gali nuvesti mane labai toli nuo tiesos. Tik pagalvokit, tris mėnesius leidau dienas prie savo dukters mokyklos ir buvau visiškai tikras, kad darau jai gera, tačiau gera dariau tik sau, o ji, *nabagė*, dėl to turėjo kęsti pašaipas. Būčiau ir toliau ten likęs, ramus, palaimintas, iki paskutinio, ypač dabar, kai netekau darbo, taip, nes praktiškai pasiunčiau šiknon šios žemės dievą ir

jis man to neatleis, žodžiu, galiausiai ji pati turėjo man pasakyti, mano duktė, tik pagalvokit, dešimties su puse metų mergaitė, kuri ką tik neteko motinos: *ji turėjo manęs maldauti, kad pasitraukčiau*. Taip, prireikė paradoksalaus, gamtos dėsniams prieštaraujančio posūkio, nes, kaip ką tik pasakiau savo broliui, – Karlai, tu dar ten? *OK*, neišeik, ir visi kiti, prašau, klausykitės, beveik baigiau, – nes, kaip sakiau, esu paviršutiniškas, dalykai yra prieš mano akis, bet aš jų nematau, – arba, jūsų atveju, jų ten nėra, bet manau juos matantis. Reikėjo, kad kas nors man atvertų akis, suprantat? Ir mano duktė jas atvėrė. Ji turėjo tai padaryti, praradusi viltį, nes toks, koks buvau, buvau našta. Ji turėjo man pasakyti dalykus, kurių pats nesupratau. Tėti, pasakė, turi grįžti į darbą; o jei praradai darbą, kurį turėjai, pasakė, privalai susirasti kitą. Tėti, turi galvoti apie mūsų ateitį. Turi užsiimti mamos automobiliu, turi pranešti apie dingusius registracijos numerius ir jį parsigabenti. Turi liautis pavydėti dėdei. Turi neleisti man prakaituoti ir peršlapti, kai lauke šalta, turi mane saugoti. Turi susitvarkyti savo gyvenimą, suteikti jam kryptį, prasmę, nes chaosas, kuris valdo vaikų gyvenimus, yra gražus, taip, bet tu esi suaugęs vyras. Ir turi nebijoti, kad sudaužysi burbulą, nes burbulas jau sudužo. Taip ji man pasakė. Mano duktė, vaikas. O dabar turiu jums pasakyti svarbų dalyką: ar visi dar ten esate? Pažadu, paskui tylėsiu, nes tyla manęs nebebaugina, bet labai prašau, dabar įdėmiai išklausykit, ką noriu jums pasakyti. Tai – svarbiausias dalykas, kurį ką tik supratau, jis liečia ir jus. Jolanda, paklausyk, tave jis tikrai liečia. Liečia ir tave, Marta, nes vis nerandi ramybės, ir tave, Karlai, su tavo obsesija Piteriui Penui. O gal ir tave, Žanai Klodai. Gal iš tiesų tai liečia mus visus. Dabar gerai paklausykit: kamuolys, kurį žaisdami parke išmetėme aukštyn, jau senokai sugrįžo. Liaukimės jo laukti.

Ar dabar galėtumėt pakviesti Larą?

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkoju Sergio Perroni už jo vertingą dėmesį rankraščiui, visus tuos ketverius su puse metų, skyrius po skyriaus: kad ir kokia šio rankraščio vertė, be jo pagalbos jis niekada nebūtų atsiradęs. Dėkoju savo tėvui ir motinai už man perduotą tylų tikėjimą ateitimi. Dėkoju savo leidėjui, ypač Elisabettai Sgarbi, kuri kantriai laukė. Dėkoju Francescai d'Aloja už jos paramą. Ir dėkoju visiems, kurie man visokeriopai padėjo – teikė informaciją, pasiūlymus, istorijas, pastabas ar tiesiog manęs išklausydavo ir padrąsindavo eiti pirmyn. Jų daug: Juan Cueto, Edoardo Nesi, Giovanni Martini, Massimiliano Governi, mano brolis Giovanni, Marco Risi, Nanni Moretti, Bruno Restuccia, Umberto Falaschi, Paolo Carbonati, Leopoldo Fabiani, Elisabetta Arnaboldi, Andrea Garello, Philippine Leroy, Pierluigi Ferrandini, Michel Thoulouze, Ivan Nabokov, Piero Crispino, Nicola Alvau, Carla Cavalluzzi, Simona Cagnasso, Sonia Locatelli, Heidi Kennedy, Laura Paolucci, Luca Buoncristiano, Claudio Scotto, Edoardo Gabbriellini, Michele Forlani, Rosaria Carpinelli, Emmanuel Gout, Chiara Tagliaferri, Stefano Toti, Stefano Ciambellotti, Violante Placido, Lanfranco Marra, Domenico Procacci, Filippo Bologna, Silvia Pacetti, Manuele Innocenti.

O dar sako, kad rašydami esam vieni.

Veronesi, Sandro
Ve-179 Ramus chaosas : romanas / Sandro Veronesi ; iš italų kalbos vertė Inga Tuliševskaitė. – Vilnius : Tyto alba, 2009. – 430, [2] p.
ISBN 978-9986-16-684-9

Sandro Veronesi (g. 1959 m. Florencijoje) – svarbiausių Italijos literatūros premijų – *Campiello* ir *Viareggio* – laureatas; jis ir tėtis, po skyrybų su žmona vienas auginantis tris sūnus. „Ramus chaosas“ – romanas apie neįprastą herojų, neįprastu būdu bandantį įveikti asmeninę tragediją. Keturiasdešimt trejų metų gerai mokamą darbą turintis turtingas milanietis staiga praranda ilgametę savo gyvenimo draugę, su kuria netrukus ketino susituokti. Norėdamas apsaugoti dešimtmetę jųdviejų dukrą nuo streso dėl motinos mirties, jis nusprendžia visada būti greta. Neiti į darbą, sėdėti ant suoliuko priešais mokyklą ir laukti, kol baigsis pamokos. Taip bėga valandos, dienos, savaitės, mėnesiai... „Ramus chaosas“ – romanas apie kovą su mirtimi ir laiku, gyvenimo išmintį, gebėjimą atrasti svarbiausius dalykus ir laikytis jų įsikibus, net jei visas pasaulis tyliai šaiposi iš tavęs, laukiančio, kol tavo duktė pravers mokyklos duris.

UDK 850-3

SANDRO VERONESI

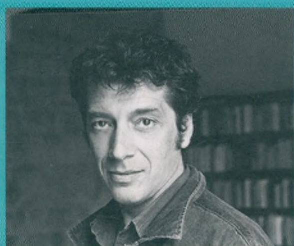
RAMUS CHAOSAS

Romanas

Iš italų kalbos vertė *Inga Tuliševskaitė*

Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

Tiražas 1500 egz.
SL 1686. 2009 03 16. 16,47 apsk. l. l.
Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio g. 10, LT-01112 Vilnius,
tel. 2497453, info@tytoalba.lt, www.tytoalba.lt
Spausdino AB „Aušra“, Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas
Užsakymas 209

Sandro Veronesi (g. 1959 m. Florencijoje) – svarbiausių Italijos literatūros premijų – *Campiello* ir *Viareggio* – laureatas; jis ir tėtis, po skyrybų su žmona vienas auginantis tris sūnus. Tai autorius, kurio išmintingomis knygomis šiuo metu gyvena visa Italija. 2007 m. lietuvių kalba išleistas jo romanas „Praeities galia".

„Ramus chaosas" – romanas apie neįprastą herojų, neįprastu būdu bandantį įveikti asmeninę tragediją. Keturiasdešimt trejų metų gerai mokamą darbą turintis turtingas milanietis staiga praranda savo gyvenimo draugę, su kuria netrukus ketino susituokti. Norėdamas apsaugoti dešimtmetę jųdviejų dukrą nuo streso dėl motinos mirties, jis nusprendžia visada būti greta. Neiti į darbą, sėdėti ant suoliuko priešais mokyklą ir laukti, kol baigsis pamokos. Taip bėga valandos, dienos, savaitės, mėnesiai. Ne, jo neatleidžia iš darbo, jis neišprotėja nuo praradimo skausmo. Jis tampa kvartalo įžymybe, visų aplinkinių pažįstamu, beveik šeimos nariu, kuriam visi ima pasakoti savo istorijas, dalytis baimėmis ir nuojautomis...

Sandro Veronesi meistriškai vaizduoja visai ne šventąjį, o tikrovišką šiuolaikinį verslininką, atkakliai kovojantį su savo vidiniu chaosu. Sėdėdamas ant suoliuko, patirdamas aplinkinių užuojautą ir bandydamas suvokti, kaip gyventi toliau, jis iš naujo išgyvena savo praeitį, naujai pamato savo ir dukters gyvenimą. Mokydamasis vyriškai ištverti skausmą, jis nejučia ima suprasti, kad savo kelią jau rado – nes kelias ir yra tikslas.

„Ramus chaosas" – romanas apie kovą su mirtimi ir laiku, gyvenimo išmintį, gebėjimą atrasti svarbiausius dalykus ir laikytis jų įsikibus, net jei visas pasaulis tyliai šaiposi iš tavęs, laukiančio, kol tavo duktė pravers mokyklos duris. Tai humoru ir vidine inteligencija alsuojantis pasakojimas apie vyrą, radusį drąsos keliauti ten, kur pavojingiausia – į save.

Aš vardu Pjetras Paladinis, man keturiasdešimt treji, ir aš esu našlys.

ISBN 978-9986-16-684-9

www.tytoalba.lt